

ELIAS LÖNROT, JULIUS KROHN

Kanteletar elikkä Suomen kansan wanhoja,
lauluja ja wirsiä

toim. E.v

1887

E-könyvek igény szerint – Könyvek milliói elérhetők egy kattintásra

Az európai könyvtárak rengeteg, a XV. és XX. század között kiadott könyvvvel rendelkeznek. Az EOD szolgáltatással ezek a rejtett kincsek mindenki számára hozzáférhetővé válnak egyetlen kattintásra. Az EOD hálózaton keresztül a könyvtárak katalógusaiban keresheti és rendelheti meg a kívánt könyv e-másolatát a világ bármely részéről a hét bármely napján, a nap 24 órájában. A könyvet digitalizáljuk és az e-másolatot elérhetővé tesszük Önnek. Fizessen online, bankkártyájával és állítsa össze a saját személyes digitális könyvtárát!

Milyen az EOD által készített e-könyv?

Az EOD szolgáltatás e-könyvei olyan digitalizált könyvek, amelyeket PDF formátumban kézbesítünk Önnek. A fájl tartalmazza a digitalizált eredeti könyv képét és az OCR-rel (optikai karakterfelismerővel) felismertetett* teljes szöveget. Az elektronikus szöveg előnye, hogy kereshető, másolható, más programokkal szerkeszthető, belőle nyomtathatók részletek, sőt akár az egész is. Természetesen minden az eredeti dokumentumon előforduló bejegyzés, jelölés vagy széljegyzet is látható lesz a digitalizált változaton.

* Nem minden e-könyvben alkalmazható.

A szolgáltatás feltételei

Az EOD szolgáltatásainak igénybevételével egyidejűleg elfogadja annak feltételeit is. A jelen dokumentum bármely részéről készült minden egyes másolatnak is tartalmaznia kell ezeket a feltételeket. Az EOD szolgáltatás szigorúan személyes, nem kereskedelmi célból biztosítja a digitalizált dokumentumokhoz való hozzáférést és nem engedélyezi az egyéb célból való felhasználást.

A szolgáltatás feltételei: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/hu/agb.html>

Terms and conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/en/agb.html>

További e-könyvek

További e-könyvek elérhetők az alábbi oldalon: <http://books2ebooks.eu>

Kel. Ir. O.

1059

KANTELETAR.

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN SEURAN
TOIMITUKSIA.

---

3 OSA.

KOLMAS PAINOS.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

808878

KANTELETAR

ELIKKÄ

SUOMEN KANSAN

WANHOJA

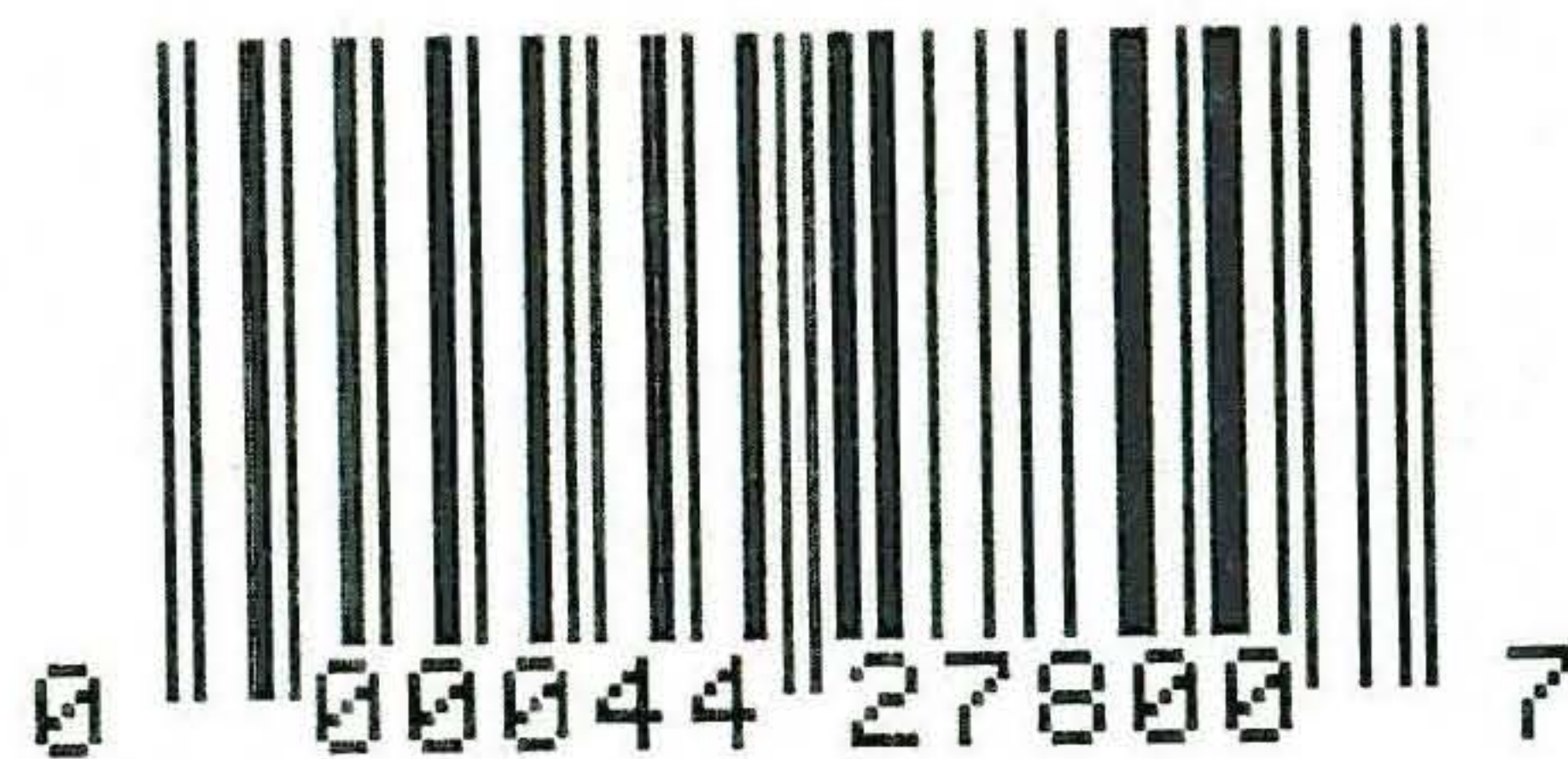
LAULUJA JA WIRSIÄ.

KOLMAS PAINOS.

MTAK

HELSINGISSÄ,

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINOSSA,

1887.

878808

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

UDTAN
KÖNYVTÁRA AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Kantelettaren kolmas, nyt ilmestynvä painos erii edellisestä painoksesta pää-asiallisesti siinä, että koko „Kolmas Kirja“ on painettu sen käsikirjoituksen mukaan, jonka Lönnrot eläissään ehti uutta Kantelettaren laitosta varten suorittamaan ja jonka hän niin valmiina jälkeensä jätti, ett’ei lisäksi tarvinnut muuta, kuin järjestää eri kappaleet. Sen järjestämis-työn on professori J. Krohn toimittanut, samalla vähän muuttain parin kolmen runon otsakirjoitusta. Muuta muutosta ei ole tässä osassa minkäänlaista tehty, vaan ortografiankin puolesta Lönnrotin käsikirjoitusta poikkeamatta noudatettu; ja koska puhtaaksi-kirjoittajien epäselvän käsi-alan vuoksi moni sana on ollut vaikea, miltei mahdotoin varmuudella lukea, on käsikirjoitus tutkijoita varten pantu tallelle Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon. Mainittu epäselvyys se lopussa tavattavan, professori Krohnin tekemän „Oikaistavien“ luettelon on pitentänyt. Moniaita entisen „Toisen Kirjan“ runoja Lönnrot on Kolmanteen Kirjaan pantavaksi uudestaan suorittanut, josta syystä ne nyt tulevat esiin kahdessa paikassa. — Sisällyksensä puolesta nykyinen kolmas painos muutoin ylimalkain on toisen kaltainen. „Ensimmäisen Kirjan“ Alkulauseessa korrehtuurin-lukia on jonkun sanan („eli“, „tai“) muuttanut. Kirjan loppuun liitetty sanaluettelo selityksineen on entisestä suuresti laajennettu taikka, oikeammin puhuen, sen on professori Krohn nyt ihan uudestaan laatinut. Sen avulla jokainen tavallinen Suomen kielen osaaja epäilemättä tulee kaikkialla hyvin toimeen Kanteletarta lukiessaan.

Helsingissä Kesäkuulla 1887.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran käskystä:

F. W. Rothsten,

Seuran nykyinen sihteeri.

Ensimmäinen Kirja.

En tieä tekijääni,
Enkä tarkoin saajani;
Liekö telkkä tielle tehnyt,
Sorsa suolle suorittanut,
Tavi rannalle takonut,
Koskelo kiven kolohon.

Alkulause.

Hamasta ylimuistoisista ajoista ovat kaikki kansat maailmassa rakastaneet soittoa, laulua ja runoelmata. Soitto ja laulu ihmisellä ovat ikäskun toinen ylempi kieli, jolla itsellensä tai muille haastelee erinäisiä halujansa ja mielensä vaikutuksia; jolla paremmin, kun tällä tavallisella, jokapäiväisellä kielellä, ilmottaa ilonsa ja riemunsa, surunsa ja huolensa, onnensa ja tyytyväisyytensä, toivonsa ja kaipuunsa, leponsa, rauhansa ja muun olentonsa. Ajatukset itsestänsä semmoisissa tiloissa olisivat sulinta soittoa ja kauniinta laulua, jos taittaisiin havata ja pysyvään muotoon kuvata. Mutta tämä kuvaanta ei taida tapahtua, paitsi äänen ja sanan kautta, puuttuvaisesti, niinkun kaikenlainen muuki kuvaus maailmassa. Kotikielellä huokiasti kerromma joka asian paikallensa, mutta vierailta, vähemmin tutuilla kielillä puutumma usein sanoja tavottelemaan ja asia jääpi kertomatta. Niin on äänen ja sananki laita mielen ja ajatusten asioita kertoessa; usein puuttuvat kesken, eivätkä saa ilmotetuksi, ei kaikkia osotetuksi, mitä tahtoisivat. Mutta parempaa ja täydellisempää kuvausmuotoa ei saadessa täytyy *mielen* ja *ajatusten* tyytyä *ääneen* ja *sanaan*, taivutellen niitä mahdollisuutta myöten milloin *soitoksi* ja *lauluksi*, milloin muuksi kerrontalaaduksi.

Jos joku kysyisi soiton ja laulun syntyäikää, niin emme taitaisi juuri erehtyä, jos vastaisimme niiden synnyn ei paljo myöhemmän koko ihmissuvun syntyäikoja olevan. Sillä jo ensimmäisillä ihmisillä oli samoja syitä, kun meilläki, soittoon ja lauluun. Ensimmäinen laulu kuitenkin mahtoi paremmin olla jotaki äänellistä hyminätä, kun sanallista laulantoa. Lapsi ennen puhumaan tottumistansa kokee sanattomalla äänellä mielensä ilmottaa, ja ensimmäistä laulua pidämmä, ei täysikasvaneena, vaan lapsena, syntyneen. Tästä lapsuudestansa kasvoi se vähitellen suuremmaksi ja synnytti aikaa voitain usiampia perillisiä — erityisiä *laulu-* eli *runolaatuja*. Semmoisia erityisiä runolaatuja ovat *lauluruno*, *loihturuno*, *virsiruno*, *kertomaruno* ja *osotelmaruno* *).

---

*) *Sananlaskurunoa* emme ole tahtoneet erilleen laulurunosta mainita, vaikka kyllä onki vähä omituista laatuansa.

Lauluruno kuvaelee ihmisen erinäistä mielenlaatua ja kaikkinaisia kohtaavia ajatuksia moninaisissa tiloissa. *Loihturunolla* on työnä tulleitten pahojen poistaminen tahi peljättyjen vastaaminen. *Virsiruno* kertoo jostakin varsinaisesta taikka muuten ajatellusta tapahtumasta, useinki jollakin sivutarkotuksella, ei paljaan kerrottavan asian vuoksi. *Kertomaruno* samate kertoo joistakuista nykyisemmistä tahi kaukaisemmista asioista, mutta ei yhdestä eikä kahdesta, vaan usiammista toinen toistansa seuraavista. *Osotelmaruno* asettelee kaksi tai usiampia jostakin haastaviksi taikka jotain toimittaviksi keskenänsä *).

Näistä runolaaduista pidämmä *laulurunon* olevan sekä vanhimman että muuten yhteisimmän. Myöhäisemmäksi arvaamma *loihturunoa*, sitäkin myöhäisemmäksi *virsi-* ja *kertomarunoja*, *osotelmarunoa* kaikkia nuoremmaksi. Suomen kansa jo vanhuudesta on harjotellut itseänsä kaikissa näissä runolaaduissa, mutta sitä ei taida yhteisesti kaikista kansoista sanoa. Usiammilla ei ole loihtu- ja osotelmarunoja, emmekä tiedä virsi- ja kertomarunoja, mitä mainita kehtaisi, kaikilla löytyvän. Kauniimmat kertomarunonsa ovat Kreikalaisilla ja samate ylistetään heidän laulujansakin kauniiksi. Mutta selviä, virsihin sekaumattomia lauluja epäilen jos tavataan missään kansassa enempi kun Suomessa, ja epäilemättäki jäävät loihturunoina kaikki muut tutut kansat Suomalaisista järelelle.

Että tässä edellä olemma vertailleet *kansan*, ei oppineitten teelmiä runoja, sen lukija helposti muistuttamattaki havatsee. Jos oppineitten teelmiä arvaisimma, niin siinä Suomen runosto jäisi loitos järelelle monesta muusta kansasta, niinkun jääki. Joka jälkeäminen ei kuitenkaan paljo huoletuta meitä, koska kansantekoisissa runois-

---

*) *Laulurunoja* laadustansa ovat, mitä nykyisen kokouksen *ensimmäisessä* ja *toisessa* kirjassa löytyy, *virsirunoja*, mitä *kolmannessa*. *Kertomarunoja* tavataan *Kalevalassa* *Wäinämöisen*, *Ilmarisen*, *Lemminkäisen* ja muiden senaikuisten moninaisista toimista ja huolista kotonansa sekä muualla, erittäinki *Pohjolassa*. *Loihturunoja* ovat kaikki luvut, synnyt ja muut sanat, niinkuin esimerkiksi *raudan*, *tulen*, *käärmeen*, *pistoksen* ja *riiden* synnyt eli luvut; *lemmennosto-*, *kosiomiehen* ja *lapsivaimon* luvut; *kateen*, *voiteen* ja *mehiläisen* sanat; *verensulku-* ja muut *asetus-*, *suositus-*, *lumous-*, *turvaus-*, *rukous-*, *manaus-*, *herjaus-*, *pelotussanat*. Suurin osa niistä vielä on pranttäämättä, ehkä niitä jo kyllä prantättynäki lue-taan usiammissa kirjoissa, erittäinkin seuraavissa: Chr. Lencquist, *Specim. de Superstitione Veterum Fennorum*. Aboæ 1782; Chr. Ganander, *Mythologia Fennica*. Aboæ 1789; H. R. von Schröter, *Finnische Runen*. Finnisch und Deutsch. Upsala 1819; Zach. Topelius, *Suomen Kansan Vanhoja Runoja* ynnä myös *Nykyisempiä Lauluja*. Turussa ja Helsingissä 1822—1831; *Kantele* taikka Suomen Kansan sekä Vanhoja että Nykyisempiä Runoja ja Lauluja. Helsingissä 1829—1831. *Osotelmarunon* laatua ovat nykyisessä laulustossa löytyvät *Hääkansan laulut* ja XXVIII runo *Kalevalassa*. Sen täydellisemmästä muodostumisesta saadaan esimerkki J. F. Lagervallin kirjasta: *Ruunulinna*. Murhekuvaus 5:ssä tapauksessa. Hels. 1834, kuin myöski Jak. Juteinin kirjoista: *Perhekunta*. Pilakirjoitus epäluuloista. Wiipur. 1817; *Pila pahoista hengistä*, uskon vahvistukseksi, 2:nen ylöspano. Wiipur. 1827.

saan on pian ensimmäisiä. Kummallaki, niin kansan, kun oppineitten runoilla on oma arvonsa ja etuisuutensa, sitä emme tahdo, emmekä taida vastustella. Mutta toinen toisensa rinnalla niitä pitäen näemmä edellisissä *luonnon*, jälkimäisissä *moninaisuuden* voittavan. Kansanrunoja siitä syystä ei juuri saatakaan *tehdyiksi* sanoa. Niitä ei *tehdä*, vaan ne *tekeytyvät* itsestänsä, syntyvät, kasvavat ja muodostuvat semmoisiksi ilman erityisettä tekijän huoletta. Se maa, joka niitä kasvattaa, on itse mieli ja ajatus, ne siemenet, joista sikiävät, kaikkinaiset mielenvaikutukset. Mutta kun mieli, ajatukset ja mielenvaikutukset kaikkina aikoina ja kaikilla ihmisillä enimmäkseen ovat yhtä laatua, niin runotki, jotka niistä syntyvät, eivät ole yhden eikä kahden erityinen omaisuus, vaan yhteisiä koko kansalle. Samassa kun niitä sanottaisi jonkun erityisen tekemiksi, kadottaisivat kansanrunollisen arvonsa. — Tämän saamma liiatenki laulurunoista sanoa, jotka yli kaikkien muiden runojen juuri ovat mielen äänellisiä kuvauksia, ajatusten sanallisia muodostumisia. Pilvet taivaalla kulkevat tietänsä, eivätkä jätä kun varjonsa maalle. Samate ihmisen mieli ja ajatukset: ne liikkuvat ja vaihtuvat toinen toistansa ajellen, vaan lähimäinen siinä tilassa heistä ei tiedä suuresti mitänä. Mutta pilvet viimein kasvavat ja puhkeavat sateeksi; samalla lailla paisuvat mieli ja ajatukset aikansa, puhkeavat sanoiksi ja lähtevät siinä muodossa toistenki havattavaksi. Taikka kerran vertauksille ruvettuamme joko sopivammasti vertaisimma mielen mereksi, lainehiksi ajatukset, ja erinäiset mielenvaikutukset tuuleksi. Tuuli tyvenästä rannasta alkain ensin siittää pienet väreet, kasvattaa väreistä laineet, kohottaa laineista suuret, ulommaksi havattavat kuohupäät aallot. Samalla tavalla erinäiset vaikutukset ensin liikuttavat tyvenän mielen ja sitä jonkun ajan liikuteltuansa pakottavat viimein äänellä itsensä ilmoittamaan. Olkoon siinä sikseen kansanrunoin synnystä ja ilmaumisesta.

Oppineitten runot siinä kohta erotaksen kansanrunoista, etteivät ole *ajatuksesta syntyneitä*, vaan *ajattelemalla tehtyjä*. Tekijä ei pakoteta sydämensä kyllyydeltä runoilemaan, vaan runoilee omalta päättämältänsä. Siinä on muuttunut *työksi*, mikä kansanrunoissa oli *ilmauma*; elävän käen ääni metsässä kuvakäen kukunnaksi seinäkelloissa; luonnon puro kaivetuksi vesiojaksi; luontainen metsä istutetuksi puistoksi. Lapset usein kuuntelevat mielusammin kuvakäkeä, joka seinäkelloissa tiimat huhuvi, kun elävätä metsäkäkeä; pitävät suoran kaivosojan kauniimpana, kun sinne tänne mutkistelevan luonnon puron; asuskelevat ennemmin istutetussa puistossa, kun luontaisessa metsässä — moni kiittää kaivovettänsä kaikkia hetetvesiä paremmaksi. — Oppineitten runoelmissa pilvi itsestänsä ei ala sataa,

vaan ensinnä tehdään pilvi, jonka sitte annetaan sataa, se on oppinut runoilte ruvetessansa ensin kokee mielensä ja sydämensä sillä aineella täyttää, josta päätti runoella. Se työ hänelle miten luonnistuu, sitä myöten saapiki välistä somempia,¹ kauniimpia, välistä sopimattomampia, kehnompia runolaitoksia. Vielä on seki oppineille haitaksi, että kun nuoruudesta alkain harjottavat itsiänsä moninaisten ainetten tutkinnoissa, usein unehuttavat ne, jotka lapsuudesta oikein tunsivat, eivätkä aina opi uusia täydellisesti, vaan puuttuvaisesti tuntemaan. Niin itsen kielenki kanssa. Sen elävä luonnollisuus tahtoo kirjalliseksi kankeudeksi muuttua; se ei taivu ajatusten ja mielen mukaan senkään vertaa, minkä kieli niitä tavallisesti voipi seurata. Sitte semmoisina oppineet kuitenkin moninaisuutta rakastavaiset milloin ottavat runoillaksensa aineita, jotka ilman olisivat paremmat, kulloin teeskentelevät mielenvaikutuksia ja ilmisaattavat ajatuksia, jotka myös olisivat paremmat ilman ihmisluonnossa löytymättä. Tätä emme nyt kuitenkaan sano yleensä kaikista oppineitten runoista. Tosin löytyy niidenki seassa toisinaan luonnon siittämiä, kauniita, joiden ei ollenkaan tarvitse kansanrunoin rinnalla hävetä. Myös voittavat ne muotonsa moninaisuudella kansanrunot, niinkun istutettu puutarha voittaa puittensa moninaisuudella luontaisen metsän, vaikka metsä muuten on suurempi.

Mikä siis on kansanrunoissa se omaisuus, jossa enimmästi teko-runoista erotaksen? — Se on luonto ja teeskentelemättömyys; sula mielen ilmotus ilman mitään salaamatta, mitään ulkoa lisäämättä. Tämän luonnollisuutensa ja yksinkertaisuutensa tähden on myös oppineiltaki kansanruno kaikkina aikoina arvossa pidetty. Kreikalaiset, vanhaan aikaan kaikista sivistyneimmät, kokosivat suurella huolella kansanrunonsa yhteen, ja nykyaikoina ovat pian kaikki sivistyneet kansat samalla huolella ja rakkaudella niitä kohdelleet. Niin rajamaassamme Ruotsissa, jossa vielä esivaltaki äskettäin on käskennyt alhaisemmissa kouluissa niitä lukea. Varahinen ei siis taida ollakaan Suomen runojen ja laulujen unohduksen tieltä korjaaminen. Jopa ei varahinen, vaan valitettavasti kylläki myöhäinen. Monta niistä kauniimmista on jo iäksi päiväksi kadonnut ja monta näihin aikoihin säilynyttä katoaa päivä päivältä, vuosi vuodelta, polvi polvelta, entisten jälkeen, jos niitä ei kohta ja täydellä toimella sitä ennen korjata. Enemmän osan tästä kokouksesta olemma vanhoilta vaimoimisiltä saaneet ja he ovat aina lauluinsa lomaan, uusia muistelllessansa, sanoneet: „kun olisitta tulleet minun tyttöaikoinani, ka silloin niitä olisi keräytynyt; silloin niitä lauleltiin paljoki, vaan unohtuneet ovat

jo muistosta, kun nuori kansa niitä ei enää laula, muita omia renkutuksiansa parempana pitäen“.

Se on Suomen Karjalassa, jossa näitä lauluja nykyaikoina enimmästi lauletaan, ja mainittavimpia siinä kohdassa ovat *Lieksan, Ilomantsin, Kiteen, Tohmajärven, Sortavalan, Jaakkiman* ja *Kurkijoen* pitäjät. Kolmannessa kirjassa löytyviä *virsilauluja* taasen enemmän lauletaan Venäjän, kun Suomen Karjalassa, ehkä kyllä kumpasesaki, eikä aina erivirsiä, vaan yksiäki. Savosta on jo enin osa kadonnut niin lauluista, kun virsistä, kuitenkin vielä siksi jälkimuistoa niistä ollen, että helposti nähdään niiden sielläki ennen muinaan tumpia olleen. Pohjanmaalta, Hämeestä ja muilta paikoilta Suomessa niitä enää tuskin muistoksikaan entisestä olostansa tavataan. Laulu kyllä ei ole hävinnyt, ei Savosta, eikä muualta Suomessa, vaan on muuttunut, joko *hengellisiksi virsiksi* tai *maallisiksi* toisenlaatuisiksi Hengellisiä virsiä laulellaan, paitsi lukemattomia *arkkiviisuja*, vanhassa ja uusissa virsikirjoissa, Sionin virsissä, Achreniuksen juhla-virsissä ja muissa kirjoissa. Ne ovat kaikki präntätyitä, ja sen tarvitsevatki olla, sillä niitä olisi muuten vaikiampi muistaa, kun kansanlauluja, koska kieli ja ajatukset niissä tavallisesti eivät ole selviä, vaan enemmän tai vähemmän sekavia kumpasetki. — Maallisia nykyisemmän ajan lauluja on usiammasta laadusta. Rantamailla ja Hämeessä niitä osittain käännetään ruotsista, osittain tehdään uusia, vaan ruotsin mukaan, taikka muuten entisestä Suomen laulusta poikkeavaisesti. Muutamia niistä tavataan jo ulommaksiki Savoan ja Karjalaan levenneenä, joissa myös itsissäki toisinaan uusia lauluja siihen laatuun ilmautuu. Ne ovat enimmästi pränttäämättömiä monilla erinäisillä nuoteillansa. Syntymäpaikoillani etelä Suomessa tuli viimeistäki joka viides vuosi uusia lauluja entisten sijaan. Entisiä uusien ilmautuessa ruvettiin vanhantapaisina pitämään ja saivat unoh-tua. Niille uusille tuli pian sama vuoro eteen. Ainoastaan muutamia, joko aineensa taikka nuottinsa tähden, muisteltiin kauemmin. Pitäjän suutarit, räätälit, sepät, nikkarit ja muut mestarusmiehet olivat niiden levittäjiä, usein tekijöitäki. Näytteeksi panemma tähän muutamia semmoisia lauluja. Joka tahtoo, niistä myös saapi tilaisuuden tutkia Suomen nykyaikoina vallan ottavata laulua entisten rinnalla ja oman mielensä mukaan parahiten arvella kummanki somuudesta ja muista etuisuuksista.

I. Kreivin sylissä istunut.

Minä seisoin korkialla vuorella,
Viheriäisessä laksossa;
Näin, näin minä laivan seilaavan,
Kolme kreiviä laivalla.

He laskivat laivan rannalle,
Kävit maallen astumaan;
Ja se nuorempi kreiveistä kaikista
Tuli minua kihlaamaan.

Hän otti sormuksen sormestaan,
Ja se oli kultainen:
„Katsos nyt, minun piikani ihana,
Sinä saat tämän sormuksen.“

„En ota minä ouoilta sormusta;
Mua kielsi mun äitini.“ —
„Ota pois, pane sormus sormeesi,
Sitä ei näe äitisi.“

„Mihin panen minä nyt tämän sormuksen,
Ettei minun äitini nää!“
„Sano: laksossa tuolla kun kävelin,
Tämän sormuksen löysin mä.“

„Elä neuo sa minua valehtelemaan,
Sen äitini ymmärtää;
Paljo parempi on minun sanoa:
Olin nuoren kreivin sylissä.“

Ja se ilta oli lämmin, ihana,
Ja linnut ne lauloivat,
Keto allansa kaunis ja vihanta,
Kukat keolla kasvoivat.

Likka istui kreivinsä sylissä,
Moni muistui mielehen;
Yö joutui ja päivä oli laskenut,
Hän nukkui kreivin vierehen.

Aamulla koska likka heräsi,
Hän oli ihan yksinään;
Pois oli laiva lähtenyt rannalta,
Pois kreiviki vierestään.

„Voi, voi mua vaivaista piikaa!
Kuinka onneton nyt minä lien;
Ota pois meri, vie tämä sormuski,
Mitä tällä mä käessäni teen.“

„Nyt näen mä sen ehkä myöhää
Että muita hän rakasti,
Minun jätti surussani itkemään,
Ja vieikkaasti vietteli.“

2. Petetty nuorukainen.

Nuori mies kihlasi morsiamen,
Otti oman kullan,
Meni sitte vieraille maille,
Lupasi pian tulla.

Oli hän siellä vuotta kaksi,
Oli kolme vuotta;
Kulta luuli kuolleheksi,
Tainnut ei enää outtaa.

Nuori mies tuli vierailta mailta,
Tuli hän kotiansa,
Meni kultansa kartanohon,
Tervehti kultoansa.

Nuori mies tuli vierailta mailta,
Meni kultansa luoksi;
Kulta se tuosta valjeni
Ja ve'et silmistä juoksi.

„Miksis kultani valjenit,
Et ole niinkun muinen?“ —
„Täytyipä minun valjeta,
Kun minull' on kulta toinen.“

„Toiseen olen vihittynä,
Kihlat toiselta saanut;
Toinen minua toivotteli,
Toisen kanss' olen maannut.“

Kulta se tuosta surkutteli,
Paniin pahoillensa,
Erokirjan kirjoitti
Ja antoi kullallensa. —

„Kirjan nyt minä kirjotin
Ja annan sinulle tässä;
Et nyt kauan enempi
Mua näe maailmassa.“

Veti hän miekan terävän
Ja painoi itsensä läpi;
Veri lähti vuotamaan,
Kun väkevä virta käypi.

Tästä mahtaa jokahinen
Panna mielehensä,
Kuin se tekee pahasti,
Joka pettää ystävänsä.

3. Morsiamen kuolo.

Illalla istuttiin istumella,
Murehest' ei mitänä tietty;
Va rallalla ra, va ralla ralla ra,
Murehest' ei mitänä tietty.

Nuori mies sai sitte kirjasen,
Ett' oli kultansa sairas;
Va rallalla ra j. n. e.

Kävi hän sitte kammariin,
Puki siellä parahimmat vaatteet.

Meni hän sitte tallihin,
Siell' oli valkia ruuna.

Otti hän kultaisen satulan,
Hopiaisten solkien kanssa,

Satuloitsi valkian ruunansa,
Sitoi ne hopiaiset solet.

Läksi hän sitte ajamaan,
Ajoin seitsemän peninkuormaa,

Yhtenä kauniina kesäisenä yönä,
Kun moni makiasti nukkuu.

Tuli hän viheriähän lehtohon,
Kuuli kun lintuset lauloi.

„Mitä te linnut niin suruisesti
Täällä nyt lauleletta?“ —

„Sitäpä linnut me suruisesti
Täällä nyt laulemma:

Sairas on nuoren miehen morsian,
Kohta jo kuollaki taisi.“

Ajoin hän vähän matkaa etemmä,
Kuuli hän kellojen soivan.

Kysyi hän kellon soittajalta:

„Kellenpä kelloja soitat?“ —

„Kuollut on nuoren miehen morsian;

Sillen mä kelloja soitan.“

Ajoi hän vähän matkaa etemmä,

Näki hautoa kaivettavan.

Kysyi hän hauan kaivajalta:

„Kellenpä hautoa kaivat?“ —

„Kuollut on nuoren miehen morsian;

Sillen mä hautoa kaivan.“

Ajoi hän vähän matkaa etemmä,

Tuli appensa kartanohon.

Näki hän ruumiin liinattuna

Makaavan lautojen päällä.

Ne posket ennen ruusunpunaiset

Olivat nyt valkiat kun liina.

Katseli kalvehia kasvoja,

Ja valkehia poskia kanssa. —

„Ne oli ennen ruusunpunaiset,

Nyt ovat ne valkiat kun liina.“

Rupesi hän sitte itkemähän,

Itki seitsemän vuorokautta.

Seitsemän vuorokautta itkettyä

Kuoli hän kaheksannella.

Kuollut se sitte hauattihiin

Kuolleen morsiamen viereen.

Siellä he lepeävät vierekkää,

Heräävät taivaassa kerran;

Va rallalla ra, va ralla ralla ra,

Heräävät taivaassa kerran.

4. Velisurmaaja.

„Mistäs tulet, kustas tulet,
Poikani iloinen?“

„Meren rannalta, meren rannalta,
Äitini kultainen.“

„Mitä sieltä tekemästä,
Poikani iloinen?“ —

„Hevostani juottamasta,
Äitini kultainen.“

„Mist' on selkäsi saveen tullut,
Poikani iloinen?“ —

„Hevonen huiskasi hännällänsä,
Äitini kultainen.“

„Mist' on jalkasi vereen tullut,
Poikani iloinen?“ —

„Hevonen polkasi rauallansa,
Äitini kultainen.“

„Mist' on miekkasi vereen tullut,
Poikani iloinen?“ —

„Pistin veljeni kuoliaksi,
Äitini kultainen.“

„Mintähen sinä veljesi pistit,
Poikani poloinen?“ —

„Mintähen naistani nauratteli,
Muorini kultainen.“

„Minne nyt sinä itse jouvut,
Poikani poloinen?“ —

„Muille maille vierahille,
Muorini kultainen.“

„Minne heität taattosi vanhan,
Poikani poloinen?“ —

„Mieron verkkoja paikatkohon,
Muorini kultainen.“

„Minne heität maammosi vanhan,
Poikani poloinen?“ —

„Mieron rihmoja keträtköhön,
Muorini kultainen.“

„Minne heität naisesi nuoren,
Poikani poloinen?“ —

„Mieron miehiä katselkohon,
Muorini kultainen.“

„Minne heität poikasi nuoren,
Poikani poloinen?“ —

„Mieron koulua kärsiköhön,
Muorini kultainen.“

„Minne heität tyttösi nuoren,
Poikani poloinen?“ —

„Mieron karjoja kaitsekohon,
Muorini kultainen.“

„Koskas sieltä kotihin käännyt,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa korppi valkenevi,
Muorini kultainen.“

„Koskas korppi valkenevi,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa hanhi mustenevi,
Muorini kultainen.“

„Koskas hanhi mustenevi,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa kivi veen päällä pyörii,
Muorini kultainen.“

„Koskas kivi veen päällä pyörii,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa höyhen pohjaan painuu,
Muorini kultainen.“

„Koskas høyhen pohjaan painuu,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa päivä syänyöllä paistaa,
Muorini kultainen.“

„Koskas päivä syänyöllä paistaa,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa kuuhut kuumasti polttaa,
Muorini kultainen.“

„Koskas kuuhut kuumasti polttaa,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa tähet taivaalla tanssii,
Muorini kultainen.“

„Koskas tähet taivaalla tanssii,
Poikani poloinen?“ —

„Konsa kaikki tuomiolle tullaan,
Muorini kultainen.“

5. Onneton nuorukainen.

Ah voi kuinka kauhiasti suru vaivaa mieltäni,
Kun mun täytyy lähteä ja tänne jättää kultani!

Sinun luontososi lempiä on syämeni sitonut,
Sinun kaunis katsantosi kovasti mun vanginnut.

En mä sua, kulta likka, taia koskaan unhottaa,
Enkä muien tyttöin päälle taia koskaan katsahtaa.

Paljo ennen sinun kanssasi juon ma vettä virrasta,
Ennenkun ma muien kanssa joisin olutta tuopista.

Nimesi mä kirjottelen hopiahan, kultahan,
Kuvasi mä kätkielen syämeni pohjahan.

Sinussapa syämeni kiini riippuu ainian,
Sinuapa ainoata minä aina rakastan.

Kaiken hyvyytesi eestä sinua ma kiitän nyt,
Vaikka usein väärin tein mä, et sä mua heittänyt.

Vaikka tuhat, tuhat kertaa mielesi olen rikkonut,
Minusta sa kuitenkin et ole poies luopunut.

Eikä ajat, eikä vaivat taia meitä erottaa,
Eikä maailman esivallat väliämme vierottaa.

Tieän kyllä, että kaikki soisit minun sortuvan,
Soisit myöski sinun poies puolestani luopuvan.

Mutta ystävätäs elä koskaan poies unhot!
Muistaa mahat aina häntä, vaikka ompi kaukana.

Taivaan Herra meiät vielä kerta yhteen auttavi,
Vaikka moni sen nyt kyllä mahottomaksi luulevi.

Vielä viheriässä laksossa ma kanssasi astelen,
Kukat ynnä ruusut kaikki sinulle siellä taittelen.

Vielä vieressäsi kerran iloisena istunen,
Surut, huolet, vaivat kaikki mielestäni heittänen.

Nyt mä laannen laulamasta — hyvästi nyt kultani! —
En voi laata suremasta, vaikka päätän virteni.

Jos nyt joku tietä tahtoo, kuka laulun tehnyt on,
Niin se oli nuori poika — *Nuorukainen Onneton*.

---

6. Toivoton rakkaus.

Syämestäni rakastan sua elinaikani,
Jos kohta onki turha jo kaikki toivoni.

Et kyllä itse luvannut mua koskaan heittää näin;
Vaan köyhyyteni tähden mä hyljätyksi jäin.

Sä syämesi annoit ja jälle pois otit,
Toiselle rakkautesi minusta vierotit.

Jos kirjotella taitaisin minä rakkauen sen,
Joka minua nyt vaivaa ja polttaa syämen. —

Se rakkauen kipinä, joka syttyi rintahan,
Ei taia ennen sammua, kun pääsen hautahan.

Kuin aurinkoinen loistaa taivaalla palava,
Niin kaunis myös se rakkaus oli meissä alkava.

Nyt kyöneleeni vuotaa, sen kaikki näkevät,
Ja päiväni on pitkät ja kovin ikävät.

Joka ystävänsä mistaa, suru sille sijaan jää;
Voi sitä suurta tuskaa ja sitä ikävää!

Kuin linnut oksapuissa kauniisti laulelee,
Niin suru syäntäni kovemmin kaivelee.

Ja kukat kaikenlaiset kukoistaa keolla,
Vaan ei ne anna mulle tuskissa lepoa.

Ah kuhun otan tieni ja kusta levon saan,
Kun sinä mun hyljäsit ja heitit kuolemaan!

Moni se kyllä luuli mun suotta itkevän,
Ja käski kaiken huolen mun poies heittämään.

Vaan kuinka ystäväni mä taian unhottaa? —
Ei koko maailmassa ole toista semmoista.

Nyt laannen laulamasta, virteni lopetan;
Sinulle hyvin kaikki käteesi toivotan.

---

7. Kultani kukkuu kaukana.

Kultani kukkuu, kaukana kukkuu,
Saiman rannalla ruikuttaa;
Ei ole ruuhta rannalla,
Joka minun kultani kannattaa.

Ikävä on aikani, päivät on pitkät,
Surutont' en hetkeä muistakaan;
Voi mikä lienee tullutkaan,
Kun jo ei kultani kuulukaan!

Toivon riemu ja autuuen aika
Suruani harvoin lievittää;
Rintani on kun järven jää —
Kukapa sen viimenki lämmittää?

Kotka se lenteli taivahan alla,
Sorsa se souteli aalloilla;

Kulta on Saiman rannalla,
Lähteä ei tohi tuulelta.

Tuuli on tuima ja ankarat aallot,
Ruuhet on rannalla pienoiset;
Ruuhet on rannalla pienoiset;
Kultani sormet on hienoiset.

Elä lähe kultani aaltojen valtaan! —
Aallot ne pian sinun pettäisi.
Sitte ei suru mua heittäisi,
Ennenkun multaki peittäisi.

---

8. Kultaansa ikävöivä.

Tuoll' on mun kultani, ain' yhä tuolla,
Kuninkahan kultaisen kartanon puolla;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

On siellä tyttöjä, on komioita,
Kultani silmät ei katsele noita;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Kukat ovat kaunihit, kaunis kevät-aamu,
Kauniimmat kultani silmät ja haamu;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Linnut ne laulavat sorialla suulla,
Soriampi kultani ääni on kuulla;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Hunaja ja mesileipä makialle maistaa,
Kultani suu sekä huulet on toista;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Voi koska näen minä senki ilopäivän:
Kultani sivullani kulkevan ja käyvän!
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Syys tulee etehen ja kesäpäivä rientää,
Vaan minun kultani ei tule sentään;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

Tule, tule kultani, tule kotipuoleen,
Taikka jo menehynki ikävään ja huoleen;
Voi minun lintuni, voi minun kultani,
Kun et tule jo!

---

9. Merille lähtevä.

Hyvästi kultaseni, hyvästi kultani! —
Mun lähteä nyt täytyy pois kotimaaltani.

Mun täytyvi nyt mennä merille kulkemaan,
Ja sinua, en tieä, jos näen milloinkaan.

Lahella laiva pieni minua outtelee;
Se mulla kotimaani ja tuttavani lie.

Se kotimaani mulla ja tuuli kultani,
Ja aalto armahani tahikka — surmani.

Jo ennen monta miestä se meri petteli,
Ja monen kullan silmät vesille jätteli.

Vaan ellös mua surko, jos ehkä kuolisin;
Sä suotta kaottaisit ikäsi kaunihin.

Kun kuulet kuolleheksi, tee risti rantahan,
Ja aallon luomat luuni ne peitä santahan.

Ja ota pieni ruusu ja laita kasvamaan,
Käy sitte kesäilloin välistä katsomaan! —

Kun ruusu kaunihisti kesällä kukostaa,
Se rakkauteni kuvan eteesi muovostaa.

Hyvästi vielä kerta, hyvästi ystävä!
Ei suremaan nyt auta, vaan täytyy lähteä.

10. Turvaton.

Onneton olin minä ollessani,
Onneton tähän kylään tullessani;

Onnettomaksi olen minä luotu,
Ei ole minulle ilopäivää suotu.

Turvoa ei ole siellä, eikä täällä,
Enempi kun linnulla lentonsa päällä.

Maalima minua nyt paljoki vaivaa,
Ja minun eteheni kuoppaa kaivaa.

Ystäväni on myös ynsiäksi tullut,
Kun hän on maaliman juttuja kuullut. —

Kuulepas, kultani, vielä sana yksi:
Kuinka tulin minä näin hyljätyksi?

Kuka sinun eksytti rakkauen tiellä? —
Tule, tule kertaki luokseni vielä.

Muistatko muinen kun marjassa käytiin,
Ahosilla istuttiin, leikkiä lyötiin? —

Päivä se paisti ja pienet kukat loisti;
Kukatki ne ketosilla iloamme toisti.

Linnut ne laulelivat metsien päällä;
Meistä he lauloivat siellä ja täällä.

Ei ole ajat enää, niinkuin olit ennen,
Entiset ajat ovat olleet ja menneet.

Entinen oma kulta ei enää hoia;
Niin se mun heitti kun pienen linnun poian.

Toivoni raukesi, meni juuri tyhjään,
Ei ole mulla nyt ilopäivää yhtään.

Enkä mä itselleni näin luullu käyvän; —
Ikäväni kestää kuolemapäivään.

Olen ma kun kyyhkynen vierahalla maalla,
Lentävä lintunen taivahan alla.

Olen ma kun oksalla varpunen pieni,
En tieä kuhun otan matkan ja tieni.

Nuoruusikä rientää ja aikani kulkee;
Jopa noista vaivoista väsymyski tulee.

Päiväni päättyy ja elämäni katkee,
Multa se mureheni peittää ja kätkee.

II. Kultaansa sureva.

Itkettää ja surettaa ja huoleksi tahtoo tulla,
Muill' on koissa kultasensa, eikä ole mulla.

Minun kultani kaukana ja kaukana se kukkuu;
Yksin täytyy maata mennä, yksin täytyy nukkuu.

Minun kultani kaukana ja kauas taisi mennä,
Eipä sinne pienet linnut iässänsä lennä.

Kunpa se pieni lintunenki sanoman nyt toisi,
Suru menis mielestäni, parempi mun oisi.

Lennä, lennä lintu rukka, puhu kuullakseni —
Kävitkö sä kullan maalla, näitkö kultaseni.

Sano, kuinka kullan maalla aamu armas koitti,
Iloisnako elettihin, vaiko suru voitti.

Mitä näit sä muutaki ja näitkö vielä senki,
Jos oli kaikki tervehet ja kulta liiatenki.

Tule jo kulta tälle maalle, tule poika kulta,
Ettei tulis turhaan tämä ikä nuori multa.

---

12. Hyljätyn suru.

Hoi on, hoi on, huolettaa ja hulluksi taian tulla;
Kultani on vallattuna, jok' oli ennen mulla.

Vesi vuotaa silmistä ja suru syämen kaivaa —
Voi nyt tätä ikävää ja tätä suurta vaivaa!

Tämä viikko on pitempi, kun koko mennävuosi,
Eikä kestä silmätkään, kun paljo vettä vuosi.

Mansikoita mennävuonna kullalleni poimin,
Nyt on mulla kokonansa toisenlainen toimi.

Ei nyt enää, ei nyt enää kesämarjat auta,
Minun kultani rakkaus on ruostunut kun rauta.

Kuinka taisit kylmetä, kun lämmin olit ennen,
Rallattelit, laulelit ja aina tulit tänne.

Kuinka taisit narrataki köyhän miehen lasta;
Köyhä mies on elättänyt pienestä kassikasta.

Mitä ompi rikkautesi rakkautta vastaan? —
Maast' on kulta kotoisin ja syän taivahasta.

Jos en minä olis silmiäsi nähäkänä saanut,
Niin nyt oisi syämeni levossansa maannut.

Nyt on syämeni suruinen ja itku kyllä kestää,
Enkä löyä lepoa ma maalimasta mistään.

Vielä löyän levonki ja riemun sekä rauhan,
Jos ei täällä; toki löyän tuolla puolen hauan.

Eikä kauan kestäkänä, ennenkun ma kuolen,
Heitän tänne vaivani ja surun sekä huolen.

---

13. Ylenkatsottu.

Pois pitää mennä ja hyvä kylä jättää,
Ei nyt enää tämän kylän tytöt anna kättä.

Mikä lie mun kullalleni, mikä mennyt mieleen,
Ei nyt enää haastattele, eikä istu viereen.

Sinä olit oma kultani, olit monta vuotta,
Miksipä nyt vierastuit ja hyljäsit mun suotta?

Vaan en huoli surrakaan, en kannan suurta huolta,
Ei se taia tyttöin tähän tämä poika kuolta.

Mikäs on mun ollessani nuorena poikana aina? —
Menen merimieheksi ja elän sillä lailla.

Kuulepas nyt kulta likka, kuinka minä veisaan:
Lähen poies Suomen maasta, muille maille reisaan.

Kauppalaivat seilaavat Turun salmen suulla,
Sinne otan matkani ja siell' on lysti olla.

Taikka menen Ryssän maalle, kauas Venäehelle,
Enkä tule ikänäni tähän kylään jälle.

---

14. Karjalan neito.

Minä olen Suomen neito, Suomen koria kukka,
Moni poika minua jo houkutteli hukkaan.

Ruusu ei oo kauniimpi, kun tyttö Karjalassa;
Eikä toista tarvita, kun olen maalimassa.

Minä tyttö, kaunis tyttö, kun mun pojat näkee,
Huoli sytty syämehen, mieli naia tekee.

Kaunis tyttö, siivo tyttö, siivon nimen kannan,
Empä minä joka pojan halatakaan anna.

Enemmän mä mielestäni itsestäni tykkään,
Poies, poies vierestäni kehnot pojat lykkään.

Synniksi sitä sanotaan ja syntipä se lienee,
Nuoren tytön ruvetella kehnon pojan viereen.

Pian on se tyttö raukka tullut kunnialta,
Joka kerran heittäytyi noien poikien valtaan.

Pojilla ja susilla on yhtäläinen mieli,
Susi ei virka mitänä, pojill' on liukas kieli.

Poika puhuu kaunihisti likan sängyn eessä,
Mesi, maito kielellä ja myrkky syämässä.

Niin on poika piian luona kun halmehessa halla,
Pian poika piika raukan hempeyden tallaa.

---

15. Poika ja tyttö.

Poika.

Sen mä olen laulanut ja laulan kaikkein kuullen:
Tule tänne likka kulta, anna suuta mulle!

Tyttö.

Kerran antoi nätti likka kehnon pojan suuta,
Heti muuttui halvaksi, kun heittolikan luuta.

Poika.

Likka kulta, likka kulta, likka kulta vielä!
Ethän toki halaamasta minua nyt kiellä!

Tyttö.

Silkkisaalin rinnalla ei pastihuivi passaa,
Eikä kelpaa kehnot pojat tätä tyttöä vastaan.

Poika.

En ole juuri tietäjä, en ole iso noita,
Vaan kun näen nätin likan, vielä mä sen voitan.

Tyttö.

Akkoja saapi halata ja se ei haittaa mitään,
Ei saa tyttöihin koskea, hävetä poikien pitää.

Poika.

Toinen lampi on syvempi ja toinen matalampi,
Toinen likka on kovempi ja toinen antavampi.

Tyttö.

Kyll' on noita poikiaki viientoista sorttii,
Mont' on viety katsomahan Wiaporin porttii.

Poika.

Likkoja vieään kuormittaisin Lappeenrannan kouluun;
Siell' on päivät paremmat kun mustilaisen joulu.

Tyttö.

Suomen poikia saatellahan ruunun ankkuripajaan;
Siellä lyövät rauan päälle, kivimuurit kajaa.

Poika.

Tämän kylän pienet piiat kukkuvat kun käet,
Hännällensä häväsevät koko poikaväen.

Tyttö.

Tämän kylän nuoret tytöt kaunihisti kasvaa,
Huulet on kun hunaja ja suu kun sula rasva.

Poika.

Niin on tämän kylän tytöt, matalat kun kaali,
Silmänalus sininen ja posket punamaalii.

Tyttö.

Tämän kylän likat on kun mesimarjan kukkii,
Poikia juoksee joukottain kun töpihäntä hukkii.

Poika.

Tämän kylän likat on kun rupasammakoita,
Noita pojat tellivät kun tervatallukoita.

Tyttö.

Likat käyvät kunnialla, kun kaste heinikossa,
Pojat juovat, rypevät, kun sika rapakossa.

Poika.

Emmä ole keho poika, humalainen hullu,
Enk' ole piikain pilkaksi ma tähän kylään tullu.

Tyttö.

Kesäilta kelvoton sen kerran näytti julki,
Kuinka pojat pohmelossa pitkin kyliä kulki.

Poika.

Kesäilta, kaunis ilta, senki näytti kerran,
Että pojat käveli ja eleli kun herrat.

Tyttö.

Kesäilta kelvoton se laitti kerran niinki,
Että pojat pohmelossa puuttui suohon kiini.

Poika.

Pojat makaa kammarissa pumpulipaiallansa,
Likat saunan lattialla mustalla varrellansa.

Tyttö.

Likat makaa aitassansa verkaviitan alla,
Pojat pitkin pihoa ja tallin lattialla.

Poika.

Likka parat aitoissansa monta yötä valvoo,
Ikävissä itkevät, kun sutten pennut ulvoo.

Tyttö.

Likoill' ompi onnen aika aivan ihanainen,
Pojill' itku, kuikutus ja elo tuhmanlainen.

Poika.

Minne tytöt joutuisivat, jos ei pojat korjais? —
Iän kaiken itkisivät, oisivat toisen orjat.

Tyttö.

Mitä tuosta hyötyisin, jos huonon pojan naisin? —
Viinanjuojan, mieron ruojan, tuskan, ristin saisin.

Poika.

Moni tyttö, sievä tyttö, havaitsi sen hiljaan,
Että jo oli joutununna vanhan piian kirjaan.

Tyttö.

Tämä vuos' on tämmöistä ja toinen vuos' on toista,
Vaan ei tälle tyttäreille viinanjuojat loista.

Poika.

Vanha piika harmajapää se on kun telkkä tiellä,
Mykättää ja mäkättää sen kovan ilman eellä.

Tyttö.

Emmä ole vallan vanha, enkä vallan nuori,
Sen nyt saatan sanoaki: sinust' emmä huoli.

Poika.

Minä poika, kaunis poika niinkun merikaisla,
Et sä löyä Suomen maalta toista tämänlaista.

Tyttö.

Jos oisi viina puuttunut jo viittä vuotta ennen,
Oisit kyllä tyttöjä saava, naisit vaikka kenen.

Poika.

Piiat pirun riivatut ne pojilta viinan estää;
Pojat herran siunatut ne juovat minkä kestää.

Tyttö.

Siit' on pojilla surua, kun viina paljo maksaa;
Likat itsensä elättää, kun työtä tehä jaksaa.

Poika.

Elä sinä likan ruoja minua nyt pilkkaa, —
Vielä minun taskussani hopiatki hilkkaa.

Tyttö.

Poika rahansa menettävi olvehen ja viinaan;
Tytöt ei pane rahojaan, kun silkkihin ja liinaan.

Poika.

Voi kun olen joutunutki näien likkain varviin,
Näistä emmä muuta saa, kun monta mieliharmii.

Tyttö.

Mahoit olla tulematta, olla kotonasi;
Ei sua tänne toivottu, ei tietty tuloasi.

Poika.

Ei nyt auta, ei nyt auta, ei nyt auta mitään,
Luotu olen lähtemään ja lähteä mun pitää.

Tyttö.

Toki saatki lähteä, ja parempi oisi ollut,
Kun et oisi ollenkana tähän kylään tullut.

16. Vihaava ystävä.

Oli minullaki ennen ystävä,
Nyt on mulla vihamies.

Toinen istuu jo kultani sylissä,
Toinen suuta jo antelee.

Kuinka taiat nyt mua vihata,
Kun ystävät olimma? —

Kuinka taitaa silmäni katsella
Toista kultani sylissä?

Näin suurella syämeni surulla
Nimeäs minä muistelen.

Näin suru minun syäntäni vaivaapi,
Pois ei lähe mielestä.

Voi jospa se rakkauen kipenä
Nyt vieläki eläisi!

Ja Herra nyt tälläki hetkellä
Sinun mielesi kääntäköön!

17. Petetyn kiros.

Kirotut olkoot sormet, joill' oven avasit,
Kirotut käsivarret, joilla minua halasit!

Kirotut kaksi jalkaa, joill' olit astuva,
Kätesi myös kirottu, jolla koskit minua!

Kirotut kanssa silmät, joilla minua katselit,
Kirottu viekas kieli, joilla minua viettelit!

Voi suurta surkeutta, johon olin joutuva! —
Kukas sen niin nyt käyvän olis tainnut uskoa.

Kun saisin pienen paatin, aalloille laskisin,
Ja koko kotimaani iäksi jättäisin.

Tahi saisin pari lautaa ja maata pikkuisen,
Mullassa maatakseni uneni ikuisen.

---

18. Nauru ja itku.

Astelin kaunista kangasta myöten,
Heliätä rannan hiekkoa myöten.

Poro minun pölysi polvelleni,
Heliätä hiekkoa helmoilleni.

Menin minä siitä siskoni luoksi,
Sisko se ulos mua vastahan juoksi.

Siskoni vei mua kamarihin käymään,
Toi sitte ruokaa ja käski mun syömään.

Söin palan eli puolen arvoltani,
Kysyin minä siskolta armastani.

„Armahasi ei ole ollutna täällä;
Maatapa taitaa marjojen päällä.“

Kävin minä armasta katsomahan,
Sisko se sivullani astumahan.

Armahani makasi paarten päällä,
Silkkinen vaate oli silmien päällä.

Sisko se käski mua nauramahan:
„Taiat sa toisenki armahan saaha.“

Olisinpa nauranut armastani,
Vaan empä jaksanut itkultani.

Suu minun nauroi, syämeni itki,
Veet ne vierivät poskia pitkin.

Veet ne vierivät poskia myöten,
Kulki kun virrassa koskia myöten.

---

19. Rannalla itkejä.

Läksin minä kesäyönä käymään
Siihen laksoon, kussa kuuntelin päivää,
Kussa lintuset laulaa,
Metsäkanatki ne pauhaa,
Ja mun syämeni etsi lepoa ja rauhaa.

Katsoin minä alas rannan puoleen,
Näin rannalla tytön kauniin ja nuoren,
Joka istui ja itki,
Katsoi aaltoja pitkin,
Ja hän oli surullinen joka hetki.

„Mitä itket sä raukka rannalla yksin? —
Ja sun silmistäsi veet vierivät nytkin.
Mikä tuska ja vaiva
Sinun syäntäsi kaivaa? —
Ei anna syänyölläkään hoivaa.“

Hän vastasi: „sepä suru mua vaivaa,
Kun ei koskaan tule takaisin se laiva,
Jossa kultani kulki
Poikki aaltojen julki,
Minun jätti ja surun syämehen sulki.

Jo nyt outellut olen viikkoa kaksi
Juuri tyhjään, näy ei tulevaksi;
Mikä mahtanee olla! —
Jopa taisiki kuolla,
Vain on vankina meren toisella puolla.“

Ja hän katseli vähän aikaa vielä,
Näki aalloilla pilven punertavan siellä; —
Pilvi ei ollut vainkaan,
Tunsi kultansa laivan —
Ylistetty nyt luoja maan ynnä taivaan!

20. Varpusen olut.

Näin minä unta maatessani,
Varpusen panevan oltta;
Munankuori oli kuurnana,
Ja tuohta hän ruukasi polttaa.
Ja koska hän oluensa valmiiksi sai,
Hän itsensä siitä nyt humalaan joi,
Ja pani ala räystähän maata.

Räystähän alla hän nyt makasi,
Ja synkiähän unehen vaipui,
Kissa hänen nukuksissa kohtasi
Ja käpälällä selkähän tarttui;
Varpunen unestansa havasi,
Kun kissa häntä repi ja raateli,
Ja kuolema ahisti häntä.

Varpunen itkuhun puhkesi
Ja rukoili hartahasti:
„Elä kissa kulta nyt minua syö
Ja tapa näin surkiasti!“
Vaan kissa se hänelle vastasi näin:
„Ei vainen sun varpunen hyvin nyt käy,
Sen olen minä näyttävä kohta.“

Kissa se käpälätään kohotti,
Ja varpunen tuiskahti tuuleen:
„Panin minä kerta vähän olutta,
Sen sanon minä kaikkein kuulten;
Vaan kun ei siitä tullut parempaa,
Kun että olin henkeni kaottaa,
Niin olkoonpa viimeinen kerta.“

Kun varpunen pois oli lentänyt,
Läksi kissa häntä tavottamahan;
Hän hyppäsi korkialle vuorelle,
Ja sieltä putosi maahan;
Senkaltaisellapa pauhinalla,
Pa-pa-pa-pa-pa-pa-pa-pa-pauhinalla,
Lopun tämä elämä saapi.

21. Häälaulu.

Koska piämmä häitä,
Elkäm' unohtako näitä
Hyppimiä, tanssimia, kun on vanhuudesta tapa!
Pari kaunis, ihan valmis,
Käy nyt tanssihin kanssa;
Ilotellen, riemutellen tanssikate nyt kaikki!

Väki morsianta katsoo,
Imehellä myös tahtoo
Koreutta, kauneutta, kun on morsiamen päällä:
Ruunu päässä, palmut käässä,
Kulta rinnassa kiiltää,
Hopiapaulat, ketjut, vaulat, hyvin kaunihit kaikki.

Iloisesti nyt vieraat
Kävelevät niinkun herrat,
Hyvä ruoka, jalo juoma, joka hengelle valmis.
Pojat piltit, tytöt kiltit
Yhä tanssia pyörii,
Syän palaa, sano salaa: „jos ois omat nämät häämme.“

Ukot ei tule joukkoon,
Akat pakenevat loukkoon,
Naurelevat, katselevat iloleikkiä nuorten.
Heki ennen eivät menneet
Poies polskasta kesken;
Iloisesti, riemuisesti heki hyppivät silloin.

Sitä muistakame kaikki,
Parikunnallemme ratki
Hoikotella, toivotella siunausta Jumalalta,
Joka ensin itse vissin
Aviokäskyn sääsi,
Evan pienen pani viereen Adamille paratiisiin.

Perillisiäki kanssa
Jumal' aina armostansa
Heille suokoon, ynnä tuokoon kasvamahan kaunihisti,
Hyvyyessä, siveyessä,
Jost' on kunnia heille
Maalimalta, kaikkialta, ilo enkeleillä kanssa.

Sitä toivotamme vielä,
 Ettei Herra heiltä kiellä
 Ajallista, tavallista, mitä tarvitsevat täällä
 Hengen eloks, välimenoks,
 Kun on ruoka ja juoma,
 Vaate verho, talo kerho, sekä tarpehia muita.

Jumal' Abrahamin juuri,
 Isakinki Herra suuri,
 Jakopinki, jokasengi, anna parillemme tälle
 Siunausta, suojellusta,
 Hä'ät, tuskat poies poista,
 Pitkää ikää heille lisää hyvän terveyen kanssa.

Ja kun päättyvi kerran
 Tämä elo, nimeen Herran,
 Vajavainen, tukalainen, tämä vähän ajan vaihe;
 Elo toinen, parempainen,
 Jumal' anna taivahassa,
 Muuttumaton, puuttumaton ilo enkelien kanssa.

22. Laulu, olut ja viina.

Löytyvi kultaa kupiksi,
 Jos talonpoika tahtoo,
 Hopeeta housun napiksi,
 Ken kaluksi sen katsoo;
 Löytyy myös sanoja virsiksi,
 Kun etempätä etsii,
 Ja laittelevi lauluksi,
 Runoiksi tehä viitsii.

Vaan aina tulee varota
 Ne monet väärät värsyt,
 Ettei laki sua sakota
 Ja pane pahat reisut. —
 Niin saapi laulaa helistä,
 Ett oikein seinät soipi,
 Olutta juoa välistä,
 Kun kallo kantaa voipi.

Se mielen tanssiin taivuttaa,
 Antaa myös vähän voimaa;
 Kyll' uni muuten uuvuttaa,
 Jos välill' ei saa hoivaa.
 Ja teki, neiet naitavat,
 Sen kernahasti suotta,
 Myös ootta yhtä taitavat,
 Jos itse vähän juotta.

Miehellen ei myös mitään tee,
 Jos ryypyn, kaksi ottaa,
 Vaan kolmas mieltä koittelee,
 Ja neljäs älyn voittaa;
 Viinasta ei tule viisaus,
 Kun sitä paljo ryypää,
 Vaan kevyt luonto, kerkeys
 Sen kanssa olla pyytää.

23. Mutkainen matka.

Läksin hevosen ostoon,
Senki kovaan koston;
Oli mulla rahoja säkki,
Tuli sitte ilta äkkiin,
Tahottiin minua tappaa,
Rahani poies lappaa,
Minä pääsin pakoon
Vahvan vaaran rakoon.

Yhyin sitte yhteen kylään,
Senki sangen hyvään;
Menin yhteen taloon,
Senki sangen jaloon;
Menin ulkoa tupaan
Ilman muuta lupaa.
Sanoin mie: *hyvää iltaa*,
Putosin pääni siltaan,
Ramppasin oven ramppii,
Aloin sitte tanssii;
Panin säkkini naulaan,
Aloin sitte laulaa.

Miniä perässä makaa,
Ei hän unesta lakaa,
Heräsi toki tuosta,
Alkoi minulle haastaa:
„Mistä sinä olet miesi?“ —
Minä sanoin: „Hiisi tiesi.“
Sanoi hän minulle hiljaan:
„On meillä alla sillan
Kellari hyvä ja suuri,
Sinne on murhattu juuri

Ennenki monta miestä,
Ku ei päässyt pois eestä.“

Niin minä talosta karsin,
Matkalle heti marsin
Yksinäni halkiöisin,
Tuskinpa tien minä löysin.
Lippasin sitte linnaan
Saksan kanssa rinnan;
Saksa se minulle sanoi:
„Onko sinun miesi jano? —
Osta viinaa sarkka,
Maksaa kolme markkaa;
Olutta tuopin täysi,
Niin saat hyväksi pääsi.“

Marakatti pöyältä katsoi,
Päälleni rännätä tahtoi;
Minä häntä jalalla potkin,
Ruoskalla selkään sutkin.
Läksin sitte kotihin tuolta,
Tiell' olin nälkään kuolta;
Vaan tuli talo vahva,
Siin' oli jalo rahvas.
Emäntä ruokaa laittoi,
Leipeä pöyälle taittoi,
Söin minä mahani täyen,
Läksin sitten kotiin käyen;
Siit' oli mieleni paha,
Rosvot oli vieneet rahan,
Enkä mä hevoista saanut;
Parempi kun oisin maannut,
Ollunna ajan senkin
Pitkänä päässä penkin.

24. Neion valitus *).

Eipä mene mielestäni,
Eikä muistosta murene
Armias ihana aika,
Jona lauloin ollen lassa,
Pikku piikana visersin
Ilolla ihanan linnun,
Leipojaisen leikitsevän,
Tuolla pilvien povella,
Vapaana, vaivatonna.

Vapaa vaivoista poveni,
Tuuvin ennen tuulen lailla,
Kiiätin kipunan lailla,
Lennin lehtenä lehossa,
Perhosena pyörtänöillä;
Mehun maistelin makian
Kukan kultasen kupista,
Hopealta hohtavaisen.

Istuin ilona aholla,
Mehumiellä mättähällä,
Istuin kukkana keolla,
Lempeästi leikitellen
Suloisten sisarten kanssa,
Tyvenesti tuuvitettu
Tuulen hengeltä, tulevan
Metisestä mantereesta.

Levon kuvana leholla
Nukuin nurmilinnun lailla;
Rauha rakkahin rakensi,
Siirsi vierehen siansa,
Eikä untani uhannut
Huolilla heräjävillä,

Näillä suurilla suruilla,
Povea nyt polttavilla

Empä tieä, enkä taia
Selkeästi selvitellä,
Mikä juoksi mieleheni,
Mikä aivohon osasi
Aivan ankara ajatus,
Mikä syttyi syämeheni
Tuli ennen tuntematon.
Kun ma vuotta viisitoista
Olin jättänyt jällelle,
Nousi nousulla nisäni,
Suihtui outo syämeheni,
Huoli uusi huivin alle,
Pullistuvahan povehen.

Niin nyt on tukala tuvassa,
Mieli raskas mantereessa;
Löyä en armoa aholla,
Enkä lehossa lepoa,
Eikä onni oksapuien
Asu mustan varjon alla.
Vaiva vaivuttaa levolle,
Vaiva vaivaapi uneni,
Vaiva herättää valolle,
Uuen päivän paistehelle.

Tuolla sytevi, syämen
Peitetyissä pohjukoissa,
Toivon tuli tuntematon,
Tuli outo ja tukala,
Jot' ei saata sammutella,
Enkä raski raiskaella.

*) Ehkä tämä *Neion valitus* jo ennestäänki löytyy edellä nimitetyssä Topeliuksen kokouksessa melkein yksillä sanoilla prantättynä, niin emme kuitenkaan ole tahtoneet, emmekä tainneet sitä tästä nykyisajan runoelmanäytteestä erottaa, koska se paremmin kun moni muu todistaa vanhan kansanrunollisen sulon vieläki hengissä olevan.

Tuonne kiiruhtaa kivasti
 Kaikki kieleni tarinat,
 Tuonne aivoni ajatus,
 Tuonne suosio syämen,
 Toivon poluille pimeän,
 Ahtahille aavistuksen,
 Syämelleni suruisten,

Syämelleni suloisten.
 Kaikki kaikissa ajatus,
 Yks' on aina arvollinen
 Täytten tarvetten seassa,
 Yks' on tarve toivottava,
 Syämelleni surunen,
 Syämelleni sulonen.

Näistä edellisistä lauluista lauletaan niitä *seitsemää ensimmäistä* melkein yli koko Suomen maan, ehkä ei aina ja joka paikassa yhdellä tavalla. Karjalasta saatuja ovat laulut 8, 9, 10 — — — 15, 18, 23, joita kuitenkin myös usiampia Savossa ja muuallaki Suomessa eritavoilla laulellaan. Hämeestä kirjoitettuja ovat 16, 17; Uudelta maalta 19, 20; Savosta ja Savonrajaiselta Pohjanmaalta ja Satakunnasta 21, 22, 24. — Kuusi 1:mäisen laulun alkuvärsyä ja koko 2:nen laulu ovat ruotsinkielisten lauluin mukailematta *) ja melkein näyttää siltä, kun olisi myös lauluilla 3, 4, 9, 20 ruotsalainen alkunsa, joka sama arvelu miks' ei sovi lauluihin 5, 6, 19. Viimeksi mainittua kuulimma lassa syntymäpaikoillamme lauleltavan, jota myöten sen olemma kokeneet korjaella muistostamme, kosk' ei saanutkaan silloin kirjoitetuksi.

Jos nyt tarkemmin tutkimma näitä nykyisajan lauluja vanhanaikaisten rinnalla, niin ylipäänsä saatamma sanoa, että ovat kehnompia laadustaan, ei ainoasti kielen vuoksi, vaan muunki laulusomuutensa. Lyhyitä tavuja löytään usein pitkiksi venytettynä ja pitkiä lyhytten sijaan pakattuna, jonka ohessa sanojen yksialanta (allitteratio) on sattumoissa. Tavallisesti on niissä myös paljon katkaistuja sanoja, jotka näistä näytteistä kuitenkin olemma kokeneet pois karsia, jossa työssä niiden monet toisinnot kokonaisemmilla sanoillansa ovat avuksi tulleet. Niin on muuki laulusomuus näissä kehnompi, kun vanhanaikasissa, ainoastaan nuottiensa moninaisuudella voittavat ja niindenpä tähden kyllä ovatki niin tavallisiksi tulleet. Oikiassa laulussa ei pitäisi kumpasenkaan, ei *sanan*, eikä *nuotin*, yksipuolisesti vallita, vaan keskinäisessä sovussa ja yhteydessä toisensa kanssa elämän. Tästä yhteydestä ovat nykyisaikoina kuitenkin sana ja nuotti erinneet ja edellinen jäänyt oppineitten runoteelmissä melkein itsevaltiaksi, jälkimäinen nykyisissä kansan lauluissa. Sana ja nuotti, alusta sisaria, nyt useinki kaipaavat toistansa ja itkevät yksinäisyydestänsä, sanoen:

*) Katso: Sv. Folkvisor af E. G. Geijer och A. A. Afzelius, 2:dra D. Sthlm 1816, p. ja 212.

Kaks' oli meitä kaunokaista,
Emon tuomoa tytärtä,
Vanhemman varustamata,
Kaksi siivoa sisarta;
Käsikkähä me kävimmä,
Sormikkaha me sovimma,
Kilpoa kiven etehen,
Rinnan riihuonehesen.
Pois on mennyt meistä toinen,
Toinen suuresti surevi,
Itkevi ikänsä kaiken,
Ajan kaiken kaihoavi.

Syy siihen, että nuotti nykyisissä kansanlauluissa on sanan ylitse vallan saanut, on sama kun kaiken muunki yhteisen elämän muuttumiseen entisestä laadustansa. Entinen yksinkertaisuus tavoissa ja elämässä menee vuosi vuodelta alle ja palkitaan ulkonaiselta, silmään pistävältä koreudelta; vanhanaikaiset vahvat ja lämpimät, harmajat taikka valkiat sarkakauhtanat uusilta, painetuilta, ohuilta, kehnotekoisilta takeilta; honkaiset, lujat, maalaamattomat seinät punaisilta, ohuilta ja kylmiltä kyhäyksiltä; mustat, savuttuneet kanteleet korioilta, kiiltäviltä viuluilta.

Kun siis tavat ja elämä muussaki kohdassa ovat muuttuneet, niin ei saa oudostua entisen laulunki muutunnasta nykyiseen, sillä laulut, jos ovat luontaisia, ei teeskeltyjä, kuvaelevat aikoja, joina syntyivät, yhtähyvin, ja ehkä paremmin, kun moninaiset muut kuvaukset. Ei muuksi kun naurettavaksi tekeytyisi se, joka, elettävätä aikaansa ei arvaava, karsaasti katselisi kaikkia, missä ei ole entisen ajan muotoinen. Kullaki ajalla on oma luontonsa, elämänsä ja muu olentonsa, eikä entistä aikaa saada takaisin kääntymään, jos kuinka körteistä vedettäisi. Tätä emme nyt kuitenkaan sano nykyisten aikain ylistykseksi entisten suhteen, vaan ainoasti niiden vuoksi, jotka aina surevat entisen kuusen maahan kaatumista, eivätkä arvaa, että vesasta voipi uusi puu yletä, jos sitä ei jalkoihin tallata. — Niin nykyisestä Suomen laulustaki, ehkä kuinka keho ja vähäarvoinen se onki, voipi parempiarvoinen laulu yletä, jos sitä taitavasti hoidellaan ja korjaellaan, ei kokonansa jaloissa potkita. Vanhalla laululla on jo pian ikänsä eletty, ja uusi laulun vesa on kasvamassa, mutta moni toisi mielellänsä Ruotsista tai muualta täysikasvaneita puita Suomen laulutarhaan istutettaviksi, eikä odota vesan kasvamista, tahi ei arvaa siitä mitään tulevan, jonka tähden sen huoletta heittääki. Mei-

dän toivotuksemme on, että Suomen *uusi laulu* perustettaisi *vanhan laulun* kulmakiville, vaikkemme sentähden katso sopivaksi, että koko rakennus tulisi sen entisen pian raukeavan, paikoin jo rauenneen, mukaiseksi. Multimusten sijaan voipi hyvin panna kivijalan, erinäisiä huoneita sopii väljentää, akkunoita suurentaa, uloslämpiviä muuri kiukoan ja reppänän sijasta raketa, koko rakennus korottaa ja vieläpä seinät ki ulkopuolin punata. Ettei tätä uutta rakennusta vielä ole mil-lään paremmalla onnella aloitettu, sen todistaa ne moninaiset sekä mielettömät että kielettömät, niin hengelliset kun maalliset arkkivii-sut, joita vuosi vuodelta joukottain ilmautuu maahan. Sen todistaa myös seki, että oppineitten tekemistä runoista ja lauluista ei ole mai-nittavasti mitänä kansan runoiksi ja lauluiksi ruvennut, johon, Suo-men kansan lauluhalua muistellessamme, lienee se ainoana syynä, että ovat ulommaksi kansan mielestä, tavoista ja ennen tutusta laulusta hairahtaneet, kun mitä kansa tuntisi omaksensa tahi muuten voisi omistaa.

Se on Karjalassa kahdapuolen valtarajaa, jossa talonpoikainen kansa, paremmin kun muualla oikian arvonsa tunteva, ei vielä ole herrasväen häntään tunkeunut. Siellä on vielä usiammilla vanhan-aikaisilla tavoilla arvonsa, siellä, niinkun jo edellä sanoimme, van-hoilla lauluillaki pesänsä. Herroja kun sinne ei vielä ole joka mök-kiin asettautunut, niin siitä on talonpoikainen kansa saanut vanhat ta-pansa rauhassa suojella. Vieläpä on itse herrasväkiki, missä sitä siellä on, enimmästi siksi tottunut talonpoikaista elämää näkemään, ettei ylipäänsä tuomitse kaikkia kansan tapoja. Niin itse kansan lauluis-saki. Mamsellitki välistä laulelevat niitä, eivätkä pelkää suunsa siitä pahaksi pilautuvan, jos kyllä toisia löytyy sielläki, jotka pelkäävät Usiamman olemma myös kuulleet kantelettaki soittavan, ilman sor-miensa kuluntaa varomatta taikka soittoa muuten talonpojastamatta.

Jo alussa tarpeeksi asti kerrottuamme Suomen erinäisistä runo-laaduista, emme enää huolikaan muista, kun näistä, nykyisessä ko-kouksessa löytyivistä, lauluista ja virsistä puhetta ottaa. Ylimalkai-sesti on näissä *yksinäisyys* ja *surullisuus* läpikäypänä aineena, ehkei kuitenkaan niin, ettei toisinaan iloisempiki mielenlaatu ilmoittaisite. Muutamassa laulussa kuvailee tyttö surkeuttansa ja sanoo olevan it-sellänsä „paian päivistä pahoista, huivit *huolen kankahasta*“; ja huo-len kankahaksi voisi miksi ei koko tätä laulukokousta nimittää. Loimi niissä melkein yleensä on huolista kehrätty, kuteen erilaatuinen ollen. Ne ovat verrattavia pilviseen syyspäivään, jona aurinko harvoin pil-vien lomasta paistaa pilkuttaa. Niistä sopii sanoa, mitä muuan lau-laja itsestänsä erittäin kertoo, sanoen:

Usein minun utuisen,
 Usein utuisen lapsen
 Maassa mieleni makaavi,
 Alla jalkojen asuvi,
 Alla penkin pehtelevi,
 Nurkissa nuhaelevi —
 Miel' ei tervoa parempi,
 Syän ei syttä valkiampi.

Sanoimma myös *yksinäisyyden* olevan näissä alti havattavana, ja niin onki. Peräti toisenlaatuisia lauluja syntyy remuisissa seuroissa ja muissa tiloissa, joissa ihminen ei tunne yksinäisyyttänsä haittaavaksi. — Mutta kun kuitenkin ihminen luonnostansa ei rakasta yksinäisyyttä, vaan kanssakäymistä ja seurasuutta, johon Suomen tyttöillä ja pojilla, ynnä muulla maamme kansalla, kaukana toinen toisista erillään asuvilla, ei usein ollut tilaisuutta, niin mielessään vetivät koko luonnon seuraansa, kaikille turhimmillekin aineille hengen ja elämän, mielen ja kielen kuvaellen. Niin usein pitävät puhetta ja kanssakäymistä lintuin, kalain ja muiden elävään, puiden ja kukkien, kivien ja kantojen, järvien, jokien, lampien ja muiden senlaisten olentojen kanssa. Seuran kaipuussa saivat niistä joka paikalla lässä olevia ystäviä „Yks' on *tuuli tuttuani, päivä ennen nähtyäni*“, sanoo vieraalle maalle joutunut, ja tyttö miehelään lähtiessänsä, kun aavistelee, minlaiseksi syntymäkotinsa, hänen toiste tullessansa, olisi muuttunut, laulaa:

Muut ne ei minua tunne,
 Kotihini tultuani,
 Kun nuo kaksi kappaletta:
 Alimmainen *aian vitsa*,
 Perimmäinen *pellon seiväs*,
 Minun piennä pistämäni,
 Neitona vitsastamani.

Samalla mielellä lohduttaa toinen kodista eroava itseänsä, sanoen:

Paistavi *Jumalan päivä*
 Muuallenko maalimassa,
 Ei isosen ikkunoille,
 Ei veikon veräjän suulle.

Muuan taas yksinäisyytensä ikävässä haastattelee lintua seuraavaan tapaan:

Tule tänne, pieni lintu,
Lennä tänne, lintu rukka,
Haastele halusi mulle,
Ikäväsi ilmoittele;
Mie sanon sinulle jälleen,
Haastan mielihaikiani.
Sitten vaihamma vajoja,
Kahenkesken kaihojamme.

Minkä osan-ottamisen ja kanssakärsiväisyyden onnettomasta tapauksestansa eikö anna tyttö moninaisille eläviksi ajatelluille aineille, kun laulaa:

Tuota saariki saneli,
Saaren rannat raukoitteli,
Tuot' itki ihanat nurmet,
Ahot armahat valitti,
Nuoret heinät hellitteli,
Kuikutti kukat kanervan,
Tuota piian pillamusta,
Emon tuoman turmellusta; —
Eipä nouse nuoret heinät,
Ei kasva kukat kanervan,
Kasva ei sinä ikänä
Sillä tuhmalla sijalla,
Kuss' on piika pillattuna,
Emon tuoma turmeltuna.

Ilmanko eläviksi ja mielellisiksi *saarta, rantoja, nurmia, ahoja, heiniä ja kukkia* ajattelematta hän sillä tavalla taisi niistä lausua? — Ja samate se, joka salaisia huoliansa haastellessa ei tiennyt kellen ilmoittaisi, etteivät kertoisi ulomma, viimein kuitenkin tuuman keksivä, sanoo:

Menen metsähän mäelle,
Puhelen Jumalan puille,
Haastan haavan lehtisille,
Pakajan pajun vesoilte;
Ne ei kerro kellenkänä,
Kuihkaele kullenkana.

Saman ystävyys ja kanssakärsiväisyyden, jonka ajatuksensa luonnolta nautitsivat, osottivat sille takaisin. Niin seki, joka eräästi ei tietten, minne mättäisi moninaiset huolensa, viimein käskee korpin niitä poiskantamaan, lampihin hukuttamaan, kuitenkin varomalla, ettei veisi kalallisiin vesihin, sillä:

Kalat kaikki huolestuisi,
Ahvenet alas menisi,
Suuret haut halkiaisi,
Sären lillit liukeneisi,
Saisi siikaset surua,
Kaikki mustuisi mujehet,
Hänen hoikan huolistansa,
Murehista mustan linnun. —

Mutta muita muistellessa elköämme unohtako *käkeä*! — Yli muiden lintujen ja muiden hengellisten tahi hengetöntien olentojen oli *käki* Suomalaisille rakas ja arvossa pidetty — saman arvon vielä tänäpäivänäki nautitseva. Oliko tämä tapahtuva lyhyestä ajastansa vuoden kauniimmilla päivillä, vai yksiaänisestä, erinäisiä huokauksia kuvaelevasta kukunnastansa, vai seuravajaisesta elämästensä, johon Suomen kansa paremmin kun mihinkään muuhun taisi omanki elämänsä verrata? — Arveloamme myöten vähän itsekustaki syystä. Tämän erityisen arvonsa tähden *käkeä* lauluissa usein muistellaan ja mainitaan mitä kauniimmilla nimityksillä: *kultainen, hopiainen, kultakielellinen, kultalintu, hopialintu, hopiarinta, tinarinta, lietarinta, papurinta, Saksan mansikka, Wiron puola* j. n. e. — Vähäonniset huolissansa toivottelevat hänen kanssakärsiväisyydestä kovemmin kukkuvan, tytöt milloin kultia ja hopehia ynnä muita koristusaineita suustansa kuukahtelevan, milloin ilmoittavan ajan, kuna naitaisivat. Emoton orpo valittaa, ei enää käestäkään iloa itsellensä emonsa kuoltua olevan, jos kuinka kuuntelisi ja kääntelisi hen. — Käen kukunnastapa Wäinämöinenkin naulat uuteen kanteleensa kuvasi, ja minkä osan käki ihmisten asioissa luultiin ottavan, osotetaan ehkä silläki, kun runossa asetetaan yksinäisillä sanoillansa koivun latvassa Joukahaisen sisaren hukuntaa suremaan. — Mainitusta kaikenlaisille eläville ja muille olennoille ajattelusta ihmistapaisesta mielestä ja kielestä tulee vielä seki, että usein annetaan lintujen ja muiden elävien tai hengetöntien olentojen pitkiä kanssapuheita välillensä pitää. Sillä tavalla istuvat linnut oikeutta, kissat ja hiiret, revot ja jänikset, koivun ja tuomen tyttäret tarinoivat kaikenlaisia keskenänsä taikka ihmisten kanssa. —

Moni ehkä katsoo aineita ja asioita, joiden kanssa näillä lauluilla on tekemistä, alahaisiksi, vähäarvoisiksi, laulua ansatsemattomiksi. Mutta niinkun ainaki kansanrunoissa tapahtuu, on myös näissä laulaja tutut, jokapäiväiset aineet valinnut, ei niitä pilvistä eikä muista korkeuksista favotellut — elikkä toisin sanoen: tutut, jokapäiväiset aineet ja mielenvaikutukset ovat laulajan laulamaan pakottaneet ja laulut siitä syntyneet. — Kansanrunoelmissa mieli harvoin lentelee ylen korkialta pilvistä tahi muualta semmoisia lauluaineita tapailemaan, joilla vaan pilvissä, ilmassa ja tuulessa onki kotimaansa, ja perustuksensa laulajan omassa mielessä, silloin tavallisesti olevaki paremmin tuttu pilvien, ilman ja tuulen kanssa, kun tämän varsinaisen elämän. Se, joka halajaa runoelmia semmoisista ylähäisistä aineista, niitä elköön koskaan etsikö kansantekoisissa! Niitä löytään semmoisten korkiaoppisten teelmissä ja laitelmissa, jotka, vierahia tälle jokapäiväiselle, alhaiselle elämälle, taikka sitä halpana pitäväiset, siihen siitä syystä eivät puutukaan, vaan mielensä lentimillä kohoten päätyvät viimein kunneki omissa luuloissansa löytyviin parempiin maailmihin. He ovat liikaviisaita, joillen ei kelpaa tämä nykyinen Jumalan luoma maailma; sen pitäis heidän mielensä mukaan olla peräti toisenlainen, ja semmoiseksi sitä kuvailevatki. — Mutta se, joka paremman maailman puutteessa ajaksi edes tyytyy tähän oltavaansa, elettävänsä, joka myös halajaa nähdä, tuta ja tietää, milliseksi Suomen kansa sitä arvaa, taikka tätä ennen on arvannut, milliset heidän mielteensä, toivonsa ja yrityksensä siinä ovat, — sillä on näiden laulujen, ehkä alhaisissaki, vähäarvoisissa aineissa kylliksi miettimistä ja oppimista. — Muuten on muistettava, ettei minkään laulun somuus ja kauneus synny aineesta, vaan aineen käyttämästä tahi mielen vapaasta liikunnosta aineita kuvatessansa. Alahaisista aineista ei siis seuraa, että lauluki olisi alahainen, eikä ylähäisistä toisella puolella laulun ylähäisyys; *nimi ei pahenna miestä, jos ei mies nimeä.*

Itse kirjoitustapaki eli kuvausmuoto näissä ei lentele niin korkialle, kun muutamien muiden, esimerkiksi itäisten kansain runoelmissa. Välistä kyllä siihenki laatuun, mutta ei tavallisesti. Se on jo mainittu lapsellinen luonnon ystävyys ja tuttavuus, joka enimmästi kirjoitustavanki muodostaa. Enempi kun ylisuuntaisuutta rakastetaan vertauksiin ja sananlaskuihin puettua muotoa. Usein tulee niiden kautta lyhyt kirjoitus osottamaan laajoja ajatuksia, josta vaan joku osa on oikein ilmoitettu ja enempi puoli ei muulla, kun jollakulla sanalla, vertauksella tahi sananlaskulla viitoittu. Ainoastaan tottuneet semmoisissa tiloissa näkevät ja keksivät laulajan oikian mielenjuoksun. Usein sanotaan myös peräti toista, kun mielessä makaa, vaan

sillä tavalla, että silloinki tottunut helposti huomaa oikian mielen. Monessa laulussa on mieli ilman nähtävätä johdatusta toisiin aineisin kulkeva, joilla ei näyttäisi paljo yhteyttä ennen lausuttuin kanssa olevan. Mutta tarkemmin tutkiessa löytään silloinki usein joku porras niiden välillä. Ja jos ei aina löytäisikään, niin muistakaamme, että se ilmanki ajatellessa on mielen luonnollinen laatu, usein yhtäkkiä kaikkinaisiin aineisin joutuvan, joista, jos kysyt jälestä, kuinka tulin sitäki ajattelemaan, et itsekään aina taida selvää saada. Kuinka monta tuhatta ajatusta sillä tavalla eikö vähänki ajan sisässä toisinaan ajellehda itsekunki päässä? Kuka voi niiden kaikkien juonnon ja toisen toisesta siitetyn yhteyden selvittää? — Tässäki kohdassa on laulaja yhteistä mielen luontoa seuraava ja sanoilla kuvaava ajatuksensa ilman varovaisuutta ja pelkoa, niinkun ne itse työssä ilmoitaksen.

Suomen laulun suloisuudesta emme nyt huolikaan omaa lausettamme ilmoittaa, koska näitä korjaellessamme vaan olisimma tainneet liiaksi niihin rakastua, ja lauseemme, jos ei ollakaan, kuitenkin näyttää yksipuoliselle. Se, joka enemmän halajaa erityisten mietteitä siitä asiasta lukea, kun itsistä lauluista kokea, lukekoon entisen, kaikista kuuluisimman kotimaamme professorin H. G. Porthaanin erittäin Suomen runotaidosta laitettua kirjaa *), jossa läpensä ylistää Suomen laulun kauneutta ja suloisuutta. Samalla tavalla ylisti sitä aikoinansa pispä Danieli Juslenius, lausuen: „Suomen laulun kauneutta ja vaikuttavaista, sydämen liikuttavaista luontoa emme taida lyhyellä kertomisella osoittaa, ja jos vielä taitaisimmaki, niin ei kukaan uskoisi kertomustamme todeksi, joka itse ei ole saman laulun sisällisimmän luonnon kanssa tutuksi tullut. Se oikein tulvehtii niin lausettensa kun ajatusten somuudelta, ja ilman niitä runoa ei arvata miksikään“ **). — Saksalainen tohtori H. R. von Schröter, joka kolmatta kymmentä vuotta sitte käänti ja pränttäytti saksaksi muutamia Suomen runoja ja lauluja, nimitttää runostoamme *ihmeteltäväksi laulu-lähteeksi* ja luulee sen kyllä itsestänsä ystäviä luoksensa vetävän, ettei tarvitse ja kaipaa hänen erityistä ylistystänsä ***). — Kuitenki oli

*) Katso: H. G. Porthan, Dissert. de Poësi Fennica, partt. V, Aboae 1766—1778.

**) Mainittu pispä D. Juslenius on sama mies, joka suomenta Lutheruksen vähän katekismen ja sitä seuraavaiset O. Swebiliuksen yksinkertaiset selitykset. Sanansa, jotka luetaan kirjansa „Suomal. Sana-Lugun Coetus“, Sthlm 1745, esipuheessa § 16, kuuluvat: ne jam de carmine quidquam dicam Fennico, cujus elegantia, vis commovendi animos et affectus ciendi breviter enarrari neqvit: et si maxime id possem, fidem facerem nemini, qvi illius intima non penetraverit sermonis. — — — Figuris tam dictionum, qvam sententiarum abundat, ut sine illis poësis non aestimetur.

***) Katso ennen mainitun kirjansa esipuhetta, jossa ensimmäisellä sivulla luetaan sanat: „in unserm deutschen Vaterlande, das schon so viele ausheimische Gesangesströme liebend in

niin Porthaanilla, kun Jusleniuksella, Schröterillä ja muilla, jotka senlaisilla lauseilla runostoamme ylistävät, vaan joku pieni osa tuttu, eikä sekään kauniin ja paras osa.

Ulkopuolista todistusta ei siis kaipaakaan laulumme somuudestansa, emmekä juuri pelkää sen sisäpuolistakaan kaipaavan, jos ken sitä kysyisi. Mutta jos tapaisi lukija toisinaan semmoisiaki paikkoja, joilla ei näyttäisi kyllin suloa, somuutta ja kauneutta olevan, niin ensiksi muistakoon, ettei olekaan yhden kaunis kaikkein kaunis, ja toiseksi älköön unohtako, mitä itse lauluin tekijät asiasta arvelevat, sanoen:

Elkäte hyvät imeiset
Tuota ouoksi otelko,
Jos mie lapsi liioin laulan,
Pieni pilpatan pahasti;
En ole opissa ollut,
Seisonut sepon pajassa —
Olen oppinut kotona,
Oman aitan orren alla,
Oman äitin värttinöillä,
Veikon vestoslastusilla.

Vaan jos joku kysyisi, mintähden semmoisina, opistaan ja taidostaan tahi muusta mahdollistaan epäilevinä, rupeavatkaan laulamaan, niin vastaavat vieläki laulajamme:

Emp' ois outo ollenkana,
Saattamaton saanutkana,
Ruvennut runon tekohon,
Vaan tuli *iso ikävä* —
Se minun *pani pakolla*,
Sepä *työnti työntämällä*.

Saman sanoivat jo vanhuudestaki, elikkä:

Kyllä huoli virttä tuopi,
Mure virttä muistuttavi,
Kaiho kantavi sanoja,
Mielalaset arveloita. — — —

---

ich aufgenommen, hoffen wir, dieser wunderbaren Liederquelle eine nicht ungünstige Aufnahme versprechen zu dürfen. Unseres Preisens bedarf sie nicht — sie selbst wird bald genug der Freunde um sich versammeln, die auf ihr Rauschen horchen.“ —

Laulan hoikka huolissani,
Ikävissäni ilotsen,
Panen pakko-päivissäni,
Jott' on iltani kuluisi,
Aamuni alimenisi,
Huopeneisi huomeneni. —

Ja sanotaanpa sananlaskunki tavoin: *luotu on lintu lentämähän, huolellinen laulamahan.* — Ei siis pitäisi kenenkään oudostuman sitä, jos toisinaan saatostansakin epäilevinä antautuvat laulamaan, kovalta ikävältä, raskailta huolilta tahi vielä muiltaki syiltä pakotettuina. — Peljättävästi on myös monen laulun kanssa aikain muuttuessa tainnut käydä, kun tytön kanssa, joka vanhemmilla päivillä itsestänsä muistutteli, sanoen:

Oli mulla muoto muinen,
Oli muoto muien rinnan,
Kun ma notkuin nuorempana,
Hersyin heinän karvallisna. —
Olin ennen, kun olinki,
Olin armas aikoinani,
Kaunis kasvinpäivinäni;
Olin kun omenakukka,
Tahi tuores tuomenkukka,
Tahi mansikka mäellä,
Puola polttokankahalla.

Jo kyllä kahdestiki tätä ennen olemma maininneet, missä näitä lauluja tätä nykyä enimmästi tavataan. Jos *Karjala* myös on heidän varsinainen ja ainoa syntymämaansa tai vaan jälkimäinen piilopaikkansa, siitä välistä olemma havanneet kahta'alle ajateltavan. Amerikan villit kansat pakenevat tuo tuostaki Euroopalaisten edestä synkempiin erämaihinsa, ja nämät luonnon synnyttämät ja kasvattamat laulut lienevät samalla tavalla ulkoa maahan tulleen sivistymisen ja loista aina edemmä ja edemmä vetäytyneet, sillä lailla nyt ainoastaan Karjalassa löytyen. — Talonpoikaiset lapset jättävät ilonsa ja lopettavat leikkinsä lattialla, ujostellen loukkoihin rientäen, kun herrasväkeä tulee tupaan; niin arvelisimma myös näiden tahi muiden samantatuisten lauluin yli koko Suomen muinaan leikkinsä lyöneen, vaan sitte jo sanotusta syystä nykyiseen piilopaikkaan väistyneen, entisestä olostansa muilla paikoilla ei paljo muuta, kun jälkiä yleensä

käyvissä sananlaskuissa jättäen. Karjalassa ovat toki siksi vielä säilyneet, että, vaikka kyllä vanhat ihmiset valittavat niiden lapsuutensa armahien ylenkatseesta, niitä kuitenkin vielä kaikilla ijillä ja kaikissa tiloissa laulellaan. Lapsilla on erityiset laulunsa, nuorilla naimattomilla erityiset, naineilla erityiset ja erityiset ikäkuluilla vanhoillaki, paitsi mitä siitä laadusta on, että lauletaan yhteisesti usiamilta tai kaikiltaki. Samate on lauluja erittäin pojilla, erittäin tytöillä, erittäin miehillä, erittäin naisilla, erittäin ukoilla, erittäin akoilla. Yksipuolisuutta peljätessämme emme taida yhtä lajia näistä toistansa paremmaksi kiittää. Jokaisella lajilla on oma sulonsa ja kauneutensa, niin esimerkiksi *lastenki lauluilla*, joita luetaan ensimmäisen kirjan lopulla. Moni taitaisi niitä kehnommaksi arvata, kun mitä präänttiin toimitettaisi, mutta kuitenkin ovat ne lapsilla niin rakkaat ja kauniit mielestensä, etteivät paljo muita lauluina pidäkään, kun semmoisia heidän mielensä ja älynsä mukaan juoksevia. Se on itseensä hämentynyt viisaus, joka lapsille muuta taritseekaan, kun minkä älytä voivat, taikka joka katsoo sitä vesalle sopimattomaksi, että tuulen mukaan heiluu sinne tänne, eikä asu kun täysi puu jäykkänä, kankiana. Lapsilla on omat mielensä, omat halunsa, omat työnsä, taitonsa ja laulunsaki, ja sen mukaan pitää kaikkia heihin koskevia arvattaman. — Mainitut *lasten laulut* ovat kun ensimmäinen luokka Suomen laulukoulussa. Semmoisia ovat kaikki parahimmat runoniekat lapsuudessansa laulaneet, juuri niistä laulun luontoon tottuneet ja mieltyneet. Muu laulukoulu sitte on itsekullaki ollut, niinkun siitä eräs laulaja kertoo, sanoen *):

Omat on virret oppimani,
 Omat saamani sanaset,
 Tiepuolista tempomani,
 Risukoista riipomani,
 Kanarvoista katkomani,
 Vesoista vetelemäni,
 Kun olin piennä paimenessa,
 Lassa lammasten keralla,
 Metisillä mättähillä,
 Kultaisilla kunnahilla. —
 Tuuli toi sata sanoa,
 Tuhat ilma tuuvitteli,
 Virret aaltolina ajeli,
 Lausehet vetenä vierä.

---

*) Katso myös 9 laulua ensin. kirjassa.

Muuta erityistä laulukoulua Suomalaisilla ei kyllä ollutkaan. Sillä vaikka laulukouluistaki Suomen runoissa ja lauluissa toisinaan muistellaan, niin niillä arvattavasti ei ymmärretä muuta, kun mikä vieläki maassa on tavallinen, että toinen opettaa toiselle laulun ulkomuistilta laulettavaksi. Sillä tavalla ymmärrettävä lienee kyllä seki toisessa kirjassa präntättävä laulu, jossa tyttö kertoo pienempänä eräälle akalle muutamia lankakeriä ja rätsinän eli paidan laulun opetuspalkasta antaneensa, vaan jota tuhmuutta suuremmaksi tultuansa katuu, kun ilmanki akkojen opetuksitta havaitsi *huoltensa* kyllin virttä jatkavan, niillä samoilla sanoillansa sitä oikiata, joka paikassa tilallista Suomen laulukoulua osottava, josta jo ehki kylliksi olemma edellisissä lehtilöissä maininneet.

Suomen laulun iästä eli vanhuudesta emme taida muuta sanoa, kun että sen juuret katoaa menneisin ylimuistoiisiin aikoihin, latva näihin nykyisiin aikoihin koskeva. Niin näistäki tässä kokouksessa löytyvistä monella kyllä on suuriki ikä, ehkä vuosituhansia seljässä, vaan toiset taas eivät ole kovin vanhoja. *Vangittu pannu* *) esimerkiksi ei voi olla vanhempi yhteistä viinankieltoaikaa kuningas *Kyöstä III:n*en hallitessa. *Koiteren* järven rannalla eli pari vuotta sitte ja taitaa vieläki elää vanha 80:vuotinen akka, Mateli Kuivalatar, joka muutamista muilta kerätyistä tyttöin lauluista, kun niitä hänen kuullaksensa luimma, sanoi: „no vieläkö nyt sitäki maassa muistellaan ja ken sitä teille lauloi? — Minä sen ennen nuorra tyttönä ollen tein.“ — Akan ilman syytä entisestä lauluteostansa kehu- neen emme uskokaan, sillä siinäki iässä oli vielä hyvä laulaja, ja toiseksi niitä tekemäksensä sanotuita tyttöin lauluja ei juuri laulettukaan Ilomantsia ja Lieksan rajakyliä ulompana. Ainaki lauluin ikää tutkiessa luulisimma jonkun osviitan niiden nykyisestä olopaikasta saatavan. Mitä laajemmalta usiammissa eripaikoissa kutaki laulua lauletaan, sitä vanhemmaksi luulisimma, ja enimmiten lauletaan niitä laajemmalta, joilla on enempi toisinnoita. Tämä on yleensä sanottu, ei sillä mielellä, että sopisi joka ainoaan erityiseen lauluun niin yhdessä kun toisessaki kohdassa.

Että Suomen laulutaito on kansan omituinen siittämä, synnyttämä ja kasvattama, ei ulkoa peritty, sen jo osottaa Suomen laulun omituinen muotoki ja kaikki erityinen laatunsa toisista rinnalla kasvavista sisaristansa, *Ruotsin* ja *Venäjän lauluista*. Ruotsilla ei ole paljo tämmöisiä mielen suoria ja selviä osotuksia lauluissansa, vaan kun jostain laulavat, pukevat asian kertomatapaan, taikka tarinoivat

*) Katso 108 laulua I:mäisessä kirjassa.

jostain toisesta, johon ajatuksessa itsiänsä vertailevat. Heidän laulunsa paraasta päästä ovat sitä laatua, kun virsilaulut tämän kokouksen kolmannessa kirjassa, ehkä kyllä niidenki luonnosta paljo eroavaiset. Enimmät Ruotsin kansanlauluista ei olekaan perinjuurin kansan tekoisia, vaan ylhäisemmän osan kansasta, Ruotsin *muinaisen herrasväen* laatimia. Kansa sitte tavoissansa, siisteydessänsä ja muussa elämässä herrasväen tavottava pakkausi tilalle, herrasväki siirtyi edemmä ja jätti tahallaan taikka unohduksesta laulut jälkeensä, jotka kansa omisti, korjasi ja säilytti — siitä niitä nyt kansanlauluiksi nimitetään, semmoisia enimmän osan ei alkuansa ollen. Omituisia, alkuperäisiä kansanlauluja Ruotsilla meidän tiedosta on ylen vähä, neki harvoin minkään veroisia. Venäjän laulu, ehkä vähä enemmän Suomen laulun sukuinen, kuitenkin paljo erotaksen siitä, niin että, kun jo sanoimme, Suomen laulua ei taita muuhun, kun itseensä verrata, juuri tämä itseisyytensä sen vanhaa ikääki todistava.

Viron laulujen yhteydestä Suomen laulujen kanssa olisi enemmän kirjoittamista, kun mihin tässä esipuheessa aikausimme. Ne alkuansa eivät olleetkaan erotettuja välillään, vaan yksiä lauluja, sitte kansan erotessa laulujenki toisistaan vieroten. Tämän eron jälkeen näyttää Suomen laulu, niinkuin itse kieliki, paljo paremmin alkuluonnossansa pysyneen, muuten on se myös kaikella tavalla taitavampi ja runsaampi Viron laulua. — Muiden kaukaisempain kansain laulujen verralla vielä vähemmin rupeamma Suomen laulua tutkimaan, ehkä kyllä sekään ei taitaisi sopimaton olla. Sen sijasta panemma tähän näytteeksi eräitä muukalaiskansain lauluja, joille kuitenkin sitä ennen olemma kokeneet suomalaisen puvun antaa.

Seuraavalla tavalla sanotaan *Lappalaisen* matkalla armahansa luoksi laulaneen *):

Paista päivä, armas päivä,
Paista päälle *Orra* lammin,
Että kultani näkisin
Orra lammin laitehella.

Ei niin mäntyä mäellä,
Eikä kuusta kukkulalla,
Jonk' en latvahan kapuaisi,
Kun vaan kultani näkisin.

Oksat poies otteleisin,
Joka lehvän leikkoaisin —
Oksat kaikki kaunihitki,
Kaikki lehvänsä leviät.

Oisko linnun lentoneuot,
Kohottimet kotkalinnun,
Lenteleisin, liiteleisin
Orra lammin laitehelle.

*) Katso: J. G. von Herder, Stimmen der Völker in Liedern. Tübingen 1807, siv. 104, jossa kirjassa myös seuraavatki laulut saksankielisesti, siv. 102, 129, 170, 171, 177, ovat tavattavat.

Vaan mitä miehellä minulla,
Kuta kurjanpäiväisellä!
Ei ole siipeä variksen,
Jolla luoksesi tulisin.

Jo olet viikon vuottanunna,
Kaiken kaunoisen ikäsi,
Sinisillä silmilläsi,
Metisellä mielelläsi.

Vaan vielä sinun tapoan,
Vielä istun vieressäsi,
Vaikka minneki menisit,
Kunneki kulekseleisit.

Kova on kahle, rautakahle,
Luja köysi, liinaköysi,
Rakkaus sitäi kovempi,
Lujempi siet syänten.

Eskimaalainen (Amerikan kylmässä, pohjaisessa maanääressä)
ilmottaa surunsa ystävänsä kuolemasta tähän laatuun:

Voi minua mies poloista,
Kun nyt näen istumesi
Tyhjänä tuvassa tässä,
Asuntosi autiana.

Pois on mennyt ystäväni
Pimiähän maan povehen,
Muuttanut Manalan maille,
Käynyt Kalman kartanohon,

Jota ennen iltasilla
Vuotin iltani iloksi,
Kävin vastahan kujilla,
Koska kuulin kulkevaksi.

Tullut ei tyhjänä kotihin,
Tuli täyellä venolla —
Veen koiria venossa,
Lintusia liiatenki,

Joista äiti joutusasti
Keitti liemen kerkiästi,
Ruoan runsahan rakenti,
Laitti muille ja minulle.

Kun näki lähellä laivan,
Punamaston purjehtivan,

Oli luona ensimmäisnä,
Laivan laialla lähinnä.

Veen koiransa komiat
Kanto kauppiaan kätehen,
Toi parahat liinapaiat,
Nuolet rautaiset nopiat.

Vaan miss' on nyt ystäväni! —
Voi kun muistuu mieleheni,
Suru särkevi syämen,
Huoli rinnan raatelevi.

Voi jos vierisi veteni,
Tahi itku irtautuisi,
Niinkun muilta muutamilta;
Ehkä huoli huopeneisi.

Tahi jos kuolisin minäki,
Kaatusin katala raukka; —
Vaan kuka kantaisi surua
Vaimostani, lapsistani? —

Niin mahan majoilla näillä
Vielä viipyä vähäisen,
Vaikk' on mennyt mielestäni,
Ilo poikennut iäksi.

Lithovilaisen morsiamen laulu syntymäkodistansa erotessa, äitinsä jättäessä.

Enkö jo sanonut äiti,
 Sanonut saoini kerroin:
 Hanki tänne tyttö toinen
 Kutojaksi, keträäjäksi;
 Jo olen kyllin keträellyt,
 Kyllin kankaita kuellut,
 Kyllin pessyt pöytiäsi,
 Kyllin laassut lattiaita,
 Kyllin kuullut äitiäni,
 En kyllin anoppiani,
 Kyllin heiniä haraillut,
 Kyllin laitellut lapoja,
 Kyllin kukkia keräillyt,
 Seppeleiksi selviteltyt. —
 Nyt ne ei kukat koriat

Kauan päässäni kahaja,
 Ei siniset silkkinauhat
 Paista päivän paistehessa,
 Eikä suortuvat soriat
 Tuiski tuulessa isosti;
 Kun tulen kotihin toiste,
 Käyn lakissa, en kukissa.
 Sitte lakkini lavia
 Vielä tuiskii tuulessaki,
 Kaulahuivini korja
 Kumottavi kuutamella;
 Vaan ne sormukset soriat
 Vakassa valittelevat,
 Silkkinauhani siniset
 Itkevät ikänsä kaiken.

Sikelialaisen ylistyslaulu kultasestansa.

Minne, minne mehiläinen,
 Kunne kulkusi varainen? —
 Tuskin vielä tuntureilla
 Aamurisko alkehessa.

Kukat kultaiset, koriat
 Kaikki vielä kaunihisti
 Lepeävät lemmessänsä,
 Utuisilla uutimilla.

Kaste kanssa kaikin puolin
 Vielä vilkkuvi kukilla;
 Etkö sure sulkiasi
 Tulemasta turmiolle? —

Et sä sure sulkiasi,
 Yhä lennät löyhyttelet;

Sano nyt matkasi minulle,
 Kunne kuitenkin yritit?

Mesikö mielessä sinulla? —
 Jos ei muuta, jo sanonki,
 Mistä saat mitatta mettä
 Elinkautesi imeä.

Etkö tullut tuntemahan,
 Näkemähän neioistani? —
 Sill' on huulilla hunaja,
 Sillä suu sulinta mettä.

Lennä sinne lintuseni,
 Kule sinne kultaseni;
 Sieltä saat simoa kyllin,
 Sieltä määrättä mesiä.

Kreikkalaisen tytön lauluja kultaansa ikävöidessä.

1.

En taia, äiti kulta,
Ma kangasta kutoa;
Mull' ompi outo vaiva
Syänalassa aina —
Tuo kehno Kirki rukka
Povea polttelevi.

2.

Kuu kulki matkoihinsa,
Samoite seitsentähti,
Jo yli puol'yön aika,

Ja minä raukka valvon
Yhäti yksinäni.

3.

Kaikki antoi armas aika,
Antoi kesän, antoi talven,
Antoi joulun, antoi kekrin,
Antoi riistoa, eloa,
Ystäviä ja iloa,
Antoi pojan äitilleni;
Vaan mitä minulle antoi? —
Ei mitänä milloinkana.

Tähän nykyiseen Suomen laulujen ja virsien kokoukseen olemma kokeneet saada kaikki meillä tutut Suomen kansan vanhat eli vanhan-tapaiset *laulut* ja *virret*, niinkun *Kalevalaan* erottelimma kaikki *ker-tomarunot* sitä laatua. Näin on Suomen kansan vanhoista runoel-mista *kaksi* osaa tullut säilytetyksi; *loihturunoi*sta tulisi pian *kolmas*, jos, kuni toivomma, saataisiin prätinalaiseen korjuun edes neki niistä, jotka jo ovat koottuina, joka työ ei kyllä olekaan huokeim-pia toimittaa, jos mielitään saada kaikki suunnallensa erotetuksi ja siivotuksi. Näidenki laulujen ja virsien erottaminen itseksensä ei aina ole ollut niin keviä, ettei toisinaan olisi kylliksi työtä jatkau-nut. Virsirunot välistä ylikarkaavat loihturunoihin, samoite laulutki, esimerkiksi toisessa kirjassa prätättävät *metsä-* ja *sotalaulut*, jonka tähden niistä enemmän, loihtusekaisemman osan olemmaki tästä ko-kouksesta loihturunoin sekaan otettavaksi lykänneet. Toisella puo-len yhtyvät laulut nykyisempiin lauluihin, ja siinäki on raja usein tahtonut tulla sekavaksi. Mutta kuki tekee ja laatii työn ymmär-rystänsä myöten parahiten, ja niin olemma meki tehneet, emmekä pane tuota sikseenkään mielellemme, jos toisinaan olisi laulumaata joku osa muualle jäänyt, toisinaan raja tullut ylikäydyksi. — Se nyt oli vastuksena koko tämän kokouksen Suomen runostosta *erottamisessa*; sama sekavuus on tahtonut sen *eri osihinsa laskemisessa* haitaksi tulla. Niin esimerkiksi tämän ensimmäisen kirjan lauluista ovat *paimen-* ja *las-ten laulut* liketysten toinen toistansa, ja toisessa kirjassa löytyivistä *neitojen lauluista* olisi muutamia taittu *paimenlauluiksi* tahi *naisten*

yhteisiksi lauluiksi toisilta lukea ja samoite joitakuita *poikien lauluista* arvata *miesten yhteisiksi* taikka *urosten lauluiksi*, taikka vastahakaan. Niin kolmannenki kirjan *virsilaulujen* kanssa. Moni *taruvirsi* taitaisi toisilta arvattaa *historialliseksi*, moni *muinaisuskoinen* pidettää *taruvirtenä*, taikka vastahakaan. Niin usein muunki erottamisen ja rajoittamisen kanssa.

Jo toistakymmentä vuotta olemma näitä keräilleet erittäinki kesäisaikoina 1828, 1831, 1832 ja vuosina 1836, 1837 olimma toista vuotta kerrassaan *Suomen Kirjallisuuden Seuran* toimella ja kustannuksella niin näitä kun muitaki keräyksiä varten Venäjän ja Suomen Karjalassa ynnä Lapissaki liikkeellä. Sitte siltä matkalta kotiuttua olemma pian heittämättömällä työllä näitä yksiä lauluja ja virsiä präntin alle korjailleet, sovitelleet ja suunnitelleet, enimmänsä osan sillä ajalla vähintäki neljä kertaa uudestaan puhtaaksi kirjoitelleet, vaikkemme sittekään mieleemme mukaan ole kaikkia paikkoja oikein suunnallensa saaneet. Vaan tämän mainimma sillä mielellä ja toivolla, ettei puuttuvaisuutta pantaisi huolettomuuden syyksi, vaan ennemmin muun saamattomuuden. Mainittuun niin usiasti uudistettuun puhtaaksi-kirjoittamiseen on, paitsi muuta, seki syynä ollut, että, kun työmme alla aina tulimma vaillinaisia paikkoja yhdessä taikka toisessa kohtaa havatsemaan, syksyillä 1838 ja 1839 niiden tähden uudelleen läksimmä Karjalaan, josta myös kummallaki kertaa saimma paljo lisäyksiä ja toisintoja ennen koottuihin. Toisinnoita tosin onki haitaksi-asti paikka paikoin kasvanut, vaikka kyllä olemma kokeneet kaikki joutavat, mielestämme mitättömät, kerrassaan pois heittää. Niin muiden seassa esimerkiksi semmoiset puhetlaatutoisinnot, kun *lenti*, *lensi*; *lähti*, *läksi*; *saattoi*, *saatto*, *saatti*; *kaatoi*, *kaato*, *kaati*, *kaasi*; *olen*, *oon*, *oun*; *olemma*, *oomma*, *oumma*, *oomme*, *oumme*; *mene*, *mäne*, *mee*, *mää*; *pane*, *paa*; *minä*, *mie*, *ma*, *mä*; *sinä*, *sie*, *sa*, *sä*; *hän*, *hään*; *me*, *myö*; *te*, *työ*; *he*, *hyö*; *tuo*, *toi*, *taa*; *iso*, *isä*, *taatto*, *taatta*; *emo*, *emä*, *äiti*, *maammo*, *mamma*; *sisar*, *sisko*, *sikko*, *siukku*; *veli*, *velji*, *veljyt*, *velo*, *veio*, *veikko*; *miniä*, *minjä*, *minnä*, *minna*; *värttinä*, *värttänä*; *lassa*, *lasna*; *kulkiessa*, *kulkeissa*; *sanonut*, *sanonu*, *sanonna* j. n. e., joita erittäin merkitsemään vaan ylen harvoin lie-nemmä hairauneet. Joka semmoisista muista poisjätetyistä toisinnoista tahtoisii tiedon, kyllä saapi sen käsikirjoituksistamme, jotka aiomma äsken mainitulle S. K. Seuralle jättää. Toinen huolettavampi asia on se, ettemme aina ole tainneet osata toisintojen seastasominta ja parasta itse lauluun valita, vaan sen sijaan ottaneet jotain kehnompata, vähemmin sopivata. Mutta mikä missäki olisi somin, sitä ei aina käsitä ajattelemallakaan ja miettimällä; välistä sattuu,

välistä taas pitää monenki paikan jäädä vähemmin valmiinnäköiseksi. Jos joskus näistä lauluista tulisi toinen uusi laitos prantättäväksi, niin pankoot ja sovitelkoot silloin toiset paremmin, ikäskun ne, jotka joitakuita näistä ehkä ottavat ulkokiellelle kääntääksensä, ennen työhön ruvettuansa mahtavat silmäillä toisinnoitaki ja valita, mikä niissä saattaisi paremmin sanottu olla, kun itse pääluvussa.

Jo näiden maineena olevien toisintojen paljous mahtaa vapauttaa meitä siitä luulosta, että olisimma näitä lauluja omilla laitoksillamme lisänneet tahi muilla vierailta sanoilla parsielleet. Emmekä siitä nyt virkkaisi mitänä, jos ei ainaki ne, jotka kansanlauluja ovat korjanneet, olisi tulleet saman luulon alaisiksi. Ne, jotka ovat tottuneet erottamaan kansanlauluin oman somuuden ja luontaisuuden, myös kyllä helposti erottaisivat, jos niihin mitä olisi ulkoa lisätty. Ei yksikään kukka ole arempi vierasta koskemista suhteen, kun kansanlaulut. Joku ainoa vieras sana, jolla luultaisi parannettavan, usein pilaisi koko laulun somuuden. Sen tietäissä olemmaki aina varoneet niihin mitään lisäksi panna, ja vaan aikaharvoin jonkun poisjääneen sanan vaillinaiseen paikkaan panneet, senki useimmiten muistossa säilyneistä kuulluista — sillä paljo olemma ainoastaan kuulleet laulettavan, erittäinki vesimatkoilla ja muissa tiloissa, joissa kirjoitus ei syntynyt.

Näistä lauluista ei ole juuri yhtään, jota emme olisi kansassa tavanneet, vaikka onki joitakuita ennen prantättynä täydellisemmissä tai vaillinaisemmissa tapailemissa *). Kun ne nyt kaikki olemma tähän yhteen liittäneet, niin toivommaki tämän laulukokouksen siinä kohdassa täydelliseksi, ettei tarvitse muualta prantätyitä lauluja hakea, joita tässä ei löytyisi. Ei ennen prantätyitä kyllä usein tavata entisessä muodossaan, vaan välistä toisinnoissa, välistä usiampaan erilauluun erinneenä, joka tulee siitä, että kun kehnommilta laulajoilta ennen lienee erilauluihin kuuluvia asioita ja sanoja yhteen laulettu,

*) Katso: *Pieniä Runoja Suomen Pojillen Ratoksi*, I:nen osa, prantätty 1818, jossa laulut I — — — VI, VIII, X ovat tätä laatua, ja II:nen Vihko, Upsalassa 1821, jossa samoite laulut I — — — XI kuuluvat tähän kokoukseen. Näistä yhdeksästätoista laulusta löytyy enin osa myös von Schröterin, tämän esipuheen II:sella sivulla, mainitussa kirjassa, jossa päälliseksi tätä laatua tavataan 7 paimenlaulua, 2 jauhorunoa ja Kojosen poian virsi. Ne kaksi jauhorunoa myös luetaan Porthaanin edellä (siv. XXXIX) sanotussa kirjassa ja ovat melkein ainoat samassa kirjassa löytyvät vanhanaikaiset kansanlaulut. Muutamia tämänlaatuisia olemma meki ennen pranttlayttäneet (siv. II nimitetyn) *Kapteleen* 2:ssa osassa, siv. 13—23, 33—72, kuin myöski kuukausisanomain *Mehiläisen* vuosikerroissa 1836, 1837. — Ilman näitä pranttikirjoista saatuja apuja olemma myös eräitä lisäyksiä kirjoitettuinä näihin saaneet Magisteri Matthias Aleksanderi Kastreiniltä ja Akademian Oppilaiselta Johan Fredrikki Kajaanilta, jonka tässä kiitollisuudella mainimma.

niin saivat sekä meiltä että muilta sillä tavoin sekavasti präntätyiksi, vaan ovat nyt tulleet paikoillensa asetetuiksi ja järjestetyiksi sitä myöten, kun paremmat laulajat niitä lauloivat tai muuten olemma älynneet. Tämäki järjestäminen on usein kyllä hankalata työtä ollut. Erilaulajat yhden laulun melkein aina laulavat usiampaan enemmän tahi vähemmin toisistaan eriävään tapaan. Mikä muistaa sen täydellisemmästi, kuka vaillinaisemmasti, kuka vaan muutamia sanoja ja eräitä paikkoja tavoitteleva, muistonsa kehnoutta poisjäävistä syyttelevä. Eikä sekään olisi niin suurena haittana, vaan kun vielä sen ohessa useinki laulellaan niin sekavasti, että yksiä sanoja ja paikkoja milloin vedetään yhteen, konsa toiseen lauluun, niin viiteen, kuuteenki toisinansa; taikka kun yksiä lauluja lauletaan niin eritapaisesti, että pian joka toinen värsy on erinkaltainen. Semmoisia järjestäissä saapi kyllä visusti miettiä ja tarkata, kuinka kaikki saataisi parhimpaan sopuun keskenänsä, ja ettei tulisi johonkuhun lauluun liitettyksi, mikä alkuansa mahtoi peräti toiseen kuulua.

Yksiä lauseita tavataan paikkapaikoin kahdessa taikka usiammassaki erilaulussa. Niistä ei tule meitä syyttää, taikka ajatella, kun olisimma hyvästi voineet poisheittää ne ja neki sanat jostain laulusta, koska ne jo tavattiin jossain toisessa edellisessä. Siihen meillä ei ole ollut oikeutta. Jos yhdessä laulussa jo tavattiin sanat: *näillä raukoilla rajoilla, poloisilla Pohjan mailla*, taikka: *tällä inhalla iällä, katovalle kannikalla*, taikka: *voi minä poloinen poika, voi poika polon alainen*, niin se ei estä, etteivät saisi toisessaki tavattaa. Semmoisia lauseita mahtoi jo ikivanhuudesta käydä kun muitaki sananparsia kansassa, jonkalaisina helposti tulivat muuttumattomina milloin mihinki lauluun sekaumaan. Eikä ole ensinkään kansanlauluissa semmoinen asia kummiteltava; tapahtuupa välistä oppineittenki keskellä, että käyttävät kun omiansa, mitä jo ennen on tullut muilta sanotuksi. — Erilaatu taasen on sen asian kanssa, että *virsilauluissa* usein kerrotaan sana sanalta edellisiä, samassa virressä olevia lauseita. Se on Suomen virsilaulun ominaisuus, ja ken sitä ei katso kaunistavaksi, toki katsokoon suvaittavaksi. Olisimma kyllä voineet välttää, ettei semmoisia yhdessä virressä sattuvia, usiammasti kerrottavia lauseita olisi enää jälkisissä sijoissansa präntätty. Jos vaan olisimma panneet ensimmäiset sanat niistä ja osottaneet toistenki seuraavan, niin olisi siinä tainnut olla kylliksi. Mutta toisinki puolin miettien, ja koska niiden täydellinenki kertominen ei tule kirjan suuruutta lisäämään, kun kahdella, korkeinta kolmella lehdellä, niin olemma katsoneet sopivammaksi sillä tavalla pränttäyttää täydellisesti, kun lauletaanki.

Usiampi näistä lauluista taitaisi kyllä äkkinäisempiä lukijoita varten erityisiä selvityksiä tarvita. Niin esimerkiksi tanssi- ja häälaulut niitä seuraavista tanssi- ja häätavoista. Jos aikaa ja tilaisuutta saamma, niin kyllä miksi emme saataki jossain neljännessä kirjassa vasta semmoisia selvityksiä toimittaa, vaan näihin kolmeen olemma paljaat laulut siltänsä toimittaneet. Kuitenki aiomma kolmannen kirjan lopulla kaikki oudommat sanat selvittää. Paikkoja, joista itsekuki laulu olisi saatu, on työläs ja mahdotonki nimittää muulla tavalla, kun minkä jo olemma tehneet tämän esipuheen V:den- nellä sivulla, koska harvoin onki joku laulu täydellisesti yhdestä paikasta ja yhdeltä laulajalta saatu, vaan usiammilta paikoilta ja usiampain laulannasta nykyiseen muotoonsa kasvanut.

Kyllä kymmenellä ja vieläki usiammalla, vähä toisistaan eriä- villä nuoteilla laulellaan näitä lauluja eripaikoilla. Muutamat vielä silläki lisäelevät nuottitapoja, että ensisti joka värsyn toisesti ker- rottua, tahi ilmanki kertomatta, panevat joitakuita erityisiä sanoja jälkeen, taikka kertovat vielä kolmannesti loppusanat itsestä vär- systä, jotta tulee esimerkiksi seuraaviin tapoihin laulett avaksi.

Ruветkasme, rohjetkasme,
Kauniissa joukossa,
Elkäs ääntämme hävetkö,
Kauniissa joukossa,
Vaikk' on lapset laulamassa,
Kauniissa joukossa, j. n. e.

Ompa mulla kultainenki,
Ompa vainen niinki,
Sen punaisen päivän alla,
Ompa vainen niinki,
Sinisukka, saapasjalka,
Ompa vainen niinki,
Verkavästi, sarkatakki,
Ompa vainen niinki,
Palttinapaita, pumpulihuivi,
Ompa vainen niinki,
Leikkatukka, liippahattu,
Ompa vainen niinki, j. n. e.

Suru tuli Suomen maalle :;
Ai, ai Suomen maalle,
Suru tuli Suomen poikasille :;
Ai, ai poikasille,
Itku pitkä piikasille :;
Ai, ai piikasille,
Mure musta vanhemmille :;
Ai, ai vanhemmille, j. n. e.

Empä uskonut olisi :;
En vainen olisi,
Vaikk' oisi sata sanonut :;
Vaikka sata sanonut,
Tuhat suuta tunnustanut :;
Suuta tunnustanut,
Tuhat kieltä kertoellut :;
Kieltä kertoellut, j. n. e.

Tämmöinen värsyjen välittäminen erisanoilla juuri osottaa jo-
tain kansassa siinnyttä eli sikiävätä halua entisestä yksinkertaisesta

laulunuoista poiketa, moninaisempia saada, ja on kun joku porras entisten ja nykyisten laulunuoittien välillä. — Muutamilla muillaki kansoilla, esimerkiksi *Hispanilaisilla, Kreikkalaisilla, Venäläisillä*, on ulkonaisen rakentonsa suhteen Suomenlaatuista nelimitta-runoja, joita myös mahdetaan laulaa, vaan joiden nuotit meillä ovat tuntemattomat, ettemme taida niitä Suomen runonuoittin rinnalla tutkia. Emmekä vielä tunne omista Suomenkaan nuoteista, kun jonkun pienemmän osan, koska niitä ei ole keltään paremmalta soittoniekalta kerätty. Sen vaan tunnemme ja tiedämme, että Suomessa löytyy kansan seassa paljon erityisiä, usein kylläksi kauniita, luontoa vaikuttavaisia nuotteja, joita ei toki pitäisikään ilman keräämättä ja korjaamatta heittää! *)

Karjalassa, Savossa ja Pohjanmaalla, joissa erittäinkin Karjalassa vanhoja kanteleita vielä pidetään ja kanteleen soittoa rakastetaan, laulellaan näitä lauluja toisinaan kanteleen äänen avulla, s. o. laulaja laulaa ja soittaa yhdessä. Kanteleella oli ennen vanhaan oma haltijaneitsensä, jota *Kantelettareksi* eli *Kantelehehtareksi* nimitettiin. Kun hänen huolensa kanteleesta jo on vähennyt, ja kohta taitaa peräti loppua, niin toki toivommaki hänellä nykyaikoina siksi joutoa olevan, että ottaa nämät laulutki huostaansa, liiatenki kun jo entisessä virassansa lienee niiden kanssa kyllinki tutuksi tullut. Sillä toivolla ja mielellä olemme tälle laulukokoukselle antaneet nimensä *Kanteletar*.

Elköön uskoko kukaan, että nämät olisivat ne ainoat perintöjätteet Suomen muinaisista lauluista. Toinen mokoma on epäilemättä vielä poissa, keräämättä. Tämmöisiä kerätessä kohtaaki paljon vastuksia, jotka pitkittävät työtä ja saattavat sen muutenki vaikiaksi. Kansa niitä milloin pitää ylen halpana, ettei kehtaa kirjoitusta vasten, eikä muuten herrasväen kuullessa laulaa, milloin taas luulee niitä jumalattomiksi ja pelkää tilintekoa. Eikä ollenkaan ole ihmeteltävä tämä viimeksi mainittu kansan luulo ja pelko, — ompa moni oppineemmistaki ihmisistä ajatellut ja sanonut niin tämmöisten, kun kaikenlaisten muiden maallisten lauluin ja tarinain oikian kristillisen elämän harjoitusta maassa estelevän. Jos niin olisi, niin toki olisimmaki paremmin tehneet ne kerrassaan tuleen nakata, kun prännttiin

---

*) Tässä esipuheessa löytyvien nykyisempien laulujen, kun myöski muutamien vanhojen runonuoittien soittomukaisen järjestämisen on Herra Laulun-opettaja Fredrik August Ehrström hyväntahtoisesti toimittanut. Jos niissä olisi jotain erehdystä tai muuta vikaa, esimerkiksi että laulettaisiin kauniimmasti, kun näissä soittotavoissa on osotetuksi saatu, jota muutamista nuoteista kyllä pelkäämmäki, niin siitä ei tule häntä syyttää, vaan meidän huonoa, usein pettäväistä soitto- ja nuottimuistoamme.

toimittaa, ja sitäki paremmasti, jos niitä emme ensinkään olisi unohduksen tieltä keränneet ja korjanneet. Sillä niin jumalattomat mielestämme emme olekaan, että ehdolla hankkisimme esteitä kristilliselle elämälle, jolla ilmanki hankkimatta kyllä lienee vastusta maailmassa. Sen sanomma vielä kertoen, että vielä nytki, kaiken ja monivuotisen vaivamme perästä, saisivat paikalla präntin sijasta lieteen lentää nämät laulut ja virret, jos niistä mainitussa kohdassa mitään haittaa, vastusta taikka muuta hämmennystä pelkäisimmä. Mutta olemma kuulleet kristillistä elämätä olevan usiammasta laadusta, eikä sitä yli muiden oikiaksi kiitettävän, joka näiltä ja muilta samanlaatuisilta aineilta taitaisi häiritettää. Sen on usiampi vielä niistäki sanonut, joita nykyaikoina välistä oikein soimataan kiivaudestansa kristillisyydessä. -- Kallio ei liikahtele kovassakaan tuulessa, vaan vaahti vedellä pyörii pienemmänsä löyhkän edessä. Ja joka luulee kenenkään mielen ja ajatukset näiltä pidätettävän, etteivät pääse oikiaan kristilliseen tuntoon heräämään, se ennen näitä ja meitä tuomitsematta hävittäköön maailmasta kaikki joutavat, mielettömät puheet, seurak, hypyt, tanssit, soitot ja muut semmoiset — kieltäköönpä linnutki ilmassa laulamasta, koska ne kuitenkin tietävästi eivät aina laula luojaansa ylistystä, vaan lauluillansa useinki suosittelevat toisiansa — kieltäköön myös maan kasvamasta muita, kun *ristinkukkia*, *Kiesuksen kämmeköitä* ja *Maarian vuodetheiniä*. — Kristillisuus on iso, monihaarainen ja monilehvällinen, latvallansa taivaasen ylettyvä puu. Jos linnut ei sovi yhdelle oksalle laulamaan, niin sopivat toiselle. Mutta oksaa emme pidä lintujen laulannasta sen pahempana. Emmekä myös ylitse kaikista muista katso niitä oksia kauniiksi, jotka alti nurkuvat sitä, että puu kasvaessansa kohotti heidät juuri-puolesta ja maapinnasta korkiammalle ilmaan, jonka tähden latvoillansa yhä nuokkuvat alaspäin, eivätkä koskaan tyydy nykyiseen oloonsa ja osaansa, vaan tahtoisivat puun juureen asentonsa. Kaikilla on heillä kuitenkin juuresta ylösnouseva voimansa. — Sillä mielellä emme pelkää näistä sitä luultua kristillisyyden vastusta tulevan, vaan ennemmin, paitsi muuta hyödytystä, monellenki jotain kaunista, syytöntä ja viatonta mielenpidettä, joka toisinaan ehkä estää sen pahempiin yrityksiin johtumasta ja sekaumasta.

Niin lähde nyt *Kanteletar* matkoihisi, ei esteeksi hyville tavoille, kristilliselle mielelle ja elämälle, tahi muille hyville tarkoituksille, vaan jälkinäytteeksi ja osotteeksi entisen ajan elämästä, tavoista, mielestä ja muusta laadusta, kun myös joksiki tienviitaksi

Suomen tulevalle laululle ja laulajoille, ja muille ystäville sekä hyvänsuovillesi syyttömäksi ajanvietteeksi, jos ei huvitukseksi ja opiksi! — Niillen, jotka moittivat sinua, sano, ettet taida olla vanhempatasi parempi, vaan vanhempasi on *aika*, joka synnytti sinun, ja itse olet sen ajan *lapsi*. Köyhältä vanhemmalta ei ole lapsen paljo perittävää; ellös sentähden köyhyyttäsi ja talonpoikaista pukuasi ujostelko! Nyt on aika rikkaampi moninaisilta opeilta, tiedoilta ja taidoilta, niin siittäköön, synnyttäköön ja kasvattakoon parempia lapsiaki! — Niillen taas, jotka liiaksi mieltyvät sinuun ja ylimääräisesti kiittävät, kuiskaa korvaan ja sano et ansatsevasi semmoista liikanaista ylistystä. Muistuta heitä moninaisista vajavaisuuksistasi, esimerkiksi siitäki, kuinka yhä kohtaavissa, päälle pakkaavissa huollissasi harvoin olet juuri mitään pysyväistä, oikein levottavaista lohdutusta löytänyt, vaan useimmin tavotellut pian jälle meneviä teko-lohdutuksia, joihin et kyllä itsekään ole voinut tyytyä, jos kohta sen, lapsellisella kerskaamallasi, maailman kuullessa välistä sanoisitki. Taikka miksi neuon ja opetan sinua, etkö jo itse aikaa sitte ole laulanut:

Kun kuulen sanottavaksi,
Eli liioin pantavaksi,
Silloin seison selvemmästi,
Piän päätä pystymmästi,
Olen kun oriheponen,
Tahi sälkö säärtä lyöen;
Kuulisin kiitettäväksi,
Yhenkään ylistäväksi,
Alempana pään pitäisin,
Alas silmät siirteleisin.

Helsingissä 9 päivä Huhtikuuta 1840.

Elias Lönnrot.

Ensimmäinen Kirja.

Yhteisiä lauluja.

I. Kaikille yhteisiä.

---

1. Eräskummainen kantele.

Ne varsin valehtelevat,
Tuiki tyhjeä panevat,
Jotka soittoa sanovat,
Arvelevat kanteletta
Väinämöisen veistämäksi,
Jumalan kuvoamaksi,
Hauin suuren hartioista,
Veen koiran koukkuluista;
Soitto on suruista tehty,
Murehista muovaeltu:
Koppa päivistä kovista,
Emäpuu ikipoloista,
Kielet kiusoista kerätty,
Naulat muista vastuksista.
Sentä ei soita kanteleni,
Ei ilotse ensinkänä,
Soitto ei soita suosioksi,
Laske ei laatuista iloa,
Kun on huolista kuvattu,
Murehista muovaeltu.

---

2. Elkää ouostuko.

Otettiin minusta outo,
Varsin virhi viskattiin

Minun lapsen lauluistani,
Pienen pilpatuksistani,
Minun liioin laulavani,
Pahasti pajattavani.
Vaan elkää hyvät imeiset
Tuota ouoksi otelko,
Jos mie lapsi liioin laulan,
Pieni pilpatan pahasti;
En ole opissa ollut,
Seisonut sepän pajassa,
Saanut ulkoa sanoja,
Loitompata lausehia;
Olen oppinut kotona,
Oman aitan orren alla,
Oman äitin värttinöillä,
Veikon vestoslastusilla.

---

3. Kiven alla kieltäjäni.

Laulaisinpa, taitaisinpa,
Osaajaisinpa olisin,
Laulaisin minä kotona,
Vaan en julkea kylässä;
Kylän naiset nauranevat,
Ihmiset imehtelevät
Minun lapsen laulujani,

Pienen piepotuksiani,
 Jos ma lapsi liioin laulan,
 Paljo mieletön pajatan.
 Eik' ole hullun kieltäjäistä,
 Ankaran asettajaista;
 Kiven all' on kieltäjäni,
 Maan alla masentajani,
 Jo on pelto peittehenä,
 Nurmi kaunis kattehenä,
 Silmillä heliät hiekat,
 Jaloilla muhiat mullat.

4. Miksi en laulaisi?

Laulavat Lapinki lapset,
 Heinäkengät heittelevät
 Hirven harvoilta lihoilta,
 Petran pienen pallehilta;
 Niin miks' en minäi laula,
 Miks' ei laula meiän lapset
 Ruoalta rukihiselta,
 Suulta suurukselliselta?

Laulavat Lapinki lapset,
 Heinäkengät heittelevät,
 Vesimaljan juotuansa,
 Petäjäisen purtuansa;
 Niin miks' en minäi laula,
 Miks' ei laula meiän lapset
 Juomalta jyvälliseltä,
 Oluelta ohraiselta?

Laulavat Lapinki lapset,
 Heinäkengät heittelevät
 Nokisilta nuotioilta,
 Hiilisiltä hiertimiltä;
 Niin miks' en minäi laula,
 Miks' ei laula meiän lapset
 Lavitsoilta lautaisilta,
 Huonehilta honkaisilta?

5. Laula, laula kieli keito!

Laula, laula kieli keito,
 Suu kurja sulin pakaja!
 Etpä silloin laajoin laula,
 Etkä aivan pitkin piuska,
 Kun sa kuolet kurja kieli,
 Katonet katala raukka;
 Kun on suussa surman suitset,
 Surman päätset päälaella,
 Kaulassa Manalan kahle,
 Tuonen ohjat olkapäillä.

Laula, laula kieli keito,
 Suu kurja sulin pakaja!
 Etpä silloin laajoin laula,
 Etkä aivan pitkin piuska,
 Kun viisin vyöteltänehe,
 Kuusin kengiteltänehe,
 Päälle lauan lasketahan,
 Liina päälle liitetähän.

Laula, laula kieli keito,
 Suu kurja sulin pakaja!
 Etpä silloin laajoin laula,
 Etkä aivan pitkin piuska,
 Kun sa vieähän viluhun,
 Pakkasehen paiskatahan,
 Lautalle, toinen päälle,
 Kupehelle kummallenki.

Laula, laula kieli keito,
 Suu kurja sulin pakaja!
 Etpä silloin laajoin laula,
 Etkä aivan pitkin piuska,
 Tuonen tuopin tuomisilta,
 Manan kannun kantamilta;
 Kehnot siell' on tuopin tuoijat,
 Kannun kantajat katalat.

Laula, laula kieli keito,
 Suu kurja sulin pakaja!
 Etpä silloin laajoin laula,
 Etkä aivan pitkin piuska,
 Kun sa suuni ruohon kasvat,
 Kieleni heliän heinän,

Vatsani vihannan viian,
Kulmani oravikuusen.

Laula, laula kieli keito,
Suu kurja sulin pakaja!
Laula vaikka laskematta,
Ja heläjä heittämättä!
Jääpi suuta surmallenki,
Kieltä maassaki märätä,
Tuonen toukkien jyviä,
Manalan matojen syöä.

6. Äiä on ääntäni kulunut.

Lauloin ennen lapsempana,
Kieltä pieksin pienempänä,
Vaan en nyt sanoa saata,
Enkä kielin kerskaella;
Kieleni minun kipiä,
Säveleni sangen sairas.
Äiä on ääntäni kulunut,
Säveltäni suuri säie
Sitte mennehen sykysyn,
Sitte toisen toukoaian.
Yskä on suuni sulkenunna,
Tauti salvanna sanani,
Jotk' ennen jokena juoksi,
Myötävirtana vilisi.
Niin mun ennen ääni juoksi,
Kun lyly lumella juoksi,
Venonen jokivesillä,
Mastilaiva lainehilla.
Nyt on ääneni poloisen,
Minun kurjan kulkkutorvi,
On kun karhi kaskimailla,
Hangella havupetäjä,
Vene kuivilla kivillä,
Reki rannan hiekkasilla.

7. Kuoli rakentajani.

Ei kumaja kuiva kulku,
Eikä rintani rimaja,
Kun ei voilla voiettane,
Rakettane rasvasilla.
Ei oo voilla voitajoa,
Rasvoilla rakentajoa,
Kun ennen oma emoni;
Sepä voilla voiellutti,
Sekä rasvoilla rakenti.
Jo nyt on kuollut kuusi vuotta,
Kaonnut kaheksan vuotta,
Kuollut voilla voitajani,
Rasvoilla rakentajani.

8. Silloin laulan, konsa jouan.

Tupa on täynnä tuppisuita,
Pöytä pönkiä mahoja;
Ei olle virren virkkajoa,
Asian alottajoa,
Kun en mie ruma ruvenne,
Lapsi laiha laikahtane
Virsilöitä virkkamahan,
Asiita alottamahan.
Silloin laulan, konsa jouan,
Konsa jouan ja kykenen,
Kons' ei kaurani karise,
Eikä heinäni heläjä,
Rukihini ei rutaja.
Nytpä ei kaurani karise,
Eikä heinäni heläjä,
Rukihini ei rutaja;
Niin tuonko tupahan virret,
Saan sanani lämpimähän,
Istume ilokivelle,
Luome leikkikalliolle,
Ilovirret vieressäni,
Saatavillani sanaset.

9. Ei sanat sanoihin puutu.

Kyll' on maata kyntäjällä,
 Ahoja ajelijalla,
 Kangasta kävelijällä,
 Vettä viljoin soutajalla,
 Viel' on virttä laulajalla,
 Runoja rupeajalla.
 Ei sanat sanoihin puutu,
 Virret veisaten vähene;
 Ennen metsä puita puuttui,
 Metsä puita, maa kiviä,
 Ennenkuin runo sanoja,
 Runon lapsi laululoita.
 Sanasta sana tulevi,
 Kypenestä maa kytevi,
 Laulu päästä laajenevi,
 Virsi veisaten venyvi.
 Sitä suu pakaelevi,
 Mitä mieli tietelevi,
 Sinne laulaja menevi,
 Kunne virsi viittoavi.
 Tuhma lauluhun latovi,
 Vierittävi virtehensä,
 Mitä sylki suuhun tuopi,
 Vesi kielelle vetävi.
 Tuosta tunnen tuhman virren,
 Pitkä virsi tuhman virsi,
 Kaksi kaunista sanaa,
 Tahii ei täyttä kahtakana.
 Viisas virren veisoavi,
 Oppinut osaelevi,
 Sanat saapi paikallehen,
 Luottehet lomaa myöten;
 Suu se syytävi sanoja,
 Kieli luopi luottehia,
 Niinkun ratsu jalkojansa,
 Ori konsti koipiansa.
 Viisas virren veisoavi,
 Ajallaan lopettelevi;
 Hyvä on laulu loppuvasta,
 Lyhyestä virsi kaunis.

Mieli on jäämähän parempi,
 Kun on kesken katkemahan.
 Eipä koski kielaskana
 Laske vettänsä loputen,
 Eikä laulaja hyväinen
 Laula tyyni taitoansa.

10. Jos ma lauluille rupean.

Jos ma lauluille rupean,
 Virrentöille työnteleme,
 Laulan pihlajat pihalle,
 Tammen keskitalhualle,
 Tammelle tasaiset oksat,
 Joka oksalle omenan,
 Omenalle kultapyörän,
 Kultapyörälle käkösen;
 Kun käki kukahtelevi,
 Kulta suusta kuohahtavi,
 Vaski leuoilta valuvi
 Kultaisehen kuppisehen,
 Vaskisehen vakkasehen,
 Ilman maahan vieremättä,
 Rikoille ripoamatta.
 Siitä tammen taittelemma,
 Pihlajat pirottelemma,
 Tyvet teemmä tynnyriksi,
 Latvat laivan mastiloiksi,
 Kesken kestipöytäsiiksi,
 Pikariksi pienet oksat.

11. Luonenko, lopettanen?

Mieleni minun tekisi,
 Aivoni ajattelisi
 Lähtiäni laulamahan,
 Saahani sanelemahan;
 Monet on taitot taskussani,
 Ajatukset vyöni alla,

Saoi saatuja sanoja,
 Tuhat virren tutkelmata.
 Laulaisinpa, taitaisinpa,
 Kellittäisin, kestäisinpä,
 Laulaisin lahoissa näissä
 Kehikoissa, kellittäisin,
 Vaan on muustaki muretta,
 Huolta huomispäivistäni,
 Etten tieä tiimalleni,
 Enkä taia tarkalleni.
 Suuni sulkea pitäisi,
 Kiini kieleni sitoa,
 Laata virren laulannasta,
 Heretä heläjämästä.
 Niin luonen, lopettanenki,
 Herennenki, heittänenki
 Paremmille laulajille,
 Taitavammille runoille.
 Kerin virteni kerälle,
 Suorittelen sommelolle,
 Panen aitan parven päähän,
 Luistan lukkojen taaksi,
 Ettei pääse päivinähan,
 Selviä sinä ikänä.

12. Ei runo rahatta laula.

Laulaisinpa, taitaisinpa,
 Vaan en mie rahatta laula,
 Suut' en kullatta kuluta,
 Pieksä kieltä penningittä.
 Laulajan laki väsyvi,
 Runon kulkku kuivettuvi,
 Rahatonta laulaessa,
 Kullatonta kukkuessa.
 Emmä äijiä anoisi,
 Enkä paljo pakkoaisi:
 Äyrin suun avamisesta,
 Riunan kielen kääntymästä,
 Kopeikan koko sanalta,

Puolen puolelta sanalta.
 Tahi kysyn miestä miekkoinehen,
 Satuloinen hevoista,
 Kuningasta linnoinehen,
 Pappia kirikköinehen.

13. Virren kiittäjälle ja moittijalle.

Siin' oli virsi kuullaksenne,
 Toinen ilman ollaksenne;
 Kumartakaa, kuulijani,
 Otsin maahan, oppijani!
 Ken tätä virttä kiittänevi,
 Laulua ylistänevi,
 Sille poika syntyöhön
 Kyntäjäksi, kylväjäksi,
 Vastaskoivun valkoiseksi,
 Meren kaislan kaunoiseksi,
 Viisahaksi, kun isonsa,
 Läpi käymähän keräjät,
 Jutut julki jaksamahan.
 Kenpä virttä moittinevi,
 Laulua alentanevi,
 Sille tyttö syntyöhön
 Pätsirinnan valkoiseksi,
 Tervaskannon kaunoiseksi,
 Niin on laiska, kun emonsa,
 Alla aian maattavaksi,
 Lepikköön levättäväksi.

14. Toisin ennen, toisin eilen.

Toisin ennen, toisin eilen,
 Toisinpa tänäi päänä:
 Elettihin meillä ennen,
 Oltihin ojan takana,
 Ojapuita poltettihin,
 Ojavettä keitettihin:

Syötiin ojakaloja,
 Isolassa ollessani,
 Emolass' eläessäni.
 Toisin silloin Lappi lauloi,
 Hyrehti hyväskuinen,
 Vennon joukio jorisi,
 Vennon joukko jouatteli,
 Hyvän sammon saatuaansa,
 Kirjokannen tuotuaansa.
 Toisin silloin touko kasvoi,
 Toisin maa orahan otti,
 Toisin paistoi päivä silloin,
 Toisin kuutamet kumotti.

15. Ve'en varaiset.

Oli meitä, kun oliki,
 Oli ennen aikoinansa
 Siskoja sininen silta,
 Veikkoja veno punainen.
 Tuli tuuli, otti laian,
 Tuli toinen, toisen otti,
 Kolmansi kokan repäsi;
 Tuli viimeinen vihuri,
 Sepä vei koko venehen.
 Jäi veikot veen varahan,
 Joutui sormet soutimeksi,
 Käsivarret vartimeksi,
 Peukalo perämelaksi.
 Soua sormet tuolle maalle,
 Kussa puut punalle paistoi,
 Puut punalle, maat sinelle,
 Kivet kiiltävät vaselle,
 Hopialle hongan oksat,
 Kullalle kukat kanervan.

16. Ve'en varaiset (toisin).

Oli meillä, kun oliki,
 Oli ennen aikoinansa

Siskoilla sininen silta,
 Veikoilla vene punainen.
 Nousi tuuli tuulemahan,
 Ilman ranta riehkimähän,
 Tuuli puut havuttomaksi,
 Kanarvat kukattomaksi,
 Heinät helpehettömäksi.
 Siitä taittoi siskon sillan,
 Veikoilta venon hajotti,
 Jätti veikot veen varahan,
 Siskot siirrästi salolle;
 Jätti sormet soutimiksi,
 Kämmenet käsimeloiksi,
 Hongan oksat huonehiksi,
 Katajat kamariloiksi.

17. Muinainen käkeni.

Kukkui muinainen käkeni,
 Entinen ilokäkeni,
 Kukkui illat, kukkui aamut,
 Kerran keskipäivälläki,
 Syänyöllä sylkytteli.
 Jo on kuollut kuusi vuotta,
 Kaonnut kaheksan vuotta,
 Viety entinen iloni,
 Syöty kullan kukkujani.
 Mikä söi minun käkeni,
 Kuka kullan kukkujani,
 Kun ei kuulu kukkuvaksi,
 Illalla iloitsevaksi,
 Päivän laskun laulavaksi,
 Minun iltani iloksi,
 Huomeneni huopeheksi,
 Aina aikani kuluksi;
 Jott' ei ois illoilla ikävä,
 Ei apia aamuisilla.

18. Jumalaan turvaava.

Enpä tuota tunnekana,
 Tunnekana, tieäkänä,
 Kulle syyllle sylveäme,
 Kulle laaume laulle;
 Jop' on minua jotki suotu,
 Jotki suotu, kutki saatu,
 Sillaksi likasijoihin,
 Pahan paikan polkimeksi.

Joko nyt heitti Herra Kiesus,
 Hylkäsi hyvä Jumala
 Sukukunnan surtavaksi,
 Heimon helliteltäväksi?
 Vaan ellös sukuni surko,
 Kamaloiko ristikansa
 Mun poloisen päiviäni,
 Angervoisen aikojani!
 Eipä heitä Herra Kiesus,
 Hylkeä hyvä Jumala,
 Kun ma luome luojahani,
 Heitäme Jumalahani.
 Suvun syötti, synnyn syötti,
 Esivanhemman elätti;
 Niin miks' ei minua syötä,
 Kuks' ei kurjoa elätä
 Sukukunnan suupaloilla,
 Heimokunnan hempuloilla.

19. Kun saisin, en heittäisi.

Kun ma kerran kengät saisin,
 Kerran kestävän hevosen,
 Kerran korjan kelvollisen,
 Kerran paian palttinaisen;
 Niin, kuin kerran kenkisime,
 Empä ennen riisuisime,
 Enkä ennen heittäisime,
 Ennenkun Tuonelan tuvilla,
 Manalan majaperillä.

20. Paljo on tikalla huolta.

Enpä tuota tieäkänä,
 Tieäkänä, tunnekana,
 Kuta laulaisin lajia,
 Kuta syytä syyttäisin;
 Joko teen tikasta virren,
 Pakinan tikan pojasta.
 Paljo on tikalla huolta,
 Ja paljon tikan pojalla
 Syömisistä, juomisista,
 Henkensä pitämisestä.

Noin tiesin tikan sanovan,
 Kuulin kurjan kuikuttavan:
 „Enpä tieä tikka rukka,
 Kuta tammea takonen,
 Kuta kuusta kolkuttanen,
 Kuhun kulkenen salohon:
 Tuolla ois enempi puita,
 Tuolla äiä pötkelöitä,
 Tuolla toukkia paremmin“.

Noin tiesin tikan sanovan,
 Kuulin kurjan kuikuttavan:
 „Enpä tieä tikka rukka,
 Minne mennä, kunne käyä,
 Kunne kuitenkin osata.
 Istun tässä illan kaiken
 Karjalaisen kannon päässä,
 Ei syötetty, ei juotettu,
 Eikä toiste toivotettu,
 Eikä ennistä kysytty;
 Päivän päättäni kivisti,
 Viikon väänti vatsoani.
 Sat' oli miestä Sallilloa,
 Tuhat miestä Tullilloa,
 Ei ken pöytähän panisi,
 Lautahan las'etteleisi.

21. Mikä lie piioillani?

Pestaisimpa mieki piian,
 Orjan ottaisin minäi,

Kun ois tuohi vaattehena,
 Savi ruokana parassa,
 Tahi se syömättä eläisi,
 Tarkeneisi vaattehetta;
 Viisin piikoja pitäisin,
 Kuusin käskynkuulijoita.
 Vaan en nyt sanoa saata,
 Enkä tuota tuhma tunne,
 Mi on piru piioillani,
 Paha palkkalaisillani,
 Ei pysy minulla piiat,
 Orjat ei ne ollenkana.

22. En elä elotta.

Osapoika, onnipoika,
 Jumala rahakas poika!
 Rikos riistainen rekesi,
 Tavarainen aisa taita
 Rikki riihen kynnykseen,
 Poikki aitan portahille;
 Täytä riihi riistallasi,
 Aha aittani elolla;
 Sill' en mie elä elotta,
 Asu ilman ammatitta,
 Ennen teltojen tekijä,
 Vaskivaippon vanuja,
 Kultakangasten kutoja,
 Hopiaisten huolittaja.

23. Kyll' on kystä aitassani.

Tule meille Tuomas kulta!
 Tuopa joulu tullessasi!
 Tule kekri, jouvu joulu,
 Sekä pääse pääsiäinen!
 Kyll' on kystä aitassamme,
 Paljo pantua eloa,
 Sirkan reisi, paarman jalka,

Peiposen peräpakara,
 Sammakon sakarivarvas,
 Sisiliskon silmäpuoli.

24. Syitä vajavaisuuksiin.

Miks' on minulla ääni vieno,
 Ääni vieno ja matala? —
 Siks' on minulla ääni vieno,
 Ääni vieno ja matala,
 Kun olen kylmällä kyhätty,
 Syänkuilla synnytetty,
 Vaahtokuuna vaivat nähty,
 Lehtipuussa liekutettu.

Miks' on silmäni kipiät,
 Näkimeni näin täperät? —
 Siks' on silmäni kipiät,
 Näkimeni näin täperät,
 Kun itken joka ikävän,
 Joka huolen huokaelen,
 Joka viikon vierettelen,
 Joka kuuhuen kujerran.

Mintähen olenki huoles,
 Mintä hoikka huolellinen? —
 Sentähen olenki huoles,
 Senpä hoikka huolellinen:
 Nousi suolle suuri honka,
 Viitahan vilu petäjä,
 Joss' oli huolilla sijansa,
 Murehilla muu pesänsä;
 Siit' on mulle tuutu tehty,
 Tuutu tehty, kääty kätky,
 Vaku vaivainen rakettu.

Miks' on mulla muoto musta,
 Muoto musta, kaiat kasvot? —
 Siks' on mulla muoto musta,
 Muoto musta, kaiat kasvot,
 Kun synnyin sysituvassa,
 Kasvoin karstakammarissa,
 Join paljo joesta vettä,

Söin suolta sammalia.
 Enk' ole sitte kyllin syönyt,
 Kun emosen syöttäessä;
 Enkä sitte siivon juonut,
 Kun emosen juottaessa;
 Enk' ole sitte siivon pesty,
 Kun emosen kylvettäissä;
 Enkä siivon nukkununna,
 Kun emosen soutaessa.

25. Erotus mielillä.

Miten on mieli miekkoisien,
 Autuallisten ajatus? —
 Niin on mieli miekkoisien,
 Autuallisten ajatus,
 Kun keväinen päivän nousu,
 Aamun armas aurinkoinen.
 Mitenpä poloisten mieli,
 Kuten allien ajatus? —
 Niinpä se poloisten mieli,
 Niinpä allien ajatus,
 Kun syksyinen yö pimiä,
 Talvinen on päivä musta;
 Minun on mustempi sitäi,
 Synkiämpi syksy-yötä.

26. Armottoman osa.

Alahan' on allin mieli
 Uudessa vilua vettä,
 Alempana armottoman
 Käyessä kylän katua.
 Vilu on vatsa varpusella
 Jääöksalla istuessa,
 Vatsani minun vilumpi
 Astuessani ahoja.
 Syän kylmä kyyhkysellä
 Syöessä kylän kekoa,

Kylmempi minun sitäi
 Jäävesiä juoessani.

27. Missä nyt minun osani?

Osa oli minulla ennen,
 Niinkun muilla muuallaki,
 Kun kasvoin ison koissa,
 Elelin emoni mailla.
 Kasvoin kun kala meressä,
 Vesa nuorella norolla,
 Niinkun putki puuta vasten,
 Saraheinä vuorta vasten,
 Vitikkö mäkeä vasten.
 Kasvoin taaton kannikoilla,
 Venyin veikon viipuloilla,
 Maammoni kananmunilla,
 Sisaren sianlihoilla.
 Poiss' on nyt osani multa,
 Katehessa kohtaloni.
 Missäpä minun osani,
 Kussa kurjan kohtaloni? —
 Tulen tuiman tiettävissä,
 Ilmivalkian varassa.
 Osani paloi palossa,
 Turmeltui tulen sisässä
 Pahana palokesänä,
 Tulivuonna voimatonna.

28. Makaaja onni.

Muilla onni työn tekevi,
 Haltija rahan hakevi;
 Minun onneni makasi,
 Haltijani haukotteli
 Kiven alla kinnas käässä,
 Havun alla hattu päässä.
 Oisko onni ostaminen,
 Lykky tieltä löytäminen,

Ostaisin paremman onnen,
 Pahan onnen pois panisin,
 Selin seinähän sitoisin,
 Päin panisin patsahasen,
 Siinä vitsoin vinguttaisin,
 Nahkaruoskin naukuttaisin,
 Kantaisin vilua vettä
 Kovan onnen olkapäille.

29. Erotus onnilla.

Osallisten onni valvoi,
 Lykyllysten lyyrätteli;
 Minun malkion makasi,
 Minun utran uinueli
 Osallisten orren päässä,
 Lykyllysten lyhtehillä.
 Tuuvitti emo minua,
 Vaapotteli vanhempani
 Orrella osattomalla,
 Kätkyessä vaivaisessa.
 Yks' oli lehmä maammollani,
 Sen häjy häräksi muutti,
 Piru pitkäpiimäiseksi.
 Härän söi susi kesällä,
 Minä maiotta makasin,
 Minä voitta vuollattelin;
 Kesän voitta kellittelin,
 Rieskasetta riuottelin
 Talvilampahan takuissa,
 Mustan uuhun untuvissa.

30. Tuli talvi, ei tahottu.

Eläisi kesällä kenki,
 Hein'ajalla heikompiki,
 Vaan on pakko pakkasella,
 Suru suurella lumella.
 Kelpasin minäi kesällä,

Päin päiväpaistehella;
 Tuli talvi, ei tahottu,
 Syänkuill' ei syötettynä;
 Jouvuin kurja kulkemahan,
 Nälän kanssa nääntymähän,
 Pakkasessa parkumahan,
 Vilussa värisemähän.
 Annapas kesä tulevi,
 Lähenevi lämmin aika,
 Taas minua tarvitahan
 Rukihin rutistuessa,
 Kesäheinän heiluessa,
 Kaurojen karistuessa.

31. Ei vaivaista häihin.

Häitä Hiitola pitävi,
 Paha joukko juominkia;
 Tappoi häiksehen hevosen,
 Ruo'iksehen mustan ruunan.
 Ei ole häistä Hiitolaisten,
 Pahan joukon juomingista;
 Ei häjyä häihin vieä,
 Kylän kurjoa kutsuta.
 Itse hurjat häänsä juovat,
 Pahat piirunsa pitävät;
 Ei varoa vaivaiselle,
 Onnettomalle osoa.

32. Muinaiset ajat paremmat.

Ajattelen aikojani,
 Muistan muita päiviäni,
 Parempia päiviäni,
 Entistä elantoani.
 Muin' oli ajat paremmat,
 Päivät kaikki kaunihimmat,
 Päivän laskut laupiaammat,
 Koriammat huomenkoitot.

Toisin silloin touko kasvoi,
 Toisin maa orahan otti.
 Silloin nousi nuoret heinät,
 Kun ma nousin nuorukainen;
 Silloin kasvoi kaikki kaislat,
 Kun ma kasvoin kaunis lapsi.
 Kasvoin koissa korkiassa,
 Ylenin ylituvissa,
 Kaunihilla kannikoilla,
 Liioilla lihamuruilla.
 Vaan tuli surma suutimaton,
 Kesken yötä kenkimätön,
 Pois otti minun poloisen,
 Kauas kantoi Karjalasta
 Näille ouoille oville,
 Veräjille vierahille,
 Jossa harvoin päivä paistoi,
 Harvoin kuutamet kumotti;
 Harvoin on kuultu kuikan ääni,
 Harvoin kaakkurin kajatus;
 Harvoin on hauki vierahana,
 Siika ei sinä ikänä,
 Lohen poik' ei polvenahan.
 Niinpä nyt tätä nykyä,
 Tällä tuhmalla iällä
 Sijan tieän, kussa synnyin,
 Kanssa kaiken, kussa kasvoin,
 En tieä sitä sijoja,
 Kussa kuolo kohtajavi,
 Hengen loppu loukahtavi
 Näillä ouoilla ovilla,
 Veräjillä vierahilla.

33. Vierin maalle vierahalle.

Kun kasvoin koissa ennen,
 Korkian ison koissa,
 Teutoi tengat tietä myöten,
 Rahat rantoa ajeli.
 Tuli tauti, taaton tappoi,

Tuli surma, söi emoni,
 Jopa tuosta toissa vuonna,
 Kohta kolmanna kesänä
 Raha vieri, ranta vieri,
 Teräs vieri, tenka vieri,
 Mie vielä enemmän vierin,
 Vierin maalle vierahalle,
 Tulin tuntemattomalle.
 Yks' on tuuli tuttuani,
 Päivä ennen nähtyäni;
 Muut ne ei minua tunne,
 Mie vaan muita tunnustelen,
 Venäläistä veikokseni,
 Venakkoo sisarekseni,
 Jos ei veikko liene'känä,
 Emon laps' ei olle'kana.

Niin en nyt sinä ikänä,
 En poloinen polvenani
 Kuule veikon veisoavan,
 Laulavan emoni lapsen.
 Kun kerran kävin pihalle,
 Aivan aamulla varahin,
 Kuulin laulannan lähellä,
 Miepä rannalle laseme,
 Luulin veikon veisoavan,
 Laulavan emoni lapsen.
 Eipä veikko veisannunna,
 Laulanna emoni lapsi,
 Sorsat täällä soittelevi,
 Kuikat kuikerrettelevi
 Koskessa kiven kolossa,
 Veen virran pyörtehessä.

34. Kotihinsa toivova.

Oisko mulla, kun on muilla,
 Hevonen rekivetoinen,
 Reki kaksikaplahinen,
 Sa'an maksava satula,
 Korja kolmikymmeninen;

Kyllä mä itse luokit saisin,
 Saisin aiset ainiaiset:
 Luokki tuomesta tulisi,
 Aisat pitkät pihlajasta.
 Sitte en kauan katselisi,
 Enkä ennen seisattaisi,
 Kun mun tultua kotihin,
 Päästyä ison pihoille,
 Ison tupa tupruaisi,
 Lämpiais' emoni sauna.

35. Minun on koti koivikossa.

Ei tieä kotoiset vaimot,
 Eikä naiset naapurini,
 Missä miehet mellostavi,
 Kussa uhmoaa urohot,
 Missä mellostan minäi,
 Kussa kurja uhmaelen.
 Sainpa kiero kiertämähän,
 Vaivainen vaeltamahan,
 Kuuksi päiväksi kululle,
 Ilman rannalle iäksi,
 Tieä en suojoa sijoa,
 Enkä tyyntä valkamoaa.
 Sorsall' on sijansa suojat,
 Tyynet allilla asunnot,
 Johon sorsa suojeleksen,
 Alli laitto laajeleksen;
 Minun on koti koivikossa,
 Pajupehkossa pesäni,
 Kuhun kurja suojeleme,
 Sekä laitto laajeleme.

36. Korpi kurjalla kotina.

Kotihinsa muut menevät,
 Majoillensa matkoavat,
 Kurjall' ei ole kotia,

Katalalla kartanoa;
 Korpi kurjalla kotina,
 Salo sauna vaivaisella.
 Moni on päivä päätön päivä,
 Usiampi einehetön;
 Ilta ainaki tulevi,
 Yö etehen ennättävi,
 Moni tuikkavi tulonen,
 Vilkuttavi valkiainen.
 Ei ole turvoa tulesta,
 Valkiaisesta varoa,
 Turvoa tuhoistakana,
 Vaivaistakana varoa.
 Tuikkaen tuli palavi,
 Vilkutellen valkiainen
 Eessä lapsen armottoman,
 Kohalla kovaosaisen.
 Noin tunsi tulen isäntä,
 Virkkoi valkian pitäjä,
 Tuvallinen tuumoavi,
 Ja sanovi saunallinen:
 „Pois turvaton tuvasta,
 Armoton katoksen alta!
 Tuulen vieä turvatonta,
 Ahavaisen armotonta,
 Varatonta vastarannan“.

37. En tohi tupahan mennä.

Surull' on susi metsässä,
 Surummalla mie sitäi;
 Retkell' on repo metsässä,
 Retkemmällä mie sitäi;
 Jälell' on jänis metsässä,
 Jälemmällä mie sitäi.
 Vilu on mulla vienoisella,
 Vilu vienopäiväisellä,
 Kylmänen kyläjalalla;
 Menisin minäi tupahan,
 En tohi tupahan mennä,

Saaha sammalhuonehesen.
Ei tupa ison tekemä,
Tup' on vierahan tekemä,
Venäläisen veistelemä,
Karjalaisen kalkuttama.

38. Koista erotettu.

Koti korkia näkyvi,
Aitta kaunis kaljottavi,
Jossa veikkoni viruvat,
Siskoni sirottelevat —
Veikot vierahat minulle,
Sivukulkijat sisaret,
Emo vielä vierahampi,
Ouompi oma emoni.
Emoni minun erotti,
Kantajani karkotutti
Poies muista lapsistansa,
Kauas kantamaisistansa,
Tuulipuolelle tupoa,
Pohjaispuolelle kotia,
Pohjan tuulta tuntemahan,
Ärjyntää älyämähän.
Jo tunnen katala kaikki,
Tunnen tuulet, tunnen tuiskut,
Tunnen ainoiset ahavat,
Tunnen tuimat vastarinnat,
Tunnen jäiset jääsatehet
Sekä räntäisen satehen.
Yht' en tulle tuntemahan:
Ehtoja oman emoni,
Oman veljen veikkoutta,
Mielisiivoa sisaren.

39. Suvultaan heitetty.

Kuuli ennen äiti äänen,
Iso itkuni tajusi,

Kun istuin ison sylissä,
Paruin äitin paarmahilla;
Nyt ei äiti ääntä kuule,
Iso ei itkua tajua.
Kuoli tuo kultainen isoni,
Kaatu armas kantajani;
Jäin mä veljien varahan,
Sisarien alle armon.
Parempi veen varassa,
Kun on veljien varassa,
Armahampi alla tuulen,
Kun sisaren armon alla.
Niin mä vieren veljistäni,
Kuni puut pinosta vierä,
Kivet saunan kiukoasta;
Niin mun siskoni sivusi,
Kun on kieron keträpuunsa;
Niin mun heitti heimokunta,
Kun orava kuivan kuusen.
Suku suuttui, heimo heitti,
Hylkäsi hyvä sukuni,
Oma veikko vierastutti,
Siskoni kävi sivutse.
Vaan jos heitti heimokunta,
Hylkäsi hyvä sukuni,
Elä heitä Herra Kiesus,
Hylkeä hyvä Jumala,
Hyvien hylittäväksi,
Pahojenki pantavaksi.
Hoia Herra huolellista,
Kaitse lasta kaiholista,
Kun ma huan huolissani,
Suruissani surkuttelen!

40. Oli ennen parempi.

Olipa minulla ennen,
Oli ennen aikoinani
Iso ilmoisin syntyessä,
Maammo maille kantaessa,

Emonen imettäessä.

Iso minun heitti iljenelle,
Maammo maalle paljahalle,
Veljet vieville vesille,
Sisaret sulille soille,
Ilman vyöttä, vaattehitta,
Iholla alastomalla.
Niin minun isoni heitti,
Kun on kieron kirvesvarren;
Niin minun emoni heitti,
Kun on väärän varttinänsä;
Niin mun heitti siskoseni,
Kun on kartun kalliolle;
Niin mun heitti veikkoseni,
Kun kala kivisen rannan,
Lohi luotoisen apajan.
Heitit suurille suruille,
Apioille miel'aloille;
Turvani on turpehessa,
Armo kirkon aian alla,
Toivo Tuonelan tuvissa.

41. Parempi kuolla kun kitua.

Syántäni tuimelevi,
Päättäni kivistelevi;
Eikä tuima tuimemmasti,
Kipiämmästi kivistä,
Jotta huomena minua
Hurstin huiskuteltaisi,
Käsin käännyteltäisi.
Sitte toisena pyhänä
Kuus' ois tuomassa tupahan,
Viisi viemässä viluhun,
Sata tielle saattamassa.
Veisi veikkoni hevonen,
Taluisi isoni tamma,
Musta multihin vetäisi,
Savenkarva saatteleisi;
Kuuluisi kuparin ääni,
Vasken ääni vankahuisi.

42. Kuolisinko koito raukka.

Kuusen juuret kuivettuvat,
Vaan ei kuivu kyyneleni;
Meret suuretki sulavat,
Ei sula minun suruni.
Mitä voin minä poloinen,
Kuta taian kurja raukka
Tämän suuren huolen kanssa
Ja suuren surun keralla;
Suru särkevi syämen,
Huoli vatsan halkasevi.
Tulisko kevätki kerran,
Talven kanta katkiais,
Ehkä koito kuolisinki,
Katkiaisinki katala —
Lehti puuhun, ruoho maahan,
Minä marras maan rakohon,
Minä toukka Tuonelahan,
Minä tuima turpehesen.

43. Manalaan ikävöivä.

Kun ois muita, niin minäi,
Itsemennyttä Manalle!
Kusta nyt saisin kumppania,
Minä toiseksi menisin
Tuonne Tuonelan tupihin,
Manalan ikimajoihin.
Sylin mullat syyteleisin,
Koprin kuopan kaiveleisin
Kirkon kirjatun sivuhun,
Satalauan laitehesen.
Jopa vaan minulla oisi
Aika mennäki Manalle,
Ikä mennä Tuonelahan;
Tuonen tyttäret toruvat
Minun viikon viipyväni,
Kauan maalla kasvavani.
Vaarp' on kielsi Wäinämöinen,

Epäsi suvannon sulho
Itsemennyttä Manalle,
Turpehesen tunkenutta,
Sylin mullat syytänyttä,
Koprin kuopan kaivanutta.

44. Nuorra Manalle menijä.

Kun minä menen Manalle,
Tahi jouvun Tuonelahan,
Tuonen tyttöset toruvat,
Manan neiot riitelevät:
„Mi sinun Manalle saattoi,
Kuka tuotti Tuonelahan? —
Nuorrapa tulit Manalle,
Nuorra Tuonelan tuville.
Ei sinua tänne täyvy
Ilman luoja tietämättä,
Ilman tauin tappamatta,
Ottamatta oiva surman,
Muun surman musertamatta“.

Vastata minun tulevi,
Sekä siivolla sanoa:
„Emmä tänne tullutkana
Ilman luoja tietämättä,
Ilman tauin tappamatta,
Ottamatta oiva surman,
Muun surman musertamatta“.

Tuonen tyttöset toruvat,
Manan neiot riitelevät:
„Itse oot Manalle tullut,
Oman tunnon Tuonelahan;
Kun sa muitaki olisit
Kautta Tuonen tullehia,
Manan mailta siirtämiä,
Sylin ois multa syyettynä,
Koprin kuoppa kaivettuna“.

45. Äiän silloin äiti maksoi.

Voi isoni, voi emoni,
Voi on valta vanhempani!
Minnekä minua loitta,
Kunne kannoitta katalan;
Kunne loitta kuolemahan,
Kannoitta katoamahan
Näihin suurihin suruihin,
Apioihin miel'aloihin.
Parempi minun olisi,
Parempi olettelisi
Maata maksoissa emoni,
Alla keuhon kellitellä,
Alla rinnan riuotella,
Pernoissa pesän piteä,
Ilman kuuta katsomatta,
Ilmoa ihoamatta.
Äiän silloin äiti maksoi,
Emonen sitäi enempi,
Kun ma maksoissa makasin,
Alla keuhon kellittelin,
Alla rinnan riuottelin,
Pi'in pernoissa pesäni.

46. Parempi syntymättä.

Parempi minun olisi,
Parempi olisi ollut
Syntymättä, kasvamatta,
Ilmahan sikiämättä,
Maalle tälle täytymättä,
Ilmoille imettämättä,
Kun oisin kuollut kolmiyönä,
Katonut kapalolassa,
Vaaksan vaatetta pitänyt,
Vaaksan toisen puupalaista,
Kyynärän hyveä maata;
Pari pappien sanoa,
Kolme lukkarin lukua,
Kerta kellon helkähystä.

47. Syntymistään paheksija.

Mikä lie minua luonut,
Kuka kurjoo kyhäsnyt
Näille päiville pahoille,
Mokomille miel'aloille,
Joka ilta itkemähän,
Joka viikko vieremähän,
Joka kuu kujertamahan.

Ois voinut minun emoni,
Ennemmin emo kuluni
Kesän leskenä levätä,
Talven juosta joutilasna,
Maata vastoin vaippoansa,
Liki liinahurstiansa,
Ennenkun nuorta miestä vastoin,
Vastoin toista vanhempoa.

Ois voinut minun emoni,
Ennemmin emo kuluni
Syleillä sysistä puuta,
Halailla vesihakoa,
Kun on miestä viereltänsä,
Puolisoa puoleltansa.

Ois voinut minun emoni,
Ois voinut emo kuluni
Tätä lasta tehtäessä,
Synnyteltäissä minua,
Panna saunahan savua,
Lyöä sauna salpa päälle;
Kun oisi kylä kysynnä:
„Mitä saunassa savua,
Mitä sauna salpa päällä?“
Ois tuohon emo sanonna:
„On mulla vähä ituja,
Pikkarainen maltahia“.

Kun emo minua vaali,
Niin se vaali vaivoiksensa,
Suruksensa suojaeli,
Kaihoksensa kasvatteli.

Mahoit ennen maammo rukka,
Mahoit kaunis kantajani,
Armas maion antajani,
Ihana imettäjäni,
Kapaloia kantosia,
Mytöstellä mättähiä,
Pestä pieniä kiviä,
Kun sa pesit pienoistasi,
Kapalojit kaunoistasi.

Mahoit ennen maammo rukka,
Mahoit kaunis kantajani,
Kultainen kulettajani,
Hopiainen hoitajani,
Tuuvitella turpehia,
Liekutella lehtipuita,
Vaalitella varpasia,
Kun sa tuuvitit minua,
Vaalit vaivaista minua.

Ja mahoit minun emoni,
Mahoit maammo rukkaseni,
Mennä järven rantaselle,
Vieä hurstilla vetehen,
Upotella uutimella;
Tahi luo tuutunen tulehen,
Käätä kätky valkiahahan,
Lieku lietehehen sysätä.
Ois tuota kylä kysynnä:
„Missä tuutunen tuvasta?“
Sinä vastannut olisit:
„Tuutunen paloi tuleessa,
Lapsen tappoi liika tauti“.

**48. Mahoit ennen maammo
rukka.**

Kun emo minua tuuti,
Niin se tuuti tuskiksensa;

49. Onnettomasti syntynyt.

Liekö minua luoja luonut,
Vai lie synti synnyttänyt,

Vai käski oma osani,
 Kova onni ohjaeli
 Kaikki huolet huolimahan,
 Kaikki surut sureksimahan,
 Kaikki kaihot kantamahan.
 Silloin synnyin mie poloinen,
 Konsa kaikki huolet syntyi;
 Silloin kasvoin mie katala,
 Konsa kaikki kaihot kasvoi;
 Korkeinin kovaosainen,
 Konsa kaikki koitopäivät.
 Parempi olisin ollut,
 Soriampi syntymättä,
 Kasvamatta kaunihimpi.
 Kun oisit maammo rukkaseni
 Kaottanut kaksiöisnä,
 Rikoissa pihalle vienyt,
 Kakaroissa kaivotielle,
 Vienyt peltojen perille,
 Pannut aitojen alatse.
 Äsken tuolla toissa vuonna,
 Äsken kolmanna kesänä
 Oisit ohrina otellut,
 Hernevarsina valinnut,
 Kauran tähkinä katsellut;
 Oisit saahessa sanonut,
 Ajatellut ottaessa:
 „Tuoll’ on kaunis kantamani,
 Ihana imettämäni.“

50. Saisinko käeltä kielen.

Kukkua käkesin kälkö,
 Lintu lauloa lupasin;
 Saisinko käeltä kielen,
 Kukkujalta kulkkutorven,
 Kukkuisin jokaisen kuusen,
 Joka lehto leikin löisin.
 Tuolla kukkuisin kovemmin,
 Kuss’ on kurjat kulkemassa,

Vaivaiset vaeltamassa,
 Huolelliset horjumassa,
 Martahat matelemassa.
 Mistä tunnen huolellisen? —
 Tuosta tunnen huolellisen:
 Huolellinen huokoavi;
 Huoleton huhuelevi.

51. Enpä voi ilon eleä.

Enpä voi ilon eleä,
 Enkä leino leikin lyöä,
 Ilon illan oltuani,
 Leikin leikaheltuani.
 Äiä on huolta hoivattuna,
 Ajatusta annettuna,
 Pantuna pahoja mieltä
 Sitte mennehen syksyn,
 Sitte toisen toukoaian.
 Eikä taia ääni juosta,
 Suu ei soita suosioksi;
 Ääneni äristynynnä,
 Puheeni puuttununna,
 Kun ma join joesta vettä,
 Lakin vettä lammikosta.
 Eikä kaiku kanteleni,
 Eikä harppuni heläjä;
 Mure murti kanteleni,
 Huoli harppuni hajotti,
 Kun viikon surussa soitin,
 Murehissa murmattelin
 Ja panin pahoissa mielin.

52. Elkää sanoko huolettomaksi.

Moni muualla sanovi,
 Ja moni ajattelevi:
 „Ei oo huolta hurnakolla,

Ajatusta aiaksella.
 Elkäte hyvät imeiset,
 Elkäte sitä sanoko;
 Äiä on huolta huostassani,
 Ajatusta vyöni alla,
 Paljo mustoa muretta,
 Surua syennäöistä.
 Ken mun huoleni lukisi,
 Apiani arvoaisi,
 Se kosken kivet kokisi,
 Meren aallot arvoaisi,
 Lammin lumpehet lukisi,
 Havut metsän haasteleisi.
 Ei ole sitä hevoista
 Talon pienoisen pihalla,
 Talon suuren soimen päässä,
 Joka mun huoleni vetäisi,
 Mureheni muunne veisi.
 Kanna korppi huoliani,
 Mureitani musta lintu!
 Kanna kaivoihin syvihin,
 Lampihin kalattomihin,
 Aivan ahvenettomihin!
 Elä vie kalallisiin,
 Elä ahvenellisiin;
 Kalat kaikki huolestuisi,
 Ahvenet alas menisi,
 Suuret hauit halkiaisi,
 Sären lillit liukeneisi,
 Saisi siiatki surua,
 Kaikki mustuisi mujehet
 Minun hoikan huolistani
 Ja mustan murehistani.

53. Monihuolinen.

Enemp' on minulla huolta,
 Kun on koskessa kiviä,
 Rannalla rapakiviä,
 Kanarvia kankahalla,

Pajuja pahalla maalla,
 Hiekkoja hyvällä tiellä.
 Ei ole sitä hevoista
 Talonpojan tanhualla,
 Rikkahankana rikoilla,
 Parahass' ei pappilassa,
 Koko kirkkokunnassamme,
 Joka veisi huolet multa,
 Kaihot muunne kannattaisi,
 Poies saattaisi suruni.

54. Usiahuolinen.

Paljo on koskessa kiviä,
 Äiä on aaltoja meressä,
 Minull' on enempi huolta,
 Miel'aloa annettua.
 Usiampi mull' on huoli,
 Kun on kuusen käpyjä,
 Katajassa karpehia,
 Petäjässä pirpasia,
 Närehessä nästyröitä,
 Päässä heinän helpehiä,
 Oksia pahassa puussa.
 Ei sitä hevoista löyvy
 Viien Wiipurin välillä,
 Kuuen linnan kuuluvilla,
 Joka mun huoleni vetäisi,
 Kaiheeni kannattaisi.
 Hepo ei jaksu veteä,
 Rautakisko kinkotella,
 Ilman luokin lekkumatta,
 Vempeleen värisemättä,
 Minun hoikan huoliani,
 Mureitani mustan linnun.

55. Mikä neuoksi minulle?

Mikä neuoksi minulle,
 Mikä neuon antajaksi? —

Neuo neitonen minua,
Opastellos orpolapsi!
Ei neiessä neuojata,
Orvossa opastajata,
Neuottu itseki neiti,
Opastettu orpolapsi.
Enkä huoli huolimahan,
Suuresti sureksimahan;
Annan huolia hevosen,
Murehtia mustan ruunan,
Rautasuisen surkutella,
Suuripäisen päivitellä.
Hevosell' on pää parempi,
Pää parempi, luu lujempi,
Koko ruumis runsahampi,
Kaulasuonet kantavammat.

56. Hoikka, kaita ja musta.

Mintähen olenki hoikka —
Oonko hoikka luonnon hoikka,
Vai hoikka emon tekemä?
En oo hoikka luonnon hoikka,
En hoikka emon tekemä;
Mie oon hoikka huoliani,
Hoikka huolia kovia.

Mintähen olenki kaita —
Oonko kaita luonnon kaita,
Vai kaita emon tekemä? —
En oo kaita luonnon kaita,
En kaita emon tekemä;
Mie oon kaita kaihojani,
Kaita kaihoja kovia.

Mintähen olenki musta —
Oonko musta luonnon musta,
Vai musta emon tekemä? —
En oo musta luonnon musta,
En musta emon tekemä;
Mie oon musta mureitani,
Musta suuria mureita.

Huoli hoikaksi vetävi,
Kaiho muita kaiemmaksi,
Mure muita mustemmaksi.

57. Sortunut ääni.

Mikä sorti äänen suuren,
Äänen suuren ja sorian,
Äänen kaunihin kaotti,
Jok' ennen jokena juoksi,
Vesivirtana vilasi,
Lammikkona lailatteli? —
Suru sorti äänen suuren,
Äänen suuren ja sorian,
Äänen armahan alenti;
Jott' ei nyt jokena juokse,
Vesivirtana vilaja,
Lammikkona lailattele.

58. Ikuinen suru.

Käki kukkua käkesi
Maalle tälle tultuansa,
Lintu lauloa lupasi
Lennettyänsä leholle.
Kuku, kuku kultalintu,
Laulele hopialintu,
Jott' on aikani kuluisi,
Sekä viikko vierähtäisi,
Sulaisi syän suruinen,
Hautuisi haluinen rinta.
Ei multa sinä ikänä,
Poloiselt' ei polvenani
Suru syölestä katoa,
Mure mielpuolestani.
En minä sinä ikänä,
En poloinen polvenani
Surutont' en suuta syötä,
Varutonta vartta suori,

Kanna päättä kaihotonta,
Ikävätöntä elätä.

59. Huoliansa haasteleva.

Käyn mä kymmenen kyleä,
Samoan sa'an taloa,
En löyä sitä sisarta,
En sitä emosen lasta,
Jolle ma sanon sanani,
Haastan mielihauteheni.
Jos ma siskolle sanoisin,
Niin sanois sisar savulle,
Savu sen saisi patsahalle,
Patsas pihtipuoliselle,
Pihtipuolinen pihalle,
Piha pellonkyntäjälle,
Kyntäjä koko kylälle.

Virkkaisinko veikolleni,
Veikko kohta naisellensa,
Veikon nainen naapurihin,
Naapuri koko kylälle.

Tahi jos virkan vierahalle,
Mainitsen kylän Matille,
Vieras sen viieksi panevi,
Kylän Matti kymmeneksi.

Niin kellen sanon sanani,
Haastan mielihauteheni,
Ettei muut muretta saisi,
Miero mieltä arvoaisi? —
Menen metsähän mäelle,
Puhelen Jumalan puille,
Haastan haavan lehtyisille,
Pakajan pajun vesoilte;
Ne ei kerro kellenkänä,
Kuihkaele kullenkana.

60. Ei sula syän suruinen.

Suot sulavi, maat valuvi,
Ahovieret aukiavi,

Kaikki kankahat sulavi,
Lätäköt ki lämpiävi;
Ei sula syän suruinen,
Ei valu vajainen rinta.
Jää on jänkkä syämässäni,
Vatsassani vaskivuori;
Ei sula sulallakana,
Ei valu varillakana,
Lähe ei lämpimälläkänä,
Kepene kesälläkänä,
Pala ei päiväpaistehella.
Minkä päivänen yleni,
Sen mun mieleni aleni;
Minkä päivä lämpimämpi,
Sen mun mieleni vilumpi;
Minkä päivä kaunihimpi,
Minun mieleni pahempi.

61. Vähä ilo emottomalle käestä.

Käki kukkui kuusikossa,
Käki kukkui, lintu lauloi,
Kukkui muien kuultavaksi,
Autuallisten iloksi,
Ei minulle milloinkana,
Ei kuku ajasta siitä,
Kun kerran emoni kuoli,
Kaatui kaunis kantajani.
Elköhön emoton lapsi,
Elköhön sinä ikänä
Kauan kuunnelko käkeä
Päivän puolelta mäkeä:
Kun käki kukahtele vi,
Niin syän sykähtele vi,
Syän sytty vi tulelle,
Pää palolle paukahtavi.

Elköhön emoton lapsi,
Elköhön sinä ikänä
Kuunnelko kevät käkeä
Pohjan puolelta mäkeä:

Itku silmähän tulevi,
 Veet poskille valuvi,
 Heriämmät hernet-aarta,
 Paksummat pavun jyveä;
 Kyynärän ikä kuluvi,
 Vaaksan varsi vanhenevi,
 Kuultua kevätkäkösen.

62. Pimiä isoton pirtti.

Oli mulla muoto muinen,
 Oli muoto muien rinnan,
 Kun ma notkuin nuorempana,
 Kasvoin heinän karvallisna.
 Hyvä oli lapsen lassa olla
 Hyvän vanhemman varassa;
 Ikävä isättä olla,
 Outo äitittä eleä,
 Vaiva suuri vanhemmatta:
 Pimiä isoton pirtti,
 Vaikka päivä paistakohon,
 Sokia emoton soppi,
 Vaikka kuu kumottakohon.

63. Emintimäisen saanut.

Koira haukkui korven rannan,
 Penikkainen pellon rannan,
 Minä juoksin katsomahan,
 Toivoin tuotavan emoa.
 Ei emoa tuotukana,
 Tuotihin emintimäistä,
 Tuon tuhannen tullukkoa,
 Pahan hengen pallukkoa;
 Vitsa väännetty käessä,
 Kohotettu koivun latva,
 Lyöä lasta armotonta,
 Kolkata kovaosaista.

Niin en nyt sinä ikänä,
 En tämän elon sisässä,

En löyä emon hyvyyttä,
 Enkä äitin armautta,
 Vaikka etsisin tulella,
 Vailehteisin valkiolla.
 Vieras on emon sijalla,
 Vaimo vieras, kun Venakko,
 Ei sano emon sanoja,
 Käy ei äitin askelilla,
 Virkkoi vierahan sanoja,
 Käypi armon askelilla.

64. Pienuesta orpo.

Piennä heitti minun isoni,
 Piennä isoni, piennä emoni.
 Iso kuoli, äiti kuoli,
 Kuoli muu sukuni suuri,
 Jätti mulle jäiset kengät,
 Sukat uhkuiset unohti;
 Jätti jäisille jälille,
 Talviselle tanterelle;
 Jätti kun jänö pojansa
 Suolle soikerrehtamahan,
 Jäälle jääkellehtämähän,
 Tielle tiiperrehtämähän,
 Palolle papattamahan;
 Jätti tuulen tuuvitella,
 Viluilman viihytellä,
 Koloilman kostutella.
 Vihmavesi minun virutti,
 Kyyt minulle ruoan kantoi,
 Maot maiolla piteli.

65. En tieä tekijätäni.

Mikä lie minunki luonut,
 Kuka kurjasen kuvannut —
 Liekö luonut luoja suuri,
 Suennut sula Jumala?
 Jos lie luonut luoja suuri,

Suennut sula Jumala,
Tok' ei luonut luontapäänä,
Suennut suentapäänä;
Loi päänä luonnattomana,
Suunnattomana sukesi.

Enkä tieä tekijätäni,
Enkä tarkoin saajoani;
Liekö telkkä tielle tehnyt,
Sorsa suolle suorittanut,
Tavi rannalle takonut,
Koskelo kiven kolohon.
Iso heitti heikkosena,
Matalana maammo jätti,
Härän kynnen korkuisena,
Pystyn peukalon pituisna;
Heitti isoni iltikalle,
Emo jätti jäätikälle,
Joka tuulen tuntemahan,
Arvoamahan ahavan.

66. Kaksi, jotka ei moiti.

Vaivaisen heposen varsa
Kaikkien ajeltavana,
Onnettoman eukon lapsi
Kaikkien saneltavana.
Kaikki saatua sanovat,
Sekä pantua panevat,
Sanovat sananalaista,
Osoavat onnetonta.

Kaikki muut minua moitti,
Vaan ne kaksi kappaletta,
Minun piennä pistämäni,
Sekä lassa laittamani:
Alimmainen aian vitsas,
Perimmäinen pellon seiväs;
Ei niill' oo suuta sanoa,
Eikä kieltä kerskaella.

67. Kun oisin käkenä.

Lauloa minä lupasin
Näille maille tultuani,
Kukkua käkesin kälkö
Lehtomaille mentyäni.
Kukkuipa käkeä kaksi
Kahen puolen kaivotietä;
Kun oisin itse käkenä,
Itse kurja kukkujana,
Kukkuisin jokaisen kuusen,
Mäjeltäisin kaikki männyt,
Joka puuhuen puhuisin,
Joka lehvän leilettäisin.
Siinä kukkuisin enemmän,
Kussa käyvät huolelliset,
Astuvat sananalaiset;
Siinä kukkuisin vähemmin,
Kussa autuaat ajavi,
Lykylliset lyyrättävi;
Siin' en virkkaisi mitänä
Kuningasten kulkiessa,
Valtojen vaeltaessa.
Mistä tunnen huolellisen,
Arvoan sananalaisen?
Tuosta tunnen huolellisen,
Arvoan sananalaisen:
Alahana vyön pitävi,
Alempata henkiävi.

68. Suru ja pelko.

En minä sinä ikänä,
Kuuna kullan valkiana
Surutont' en suuta syötä,
Varutont' en vartta kannan.
Surten istun, surten astun,
Surten ruoalle rupean,
Peläten perehen va'ille.
En minä sure sotia,
Vainovuosia varaja,

Pelkeä metsän petoja;
Suren suista kattiloa,
Pelkeän perehen kieltä,
Varajan varia vettä
Rinnoille ripistyväksi,
Kaatuvaksi kasvoilleni.

69. Sanoissa kuluva.

En kulu minä kutsuissa,
Enkä vanhene vakoissa;
Kulun kuivissa sanoissa,
Väsyt silmävääntelöissä.
Sanat päälleni satavat,
Puheet putoelevat;
Kaikkien sanat sakovat,
Jokahisen juonet käypi,
Kun tuimat tulikipunat,
Tahi rautaiset rakehet,
Päälle lapsen armottoman,
Emottoman ensimmäissä.
Niin on suuta suukkimassa,
Leukoa leputtamassa,
Kun on suuret suolakopsat,
Lemmon palkehet parahat;
Ei oo ken sanan sanoisi,
Sanan puolenkaan puhuisi
Puoleltani puhtahalta,
Viereltä viattomalta.

70. Sepän tehtäviä.

Oisko seppänä setäni,
Tahi taattoni takoja,
Veljeni valaja vasken;
Tiettäisin suruista suitset,
Päitset päivistä pahoista,
Riimut mieron riitelöistä,
Länget mieron läykynnöistä,

Satulan kylän sanoista,
Ohjakset oman sukuni,
Reet on miesten reuhunnoista,
Korjat naisten kuohunnoista,
Huolista hyvän heposen,
Murehista mustan ruunan;
Jolla armoton ajaisin,
Sekä kurja kierrähtäisin
Muille maille vierahille,
Vierisin Venäehelle;
Saisinko sanoilta rauhan,
Levon leuoilta pahoilta.
Jos min virkkaisi Venakko,
Venäläinen viekottaisi,
Saisi ummikko sanoa,
Outo kieli kelpotella.

71. Suku surmaksi rupesi.

Ei itke iso minua,
Ei emo pane pahaksi,
Ei kastu sisaren kasvot,
Veikon silmä ei vettä vieri,
Vaikka joutuisin jokehen,
Elikkä vierisin vetehen,
Kaatuisin kalamerehen,
Sisareksi siikasilille,
Veikoksi veen kaloille.
Koti toivoi kuolleheksi,
Piha pitkin maanneheksi,
Maja maani myöneheksi,
Kartano kaonneheksi.
Sukuhuni survelime,
Heimohoni heittelime,
Suku surmaksi rupesi,
Heimo hengen kiertäjäksi,
Kulkkuni kuristajaksi,
Ääneni äristäjäksi.
Suku ei suvulle tunnu,
Heimokunta hempiälle;

Suku on muuttunut sueksi,
Heimo hengen ottajaksi.

72. Ei kestä lihainen silta.

Mikä lie minua luonut,
Kuka kurjoo kyhännyt
Tälle inhalle iälle,
Katovalle kannikalle;
Ei luonut sanasepäksi,
Pannut virsiportahaksi.
Parempi minun olisi,
Parempi olettelisi
Olla virsiportahana,
Kun on sotkuportahana,
Suolla sotkuportahana,
Siltana likasijoilla.
Soisi mun sukuni suuri,
Heimokuntani helevä
Soille sotkuportahiksi,
Silloiksi likasijoille,
Paikoiksi pahoille maille,
Kannonpäiksi kaivotielle;
Soisi suohon sortuvani,
Kalliolle kaatuvani,
Likoihin litistyvani,
Alle juurten juuttuvani.
Vaan ellös hyvä sukuni,
Kuulu heimokuntaseni,
Suoko suolle portahiksi,
Silloiksi likasijoille!
Ei kestä lihainen silta,
Pölkky luinen luikahtavi;
Ei se kestä köyhän käyä,
Rajakengän rapsutella.

73. Soisit suohon sortuvani.

Kun ma kuolisin poloinen,
Katalainen katkiaisin,

Sata suunsa salpoaisi,
Tuhat suunsa tukkoaisi.
Sata suu sanoo minua,
Tuhat kieltä kerskoavi;
Sata suut' oman sukuni,
Ja tuhat kyläistä kieltä.
Soisit mun kyläiset naiset,
Soisit naiset naapurini,
Kovemmin kotiväkeni —
Soisit suohon sortuvani,
Maahan vaajaksi vajovan.
Vaan ei suonut suuri luoja,
Vaatinut vaka Jumala
Soille sotkuportahiksi,
Silloiksi likasijoille.
Enkä sinnes suohon sorru,
Kunnes kannan kahta kättä,
Viittä sormea viritän,
Kynttä kymmentä ylennän.
On puita pitempiäki
Soille sotkuportahiksi,
Maahan vaajaksi vajoa;
Viel' on suolla suuri honka,
Rannalla raju petäjä,
Jaloin päällä käytäväksi,
Helmoin hemsuteltavaksi.

74. Vilu viimenki tulevi.

Vilu viimenki tulevi,
Vilu mulle vienoselle,
Vilu vienopäiväiselle,
Vihattuna viertessäni,
Seinävieret seistessäni,
Ollessa oven takana.
Menisin minä tupahan,
En tohi tupahan mennä;
Tuvassa toruttanehe,
Alla parren pantanehe;
Ovensuuss' on ouot silmät,
Kaiat silmät karsinassa,

Kierot keskilattialla,
 Perässä perivihaiset.
 Mikä neuoksi minulle,
 Mikä neuon antajaksi? —
 Isoseni, ainoseni,
 Taos mulle rautakengät,
 Rautakengät, puiset paulat!
 Joilla seison seinävieret,
 Asun ikkunan alukset,
 Kunnes viihtyisi vihaiset,
 Asettuisi ankaraiset,
 Vaipuisi humalahurjat,
 Viinarallit raukiaisi.

75. Ohoh kullaista kotia!

Lämmin paita liinainenki
 Oman äitin ompelema;
 Vilu on vaippa villainenki
 Vaimon vierahan tekemä.

Lämmin on emosen sauna
 Ilman löylyn lyömättäki;
 Kylmäpä kyläinen sauna,
 Vaikka löyly lyötäköhön.

Koria kotoinen leipä,
 Jos on täynnä tähkäpäitä;
 Vihavainen vieras leipä,
 Vaikka voilla voituohon.

Villainen emosen vitsa,
 Ruokoinen isosen ruoska,
 Joskon viikon virpokohon,
 Rupeaman ruoskikohon;
 Vitsa vierahan verinen,
 Kyläläinen kynnäppäinen,
 Josko kerran iskeköhön,
 Tahi puolen koskekohon.

Ohoh kullaista kotia,
 Armasta ison eloa!
 Jos oli leipeä vähempi,
 Niin oli unta viljemmältä;

Ei toruttu torkunnasta,
 Makoomasta ei manattu.

76. Ei kuinkaan hyvä.

Pah' on orjana eleä,
 Käyä toisen käskyläissä;
 Teen mä työtä työn ajalla,
 Väännän hartion väellä,
 Täytän käskyt, kannan väskyt,
 Kärsin käsnäiset lapiot,
 Ei oo hyvä siitäkänä,
 Tuostakana tuon parempi,
 Torutahan torkunnasta,
 Manataan makoamasta.

77. Tässä saapi lempo lemmen.

Pah' on mieleni paloisen
 Ilmanki pahottamatta,
 Aina aatkeloittamatta;
 Siit' on semminki pahempi,
 Siitä aina aatkelampi,
 Kun vielä pahotetahan,
 Aina aatkeloitetahan.
 Sanotaan minun poloisen
 Kivet suuret istuvani,
 Maat suuret makoavani;
 Itse istuvat sanojat,
 Makoavat mainitsijat;
 Itse istuvat kivensä,
 Joka maan makaelevat.

Enkä tieä mie poloinen,
 Miten olla, kuin eleä;
 Miten olla mielevänä,
 Kuten kuuluna asua.
 Aina muiss' inehmisissä
 Saapi lemmen liikkumalla,
 Kunnian kävelemällä;
 Tässä saapi lempo lemmen,

Piru kunnian pitävi,
 Lemmon löyhkykartanoilla,
 Pirun pitkillä pihoilla.
 Saisi en kurja kunniata,
 Raukka lempiä tapaisi,
 Vaikka vuoret vierettäisin,
 Kalliot kaha jakaisin.

78. Kahenlainen toivotus.

Anna Kiesus antajalle,
 Tunge tuhlarin kätehen;
 Vie Juutas vinkujalta,
 Paha henki parkujalta.
 Anna aina antajalle,
 Tunge tuhlarin kätehen:
 Torvin tuovos taivahasta,
 Pillin pilvistä puota,
 Ava maat alaisin puolin,
 Puhko pellon penkeristä.
 Almun saan ma antajalta,
 Tuhlarilta toisen almun,
 Vinkujalt' ei vettäkänä,
 Parkujalta ei paloa.

79. Hyvän sään toivotus.

Anna onni ohravuotta,
 Jumala jyväkeseä,
 Saisin kekriksi olutta,
 Tahi juoa joulukseni;
 Orjatki olutta saisi,
 Palkollisetki panoista,
 Kasakatki kaljavettä,
 Vierrettä kivenvetäjät.

Anna luoja luokosäätä,
 Herra heinän kuivautta,
 Armahalla luok'ajalla,
 Heliällä hein'ajalla.
 Viepä pilvi Pietulahan,
 Siellä vettä tarvitahan:

Suot tulessa, maat tulessa,
 Kaikki kankahat tulessa,
 Kaikki kaivot kuivanehet,
 Lähteet läkähtynehet;
 Siell' on lapset ristimättä,
 Kansa kaikki kastamatta,
 Pojanpoika puolitehty,
 Ei oo vielä vettä nähty.
 Siellä paiatki palavi,
 Turkit uuet turmeltuvi,
 Ukot uunilla palavat,
 Akat saunan lautasilla,
 Pojat porstuan ovilla,
 Piiat kaikki kartanolla,
 Lapset pitkin lattiata,
 Rengit räystähän nenillä.

80. Tuuterin laatu.

Tuhm' on laatu Tuuterissa,
 Kun neiet kosissa käyvät,
 Akat juohessa ajavat;
 Tuuteriss' on miehet tuhmat,
 Miehet tuhmat, naiset laiskat,
 Tyttäret välikävijät,
 Pojat puolenmielelliset,
 Ukot untelot, sokiats.
 Ei ukot ulos osaja
 Ilman naisen saattamatta,
 Tyttären taluttamatta.
 Usta etsivät perästä,
 Penkin alta ikkunoa;
 Ei usta perästä löyä,
 Penkin alta ikkunoa.

81. Hätäkö tyttöjen?

Mipä meiänki tytärten,
 Mikä muien neitosien? —
 Ei tytärtä tuumatonta,

Neittä neuon saamatonta.
 Neuon neitonen pitävi,
 Tuuman tyttö keksinevi,
 Alta aittahan menevi,
 Päältä purnon puhkoavi,
 Katon kautta pois tulevi,
 Laen kautta laitteleksen;
 Sukasta säkin tekevi,
 Kalsustansa kantoneuon.

82. Kummaistako kuuleminen.

Kukkuipa käkeä kaksi
 Kahenpuolen korpinoiton;
 Satu in noita kuulemahan —
 Hyv' oli kuulla kummaistaki.
 Lauloi kaksi laulajata
 Kahenpuolen pöytälaian;
 Satu in noita kuulemahan —
 Hyv' oli kuulla kummaistaki.

Riiteli kälyistä kaksi
 Kahenpuolen kaalimaljan;
 Kummaistako kuuleminen? —
 Lemmon kuultavat molemmat.

83. Mistä tunnen tuhman.

Mistä tunnen tuhman miehen,
 Arvoan uron typerän? —
 Tuosta tunnen tuhman miehen,
 Arvoan uron typerän:
 Viikon istui vyö sylissä,
 Kauan housut kainalossa,
 Viikon virsua tekevi,
 Kauan tuohta katselevi.

Mistä tunnen tuhman naisen,
 Tahi tyttären typerän? —
 Tuosta tunnen tuhman naisen,
 Tahi tyttären typerän:
 Tulen tuhkahan puhuvi,

Lietehen lehettelevi,
 Nousevi tuvalle tupsu,
 Paha katsku kartanolle.

84. Muutamia tuntomerkkejä.

Tuttu on tuomi muista puista,
 Anoppi kylän akoista,
 Vävy muista vierahista,
 Nato tyttö neitosista. —
 Kukistansa tuomi tuttu,
 Astunnastansa anoppi,
 Vävy vehnäpiirasista,
 Nato tyhjän nauramasta.
 Viel' on tuttu huolellinen,
 Arvattu halunalanen;
 Tuost' on tuttu huolellinen,
 Arvattu halunalainen:
 Huokaellen huoles käypi,
 Laulellen halunalainen,
 Uni ei tule usein
 Huolellisen huonehesen,
 Haastata ei huolellista,
 Haukوتا halunalaista.

85. Kyntelin kysymykset.

Kynteli kovin kysyvi,
Paavali pajattelevi:
 „Joko on ruohtimet ruhottu,
 Joko tappurat tapettu?“ —
 Vastavi viriä vaimo,
 Sanovi hyvä emäntä:
 „Jo mie ruhoin ruohtimeni,
 Sekä tapoin tappurani“.
Kynteli kovin kysyvi,
Paavali pajattelevi:
 „Joko on kankaita kuottu,
 Alotettu aivinoita?“ —
 Vastavi viriä vaimo,

Sanovi hyvä emäntä:

„Jo on kankahat kuteella,
Sekä aivinat alulla.“

Varis lenti vaahtokuulla,
Kevätkuulla keikutteli,
Vyyhille viriän vaimon,
Pankolle aniparahan,
Kuontalolle kunnottoman,
Emärontin roivahille.

86. Toisin ennen, toisin eilen.

Toisin ennen, toisin eilen,
Toisinpa tätä nykyä;
Toisin ennen toimi käski,
Toisin ennen työ opetti.
Toimi käski tonkimahan,
Maa väkevä vääntämähän,
Ei kun nyt tätä nykyä,
Elon entisen lopulla.
Eip' on maaten maa pietty,
Istuen isosen pelto;
Ei suannut suuri pelto,
Maa ei sallinut savinen
Miestä verkaista vaolla,
Koriata kuokan päässä,
Piian pitkiä hameita,
Sukan vartta valkiata.
Nyt tämä nykyinen kansa,
Sekä kansa kasvavainen,
Maaten maitansa pitävät,
Penkin päässä peltojansa;
Syövät maansa makkaroina,
Itroina isonsa pellon.

87. Juomarin toimi.

Moni matkassa tulevi,
Tapahtuvi taipaleella
Joutavalle juomarille,

Hurjalle humalapäälle:
Kinnas kirpovi kuhunki,
Saapukka johonki saapi.
Isäntä olutta juopi,
Mies se viinoa vetävi;
Heponen helyjä syöpi,
Varsa varpoja purevi,
Pere piinoa pitävi,
Lapset nälkeä näkevi. —
Noin sanovi lapsi rukka:
Iso illalla tulevi,
Tuopi tuoresta kaloa,
Vetävi verestä lientä;
Iso aamuksi ajavi,
Keskiyöksi kerkiävi,
Tuopi tuoresta pajua,
Antoi vitsoa verestä.

88. Emon neuo pojalle.

Emo neuo poikoansa,
Vanhin vaivansa näköä,
Kun kuki sukimojansa,
Itse ilmoim luomiansa.
Noin kuulin emon sanovan,
Vaimon vanhan lausuvaksi:
„Poikueni nuorempani,
Lapseni vakavampani!
Jos tahot talohon naia,
Tuoa minneä minulle,
Ellös pyytäkö pyhänä,
Tieltä kirkko kihlaelko;
Silloin porsaski punainen,
Ja sikai silkipäässä.
Jalkavaimotki pahimmat
Kirkkotiellä kiirehiksen,
Sinisukkahan siroksen,
Punapaulahan paneksen,
Pää on silkkihin siottu,
Hiukset pantu palmikolle.“
„Arkena parempi aika;

Silloin naios, poikueni!
 Ota olkihuonehesta,
 Riusanvarresta valitse,
 Kivenpuusta kihlaellos;
 Joll' on nurin nuttu päällä,
 Takki valmis tahtomatta;
 Jonk' on huntu huutehessa,
 Perä petkelen tomussa,
 Varsi jauhון valkiassa.“

89. Tavattava tyttö.

Emo neuoi poikoansa,
 Vaimo lastansa varotti:
 „Ellös vainen, poikaseni,
 Juosko juhлина kosissa!
 Tyttöä ei piä tavata
 Kiviseltä kirkkotieltä,
 Siellä veltotki verassa,
 Laiskat lainavaattehessa,
 Pahallaki paita päällä,
 Tuhmimmalla pää tukossa.
 Tyttöä pitää tavata
 Riihestä rimuamasta,
 Heinästä hämyämästä;
 Jok' on riski riihenpuija,
 Hempulainen heinänlyöjä.
 Tyttöä pitää tavata
 Kivenpuusta kiikkumasta,
 Käsivarsin vaapumasta,
 Navetasta nainen saaha,
 Riihestä rivahka piika,
 Taitava talon miniä,
 Koria kotoinen vaimo;
 Jok' on joutusa jalalta,
 Sormilta hyvin soria,
 Askareihin aina valmis,
 Valpas aamulla varahin.“

90. Wäinämöisen sanoja.

Läksi veljekset vesille,
 Emon lapset lainehille;
 Kielti vanha *Wäinämöinen*,
 Epäsi suvannon sulho,
 Kielti kolmesta pahasta:
 Vesillä viheltämästä,
 Lainehilla laulamasta,
 Venehessä vieremästä,
 Purressa parahtamasta.

Oli veljekset vesillä,
 Emon lapset lainehilla;
 Kielti vanha *Wäinämöinen*,
 Epäsi suvannon sulho,
 Kielti kolmesta pahasta:
 Suolimasta siian suolta,
 Hauin vuolta vuolimasta,
 Syömästä kalankutuja.
 Noin se virkkoi *Wäinämöinen*,
 Ennensyntynyt pakasi,
 Nuoremmalle veiollensa:
 „Ei sinun pitäisi syöä,
 Ei sinun, ei muienkana,
 Siian suolta, hauin vuolta,
 Ahvenen alaista puolta,
 Kuujasen kutumätiä.“

Tuli veljekset vesiltä,
 Emon lapset lainehilta;
 Kielti vanha *Wäinämöinen*,
 Epäsi suvannon sulho,
 Kielti kolmesta pahasta:
 Yksin öillä kulkemasta,
 Humalassa huutamasta,
 Maantiellä makoamasta,
 Syänyöllä sortamasta.
 Vaan ei kiellyt *Wäinämöinen*,
 Evännyt suvannon sulho,
 Hukkuvata huutamasta,
 Kuollutta makoamasta.

Kielti vanha *Wäinämöinen*,
 Epäsi suvannon sulho,

Atroa poron perästä,
Lapinmaasta taikinoa;
Kielti uimasta uhallä,
Veikan vettä soutamasta.

Kielti vanha *Wäinämöinen*,
Epäsi suvannon sulho,
Kukkaroa paikattua
Vyöltä miehen naimattoman;
Kielti työtöntä taloa,
Toukoa tekemätöntä.

Kielti vanha *Wäinämöinen*,
Epäsi suvannon sulho,
Kielti maata miehetöntä,
Kirvehetöntä kyleä,
Eloa emännätöntä,
Koiratonta kartanoa.

Vielä kielti *Wäinämöinen*,
Epäsi suvannon sulho,
Kullalle kumartamasta,
Hopialle horjumasta,
Vanhan nuorta tahtomasta,
Kaunista käkeämästä.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*,
Nuoremmalle veiollensa:
Kaunis on kattila tulella,
Vaikka vettä kiehukohon;
Hyvä mieli miehen päässä,
Vaikka ilman istukohon —
Väki ei väännä hartioita,
Säre ei mieli miehen päätä.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*,
Nuoremmalle veiollensa:
Hoia hongaista venettä,
Hoia hongan vestäjätä;
Pah' on orja palkatonna,
Paha paljon palkan kanssa —
Osallahan mies elävi,
Koira toisen kohtalolla.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*,
Nuoremmalle veiollensa:
Suo vilja vihattavalle,
Rahat raukoteltavalle! —

Hullu saapoa vihaavi,
Siitä saapi saamatonki,
Viha viepi viljan maasta,
Kateus kalan veestä.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*
Nuoremmalle veiollensa:
Aina auttavi Jumala,
Ajan kunki katkasevi;
Viipyen erät paremmat,
Kauan ollen kaunihimmat —
Harvoin syötti harva verkko,
Silloin suurilla kaloilla.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*
Nuoremmalle veiollensa:
Jumalass' on juoksun määrä,
Ei miehen ripeyessä;
Juokseva johonki saapi,
Käypä kauas kerkiävi —
Usein käypi käypä härkä,
Kun jo hengästyi hevonen.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*
Nuoremmalle veiollensa:
Sitä kuusta kuuleminen,
Jonka juuressa asunto;
Kiitä muille muita maita,
Itselle omia maita —
Omat maat makuisimmat,
Omat metsät mieluisimmat.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*
Nuoremmalle veiollensa:
Väli on väätyllä vitsalla,
Väli vääntämättömällä;
Mies tulevi neuotusta,
Koira neuomattomasta —
Tieto ei miestä tieltä työnnä,
Neuo syrjähän syseä.

Sanoi vanha *Wäinämöinen*
Nuoremmalle veiollensa:
Soisin Suomeni hyväksi,
Karjalani kaunihiksi;
Hyvin aina ellettäväksi,
Kunnialla kuoltavaksi —

Laiskat Lappihin menevän,
Muut veltot Wiron vesille.

91. Lintuin keräjät.

Köyhä mies ketoa kynti,
Sekä kynti, jotta kylvi,
Kylvi kymmenen jyveä,
Kynti kymmenen vakoa.
Siihen lintuja sikesi,
Kasvoi paljo peiposia;
Hakahti harakat siinä,
Sekä närhit näppäsivät,
Kävi sirkut sissimässä,
Varpuset varastamassa.

Pajulintu palkulainen
Äkättihin, keksittihin,
Vievän viimeistä jyveä,
Reunimmäistä reutoavan.

Nuorittihin, käärittihin,
Pieksettihin, pyntättihin,
Lyötiin, lytistettihin,
Jaloin päällä pyörittihin;
Vesi silmästä sirusi,
Veri vaivaisen nokasta.

Keräjihin käytettihin,
Laitettiin lain etehen.

Kurki lintujen kuningas
Itse istui tuomariksi,
Laklat lautamiehiksi,
Valamiehiksi varikset.

Kurki huuti kulkustansa,
Kajahutti kaulastansa:

„Ootko ottanut jyviä
Köyhän miehen kynnökseltä?“

Pajulintu palkulainen
Siihen vastaten sanovi:
„Söin minä jyveä kaksi,
Kovin äiä, kun on kolme.“

Kurki kulkkunsa kurotti
Yli pöyän lausumahan:

„Kosk' oot ottanut jyviä,
Käynyt kurja sissimässä,
Köyhän miehen kynnöksellä,
Kynnöksellä, kylvöksellä;
Niin ei saa sääliä varasta —
Tahi korvat karsitahan,
Tahi kaula katkotahan,
Pää poikki järitetähän.“

Pääskyläinen pieni lintu
Se lausui laen rajasta:
„Varastat sinäki kurki,
Otat otria oloksi,
Rukeita mielen määrin,
Kannat kauranki jyviä.“

Kurki laski suuren kulkun,
Parkasi pahan sävelen,
Pääskyselle pienimmälle:
„Oonko mie varastanunna
Köyhän miehen kylvöksestä? —
Taian mie ilmanki eleä
Köyhän miehen kylvöksettä;
Lennän synkkähän salohon,
Siellä riivin rikkahia,
Katkon kaurahalmehia,
Tahi syön marjoja metsästä,
Kaivan suolta karpaloita.“

Lausui pääsky pieni lintu:
„Vaen minäpäs en varasta;
Olen ihmisten ilona,
Riemu kaiken ristikansan,
Saattelen suven sanoman,
Laitan päivän lämpimämmän.“

92. Revon valitus.

Repo juosta reyätteli,
Pitkin vuorta voivotteli;
„Riu, rau, repo rukka!
Miss' olit tämän kesyen?“ —
„Jumalalla paimenessa,
Karjalaisna kaikkivallan.“

„Saitko paljo palkastasi
Jumalassa oltuasi?“ —

„Kuusi poikoa poloinen,
Sikiöitä seitsemisen.“

„Miss' on poikasi poloisen,
Kussa tyrmän tyttäresi?“ —

„Tuoll' on poikani poloisen,
Tuolla tyrmän tyttäreni:

Kaikk' on kettuna *Kemissä*,
Tukulmissa turkkiloina,

Pispan pitkinä hioina,

Papin paian kauluksina,

Herrojen hetalehina,

Valtamiesten vaattehina.

Taianpa itseki tulla,

Itse onneton osata,

Saaha saksalle rahoiksi,

Kauppamiehelle kaluksi,

Tuomarin turkin hioiksi,

Nimismiehen niskomiksi.

On sitä minullai mieltä,

Mutt' on surma sukkelampi:

Milloin viskovi vipuhun,

Saattavi satimen alle,

Milloin rauat rapsahtavi,

Pahat sangat paiskahtavi;

Käypi viisaski vipuhun,

Hullu huhtovi sivutse.“

93. Pohjolan poika.

Poika syntyi Pohjolassa,
Lapsi *Ilmalan* lähellä;
Tullut ei miestä tuhmempata,
Untelompata urosta.

Söi syet, someret appoi,
Hiilet kuivat kuippaeli.

Yöt oli kiven välissä,

Päivät piili paaen alla,

Kesät kentällä makasi,

Talvet taljavuotehella;

Mennyt ei metsähän ikänä,
Ei kalahan kulloinkana,
Saivat jouset jouten olla,
Verkot viemättä vesille.

94. Ensimmäinen rautio.

Itse seppo *Ilmarinen*
Kauan kalkutti pajassa,
Saanut ei kuokkoa kokohon,
Kirvestänsä kiehumahan;
Paaet kasvoi kantapäihin,
Syli syttä hartioille.

Ajatteli aamusilla,
Päivät päässänsä piteli:
„Miks' ei minulla rauta kiehu,
Alla ahjoni valahu;
Taon talven rautoani,
Keitän kirvestä kesosen.“

Päätyvi *paha* pajahan,
Kysyi *kehno* kynnykseltä:
„Monesko, mokoma seppä,
Kirves sulla kiehumassa?“ —

„Vast' on viisi valmihina,
Kovin äiä, kun lie kuusi,
Yhen aamusen ajalla,
Yhellä rupeamalla.“

Tuon *paha* sanoiksi virkki:
„Ei sepällä silläkänä
Saane viittä valmihiksi,
Yhellä rupeamalla,
Joka rauan keittelevi,
Hietakopran heittelevi.“

Siitä seppo *Ilmarinen*
Itse ottavi opiksi —
Heitti hietoa tulehen,
Kirvehensä keittehille;
Jopa kohta kirves kiehui,
Rauta ahjossa rakentui.

Se hänen sepäksi saattoi,
Takojaksi tehä taisi;

Ei oppi ojahan kaaha,
Neuo syrjähän syseä.

95. Pahalaisen matka.

Seppä seisovi pajassa,
Sepän poika porstuassa;
Luuli lempo lehmäksehen,
Piru pitkähännäksehen.
Lyykistihen lypsämähän,
Heittihen heruttamahan;
Tuo lypsi tulisen maion,
Valahutti valkiaisen,
Puotti tulipunaisen,
Säkehisen säilähytti;
Sai *paha* pajasta kyyin,
Lempo muunne lennättimen.

Noin tiesin *pahan* sanovan,
Kuulin kurjan kuikuttavan:
„Mie olen käynynnä katala,
Etsinnä tänäi yönä,
Samonnunna *Suomet, Saaret,*
Käynyt kaiken *Karjalanki,*
En ole mitänä saanut,
Enkä einettä tavannut.

Hämeheissä härkä ammoi,
Oulussa oluet juoksi,
Kanat *Naarvassa* kakahti,
Repo rääkyi *Räävelissä,*
Wiipurissa siat vinkui,
Kukko *Riassa* riahti.“

Noin tiesin *pahan* sanovan,
Kuulin kurjan kuikuttavan:
„Jo olen jotaki nähnyt
Tämän ilman kannen alla:
Kolme vuotta korkiata,
Koiravuoren korkeimman;
Kolme synkkeä saloa,
Näin *Synervän* synkeimmän;
Kolme järveä jaloa,
Kallaveen kauheimman,

Puruveen puhtaimman,
Kolkon puolipohkehesen;
Kolme koskea kovoaa,
Hämeheissä oli *Hälläpyörä,*
Kaatrokoski Kainuhussa,
Ei ole *Wuoksen* voittanutta,
Ylikäynyttä *Imatran.*

96. Herran hevosen kuolo.

Kuoli herralta hevonen,
Paras ruuna pappilasta;
Tuli korpille kohina,
Ilo ilman lintusille.
Hatsahti harakat siinä,
Sekä närhit narkäsivät,
Tuohon koirat kohti juoksi,
Sapakat hyvin samosi,
Susi juoksi suota myöten,
Karhu kangasta kapusi,
Kontio kovia maita,
Ahmo aivan kelvotonta.

97. Mieli melkiässä.

Olipa minulla mieltä,
Oli ennen aikoinani;
Oli mieltä muillen asti,
Sekä tointa toisellenki,
Paljo pantua väkeä,
Ajatusta annettua.
Jo nyt on mieli melkiässä,
Kaikki toimi toisialla,
Ajatus ahavan tiellä,
Väki väljässä tilassa.
Mieli on toisen miehen päässä,
Toimi toisessa talossa,
Väki toisen hartioissa,
Toisen aivossa ajatus.
Mieltäni meri ajavi,

Vesi vääntävi väkeä,
Tuulet tointa tuuvittavi,
Ajatustani ahava.

98. Kolme kokematonta.

Kaikki oon katala nähnyt,
Kokenut kovaosainen,
On kolme kokematonta:
Uestahan syntymättä,
Syömättä anopin leipä,
Apen sillat astumatta.
Enk' oo korppia kokenut,
Syönyt lientä mustan linnun,
Maitoa mahon jäniksen.

99. Kolme pyytöä.

Anterus ylinen yrkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Teki tielle tetren pyyön,
Rannalle revonritasen,
Kylän alle neien pyyön.
Kävi tieltä tetrenpoika,
Rannalta reponen puuttui,
Kylän alta neito nuori.
Anterus ylinen yrkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Tetrestä piti pitoset,
Revon kauppoi kaupunkihin;
Minne neitonsa menetti? —
Sen menetti vierehensä.

100. Kurki ja varis.

Kurki kuusesta huhuvi,
Keträkulkku keiahutti:

„Tapa tauti tyttölapset! —
Maalta marjat poimitahan,
Karpalot karistetahan.“
Varis vaakkui vainiolta:
„Elä tapa tauti tyttäriä! —
Häviäisi hääveroni.
Häitä saaha'an tytöistä,
Piioista piot parahat,
Härkä lyöähän lihoiksi,
Iso lehmä isketähän,
Härkä häiksi, toinen kuiksi,
Maholehmä makkaroiksi,
Lammas liioiksi lihoiksi;
Mulle suolet puistetahan,
Haparaiset annetahan,
Alla aian lapsineni,
Pellolla perehineni.“

101. Hyvä laiskalla lapsi.

Hyvä lapsi laiskan vaimon,
Käsikukka kunnottaman;
Kun tulevi työlle lähtö,
Istuksen imettämähän,
Lehystäksen lapsen päälle,
Saavat unta uunin korvat,
Saunan lauat lappiata,
Penkki paksua pereä.

102. Elä naura toisen naista.

Elä naura toisen naista,
Moiti toisen morsianta!
Vielä saat itseki naisen,
Sekä moisen morsiamen,
Saat sa naisen naurettavan,
Morsiamen moittittavan.

103. Aikansa kullaki.

Soutelemma, joutelemma,
 Melkein melaelemma,
 Näillä väljillä vesillä,
 Lakehilla lainehilla.
 Tuli aika, airo taittui,
 Tuli toinen, mies menevi,
 Mies meni, mela putosi,
 Vene haapainen hajosi.
 Tuo nyt *Ahti* airojasi,
 Venettäsi veen isäntä,
 Anna mulle airo toinen,
 Tuo mulle mela parempi,
 Jotta jonneki osaisin,
 Selät suuret souteleisin.

104. Veneelle tuulta.

Puhu tuuli purteheni,
 Ahava alukseheni,
 Anna airoille apua,
 Huoparille huovitusta!
 Aivan on aivot pikkaraiset,
 Soutajat vähäväkiset,
 Pienoiset peränpitäjät,
 Lapset laivan hallitsijat.
 Tuuvittele tuuli purtta,
 Soutele vesi venettä;
 Anna juosta puisen purren,
 Mennä mäntyisen venehen,
 Juosta purren puittomia,
 Kiiteä kivittömiä!

105. Maata pannessa. *)

Panen nyt maata maan luvalla,
 Maan luvalla, puun luvalla,

Kaiken kartanon luvalla;
Kiesus kilpi, *Maaria* miekka,
 Varani vakaa *Jumala*.
Santta salvan laskijaksi,
Luoja lukon sulkijaksi,
Jumala nukuttajaksi,
Maaria makuuttajaksi,
Herrani herättäjäksi,
Kiesus ylös nostajaksi,
Jumalata kiittämähän,
Maariaista mainimahan,
Kiesusta ylistämähän.

106. Leikkuuta lopettaissa. *)

Lähe nyt ainoa avuksi,
Kiesus kulta kumppaliksi!
 Suin kokohon, päin kekohon!
 Muut on koossa, muut keossa,
 Sie oot raukka rauhallasasi,
 Kurja kuukumaisillasi,
 Katalainen kannoillasi.

107. Syöttävi meri sikansa.

„Voi meitä merisikoja,
 Hyvän *Päivän* hylkehiä,
 Näillä *Päivilän* pihoilla,
 Hyvän järven rannikoilla!“
 „Mi meiän merisikojen,
 Hyvän *Päivän* hylkehien,
 Näillä *Päivilän* pihoilla,
 Hyvän järven rannikoilla? —
 Syöttävi meri sikansa,
 Hyvä järvi hylkehensä.
 Meripä näkyvi meille,
 Meri meiän ikkunoihin,
 Meri ennenki elätti,

*) Nämät mahtavat olla paavinaikuisia lorusekaisia rukouksia.

Meri syötti, meri juotti,
Meri saatti saappahisin,
Pojat kenkähän kovahan,
Pienet piijat pintelihin.“

108. Vangittu pannu.

Ulkoa runoja kuulin,
Puhki tuohten tuomioita,
Halki lauan lausehia,
Läpi sammalen sanoja,
Viinasta valitusvirren,
Runon ruoan kuolemasta;
Kun on viina kuoletettu,
Kaotettu kaunis ruoka,
Jok' oli joukoissa ilona,
Ravintona rahvahassa,
Ilon alku iltasilla,
Elon alku aamusilla;
Hyvä herrojen hovissa,
Paras herkku pappiloissa,
Kaunis kaikissa sijoissa,
Talonpoikien tuvissa;
Lohutti suruiset syämet,
Ilahutti itkeväiset;
Saatti miehet mielipäähän,
Ihmiset elo kätehen,
Kullat kulmille kohotti,
Nosti helmoille hopiat.

Voi sinua *pannu* parka!
Mitä tieät tehnehesi —
Teitkö murhan, vai varastit?
Kun oot vangittu kovasti,
Lyöty rautoihin lujasti;
Kun on huulet rikki lyöty,
Kaikki hattusi halastu,
Oot kun oksalla orava,
Käpy suussa kääntelevä.

Meiän kuulusa kuningas,
Majesteetti maan isäntä!
Päästä piiput piinan alta,

Pannut kaikki kahleista;
Pane pannut valloillensa,
Entiselle ennollensa,
Sangoistansa rippumahan,
Pisaria tippumahan,
Että me poloiset poiat
Saisimme savurajasta,
Pikarin pivohon panna,
Suuruspullin suun etehen,
Ystävät vihollisista,
Hyvät veljet vierahista.

109. Tynnyrin puhe.

Mitä putsinen puhuvi,
Satavantinen sanovi? —
Sitä putsinen puhuvi,
Satavantinen sanovi:
„Kyllä muistan murhevuonet,
Arvoan ajat pahemmat;
Isä survi suokanervat,
Veikko vehkoja keräsi,
Äiti hiehoa herutti,
Sisko vuotta vollotteli;
Hiljan joutui juomakansa,
Kulettihin kuulut miehet.“

110. Oluen synty.

Tieän mä oluen synnyn,
Humalast' oluen synty.
Humala, *Remusen* poika,
Piennä maahan pistettihin,
Kyinä maahan kynnettihin,
Viholaisna viskottihin,
Osman pellon penkerehen,
Vierehen *Kalevan* kaivon.
Siitä taisi taimi nosta,
Yletä vihanta virpi,
Osman pellon penkerellä,

Vierellä *Kalevan* kaivon;
Nousi puuhun pienoisehen,
Kohti latvoa kohosi.

Niin huhui humala puusta,
Ohra pellon penkereltä,
Vesi kaivosta *Kalevan*:
„Milloin yhtehen yhyymä,
Konsa toinen toisihimme:
Joulunako, kekrinäkö,
Vaiko vasta pääsiäisnä,
Vaiko jo tänäki päänä? —
Jospa jo tänäki päänä.“

Tuosta kohta koolle saivat,
Ja tulivat tosihinsa;
Västäräkki vettä kantoi
Kerkeän kesäisen päivän,
Punalintu puita pilkkoi,
Tianen pani olutta.
Hyvin se tianen tiesi,
Osasi oluen panna,
Vaan ei tiennynä nimetä.

Kissa virkkoi kiukoalta,
Kasi lausui lauan päästä:
„*Olut* on oikia nimensä,
Hyvä juoma hurskahille,
Paha paljo juonehille;
Hurskahat ilottelevi,
Hullut tappeloittelevi.“

Tianenpa pieni lintu,
Varpunen vähävarainen,
Kutsui paljo vierahia
Oluille juotaville;
Hyvä oli juoma hurskahille,
Paha paljo juonehille:
Pani se hullut huiskamahan,
Mielipuolet meiskamahan.

Tianenpa pieni lintu,
Varpunen vähävarainen,
Ei voinut kotona olla,
Piti metsähän paeta.

III. Tehkämme iloinen ilta.

Jo on mennyt mennyt vuosi,
Menköhön tämäki vuosi
Muien vuosien mukahan,
Muien päivien perästä!
Laulelkame, soitelkame,
Tehkämme iloinen ilta! —
Ei tässä surulla syöä,
Ei eletä huolen kanssa,
Tässä syöähän surutta,
Eletähän huoletonna;
Täss' on soitot seinimillä,
Kanteleet kamanan päällä,
Harput, huilut kammarissa,
Ilopillit ikkunoilla,
Porokellot portin päällä,
Rämppekellot räystähillä;
Tanner täynnä tanssijoita,
Keskipiha keikkujointa;
Kellarit teloja täynnä,
Telat täynnä puolikoita,
Puolikot olutta täynnä;
Leipeä sata sylyistä,
Voita viisi leiviskäistä,
Seitsemän sianlihoa.

112. Hyvä isäntä.

Sanelen salituvista,
Saajasta salitupien,
Laulan lautsan laskijasta,
Isännästäni ilotsen;
Jok' on saanut suosta suojan,
Koin korvesta kokenut,
Hirret hirmulta mäeltä,
Ruotehet romeikolta,
Malat marjokankahilta,
Sammalet sulilta soilta.

Usein hyvän isännän,
Sen tarkan talon isännän,

Jäänyt on kinnasta kivelle,
Hattua havun selälle,
Saahessa tätä salia,
Kammaria kalkuttaissa.

Usein hyvä isäntä,
Se tarkka talon isäntä,
Noussut on nuotiotulelta,
Havannut havusijalta;
Havu pään on harjaellut,
Varpa vartalon sukinut,
Hirsiä hakattaessa,
Kartanoa tehtäessä.

Usein hyvä isäntä,
Se hyvä talon isäntä,
Saapi vierasta salihin,
Tuttuja tupansa täyen,
Lautsan täyen laulajoita,
Ikkunan ilotsijoita,
Joka sopen soittajoita,
Karsinan karehtijoita,
Seinävieret seisojia,
Aitovieret astujia,
Tanhuaiset tanssijoita,
Pihat pitkin kulkijoita,
Maat ristin matelijoita.

113. Hyvä emäntä.

Usein hyvä emäntä,
Se tarkka talon emäntä,
Kuulevi kukotta nosta,
Kananlapsetta karata,
Vihkimähän viljoansa,
Katsomahan karjoansa;
Onko oikein *Omena*,
Lykyllähän *Lyttimäinen*.

Usein hyvä emäntä,
Se tarkka talon emäntä,
Itse rihmat ketreävi,
Itse kankahat kutovi;
Ei kysy kynsiä kylästä,

Oppia ojan takoa,
Pirran piitä naapurista,
Tointa toisesta talosta.

Usein hyvä emäntä,
Se tarkka talon emäntä,
Saapi saunassa asua,
Syänyöllä yksinänsä,
Maltahia katsomassa,
Ituja imeltämässä;
Kasit ei maata maltahia,
Kissat istuta ituja.

Usein hyvä emäntä,
Se tarkka talon emäntä,
Osoaa oluen panna,
Virutella viinakullan,
Iloksi imehisille,
Ja riemuksi rahvahalle,
Jumalalle kunniaksi,
Luojaalle ylistykseksi.

114. Kiitos emännälle.

En minä puhu pukista,
Sano en sarviraavahasta,
Enkä laula lampahista,
Kellokauloista kelota;
Puhun putron keittäjästä,
Ruokapuustani pumajan,
Laulan ruoan laittajasta,
Oluen osoajasta.
Kiitos kaunoisen Jumalan
Emännästä tään talosen!
Tämän ruoan laittamasta,
Tämän pöyän täyttämästä,
Liioilla lihamuruilla,
Kaunehilla kakkaroidella.
Kiitos kaunoisen Jumalan
Emännästä tään talosen!
Hyvin on tehnyynnä emäntä,
Kun ompi olutta pannut,

Siit' on tehnyt sen paremmin,
Kun on juomahan kutsuttu.

115. Sopivaisia.

Noin kuulin saneltavaksi,
Tiesin tehtävän iloa:
Sopineeko, syntyneeko,
Käyneeko, kyhänne'ekö,
Miesten soitto, naisten laulu,
Piikojen ilonpiäntä? —
Miks' ei sovi, miks' ei synny,
Miks' ei käy, miks' ei kyhjäjä,
Miesten soitto, naisten laulu,
Piikojen ilonpiäntä;
Sovitettu on, synnytetty,
Musta valkian varaksi,
Lyhyt pitkän puolisoiksi,
Pieni suuren vastimeksi,
Kannunlauaksi kataja,
Tuomi tuopin vanteheksi,
Pakatsin rekipajuksi.

116. Voisi nuo pariksi panna.

Likka tanssivi somasti,
Poika polkevi kovasti;
Tasaisemp' on neien tanssi,
Kun pojan poloisen tanssi.
Likka on nätti ja soria,
Poika potra ja koria;
Voisi nuo pariksi panna,
Kun ei ämmät äkkäjäisi,
Koukkuleuat kokkajaisi.
Tulisko *Turusta* rutto,
Amputauti *Aunuksesta*,
Tappaisi akat kylästä,
Koukkuleuat kollahtaisi! —
Saisi naastit naiaksensa,
Koriat kosissa käyä.

117. Tanssin kulku.

Ei tanssi minun taluma,
Eikä toisen kumppalini;
Tanssi on tuotu tuolta maalta,
Kisa taampata taluttu:
Wienan päälliltä vesiltä,
Saksan salmilta syviltä.

Eipä vielä sieltäkänä,
Ei perän pereäkänä;
Tanssi on tuotu tuonnempata,
Kisa taampata taluttu:
Alta *Wiipurin* vihannan,
Alta suuren *Suomen linnan*.

Eipä vielä sieltäkänä,
Ei perän pereäkänä;
Tanssi on tuotu tuonnempata,
Kisa taampata taluttu:
Takoa *Tanikan* linnan,
Uuen linnan ulkopuolen,
Pietarin pihoja myöten,
Kautta *Wiipurin* vihannan.

Ulvoi ukset *Uuen linnan*,
Naukui *Narvan linnan* portit,
Sujui sillat *Suomen linnan*,
Vinkui *Wiipurin* veräjät,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Heposet veti hiessä,
Varsat vaahessa samosi;
Vesi tippui vempeleestä,
Rasva rahkehen nenästä,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Reki rautainen ratsasi,
Kapla patvinen patsasi,
Jalas koivuinen kolasi,
Luokki tuominen tutasi,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Pyyhyet vihertelivät
Vesaisilla vempelillä,

Oravat samoelivat
Aisoilla vaahterisilla,
Tetryet kukertelivat
Korjan kirjavan kokalla,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Kannot hyppi kankahalla,
Mäellä pelmusi petäjät,
Kivet rannalla rakosi,
Someret sijottelihen,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Lehmät partensa levitti,
Härät katkoi kytkyensä;
Naiset katsoi naurusuulla,
Emännät ilolla mielen,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Herrat nosti hattujansa,
Kuninkaat kypäriänsä,
Vanhat miehet sauojansa,
Pojat nuoret polviansa,
Tanssia taluttaessa,
Ilokasta tuotaessa.

Jo tanssi pihalle saapi,
Ilo alle ikkunoien;
Vuotas mie kysyn lupoa,
Talunko tanssini tupahan.

Keltäpä kysyn lupoa? —
Isännältä pöyän päässä,
Emännältä' etehisestä,
Pojalta rahin nenästä,
Tyttäreltä karsinasta:
Talunko tanssini tupahan,
Iloinnun lattialle?

Isäntä sanansa virkki:
„Talu tanssisi tupahan,
Talu tanssivierahasi!
Maholehman tappanemma
Tanssin tallaellaksenne,
Iloleikin lyöäksenne.“

Tanssi tungeksen tupahan,

Ilo pirttiin ajaksen;
Jalan polki portahalle,
Käen kääkähän sivalti;
Kiukoa kivinen liikkui,
Patsas patvinen patsasi,
Silta soitti sorsanluinen,
Laki kultainen kulisi,
Tanssin tullessa tupahan,
Iloinnun astuessa.

118. Tanssiin yrittelijä.

Tahon mie tanssiin ruveta,
Ilovirtehen viretä;
Täytyykö tätä tupoa,
Lainataanko lattiata,
Tanssia tasaisen kansan,
Kansan nuoren notkustella? —
Kun ei täytyne tupoa,
Lainattane lattiata,
Talun tanssini pihalle,
Ilovirteni viluhun.

Sitte tanssin tanterella,
Keikun keskellä pihoa,
Joss' ei pää lakehen koske,
Otsa ei ortehen kolaha,
Jalat sillan liitoksehen.

„Täytyypä tätä tupoa,
Lainatahan lattiata,
Tanssia tasaisen kansan,
Kansan nuoren notkustella.“

Suuri kiitos, kostjumala!
Kenpä tanssiin tulevi,
Sille poika syntyöhön,
Vastakoivun valkeuinen,
Meren ruovon ruskeuinen!
Ken ei tulle tanssihini,
Sille tyttö syntyöhön,
Tervatynnyrin pituinen,
Tervapartsan paksukkainen!

119. Tule meille tanssimahan.

„Tule meille tanssimahan!“ —
 „Kenen kanssa tanssimahan?“

„Onpa meillä vanha akka *),
 Vanha akka *), olkivuoe.“

„Enpä tanssi, enkä taia,
 Enpä huoli, en kykene;
 Vilu käsi, vilu jalka,
 Vilu kaikki katsantonsa.“

„Tule meille tanssimahan!“
 „Kenen kanssa tanssimahan?“

„Onpa meillä nuori neito **),
 Nuori neito **), sulkkuvuoe.“

„Sekä tanssin, jotta taian,
 Kanssa huolin ja kykenen;
 Lämmin käsi, lämmin jalka,
 Lämmin kaikki katsantonsa.“

120. Tahtoisitko rakastaa.

„Tahtoisitko rakastaa —
 Mie työnnän tytön ***) sinulle,
 Sinull' on ihanat silmät,
 Hänellä syän suloinen.

Kunpa hänen tietäisit,
 Tok' et häntä heittäisi,
 Kihlat hänelle laittaisit,
 Sormukset sovitteleisit.“

Tahtoisinpa rakastaa —
 Ellei kieltäisi isoni,
 Ellei estäisi emoni;
 Veikko on mennyt *Wiipurihin*,
 Siskoni on *Pietarissa*.

Hyvä kiitos, hyvä laitos;
 Saatihinpa nuori sulho †),
 Nuori sulho †), kaunis sulho †),
 Valkianverevä sulho †).

*) Ukko. **) Sulho. ***) Pojan.
 †) Neito.

121. Avatkame aitoamme.

Avatkame aitoamme,
 Potkaskame porttiamme —

Laske sulhoa *) sisälle!
 Jo on sulhonen **) sisässä.

Katso sulho †) kaunoasi,
 Kurkistele kultoasi;

Katso yhtä, katso toista,
 Katso kaikkien parasta!

Kenen katsot kaunihiksi,
 Arvoat parahimmaksi,

Sille iske silmeäsi,
 Sille kättä käppähytä;

Akat saakohot sanoa,
 Mitä mielensä tekevi.

Juokse sulho †), jouvu sulho †),
 Liehu sulho †), lennä sulho! †) —

Toiset ringissä tanssaa,
 Kuki kultansa kanssa.

122. Hyvä ilta lintuseni.

Hyvä ilta lintuseni,
 Hyvä ilta kultaseni,
 Hyvä ilta nyt minun oma arma-
 hani!

Tanssi, tanssi lintuseni,
 Tanssi, tanssi kultaseni,
 Tanssi, tanssi nyt minun oma ar-
 mahani!

Seiso, seiso lintuseni,
 Seiso, seiso kultaseni,
 Seiso, seiso nyt minun oma ar-
 mahani!

Anna kättä lintuseni,
 Anna kättä kultaseni,
 Anna kättä nyt minun oma ar-
 mahani!

*) Neitoa. **) Neitonen. †) Neito.

125. Miksi en väsyisi.

Heponenki hengähtävi
Matkan pitkän mentyänsä,
Rautanenki raukenevi
Kesäheinän lyötyänsä,
Vetonenki vierähtävi
Joen polven juostuansa,

Tulonenki tuikahtavi
Yön pitkän palettuansa;
Niin miks' en minäi väsyisi,
Miks' en heikko hengähtäisi,
Miks' en vieno vierähtäisi,
Miks' en tuhma tuikahtaisi,
Illan pitkiltä iloilta,
Päivänlaskun laulamilta?

II. Hääkansan lauluja.

a) Antiaisissa.

126. Onko mitä milläki?

(Kosiomiehen puoli.)

„Onko teiän neiollanne
Oman varttinän väkeä,
Oman hyppisen hyveä,
Oman keträn kiertämeä,
Hyvät hurstin huiahukset,
Päänalaiset pällähykset;
Sivallukset silkkihuivit,
Vilahukset villavaipat?“

(Kaason puoli.)

„Kyll' on meiän neiollamme
Oman hyppisen hyveä,
Oman varttinän väkeä,
Oman keträn kiertämeä.
Kyll' on hursti huialeita,
Päänalaisen pälläreitä;
Vaan onko teiän sulhollanne
Oman jousen ampumoa,
Oman nuolen noutamoa,

Karhunaljat katteheksi,
Petrantaljat peitteheksi?“
(Kosiomiehen puoli.)

„Kyll' on meiän sulhollamme
Oman jousen ampumia,
Oman nuolen noutamia,
Karhunaljat kattehena,
Petrantaljat peittehenä;
Vaan onko teiän neiollanne
Wiipurissa viilatuista,
Kaupungissa kaulatuista,
Kesäkuilla kuivatuita,
Pantu päiväpaistehella,
Vaattehia valkehia,
Talvisotkuja hyviä?“

(Kaason puoli.)

„Kyll' on meiän neiollamme
Wiipurissa viilatuista,
Kaupungissa kaulatuista,
Kesäkuilla kuuratuista,
Pantu päiväpaistehella,
Vaattehia valkehia,
Talvisotkuja hyviä;
Vaan onko teiän sulhollanne

Silkkiset sukansitehet,
 Hopiaiset housunnauhat,
 Saksansaappahat somaset,
 Silkkihuivit siivolliset,
 Viien ruplan vilttihattu,
 Kuuen ruplan vyö kusakka?“

(Kosiomiehen puoli.)

„Kyll’ on meiän sulhollamme
 Silkkiset sukansitehet,
 Hopiaiset housunnauhat,
 Saksansaappahat jalassa,
 Silkkihuivit siivolliset,
 Viien ruplan vilttihattu,
 Kuuen ruplan vyö kusakka;
 Vaan onko teiän neiossanne
 Kelvollista ketreäjätä,
 Kutojata kunnollista;
 Tokko kääntyi käärilauta,
 Kun orava oksapuussa;
 Tokko suihki sukulainen,
 Kun kärppä kiven kolossa;
 Tokko piukki pirran piijit,
 Kun tikka puun kupeessa?“

(Kaason puoli.)

„Ompa meiän neiossamme
 Kelvollista ketreäjätä,
 Kutojata kunnollista;
 Niinpä kääntyi käärilauta,
 Kun orava oksapuussa;
 Niinpä suihki sukulainen,
 Kun kärppä kiven raossa;
 Niinpä piukki pirran piijit,
 Kun tikka puun kupeessa.
 Vaan onko teiän sulhossanne
 Kylväjätä, kyntäjätä,
 Siemenen sirottajata,
 Varsan viejeä vaolle,
 Mustan ruunan mullokselle?
 Onko atransa terävä,
 Sekä luja luottimensa,
 Millä nurmi kynnetähän,
 Kämärikkö käännetähän?

Hyvätkö huuhtikirvehensä,
 Kaunihitko kassaransa,
 Jolla kaski kaaetahan,
 Lehto lyöähän kumohon?“

127. Kutti, kutti!

(Kosiomiehen puoli.)

„Kutti, kutti, kaaso rukka!
 Kun sie neittäsi näkisit,
 Kun sen käet käpäeleksen
 Meiän sulhon kättä vasten!“

(Kaason puoli.)

„Ei kutti väheäkänä,
 Pientä pikkuruistakana;
 Tuota toivoi meiän neito,
 Tuota toivoi tuon ikänsä,
 Kättänsä käpäelevän
 Hyvän sulhon kättä vasten.“

(Kosiomiehen puoli.)

„Kutti, kutti, kaaso rukka!
 Kun sie neittäsi näkisit,
 Kun sen suu sopaeleksen
 Meiän sulhon suuta vasten!“

(Kaason puoli.)

„Ei kutti väheäkänä,
 Pientä pikkuruistakana;
 Tuota toivoi meiän neito
 Kaiken kasvantoajansa,
 Suutansa sopaelevan
 Hyvän sulhon suuta vasten.“

(Kosiomiehen puoli.)

„Kutti, kutti, kaaso rukka!
 Meiänp’ oinas vallan otti,
 Meiän pässi päälle pääsi,
 Meiän karkasi karitsa.“

(Kaason puoli.)

„Ei kutti väheäkänä,
 Pientä pikkuruistakana;
 Tuota toivoi meiän neito,
 Tuota puolen polveansa,

Kaiken mennehen keseä,
Kaiken vuotta voipunutta,
Kahen öitä ollaksensa,
Kolmin koiskaellaksensa.“

(Kosiomiehen puoli.)

„Kutti, kutti, kaaso rukka!
Söitpä, joitpa neitosesi;
Sinun on tyhjät istumesi,
Meiän täyet vuotehemme.“

(Kaason puoli.)

„Voipa kurjat kuttianne,
Miehen lemmot leikkiänne;
Millä te kutitteletta!
Emmä syönyt neioistani,
Enkä syönyt, enkä juonut,
En pannut pahenemahan,
Vaan panin paranemahan.
Panin kyntäjän kylelle,
Vakoajan vaipan alle,
Leivänsaajan leuan alle,
Kalansaajan kainalohon,
Hirvenhiihtajan hikehen,
Karhunsaaajan saunasehen;
Karhuntaljoihin kaotin,
Vein vehnähinkalohon,
Ruispuurnohon puotin.
Sinne saatin saahun lapsen,
Sinne aiotun asetin;
Annas Jumala aamun tulla,
Tuo Jumala toinen päivä,
Otan vaatetta vakasta,
Liessinkiä lippahasta,
Millä neittä valmistelen,
Kanaistani kaunistelen —
Jolla peitän pientä päätä,
Katan kaunista hivusta;
Tuonpa kukkana tupahan,
Pöyhäytän pöyän päähän,
Ihmisten ihottavaksi,
Kansan katsaheltavaksi.“

128. Katso neitoasi! *)

(Kosiomiehen puoli.)

„Morsian mokalla huulin,
Kaaso kallella kypärin,
Itse sulhonen surulla;
Katso kaaso neitoasi,
Jott' ei poikisi rekehen,
Satulall' ei lasta saisi!
Sanoisi satulan syyksi,
Hevonharjan hieromaksi;
Tekis tieltä löytämäksi,
Matkalta tapoamaksi.“

(Kaason puoli.)

„En oo ollut ennenkänä,
Pilkkapuikko kenenkänä,
Senlaisen semminkänä;
Joko vainen joutunenki
Pilkkapuikoksi poloinen? —
Vaan vielä tätä nykyä,
Vielä tällä kymmenellä,
Selvitäme, seisotame,
Pilkkakirvesten kiasta,
Naurusuien hampahista. —
Muille nauroa pitävi,
Ei emosen tyttölöille,
Ei vaimon vatsanväelle;
Muista kummat kuulukohon,
Hätäkellot häilyköhön,
Ei emosen tyttölöistä,
Ei vaimon vatsanväestä.“

129. Kasa kaasolla sylissä.

(Kosiomiehen puoli.)

„Kasa **) kaasolla sylissä,
Nuoevaimolla nupukka! **)“

*) Lauletaan morsiamen raskasna ollen.

**) Kuvailevat ennen vihkimistä saatua lasta.

(Kaason puoli.)

„Mitä sie kasasta kaason,
Nupukasta nuoevaimon? —
Tät' ei oo saatuna salassa,
Eikä piilossa pietty;
Täm' on saatu sängyn päällä,
Vihityillä vuotehilla,
Lakanoilla lauletuilla,
Siunatuilla pääsijoilla.“

130. Elä ihastu ensiillalla.

(Kosiomiehen puoli.)

Vuotas mie sanon sanasen,
Virkan vierin sulholleni:
Sulhokainen nuorukainen,
Elä neitoa ihastu,
Elä neion vaattehia;
Elä ensiillallasi,
Tok' ei vielä toisellana!
Kiitä huomenna hevoista,
Vuonna toissa morsianta,
Kolmanna kotivävyä,
Itsiäsi et ikänä!
Moni on neito naitaissa,
Orpana otettaissa,
Portto poisajettaessa,
Luosku luovuteltaessa.
Moni on kaakku kaunis päältä,
Kovin kuorelta siliä,
Vaan on sirkkoja sisässä,
Akanoina alla kuoren.
Mont' on kantoa kas'ella,
Kaikk' ei koivun kantoloita;
Äiä neitoja kylällä,
Ei kaikki hyvántapoja.

131. Kiitä sulho lykkyäsi.

(Kaason puoli.)

Kiitä sulho lykkyäsi,
Kun kiität, hyvinki kiitä!
Hyvän sait, hyvän tapasit,
Hyvän luojaasi lupasi,
Hyvän antoi armollinen.
Lue kiitokset emolle,
Passipoita vanhemmalle,
Kun tuuti tytön mokoman,
Ja mokoman morsiamen!
Puhas on neiti puolellasi,
Kirkas ompi kihloissasi,
Valkiainen valloissasi,
Soriainen suojassasi.
Sait sa riskin rinnallesi,
Vereväisen vierehesi;
Sait sa riskin riiehenpuijan,
Hempulaisen heinänlyöjän,
Pulskin poukkujen pesijän,
Varskin vaatetvalkasijan,
Karskin kankahan kutojan.
Niin se piukki pirran ääni,
Kun käki mäellä kukkui;
Niin se suikki sukkulainen,
Kun kärppä kiven raossa;
Niin sen käämy käännätteli,
Kun orava oksasella.

132. Elä vie neittä pahoille.

(Kaason puoli.)

Sulho viljon veikkoseni,
Vielä veikko parempi,
Emon lasta armahampi,
Ison lasta laukiampi!
Kuulesta ma kuin sanelen,
Kuin sanelen, kuin puhelen.
Elkäs meiän neioistamme,
Elkäs viekö vehkasoille,

Panko parkkihuhmarelle,
 Olkileiville otelko;
 Ei neittä ison koissa,
 Eipä viety vehkasoille,
 Pantu parkkihuhmarelle,
 Olkileiville otettu.
 Aina viilti vehnäsiä,
 Katseli kananmunia,
 Aamut aittoja availlen,
 Illat luhtia lukoten,
 Maitotiinun tienoihilla,
 Olutpuolikon povessa.

Elä vainen, sulho rukka,
 Kiellä neittä kellarista,
 Elä aitasta epeä;
 Ei neittä ison koissa,
 Eip' on kielty kellarista,
 Tok' ei aitasta evätty.

133. Puolusta neittäsi.

(Kaason puoli.)

Sulhokainen nuorukainen,
 Miehen kanta kaunokainen!
 Ellös meiän neioistamme,
 Ellös sie pahoin pielkö;
 Seiso seinänä eessä,
 Pysy pihtipuolisena,
 Elä anna anopin lyöä,
 Eläkä apen torua,
 Elä vierahan vihata.
 Pere käski pieksemähän,
 Muu väki mukittamahan;
 Ethän raahi raukaistasi,
 Etkä henno hertaistasi,
 Rahan paljon pantuasi,
 Enemmän luettuasi.

134. Neuo sulho neioistasi.

(Kaason puoli.)

Sulhokainen nuorukainen,
 Miehen kanta kaunokainen,
 Elkäs meiän neioistamme,
 Elkäs sie pahoin pielkö,
 Elkäs vitsoin vingutelko,
 Nahkaruoskin naukutelko;
 Eipä neittä ennenkänä,
 Ei neittä ison koissa,
 Tok' ei vitsoin vinguteltu,
 Nahkaruoskin naukuteltu.

Neuo sulho neitoasi,
 Neuo neittä vuotehella,
 Opetta oven takana,
 Vuosikausi kummassaki;
 Yksi vuosi suusanalla,
 Toinen silmän iskemällä,
 Kolmansi jalan polulla.
 Kun ei sitte siitä huoli,
 Ei totelle tuostakana,
 Veä vitsa viiakosta,
 Tuo'pa turkin helman alla,
 Jolla neuot neitoasi,
 Orpanoasi opetat —
 Neuot nelisnurkkaisessa,
 Sanot sammalhuonehessa,
 Kyläkunnan kuulematta,
 Sanan saamatta kylälle.

Elä nurmella nukita,
 Pieksä pellon pientarella;
 Kuuluisi kumu kylälle,
 Tora toisehen talohon,
 Metsähän iso meteli,
 Naisen itku naapurihin.
 Eläkä silmille sipase,
 Elä korvia kos'eta;
 Kuppi kulmalle tulisi,
 Sinimarja silmän päälle;
 Kylän kyntäjät näkisi,
 Kylän paimenet panisi,

Kylän haukkuisi harakat,
Kysyisi kyläiset naiset:
„Onko tuo soassa ollut,
Talununna tappeluissa,
Vai onko suen repimä,
Tahi karhun kaapasema —
Vai susiko sulhosesi,
Karhu sulla kaunosesi?“

135. Ansioa myöten palkka.

(Kaason puoli.)

Sulhokainen nuorukainen,
Miehen kanta kaunokainen!
Kun neittä hyvin pitelet,
Niin hyväksi tunnetahan.
Kun tulet apen kotihin,
Ainoan anopin luoksi;
Itseäsi syötetähän,
Syötetähän, juotetahan,
Heposesi riisutahan,
Tallihin talutetahan,
Syötetähän, juotetahan,
Kauravakka kannetahan.

Kun neittä pahoin pitelet,
Niin pahaksi tunnetahan.
Kun tulet apen kotihin,
Ainoan anopin luoksi;
Itseäsi ruoskitahan
Omallas ruoskallasi,
Heposesi hirtetähän
Kokkahan, kujan lakehen,
Omillas ohjillasi,
Omilla ohjasvarsillasi.

136. Mitä itket neito?

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Mitä itket meiän neito? —
Itketkö sie leivätyyttä,

Leivätyyttä, lehmätyyttä,
Vaiko sulhosi soreutta,
Vai emosi armautta?
Siskoseni, ainoseni,
Kanavarsi kaunoseni!
Et sie itke leivätyyttä,
Leivätyyttä, lehmätyyttä,
Etkä sulhosi soreutta,
Et emosi armautta;
Itket kasvon kauneutta,
Sekä hiusten hienoutta,
Kun ne piennä peitetähän,
Katetahan kasvavana;
Piennä oot vihille viety,
Lassa pantu lakki päähän.

137. Lähet jälen jäämättö- mäksi.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Niinkös luulit neito nuori,
Niinkö tiesit, jotta luulit,
Tiesit kerran lähteväsi,
Et aina käkeäväsi? —
Jo nyt on liittosi likellä,
Lässä ompi lähtöaika.
Lähet tästä, kun lähetki,
Tästä kullasta koista,
Ison saamasta salista,
Emon kaunon kartanosta,
Veikon kestikellarista,
Siskon tanssisiltasilta,
Sykysyisen yön sylihin,
Kevähisen kierän päälle;
Ettei jälki jäällä tunnu,
Kierällä kepiä kenkä,
Jalan isku iljangolla,
Hangella hamosen helma;
Ettei äiti ääntä kuule,
Iso ei itkua tajua,
Kujerrust' ei kuule sisko,

Oma veikko vieretystä;
Kuulevat kyläiset naiset,
Ja kyllin kylän kasakat.

Voi sinua neito rukka,
Kuinka taiat, kuinka raahit,
Kuinka kuitenkin eroat? —
Emosesi vanhan heität
Läävähän läkähtymähän,
Kujahan kukistumahan,
Kaatumahan kaivotielle;
Isosesi vanhan heität
Saunahan savun sekahan,
Kuiva vasta kainalohon.

138. Lähet kukka kulkemahan.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Kuules neiti, kuin sanelen,
Kuin sanelen, kuin puhelen! —
Olit kukka ollessasi,
Kasvaessasi kanarva,
Vesa nuori nostessasi,
Ympynen yletessäsi,
Näillä pitkillä pihoilla,
Kaunehilla kartanoilla.
Lähet nyt kukka kulkemahan,
Veran nukka vieremähän,
Tästä kullasta koista,
Kaunihiesta kartanosta,
Luulet vietävän kotihin,
Vietävän isosi luoksi,
Ei vieä isosi luoksi,
Vieähän isännän luoksi.

Lähet kukka kulkemahan,
Veran nukka vieremähän,
Luulet vietävän kotihin,
Vietävän emosi luoksi;
Ei vieä emosi luoksi,
Vieähän emännän luoksi.

Lähet kukka kulkemahan,
Veran nukka vieremähän,

Luulet vietävän kotihin,
Vietäväsi veikon luoksi;
Eipä vieä veikon luoksi,
Vieähän kyttyjen luoksi.

Lähet kukka kulkemahan,
Veran nukka vieremähän,
Luulet vietävän kotihin,
Vietävän sisaren luoksi;
Ei vieä sisaren luoksi,
Vieähän natojen luoksi.

Lähet kukka kulkemahan,
Veran nukka vieremähän,
Luulet vietävän kotihin,
Vietäväsi vierahiksi;
Eipä vieä vierahaksi,
Vieähänpä orjuutehen.

139. Toisin toisessa talossa.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Neitokainen nuorukainen,
Kanmarja kaunokainen!
Kasvoit sie talossa tässä,
Korkian isosi koissa,
Kasvoit kukkana kujilla,
Ahomailla mansikkana;
Nousit voille vuotehelta,
Maioille makoamasta,
Venymästä vehnäsille,
Pettäjäisille pehuista.
Kun et voinut voita syöä,
Sipasit sianlihoa.
Ei ollut huolta ollenkana,
Ajatusta aioinkana;
Annoit huolta honkasien,
Ajatella aiaksien,
Surra suuren suopetäjän,
Korpikuusen kuikutella.
Sie vaan liehuit lehtyisenä,
Perhosena pyörähtelit,
Lennit lintuna lehossa,

Kävit kanana kartanolla.
 Menet toisehen talohon,
 Toisehen emon alahan,
 Perehesen vierahasen;
 Toisin siellä, toisin täällä,
 Toisin toisessa talossa —
 Toisin ukset ulvasevat,
 Toisin vierevät veräjät,
 Sanovat saranarauat.
 Et osaa ovissa käyä,
 Veräjissä vieretellä,
 Talon tyttöjen tavalla;
 Et tunne puhua tulta,
 Etkä liettä lämmitteä,
 Ensinkään emännän lailla;
 Taia et taittoa pärettä
 Talon miehen mieltä myöten,
 Sulhosen syäntä myöten.
 Tulet tuttuna tupahan,
 Ei ole tuttua tuvassa,
 Rakast' ei rahin nenässä;
 Tup' on tyhjä tultuasi,
 Autio avattuasi,
 Ei isonen armastele,
 Eikä äiti mainittele.

140. Jo nyt vaihoit, minkä vaihoit.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Voi neiti, sisarueni!
 Jo nyt vaihoit, minkä vaihoit;
 Vaihoit armahan isosi
 Appehen anipaha'an,
 Vaihoit armahan emosi
 Anoppehen ankarahan,
 Vaihoit viljon veljyesi
 Kyyttäniskahan kytyhyn,
 Vaihoit siskosi siveän
 Naljasilmähän natohon,

Vaihoit liinavuotehesi
 Nokisihin nuotioihin,
 Vaihoit valkiat vetesi
 Likaisihin liettehisiin,
 Vaihoit hiekkarannikkosi
 Mustihin muraperihin,
 Vaihoit armahat ahosi
 Kanarvikko kankahisiin,
 Vaihoit marjaiset mäkesi
 Kaskikantoihin kovihin.

141. Luulitko huolet loppuvan?

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Niinkö luulit meiän neito,
 Niinkö kasvava kananen,
 Huolet loppui, työt väheni,
 Tämän illan istumilla,
 Tämän aamun astumilla,
 Keskipäivän keikkumilla;
 Maata sinne vietäväsi,
 Unille otettavasi? —
 Eip' on maata vieä'känä,
 Unille oteta'kana;
 Vasta valvoa pitävi,
 Vasta huolta hoivatahan,
 Ajatusta annetahan,
 Pannahan pahoa mieltä,
 Liikamieltä liitetähän.
 Kunis huiskit hunnutonna,
 Sinis huiskit huoletonna,
 Kunis liikuut liinatonna,
 Liikuut liioitta sanoitta;
 Äsken huntu huolta tuopi,
 Palttina pahoa mieltä,
 Liina liikoja sanoja,
 Pellava perättömiä.

142. Läksit kouluhun kotoa.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Niinkö luulit neito nuori,
 Niinkö tiesit, jotta luulit,
 Luulit yöksi lähteväsi,
 Käyä päiväksi käkesit? —
 Etpä yöksi lähtenynnä,
 Etkä yöksi, et kaheksi;
 Läksit kaikeksi iäksi,
 Kuuksi päiväksi katosit.
 Läksit kouluhun kotoa,
 Piinahan ison pihoilta;
 Kova on koulu käyäksesi,
 Piina pitkä ollaksesi,
 Ikävä eleäksesi.
 Siell' on ohjat ostettuna,
 Valmistettu vankirauat,
 Ei ketänä muita vasten,
 Vasten vaivaista sinua,
 Ja kohti kovaosaista.
 Kyllä saat kokea koito,
 Kokea kovaosainen,
 Apen luista leukaluuta,
 Anopin kivistä kieltä,
 Ky'yn kylmiä sanoja,
 Naon niskan nakkeloita;
 Appi on karhu kartanolla,
 Anoppi susi supussa,
 Kyty kyinä kynnyksellä,
 Nato nauloina ovella.

143. Apiat ativoreisut.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Neitonen sinä sisari!
 Mit' olet pahoilla mielin,
 Alla kulman kuurullasi? —
 Etkö muista, kuin sanelin:
 „Elä sulhoon ihastu,
 Elä sulhon vaattehisin;

Sulholl' on suen ikenet,
 Revon kuokot kormanossa,
 Karhun maksat kainalossa,
 Verenjuojan veitsi vyöllä,
 Jolla pääätä piirtelevi,
 Selkeä sirettelevi.“ —
 Et sinä sitä totellut,
 Et kuullut minun sanoa;
 Sie vaan sulhoon ihastuit,
 Sekä sulhon vaattehisin.
 Kerran lähteä käkesit,
 Kerran toisen toivottelit,
 Lähteä emon eloilta,
 Vanhan taaton tanhuilta,
 Viertä maille vierahille,
 Käyä käskemättömille,
 Miniäksi miehelähän,
 Orjaksi anoppelahan.
 Niinkö luulit neito nuori,
 Niinkö kasvava kananen,
 Ativoihin vietäväsi,
 Oljamiin otettavasi? —
 Siell' on ouot oljareisut,
 Apiat ativoreisut:
 Halko pitkä piirasina,
 Seiväs särpimen sijassa,
 Hamara sianlihoina,
 Nyrkki voina vehnäisinä.

144. Heitän suoni, heitän maani.

(Morsian lähtiessänsä.)

Heitän suoni, heitän maani,
 Heitän heinikkopihani,
 Heitän valkiat veteni,
 Heitän hietarantaseni,
 Kylpiä kylän akoille,
 Pasikoia paimenille.
 Suot heitän sorehtijoille,
 Sekä maat maleksijoille,

Pihat pitkin juoksijoille,
 Aitavieret astujille,
 Seinävieret seisojille,
 Kujovieret kulkijoille,
 Ison niityt ilveksille,
 Peuroille isoni pellot,
 Ahot hanhien asua,
 Lintujen lehot levätä.

Lähen tästä, kun lähenki,
 Toisen lähtevän keralla,
 Kanssa toisen karkulaisen;
 Lähen pois talosta tästä,
 Ison saamasta salista,
 Veikon kestikellarista,
 Sykysyisen yön sylihin,
 Kevähisen kieran päälle,
 Jottei jälki jäällä tunnu,
 Jälki jäällä, tiera tiellä,
 Jalan isku iljangolla,
 Hangella hamosen toimi,
 Helman hiepsintä lumella;
 Ettei äiti ääntä kuule,
 Iso ei kuule itkuani,
 Ikävissä itkeväni,
 Parkuvan pahoissa mielin.

145. Läyli lähteä, läyli ilman.

(Morsian lähtiesssänsä.)

Läyli lähteä tulevi,
 Läyli olla lähtemättä;
 Lähteä toki tulevi,
 Kun on luotu lähtemähän,
 Korkiammastai koista,
 Matalampihin majoihin,
 Rikkahammiltai eloilta,
 Köyhempihin kellarihin.
 Niinp' on neiti luotunaki,
 Tytär tuuviteltunaki,
 Taattolasta miehelähän,
 Miehelästä tuonelahan.

Lässä on nyt muien lähtö,
 Liki saanut muien liitto,
 Minun on lähtöni lähemmä,
 Minun liittoni likemmä.
 Lähen pois talosta tästä,
 Tästä kuulusta koista,
 Honkaisista huonehista,
 Lautakatto kartanoista,
 Petäjäisiin pesihin,
 Koivuisihin koppeloihin.
 Heitän Kiesuksen sijahan,
 Maarian tähän majahan;
 Hyv' on toiste tullakseni,
 Kensti keikutellakseni,
 Ennentuttuhun tupahan,
 Emon kaunon kartanohon.

146. Ei toiste tunneta'kaan.

(Morsian lähtiesssänsä.)

Lähen nyt talosta tästä,
 Korkian ison koista,
 Heitän vanhat valkamani,
 Entiset elosijani;
 Hyv' on toiste tullakseni,
 Kaunis kaaputellakseni.
 Tulen toiste, kun tulenki,
 Ilman teiän kutsumatta,
 Hyv' ois tulla kutsumalla;
 Ette kutsu kuitenkana.

Sitte toiste tullessani,
 Kotihini käyessäni,
 Ei minua muut ne tunne,
 Kun ne kaksi kappaletta:
 Alimmainen aian vitsa,
 Perimmäinen pellon seiväs,
 Nuo on piennä pistämäni,
 Neitona vitsastamani.

Emoni mahova lehmä,
 Minun nuorra juottamani,
 Vasikkana vaalimani,

Ammoa rikuttelevi,
 Pitkillä piharikoilla,
 Talvisilla tanterilla;
 Se tuo tuntenee minua
 Kotoiseksi tyttäreksi.

Isoni iki oronen,
 Minun piennä syöttämäni,
 Neitona apattamani,
 Hirnua rikuttelevi,
 Pitkillä piharikoilla,
 Talvisilla tanterilla;
 Se tuo tuntenee minua
 Kotoiseksi tyttäreksi.

Veikkoni kotoinen koira,
 Minun piennä syöttämäni,
 Neitona opastamani,
 Haukkua rikuttelevi,
 Pitkillä piharikoilla,
 Talvisilla tanterilla;
 Se tuo tuntenee minua
 Kotoiseksi tyttäreksi.

Muut ne ei minua tunne
 Kotihini tultuani,
 Vaikk' on vanhat valkameni,
 Entiset elosijani.

147. Muuttunut koti.

(Morsian lähtiesssänsä.)

Lähen kurja kulkemahan,
 Vaivainen vaeltamahan;
 En tule kotihin ennen,
 Kun oman orihin reessä,
 Oma poika ohjillani,
 Saamani satulan päällä,
 Kantamani kannuksilla.

Sitte tuonne tullessani
 Ison entisen pihoille,
 Noin ne vaakkuvat varikset,
 Harakat hakahtelevi,
 Ison pitkillä pihoilla,

Tasaisilla tanterilla:
 „Mitä sie tulit kotihin,
 Kuta kurja kuulemahan? —
 Jo on kuollunna isosi,
 Kaonnunna kantajasi;
 Veikko istuu ison sijassa,
 Veljen vaimo emon tilalla.“

Menen mie toki pihalle,
 Ajan porstuan etehen.
 Vuotan viikon veikkoani
 Riisumahan rinnuksia,
 Aisoja alentamahan.
 Eipä veikko tulle'kana,
 Itse riisun rinnukseni,
 Itse aisani alennan.
 Vielä vuotan veikkoani
 Tuosta käymähän tupahan;
 Eipä veikko tulle'kana,
 Itse tungeme tupahan,
 Annan kättä kääkäselle,
 Kylm' on kääkä kättä vasten.

Sitte tultua tupahan
 Ovensuuhun seisotame,
 Ovensuuhun orren alle,
 Kattilan pitotiloille,
 Koriat kotoiset naiset
 Ei tulla likistämähän,
 Käyä kättä antamahan.
 Korja minä itseki,
 En mene likistämähän,
 Käy en kättä antamahan.
 Pistän kättä hiilokselle,
 Hiilet kylmät hiiloksessa,
 Pistän kättä kiukoalle,
 Kivet kylmät kiukoassa.

Veikko penkillä venyvi,
 Syli syttä hartioilla,
 Vaaksa muulla vartalolla,
 Kyynärä kyentä päässä,
 Kortteli kovaa nokea.

Kysyi veikko vierahalta:
 „Mistä vieras veen takoa?“ —

„Minä vanhin sikkojasi,
Ensimmäinen emosi lapsi.“
Veikon silmät vierimähän,
Posket veikkoni vesille.

Virkkoi veikko naisellensa:
„Hanki syöä vierahalle!“ —
Tuo veikon verinen nainen
Kantoi kaalia etehen,
Jost' on rakki rasvan syönyt,
Koira suolan koitellunna.

Virkkoi veikko naisellensa:
„Tuo olutta vierahalle!“ —
Tuo veikon verinen nainen
Tuopi vettä vierahalle;
Ei sekänä siivon vettä —
Sisaresten silmivettä,
Kälysten käenpesemä.

148. Kun itket, hyvinki itke.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Itke, itke meiän neito!
Kun itket, hyvinki itke,
Itke meiän itkettäissä.
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Itket kynsin kynnyksessä,
Hampahin ovihaoissa;
Itket tulville tupasen,
Siltalauat lainehille,
Kyynärän joka sopelle,
Lammit keskilattialle;
Kun tulet ison kotihin,
Kun löyät isosi vanhan
Kujahan kukistunehen,
Kartanolle kaatunehen.

Itke, itke meiän neito!
Kun itket, hyvinki itke.
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet emon kotihin,

Kun löyät emosi vanhan
Läävähän läkähtynehen,
Kuolleen kupo sylihin.

Itke, itke meiän neito!
Kun itket, hyvinki itke.
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet veikon kotihin,
Kun löyät veikkosi verevän
Vainiolle vaipunehen,
Metsähän menettynehen.

Itke, itke meiän neito!
Kun itket, hyvinki itke.
Kun et itke itkettäissä,
Itket toiste tullessasi,
Kun tulet siskon kotihin,
Kun löyät siskosi siveän
Sotkutiellä sortunehen,
Jääneen karttu kainalohon.

149. Kutti, kutti, neito rukka!

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Siskoseni, ainoseni,
Kanavarsi kaunoseni!
Enkö mie sanonut sulle,
Sanonut saoini kerroin:
„Elä kuusissa kuhaja,
Närehillä näyttelete;
Elä puissa puittelete,
Oksilla ojentelete!“ —
Et sinä sitä totellut,
Et kuullut minun sanoa;
Sie vaan kuusissa kuhasit,
Närehillä näyttelitet,
Sinä puissa puittelitet,
Oksilla ojentelitet.

Kutti, kutti, neito rukka!
Enkö mie sanonut sulle,
Sanonut tämän kevättä,
Tämän syystä syyläteltyt:

„Tehkämes kivinen linna,
Salasauna salvatkame,
Salasauna, piilopirtti,
Keskellen meren seläistä,
Jossa piikoja piellä,
Kanojamme kasvatella,
Ettei pääse Suomen sulhot,
Suomen sulhot, maan kosijat.“

Noinpa aina neittä neuoin,
Orpanoani opetin:

„Kun tulevi Suomen sulhot,
Suomen sulhot, maan kosijat,
Sinä vastahan sanele,
Ja puhele puoleltasi:
„Tupa on tehty miesten tulla,
Talli seisoa oritten;
En lähe revon rekehen,
Suen juoksevan jälille,
Lähe en karhun kantapäille,
Enkä korjahan kosijan.“

Et sinä sitä totellut,
Et kuullut minun sanoa;
Läksit sie revon rekehen,
Suen juoksevan jälille,
Läksit karhun kantapäille,
Sekä korjahan kosijan.

Kutti, kutti, neito rukka!
Kuules vielä, kuin sanelen:

„Kun olit rakas rahoin,
Käpäs kättä antamahan,
Niin ole rakas rekehen,
Sekä sievä lähtemähän,
Käpäs käymähän kylähän;
Ori suitsia purevi,
Rautoja ratustelevi,
Reki neittä vuottelevi.“

150. Elä itke neito rukka.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)
Elä itke neito rukka! —

Ei sua etäälle vieä,
Ei vieä vesien taaksi,
Saksanmaalle saatettane;
Vieähän vähäsen maitse,
Yli salmen saatetahan,
Yli kynnyksen kylähän,
Poikki pellon naapurihin;
Turkki tuoahan jälestä,
Vaippa vasta saatanehe.

Elä itke meiän neito,
Ellös olko milläskänä,
Alla päin, pahoilla mielin,
Alla kulman kuurullasi;
Et sie vierryt vehkasoille,
Puonnut parkkipuolikolle;
Ruispuurnohon putosit,
Kaauit kauraammiohon.

151. Mitä neien itkemistä.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Mitä neien itkemistä,
Suuresti sureksimista! —
Ei ole it'ettäviä,
Suuresti surettavia;
Kun katsot kupehellesi,
Oikialle puolellesi,
Onpa sulho suojaassasi,
Mies verevä vieressäsi,
Luonasi lohikalanen,
Lohenpoika puolellasi;
Hyvä mies, hyvä heponen,
Talon kanta kaikenlainen,
Sulho suotuinen keralla,
Kalevainen kannallasi.
Kiitä neito lykkyäsi,
Kun kiität, hyvinki kiitä;
Hyvän sait, hyvän tapasit,
Hyvän luojaasi lupasi,
Hyvän antoi armollinen;
Hyvän osmon ohjillesi,

Kalevaisen kannoillesi.
 Eipä tuo tok laiska liene,
 Kyll' on vaattehet vakaiset,
 Vyöllä kussakka koria,
 Lippahattu, komppakengät;
 Ei tuo virsi viinan kanssa,
 Ei tussaa tupakka suussa.
 Lue kiitokset emolle,
 Passipoita vanhemmalle,
 Kun tuuti pojan mokoman
 Ja sorian sulhokaisen;
 Tuuti turvaksi sinulle,
 Varoiksesi vaapotteli.

152. Tapa toinen ottaminen.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Vielä neittä neuotahan,
 Orpoa opetetahan —
 Kuules neiti, kuin sanelen,
 Kuin sanelen, kuin puhelen:
 Menet toisehen talohon,
 Toisehen emon alahan,
 Perehesen vierahasen;
 Toisin siellä, toisin täällä,
 Toisin toisessa talossa,
 Perehessä vierahassa —
 Tap' on toinen ottaminen,
 Entinen unohtaminen.
 Pitäisi sinun piteä
 Pää tarkka, tania mieli,
 Ymmärrys yhentasainen,
 Iltasella silmät virkut
 Valkiita virittämähän,
 Aamusella korvat tarkat
 Kukon ääntä kuulemahan.
 Konsa kukko kerran lauloi,
 Lauloi kerran, lauloi toisen,
 Silloin aika nosta nuoren,
 Hetki haikia havata.
 Kons' ei kukko laulakana,

Ei äännä isännän lintu,
 Piä kuuta kukkonasi,
 Otavaista oppinasi.
 Käy sie ulkona usein,
 Käy sie kuuta katsomassa,
 Otavaista oppimassa,
 Tähtiä tähyämässä;
 Konsa oikein otava,
 Sarvet suorahan suvehen,
 Pursto perin pohjaisehen,
 Silloin nuorten nousuaika,
 Vanhojen lepuuaika.
 Silloin aikasi sinunki
 Nosta luota nuoren sulhon,
 Viereltä verevän sulhon,
 Saaha tulta tuhkasista,
 Valkiata vakkasesta.
 Kun ei tulta tuhkasissa,
 Valkiata vakkasessa,
 Kutkuttele kullaistasi,
 Katkuttele kaunoistasi:
 „Anna tulta armaiseni,
 Valkiaista marjaseni!“
 Saat sie piitä pikkuruisen,
 Tauloa taki vähäsen;
 Iske tuli tuikahuta,
 Tikkurintahan viritä.
 Lähe läävähän samalla
 Läänimään emännän läävä;
 Käy sie kuunnellen kujassa,
 Kuunnellen kujan takana,
 Ammoiko anopin lehmä,
 Hirnuiko apen hevonen,
 Ky'yn lehmä kytkäsevi,
 Naukasee naon vasikka,
 Heinän hienon heittäjäistä,
 Apilan ojentajaista.
 Käy kujaset kuukistellen,
 Läävānpohjat längistellen,
 Olet lehmille ojenna,
 Heposelle heinät heitä,
 Heinät varsoille valitse.

Katso karkkokarsinoa,
 Emälammaslattiata,
 Luo silmät sikoini päälle;
 Elä sie sioille singu,
 Elä potki porsahia,
 Kanna kaukalo sioille,
 Purtilonsa porsahille.
 Kun sitte tulet tupahan,
 Tule kolmena tupahan,
 Tuo sie luuat, tuo sie lunta,
 Itse tule kolmantena.
 Kun sie lattiita lakaset,
 Elä lapsia lakase;
 Nosta lapset laavitsalle,
 Pese silmät, pää silitä,
 Anna leipeä kätehen,
 Vuole voita leivän päälle;
 Kun ei leipeä talossa,
 Anna lastunen kätehen.

153. Elä moiti anoppiasi.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Kuules sisko, kuin sanelen,
 Kun nyt menet miehelähän,
 Käyt sinä kylässä kerran,
 Pellon poikki naapurissa;
 Kysyvät kyläiset naiset:
 „Antoiko anoppi voita,
 Kun ennen emo kotona?“ —
 Ellös konsana sanoko:
 „Ei anna anoppi voita.“
 Sano aina annettavan,
 Kapustalla kannettavan,
 Jos kerran kesässä saanet,
 Senki toisen talvellista.
 Kun sie leikkoat lihoa,
 Eli viilet vehnäisiä,
 Säre veitsesi kivehen,
 Karahuta kalliohon,

Syöä sulholta lihoa,
 Viiltä vehnäpiirasia.

154. Miehen mielen nouto.

(Vähäonnisen naisen neuo morsiamelle.)

Kuules sisko, kuin sanelen,
 Kun meet toisehen talohon,
 Elä noua miehen mieltä,
 Miehen mieltä, kiurun kieltä,
 Niinkun mie poloinen nouvin.
 Lihat laitoin, leivät laitoin,
 Voit laitoin, oluet laitoin,
 Viinat ostin Wiipurista,
 Oluet omilta mailta.
 Kävin sitte makoamahan,
 Otti yöksi vierehensä,
 Antoi kyllä kyynäsvartta,
 Viljalta vihaista kättä.
 Kylm' oli kylki maatakseni,
 Selkä vieläki vilumpi:
 Nousin kylmältä kyleltä,
 Viluiselta vuotehelta,
 Sulho suorihen jälestä,
 Tukat tuulelle jakeli,
 Hapseni hajottelevi.

155. Kotihin heittämiset.

(Morsiamelle tuttaviltansa.)

Neitokainen nuorukainen,
 Kanamarja kaunokainen,
 Kun meet toisehen talohon,
 Ne kolme kotihin heitä:
 Päivän eilliset unokset,
 Emon armahat sanaset,
 Joka kirkun pettäjäiset.
 Muista kaikki muut kalusi,
 Unikonttisi uneuta;

Heitä uunille unesi,
Pankolle pahat tapasi,
Laiskuutesi lattialle.

Kaikki laiskuus lakata,
Kaikki uneuta unesi,
Emoas' elä uneuta,
Elä iltaistumissa,
Aamuahkeroisissana;
Emo on nähnyt suuren vaivan,
Kantaja kovan kokenut,
Saunamaassa maatessansa,
Olkiloilla ollessansa,
Levätessänsä pehuilla.

156. Ken meitä veelle viepi.

(Morsiamen kotiväki.)

Lenti tänne musta lintu,
Läpi korven koikutteli,
Korppi lenti halki korven,
Sammakko salon lävitse,
Suostutteli meiltä sorsan,
Maanitteli meiltä marjan;
Otti tuo omenan meiltä,
Vietteli veen kalasen,
Petti pienillä rahoilla,
Hopehilla houkutteli.
Ken meitä veelle viepi,
Ken joelle juohattavi? —
Saapi saavit seistäksensä,
Kolataksensa korennat,
Ja kapat kalataksensa;
Piintyvät pikarin laiat,
Tuopin korvat tummenevat.

b) Häissä.

157. Oisiko lupa kysyä.

(Sulholle kotiväki.)

Oisiko lupa kysyä,
Saisiko sitä sanoa,
Mitä mielehen tulevi,
Kerkiävi kielelleni;
Saisiko sanoakseni,
Lupoa kysyäkseni:
Kävitkö tiesi tervehenä,
Matkasitko mainehitta,
Tuluksitta pitkät matkat,
Matkat suuret valkiatta,
Kun lähit anopin luoksi,
Ainoan apen kotihin?
Oliko viinat kuurittuna,
Vai oli vasta aiottuna;
Jok' oli leivät leivottuna,
Vai oli vasta aiottuna?
Syötettiinkö teitä siellä
Lestyin leivin, pestyin pöyvin;
Juotettiinkö teitä siellä
Olusilla otraisilla;
Syötettiinkö sinun orosi
Portahilta pyöriviltä;
Juotettiinkö sinun orosi
Lähteheltä läikkyvältä?

158. Tokko näit mitä tullessa.

(Morsiamelle sulhon heimo.)

Hyvä neito, kaunis neito!
Tuotapa kysyn sinulta:
Tokko tänne tullessanne,
Tokko taisi tamma juosta,
Orit konsti kompotella,
Ruuna ruskia ravata?

Hyvä neito, kaunis neito!
 Tuotapa kysyn sinulta:
 Tokko tänne tullessanne,
 Notkot nousi, mäet aleni,
 Kumpareet kukertelihen,
 Rauniot rakentelihen,
 Kivet pienet piehtaroiitsi,
 Järven rannat roikkaeli?

Hyvä neito, kaunis neito!
 Tuotapa kysyn sinulta:
 Näitkö tänne tullessasi
 Kekoja keräperiä,
 Näsäpäitä närttehiä? —
 Ne kaikki tämän talosen,
 Tämän sulhon kyntämiä,
 Kyntämiä, kylvämiä.

Hyvä neito, kaunis neito!
 Kun tunsit talohon tulla,
 Niin tunne talossa olla;
 Ei meillä surulla syöä,
 Ei eletä huolen kanssa —
 Maitotiinu on tietyssäsi,
 Piossasi piimäpytty,
 Voivatinen vallassasi.

159. Voi veikko, mitä vetelet.

(Kyläläiset lommaavat morsianta.)

Voi veikko, mitä vetelet,
 Tervaskannon kauneutta,
 Pikitynnyrin pituutta,
 Kerinkannan korkeutta!
 Käkesit käkösen tuoa,
 Kuletella kukkulinnun,
 Tuoa maalta maan parahan,
 Veeltä valkian valita;
 Ei käki kätehen saanut,
 Kukulintu kumppaniksi,
 Veelt' et valkiita valinnut,
 Tuonut maalta maan parasta.

Puuttui konna koprihisi,
 Sammakko satimehesi;
 Saitp' on suolta suovariksen,
 Aialta ajoharakan,
 Korpin korpinotkelmalta,
 Pellolta pelotuslinnun,
 Mustan linnun mullokselta;
 Löysit nartun naurismaasta,
 Nirtun niintä kiskomasta;
 Narttu naukui, nirttu niukui,
 Sulhon tullessa lähelle.

160. Kirkas neiti kihloissasi.

(Kaason puoli.)

Sulhokainen nuorukainen!
 Katsos meiän neioistamme;
 On kun puola puolikypsi,
 Tahi mansikka mäellä.
 Puhas on pulmonen lumella,
 Puhtahampi puolellasi;
 Valkia merellä vaaksi,
 Valkiampi valloissasi;
 Soria merellä sorsa,
 Soriampi suojassasi;
 Kirkas tähti taivahalla,
 Kirkkahampi kihloissasi.
 Et oisi Savosta saanut,
 Et tuonut Turustakana,
 Tavannut Wiron takoa,
 Vetänyt Wenäeheltä,
 Niin soriita neitokaista,
 Mokomata morsianta;
 Silmät maksavat sinisen,
 Poski puhtahan punaisen,
 Varsi valkian paperin.

161. Kutti, kutti, sulho rukka.

(Morsiamen lommaajat.)

Sulho viljon veljyeni!
 Sanoit sie pahan sanasen;
 Sanoit saavasi sataisen,
 Tuovasi tuhannen neien;
 Et sataista saanutkana,
 Tuonut et tuhannen neittä.
 Sait su'un sukattomia,
 Lajin kintahattomia.
 Mitä lie tehnyssä ikänsä,
 Kuta mennehen kesosen,
 Ei kutonut kintahia,
 Suoritellut sukkasia;
 Hiiret kopsassa kopasi,
 Hörppäkorvat lippahassa.

Kutti, kutti, sulho rukka!
 Tuota toivotit ikäsi,
 Tuota puolen polveasi,
 Käkesit tämän kesosen;
 Sanoit saavasi sarasen,
 Apilaisen ottavasi,
 Sorsan suosittellesi,
 Vesilinnun vienehesi.
 Sait sinä hyvän sarasen,
 Armahan apilasheinän —
 Löysit tieltä tervaskannon,
 Leppäpötkelön lehosta.
 Talven on tateessa maannut,
 Kuukauen hevuskujassa,
 Viel' on silmät siistimättä,
 Kaikki kasvot kaavimatta.

162. Laajasukuinen neiti.

(Kaason puoli.)

Sulhokainen nuorukainen,
 Rahan kanta kaunokainen,
 Ellös meiän neioistamme
 Sanoko suvuttomaksi,

Laatiko lajittomaksi,
 Tehkö tietämättömäksi!
 Onpa meiän neioillamme
 Suku suuri, laji laaja;
 Kappa ois kylvää papuja,
 Jyvä kullenki tulisi,
 Kappa ois panna pellavaista,
 Kuitu kullenki tulisi.

Sulhokainen nuorukainen,
 Rahan kanta kaunokainen,
 Ellös meiän neioistamme
 Toki tuhmaksi hokeko,
 Typeräksi tunnustelko,
 Saamattomaksi sanoko!
 Mene sulho seppälähän,
 Tietäpäs terävä rauta,
 Tietä viikate terävä;
 Vaali vartehen hyvähän,
 Vestele veräjän suussa,
 Kannon päässä kalkuttele.
 Kun tulevi päiväpaiste,
 Viepä neittä nurmen päälle,
 Sitte heinä herskähtävi,
 Sekä jussi jurskahtavi,
 Kova heinä korskahtavi,
 Suolaheinä säikähtävi,
 Vihviläinen viuskahtavi,
 Mätäs myötähän menevi,
 Kulo käypi kellellehen,
 Vesan kanta katkiavi.

163. Kaason kauneus.

(Kosiomiehen puoli.)

Hyvä kaaso, kaunis kaaso,
 Valkianverevä kaaso;
 Kaunis kaaso kengältäki,
 Silmiltä sitäi parempi.
 Niinp' on kaaso kengitetty,
 Kun on kelkka talloitettu;

Niinp' on kaason silmät päässä,
Kun harakan pakkasella.

(Kaason puoli.)

Niinp' on kaaso kengitetty,
Kun hevonen rauoitettu;
Niin on kaason silmät päässä,
Kun on tähet taivahalla.

164. Kaason istunta.

(Kosiomiehen puoli.)

Istu, istu kaaso rukka!
Kun istut, hyvinki istu;
Istu puhki puinen penkki,
Halki lautainen lavitsa,
Seinät sienille märännä,
Katso halki harjahirsi.

(Kaaso.)

Niinkö teill' on hoikat hongat,
Sekä pehmiät petäjät,
Ettei kestä kaason olla,
Nuoevaimon vaivutella,
Tämän illan istumilla,
Tämän aamun astumilla? —
Enmä istu penkillänne,
Enkä seiso sillallanne;
Istun hieprahelmoillani,
Seison konstikengilläni.
Vain en istu ensinkänä,
Enkä seiso semminkänä,
Ennenkuin sulkani sulavi,
Höyheneni lämpiävi.

165. Kaason lämpimän saanta.

(Kosiomiehen puoli.)

Kun lienet kovin vilussa,
Nouse kaaso kiukoalle,
Liesipankolle panete;
Pane jalka patsahalle,

Toinen orrelle ojenna,
Helmat lieskahan levitä;
Siinä sulkasi sulavi,
Höyhenesi lämpiävi.

(Kaaso.)

Nouskohon nokiset velhot,
Saakohon tulipunaiset,
Nokianne nuohomahan,
Karstujanne kaavimahan!
Piruko tästä piiat otti,
Lempo ampui leskieukot,
Nokiloita nuohomasta,
Karstoja karistamasta?
Eikä tuoa kaason syöä,
Nuoevaimon nunnostella;
Lepillenkö lehmät lypsi,
Kannoille muni kananne?

166. Kaason syötäntä.

(Kosiomiehen puoli.)

Hyvä kaaso, kaunis kaaso,
Valkianverevä kaaso!
Kun lienet kovin nälässä,
Istunet rokan himolla,
Kuoli muinen musta ruuna,
Vaipui valkia hevonen,
Kuoli Kontisen kujahan,
Kyllösen kylyn etehen,
Tuoll' on raato rauniolla,
Pääkontti koan takana;
Sen on keuhot keittämättä,
Kapiot kaluamatta.
Siin' on kaason kyllin syöä,
Nuoevaimon nunnostella.

(Kaaso.)

Nouskohon kontio kolosta,
Havun alta haarakynsi,
Kiven alta kiskosilmä,
Viiasta vihainen kissa,
Ruunianne ruhtomahan,

Tammojanne tahtomahan,
Orittanne ottamahan,
Lehmiänne leikkomahan!
Missäpä hukka huikuroivi,
Metsän vihko viehkuroivi,
Kun ei karjassa kahua,
Liehu lehmien seassa?

167. Maata menentä.

Hyvä kaaso, kaunis kaaso,
Valkianverevä kaaso!
Jo ois aika maata mennä,
Liitto liipata levolle;
Kukot laulavat kylällä,
Hoikkasääret hoiloavat.

(Kaaso.)

Äsken aika maata mennä,
Liitto liipata levolle,
Kun mun sulkani sulaisi,
Höyheneni lämpiäisi.
Vai joko vaivainen varajat
Tynnyrisi tyhjenevän,
Puolikkosi puolenevan? —
Vast' on kerta keitettynä
Kiiskiä kirokaloja,
Ahvenia ruotaisia;
Tuoppi on tuotuna olutta,
Ei sekänä meitä vasten,
Vasten muita vierahia.

168. Kaason juomiset.

(Kosiomiehen puoli.)

Hyvä kaaso, kaunis kaaso,
Kaaso valkianverevä!
Ootko Valtalan vasikka,
Vaiko Puntalan Punikki,
Tynnyrien tyhjentäjä,
Puolikkojen puolentaja? —

Kun lienet olven himolla,
Eli taarin tarpehella,
Kyll' on meillä kystä vettä,
Paljo pantua olutta,
Kellarit teloja täynnä,
Telat täynnä tynnyriä.
Kun ei siitä kyllä liene,
Tahi ei tulle tarpehiksi;
Viel' on tamma tanhualla,
Liinaharja liettehessä,
Läävässä Punikki lehmä,
Toinen Kyyttö kytkyessä,
Joka laski laarin viinan,
Hyvän juomisen jorotti.

(Kaaso.)

En oo tänne lähtenynnä,
Enpä oluen himolla,
Enkä taarin tarpehella;
Olutt' on kotonaniki,
Taaria talossaniki;
Vaarp' on läksin katsomahan
Pienen lintuni peseä,
Varpuseni vainioa.
Kohta iästä kolkan käännän,
Kolkan käännän, toisen väännän,
Tästä tuhmasta tuvasta,
Kamalasta kartanosta;
Heitän tänne herttaseni,
Tänne kaunoni kaotan;
Suojelkohon suuri Jumala,
Kaikkivalta varjelkohon,
Ettei huomenna katuisi,
Päivän päästä peljästyisi
Näitä outoja ovia,
Veräjiä vierahia.

169. Kosiomiehen ylistys.

Kuules sie tuhannen vanha,
Ja vanhin kosiomiesi!
Tuo hattu, jok' on sinulla,

Tuot ei kanna kaikki miehet,
Eikä pojat puoletkana,
Kolmannetkana kosijat.
Verka on Wirosta saatu,
Säteristä säälitetty,
Puuhka on tuotuna Turusta,
Saksan linnasta sametti.
Vähä paitoa näkyvi,

Pikkarainen pilkottavi,
Paita kun papin paperi,
Kirkkoherran kirjanlehti,
Oman kultansa kutoma,
Kaunosensa kalkuttama;
Ommeltu oravakynsin,
Näätäkynsin nästäelty,
Tinaneuloin tikkaeltu.

III. Paimenlauluja.

170. Kukkalatva kuusi.

„Marisenko, marjasenko,
Punaposki puolaskenko!
Kävitkö tuon mäkösen alla,
Viheriäisen vierun alla?“ —
„Kävin kerran, kun kävinki.“
„Mitäs näit käyessäsi?“ —
„Näin kuusen kukkalatvan,
Ja haavan halialatvan;
Ison kuusen kukkalatvan,
Emon haavan halialatvan.“
„Konsa sen kotihin tuomma!“ —
„Illan tullen, päivän mennen,
Karjan tullessa kotihin,
Kylylöylyn löyhkätessä.“

171. Mipä paimenten olla?

Mipä meiän paimenien,
Kupa karjan kaitsijoiien? —
Ei ole paha paimenien,
Pah' ei karjan kaitsijoiien;

Kiikumma joka kivellä,
Laulamma joka mäellä,
Joka suolla soittelemma,
Lyömmä leikkiä aholla,
Syömmä maalta mansikoita,
Ja juomma joesta vettä.
Marjat kasvon kaunistavi,
Puolukat punertelevi,
Vesi ei voimoa vähennä,
Jokivesi ei varsinkana.

172. Tule tänne!

Tule tänne tyttöpaimen *),
Tääll' on toinen poikapaimen **);
Tääll' on karjat kaunihimmat,
Täällä kellot kuulusammat,
Tääll' on mansikat makiat,
Täällä lillikat lihavat,

*) Poikapaimen. **) Tyttöpaimen.

Täällä puolat puolikypset,
Vatut vaaran rintehellä.

Kuti, kuti, kultaseni,
Tule tänne turkkaseni!
Täällä on kaunis karjan käyä,
Armas paimenten asua;
Pohjaspuolella mäkönen,
Päivänpuolella puronen,
Lehtomaita luotehesen,
Itähän isot ahoset.

Kuti, kuti, kultaseni,
Tule tänne turkkaseni!
Täällä on suuri sulhosesi *),
Kaunis kasvinkumppalisi;
Sopisipa suuta antaa,
Kun olisi kahen valta.

173. Missä armahani?

Miss' on, kussa minun hyväni,
Miss' asuvi armahani,
Missä istuvi iloni,
Maalla kulla marjaseni? —
Kuulu ei ääntävän ahoilla,
Lyövän leikkiä lehoissa,
Ei kuulu saloilta soitto,
Ei kukunta kunnahilta.
Oisko armas astumassa,
Marjani matelemassa,
Oma kulta kulkemassa,
Valkia vaeltamassa;
Toisin torveni puhuisi,
Vaaran rinnat vastoaisi,
Saisi salot sanelemista,
Joka kumpu kukkumista,
Lehot leikkiä pitäisi,
Ahot ainoista iloa.

*) Nuori neitosesi.

174. Armahan kulku.

Täst' on kulta kulkenunna,
Täst' on mennyt mielitietty,
Tästä armas astununna,
Valkia vaeltanunna;
Täss' on astunut aholla,
Tuoss' on istunut kivellä.
Kivi on paljo kirkkahampi,
Paasi toistansa parempi,
Kangas kahta kaunihimpi,
Lehto viittä lempiämpi,
Korpi kuutta kukkahampi,
Koko metsä mieluisampi,
Tuon on kultani kulusta,
Armahani astunnasta.

175. Enkö minäki toivoisi.

Lintu lauleli lehossa,
Pieni lintu pensahassa,
Kullaistansa kuikutteli,
Marjaistansa maanitteli,
Armahaistansa halasi;
Enkö mie poloinen raukka
Tuota toivoisi enemmin,
Halajaisi hartahammin,
Kullaistani kulkevaksi,
Marjaista matelevaksi?
Tule tänne, pieni lintu,
Lennä tänne, lintu rukka,
Haastele halusi mulle,
Ikäväsi ilmottele;
Mie sanon sinulle jällen,
Haastan mielihaikiani.
Sitte vaihamma vajoja,
Kahenkesken kaihojamme.
Lennä, lennä lintu rukka,
Lennä, pieni pääsky rukka,
Lennä minun kaulalleni,
Käy käsivarrelleni;

Siinä säilyt sie paremmin,
Olet onnella hyvällä,
Olet kun kullan kukkarossa,
Asut kun armahan povessa.

176. Katso Kiesus karjaistani.

Katso Kiesus karjaistani,
Hoitele hyvä Jumala,
Näillä aukeilla ahoilla,
Leveillä lehtomailla,
Korkehilla koivikoilla,
Kauneilla kataikoilla,
Pienillä petäiköillä,
Mataloilla haavikoilla,
Kultaisilla kuusikoilla,
Armahaisilla saloilla;
Elä anna sutosen tulla,
Kohti kontion osata!
Jos konsa susi tulisi,
Kohti kontio kokisi,
Muuta muiksi lehmäseni,
Kannonpäiksi kaunoseni,
Kiviksi minun omani,
Kallioksi karjaseni;
Ei susi kiviin koske,
Karhu ei koske kallioihin.

177. Muut kuuli kirkonkellon.

Muut ne kuuli kirkon kellon,
Minä kurja karjankellon;
Papin parran muut näkivät,
Minä kurja kuusen latvan.
Kivi on mulla kirkkonani,
Pajupehko pappinani,
Lahokanto laulajana,
Käki muina lukkarina.
Kuku kultainen kähkönen,
Kuku kultakielellinen,

Hoila'a hopiarinta,
Tinarinta riuskuttele:
Käynkö viikonki vilussa,
Kauan karjan paimenessa,
Astunko ahoja kauan,
Viikon soien vierukoita —
Kesosenko, kaksosenko,
Viitosenko, kuutosenko,
Vaiko kymmenen keseä,
Tahi ei täytehen tätänä.

178. Lepo, lepo, lehmäni.

Lepo, lepo, lehmäni!
Jopa löysin härkäni
Kololahen korvelta,
Pajulahen lammilta.
Lepo, lepo, lehmäni!
Jopa löysin härkäni
Kiviniemen särkeältä,
Valkialta rannalta,
Horsmia syömästä,
Kaisloja kaivamasta.

179. Paista päivä paimenelle.

Näytä päivä silmiäsi,
Lonkottele luomiasi,
Sinisetkö, vai punaiset,
Vaiko kellankarvalliset,
Vaiko viertehen näköiset,
Tahi vaahtivalkeuiset.
Paista päivä paimenelle,
Elä kalanpyytäjälle;
Kalamies kaloja syöpi,
Paimen parka kuivan leivän,
Kuivan leivän kurskehtivi,
Otraisen oeltelevi,
Kauraisen kavertelevi,
Tattarisen taittelevi,

Rukehisen ruinoavi,
 Lemettisen leikkoavi,
 Vielä parkkisen panevi,
 Petäjäisen peiputtavi,
 Kuoren kuivan kurskuttavi,
 Veen lipillä luikkoavi,
 Märän mättähän nenässä.

180. Laske paimenta kotihin.

Paista päivänen Jumala,
 Hellittele herra Kiesus,
 Poloisille paimenille!
 Pah' on olla paimenessa,
 Tyttölapsen *) liiatenki,
 Kun ei poikoa **) keralla.
 Kulu päivä kuusikolle,
 Viere vehnä viijikölle;
 Laske paimenta kotihin,
 Sen talon emännän luoksi,
 Että nälkäni näkisi,
 Heti aittahan menisi,
 Juosten juomahuonehesen,
 Keikutellen kellarihin,
 Taputtaisi talkkunoa,
 Vuolasisi voita päälle,
 Sipaisi sianlihoa,
 Kavertaisi kannikkoa.

181. Mene päivä, viere viikko.

Mene päivä, viere viikko,
 Alene Jumalan aika!
 Mene päivä männikölle,
 Kule kulta kuusikolle,
 Karkaa kataikolle,
 Lennä lehmäslypsykselle;
 Päästä paimenta kotihin

*) Poikalapsen. **) Tyttöä.

Vilusta, pahasta säästä,
 Vilusta värisemästä,
 Pakkasesta parkumasta,
 Kannikkoa kaivamahan,
 Pyttyjä pyältämähän,
 Voivatia voilemahan,
 Kirnua kolistamahan.
 Isäntä kova kotona,
 Emäntä sitäi kovempi,
 Poika puoli perkelettä,
 Tytär kun tulikipuna,
 Miniä kun miekan kärki;
 Itse kaivoi kannikkansa,
 Itse pyttynsä pyälsi,
 Itse vuoli voivatinsa,
 Itse kirjunsa kolisti;
 Paimenelle vanha taari,
 Vanha taari, kylmä kaali,
 Jost' oli rakki rasvan syönyt,
 Musti murkinan pitännä.
 Annas tulla toisen tunnin,
 Jo sanoi minun syöneheni,
 Kannikkansa kaivaneeni,
 Pyttynsä pyältäneeni,
 Voivatinsa vuolleheni,
 Kirnunsa kolistaneeni;
 Sitte pieksi petkelellä,
 Kolkutti kotahalolla.

Käsi poikki, jalka poikki,
 Sen pahan talon emännän,
 Oikiasta olkapäästä,
 Vasemesta sarvennosta!

182. Jo tulen kotihin.

Jo tulenki, jo tulenki,
 Jo tulenki kotihini;
 Joko on kylpy joutununna,
 Joko saatu saunavettä,
 Sekä vastat valmihina?
 Onko huttu keitettyä,

Puohtimella peitettyinä,
Voita päälle heitettyinä;
Onko lusikat ääressä,
Maitokupit vieressä?
Ptru *Kirjo*, ptru *Karjo*,
Ptruko haikia *Haluna*!
Jo on Kirjo kiini pantu,
Karjo kaarehen rakettu,
Haluna hakahan saatu;
Jo nyt jovunki tupahan,
Jo tulenki, jo tulenki,
Jo tulenki, jo, jo.

183. Hämehen kävijä.

„Kuulin kummat, näin imehet,
Hämeessä käyessäni.“

„Mitä kuulit kummimmia,
Mitä näit imehimmiä?“

„Sitä kuulin kummimmia,
Sitä näin imehimmiä:
Siat sotki taikinata,
Emännät sikana röhki,
Porsas lattian lakasi,
Piiat pahnassa makasi.“

„On tuo kumma kuullakseni,
Ime ilman ollakseni.“

„Ei tuo vielä kumma liene,
Ei ime väheäkänä;
Vielä kuulin kummempia,
Näin vielä imehempää:
Kirvehellä keitettihin,
Kattilalla leikattihin,
Orava veti rekiä,
Hepo hännin puuhun juoksi.“

„Se on kumma kuullakseni,
Ime ilman ollakseni.“

„Ei tuo vielä kumma liene,
Ei ime väheäkänä;
Vielä kuulin kummempia,

Näin vielä imehempää:
Orot oli ohran leikku'ussa,
Siikaset sitelemässä,
Laklaset latelemassa,
Hanhel haasioitsemassa.“

„On tuo kumma kuullakseni,
Ime ilman ollakseni.“

„Ei tuo vielä kumma liene,
Ei ime väheäkänä;
Kohta kuulet kummempia,
Vieläki imehempää:
Antoi hanhi siivet mulle,
Lakla laajat lentimensä,
Niillä lennin löyhyttelin
Yheksän meren ylitse,
Meripuolen kymmenettä;
Lennin maille vierahille,
Tulin tuntemattomille,
Sinisen salon sisähän,
Vaskisehen varvikkohon.
Olipa siellä puut punaiset,
Puut punaiset, maat siniset,
Lehot lemменkarvalliset,
Ruohot ruostehen näköiset.
Vuoret siellä voina vuoti,
Kalliot sianlihana,
Mäet mämmikakkaroina,
Kaikki kankahat metenä.
Siell' oli naiset listin lastin,
Morsiamet mustin kulmin,
Akat vanhat vaskivöissä,
Tyttäret tinasiloissa,
Ukot vanhat uunin päällä,
Nuoret miehet miekka vyöllä,
Kukot kultakannuksissa,
Kanat vaskivarpahissa,
Lehmät leppäisin utarin,
Paimenet pajuisin jousin.
Ei juotu oluttakana
Kuparitta kultaisetta,
Vaskireunatta vaitta;
Ei syöty sianlihoa

Veitsettä hopiapäättä,
Talrikitta tammisetta.“

184. Kuulin kummat kuusialta.

Nousin aivan aikaisehen,
Aivan aikahuomenessa,
Kuun ja päivyen keralla;
Vielä ennen ennättelin,
Ennen kuuta, päiveäni.
Pyyhin pikku pirttiseni,
Lakaelin lattiani,
Tinaisilla tikkusilla,
Vaskisilla varpasilla.
Ammuelin rikkaseni
Tinaisehen takkasehen,
Vaskisehen vakkasehen.
Vein mä rikkani pihalle,
Kannoin ulos usta myöten,
Pihalle vajoa myöten,
Pellolle perimmäiselle,
Kaijimmalle pientarelle.
Seisattelime rikoilla,
Kääntelime, kuuntelime,
Kuulin kummat kuusialta,
Imehet yheksiältä:
Sika sillalla makasi,
Porsas tiellä poikki puolin,
Kahet kannukset jalassa,
Oksat kullan kummassaki.

Vielä kuulin kummempia,
Imehempiä tähysin:
Akat ammoi kytkeyssä,
Lehmät leipoi taikinata,
Lampahat pani olutta;
Susi survoi, häntä torkkui,
Jänis jauhoi, pää järisi;
Oravainen ortta vuoli,
Pulmukainen puita pilkkoi,
Pääskynen pärettä kiskoi.

Vielä kuulin kummempia,

Imehempiä tähysin:
Hirsi veti, härkä notkui,
Reki kesti, tie hajosi;
Orava ahoja kynti,
Hevonen makasi puussa;
Kattilalla souettihin,
Venehellä keitettihin;
Repo päättä poimimassa,
Itse hanhut antamassa. —
Anna hanhut siipiäsi,
Lakla laakamoisiasi!
Millä lennän muille maille,
Noille maille tuttaville,
Hopiaisehen salohon,
Kultaisehen koivikkohon.
Vaaher vaskinen salossa,
Kuusi kulta koivikossa,
Kukat kullan kiiltäväiset,
Lehet lemmen karvalliset;
Laulajat lehellä lemmen,
Kuulijat kukalla kullan,
Mie itse revon rekehen,
Virsi väkkärän väkehen.

185. Minkä noista mille annan?

Jopa mie tänä huomenessa
Nousin aivan aikaisehen,
Pesime, kumartelime,
Pyyhin pikku pirttiseni,
Vein rikkani pihalle,
Rikoillani seisatime.
Katsahime kankahalle,
Kankahalla kaunis lampi,
Lammissa venoja kolme.
Yks' on veno kultakokka,
Toinen on hopiakokka,
Veno kolmas vaskikokka.
Minkä noista mille annan,
Kunka kullenki osoan? —
Kultakokka taatolleni,

Veikolle hopiakokka,
Veljenpojan vaskikokka.

Katsahime toisen kerran,
Kolm' on neitoa venossa.
Yks' on neito kultakassa,
Toinen on hopiakassa,
Neito kolmas vaskikassa.
Minkä noista mille annan,
Kunka kullenki osoan? —
Kultakassa taatolleni,
Veljelle hopiakassa,
Veljenpojan vaskikassa.

Katsahime kolmannesti,
Ei ollut lampia enempi,
Eikä lammissa venoja,
Venosiss' ei neitosia;
Lampi oli muuttunut lehoksi,
Haavikoksi neiot nuoret,
Vesikaareksi venoset.

186. Työnsä kumpasellaki.

Tuli saarella palavi;
Kenpä tuolla tulta poltti? —
Sulho tuolla tulta poltti.
Mitä sulho raatelevi? —
Korjoansa kirjottavi.
Mitä tuolla korjasella? —
Neittä tuolla korjasella.
Mitä neito raatelevi? —
Kultakangasta kutovi,
Hopiaista helkyttävi.

187. Juoksin, juoksin joen vartta.

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas;
Ylähällä päivä paistoi,

Alahalla veno souti.
Kenenpä se veno souti? —
Taattoseni veno souti;
„Ota taatto venosehesi!“

„Ei tytär veneesen pääse;
Tämä ranta raisu ranta,
Tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas;
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla veno souti.

Kenenpä se veno souti? —
Maammoseni veno souti;
„Ota maammo venosehesi!“

„Ei tytär veneesen pääse;
Tämä ranta raisu ranta,
Tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas;
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla veno souti.

Kenenpä se veno souti? —
Veikkoseni veno souti;
„Ota veikko venosehesi!“

„Ei sikko veneesen pääse;
Tämä ranta raisu ranta,
Tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas;
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla veno souti.

Kenenpä se veno souti? —
Siskoseni veno souti;
„Ota sikko venosehesi!“

„Ei sikko veneesen pääse;
Tämä ranta raisu ranta,
Tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas;
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla veno souti.

Kenenpä se veno souti? —

Sulhoseni veno souti;
 „Ota sulho venosehesi!“
 „Tule tyttö veneeseni;
 Täm' ei ranta raisu ranta,
 Ei tämä vesi muakas.“

188. Venehen synty.

Kävin tietä tengollista,
 Maata maksan karvallista,
 Siltoa sinikivoista,
 Ojan porrasta punaista;
 Tuli honka vastahani,
 Mie tuota kyselemähän:
 „Syntyykö veno sinusta?“

„Syntyypä veno minusta;
 Kaiken kaunoista kevättä,
 Vielä viime viikollaki,
 Käki kukkui latvoillani,
 Mesi tippui lehvistäni,
 Päivä kiersi keskipuuta.“

Kutsuin veikon veistämähän —
 „Käy venettä veistämähän!“

Kävi veikko veistämähän;
 Veikkoni venettä veisti,
 Kilkkavalla kirvehellä,
 Kalkkavalla kalliolla.
 Vene syntyi veistämällä,
 Laiva lastun ottamalla;
 Kävi nuoret soutamahan,
 Nuoret souti, airot notkui;
 Kävi vanhat soutamahan,
 Vanhat souti, pää vapisi.

189. Souti sotka suojan rannan.

Souti sotka suojan rannan,
 Tavi tyynen tylkytteli;
 Souti sotkat, airot lotkat,

Pienoset peränpitimet.
 Souti kerran suovesiä,
 Souti toisen maavesiä,
 Kolmannen kotivesiä;
 Pyllisess' on pyytöpaikat,
 Ryytissä rysäsijaset,
 Kalasaunat saarimaalla.
 Souammako saarimaalle,
 Saarimaalta manterehe,
 Manteresta maammon luoksi,
 Maammon luota taaton luoksi,
 Taaton luota veikon luoksi,
 Veikon luota siskon luoksi;
 Siskoll' on sininen silta,
 Jossa leikki lyötänehe,
 Tanssi tallaelthanehe.

190. Lökkäm sikko Suurulan.

„Lökkäm sikko *Suurulahan!* —
 Suurulass' on nuoret sulhot *).“

„Vuota teen tilan emolle,
 Jalan jaksan taattoselta.“

Läksimmäpä Suurulahan,
 Suurulass' oli suuri pirtti,
 Musta lehmä lattialla;
 Ukko sarvesta pitävi,
 Akka alta tempoavi.
 Minkä akka maion lypsi,
 Sen samasen ukko särpi.

Katsahtimma karsinahan,
 Neitosia **) karsinassa;
 Sekä syövät, jotta juovat,
 Piirasia pistelevät,
 Vehnäisiä viiltelevät,
 Ohraisia ottelevät,
 Kauraisia katselevat,

*) Neiot. **) Sulhosia.

Veitsellä hopeisella,
Kupposesta kultaisesta.

Katsahtimma toisa'päinki,
Supun täysi sulhosia *),
Läävänlauta pöytänänsä,
Vasannahka pöytävaate,
Leipä lehmältä kerätty,
Koiralta kolatsut saatu,
Vasikalta vaassajuomat,
Kakkarat katinpojalta.

191. Antti armas herttaseni.

„Antti armas herttaseni,
Sinisilmä sirkkuseni!
Konsa meille häät tulevi?“ —

„Huomenna meille häät tulevi.“
Antti armas naitettiin,
Mitä tuon häissä keitettiin? —
Sirkan siivet, torakan koivet,
Peiposen peräpakarat,
Västäräkin väärät sääret,
Pienen linnun piipottimet.

„Antti armas herttaseni,
Käy nyt yöksi viereheni!“

Tuli yöksi viereheni,
Sitte yön levättyänsä,
Astui aamulla varahin,
Meni naurihin tekohon;
Teki tielle naurihinsa,
Pani kissan kyntämähän,
Varpusen vakoamahan,
Itse paaelle paneutui,
Nukkui nurmimättähälle.

192. Repo ja jänis.

Repo itki reilitteli
Kiven päällä kyykyllänsä,

*) Tyttölöitä.

Kahen kaupungin kesellä,
Kolmen linnan kuuluvilla;
Jänis juoksi katsomahan:
„Mitä itket, repo rukka?“

„Tuota itken, jänö rukka:
Kuoli mun sukuni suuri
Noilla tappotantereilla,
Vainovaivoilla sijoilla.
Iso kuoli, äiti kuoli,
Kuoli viisi veikkoani,
Kuusi kummini tytärtä,
Seitsemän setäni lasta.
Pienet poikani poloiset,
Kaikki tyyni kantamani,
Ne on vietyä Wirohon,
Saksan maalle saatettuna,
Herroille hetalehiksi,
Kauppamiehille kaluiksi.“

„Elä itke repo rukka!
Tule minun turvihini;
Avarat asunnot mulla,
Pellon pientaret laviat,
Hongan juuret huonehina,
Kantoset kamariloina.“

193. Hiiren peiaat.

Hiiri kaupalta tulevi
Purrella punaperällä,
Venehellä vaskisella.
Keitti linnan liepsahutti,
Tytär lintahan lipetti;
Keitti hutun hupsahutti,
Poika huttuhun hupeni.

Siitä hiiri hiihtamahan,
Lyhytpolvi lyyttämähän;
Jänis vastahan tulevi,
Kysytteli lausutteli:
„Minne hiihat hiiri raukka,
Lyhytpolvi lyykyttelet?“
„Hiihan mie vähän väkeä,

Kutsun peiasvierahia;
Kuoli kaksi poikoani,
Hukkui huttukattilahan.“

„Missä piät peiahasi?“ —
„Tuolla piän peiahani,
Puun raossa, maan raossa,
Kahen kantosen välissä.“

„Ketä kutsut vierahiksi?“
„Kutsun suolta suovariksen,
Aholta ajoharakan,
Peiposen perehinensä,
Linnun laiha lapsinensa;
Ne mie kutsun vierahiksi.“

194. Katin kosiominen.

Kävi katti tietä myöten,
Löysi tieltä mättähäisen,
Mättähäiseltä kotasen;
Ketä tuon koan sisässä? —
Hiiri laiha lapsinensa,
Pienonen perehinensä.

Kolkkasi koan ovea,
Räyhäytti räystäspuuta:

„Anna hiiri tyttöäsi!“

„Miksi sulle tyttöäni!“

„Rinnallani istujaksi,
Kanssani kasuajaksi,
Elolaarin laukojaksi,
Jyväpurnon purkajaksi.“

„Mustat mulla tyttäreni,
Mustapa minä itseki.“

„Muihen musta, miun hyvänen,
Miuun metonen mielestäni,
Sima, maito, silmästäni.“

Antoi hiiri tyttärensä;
Katti se kosio kaunis
Pian hirtti hiiren lapsen,
Surmasi hyväskuksen.

195. Hiiri ja hämähikkö.

Hämähikkö teitä kulki,
Hiiri maita matkaeli,
Tulit tiellä vastatusten;
Niin hiiri sanoiksi saattoi:
„Hämähikkö höyretyinen,
Keräpenttu köyretyinen!
Mitä sie kävelet kurja,
Tulet tielläni etehen?“

„Minä laitoin luojan langan,
Keräsin kerän Jumalan.“

„Vaiko loihit luojan langan,
Kirosit kerän Jumalan!
Mie sun nylene nyrkilläni,
Piirrän peukaloisellani;
Vien nahkasi Wiipurihin,
Saatan Saksan kaupunkihin.
Saan sieltä sataiset markat,
Tuhantiset tukkoelen,
Viisi Wiipurin rahoja,
Kuusi kultapenninkiä.
Ostan olkisen orihin,
Hernevirtaisen hevosen,
Liinaharjan, liinahännän,
Karjalan pystykapion.
Ajan Kultalan kujihin,
Rikki kultihin rekeni;
Kulta kurski kulmilleni,
Päälleni hopiat pärski.“

196. Hiiri ja katti.

Hiiri metsähän menevi,
Lyhytjalka lynsyttävi,
Pikku kelkkanen perässä,
Pikku kirves kelkkasessa.

Päytyi katti kannon päähän,
Kannon päähän katsomahan:
„Minne menet hiiri rukka,
Lyhytjalka lynsyttelet?“

„Metsähän menen poloinen,
Korpehen kovaosainen.“

„Mitä siellä tekemähän,
Kuta raukka raatamahan?“

„Lehtikoivun leikkomahan,
Puun sorian sortamahan.“

„Entä kuolet koivun alle,
Puun sorian sortumille?“

„Pistäyn mä puun rakohon,
Koen mennä maan rakohon.“

„Entä nälkäki tulevi;
Mitä siellä syöäksesi?“

„Syön mä koivun kuoruisia,
Puren haavan kettusia.“

„Entä turpuvi mahasi,
Vatsa paisuvi pahaksi?“

„Puhkasen ma puikkosella,
Tärähytän tähkäsellä.“

„Entäkun veri tulevi?“ —
„Veren tulla'ki pitävi.“

„Entäkun kivistelevi?“ —
„Voitelen ma voikkosella.“

„Mistä saat sa voikkosia?“ —
„Akan vanhan vakkasesta.“

„Mistä vanha akka saapi?“ —
„Nuoren neien lippahasta.“

„Mistä nuori neiti saapi?“ —
„Nuoren lehmäsen nisästä.“

„Mistä sitä nuori lehmä?“ —
„Korehista korttehistä,

Tuorehista turpehista,
Vihannista mättähistä,
Helyheinän hepsusista,
Luojan pitkiltä pihoilta,
Kaikkivallan vainiolta.“

„Sen vainen valehtelitki;
Vaan ma nyt sinun opetan,

Ettet totta toisen kerran
Mua syöttele sanoilla.“

Siinä kohta kourihinsa,
Kääppäsi käpälihinsa,

Tappoi hiiren hirviästi,
Ja kaotti kauhiasti.

Siihen loppui hiiren virsi,
Katkesi katin tarina.

197. Hiiren tapaja.

Maaria matala muori,
Taaria talon emäntä,
Lypsi lehmän lyyrytteli,
Kantoi maion kaarutteli,
Pani patsahan nenähän,
Kuppisehen kultaisehen,
Vaskisehen maljasehen.
Tuli hiiri, joi vähäsen,
Tuli toinen, puolen lappoi,
Tuli kolmas, kaiken kaatoi.

Läksi hiiri hiihtamahan,
Lyhytjalka lyntsimähän;
Katti vastahan tulevi:
„Mistä hiihat hiiri raukka?“

„Pakohon pahoista töistä,
Pilloistani piilemähän.“

„Mitä sie pahoaa laait,
Kuta teit pillojasi?“

„Olipa Maaria matala,
Taaria talon emäntä;
Lypsi lehmän lyyrytteli,
Kantoi maion kaarutteli,
Pani patsahan nenähän,
Kuppisessa kultaisessa,
Vaskisessa maljasessa.
Meni veikko, joi vähäsen,
Meni sikko, puolen lappoi,
Menin mie, ta kaiken kaaoin;
Sitä mie pahoaa laain,
Senpä tein pillojani.“

Tuon katti käsin tavotti,
Hiiren hirtehen ripusti,
Siinä veti veitsellänsä,
Piirsi peukaloisellansa,

Vei nahan Wenäehelle,
Kantoi kaupungin oville;
Sieltä sai sataiset markat,
Toi sieltä tuhannet tengat.
Niill' osti ison orosen,
Hiirenkarvaisen hevosen,
Meren jäätä juoksemahan,
Somerta sirottamahan.
Meri parskui parmahille,
Somer silmille sirahdi,
Juostessa hyvän hevosen,
Hyvän riskun riskuttaissa.

198. Joutsen ja hanhi.

„Mistä, kusta hanhoseni,
Hanhoseni valkia?“
„Rantaselta, rantaselta,
Joutseneni ylpiä!“
„Mitä sieltä tekemästä,
Hanhoseni valkia?“
„Poikiani pesemästä,
Joutseneni ylpiä!“
„Pesitkö minunki poiat,
Hanhoseni valkia?“
„Olit sie itseki siellä,
Joutseneni ylpiä!“
„Niin et pessyt poikiani,
Hanhoseni valkia?“
„Enmä pessyt poikiasi,
Joutseneni ylpiä!“
„Mie sinun merehen upotan,
Hanhoseni valkia!“
„Kyllä siipeni kannattavat,
Joutseneni ylpiä!“
„Mie sinun tulella poltan,
Hanhoseni valkia!“
„Kyllä mä sammutan tulesi,
Joutseneni ylpiä!“
„Mie sinun hirtän hirsipuuhun,
Hanhoseni valkia!“

„Kyllä mun kynteni katkasevi,
Joutseneni ylpiä!“
„Mie sinun portista pujotan,
Hanhoseni valkia!“
„Jo olen siitä ennen käynyt,
Joutseneni ylpiä!“

199. Mitä itket pieni lintu.

„Mitä itket pieni lintu,
Lintu tuima tuikuttelet,
Pahalla pajupurolla,
Tiheällä tuomikolla?“

„Sitä itken pieni lintu,
Lintu tuima tuikuttelen;
Palelevi jalkojani,
Kivistävi kynsiäni.
En tohi tupahan mennä,
Saaha sammalhuonehesen:
Huorat luualla hosuvi,
Pahat vaimot vastallansa.

Sitä itken pieni lintu,
Lintu tuima tuikuttelen,
Pahalla pajupurolla,
Tiheällä tuomikolla,
Kun en tuota tunnekana,
Tunnekana, tieäkänä,
Minne lyön mä lyykyäni,
Kunne kaivottu ajame,
Näillä raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjanmailla;
Tulehenko teen tupani,
Vetehenkö saunan salvan.

Jos teen tulehen tupani,
Tuli polttavi tupani,
Pahana palokesänä;
Jos vetehen saunan salvan,
Vesi viepi salvokseni,
Vesivuonna voimatonna.“

„Elä itke pieni lintu,
Lintu tuima tuikuttele!

Lennä tänne lintuseni,
Tule tänne tuttuseni;
Tääll' on kaunis ruokoranta,
Ruokoranta, heinälehto,
Leikki lyöähän lehossa,
Maitovelli keitetähän,
Voita päälle heitetähän,
Talkkuna taputetahan.“

200. Pääskyläinen.

Pääskyläinen, päivän lintu,
Päivän lintu, yön lipakko,
Lenteli kesäisen päivän,
Kevätpäivän keikutteli;
Etsi maata maataksensa,
Lehtoa levätäksensä,
Peltoa pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.

Löynnyt ei maata maataksensa,
Lehtoa levätäksensä,
Peltoa pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.

Lenti vuoren kukkulalle,
Laski kuusen latvasehen;
Näki laivan lainehilla,
Punamastoisen merellä.

Laski laivan mastosehen,
Puottelihen purjepuuhun;
Valo vaskesta pesäsen,
Muni kullasta munasen.

Tuli tuulonen mereltä,
Kaatoi laivan kallellehen;
Muna vierähti vetehen,
Muksahti meren mutahan.

Tuohon kasvoi kaunis saari,
Saarelle koria nurmi,
Nurmelle koria neiti.
Neiti poikia tekevi
Tuohon suurehen sotahan,
Tasapäähän tappelohon,

Joss' on päätä, kun mätästä,
Joss' on hiusta, kun kuloa,
Joss' on verta säärivarsi,
Polven korkeus punaista.

201. Avullinen kurki.

Etpä tieä, minkä löysin —
Löysinpä omenamarjan;
Etpä tieä, kunne kätkin —
Riihen päälle rikkasihin,
Saunan päälle sammalihin.
Tuli kukko kuopimahan,
Kanan lapsi kaapimahan;
Tästä kukko tapettihin,
Kanan lapsi kaltattihin,
Mulle villat annettihin.
Mie vanutin vaipakseni,
Kuoin villat kuotokseni,
Huperoitsin huovakseni,
Huovat revin rievuikseni.
Läksin suolle sotkuilleni,
Leveille letkuilleni;
Sormus kultainen kulahti
Vasemesta sormestani.
Laitoin piiat etsimähän,
Piiat etsi väärttinätä;
Laitoin rengit etsimähän,
Rengit etsi kirvesvartta,
Läksin itse etsimähän,
Löysin kuren kyntämästä,
Vaivaisen vakoamasta.
Kurki kielelle panoksen:
„Annas aikoa vähäsen,
Siksikun munani muutan,
Laajat lapseni latelen.“
Otin kuren olalleni,
Seivässäären selkähäni,
Tuota kannoin ja hikosin,
Kannoin saunan karsinahan;
Talvet piimällä pitelin,

Kesät voilla kestittelin.
 Panin tynnärin olutta,
 Puolentoista puolikkoa,
 Kutsuin pipit, kutsuin papit,
 Valitsin parahat vallat,
 Suuren lintuni lihoille,
 Kuren kuntopeiahille.
 Kurki kielelle paneksen:
 „Elä sie tapa minua;
 Apuna minä olisin,
 Jalkapuolla jauhajana,
 Käsipuolla käskyläisnä,
 Siivin sillat pyyhkimässä,
 Lattiat lakasemassa,
 Kynsin pellot kyntämässä,
 Varpahin vakoamassa,
 Nokan vettä noutamassa,
 Purston puut vetelemässä.“

202. Hävinnyt hanhi.

Läksin vettä rantaselta,
 Kultavarrella kupilla;
 Löysin hanhen rantaselta,
 Istui hanhonen havulla,
 Sormiluitansa lukevi,
 Varpahiansa valitti.
 Minä hanheni olalle,
 Kannoin saunan karsinahan,
 Kannoin kauroja etehen
 Tammisella talrikilla.
 Kävin sitte katsomahan
 Kohta kolmen yön perästä,
 Viikon päästä viimeistäki;
 Näin hanhen menneheksi,
 Saunasta kaonneheksi,
 Läksin tuota etsimähän,
 Astuin soita, astuin maita,
 Astuin syötyjä ahoja,
 Kalutuita kankahia.
 Näin mä kyntäjän aholla,

Kysyttelin kyntäjältä:
 „Kyntömiesi veikkoseni!
 Ootko nähnyt hanhoistani?“
 „Mistä tunnen hanhosesi —
 Mikä merkki hanhessasi?“
 „Sinisiipi, vaskivarvas,
 Kultoa kuvun rajassa,
 Päässä Saksan palttinoa,
 Otsassa omenamarja.“
 „Oonpa nähnyt hanhosesi:
 Tuonne lenti löyhytteli
 Yheksän meren ylitse,
 Meripuolen kymmenettä;
 Yksi siipi vettä viili,
 Toinen taivasta tapaili,
 Nokka luotoja lotasi,
 Pää piteli pilvilöitä,
 Eessä hän vetelä lieto,
 Takanansa taivas kirkas.“

203. Hevosen hakija.

Tuli veikko vierahaksi,
 Siskoni käviämeksi;
 Vein mä veikkoni hevosen
 Tallihin tasalakehen,
 Kannon kauroja etehen.
 Syötin sitte vierahia
 Kahella kananmunalla,
 Kaheksalla kakkaralla,
 Yheksällä voipytyllä,
 Kymmenellä kyrsäsellä.
 Katoi veikkoni hevonen
 Tallista tasalaesta.
 Laitoin lapset etsimähän,
 Lapset poimi puolukoita;
 Panin piiat etsimähän,
 Piiat etsi pirran piitä;
 Käskin rengit etsimähän,
 Rengit re'en kaplaksia;
 Menin itse etsimähän

Kolmen koirani keralla,
 Viien villahäntäiseni.
 Koirat sotki suota myöten,
 Itse telkin tietä myöten,
 Nousin suurelle kivelle,
 Kuuntelime, kääntelime.
 Kuulin kellon kilkahtavan
 Paakkolan papukeolla,
 Ollin ohranärttehellä.
 Kävin kohti kelloani,
 Löysin veikkoni hevosen,
 Panin hevon suitsi suuhun,
 Siitä nousin ratsahille,
 Ajoin korskaton kotihin,
 Karskatellen kartanolle.

204. Merkitty orit.

Syötin sykysyn oritta,
 Talven taaton konkaria,
 Lesin ohrat, pesin kaurat,
 Survotin suvirukihit.
 Läksi oro oikomahan,
 Kauransyöjä karkomahan;
 Miepä etsohon orihin,
 Kujakkisen kuuntelohon,
 Oron ohjat olkapäällä,
 Varsan valjahat käessä.
 Kuuntelin kunervikoissa,
 Katselin kanarvikoissa.
 Mikä merkki orissani? —
 Otsassa otavan tähti,
 Päässä päivän pyöryläinen,
 Kaulassa heliä kello,
 Kultakuppi lautasella,
 Säkä taivasta tapaavi,
 Häntä maata halkasevi.

Näin mä hiekalla hevosen,
 Kellokaulan kankahalla:
 „Kun lienet ison oronen,
 Tahi taattoni hevonen,

Hirnu kerran kuullakseni,
 Kaljahtele kauransyöjä;
 Oio soimelle kotihin,
 Heinille heliseville,
 Kauroille kahiseville;
 Rikkoos risuinen aita,
 Ratko aita rautainenki,
 Teräksinen temmo seiväs,
 Vitsas vaskinen mureнна.“

205. Tuntematon veli.

Läksin piennä paimenehen,
 Lassa lammasten keralle;
 Ajoin lehmät suota myöten,
 Lampahat palomäkeä,
 Itse kangasta kaputin,
 Tulin rannalle ojasen,
 Raita rannalla ojasen.
 Rämähytin raitapuuta,
 Tuolta poikanen putosi,
 Solki suussa, vyö käessä.
 Minä raukka itkemähän,
 Poikanen kyselemähän:
 „Mitäs itket nuori neito?“
 „Itkenpä minä jotai,
 Itken pientä veikkoani;
 En ole sitte silmin nähnyt,
 Kun piennä sotahan lähti,
 Isän polven korkunaissa,
 Äitin varttinän pituissa.“

„Elä itke veikkoasi,
 Tuolta veikkosi tulevi,
 Alta linnan airot souti,
 Päältä linnan pää näkyvi;
 Tuopi uuet ummiskengät,
 Sulkkuiset sukan sitehet,
 Tuopi paian palttinaisen,
 Tuopi toisen aivinaisen,
 Jok' ei kutkuta kuvetta,
 Eikä kaiva kainaloita.“

Minä kurja kuulemahan,
Mie katala katsomahan;
Veikko seisoi vieressäni,
Eessäni emosen lapsi.

206. Pakeneva.

Vihollinen viurusilmä,
Pajupaula, niinikenkä,
Läksi maata ryöstämähän,
Hämettä hävittämähän,
Tappoi taaton, tappoi maammon,
Tappoi viisi veikkoani,
Kuusi kummini tytärtä,
Seitsemän setäni lasta,
Tahtoi tappoa minunkä.
Minä pääsin tuvan päälle,
Tupani tulehen syttyi;
Minä aialle ajoime,
Aita kaatui kalliolle,
Kallio kaheksi lenti;
Minä kuusehen kuvahin,
Kuusi kuueksi muruksi,
Seitsemäksi seipähäksi;
Minä lehtohon levahin,
Lehto mulle sauan antoi,
Saua minun tielle saattoi,
Tie minun talohon saattoi.
Löysin muorit sotkemassa,
Emäntäiset leipomassa,
Tyttäret taputtamassa,
Pojat ilman istumassa.
„Emäntäinen armahainen!
Leivo mulle kakkarainen,
Kivensilmän kiekurainen,
Koivunlehen korkukkainen,
Pajunlehen paksukkainen,
Lepänlehen laajukkainen,
Kananmunan muovokkainen.
Kunp' on leivot kakkaraisen,

Kutsun kultakämmeneksi,
Sanon Saksan sormukseksi;
Kun et leivo kakkarasta,
Kutsun kuppeloperäksi,
Sanon halkohakkuriksi.“

Emäntäinen armahainen
Leipoi mulle kakkaraisen;
Minne minä kakkarani? —
Kakkaran kalastajalle;
Mitä kalamies minulle? —
Kalamies kalasiansa.

Minne minä ne kalani? —
Riihimiehelle kalani;
Mitä riihimies minulle? —
Riihimies jyväsiänsä.

Minne minä ne jyväni? —
Potsolle minä jyväni;
Mitäpä minulle potso? —
Potso puolen kylkeänsä.

Minne minä potsonkylen? —
Minä kylen koiraselle;
Mitä koiranen minulle? —
Koira minulle oravan haukkui.

Minne'pä minä oravan? —
Oravan minä papille;
Mitäpä minulle pappi? —
Pappi minulle liinapaian.

Minne minä liinapaian? —
Minä paian paimenelle;
Mitä paimonen minulle? —
Paimen minulle kostjumalan.

Minne minä kostjumalan?
Kostjumalan kokkoselle;
Mitä kokkonen minulle? —
Kokko minulle siipiänsä,
Siipiänsä, sulkiansa,
Kaksi kannusjalkoansa.
Minä lennin löyhyttelin
Yheksän meren ylitse,
Meren kahen kainalotse,
Kahen kaupungin lävitse,
Kuen linnan kuuluvitse,

Niemelle nimettömälle,
Saarelle sanattomalle.

Siin' oli pikku huonehuinen,
Jonk' oli ovi osman luista,
Oviseinä orihin luista,
Sivuseinä sirkun luista,
Peräseinä petran luista,
Laki lahnan suomuloista.
Uuni oli vaskesta valettu,
Kiukoa meren kivistä,
Luaslauta lumpehista,
Patsas puista pähkinöistä.
Rahi oli rauasta rakettu,
Silta silkillä katettu,

Pöytä kullan kirjoiteltu,
Hopialla huoliteltu,
Onnen kukko pöyän päässä,
Joka lattian lakasi
Siniseksi siivillänsä,
Punaiseksi purstollansa.
Rikat kantoi Riian tyttö
Perille isänsä pellon,
Josta kuului kurjan ääni,
Herjan huuto huonehesen;
Jossa Maaria makasi,
Puhas piika piiletteli,
Tinarinta riuotteli,

IV. Lasten lauluja.

207. Anto ja saanti.

Etpä tieä, minkä löysin —
Löysin kultaisen munasen;
Etpä tieä, minne peitin —
Riihen päälle rikkasihin,
Saunan päälle päistärihin.
Kävin tuota katsomahan
Illalla tulen keralla,
Päistäret tulehen syttyi,
Minä pääsin aian päälle,
Aita kaatui kahen puolen;
Minä kupsin kuusosehen,
Kuusi kuueksi palaksi;
Minä kapsin kankahalle,
Kangas allani kajahti;
Minä lennin lehtomaalle,
Lehto sauasen minulle;

Minä sauan niittäjälle,
Niittäjä heiniä minulle;
Minä heinät lampahalle,
Lammas villoja minulle;
Minä villani akalle,
Akka minulle tahtahaista;
Minä tahtahan sialle,
Sika antoi sukasiansa;
Minä sukaset suutarille,
Suutar kenkäset minulle;
Minä kengät kelkkaselle,
Kelkka halkoja minulle;
Minä halot kiukoalle,
Kiukoa kiven minulle;
Minä kiveni merehen,
Meri suoloja minulle;
Minä suolat nuottueelle,
Nuottue kaloja minulle;

Minä kalat kattilahan,
Kattila rokkoa minulle;
Rokka ruotsiksi ropotti,
Kala kiehui karjalaksi.

208. Läkčilään lähtö.

Lähin lassa Läkčilähän,
Päätäni panettamahan,
Silkillä siottamahan;
Läkin koirat haukkumahan,
Minä aialle kavahin,
Aita allani mureni;
Minä lennin lepikköhön,
Lepikkö mereksi muuttui;
Minä korpehen ko'ime,
Korpi hiekaksi helähti;
Minä karsin kankahalle,
Kangas muuttui kallioksi —
Kurki kallion raossa.
Minä kuren suitsi suuhun,
Itse selkähän kurelle;
Ajoin kurella kotihin,
Löyhyttelin lämpösehen.
Panin kuren karsinahan,
Heitin kerran heinäsiä,
Toisen kerran hietasia,
Kolmannen kotavesiä.
Käskin Elliä esinnä
Lypsämähän kurkiani,
Ei Elli nisiä löynnyt;
Itse lypsin lyykyttelin,
Kannon maion kapsuttelin,
Panin patsahan nenähän,
Kultaisehen kipposehen.
Tuli hiiri hipsutellen,
Katin poika kapsutellen,
Kaatoi kiulun kimmin kammin,
Kultakipposen kumohon.
Minä lyöä luskuttelin,
Katti orsille kavahti,

Orret kaikki lattialle,
Pitkin siltoa pärehet;
Kuului remu Riikolahan,
Tomu toisehen talohon,
Pömy suuri Pöksölähän.

209. Prokko tiellä propatinna.

Läkkän tästä Läkkölähän,
Proitin tästä Prokkolahan! —
Prokko tiellä propatinna,
Minä Prokon selkähäni,
Kannoin Prokon kartanolle;
Prokon lehmät ammomahan,
Prokon uuhet määkimähän,
Prokon hevot hirnumahan,
Prokon koirat haukkumahan,
Prokon kissat naukumahan,
Prokon lapset laulamahan,
Prokon naiset nauramahan,
Prokon akka itkemähän,
Härkä iski hännällänsä,
Vasikka vasarallansa,
Lammas kinnikonnillansa,
Västäräkki säärellänsä,
Tienen kannuksellansa.
Minä pääsin päistärihin,
Päistäret tulehen syttyi;
Minä pääsin aian alle,
Aita mulle päälle kaatui j. n. e. *)

210. Tuomittu katti.

Etpä tieä, minkä löysin —
Löysinpä mie pienen linnun,
Pienen linnun manninkisen,
Josta keitin vellinkisen.

*) K. laulu 208; r. 7, ja siitä ees-
päin.

Tuli katti kaupungista,
 Viirusilmä Wiipurista;
 Lakki vellin lapsinensa,
 Söi vellin perehinensä.
 Minä kattia ajohon,
 Ajon katin kaupunkihin,
 Viirusilmän Wiipurihin;
 Tuolla katti tuomittihin,
 Viirusilmä vietettihin,
 Saarvaan saikkaan,
 Lynkään leppään,
 Kuivaan kuuseen,
 Koveraan koukkuun,
 Märkään mäntyyn,
 Laikkapäähän petäjään.

211. Takoi seppä viikatteita.

Menin minä seppälähän,
 Takoi seppä viikatteita;
 Mitä niillä viikatteilla? —
 Heiniä niittää.
 Mitä niillä heinillä? —
 Lampahien syöä.
 Mitä niillä lampahilla? —
 Villoja keritä.
 Mitä niillä villoilla? —
 Lankoja keträtä.
 Mitä niillä langoilla? —
 Sarkoja kutoa.
 Mitä niillä saroilla? —
 Lapsille takkia.
 Mitä niillä lapsilla? —
 Lastuja kantaa.
 Mitä niillä lastuilla? —
 Kukkoja paistaa.
 Mitä niillä kukoilla? —
 Herrojen syöä.
 Mitä niillä herroilla? —
 Keräjiä käyttämähän,
 Oikeutta ottamahan.

212. Kolkkaa kotaa.

Kolkkaa kotaa,
 Anna akka pataa;
 Mitä sillä paalla? —
 Papille huttua.
 Mitä sillä papilla? —
 Lasta ristimään.
 Mitä sillä lapsella? —
 Lastuja poimimaan.
 Mitä niillä lastuilla? —
 Saunaa lämmitä.
 Mitä sillä saunalla? —
 Maltahia tehdä.
 Mitä niillä maltailla? —
 Olutta panna.
 Mitä sillä oluella? —
 Häitä juoa.
 Mitä niillä häillä? —
 Miniätä tuoa.
 Mitä sillä miniällä? —
 Riihessä rimuamahan,
 Saunassa samoamahan,
 Kivenpuussa kiikkumahan,
 Lapakossa laulamahan.

213. Kenen tämä pelto?

Kenen tämä pelto? —
 Peiposen pelto.
 Millä tätä muokatahan? —
 Kirvehellä muokatahan.
 Missä kirves? — Kannon päässä.
 Missä kanto? — Karhu kiskoi.
 Missä karhu? — Nurmen juoksi.
 Missä nurmi? — Neiti niitti.
 Missä neiti? — Lippahassa.
 Missä lipas? — Kosken alla.
 Missä koski? — Koira lakki.
 Missä koira? — Käärme pisti.
 Missä käärme? — Kokko noukki.

Missä kokko? — Taivosessa.
 Millä sieltä saatanehe? —
 Saarapäillä saavasilla,
 Kirjavilla kiirasilla.

214. Ken söi kesävoin?

Ken söi kesävoin? —
 Kissa söi kesävoin.
 Missä kissa? — Aitan alla.
 Missä aitta? — Maahan kaatui.
 Missä maa? — Vetehen vieri.
 Missä vesi? — Härkä särpi.
 Missä härkä? — Niityllä.
 Missä niitty? — Viikate vilahti.
 Missä viikate? — Kannon päässä.
 Missä kanto? — Toukka kaivoi.
 Missä toukka? — Kukko nokki.
 Missä kukko? — Kuusosessa.
 Missä kuusi? — Kirves kaatoi.
 Missä kirves? — Seinän alla.
 Millä sieltä saatanehe? —
 Haapaisilla halkosilla,
 Korennoilla koivuisilla.

215. Kirkon teko.

Mikä tuoalla näkyvi? —
 Talo tuoalla näkyvi.
 Mikä tuon talon takana? —
 Lampi tuon talon takana.
 Mikä lammin laitasella? —
 Vene lammin laitasella.
 Mikä venehen sisässä? —
 Kätkyt venehen sisässä.
 Mikä kätkyen sisässä? —
 Hursti kätkyen sisässä.
 Mikä hurstin hulpilossa? —
 Veikko hurstin hulpilossa.
 Mikä veikon olkapäällä? —

Kirves veikon olkapäällä.
 Mikä kirvehen kasassa? —
 Lastu kirvehen kasassa.
 Minne lastu singahtavi,
 Sinne kirkko tehtänehe,
 Sinisillä siltasilla,
 Punaisilla portahilla.
 Kenpä kirkkosen tekevi? —
 Vieras kirkkosen tekevi.
 Kenpä kirkon kirjottavi? —
 Vieras kirkon kirjottavi.
 Kenpä patsahat panevi? —
 Vieras patsahat panevi.
 Kenpä ikkunat tekevi? —
 Iso ikkunat tekevi.
 Kenpä penkit vestelevi? —
 Veikko penkit vestelevi.
 Kenpä lattiat lakovi? —
 Emo lattiat lakovi.
 Kenpä sillat siivoavi? —
 Sisko sillat siivoavi.

216. Neiti verkossa.

Läksin aivan aikaisehen,
 Aivan aika huomenessa,
 Astuin tietä tengollista,
 Maata maksankarvallista,
 Ostetuille otramaille,
 Kaupituille kauramaille,
 Saoin markoin maksetuille,
 Tuhansin lunastetuille.
 Katselime, kääntelime,
 Pitimmällä pientarella,
 Kaijimmalla kappaleella.
 Loin silmäni luotehelle,
 Käännin päätä päivän alle,
 Keksin mustaisen orosen,
 Rauankarvaisen hevosen,
 Suolla soikerrehtamassa,

Palolla papertamassa.

Kiskoin hännän, raastoin harjan,

Veinp' on veiolle kätehen:

„Laai veio verkko tästä,

Seän poika seitsonenki!“

Laati veio verkon siitä,

Seän poika seitsosenki.

„Vie'pä verkkosi vetehen,

Satasilmä salmen suuhun!“

Veip' on verkkonsa vetehen,

Satasilmän salmen suuhun.

Läksi veio verkoillehen,

Seän poika seitsollehen;

Mi on veion verkkosessa? —

Veion verkoss' ei mitänä.

Mi minulla verkossani? —

Minulla sininen sotka.

Mipä sotkan siiven alla? —

Silkki sotkan siiven alla.

Mi on silkkisen sisässä? —

Hursti silkkisen sisässä.

Mi on hurstin hulpikossa? —

Hurja hurstin hulpikossa.

Mi on hurjan kämmenellä? —

Helmi hurjan kämmenellä.

Mi on helmen loukkosessa? —

Lipas helmen loukkosessa.

Mi on lippahan sisässä? —

Neiti lippahan sisässä;

Viitisekse, vaatisekse,

Kultapantoihin kukikse,

Seän pojan puolisoksi,

Veion vieriskumppaliksi.

217. Kojo ja Anni.

Ken se Kolkkosen kolisti? —

Kojo Kolkkosen kolisti:

„Annas Kolko Anniasi!“

„Miksi sinulle Anniani? —

„Kojon pojan puolisoksi.“

„Mull' on musta Annikkini.“

„Kyllä muila muitsii,

Pelonainen pesee,

Kesävesi valkasee,

Rumentsainen rusottaa,

Suuri nyplä somentaa,

Pieni nyplä parantaa;

Vieres mutso rekeen!“

Vieri mutso rekeen;

Reki vieri, tie mureni,

Jalas pat'i paukoaa,

Vemmel tuomi tutajaa,

Rengas vaski vavahtaa,

Rahis rauta ratsajaa.

Ken kirjakorjassa? —

Anni kirjakorjassa.

Ken heittohiemoissa? —

Anni heittohiemoissa.

Ken kumasniekassa? —

Anni kumasniekassa.

Ken sulkkusorokoissa? —

Anni sulkkusorokoissa.

Ken kultakoltuskoissa? —

Anni kultakoltuskoissa.

Ken suurissa paikoissa? —

Anni suurissa paikoissa.

Ken ruskeissa kengissä? —

Anni ruskeissa kengissä.

Ken sulkkukostoissa? —

Anni sulkkukostoissa.

Ken palttinapaiassa? —

Kojo palttinapaiassa.

Ken kumatsukainalossa? —

Kojo kumatsukainalossa.

Ken majavapuuhkassa? —

Kojo majavapuuhkassa.

Ken sulkkukussakassa? —

Kojo sulkkukussakassa.

Ken ohjilla ajaa? —

Kojo ohjilla ajaa.

Kenen mäkeen mennään? —

Kojon mäkeen mennään.
 Kenen törmään nostaan? —
 Kojon törmään nostaan.
 Kenen peltojen peritse? —
 Kojon peltojen peritse.
 Kenen tanhuan taatse? —
 Kojon tanhuan taatse.
 Kenen ikkunan alatse? —
 Kojon ikkunan alatse.
 Ken vastaan tulee? —
 Akka vastaan tulee.
 Ken korjasta nousee? —
 Anni korjasta nousee.
 Ken tupaan lähtee? —
 Anni tupaan lähtee.
 Ken oven aukasee? —
 Kojo oven aukasee.
 Mitä noille syötäväksi? —
 Munavoita syötäväksi.
 Mitä noille juotavaksi? —
 Rieskamaito juotavaksi.
 Mihen noita maata? —
 Ukon nuteen aittaaan.
 Mitä noille vuoteeksi? —
 Puuhkovia perinöitä,
 Sulkkuisia potuskoita,
 Liissovia lakanoita,
 Kankaisia katuhkoita.

218. Oi ukko uikari!

Oi ukko uikari,
 Pää paljas paikari!
 Muistatko muinaisen,
 Tajuatko taannoisen,
 Kun kihlan iskimmä,
 Oukkulan ovilla,
 Koukkulan konnulla,
 Suurima-saaressa,
 Nesterin niemessä,

Pesterin pirtissä,
 Takavaaran taipalessa?

219. Min rastas raataa.

Min rastas raataa,
 Sen pyyhyt pyytää,
 Onneton ottaa,
 Vaivainen varastaa,
 Lapiolle laittaa,
 Telikälle työntää,
 Oven alla peittää,
 Vastalla kattaa.

Talonpoika takoo,
 Keihäitä keittää,
 Poika naittaa,
 Tyttöjä työntää,
 Savisissa saappahissa,
 Kirjavissa kintahissa.

Meren römä rönky,
 Tuulonen tuulee,
 Kuningas kuulee,
 Viieltä virstalta,
 Kuuelta kulmalta,
 Seitsemältä selkoselta,
 Kaheksalta kankahalta.

220. Ken Teron tietää?

Ken Teron tietää? —
 Mie Teron tieän:
 Tero pikku pirttisessä,
 Matalaisessa majassa,
 Petäjäisessä pesässä,
 Honkaisessa huonehessa;
 Rokka Tuomahan tuvassa,
 Kaali Kaian kammarissa,
 Sakian savun seassa,
 Olkisen oven takana.

221. Piilehtijä.

Kitkat, katkat, pitkät matkat,
 Sinä ja minä ja Hentun Liisa,
 Puntun Paavo ja Juortanan Jussi,
 Kapakka Lassi ja Myllärin Matti,
 Ympäri tuvan minua etsittiin;
 Ei minua löyttykänä —
 Mie vaan pankolla makasin.

Kartut käästä nakkaisitta,
 Sotkut jälle jättäisittä.“

Piiat pirttihin tulevat:
 Papin leipä liettehessä,
 Papin lapset lattialla,
 Papin akka pöyän alla,
 Itse pappi parratonna,
 Takki halki hartioista,
 Puksut poikki polviloista,
 Paitaki pahoin revitty.

222. Oli ennen ukko, akka.

Oli ennen ukko, akka,
 Oli kirjava kananen,
 Muni kirjavan munasen,
 Muna vierä hiiloksehen,
 Hiilet lenti lattialle,
 Lattia lakehen nousi,
 Kiukoa kivinen hyppi,
 Pankko paasinen pamasi.
 Ukko, akka itkemähän,
 Kananen kakahtamahan,
 Harakat hatsahtamahan,
 Kynnykset kykertämähän,
 Veräjäiset vieremähän,
 Aitaset alenemahan,
 Seipähät lotajamahan,
 Musta lehmä ammomahan,
 Muu karja murehtimahan.
 Varikselta varvas poikki,
 Harakalta häntä halki;
 Juoksi pappilan joelle.
 Papin piiat sotkuillansa:
 „Mitä hatsahat harakka,
 Kuta kurja juoksentelet?“

„Sitä hatsahan harakka,
 Sitä kurja juoksentelen,
 Tulin saamahan sanoa;
 Kunpa teki tietäisittä,
 Korentonne katkoisitta,
 Korvonne murentaisitta,

223. Paimenen hätä.

Turu, turu tulkoon,
 Kotiväki kuulloon!
 Jo on rosvot karjassani.
 Joros katoi karjastani,
 Karjakoira hirtettiin,
 Musta härkä tapettiin,
 Paimen parka tuomittiin.

224. Ellin velli.

Elli keitti vellii
 Omalla kapustallansa,
 Omist' otrajauhoistansa;
 Velli kaatui karsinahan,
 Ellin lapset lakkimahan,
 Elli itse itkemähän,
 Muu pere murajamahan.

225. Tuomisia.

Iso läksi Tuuterihin,
 Veikko vierä Wiipurihin;
 Tule iso Tuuterista,
 Viere veikko Wiipurista,
 Tuo pojalle puolahattu,
 Tyttäreille tyynyverka,

Emännälle koppakengät,
Isännälle uusi turkki!
Mitäpä iso minulle? —
Minulle samettimyssy.
Mitä minulle veikkoseni? —
Veikkoni koriat kengät,
Tahi uusi verkatakki.

226. Tule ämmä Tuuterista!

Tule ämmä Tuuterista,
Kaala Karjalan hovista;
Tuo munanen tullessasi,
Keitä keltainen munanen,
Keltaisessa kattilassa,
Keltaisen tulen kes'ellä.

227. Kääpönen, kääpönen.

Kääpönen, kääpönen
Käpälillä kukkuu,
Neitonen, neitonen
Ihalalla itkee,
Toivonen, toivonen
Toisessa talossa,
Maammonen jyttynäinen,
Matuskaksi puuttunainen,
Heinillä herskuu,
Nurmella nurskuu,
Tinapotsalkoissa,
Sulkkusorokoissa,
Pellavasrätsinöissä.

228. Yksi on akalla poika.

Yksi on akalla poika,
Ainoa akalla poika,

Yks' on sillä silmä päässä.
Ampui peiposet pihalta, —
Rastahaiset rauniolta;
Ampui vuo'en, ampui toisen,
Jopa kohta kolmannella
Kaikki korjasi kokohon,
Kaikki tunkevi tulehen.
Lietsoi päivän, lietsoi toisen,
Lietsoi kohta kolmannenki;
Tuli tuhkia läjänen,
Paljo kuivia poroja.

229. Vanhan ammunta.

Mies vanha variksen ampui,
Tiesi tetren saanehensa,
Koppelon kopannehensa,
Vesilinnun vienehensä;
Tetret puissa tervehenä,
Koppelot kovin hyvänä,
Vesilinnut liikkumatta,
Sorsaset sukeltamatta.

230. Nukka kaunis karkaele!

Hyppä'ä hyvänen nukka,
Nukka kaunis karkaele!
Miks' et nukka eilen tullut;
Eilen oli iloinen ilta —
Oli viinat, oli oluet,
Oli kalat kaikenlaiset;
Viinat virtana vilasi,
Oluet ojana juoksi.
Kellen nukka heitettiin? —
Kerttu kurjan kulkun päälle,
Anni hampsun hartehille.

231. Sinun sikoja, minun sikoja.

Sinun sikoja, minun sikoja,
 Syötetyitä, juotetuita,
 Syötetyt minun sikani,
 Lestyn leivän, kauran kanssa.
 Se sika, jok' on sinulla,
 Teki paljon porsahia,
 Enemmän emäsikoja.
 Kylk' oil kuutta kyynäreä,
 Selkä seitsentä sasenta,
 Saparo satoa syltä.
 Kylki maksoi kymmeniä,
 Selkä seitsemän satoa,
 Saparosta sai tuhannen.

232. Hus sika metsään!

Hus sika metsään!
 Mitä sika metsässä?
 Tuomahan marjoja
 Punaisella pussilla,
 Sinisellä silkillä,
 Korialla kontilla,
 Vaskisella va'illa,
 Kulmaisella kuppisella,
 Maalatulla maljasella.

233. Ruotsin kieltä.

Hyykä perju, juupa taalar,
 Härät tanssaa, miki haakar,
 Konkommu lilla syötävän!
 Viska tanssaa suullen hyppijän.
 Konkommi lilla tokka!
 Viska tanssaako hoppaa.

234. Olin ennen onnimanni.

Olin ennen onnimanni,
 Onnimannista matikka,
 Matikasta maitopyörä,
 Maitopyörästä pytikä,
 Pytikästä pöytäristi,
 Pöytärististä ripukka,
 Ripukasta rintasolki,
 Rintasolesta sopukka,
 Sopukasta Suomen kirkko,
 Suomen kirkosta kipinä,
 Kipinästä kirjanmerkki,
 Kirjanmerkistä meteli,
 Metelistä meiän herra,
 Meiän herrasta hevukka,
 Hevukasta heinäkelkka,
 Heinäkelkasta kekäle,
 Kekäleestä kenkiraaja,
 Kenkiraajasta rapukka,
 Rapukasta raianhaara,
 Raianhaarasta harakka,
 Harakasta hangonvarsi,
 Hangonvarresta vatikka,
 Vatikasta vallismanni,
 Vallismannista matikka,
 Matikasta maitopyörä,
 Maitopyörästä pytikä,
 Pytikästä j. n. e. (vaikka loppu-
 mattomaan).

235. Hyi, hyi Hymylään.

Hyi, hyi Hymylään!
 Hymylän koirat haukkumaan.
 „Käykäi lapset katsomaan,
 Mitä Halli haukkuu,
 Luppakorva lupsottaa.“
 „Tuota Halli haukkuu,
 Luppakorva lupsottaa:

Tulee tuolta Tolvasen repukka
 Räkihiensä rääkistynnä,
 Likoihiensa liikistynnä,
 Paho'insa paakistunna;
     Kapusta korjana,
     Hiiri hevosena,
     Kissa kyytijänä,
     Petkel ruoskana.“

Tuli tuo Tolvanen tupahan,
 Leivät lieteen akalta,
 Lapiensa lattialle;
 Akka halkoorsille,
 Vellivati käessä,
 Vetelä velli Tolvasen silmille:
 „Voi, voi, missä minä peseme!“
 „Pesete tervakaukalossa!“

Pesihen tervakaukalossa:
 „Joko pääsin puhtahaksi?“ —

„Oh, oh, ei väheäkään;
 Pesete vielä toinen kerta!“

Pesihen sitte toisen kerran:
 „Joko han nyt välttänee?“ —
 „Jo nyt vähän välttänee.“

„Missä saisin pyyhkiäme?“
 „Mene ruumenhinkalohon;
 Siellä saat sa pyyhkiäte.“

Meni ruumenhinkalohon,
 Alkoi siellä pyyhkiähen:
 „Joko han nyt välttänee?“

„Oh, oh, ei väheäkään;
 Mene höyhenhinkalohon!“

Meni höyhenhinkalohon,
 Alkoi siellä pyyhkiähen:
 „Joko han nyt välttänee?“

„Jo nyt vähän välttänee;
 Mitä kuuluu vieraalle?“

„Ei mitänä erittäin;
 Arvuutuksilla voitetiin.
 Paljo olen käynynnä,
 Pitkin kyliä kysellyt,
 Pitkin teitä tieustellut,
 Enkö saisi vastausta;

Jo on nälkäki vähäsen,
 Saisinko mitä syöäkseni?“

„Tuoll' on koan orrella
 Vanha kissan häntä,
 Hiiret hiukan kalunnehet,
 Siin' on sinulla syöäksesi;
 Taetvettä tanhualla,
 Siin' on juomista sinulle.“

236. Meni akka metsään.

Meni akka metsään,
 Pukki tuli vastaan:
 „Mene pukki kotiin!“ —
 Ei pukki mennytäkään.

Meni akka metsään,
 Tukki tuli vastaan:
 „Lyö'pä tukki pukkii! —
 Pukki ei mene kotiin.“
 Eipä tukki lyönytäkään.

Meni akka metsään,
 Tuli tuli vastaan:
 „Polta tuli tukki! —
 Tukki ei lyö pukkii,
 Pukki ei mene kotiin.“ —
 Ei tuli polttanutkaan.

Meni akka metsään,
 Vesi tuli vastaan:
 „Sammuta vesi tuli! —
 Tuli ei polta tukkii,
 Tukki ei lyö pukkii,
 Pukki ei mene kotiin.“ —
 Ei vesi sammuttanutkaan.

Meni akka metsään,
 Härkä tuli vastaan:
 „Juo'pa härkä vesi! —
 Vesi ei sammuta tulta,
 Tuli ei polta tukkii,
 Tukki ei lyö pukkii,
 Pukki ei mene kotiin.“ —
 Eipä härkä juonutkaan.

Meni akka metsään,
Nuora tuli vastaan:
„Lyö'pä nuora härkää! —
Härkä ei juo vettä,
Vesi ei sammuta tulta,
Tuli ei polta tukkii,
Tukki ei lyö pukkii,
Pukki ei mene kotiin.“ —
Eipä nuora syönytkään.

Meni akka metsään,
Hiiri tuli vastaan:
„Pure hiiri nuora! —
Nuora ei lyö härkää,
Härkä ei juo vettä,
Vesi ei sammuta tulta,
Tuli ei polta tukkii,
Tukki ei lyö pukkii,
Pukki ei mene kotiin.“ —
Eipä hiiri purrutkaan.

Meni akka metsään,
Kissa tuli vastaan:
„Syö'pä kissa hiiri! —
Hiiri ei pure nuoraa,
Nuora ei lyö härkää,
Härkä ei juo vettä j. n. e.
Eipä kissa syönytkään.

Meni akka metsään,
Repo tuli vastaan:
„Syö'pä repo kissa! —
Kissa ei syö hiirtä,
Hiiri ei pure nuoraa,
Nuora ei lyö härkää j. n. e.
Eipä repo syönytkään.

Meni akka metsään,
Koirra tuli vastaan:
„Tapa koirra repo! —
Repo ei syö kissaa,
Kissa ei syö hiirtä,
Hiiri ei pure nuoraa j. n. e.
Eipä koirra tappanutkaan.

Meni akka metsään,
Susi tuli vastaan:

„Syö'pä susi koirra! —
Koirra ei tapa repoo,
Repo ei syö kissaa,
Kissa ei syö hiirtä j. n. e.
Eipä susi syönytkään.

Meni akka metsään,
Karhu tuli vastaan:
„Tapa karhu susi! —
Susi ei syö koiraa,
Koirra ei tapa repoo,
Repo ei syö kissaa,
Kissa ei syö hiirtä,
Hiiri ei pure nuoraa,
Nuora ei lyö härkää,
Härkä ei juo vettä,
Vesi ei sammuta tulta,
Tuli ei polta tukkii,
Tukki ei lyö pukkii,
Pukki ei mene kotiin.“

Siitä:

Karhu tappamaan sutta,
Susi syömään koiraa,
Koirra tappamaan repoo,
Repo syömään kissaa,
Kissa syömään hiirtä,
Hiiri puremaan nuoraa,
Nuora lyömään härkää,
Härkä juomaan vettä,
Vesi sammuttamaan tulta,
Tuli polttamaan tukkii,
Tukki lyömään pukkii,
Pukki juoksemaan kotiin.

Sillä sai akka pukkinsa kotiin.

237. Palvelin minä rikasta miestä.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä kukon palkastani;
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä kanan palkastani;

Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä kissan palkastani;

Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä koiran palkastani;

Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä sian palkastani;

Röh minun sikani,
Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä uuhien palkastani;

Mää minun uuheni,
Röh minun sikani,
Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä vuohen palkastani,

Myy minun vuoheni,
Mää minun uuheni,
Röh minun sikani,
Hau minun koirani,

Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä lehmän palkastani;

Muu minun lehmäni,
Myy minun vuoheni,
Mää minun uuheni,
Röh minun sikani,
Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä härän palkastani;

Möö minun härkäni,
Muu minun lehmäni,
Myy minun vuoheni,
Mää minun uuheni,
Röh minun sikani,
Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

Palvelin minä rikasta miestä,
Rikasta miestä ja viisasta,
Sain minä oriin palkastani;

Ju minun oriini,
Möö minun härkäni,
Muu minun lehmäni,
Myy minun vuoheni,
Mää minun uuheni,
Röh minun sikani,
Hau minun koirani,
Nau minun kissani,
Kai minun kanani,
Kukko sanoi *kukkuluuraa*.

238. Luojan kukku.

Luojan kukku, kultahelkka!
Kuku mulle kultiasi,
Kuku mulle, kuku muille,
Kuku kaikelle kylälle;
Kuku kultia kujille,
Hopehia tanhuille,
Vaskia vajojen päihin,
Tien vierihin tinoja.

Luojan kukku, kultahelkka!
Kuku vielä kerta, toinen;
Kuku meiän kuulijoita,
Laita meiän laulajoita,
Kuulijat kukalle kultan,
Laulajat lehelle lemmen,
Mie itse remorekehen,
Virret väkkärän väkehen.

Toinen Kirja.

Viel' on virttä tieossani,
Saata villani sanoja,
Virttä toista tuulet tuopi,
Aallot rannalle ajavi,
Linnut liittävi sanoja,
Puien latvat lausehia.

STICKER 130107

Erityisiä lauluja.

I. Tyttöin lauluja.

1. Kuluu ikä laulamattaki.

Noin sanoi minun emoni,
Varotteli vanhempani:
„Elä lapsi paljo laula,
Tytär tyhjiä sanele;
Ikä kultainen kuluvi,
Aika armas rientelevi,
Sinun lapsen lauluissasi,
Kurjan kukkumaisissasi.“
Vaan ellös emoni surko,
Valitelko vanhempani,
Iän kultaisen kulusta,
Armahan ali menosta,
Minun lapsen lauluissani,
Pienen pilpatuksissani! —
Ikä kuitenkin kuluvi,
Aika armas rientelevi,
Jos en laula polvenani,
Hyrehi sinä ikänä;
Aika kultainen kuluvi,
Päivä kaunis kärkelevi,
Ilman lintujen ilosta,
Varvuisten visertämistä.

2. Ei laulu kosista kiellä.

Noin ne muutamat sanovat,
Moniahat arvelevat:
„Elä neito paljo naura,
Paljo naura, kilvoin laula;
Ei sinua kilvoin naia,
Ei kilvoin vihille vieä,
Josk' on kilvoin kihlattaisi,
Kilvoin käytäisi kosissa.
Olet lapsi laulamatta,
Tytär tyhjittä sanoitta,
Niin saat saksan varrellesi,
Verkanutun vierehesi;
Kolmin käyähän kosissa,
Nelin neittä pyytämässä,
Pohatoille puolisoiksi,
Rikkahille reen perähän.“
Vaan elkää, hyvät imeiset,
Tuota ouoksi otelko,
Jos ma laulan laiha lapsi,
Tytär tyhjä vierettelen;
Lauloipa isoki ennen,
Vieretteli veistoksilta,
Lauloi armahin emoni,
Värttinältä väännätteli,
Lauloi sisko, lauloi veikko,

Lauloi vielä veikon lapsi.
 Ei laulu kosista kiellä,
 Kun ei muut pahat tapani,
 Laiskuuteni, laihuuteni,
 Ja kaikki kataluuteni.
 Ja jos en laula polvenani,
 Kuulu kullan valkiana;
 Ikä kuitenkin kuluvi,
 Kasvo kaunis lankiavi,
 Muoto muualle menevi,
 Koko varsi vanhenevi.

3. Laulan voiessani.

Laulan ehkä voiessani,
 Keikun kehtaellessani;
 Ehk' en toiste voine'kana,
 En toiste kehanne'kana,
 Kun tulen ison ijille,
 Emon varrelle vajenen,
 Nousen ohkaen olilta,
 Kättä pieksäen pehuilta,
 Voivotellen vuotehelta —
 Kun tulen tutisevaksi,
 Saame sauan kantajaksi,
 Penkin pään pitelijäksi,
 Joka nurkan nuohkijaksi.

4. Meistä kasvavi kananen.

Kukkuome me kähköset,
 Laulaome me latoset,
 Kun yhen emosen lapset,
 Yhen hanhen hautelemat,
 Yhen sorsan suorittamat,
 Yhen peiposen pesemät.
 Kukkuome me kähköset,
 Laulaome me latoset;
 Meist' on hanhi hautumassa,
 Meistä joutsen joutumassa,

Sorsanen sorenemassa,
 Vesilintu vertymässä.
 Kukkuome me kähköset,
 Laulaome me latoset;
 Meistä kasvavi kananen,
 Ylenee ylen hyvänen,
 Monen miehen mielitietty,
 Yhen miehen varren vasta.

Kukkuome me kähköset,
 Laulaome me latoset;
 Orahall' on onnen touot,
 Ripsellä Kalevan riistat,
 Ohrat päättä ottamassa,
 Pavut pienellä palolla.

Kukkuome me kähköset,
 Laulaome me latoset;
 Isoni luvan lupasi
 Seitsemäksi vuotoseksi,
 Suntak-iltaset ilota,
 Päivänlaskut lallatella.

5. Mitä me tytöt suremma.

Olkame tytöt yhessä,
 Rinnatusten rinkilöissä,
 Laulakame laatusasti,
 Vetäkäme vienosesti!
 Mitä me tytöt suremma,
 Kuta hullut huutelemma? —
 Ei meitä veroista vieä,
 Ei oteta maanotoista;
 Vasket vieähän veroista,
 Oravaiset maanotoista.

Olkame tytöt yhessä,
 Rinnatusten rinkilöissä,
 Laulakame laatusasti,
 Tanssikame taitavasti;
 Tuota kaunot katselevi,
 Tuota kullat kuuntelevi,
 Ulkona oven takana,
 Hatut kaikki kainalossa —

Ei tohi tupahan tulla,
Saaha salvoshuonehesen,
Tuostapa ämmät äkkäjäisi,
Koukkuleuat kokkajaisi.

6. Tässä tanssivi tasaiset.

Tässä tanssivi tasaiset,
Sekä lystit lyyräjävät,
Valitulla varrellansa,
Muhkialla muovollansa;
Meille on luoja varren luonut,
Jumala kuvan kuvannut,
Luoja luonut luokin varren,
Herra muovon muovaellut.

Tässä tanssivi tasaiset,
Sekä lystit lyyräjävät,
Varsiansa notkistavat,
Jalkojansa taivuttavat,
Nuorten miesten mieltä myöten,
Sulhosten syäntä myöten;
Nuorten miesten miel' tekevi,
Sulhosten syän sytevi.

7. Mitä tuosta, jos ma laulan.

Mitä tuosta, jos ma laulan,
Tahi tuosta, jos ma tanssin,
Ei tuota kyty kysele,
Eikä appi arvaele,
Nato ei naisille sanele,
Anoppi kylän akoille;
Ky'yn kytken kynnykselle,
Naon naittelen kylälle,
Anopin susille syötän,
Apen karhuille apatan.

8. Hyvä sanoma emolle.

Emmä tänne tullutkana,
Tullutkana, saanutkana,
Nurkkihin nuhajamahan,
Soppihin sohajamahan;
Tulin ihmisten iloksi,
Nuoren rahvahan ratoksi.

Kiitos kaunosen Jumalan,
Sain yhen iloisen illan,
Remullisen juhlapäivän;
Enk' ole nurkissa nuhannut,
En sohannut soppiloissa,
Aina tanssin taitavasti,
Keikuin keskilattialla.
Kun tulen emon kotihin,
Saap' emo hyvän sanoman,
Isoni iloisen mielen,
Tämän lapsen laulannasta,
Tanssinnasta, taiannasta,
Kun on lauloin laatusasti,
Tanssin aina taitavasti.

9. Mitä te pojat suretta.

Mitä te pojat suretta? —
Sitäkö pojat suretta,
Ett' on meillä pienet piiat,
Piiat pienet ja matalat?
Jos on pienet, niin on pystyt,
Jos matalat, kaksi maksoi;
Siinä pieni pisteleksen,
Kussa suuri käänteleksen.
Vielä meiän pienet piiat,
Ja nämät tytöt matalat,
Tuntevat tupansa pestä,
Rappusensa raivaella,
Sillat suuret siivoella,
Lattiat vesin valella.

Nyt me outona olemma
Ja kulemma kummempina,

Kun tulevi toinen vuosi,
 Toinen vuosi ja parempi,
 Omenina me olemma,
 Ja kulemma kukkasina,
 Matkustamma mansikkoina,
 Vaellamma vaapukkoina —
 Käymmä parvessa parasna,
 Piikaparvessa pisinnä,
 Valkeinna vaimoloissa,
 Juoleinna joukkoloissa.

10. Hyvän eukon tytär.

Ei oo kuussa käskemistä,
 Päivässä opettamista,
 Ei neissä neuomista,
 Hyvän eukon tyttäressä.
 Keikutellen keträpuita,
 Kohotellen kuontaloita,
 Keträtkäme rihma kierä,
 Rihma kierä ja livahka,
 Laskekame lanka lievä,
 Lanka lievä ja lahia;
 Viskatkame viipsinpuulle,
 Napatkame naulan päälle,
 Kanikame kangaspuihin,
 Pielkäme pirranpuuta.
 Sitte pirta piukkoavi,
 Sukkulainen suikkoavi,
 Kuuluvi kylähän kalske,
 Pirran pirske naapurihin.
 Akat tuosta arvelevat,
 Kysyvät kyläiset naiset:
 „Kuka kangasta kutovi?“
 Emo varsin vastoavi:
 „Oma kultani kutovi,
 Herttaseni helskyttävi.“
 „Laskiko lapoja kangas,
 Päästikö pirta piitämiä?“ —
 „Ei laske lapoja kangas,
 Eikä pirta piitämiä;

On kun Kuuttaren kutoma,
 Päivättären ketreämä,
 Otavattaren osaama,
 Tähettären täyttelemä.“

11. Hyvä lykky neitosilla.

Oluell' on onni kaunis,
 Juoahan janoamatta,
 Hyvä lykky neitosilla,
 Naiahan käkeämättä,
 Kun tutaan hyvä tulevan,
 Keksitähän kelpoavan;
 Kun nähä'än nästäriksi,
 Tiejetähän tikkariksi,
 Rihman laavun laittajaksi,
 Kankahan kutelijaksi.

Mikäs meiän neitosien,
 Mikäpäs tytön minunki;
 Kun tunnen tuten eleä,
 Sekä kasvan kaunihisti,
 Kulkevi sana kylälle,
 Tieto toisehen talohon,
 Naivat sulhot naapurihin,
 Ottavat omille maille,
 Oman pellon pientarelle,
 Ison ikkunain näylle.

Mikäs meiän neitosien,
 Mikäpäs tytön minunki;
 Jos ei naia naapurihin,
 Tahi ei taammaksi tahota,
 Olen ilmanki ikäni,
 Tyttönä ison tykönä;
 Tiivi on tyttönä eleä,
 Nätti olla neitosena,
 Ei oo huolta huhmarelle,
 Miehen vaattehen varua.

12. Kolme kaunista.

Kaks' on kaunista kesällä:
 Lehti puussa, ruoho maassa,
 Minä kohta kolmantena,
 Minä lehti liehumassa,
 Minä kukka kuulumassa,
 Minä heinä heilumassa.
 Vaan en huoli, huoli'kana,
 Hyvä heinä heilumahan,
 Hyvä kukka kuulumahan,
 Lemmenlehti liehumahan;
 Ei pahat hyvästä tieä,
 Ei katalat kaunihiesta,
 Rupalötöt ruskiasta,
 Pullosuut punaverestä.

13. Ei sovi Karjalan kihlat.

Ei ole kylässä tässä,
 Ei tämän kylän sisässä,
 Eipä vielä toisessana,
 Kuulu kolmannessakana,
 Sitä miestä meiän maalla,
 Karjalassa kaunokaista,
 Jonka sormukset sopisi,
 Rintaristi kelpoaisi,
 Sormihin tämän sorian,
 Rintahan ripiän neien;
 Minun on viejäni Wirossa,
 Saajani Savon takana,
 Kihlantuojani Turussa,
 Vetäjäni Wiipurissa.

14. Enmä huoli huitukoille.

Enmä huoli huitukoille,
 Noille poikaruitukoille,
 Nillikoille, nallikoille,
 Noille naapurin nasoille,

Kun ei tulle tuonnempoa,
 Ehtine etempeäki,
 Yli kuuen kirkkokunnan,
 Yli kappelin kaheksan;
 Kun ei naine Narvan herrat,
 Viene Wiipurin isännät,
 Turun piiparit perine,
 Savon saksat korjaelle.

15. Mie tahon tasaista miestä.

Enpä huoli haalikkainen,
 Enmä huoli huntsukoista,
 Noista poika rantsukoista,
 Koirista kotikyläni,
 Nallikoista naapurini;
 Mie tahon tasaista miestä
 Tasaiselle varrelleni,
 Miehen riskin rinnoilleni,
 Kaunokaisen kannoilleni,
 Vereväisen viereheni.
 Jääpi vaan tytöstä tästä,
 Jopa jääpi, kun sanonki,
 Monta sulhasta surulle,
 Nuorta miestä mielälalle,
 Koiteren koriat sulhot,
 Tokrajärven tolloturvat,
 Lylyvaaran lylleröiset,
 Kirvesvaaran kiltit miehet,
 Sonkajan pojat soriat.

16. Paremman miehen verta.

Ei täyvy tätä tytärtä
 Pahoille rekipajuille,
 Likaisille liistehille,
 Miehen vaivaisen vaille,
 Kereäjän keitoksille,
 Joka saapi sauan kanssa,
 Kereää kepin keralla.

Viel' ompi tytössä tässä,
 Vielä tässä neitosessa,
 Paremmanki miehen verta,
 Kaunihimman varren kauppa,
 Rikkahamman rinnallinen,
 Verevämmän vierellinen,
 Paremman talon miniä,
 Koriamman korjan täysi, — —
 Veteä verevän miehen,
 Kuletella kunnollisen,
 Suurihin salitupihin,
 Kalittuihin kartanoihin.

17. Ei täyvy renkien rekehen.

Ei täyvy tätä tytärtä
 Jonki joutavan sylihin,
 Renki rehvanain rekehen,
 Kasakkojen kainaloihin;
 Vielä tälle tyttäreille,
 Tälle kainulle kanalle,
 Tulevi tuhannen ruuna,
 Saan maksava satula,
 Vemmel värjätty väjäävi,
 Kirjakorja kiiättävi.

Vielä tälle tyttäreille,
 Tälle kainulle kanalle,
 Kihlat kilpoa tulevat,
 Helkkäen hyvät hopiat;
 Tuoahan Turusta sormus,
 Ristit Riian kaupungista.

Vielä tästä neitosesta,
 Tästä kainusta kanasta,
 Suku juopi suuren sarkan,
 Suku sarkan, taatto tuopin,
 Maammoni hopiamaljan,
 Veikko kupin kultalaian,
 Kaaso kannun kallistavi,
 Heimo hempiän pikarin.

18. Kun tämä kana katovi.

Kukapa tässä kukkunevi,
 Kenpä kielin laulanevi,
 Tämän kunnahan kukuilla,
 Tämän harjun hartehilla,
 Kun tämä kana katovi,
 Tämä hanhi hairahtavi,
 Eksyvi emosen tuoma,
 Punapuola poismenevi.

Kun tämä kana katovi,
 Tämä hanhi hairahtavi;
 Katoi luuta lattialta,
 Huosia pesinpytystä,
 Tuopin korvat tummenevat,
 Pinttyvät pikarin laiat.

Kun tämä kana katovi,
 Tämä lintu liikahtavi;
 Niin tämä mäki menevi,
 Tämä linna liikahtavi,
 Sivuun tästä tiet tehä'än,
 Alta rannan raivatahan.

Kun tämä kana katovi,
 Tämä puola pois menevi —
 Tahi kun kuolen kuulu piika,
 Katonen kasarivaski;
 Jääpi sulhoset surulle,
 Miehet mielimurtehille,
 Partasuut pahoille mielin,
 Hattupäät halajamahan.

19. On kumpiaki.

Niin on noita poikasia,
 Kun on mustia sikoja,
 Talvitakku porsahia.
 Niin on noita poikasia,
 Kun on suolla sammakoita,
 Alla virsun vinkujia.

Niin on noita neitosia,
 Kun on maalla mansikoita,

Punakukkia keolla.
Niin on noita neitosia,
Kun on kaupungin kanoja,
Eli liinalintusia.

20. Erilainen kirkonkäynti.

Kuului kenkien kupina,
Kautokenkien kapina;
Tytöt kirkkohon tulevat,
Leimahtavat lehterille,
Rinnan auki riehkäsevät,
Kirjan sieltä kiskasevat,
Josta virren veisoavat,
Luvut kaunihit lukevat.

Kuului löttöjen löpinä,
Tuohikenkien tohina;
Pojat kirkkohon tulevat,
Kirkkomäellä melskoavat,
Viinapuolikon povella,
Olutkannun kainalossa;
Ei oo kirja mielessänsä,
Ei papin parahat saarnat,
Tytöt mielessä makaavi,
Syämissänsä sytevi.

21. En mene Matille.

Kuului hoitanta kujoilta,
Outo määjintä mäeltä;
Äiti sulhoksi älysi,
Katsoi kihlan kantajaksi,
Mateli mahoksi luuli,
Kuivalatar Kukkeriksi.
Kävi sitte katsomahan,
Katsomahan, kuulemahan,
Mikä määjintä mäellä,
Kumma hoitanta kujoilla;
Matti määjelti mäellä,
Penttinen petäiköllä.

Äiti neuoi ja varotti:
„Elä hylkeä hyveä! —
Ei hyvät hylyksi joua,
Kuluksi Jumalan kullat.“ —
„Elä vainen äiti rukka
Työnnyttä tätä tytärtä,
Laita lastasi Matille,
Perustele Penttiselle;
En mene minä Matille,
En perehy Penttiselle —
Matala minä Matille,
Ylen pieni Penttiselle.
Ollille minä osaksi,
Parahiksi Paavoselle.“

22. En mene minä pahoin.

En mene minä pahoin,
En käy tuhmihin tupihin,
Mene en mustille vesille,
Likarantoihin rakastu;
En perille pienen pirtin,
Sivu en suuresta talosta.
Suut' en anna sulhaselle,
Jok' on tuhma turvan kautta,
Kovin kaita leuan kautta,
Harva kautta hampahien;
Ei ole kirkas kiiltotähti,
Ei koria huomenkoite.
Tuhmaksi on tuuviteltu,
Kaltoksi kapalo'ittu,
Tuhmalta tuuvittajalta,
Väärältä väsyttäjältä.
Kun tuli tupahan kerran,
Tuli kun tupakan katsku,
Maikoi kun malinan henki.
Parempi minun pysyä,
Armahampi aikaella,
Liepehellä liete'rannan,
Kalarannan kaitehella,

Kun sylissä tuhman sulhon,
Miehen kalton kainalossa.

23. Toivossaan pettynyt.

Kuului suolta ruoskan roiske,
Rannalta re'en ratina,
Aisan kalke kaivotieltä,
Hevon hirnunta pihalta;
Toivoin tuttuni tulevan,
Kaunihini kalkuttavan,
Koriani kohti käyvän,
Armahaiseni ajavan,
Näätärehukasen näkyvän,
Revonpuuhkan purhottavan.

Eipä tuttu tullutkana,
Kaunoseni kalkuttanna,
Armahaiseni ajanna,
Koriani kohti käynnä,
Revonpuuhk' ei purhottanna,
Näätälakkinen näkynnä;
Tuo tulevi turkin nyplä,
Kerinkanta keipottavi —
Tuohinen kypäri päässä,
Petäjäinen paita päällä,
Housut honkaiset jalassa,
Puksut puiset lantehella.

24. Enmä huoli huitukoille.

En oo narri narratta'a,
Höyhenlintu höyhettä'a,
Enkä houkka houkutella,
Mielipuoli mielitellä,
Heikko helmasta veteä. —
Onpa tässä neitosessa
Paremmanki miehen verta,
Killimmänki kinnastaja,
Paremmalle paian saaja,
Kenstimmälle ketreäjä,

Kuulusammalle kutoja;
Ei sinulle, tilkatuppi,
Tilkatuppi, talkatasku,
Kymmenpaikkainen kypäri,
Satapaikka saapukkainen.

Enmä huoli huitukoille,
Huitukoille, haitukoille,
Mie tahon tasaisen varren
Tasaiselle varrelleni,
Tahon muovon muhkiamman
Muhkioille muovoilleni,
Tahon kasvon kaunihimman
Kaunihille kasvoilleni.

25. Mitä sie kävelet surma.

Mitä sie kävelet surma,
Rannanraukuja ajelet,
Kylän tyttöjä kyselet,
Tinavöitä tieustelet? —
Suuru surtsi kormanossa,
Hieta helmoissa helisi,
Kunnottoman kukkarossa,
Lantittoman lakkarissa.
Mitä teit tämän kesosen,
Kuta raaot talven kaiken,
Kun et tenkoa kerännyt,
Saanut raukkoa rahoa,
Täältä neittä naiaksesi,
Tuottoaksesi tytärtä? —
Kesät kentällä makasit,
Talvet taljavuotehella.
Etsi nyt puusta puolisoa,
Hae neittä haavikosta,
Tyttöä petäiköstä,
Männiköstä morsianta;
Elä meiän neitosista,
Talon kuulun kukkapäistä,
Tästä suuresta suvusta,
Laajasta lajiperästä.

26. Elä pyyllä neittä pyyä.

Elä pyyllä neittä pyyä,
 Oravalla morsianta,
 Eläkä vaskella valitse,
 Tinaisilla tieustele! —
 Saat pyyllä pyhänpitäjän,
 Oravalla oikullisen,
 Vaskella valehtelijan,
 Tinaisilla tienkävijän.
 Kysy kullalla tytärtä,
 Hopialla morsianta,
 Sormuksilla suosittelevä,
 Silkkinauhoilla sitele;
 Kuulu kullalla kosivi,
 Hopialla huolittavi,
 Sormuksilla suosittavi,
 Silkkihuivilla sitovi.

27. Kotien erotus.

Mistä tunsit tuhma tulla,
 Oron kärsä tien osait,
 Tähän kuuluhun kotihin,
 Kaunihihi kartaanohon? —
 Kun tulet tähän kotihin,
 Pistätet pihan sisälle,
 Pihall' on humalan pilpa,
 Rasvan kartu kartaanolla.
 Kuinkas on sinun kotisi,
 Sinun kurjan kartaanosi —
 Kun kävin pihatse kerran,
 Ajoin ikkunan alatse,
 Näin mä tuon näkijättäki,
 Tunsin Turjanki Lapitta,
 Räystähät revon riaksi,
 Aitat aiaskommetoksi,
 Selin seisovan isännän,
 Selin onnenki olevan:
 Tup' oli kuuella tuella,
 Seitsemällä seipähällä,

Kaheksalla kankimella.
 Kun sisähän katsahime,
 Vehkat vinkui kiukoalla,
 Parkit orrella parisi,
 Pöyällä pököttileipä,
 Olkitamppu taikinassa.

28. Toista tänne toivottihin.

Mistä tunsit tuhma tulla,
 Epäkelpo tien osait,
 Minun kuuluhun kotihin,
 Pystyhyn ison piha'an? —
 Toista tänne toivottihin,
 Paremmaista palkottihin,
 Ei sinua, sian silmä,
 Sian silmä, koiran korva,
 Talvisen orihin otsa,
 Kevähisen lehmän leuka,
 Kesäisen karitsan kaula,
 Sykysyisen vuohen naama.
 Tulitko sikojen tietä,
 Politko porsasten poluista,
 Astuit lammasten latua,
 Vai kävit mäkeä myöten? —
 Sivute sioilla tiensä,
 Pihan poikki porsahilla,
 Laon ta'ate lampahilla,
 Tie mäeltä männikköhön.

29. Tie on tehty tuhman mennä.

Mistä tiesit tervahiiri,
 Ojamykrä tien osait,
 Luovon lohta ampumahan,
 Siikoa ihoamahan;
 Mistä tiesit, kusta tunsit,
 Kusta kuitenkin älysit,
 Täällä neien kasvavaksi,

Impyen yleneväksi? —
 Kuulu isoni, kuulu emoni,
 Minä vielä kuulusampi,
 Kuulun kultana merelle,
 Hopian maille muille.
 Enkä huoli huitukoista,
 Noista poika puitukoista,
 Kun ei tulle tuuhiammat,
 Koriimmat kohti käyne,
 Näätäsaapukat näkyne,
 Reporinnat reilottane;
 Sivu menköhöt siatki,
 Poikki pellon porsahatki,
 Sivu on tehty tie sioille,
 Pellon poikki porsahille,
 Tie ylätse, tie alatse,
 Kahenpuolen kartanosta;
 Tie on tehty tuhman tulla,
 Sekä tulla, jotta mennä,
 Ura käyä käypäläisen,
 Astua kylänkysyjän.
 Tytötkö sinunki saattoi,
 Neiet neuoi muille teille? —
 Ne ne näppivät syäntä,
 Vievät mielen miesten päästä.

30. Monisulhollinen.

Mont' on sulhoa minulla,
 Yks' on Yrtti, toinen Tortti,
 Kolmas koito Paalikkainen,
 Neljäs Nerkko niemen päässä,
 Viies Winnyrin Tapani,
 Kuues kainu Karjalainen,
 Seitsemäs sepän Simana,
 Kaheksas on Kaitaparta,
 Yheksäsi Yrjä raukka,
 Kylän vanhin kymmenesi;
 Repo rukka reunimmainen,
 Päivän poika päällimmäinen,
 Kirjavissa kintahissa,

Kaunehissa kauhtanoissa,
 Vaipassa vanutetussa,
 Ostetuissa saappahissa.
 Kävi kerran, kun käviki,
 Istui illan vieressäni,
 Kyläkunnan kuulematta,
 Emoni havatsematta,
 Koko mies me'elle maikoi,
 Sylinistunta simalle,
 Kainalo kananmunille,
 Vierus voille, vehnäisille.

31. Onpa tietty tiettyssäni.

Onpa tietty tiettyssäni,
 Mesimarja mielessäni,
 Lempilintu liitossani,
 Sinisorsa suojassani,
 Jok' on mieltynyt minuhun,
 Minä mieltynyt hänehen;
 Hänell' on ihanat silmät,
 Minulla syän suloinen.
 Ei hän heittänyt minua,
 Eikä yksin jättänynnä;
 Omaksens' on ottanunna,
 Kullaksensa kutsununna,
 Kaunoksensa katsonunna,
 Valkiaksensa valinnut.
 Niin minä hänessä riipun,
 Sekä riipun, jotta kiikun,
 Niinkun lintu lehtipuussa,
 Kuusen oksalla orava.

32. En heitä kullaistani.

Pappi paljonki lupasi,
 Enemmän papin emäntä,
 Vuoen voita syöäkseni,
 Toisen tuoresta kaloa —
 Lupasi hyvät hamoset,

Ja parahat liinapaiat;
 Käski kullan heittämähän,
 Armahan unohtamahan,
 Etten kuulis kuuna päänä,
 Näkisi sinä ikänä.
 Mutt' en heitä kullaistani,
 Armahaistani unoha;
 Ennen heitän herkkuruoat,
 Paistit pappilan unohan,
 Heitän kaunoset hamehet,
 Ja parahat liinapaiat,
 Ennenkun heitän herttaseni,
 Armahastani eroun,
 Kesän kestyteltyäni,
 Talven taivuteltuani.

33. Muien musta, minun hyvänen.

Moniki pohatan poika
 Kovin on koiltahan kopia,
 Suvultansa sangen suuri;
 Sinä köyhä poika rukka
 Et oo koiltasi kopia,
 Suvultasi aivan suuri.
 Moni sun mustaksi sanovi,
 Tervaskannoksi tekevi,
 Pahaksi panettelevi,
 Tuhmemmaksi tunnustavi;
 Voit sa olla muien musta,
 Minun kaunis ja hyvänen,
 Minun mielestä metonen,
 Voisirunen silmistäni.

Jos oot musta mun omani,
 Rauankarva rakkahani,
 Tuhma muien tunnustaissa,
 Tervaskanto katsellessa;
 Selin muihin seisotate,
 Selin muihin, päin minuhun,
 Ehkä mie piloinen piika
 Voisin paialla parata,

Kauluksilla kaunistella,
 Sääret vikkelisukilla,
 Kaulan paiankauluksella,
 Käet kirjakintahilla,
 Sametilla hienot hiukset.

34. Tuo on mies me'estä tehty.

Tuo on mies me'estä tehty,
 Sokerista sorvaeltu,
 Suu somasti laulamahan,
 Jalat taiten tanssimahan.
 Pese silmät, pää silitä,
 Harja'a hatun alukset,
 Niin tule minun kotihin,
 Ja kysy tätä tytärtä
 Emoltani ensistäänki:
 „Eukko työnnä tyttöäsi
 Minulle miehelle hyvälle,
 Sorialle sulhaselle,
 Mie oon mies me'estä tehty,
 Sokerista sorvaeltu.“

35. Kun oisi kahen valta.

Kuti, kuti, kultaseni,
 Sinisukka sulhaseni,
 Punaposki puolisoni,
 Tääll' on nuori neitosesi.
 Käy'pä tuota katsomahan,
 Tule yöllä yksinäsi,
 Jottei jälki jäällä tunnu,
 Jalan isku iljangolla. —
 Kunpa jälki jälle jäisi,
 Jalan isku iljangolle,
 Tuosta äiti äkkäjäisi,
 Isoni imehen saisi,
 Veikkoni vihotteleisi,
 Oma sisko ouostuisi.
 Iso ottaisi ikäni,

Emo pääni halkaiseisi,
Veikko veren vuoattaisi,
Sisko silmän kaiveleisi.

Kuti, kuti, kultaseni,
Tääll' on nuori neitosesi;
Sopisipa suuta antaa,
Kun oisi kahella valta.

36. Katso'pas tätä tytärtä.

Kuti, kuti, sulhaseni,
Punaposki poikaseni!
Katso'pa tätä tytärtä;
Tästä kasvavi kananen,
Tästä joutsen jouahtavi,
Sorenevi kunnon sorsa.

Hanki sulho sukkulainen,
Kankahalta karttu väärä,
Vestele veräjän suussa,
Kannon päässä kalkuttele,
Tuo'pa tälle tyttäreille,
Tälle sorsalle sovita.
Vie sitte ve'elle neittä,
Saata sotkulle tytärtä —
Lähti paikat paiastasi,
Rätsinästäsi räpälet;
Sitte tunnet nainehesi,
Ja kosissa käynehesi.

37. Konsa meillä kosijat käypi.

Konsa meillä kosijat käypi,
Milloin mieli vierahaiset,
Konsa armahat ativot? —
Pääkähyri päätnitsänä,
Hivus suora suovattana;
Minun miilo kultaseni,
Se tulee pyhänä päänä.

Missä heitä vastatahan? —
Pirtissä kähyripäätä,

Sintsissä siliäpäättä;
Minun miilo kullaistani,
Sitä vastataan pihalla.

Mitä heille syötetähän? —
Leipeä kähyripäälle,
Kukkoja siliäpäälle;
Minun miilo kullalleni,
Sille vehnäkolatsuja.

Mitä heille juotetahan? —
Rieppua kähyripäälle,
Vaassoa siliäpäälle;
Minun miilo kullalleni,
Sille juotetaan olutta.

Minne heitä nukkumahan? —
Pirttiin kähyripäätä,
Sintsiin siliäpäättä;
Minun miilo kultaseni,
Se aittahan vuiskatahan.

Mitä heille vuoteheksi? —
Vaatetta kähyripäälle,
Posteet siliäpäälle;
Minun miilo kullalleni,
Sille sulkkuiset perinät —

Minä itse ruskia,
Minä itse valkia,
Minä kaunis ja ihana,
Miilo kullan viereen.

38. En kehannut kieltää.

Oli joulu joutumassa,
Tahvanus tavottamassa,
Panin tynnyrin olutta,
Puolen toista puolikkoa;
Toivoin kultani tulevan,
Armahaiseni ajavan,
Suu-verolle, muu-verolle,
Juhlan suuren syönnökselle.
Eipä kulta tullutkana,
Armahaiseni ajanut;
Tuli kuhjus kutsumatta,

Vaivainen varottamatta,
Osasi oluen juoa,
Syöä juhlasönnökseni —
Tainnut en olla antamatta,
Enkä kielteä kehannut.

39. Mitä laihan laulannasta.

Lauloin ennen lassa ollen,
Paljo mieletön pakisin,
Ilman lintujen iloksi,
Pääskyjen huvitteheksi;
En nyt laula, enkä taia,
En paljo pakaja'kana.
Mitäpä laihan laulannasta,
Ja kurjan kukunnastani —
Suu kuluvi kuppiloille,
Kieli mässäksi menevi,
Eik' oo kulta kuulemassa,
Oma armas oppimassa;
Vieras kulta kuuntelevi,
Mies outo opitteleksen.
Ei ole minulla täällä,
Tällä rannalla rakasta,
Tällä puolla puolisoa;
Minun on kulta tuonnempana,
Etähämpänä omani,
Tuntemass' on tuulen teitä,
Arvoamassa ahavan. —
Tuollapa minun omani,
Tuolla puoll' on puolisoni,
Tuolla aaltojen takana,
Takana selän sinisen.

40. Miks' ei soita suu soria.

Miks' ei soita suu soria,
Eikä kieli keikellehä? —
Siks' ei soita suu soria,
Eikä kieli keikellehä,

Kun on poissa kultaseni,
Muilla mailla marjaseni,
Valkia vaeltamassa,
Armas maita astumassa;
Huuhalla ei oo' huomenkoite,
Peroksella pesty litsa.

Tulisko huuhalle huomenkoite,
Perokselle pesty litsa,
Se ois kuklan kupua myöten,
Ja vaklon vatsoa myöten;
Sitte suuni soitteleisi,
Kieli keikellehtelesi —
Saisi suu sulosanoja,
Kieli kelpo keiketystä.

41. Ääni ei kuulu kullalleni.

Enpä laula laitoissani,
Enkä soita surkeissani,
Kieroissani en kisoa,
En ilotse inhuissani.
Mitäpä tuosta, jos ma laulan,
Tahi tuosta, jos ma soitan,
Jos laulan jokahi lakson,
Joka kummun kukkuelen,
Soitan soien rannikoilla,
Kujertelen kuusikoissa;
Suotta suutani kulutan,
Suotta säätelen sanoja —
Ääni ei kuulu kullalleni,
Armahalleni kujerrus.
On mua kuuset kuulemassa,
Oppimassa hongan oksat;
Kuuset kutsui kullaksensa,
Lepät lemmeksi saneli,
Suopetäjät sorsaksensa,
Ahokoivut armahaksi.
Enmä kuuselle kumarra,
Petäjälle päätä käännä,
En anna lepälle suuta,
Kättä en koivulle kokota;

Vaan kun kultani tulisi,
 Armahani asteleisi,
 Sille suun-anto sopisi,
 Päättä käänteä päteisi,
 Kättä lyöä kelpoaisi.
 Sill' on suu sulasta voista,
 Hunajasta huulta kaksi,
 Parta sulkusta suettu,
 Leuan-alus liessingistä;
 Sill' on päivä silmissänsä,
 Sillä kuuhut kulmaluilla,
 Tähet taivon hartehilla,
 Olkapäillänsä otavat.
 Se on armas astunnalta,
 Ylen jasnoinen jalalta;
 Maksaisin tuhat tulosta,
 Astunnasta aikasumman,
 Jalansiirröltä sinikön,
 Punaisen jalan polulta.

42. Etäällä minun omani.

Ei mun lauloa pitäisi,
 Ei iloita ensinkänä,
 Minun on kulta kulkemassa,
 Minun vello vieremässä,
 Minun armas astumassa,
 Valkia vaeltamassa.
 Etäällä minun omani,
 Maalla muulla marjaseni,
 Mies pieni kiherätukka,
 Matalainen saapasjalka,
 Kymmenen kylän ylitse,
 Sa'an taipaleen takana;
 Tuuli ei päivässä tulisi,
 Lintu ei lentäisi kahessa.

Tuuli kyllinki tulevi,
 Linnut kanssa lentelevät,
 Mie en tunne tuulen mieltä,
 Tuulen mieltä, linnun kieltä;
 Vaan kun tuttuni tulisi,

Ennennähtyni näkyisi,
 Tuntisin ma tuon tulosta,
 Arvoaisin astunnasta,
 Jalan nuoren nousennasta,
 Sukan mustan muikunnasta,
 Käymästä kepiän kengän,
 Helman hienon hiipsinnästä.
 Virstan vastahan menisin,
 Virstan kahen kaapsahtaisin,
 Aitoja alentamahan,
 Siltoja siventämähän,
 Veräjiä aukomahan,
 Porttiloita purkomahan.
 Sitte kättä käppäjäisin,
 Jos ois käärme kämmenpäässä;
 Suuta kanssa suikkoaisin,
 Jos ois suu suen veressä;
 Kiini kaulahan kapuisin,
 Jos ois kalma kauluksessa;
 Vielä vierehen viruisin,
 Jos ois vierus verta täynnä.

43. Kun mun kultani tulisi.

Kun mun kultani tulisi,
 Armahani asteleisi,
 Tuntisin ma tuon tulosta,
 Arvoaisin astunnasta,
 Jos ois vielä virstan päässä,
 Tahikka kahen takana.
 Utuna ulos menisin,
 Savuna pihalle saisin,
 Kipunoina kiiättäisin,
 Liekkinä lehauttaisin;
 Vierten vierehen menisin,
 Supostellen suun etehen.
 Tok mie kättä käpseäisin,
 Vaikk' ois käärme kämmenellä;
 Tok mie suuta suikkajaisin,
 Vaikk' ois surma suun eessä;
 Tok mie kaulahan kapuisin,

Vaikk' ois kalma kaulaluilla;
 Tok mie vierehen viruisin,
 Vaikk' ois vierus verta täynnä.
 Vaanp' ei ole kullallani,
 Ei ole suu suen veressä,
 Käet käärmehen talissa,
 Kaula kalman tarttumissa;
 Suu on rasvasta sulasta,
 Huulet kun hunajameestä,
 Käet kultaiset, koriat,
 Kaula kun kanarvan varsi.

44. Oisko linnun lentoneuot.

Voi, kun loit minua luoja,
 Kun et luonut lentäväksi,
 Kotkana kohoavaksi,
 Lintusena liikkuvaksi!
 Oisko linnun lentoneuot,
 Kohottimet kotkalinnun,
 Saisin siivet hanhoselta,
 Kurelta kulettimensa;
 Sitte siiville rupeisin,
 Lenteleisin, liiteleisin —
 Kulkisin ma kullan maalle,
 Asunnoille armahani.
 Lentäisin lepeämättä,
 Matkalla makoamatta,
 Ilman puussa istumatta,
 Lehvällä levähtämättä;
 Meret ei estäisi minua,
 Selät ei ne seisattaisi.
 En surisi iltaisesta,
 Enkä einetruo'istani,
 Murkinat' en muisteleisi,
 Viel' en viikonkaan perästä;
 Armas minun aamustaisi,
 Illastuttaisi ihana,
 Kasvo kaunis syötteleisi,
 Muoto murkinoitteleisi.

45. Itken kurja kullaistani.

En itke isoni maita,
 Enkä maammoni majoja;
 Itken kurja kullaistani,
 Ja katala kaunoistani.
 Missäpä minun omani,
 Kussa lie nyt kultaiseni? —
 En ole sitte silmin nähnyt,
 Kun laiva läheltä lähti,
 Joka kultani kuletti,
 Kauas kantoi kaunoseni,
 Ylitse selän sinisen,
 Poikki paljo pauhoavan;
 Johon ei kuulu kurjan kulkku,
 Eikä raiku raukan rinta,
 Vaikka huan hoilottelen,
 Valittelen voivottelen.

Tuo Jumala purje'tuulta,
 Eli ratki rasvatyyntä,
 Etteipä poloisen pojan
 Sormet soutuissa kuluisi,
 Sormet suotta souellessa,
 Käet vettä vellotessa.
 Sitte tänne tullessansa,
 Palatessansa kotihin,
 Suo Jumala suora ranta,
 Tyyni valkama valitse,
 Jotta suorin souteleisi,
 Matkan oikein osaisi.

46. Tehkös liitto lintuseni.

Kussa lie mun kultueni,
 Maalla millä marjueni —
 Lie'kö maalla, vai merellä,
 Meren suurella selällä,
 Vaiko Ruotsin rantasilla,
 Saksan salmilla syvillä,
 Juutin julmassa soassa,
 Kapinassa kauhiassa,

Joss' on verta säärivarsi,
Polvenkorkeus punaista.

Voi ken saattaisi sanoman,
Ja kuka kuletteleisi,
Ennenkun muut murehen saapi,
Akat huolen arvoavi? —
Tehkös liitto lintuseni,
Salakauppa kaunoseni —
Liitto lyökäme välehen,
Saakame salainen kauppa,
Ilman muien tietämättä,
Ja toisen tokatimatta:
Mie piän pesästä huolen,
Laitan ruoan lapsillesi,
Sie lennä ajalla sillä,
Saata sana sille maalle,
Kussa kulta kuuntelevi,
Kautokenkä katselevi.

Ei se jaksa pieni lintu,
Ei mennä meren ylitse —
Välehen vähä väsyvi,
Pian heikko hengästyvi;
Oisko tuuli mielellisnä,
Ahavainen kielellisnä,
Sepä voisi viestit vieä,
Sepä saatella sanomat;
Sanan veisi, toisen toisi,
Kielen liian liikuttaisi,
Kahen kaunihin välillä,
Kahen kullan kuulemilla.

47. Minun sulhoni soassa.

Muien on sulhonsa kotona,
Minun on sulhoni soassa,
Kutratukka kulkemassa,
Valkiipää vaeltamassa,
Tuolla Turkinmaan perillä,
Turkin raukoilla rajoilla.
Ei siellä emo elätä,
Ei sivele Suomen sisko,

Suomen tyttö ei suuta anna;
Siveli siliä miekka,
Satatti sotasapeli,
Tykki suuri suuta antoi.

Voi toki tytär typerä,
Kun on sulhoni soassa,
Aino sulhoni soassa,
Jota itkin, jota vuotin,
Jota toivotin ikäni!
Käkesi kotona naia,
Häät piteä pääsiäisnä;
Eipä nainunna kotona,
Saanut häitä Suomen maalla,
Sattui häät sotakeolla,
Vihki vierahan tuvilla,
Suuren herran suojuksessa,
Pienen herran pirttisessä —
Pappina pakanan sauva,
Valta vieras vihkijänä,
Suora miekka sormuksina,
Morsiamena kiväri.

48. Jouvun kultani kotihin.

Käki kukkui, lintu lauloi,
Vaan en kuule kultan ääntä;
Minun on kulta kulkemassa,
Kaunoni kävelemässä,
Kaupoillahan Karjalassa,
Elonsaannilla Savossa,
Leiväntuonnilla Turussa,
Pääverolla Wiipurissa.
Tule kultani Turusta,
Viere kulta Wiipurista,
Astu armahin Savosta,
Käy kotihin Karjalasta —
Jouvu huomena kotihin,
Pääy jo tänäki päänä;
Ellet kaunista kaota,
Tällä maalla marjaistasi.

49. Vaiva vuottaessa.

Yks' on ystävä minulla,
Tämän ilman kannen alla,
Yksi armas ainokainen,
Koko kolmessa kylässä,
Seki kurja mustakulma,
Poloinen pahannäköinen,
Raukka rauankarvallinen;
Muret on mustaksi vetänyt,
Huoli muita hoikemmaksi,
Ikävä iättömäksi,
Tauti talven maanneheksi.

Muut ne mustaksi sanovat,
Kekäleeksi kelläjävät,
Minun on silmästä simana,
Mesimarja mielestäni,
Vaan on vaiva vuottaessa,
Yksin ollessa ikävä;
Harvoin yhtehen yhymmä,
Harvoin näämmä toinen toista,
Vesi on aaltonen välillä,
Torat äitin aaltoisemmat.

50. Luonto luovun luoksi tuopi.

Kun nyt tuttuni tulisi,
Ennennähtyni näkyisi;
Tokko suuta suikkajaisin,
Levittäisin leukapieltä?

Tule, tule tuttuseni,
Näy ennennähtyseni,
Tule turkka tuutuhuni,
Viere armas viereheni,
Tälle uuelle tilalle,
Lakanaiselle lavalle!

Kun et tulle, ellös tulko,
Kun et vierre, ellös vierkö,
Enpä kovan kutsu'kana,
Huua'kana, huoli'kana;

Kyllä luonto luoksi tuopi,
Veri vierehen vetävi,
Oma veri ottelevi,
Lämpönen lähentelevi,
Lakanainen laittelevi,
Liinahursti liittelevi.
Sitte tänne saatuasi,
Tuutusehen tultuasi,
Liki, liki, lintuseni,
Kuti, kuti, kultaseni!

51. Minun on kultani kulossa.

Katsos muita miekkoisia,
Ja onnen osallisia —
Muill' on kulta kuulusalla,
Näkösällä näätärinta;
Käyvät kultansa kujassa,
Veräjillä veistelevät,
Pilkkovat pihalla puita,
Kalkehtivat kartanolla.
Minun ei kuulu kullaistani,
Eikä helkä hertaistani;
Minun on kultani kulossa,
Hopiani heinikossa —
Suuri kuusi kulman päällä,
Pajupehko parran päällä.

52. Armas arkussa ajavi.

Muien turvaset tulevat,
Armahaisensa ajavat,
Tahi on turvansa tuvassa,
Armahat katoksen alla;
Minun ei turva tulle'kana,
Armahani ei ajane.
Eipä liiku linnuistani,
Näy ei näätähattuistani,
Kujosilla kulkevaksi,
Aitoviertä astuvaksi;

Kulta kulkevi kulossa,
 Armas arkussa ajavi,
 Turva minun on turpehessa,
 Armas kirkon aian alla,
 Turpehia tuntemassa,
 Aitoa armastamassa.

53. Maassa marjani makaavi.

Ikävät on illat pitkät,
 Apiat on aamuseni,
 Ikävät on yötki mulla,
 Ajat kaikki katkerimmat.
 Ei ikävä iltaistani,
 Ei apia aamuistani,
 Muret muita aikojani;
 Ihanaistani ikävä,
 Apiainen armaistani,
 Mure mustakulmaistani —
 Ei mun kuulu kullaistani,
 Näy ei näätärintoani,
 Ei kuulu kujassa käyvän,
 Alla ikkunan ajavan,
 Pilkkovan pinolla puita,
 Koan eessä kolkehtivan;
 Maassa marjani makaavi,
 Mullassa muhaeleivi,
 Alla hiekan herttaseni,
 Kulon alla kultaseni.

54. Miks' on silmäni sipakat.

Miks' on silmäni sipakat,
 Näkimeni näin häpäkät? —
 Siit' on silmäni sipakat,
 Näkimeni näin häpäkät —
 Äiä itkin kuollehia,
 Kaihosin katonehia.
 Ensin kuol' isoni vanha,
 Sitä itkin vuosikauen;

Sitte kuol' emoni vanha,
 Sitä itkin kaksi vuotta;
 Sitte kuoli sulho nuori,
 Sit' itken iäni kaiken,
 Ja kaiken elinajani.

Ei ole kirkko kirkkahampi,
 Eikä pappila parempi,
 Kun otti minun omani,
 Ja anasti armahani;
 Someress' on suora sormi,
 Hiekassa heliä kieli,
 Mullassa muhia muoto,
 Kasvo kaunis kankahassa.
 Sielt' ei nouse nuori sulho,
 Eikä kaunonen kavaha;
 Kivet alla, paaet päällä,
 Kivet keskikylkilöillä.

55. Pois on mennyt meistä toinen.

Kaks' oli meitä kaunokaista,
 Tällä saarella kanoa,
 Ja joella joutsenutta,
 Yhen muotoiset molemmat.
 Käsikkähä me kävimmä,
 Sormikkaha me sovimma,
 Rinnan rihihuonehesen,
 Kilpoa kiven etehen.

Kaks' oli meitä kaunokaista,
 Oli kun kanan pojaista;
 Pois on mennyt meistä toinen,
 Toinen suuresti surevi,
 Itkevi ikänsä kaiken,
 Ajan kaiken kaihoavi.

Vielä toivoisin tulevan,
 Toki kerran kerkiävän,
 Kun ois ottanut evästä,
 Syönyt lähtöruokiahan,
 Mennynnä merien taaksi,
 Maille ouoille osannut —

Tulee mies merentakainen,
Ei tule turpehen alainen.

56. En voinut itkeä naurulta.

Kuoli multa suuri sulho,
Kaatui multa sulho kaunis;
Oisin tuota itkenynnä,
Oisin itkenyt ikäni,
Tahi puolen polveani,
Vaan en voinut vuottakana,
Enpä voinut naurultani —
Iso käski ottamahan,
Emo tahtoi tappamahan,
Veikko poies potkimahan,
Sisko silmät kaivamahan.

57. Ei lehto leväten huoli.

Mitä huolin piika nuori,
Jos mun heitti poika nuori;
Kyllä muoto muita tuopi,
Kasvo kaunis kaupan saapi —
Luonto luovun luoksi tuopi,
Veri vierehen vetävi;
Tuopi toisen ja paremman,
Antavi avullisemman.

Hylästiinpä, heitettiinpä,
Maa lehto lepeämähän,
Hyvä halme hyötymähän,
Hyvä maa makoamahan,
Koivikko kohenemahan,
Katajikko kasvamahan.
Jos lie heitty ja hylästy,
Hyläsköhöt, heittäköhöt;
Ei lehto leväten huoli,
Hyvä halme hyövytellen.
Vuoen lehtonen lepäävi,

Kun tulevi toinen vuosi,
Kasvavi paremman kauran,
Tomiamman touon tuopi,
Vihannamman viljan saapi,
Teräkkään elon tekevi;
Eipä huoli heinäpieles
Yli vuoen oltuansa,
Ei pahene piikalapsi,
Jos on vielä viipykähän,
Kukkana ison ko'issa,
Marjana emonsa mailla.

58. Jo meillä ero tulevi.

Kaks' oli meitä kaunokaista
Pienen piilovaaran päässä,
Koriassa koivikossa,
Heliässä heinikossa;
Nyt meillä ero tulevi
Kotihinsa kumpasenki.

Kenpä kuitenkin erotti
Kaksi kaunista yhestä,
Ken pani vihan välille,
Kahen rakkahan välille! —
Ei kahta rakasta syäntä
Erota Jumalakana.

Elköhön sinä ikänä,
Kuuna kullan valkiana,
Tulko luojan tuomiolle,
Herran kasvoja katselko,
Ken lie luo'un estänynnä,
Aivotun anastanunna!

Orahall' oli omani,
Taimella taki hyväni,
Äsken putkelle rupesi,
Heristihen hiemumahan,
Tuli toinen, vei välehen,
Pois anasti aivottuni.

59. Minä musta, pikkarainen.

Muut on suuret ja soriat,
 Mustakulmat ja koriat,
 Minä musta pikkarainen,
 Vääräkaula ja vähänen,
 Penkin alla peitettävä,
 Lavan alla laitettava.
 Ois voinut minun emoni
 Soriamman synnytellä,
 Liekutella liukkahamman,
 Tuuvitella turpiamman,
 Vaalitella valkiamman,
 Kaunihimman kasvatella;
 Kekäleistä mun keräsi,
 Sysilöistä synnytteli,
 Hyville hylittäväksi,
 Pahoillenki pantavaksi.

60. Olkiset minun omani.

Muien on kullat kuulumassa,
 Armahat ajelemassa,
 Rahalliset rannoillansa,
 Varakkahat valkamilla;
 Mull' on kurjat kuulumassa,
 Armottomat astumassa,
 Raukat mull' on rannoillani,
 Varattomat valkamilla.

Omenaiset muill' omansa,
 Autuahat armahansa,
 Olkiset minun omani,
 Akanaiset armahani.

61. Eipä tunneta tuvuksi.

Noin sanoi minun emoni,
 Varotteli vanhempani,
 Tätä lasta liekuttaissa,
 Tuuvitellessaan tytärtä:

„Nousisiko nuori lintu,
 Kasvaisi minun kanani,
 Kivenpuusta kieltämähän,
 Vakoista valitsemahan;
 Saisin piltin piiallani,
 Pojan poimuhelmallani.“

Jopa nousi nuori lintu,
 Ja kasvoi emon kananen,
 Kivenpuusta kieltämähän,
 Vakoista valitsemahan.
 Olisin minä tupunen,
 Kun tuvuksi tunnettaisi;
 Olisin minä kananen,
 Kun kanaksi katsottaisi;
 Olisin ma pieni lintu,
 Kun oisin linnun liikkehillä;
 Olisin soria sorsa,
 Kun oisin sorsaksi sorittu.
 Vaan ei tunneta tuvuksi,
 Eikä katsota kanaksi,
 En ole lintu liikkehiltä,
 En sorsa soritsemalta;
 Eipä tunne tuhmat naijat,
 Äkki outokset älyä,
 Naivat rikkahan rumia,
 Vaan ei köyhän kaunosia.

62. Köyhän lapsi työt tekevi.

Voi nuo narrit nuoret miehet,
 Voi tuhmat pojan turakat,
 Kun ei keksi köyhän lasta,
 Uksilta ulisevilta,
 Veräjiltä viereviltä,
 Aioilta alenevilta!
 Köyhän lapsi työt tekevi,
 Kaikki rihmat ketreävi,
 Kaikki kankahat kutovi,
 Kaikki lapset liekuttavi. —
 Työt' on rikkahan tytöllä
 Vartensa varustamasta,

Muretta makoamasta,
Toista ilman istunnasta.

63. Jäämmä mansikat mäelle.

Niin on meitä piikasia,
Kun meressä siikasia,
Niin on meitä piikasia,
Kun mäellä mansikoita;
Jäämmä mansikat mäelle,
Mesimarjat muille maille,
Kun on poissa poimijamme,
Katehessa katsojamme.
Pian kurjat kuivetumma,
Marjat maahan lankeamma,
Karisemma kaikki marjat,
Varisemma vaapukkaiset.
Ei kestä kesäinen lehti
Syksyn ilmoissa isoissa,
Kukat kaunihit, koriat,
Taia ei talveksi ruveta.

64. Tieä ei siika syöjeänsä.

Eipä tieä yksikänä,
Arvoa yheksänkänä,
Tieä ei tie kävijätänsä,
Heponen ajajatansa,
Eikä siika syöjeänsä,
Piika pieni viejeänsä,
Nuori neito sulhoansa,
Jos on kanssa kasvakhon,
Yksissä ylentyköhön.
Minun ei kanssa kasva'kana,
Eikä yksissä ylene —
Meri on kanssa kasvamassa,
Aaltoset ylenemässä,
Veet vierellä viruvi,
Lainehet lavalle käypi;
Meren on aallot armahani,

Rakkahani rannan hiekat,
Veikkoni vesiapajat,
Sisareni siikasalmet.

65. Tietämätön kullastansa.

En tieä minä piloinen,
En tieä piloinen piika,
Kuka korjan kirjotttavi
Vasten vaivaista minua;
Kussa kulta tulta poltti,
Armas aikoa kulutti —
Polttiko turulla tulta,
Alla vallin valkiaista,
Vai on suurella salolla,
Syänmaalla synkiällä;
Kävikö käpymäkeä,
Vaiko varvikkosaloa,
Vai lienee meren selällä,
Ulapalla aukialla,
Selvällä meren selällä,
Lakehilla lainehilla.

66. Kaikissa katala yksin.

Yksin vienon veet vetelen,
Yksin kannan puut poloinen,
Yksin jauhan, yksin laulan,
Yksin leivon, yksin keitän;
Kaikissa katala yksin,
Toist' ei turvana ikänä —
Yksin liitäme levolle,
Yksin nousen vuotehelta.
Eipä keksi suuret sulhot,
Ei ne keksi köyhän lasta
Kesannolla kenkiväksi,
Rannalla rakentavaksi —
Kenpä se köyheä käkisi,
Lehmitöntä leyhkäsisi!

67. Korpikotinen.

En tuosta isoa kiitä,
En kovin emoakana —
Teki korpehen kotinsa,
Kankahalle kartanonsa;
Ei ne tunne sulhot tulla,
Eikä kulkea kosijat.
Eipä tunne tuhmat sulhot,
Äkki outokset osoa,
Ilman tien teloittamatta,
Ilman merkin heittämättä;
Paljo kenkiä kuluvi,
Minun kurjan käyessäni,
Tienvieriä viittomassa,
Rastia rakentamassa.

68. Pahasti paimenoinnut.

Menin piennä paimenehen,
Lassa lammasten ajohon,
Ison polven korkunaisna,
Äitin värttinän pituisna.
Jouvuin metsähän mäelle,
Vaaran alle varvikkohon;
Varas istui varvikossa,
Mies vihainen virvikössä,
Otti silkit silmiltäni,
Kultalangat kulmiltani,
Vasket rinnoilta varasti,
Päältäni hyvät hopiat.
Siit' olen asti ilman ollut,
Ajan kaiken kaihonnunna;
Tulin tuhmaksi katala,
Tytär muita tyhjemmäksi,
Ettei naitu naintavuonna,
Korjattu kosiavuonna.
Muut ne naitihin paremmat,
Koriammat korjattihin,
Minä olen outo ottamatta,
Korjoamatta katala,

Minä tuhma tuntematta,
Vieno viemättä vihille.

69. On ikävä iltasilla.

Isoni ilota käski,
Äiti käski riemutella,
Turun uuessa tuvassa,
Kauppamiehen kammarissa:
„Osta mettä, juo olutta,
Ilahuta itsiäsi,
Turun uuessa tuvassa,
Kauppamiehen kammarissa!“
Menin Turkuhun poloinen,
Sain katala kaupunkihin,
Ostin mettä, join olutta,
Ilahutin itsiäni.
Tulin aikahan Turussa
Toisten tyttöjen keralla,
Vaan oli illoilla ikävä,
Paha maata pannessani,
Vaiva vaipua levolle,
Sekä haikia havata.

70. Tuli kolmelta kosijat.

Oikein emoni ennen
Lauloi lapselle minulle,
Sanoi saavani minunki
Sulhon kaunon ja sorian,
Mustakulmaisena, korian;
Sanoi saavani varahin,
Viientoista vuoen päästä.
Kului vuotta viisitoista,
Kului vuoet, vierivät,
Kului kultainen ikäni,
Vieri aika armahampi,
Päivä kaunis karkaeli,
Tuli kolmelta kosijat,
Tuli kun emoni lauloi:

Suru työnti sormuksia,
Itku huivia isoja,
 Kolmas *kuolema* tulevi
 Kotihinsa korjoavi.

71. Jo tulevi Tuonen Tuomas.

Sanottihin sountaessa,
 Lassa ollen laulettihin,
 Sulhon saavani minunki,
 Sulhon suuren ja sorian;
 Senpä vaan olenki saanut,
 Saanut kun sanottihinki.
 Jo vainen iällä tällä
 Suuret sulhaset ajavat —
 Jo tulevi Tuonen Tuomas,
 Matavi Manalan Matti,
 Joka naia nappoavi,
 Kotihinsa koppoavi,
 Ilman voittoa, vaattehitta,
 Ilman liinan aivinoitta,
 Apen paiankauluksitta,
 Ky'yn kirjokintahitta,
 Naon suikkelisukitta.
 Kyll' on kytä Tuonelassa
 Aivinaisiksi anopin,
 Manalla matoja kyllin
 Apen paian kauluksiksi,
 Isot kimput käärmehiä
 Ky'yn kirjokintahiksi,
 Tuonen toukkia tukulta
 Naon suikkelisukiksi.

72. Moni moitti muotoani.

Mikä lie minusta nähty,
 Kuka kummanen katsottu,
 Kun ei suostu suuret sulhot,
 Sulhot suuret ja soriat! —
 Moni moitti muotoani,

Moni katsoi kasvojani,
 Moni varttani valitti,
 Hoki varren hoikeutta.
 On mulla mokoma muoto,
 Kun on muovon moittijoilla;
 Onpa kasvo kaunokainen,
 Kun on kasvon katsojilla;
 Viel' on varteni valittu,
 Kun varren valitsijoilla —
 Mure on mulle muovon tuonut,
 Itku kasvon kaunistanut,
 Huoli varteni valanut.
 Vielä tälle varrelleni,
 Kanssa näille kasvoilleni,
 Sekä muille muovoilleni,
 Suuret sulhoset tulevat,
 Miehet ankarat ajavat,
 Käyvät korkiat kosijat.

Kun ei muita tulle'kana,
 Ei sopine suurempia,
 Ankarampia ajane,
 Niin tulevi Tuonen sulhot,
 Kulkevi Manan kosijat,
 Jotk' ei moiti muotoani,
 Eikä katso kasvojani,
 Ei ne varttani valitse.
 Sitte tuonne saahessani
 Tuonen sulhojen tuville,
 Appi ei paitoa anone,
 Vaattehuksia anoppi,
 Kyty ei kysy kintahia,
 Natolapsi nauhanpäitä.

73. Toisin sattui toivomani.

Toisin toivoin, toisin luulin,
 Ja toisin palo pakisin,
 Toisin mie käkesin kälkö,
 Toisin käv' käkeykseni,
 Toisin toivoni osasi,
 Ajatukseni alemma.

Toivoin suotusen tulevan,
 Armahaisen astelevan,
 Ei tuo suotu tullutkana,
 Eikä armas astununna,
 Jok' oisi johonki vienyt,
 Minun kurjan korjannunna,
 Näiltä suurilta suruilta,
 Apioilta mielaloilta.
 Niinpä nyt iällä tällä,
 Tämän kymmenen kululla,
 Tok' ei muita tulle'kana,
 Ankarampia ajane,
 Kun ei tulle Tuonen sulhot,
 Marssine Manan kosijat,
 Tuonen hattu hartioilla,
 Tuonen lakki pääläella,
 Tuonen kintahat käessä,
 Tuonen kihlat kintahissa.

Kun sitte menen Manalle,
 Tuonen poikien tuville,
 Hyv' on siellä ollakseni,
 Kaunis kasvaellakseni —
 En ole tiellä kellenkänä,
 Enkä kunkana jaloissa,
 En sure sotakesiä,
 Vainovuosia varaja;
 Kyllä Tuoni voiton tuopi,
 Mana maansa suojelevi.

74. Jospa se johi tulisi.

Jospa se johi tulisi,
 Joka mun katalan naisi,
 Sekä kurjan korjoaisi,
 Näiltä ouoilta ovilta,
 Veräjiltä vierahilta;
 Vaikka saattaisi salolle,
 Kulettaisi korven päähän,
 Panisi pajuille maata,
 Lehille lepeämähän.
 Ei paha pajuilla maata,

Eikä läyli lehtisillä,
 Läyli on toisen lämpimässä,
 Varu toisen vaipan alla,
 Tukela tuvassa toisen,
 Huoli toisen huonehessa.

75. Voi jos mie tok miehen saisin.

Voi jos mie tok miehen saisin,
 Miehen mieltäni mukahan,
 Saisin sulhosen sorian,
 Mustakulman ja korian. —
 Jo olen viikon vuottanunna,
 Kauan koissa kasvateltu.
 Voi jos saisin nuoren sulhon,
 Sulhon nuoren ja verevän,
 Joka ilta pään pesisin,
 Joka aamu uuen paian,
 Uuen paian palttinaisen,
 Housut liinan aivinaiset,
 Säärille sukat säviät,
 Kirjakintahat kätehen.
 Sais tuo saappahat itseki,
 Lakin päähänsä lavian;
 Laittaisi lakin Turusta,
 Toisi turkin Tornioista,
 Verat saisi Wiipurista,
 Kamplotit kahennäköiset.

76. Voi kun mie mokoman saisin.

Onpa tietty tietyssäni,
 Materikko mielessäni,
 Mies pieni, punainen poski,
 Valkia, kiherätukka,
 Puolahattu, saapasjalka,
 Verkavästi, silkkihuivi.
 Voi kun mie mokoman saisin;

Joka päivä pään pesisin,
 Joka ilta saunan saisin,
 Ve'et, vastat laitteleisen,
 Veen virrasta vetäisin,
 Vastat varvikkometsästä,
 Puut kokoisin korpiloista,
 Vaikka viien virstan päästä.
 Voi kun mie mokoman saisin,
 Saisin sitte pienen poian,
 Käsi ketreä vetäisi,
 Jalka lasta liekuttaisi.

77. Kun tulis sulho vierahiksi.

Lintunen lehossa lauloi,
 Pyy lehossa pyypötteli.
 Mitä laulat pieni lintu,
 Pyy lehossa pyypöttelet? —
 Kunpa tietäisit tulevan
 Sulhoseni vierahaksi,
 Sillat silkillä panisin,
 Sametilla suorämehet,
 Veralla vetelät paikat,
 Pahat paikat palttinalla.
 Tammesta tuvan tekisin,
 Tammiseinät seisottaisin,
 Tammilattiat latoisin,
 Tammipatsahat panisin,
 Luaslauan lumpehesta,
 Laen lahnan suomuksista.
 Pöyän kullasta kuvaisin,
 Penkin pienistä rahoista,
 Uunin uusista kivistä,
 Pankon saksan paasiloista.
 Oron siltahan sitoisin
 Sulkkuisilla ohjaksilla,
 Kullan kutsuisin tupahan,
 Istuttaisin pöyän päähän,
 Itse istuisin sylihin,
 Kanssa kaulahan kapuisin.

78. Käynkö viikon villapäänä.

Kuku kultainen kähkönen,
 Hopiainen hoilattele,
 Rinta hieta helkyttele,
 Papurinta paukuttele,
 Saksan mansikka sanele,
 Viron puola poimettele:
 Käynkö viikon villapäänä,
 Kauan tukka tuurukkana,
 Hivuskassan kantajana,
 Liemingän levittäjänä,
 Sitojana silkkinauhan,
 Päärihman ripustajana —
 Käynkö vuo'en, käynkö kaksi,
 Käynkö vuotta viisi, kuusi,
 Vai kaiken kaheksan vuotta,
 Ympäri yheksän vuotta,
 Vai käyn kaikenki ikäni,
 Tah ei täyttä tätä vuotta.

Kuku, kuku kultarinta,
 Helskäse hopiarinta,
 Kuku kullat kulmilleni,
 Hopiaiset helmoilleni,
 Kuku kuusin kultavöitä,
 Seitsemän sinihamoja,
 Tälle tyynelle tytölle,
 Tälle kainulle kanalle —
 Neittä nuorra naitavaksi,
 Vihantana vietäväksi,
 Punaposkelle pojalle,
 Sorialle sulhaselle.

79. Kun saisin, mitä sanelen.

Sillenpä minä menisin,
 Kull' ois kuusi kultavyötä,
 Viisi verkaista hametta;
 Kull' ois kuusi kammaria,
 Seitsemän salitupoa,
 Ja kaheksan kellaria —

Kellarit teloja täynnä,
Telat täynnä tynnyriä,
Tynnyrit olutta täynnä,
Juoa jouten ollessani,
Kielin kelpotellakseni.

Kun saisin, mitä sanelen,
Kun saisin salitupihin,
Minä rouaksi rupeisin,
Kauppamiehelle kanaksi,
Pohatalle puolisoksi;
Joisin kahvet kaiken päivän,
Söisin suuhuni sokurit,
Mesileivät mieltä myöten.

80. Luo'pa luoja luotuhuni.

Luo'pa luoja luotuhuni,
Elä mielisuoatuhuni;
Luotu luoksensa vetävi,
Mielisuoat survoavi.
Tuo Jumala tuota miestä,
Jonka sormukset sopisi,
Jonka kihlat kelpoaisi;
Joka naia nappajaisi,
Kotihinsa koppajaisi;
Jok' ei veisi viertämähän,
Panisi palontekohon.

Ellös tuhma tulko'kana,
Kävynkanta käykö'känä;
Kun ei tulle tuuhiammat,
Koriammat kohti käyne,
En minä sinä ikänä,
Kuuna kultan valkiana,
Nuku nurjuksen nutulle,
Väsy värkin turjukselle,
Painu paikkakukkarolle,
Rajakengälle rakastu.

81. Varjele vakainen luoja.

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunonen Jumala,
Tätä neittä joutumasta,
Saamasta tätä tytärtä,
Viinavillin vuotehelle,
Hurstille humalahurjan,
Olutjuojan olkiloille,
Piippusankarin savuille!

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunonen Jumala,
Joutumasta juomarille,
Saamasta kyläratille! —
Kävis tuo joka kapakan,
Joka kannun kallistaisi,
Ostaisi joka oluen,
Joka viinan viillettäisi,
Viinapantiksi panisi
Vaimoltansa vaattehetki;
Itse vaimonsa vetäisi,
Puolisonsa puotteleisi,
Kylmäisi kylävilille,
Joka tielle juohattaisi,
Heitteleisi heinäteille,
Saloteille saatteleisi,
Kirkkoteille kirvottaisi,
Hääteille hävitteleisi.

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunonen Jumala,
Tuvilta tupakan juojan,
Piippusankarin savuilta —
Savu silmät saastuttaisi,
Mustuttais ihanan muovon.

Tuo Jumala toinen miesi,
Toinen miesi ja parempi,
Jok' ei virsi viinan kanssa,
Ei tuiski tupakan kanssa,
Huiski ei humala päässä,
Piippu suussa ei pitele;
Jok' ei heitä heinäteille,
Eikä saattele salolle,

Jokiteille juohattele,
Kylmätä kylävälille;
Riko ei rintaristiäni,
Katko kaulaketjujani,
Korvakolttuja murota,
Sorra kullan sormuksia.

82. Ei naitu naintavuonna.

Mikä lie minusta nähty,
Kuka kumma keksittynä,
Kun ei naitu naintavuonna,
Otettu otantavuonna,
Kirkivuonna kihlattuna,
Viety viimeissä kesänä! —
Naitihin napimpiaki,
Otettiin ouompia,
Naitihin nasaneniä,
Noronaamat suollettiin.
Niin miks' ei minua naitu,
Omenaista ei otettu,
Suon kukaista, maan kukaista,
Kaiken kartanon kukaista,
Mesiheinän hempeyttä,
Kaste'korren kauneutta,
Ahokoivun armautta,
Soreutta solkikoivun,
Lehtokoivun lempeyttä,
Norokoivun notkeutta,
Nororaian raikkautta,
Noropihlajan pituutta?

Oisko herjat helmoillani,
Päälläni pahat panokset,
Sanat kehnot kengilläni,
Sukillani suutelukset? —
Heitän herjat helmoiltani,
Päältäni pahat panokset,
Sanat kehnot kengiltäni,
Sukiltani suutelukset;
Ulosheitän herjät ryysyt,
Arkivaattehet alennan,

Riisun riihiryökälehet,
Kaskivaattehet karistan.
Otan vettä lähtehestä,
Heiluvasta hettehestä,
Jolla peiponen peseme,
Kylän kukka kuuroame.
Panen päälleni parasta,
Kaunihinta kaulalleni,
Kukkeinta kulmilleni,
Hempeintä helmoilleni;
Panen kullat kuultamahan,
Hopiat helisemähän,
Poskeni punottamahan,
Näköpääni näyttämähän,
Jotta kaikki katseleisi,
Kirkkokunta kiitteleisi,
Kyläkunta kummeksisi,
Itseki imehteleisin.

Sitte tälle neitoselle
Kilpoa kosijat käyvät,
Kilvan kihlat kannetahan;
Tulevi Turusta sulhot,
Alta kaupungin ajavat,
Alta linnan liivittävät.
Neito vieähän Wirohon,
Saksan maalle saatetahan;
Kun tulen kotihin tuolta,
Tulen kullassa kotihin,
Hopiassa veikon luoksi,
Silkissä sisaren luoksi.

83. Akoill' on paha ajatus.

Akoill' on paha ajatus,
Tunto pitkätukkaisilla,
Hivus pitkä, miel' lyhyinen,
Etten mie sinä ikänä
Nouse nuoren vuotehelta,
Ylene vesan verevän;
Saa en miestä mielehistä,
Sulhaista sulosanaista.

Vaan vielä tätä nykyä,
 Vielä tällä kymmenellä,
 Nousen nuoren vuotehelta,
 Ylenen vesan verevän,
 Saanki miehen mielehisen,
 Sulhasen sulosanaisen.
 Onpa tietty tieossani,
 Materikko mielessäni,
 Punaposki puolessani,
 Sinisukka suojassani —
 Mies pieni, kiherätukka,
 Matalainen, saapasjalka.
 Kun käypi katua myöten,
 Sirkkasorkka sorkehtivi,
 Se käypi kepein kengin,
 Sukin valkein vaelti,
 Kengin mustin muikotteli;
 Sääret sen syämen syöpi,
 Varsi vatsan halkasevi,
 Muu ruumis murehen tuopi.

84. Täytyvi tätä tytärtä.

Ei täyvy tätä tytärtä
 Pahoille rekipajuille,
 Likaisille liistehille,
 Miehen kainun kainalohon;
 Vielä tälle tyttäreille,
 Tälle kaunolle kanalle,
 Tulevi Turusta sulhot,
 Kirjakorjat kiiättävät,
 Siitävät sinisatulat,
 Verkaviitat viilletävät.
 Sitte täytyvi tytärtä
 Rikkahille reen perähän,
 Kauppioille kainaloihin;
 Verassa vihille vievät,
 Paperissa pappilahan,
 Silkissä salitupihin,
 Säterissä sängyn päälle —
 Sitte ei sänki säärtä pistä,

Sirppi ei sormia sipase,
 Viikate vipase kättä,
 Korenta ei paina olkapäätä,
 Kivenpuu ei kättä lyötä.

85. Viel' on mulla mielitietto.

Minkä tiesivät minusta,
 Kunka kummasen näkivät,
 Kun ei nainehet minua
 Nuo soriat nuoret sulhot,
 Kun ei korjattu kesällä,
 Viimetalvena tahottu,
 Otettu omille maille,
 Kopattu kotikylähän.
 Ei tuo neito tuosta huoli,
 Piä ei pitkältä surua,
 Jos ei naitu naapurihin,
 Kopattu kotikylähän;
 Viel' on mulla mielitietto
 Elossa etempänäki —
 Menen neiti muille maille,
 Omin jalkoini osoan,
 Turun poikien tutuksi,
 Porvarien puolisoksi.

86. Ei tuo neito tuosta huoli.

Mikä lie minusta nähty,
 Kuka kummanen katsottu,
 Kun ei naia naapurihin,
 Oteta omille maille;
 Lie'kö nähty liioin syövän,
 Liioin syövän, liioin juovan,
 Vai tietty vähä tekevän,
 Tahi ei nousevan varahin.
 Ei tuo neito tuosta huoli,
 Jos ei naia naapurihin;
 On maata metson matoa,
 Kuusia oravan olla —

Kyll' on maata muuallaki,
 Ilmoa etempänäki.
 Menen neito muille maille,
 Vierähän Wiron vesille,
 Olen orjana Wirossa,
 Palkkalaisna Pauluskoilla.
 Hyv' on siellä orjan olla,
 Armas piikasen eleä:
 Ei suata survomahan,
 Ei tahota tappamahan,
 Ei oo huolta huumarelle,
 Eikä kiirettä kivellet;
 Vesi siellä vehnät jauhoi,
 Koski kiikutti kivosen.

Saan ma riunasen rahoa,
 Puolentoista polttinaista;
 Ostan ylpiät yliset,
 Aivan ankarat alaiset,
 Ostan uuet ummiskengät,
 Silkkiset sukan sitehet.
 Sitte kuulun kukkasena,
 Hopiaisena heläjän,
 Menen herran heinämaalle,
 Heinämaalle mansikaksi,
 Tahi kirkkohon kukaksi.
 Kaikki rahvas katsomahan,
 Ihmiset imehtimähän,
 Nuoret miehet mieltymähän,
 Sulhaset suatsemahan,
 Minun allin armautta,
 Ja korian kukkautta,
 Soreutta sorsalinnun;
 Siitä naivat Narvan herrat,
 Vievät Wiipurin isännät,
 Suurihin salitupihin,
 Kaunihisin kammarihin.

87. Nouse lempi liehumahan.

Kukapa täss' on Hiien kuotto,
 Kenpä Lemmon lentokeihäs,

Joka lempeni lähetti,
 Pani kuulun kunniani,
 Tikan tiehen, tien ohe'en,
 Maan alle, maon pesähän,
 Tikan tietoliukkusehen,
 Kären käyntiloukkosehen!

Vielä mä lempeni herätän,
 Nostan kuulun kunniani,
 Tikan tiestä, tien ohesta,
 Maan alta, maon pesästä,
 Tikan tietoliukkusesta,
 Kären käyntiloukkosesta;
 Nostan lempeni levosta,
 Kunnian kulonki alta.

Nouse lempi liehumahan,
 Kunnia kukostamahan!
 Kule kuu, palate päivä,
 Pala nuorten miesten mieli!
 Syän syttyös tulehen,
 Povi polttohon kovahan,
 Vatsa valkian väkehen,
 Mieli melki heltehesen;
 Jott' ei oisi öissä maata,
 Eikä päivällä levätä!

Paloi tuli, paloi taula,
 Pala nuorten miesten mieli! —
 Paras mulle, ei pahinta,
 Paras pappien seasta,
 Killin kirkkorahvahasta,
 Sorein sotaväestä,
 Verevin vesien päältä!

88. Paistaa päivä muuallaki.

Mitä neiti tuosta huolin,
 Kuta kukkanen valitan,
 Jos ei naia naapurihin,
 Oteta omille maille! —
 Paistavi Jumalan päivä
 Muuallunki maalimassa,

Ei isosen ikkunalle,
Ei veikon veräjän suulle.

Menen neiti muille maille,
Toukka toisille vesille,
Savohon sananalainen,
Vihattava Wiipurihin;
Sitte naivat Narvan herrat,
Vievät Wiipurin isännät,
Liikuttavat linnan herrat,
Keltyn saksat saattelevat.
Kevyt on Keltysssä eleä,
Kevyt syöä Keltyn leipä —
Kesäss' ei tehä kekoa,
Talvess' ei tapeta riittä;
Leipä linnasta tulevi,
Särvin kaikki kaupungista;
Syömättä siat lihovat,
Kaunis karja katsomatta.

En tuolta kotihin tulle,
Käy en näille kartanoille,
Ennenkun verassa vierin,
Sametissa saan kotihin,
Oma poika ohjillani,
Saamani satulan päällä.
Kun ma tyttönä tulisin,
Kassapäänä kalkettaisin,
Viel' ois viiellä vihoa,
Kuuellaki kulkun täysi,
Kysymistä kymmenellä,
Sa'alla sanelemista.

89. Lökkän musta muille maille.

Mustaksi mua sanovat,
Tervaskannoksi tekevät,
Pahaksi panettelevat,
Kekäleeksi kelläjävät;
Moni on mustempi sanoja,
Pahempi panettelija —

On kyllin kekälehiä,
Tiellä tervaskantojaki.

Enkä tuosta neito huoli,
Jos mun mustaksi sanovat;
Lökkän musta muille maille,
Rauankarva kaupunkihin,
Siellä musta valkenevi,
Rauankarva kaunistuvi —
Saksan saipua pesevi,
Meren vaahti valkasevi.
Tok se on veteä toisti
Uuen linnan linnukkinen,
Suomen suolainen silakka,
Kaupungin kala makia.

90. Pois tulee tytölle lähtö.

Aina muut mukahisensa,
Kuki kielikumppalinsa,
Ottavat omilta mailta,
Tuovat mailta tuttavilta;
Minä vieno vertoani,
Minä kainu kauppoani,
En ota omilta mailta,
Tuo en mailta tuttavilta.
Pois tulee tytölle lähtö,
Erohetki ennättävi,
Tästä kylmästä kylästä,
Katalasta Karjalasta;
Ero on viinat keitettyinä,
Ero pantuna oluet,
Kohta korjat käännettynä,
Päin ulos, perin tupahan,
Lappein ison latohon,
Kalten karjohuonehesen.

91. Jo nyt luulen luopuvani.

Pois tuli tytölle lähtö,
Matka maasta ottaminen,

Tästä kuulusta kylästä,
Kaunihasta Karjalasta,
Jossa kasvoin kaunokainen,
Ylenin ihana neito,
Kaiken kasvantoikäni,
Lapsipuolen päiviäni.

Enmä tuota ennen luullut,
Enkä uskonut olisi;
Tok en luullut luopuvani,
Uskonut eroavani,
Tämän linnan liepeheltä,
Tämän harjun hartehelta.
Jo nyt luulen, jotta luovun,
Sekä uskon, jott' eroan,
Luovun loisin luojaella,
Vierin vierahan tavalla.

Lähen nyt kukka kulkemahan,
Vaapukka vaeltamahan,
Mansikka matelemahan,
Veran nukka vieremähän;
Vierin soita, vierin maita,
Vierin ventoja vesiä,
Vierin maille vierahille,
Kulkenen kuhun tahansa,
Päätä pääsky syöttämähän,
Henkeä elättämähän.

Millä syötän pääni pääsky,
Heikko henkeni elätän? —
Kaks' on kättä kaunokaista,
Kaksi jalkoa jaloa,
Niillä syötän pääni pääsky,
Heikko henkeni elätän —
Syötän suuni survoittaki,
Täytän tähkäjauhoittaki.

92. Suotta soimat nostettiin.

Suotta soimat nostettiin,
Kiusan kielet kannettiin,
Mun päälle hyvän tapani,
Päälle kuulun kunniani.

Jopa vaan tytöstä tästä
Piiat tuumoa pitivät,
Sekä piiat, jotta poiat,
Miehet mieliä pahoja,
Sekä siirtivät sisaret,
Jotta langot laittelivat,
Heimokunta herjaeli.
Noin ne luuli luppakorvat,
Ajatteli arpinaamat,
Tämän piian pilkan saavan,
Häpiähän häilähtävän —
Koiterehen kuolevani,
Kaatuvan kalojen syöä.
Vaan en kuole Koiterehen,
En kaau kalojen syöä;
Vielä nyt tätä nykyä,
Vielä tällä kymmenellä,
Lempipaitoihin paneme,
Lyöme lykkyvaattehisin.
Vielä tälle vienoselle,
Vielä vienopäiväiselle,
Kolkkavi kosijan kengät,
Välkkävi vävyn kypärät;
Pian Pielinen pesevi,
Vesi kuulu kuuroavi,
Vesi vallan valkasevi,
Enon valkama valavi.

93. Sepä vasta sen pahempi.

Paha lienenki poloinen,
Pahemmaksi pantanehe;
Tuhma lienenki poloinen,
Tuhmemmaksi turmellahan;
Kehno lienenki poloinen,
Kehnommaksi kellätähän.
Eipä se paha olisi,
Kun kylän paras panisi,
Kylän kukka kuikuttaisi,
Kylän sankari sanoisi.
Sepä vasta sen pahempi,

Sepä äsken äitelämpi,
 Kun panee kylän pahimmat,
 Kylän huonot huikuttavat,
 Kylän kehnot kelläjävät,
 Kylän herjat herjoavat,
 Kylän rietat riioavat,
 Kylän ilkiät ilovat,
 Puhelevi ruumenpurnut,
 Tervakirnut tempoavat,
 Syltysammiot sanovat,
 Kellokaulat kelläjävät.

Ja mitä huolitta minusta,
 Kuta kannatta surua,
 Hevon huulet Hermikistä,
 Pulloturvat Tuurikista,
 Pullosuut punakerästä? —
 Senpä te minusta saatta,
 Min kirves kivistä saapi,
 Napakaira kalliosta,
 Järky jäästä iljenestä.
 Saatta sen sanottuanne,
 Minkä ilman oltuanne —
 Syntiä syämen täyen,
 Vatsan täyen vaikeutta.

94. En ole syötävä soria.

Aina laulan laitettava,
 Aina pantava pajatan,
 Sanelen sananalainen,
 Vihattava vierettelen:
 Mitä te hyvät imeiset,
 Viikon kannatta vihoa,
 Päälle mun vähäväkisen,
 Lapsen pienen pikkaraisen? —
 En ole syötävä soria,
 Enkä purtava punainen,
 Kaluttava kaunokainen;
 Naitava minä olisin,
 Otettava oivanlainen,
 Korjaeltava koria.

95. Tulin kummaksi kylähän.

Tulin kummaksi kylähän,
 Imeheksi ihmisihin,
 Ouoksi omille maille,
 Nauramoiksi naapurihin.
 Otettiin minusta outo,
 Varsin virhi viskattiin,
 Minun lapsen lauluistani,
 Pienen pilpatuksistani;
 Tuli soppehen sohina,
 Sekä nurkkihin nuhina,
 Silmän isku ikkunoihin,
 Jalan polku porstuihin. —
 Pantihin minä pahaksi,
 Tuhmemmaksi turmeltihin.
 Pankohotpa, min panevat,
 Sanokohot, min sanovat,
 Pian mie paha pakenen,
 Kohta outo kollahtanen;
 Kohta tästä kolkan käännän,
 Kolkan käännän, toisen väännän,
 Käännän silmät sinne päin,
 Kusta kultani tulisi,
 Herttaseni herskuttaisi.
 Menen tuhma tuonnemmaksi,
 Kulen kumma muille maille;
 Ei taia minun täheni,
 Kauttani minun katalan,
 Mieli mierolta vähetä,
 Ajatus kylän akoilta,
 Nauru naapurin tuvilta,
 Leikki lemmon loumajoilta,
 Silmän isku ikkunoilta,
 Välkytys kyläväliltä.

96. Liika minusta laitettiin.

Liika minusta laitettiin,
 Sekä laava laskettiin,
 Moni virhi viskattiin,

Saatihin moni sanoma.
 Ken minusta liian laittoi,
 Liian laittoi, laavan laski;
 Tulkoon laava lapsistansa,
 Sekä liika saamistansa,
 Pojistansa miehen polku,
 Tyttärestä läänilautta,
 Miniästä mieliharmi.

Sanottiin minun poloisen
 Sata lasta saaneheni,
 Tuhat tuuvitellemeni;
 Saakohot itse sanojat,
 Saakohot saviset lapset,
 Sisiliskoiset sikiöt,
 Käärmehiset kät kyläiset,
 Korppilintujen kokoiset,
 Linnun mustan mustukkaiset.

97. Suotta soimat nostettiin.

Ei minusta olle'kana,
 Olle'kana, liene'känä,
 Viikoista vihanpitoa,
 Kaukaista ylenkatsetta.
 Jo on viikko vihattuna,
 Kauan ylenkatsottuna,
 Suotta soimat nostettuna,
 Kiusan kielet kannettuna,
 Päälle mun hyvän tapani,
 Päälle kuulun kunniani.

Sanottiin, soimattiin,
 Sanottiin minun poloisen
 Silmin syöväni urohot,
 Käsin miehet kätkeväni;
 Surma syököhön urohot,
 Tauti miehet tappakohon,
 Kalma käsin kätkeköhön.
 Tulkohon Turusta rutto,
 Amputauti Aunuksesta,
 Veritauti Wiipurista;
 Ampuisi akat kylästä,

Koukkuleuat kopristaisi!
 Ei minua muut sanoisi,
 Akat saatanaat sanovat,
 Pakanaat panettelevat,
 Varajavat poikiansa,
 Luulevat lutuksiansa,
 Minun pienen pettäväni,
 Katalan kaottavani;
 Piru heitä pettäköhön,
 Tuoni heitä toivokohon,
 Tytöt Kalman katselkohot,
 Maanitelkohot Manalan.

98. Mitäpä suren sanoista.

Jospahan poloinen lienen,
 Eli lienen tuhma tuiki,
 Pahemmaksi nuo panevi,
 Tuhmemmaksi turmelevat;
 Kylä on suuri suita täynnä,
 Silmiä sitäi enemmän,
 Korvia sitäi kovemman.
 Vaan mitä huolinki hotakka,
 Aika piika pelkeänki,
 Mitäpä suren sanoista,
 Kuta tottelen torista —
 Mie olen tottunut torihin,
 Sattunut kylän sanoihin,
 Viipynyt kylän viho'in,
 Puuttunut puhetten alle.

Kun kuulen sanottavaksi,
 Eli liioin pantavaksi,
 Silloin seison selvemmästi,
 Piän päättä pystymmästi,
 Olen kun oriheponen,
 Tahi sälkö säärtä lyöen;
 Kuulisin kiitettäväksi,
 Kertakaan kehuttavaksi,
 Alempana pään pitäisin,
 Alas silmät siirteleisin.

99. Sanat päälleni satavi.

Usein minä poloinen,
 Usein tytär utuinen,
 Luskan luisessa tuvassa,
 Kiehun kielikattilassa.
 Usein minun poloisen,
 Usein utuisen lapsen,
 Sanat päälleni satavi,
 Puheet putoelevat.
 Sanottiin minun poloisen
 Juossehen joka kisassa,
 Maannehen joka majassa;
 Moni huoraksi hokotti,
 Moni vannoi varkahaksi —
 Huorammat hokottajani,
 Varkahammat vanhojani.
 Mitä mie vaivainen varastin,
 Kuta oisin kurja saanut:
 Pykäläss' oli piimäpytty,
 Merkissä isännän itra,
 Vakassa vaja'a leipä,
 Aitassa alottamaton.
 Leikkasin manatun leivän
 Manatusta kannikasta,
 Makasin unen manatun,
 Torkahin toran-alaisen,
 Manatuilla vuotehilla,
 Kirotuilla pääaloilla —
 Makia uni manattu,
 Tuo mielen toran-alainen.

100. Vierin vierahan varalle.

Olin mie isoni koissa,
 Veikon kaunon kartanossa,
 Olin kun omena-marja,
 Tahin kun mansikka mäellä;
 Nyt on tullut turmiolle,
 Tammanna tavattomaksi.
 Vei ensin emoni surma,

Sitte tauti taaton tappoi,
 Vesi veljeni hukutti;
 Jäin minä ve'en varahan,
 Tulin tuulen turvan alle.
 Ei paha ve'en varassa,
 Eikä tuulen turvan alla;
 Pah' on vierahan varassa,
 Tunnottoman turvan alla.
 Tulin mie tähän talohon,
 Tulin kun tulikipuna;
 Vierin vierahan varahan,
 Vierin kun vesipisara;
 Äkättihin äiä syövän,
 Tiettihin vähä tekevän,
 Varattiin varastavani,
 Ei varahin nousevani.
 Kyllä kuulin mieki kurja
 Lemmon linnun laulavaksi,
 Kuulin, kuinka kukko lauloi,
 Ilotsi isännän lintu;
 Vaan en voine vuolas nosta,
 Enkä haikia havata,
 Kullaki kukon sanalla,
 Linnun laajan laulannalla. —
 Voi sinua kurja kukko,
 Haikia havukan ruoka,
 Kun sa niin varahin laulat,
 Allittelet aikaisehen!
 Et sä silloin laajoin laula,
 Et alota aikaisehen,
 Kun sa vieähän viluhun,
 Paiskatahan pakkasehen.

101. Monta muoriteltavata.

Mont' on muoria minulla,
 Monta muoriteltavata;
 En tieä kuta kumarran,
 Kumarran vähä kutaki.
 Vainko heitän herjat kaikki,
 Pakenen pahoista poies,

Vaikka metsähän menisin,
 Korpehen kotini saisin.
 Ennen kuusia kumarran,
 Kun kumarran kunnotonta,
 Ennen kierrän kieron koivun,
 Kun ma kierrän kelvotonta;
 Ennen palvelen pajua,
 Kun ma palvelen pahoa;
 Ennen leppeä lepytän,
 Kun lepytän lempolaista.

Lempoko näistä lemmen saapi,
 Piru kunnian pitävi,
 Tästä lemmon leisiosta,
 Pirujen pesäsijasta! —
 Hyppäsin hypyn jaloilla,
 Kävin kärpän kämmenillä,
 Siistiä tavottaessa,
 Kunniata pyytäessä;
 Saanut en kurja kunniata,
 Raukk' en lempiä tavannut,
 Vaikka vuoret vierettäisin,
 Kalliot kaha panisin.

102. Kun ma voisin vielä vuoën.

Tuskaksi minun tulevi,
 Pakoksi minun panevi,
 Tätä orjana oloa,
 Vierasta kiven vetoa —
 Kivi kiskoi harteheni,
 Paasi paitani repäsi.

Kun ma voisin vielä vuoën,
 Kesteä tämän kesosen,
 Tämän syksyn syylätellä,
 Tämän talven tallustella,
 Akan ankaran apuna,
 Rautakämmenen kälynä!

Jospa voisin vuoën olla,
 Tok' en toiseksi rupeisi,
 Paistiksi pahan emännän,

Tulikulkun kumppaliksi;
 Kun minkä sanan sanovi,
 Tuli suusta suihkuavi,
 Kipunoivi alta kielen,
 Savuaa sanan jälestä.

Jo ma voinen vuoën olla,
 Yhen kesteä kesosen,
 Yhen syksyn syylätellä,
 Yhen talven tallustella,
 Akan ankaran apuna,
 Rautakämmenen kälynä;
 Teräksestä tietän kengät,
 Paulat vaskesta panetan,
 Joilla seison seinävieret,
 Kuuntelen kujaperukset,
 Kunnes suuri suisteleksen,
 Ankara asetteleksen,
 Rautakämmen käänteleksen,
 Tulikulku kuohteleksen.

103. Emännäll' on kolme kieltä.

Niin minäki pieni piika,
 Kun on muutki pienet piiat,
 Orjaksi olen osattu,
 Pantu palkan piikuutehen,
 Näille tuhmille tuville,
 Asunnoille arvoisille.
 Niin kiilui isännän silmät,
 Kun tuima tulikipuna,
 Niin liikkui emännän kieli,
 Kun on kuiva haavan lehti.
 Emännäll' on kolme kieltä —
 Yksi puinen, toinen luinen,
 Kolmas on kivinen kieli;
 Puisella puhui tuvassa,
 Luisella lukon takana,
 Kivisellä kellarissa.
 Mit' ei kielellä kerinne,
 Kut' ei saattane sanoilla,

Sen panevi seipähällä,
Halkosilla haastelevi. —

Eipä se paha olisi,
Ei ois puolinkaan pahoa,
Kun on tuojani toruisi,
Tahi saajani sanoisi,
Iskisi imettäjäni,
Löisi löylynkylvettäjä;
Se vasta paha paneksen,
Sepä tuskan tuottelevi,
Kun on tuomaton toruvi,
Saamaton pahoin sanovi,
Iskevi imettämätön,
Lyöpi löylynkylpemätön.

104. Mahoit ennen luoja luoja.

Voi kun loit minua luoja,
Voi kun säätelit Jumala,
Orjaksi osalliselle,
Vangiksi varalliselle.
Kun et sie minua luonut,
Säätänyt tätä tytärtä,
Vaimoksi varalliselle,
Pohatalle puolisoiksi,
Joka kestin juoksijaksi,
Joka ilta iloitsijaksi.

Mahoit ennen luoja luoja,
Luoja luotoja merehen,
Salasaaria sanella,
Karipäitä kasvatella,
Ennenkun tätä tytärtä,
Näille päiville pahoille,
Portahille pyöriville,
Varvuille vapiseville,
Joka tuulen tuultavaksi,
Satehen saeltavaksi!

105. Lähen linnahan kanaksi.

Ei minusta liene'känä
Orjaksi omille maille,
Lähen linnahan kanaksi,
Maille muille marjaseksi.
Ennen kannan maitokannun,
Maitokuksinan kuletan,
Siihen sillan korvasehen,
Tahikka kaupungin kaulle;
Ennenkun kannan kaskipölkyn,
Nokipölkyn nostattelen,
Sillä paikalla pahalla,
Tuhmalla tulirovilla,
Josta saita syöä saapi,
Punakuoren purraksehen,
Joka vei vähän väkeni,
Vaahen otsasta valutti,
Kaikki kiskoi kylkiluuni,
Väänti hartiot hajalle.

106. Ei ollut kaunis Karpan puoli.

Olin Karpalla kanana,
Herttasena herran poian;
Kaunisko oli Karpan puoli,
Heleväinen herran puoli? —
Ei ollut kaunis Karpan puoli,
Ei helevä herran puoli;
Se kaunis Kalinan niemi,
Se soria Sorsan niemi,
Suuren aallon survelija,
Suuren vietran vierettäjä.

Voi sie kumman Kuittijärvi,
Voi sie lemmon liete'pohja,
Minun kurjan kuolettaja,
Minun suotta souattaja,
Sormieni sorruttaja,
Verieni vierettäjä,
Lihojeni liuvuttaja,

Koko varren vaivuttaja.
Saattaisiko suurisynty,
Auttaisi ylinen armo,
Tätä neittä Niemelästä,
Kaunoista Kalinalasta,
Immeksi ison kotihin,
Tahi Karpalle kanaksi;
Tok mie tuohukset vetäisin,
Vahasuat saattaleisin,
Parahiksi pappilahan,
Kirikköhön kiiättäisin.

107. Ei tytär jokehen joua.

Soutaisin isoni purtta,
Kun lehteä lennätellen,
Souan vierasta venettä,
Veän kun vesi-hakoa;
Vesi vie vähän väkeni,
Aalto armahan ikäni,
Tuuli tukkani repivi,
Muun muovon vihuri viepi.

Tule tuuli, paista päivä,
Laske lasta irrallehen;
Ota minua orjuudesta,
Päästä palkan piikuudesta,
Vaikka vierisin vetehen,
Kaatuisin kalajokehen,
Sisareksi siikasille,
Veikoksi ve'en kaloille —
Siiat silmäni pesisi,
Hautit pääni harjoaisi.

Vaan kun kuolen kuulu piika,
Riutunen tytär ritunen;
Kukapas sitte kullalleni,
Kenpä kielilinnulleni,
Puun saapi, halon hakevi,
Ve'en rannalta vetävi? —
Ken pesi pyhäiset pyykit,
Arkipaiat ompelevi,
Nästykit näpertelevi,

Viepi ne vesikivelle,
Alle kartun kantelevi,
Sotkuhun sovittelevi?

108. Vierahan ylösajanta.

Piennä heitti minun emoni
Kylän vaimojen varahan,
Kylän naisten kylvetellä,
Kylän akkojen ajella.
Kaikki tunnen mie katala,
Kaikki oon kokenut kurja,
Mieron mielen, mieron kielen,
Mieron armot armahimmat,
Kyläiset hyvinpiännät,
Vierahan ylösajannan.

Kun vieras ylös ajavi,
Noin se silloin vieras virkki:
„Nouse pois, nokinen pölkkyy,
Hava'a vesihakonen,
Puhu tulta turve'korva,
Lietso lemmon liekuttama!“
Ei se niin oma emonen,
Noin sanois oma emonen:
„Nouse ylös noutamani,
Kaapsahtele kantamani,
Puhu tulta tuomaseni,
Lietso liekuteltuseni;
Kun et jaksa, niin lepeä,
Ja lietso levättyäsi!“

109. Kasvoin lassa armotonna.

Eipä kasva kaikki lapset,
Ei ylene yksikänä,
Niinkun mie katala kasvoin,
Yksipuolinen ylenin.
Kasvoin lassa armotonna,
Yksipuolisna ylenin;
Kasvoin kun karankokuusi,

Nousin kun noropetäjä,
 Niinkun putki puun nojassa,
 Saraheinä sammalsuolla,
 Kaste kaihassa tilassa,
 Vesi vaahterin vajossa.
 En kasvan't kananmunilla,
 Ylennyt sianlihoilla;
 Kasvoin kainalopaloilla,
 Täyvyin kaalin tähtehillä,
 Veräjillä vierahilla,
 Uksilla ulisevilla.

Kunp' on eukkoni eläisi,
 Oisi vanhin valvehella,
 Ei se lapsi näin kävisi,
 Nukkavierulla nutulla,
 Karvavieru kauhtanalla,
 Paha raiska paita päällä;
 Maata verkani vetäisi,
 Siltoa sinihamonen.

110. Tule ei päivä polvenaan.

Elköhön hyvä Jumala
 Luoko lasta luonnotonta,
 Eikä aivan armotonta,
 Isotonta alle ilman,
 Emotonta ensinkänä,
 Niinkun loi minun Jumala
 Isottaman alle ilman,
 Emottoman ensimmäisen —
 Loi kun lokkien sekahan,
 Karille meren kajavan.
 Päivä pääskyille tulevi,
 Varpusille valkenevi,
 Ilo ilman lintusille;
 Ei minulle milloinkana.
 Eipä se emottomalle,
 Tule päivä polvenahan,
 Eikä valkia valosta,
 Ei ilo sinä ikänä.

Käyn mä kymmenen kyleä,

Samoan sa'an taloa;
 Ei ole sitä sisarta,
 Vielä veljeä vähemmin,
 Jolle huoleni sanoisin,
 Ja haluni haasteleisin —
 Sisaret on siellä täällä,
 Veikkoni Wenäehellä.

Jos ma virkan vierahalle,
 Kyllinki kylän väelle,
 Vieras sen viieksi panevi,
 Kyläläinen kymmeneksi.
 Parempi, sanon pajuille,
 Eli haastan halkosille,
 Kerron puille pääni päällä,
 Maahan alla jalkojeni;
 Lausun saunan lautasille,
 Itken saunassa saloa,
 Kyllin kylpihuonehessa,
 Ylisellä yksinäni —
 Yliset ulasvesille,
 Saunan lauat lainehille.

111. Pois itkin ihanat silmät.

Miks' on silmäni sipalat,
 Näkimeni näin huterat —
 Lie'kö lassa langeteltu,
 Ja piennä pahoin pieltä? —
 Ei oo lassa langeteltu,
 Ei piennä pahoin pieltä.
 Siit' on silmäni sipalat,
 Näkimeni näin häperät;
 Kun ennen emoa itkin,
 Kantajata kaihoelin,
 Surin suurta syöttäjeä,
 Varuin suurta vanhempoa.

Itkin vuoan, itkin toisen,
 Itkin kohta kolmannenki,
 Kolmannenki, neljännenki,
 Vielä itkin viiennenki;
 Pois itkin ihanat silmät,

Kasvon kaunihiin kaotin,
Puottelin punaisen posken,
Vereväisen vierettelin.
En ole sitte silmin nähnyt,
Kun on kirstu kiini pantu,
Rautanauloilla napattu,
Vasaroilla vahvistettu.

112. Ei kuule emo minua.

Kun olin lassa kuuskesoisna,
Vielä viisivuotoisena,
Olin nokka nuotilleni,
Sekä vilkka virsilleni,
Laulelin jokaisen lakson,
Joka rannan rallattelin;
Nyt en oo nokka nuotilleni,
Enkä vilkka virsilleni,
Ilman laulan laitoissani,
Murehissani murajan.
Laulan mie liki kotia,
Liki vettä vierettelen,
Liki laulan linnaistani,
Liki salvanta sanelen,
Ehkä kuulisi emoni,
Panisi pa'an tulelle,
Parasta pa'an sisälle;
Tulisi kyselemähän,
Ja saisi sanelemahan:
„Mitä laulat lapsueni,
Kuta lintuni likerrät?“

Ei kuule emo minua,
Jos mie silmillä siherrän,
Tahi kulmilla kuherran,
Päälaella laulattelen;
Enkä huoli huutamahan,
Ei se kuulu kumminkana,
Ei kuulu emolle itku,
Ei valitus vanhemmalle —
Huuto ei kuulu Tuonelahan,
Valitus Manan majoille.

113. Nokeusin nuotioilla.

En minäki oisi ollut,
Isän koissa ollessani,
Mustin muita neitosia,
Kalvakin kylän kanoja.
Vaan ma mustuin mustikoilla,
Painuin marjoilla pahoilla,
Muutuin mustilla tulilla,
Nokeuhuin nuotioilla,
Keryin keittovalkioilla,
Savustuin savumajoilla;
Kun söin lassa mustikoita,
Paljo marjoja pahoja,
Nukuin nuotiotulilla,
Makasin savumajoilla.

114. Oisinko pojaksi luotu.

Kun oisin poikana poloinen,
Kalki jousen kantajana;
Ei ne pyyt pyhää pitäisi,
Oravaiset oisi jouten.

Oisinko pojaksi luotu,
Ja kyhätty kyntäjäksi,
Enmä näissä näin kävisi,
Kylän vierahan varassa;
Kyntäisin isoni maita,
Ja vakoisin vanhempani;
Ei vieras viheltelisi
Pelloilla ison perillä;
Ei itkis isoni pelto,
Vainiot valitteleisi.

Itkikö isoni pelto,
Taaton vainiot valitti? —
Itkipä isoni pelto,
Taaton vainio valitti.
Kun kävin sivutse kerran,
Astuin aitojen alatse,
Kuulin itkevän isosti,
Vahvasti valittelevan,

Kylällistä kyntäjätä,
 Vierasta vakoajata.
 Pellot itki, niityt itki,
 Kotinurmet nukkerehti,
 Näin hyveä niittäjätä,
 Kaunista kaputtajata.

115. Toisinpa kävi kätehen.

Toisin tiesin, toisin toivoin,
 Toisin luulin ja käkesin,
 Toisinpa kävi kätehen;
 Tuli tyhjä toivotusta,
 Vale viikon vuotetusta,
 Tosi toivomattomasta.

Mennä vuonna, näill' ajoilla,
 Kuka tiesi kuulun piian,
 Kenpä kenstin morsiamen,
 Sukivan suruista päättä,
 Huolellista harjoavan,
 Kaihollista kampoavan.

Mennä vuonna, näill' ajoilla,
 Kuka tiesi, kenpä luuli,
 Tänä vuonna, täll' ajalla,
 Kynsivän kylän väliä,
 Mieron teitä mittelevän;
 Nämät notkot nousevaksi,
 Nämät maat matelevaksi,
 Nämät kursot kulkevaksi.

Enpä uskonna olisi,
 Jos oisi sata sanonna,
 Viisi viiasta puhunna,
 Kuus' sanonna kuusikosta,
 Näille juonin joutuvani,
 Näille päivin päätyväni,
 Jotk' on päivät päälle päässyt,
 Juonet joutunna käsihin.

116. Osan tähän ei otettu.

Olisi tämä otettu,
 Neito kaunonen katsottu,
 Tämä muoto muuanne'ki,
 Tämä kasvo kaikin paikoin;
 Osan tähän ei otettu,
 Tavan tähän ei tahottu.
 Ken oisi köyhän ottanunna,
 Katsonna minun katalan,
 Minun kurjan korjannunna;
 Oisi tuo poloinen poika
 Saanut vihkurin vihoa,
 Paljo päiviä pahoja,
 Sylin syäntähän piellä,
 Käsivarsin vatsoahan —
 Saanut panna paiatuutta,
 Sukatuutta surkutella,
 Hoiotella housutuutta,
 Panna paitansa pahuutta.

117. Miksi olen laiha.

Aina laulan laiha piika,
 Tielle heitetty heläjän,
 Sanelen sanan-alainen,
 Kaitaposki kaikottelen,
 Kun ei muut lihavat laula,
 Pulsdiammat ei puhele,
 Verevämmät vierettele,
 Kaunihimmat kaikottele.

Laulan, laulan laihalanta,
 Kuivalanta kuikuttelen,
 Laulan laihoilta lihoilta,
 Kupehilta kuuttomilta.

Miks' olen lihoilta laiha,
 Kupehilta ilman kuutta? —
 Siks' olen lihoilta laiha,
 Kupehilta ilman kuutta,
 Kun on lassa langeteltu,
 Piennä kolhittu kovasti. —

Voi velonen veitoseni,
Kaunis kasvinkumppalini,
Kuin sa kuitenkin vetelit,
Ja pitelit pienosena,
Huppusena huiskuttelit,
Kantelit kapalolassa! —

118. Ikävä omia maita.

Laulan, laulan laiha piika,
Vieritän veretön lapsi;
Laulan rannan laiturilla,
Vieritän vesikivellä,
Johon kaikki aallot käypi,
Veen tyrskyt tyyräjävi,
Minun raukan laulellessa,
Kurjan kuikerrellessani.

Minä laulan laiturilla,
Vieritän vesien luona,
Jotta kuuluisi kujerrus,
Ääneni yli vesien;
Kuuluisi kotikylähän,
Oman puolen poikasilles —
Ikävä minun tulevi,
Ikävä omia maita,
Oman puolen poikasia,
Oman Suomen sulhasia.

119. Surujani mie sukitan.

Katsos muita miekkosia,
Ja onnen osallisia,
Sukittavat suotujansa,
Luotujansa paiottavat;
En minä sinä ikänä,
En poloinen polvenani,
Sukittele suotuani,
Luotuani paiottele —
Surujani mie sukitan,

Paiotan pahoa mieltä,
Mielen kaiken kääntehiä,
Liikkehiä liian mielen.

Kunpa kuolisin poloinen,
Katalainen katkiaisin,
Sukat surmalle tekisin,
Paiat Kalman poikasilles —
Sukat suurista suruista,
Paiat päivistä pahoista,
Housut huolen kankahasta,
Iholiivit itkuloista.

120. Kunpa kurja kuolisinki.

En minä sinä ikänä,
Kuuna kullan valkiana,
Näkijälle kättä näytä;
Näkijä valehtelevi
Syöäksehen, saahaksehen,
Kylläisnä eleäksehen.

Noin sanoi Savon näkijät,
Noin pakisi Pohjan noiat,
Minun kurjan kuolevaksi,
Kalkisen katoavaksi,
Nuorena nukahtavaksi,
Kasvavana kaatuvaksi —
Minä hoikka huolemahan,
Ja musta murehtimahan.
Mieleni meni pahaksi,
Syämeni surulliseksi,
Enkä kuollut kuitenkana,
Tainnut en kalkinen kaota.

Kunpa kurja kuolisinki,
Katkiaisinki katala,
Äsken tuosta toissa vuonna,
Kohta kolmanna kesänä,
Maassa heinänä helyisin,
Kukkana kukostelesin —
Paremmat kukalla päivät,
Helevämmät heinäsellä,

Kun on kurjalla minulla,
Kovin koitopäiväisellä.

121. Löyän armon aaltoloissa.

Läksin piennä paimenehen,
Lassa lammasten ajohon,
Istuin maalle marjaiselle,
Nukuin nurmikkokeolle;
Tuli vieras viiviköltä,
Koiransuoli koivukolta,
Jok' otti minun omani,
Piti piikakunniani.

Menin itkien kotihin,
Itkien ison pihoille;
Iso torui ikkunalta,
Emo aittansa ovelta,
Veikkoni veräjän suulta,
Sisko sillan korvaselta —
Ollut ei turvoa tuvassa,
Armoa katosten alla.

Niin jo kohta koito raukka,
Näillä päivillä pahoilla,
Löyän turvan tuulen alla,
Armon aaltojen seassa —
Mennä mieleni tekevi
Alle aaltojen syvien,
Sisareksi siikasilte,
Veikoksi ve'en kaloille.

Ellös sie emoni sitte
Panko vettä taikinahan,
Laajalta lahen perältä,
Ilman karvan katsomatta;
Ves' on täynnä tukkiani,
Rannat kaikki karvojani,
Minun tuiman tukkiani,
Minun haitran hapsiani.

122. Tuli hurtta huovin maalta.

Niin minäi pieni piika,
Kun on muutki suuremmaiset,
Kannoin vartta vartalolla,
Nostatin noripereä;
Tuli hurtta huovin maalta,
Sammakko Savon rajalta,
Miesi kurja Kuopiosta,
Sotaheitto Helsingistä,
Joka joi minun vereni,
Piti piikakunniani,
Vetytti verevän kasvon,
Huollutti punaisen posken,
Vaivutti ihanan varren,
Notkutti noriperäni.
Ei tiennyt emoni rukka,
Iso ei se ensinkänä —
Iso piikana pitävi,
Emo lassa lallittavi,
Mie vaan naissa naapottelin.
Kyllä tiesi kurja miesi,
Tunsi hurtta huovilainen,
Alla aian maannehensa,
Nurmet nutturoinnehensa,
Lepiköt levännehensä.

123. Ei tieä emo tytärtä.

Ei tieä emoni rukka,
Ei tieä emo tytärtä,
Miss' on piika pillattuna,
Emon tuoma turmeltuna:
Tuolla piika pillattihiin,
Emon tuoma turmeltihiin,
Laitasaaren laitehella,
Lehtovaaran liepehellä.
Kun kerran kävin jälestä
Sillä paikalla samalla,
Jopa saariki saneli,
Saaren rannat raukotteli,

Itkivät ihanat nurmet,
 Ahot armahat valitti,
 Nuoret heinät hellitteli,
 Kuikutti kukat kanervan,
 Tuota piian pillamusta,
 Emon tuoman turmellusta.
 Eipä noussut nuori heinä,
 Kasvanut kanervan kukka,
 Ei noussut sinä ikänä
 Sillä tuhmalla sijalla,
 Kuss' on piika pillattihin,
 Emon tuoma turmeltihin.

124. Mieli muien ja minunki.

Miten on mieli nuorten neitten,
 Mieli muien miekkosien? —
 Niin on mieli nuorten neitten,
 Mieli muien miekkosien,
 On kun vellova vetonen,
 Eli aalto altahassa.
 Miten on mieleni minunki,
 Mieleni minun poloisen? —
 On kun hanki harjun alla,
 Vesi kaivossa syvässä.

Niin on mieleni poloisen,
 Mieleni minun poloisen,
 Kun on myötävän hevosen,
 Tahi tamman kaupittavan,
 Tahi ostetun orihin,
 Tahi miehen tappanehen,
 Miestä kaksi kaatanehen,
 Urosta upottanehen.

125. Alene Jumalan aika.

Hoi isoni, hoi emoni,
 Joko nyt kesä tulevi,
 Kun mun kenkäni kuluvi,
 Hamenehen harvenevi —

Kun tuo peipo puipertavi,
 Rastas rannalla panevi?

Tule jo kesäki kerran,
 Talvi siirräte sivutse,
 Kule päivä, viere viikko,
 Alene Jumalan aika;
 Mene aika mielaloissa,
 Hoilattele huolissaki.
 Kuku jo ilokäkeni,
 Laula lempilintuseni,
 Alemmaksi aikojani,
 Lyhemmäksi päiviäni.
 Päästä päiviä lyhennä,
 Sekä keskeltä kevennä,
 Katkase kahenki puolen,
 Päästä lasta päivän päähän,
 Näissä suurissa suruissa,
 Apioissa mielaloissa.

126. Viikon vuottelin käkeä.

Kun oisin paimenna paloinen,
 Eli paimenen tytärnä,
 Niin toisin huhuelisin,
 Sekä toisin leilottaisin;
 Kuuluisi kulosta ääni,
 Heläjäntä heinikosta;
 Kukkuisi käetki puissa,
 Pienet linnut laulelisi.

Viikon vuottelin käkeä,
 Kauan katsoin kaunoistani:
 Kuulisin käen kukunnan,
 Ehkä syämeni sulaisi.
 Viikon vuotin, kauan katsoin,
 Jo tuli kevätki kerran;
 Kuulin mie käen kukunnan,
 Linnun laulavan lehossa,
 Vaan ei syämeni sulanut,
 Eikä mennyt raskas mieli.
 Kuta kuuntelin enemmän,
 Sitä mieli raskahampi;

Mieleni meni pahaksi,
Syän syttä mustemmaksi.

127. Kolminaiset huolet.

Ei ole huolet yksinäiset,
Eikä huolet kaksinaiset,
Vaan on huolet kolminaiset,
Murehet monennäköiset.

Yks' on huoli pääni päällä,
Toinen alla jalkojeni,
Kolmas on kohalla kesken,
Sykertää syänalassa.

Jok' on huoli pääni päällä,
Sen panisin palmikolle,
Nuorasilla kiinittäisin,
Silkkinauhoilla sitoisin.

Jok' on alla jalkojeni,
Sen käärisin kenkihini,
Kengänpauloilla panisin,
Sukillani suullittaisin.

Vaan jok' on kohalla kesken,
Jos sen vyöllä vyötteleisin,
Ei vyöhyt pitäisi'känä,
Vyö kaheksi katkiais.
Sepä huoli keskimäinen
Se syäntä maitelevi,
Viepi vienosen manalle,
Iän nuoren manalahan.

Paha panna'ki olisi
Hiekkahan heliä silmä,
Multihin muhia muoto,
Kasvo kaunis kankahasen,
Tuonen toukkien torua,
Manalan matojen syöä.

128. Maassa mieleni matavi.

Niin ne muutammat sanovat,
Moniahat arvelevat:

„Iloissahan tuo elävi,
Riemuissahan riehkahuvi.“ —
Minä hoikka huolissani,
Ikävissäni ilotsen.

Usein minun utuisen,
Usein utuisen lapsen,
Maassa mieleni matavi,
Alla jalkani asuvi,
Alla penkin piehtaroivi,
Nurkissa nuhaeleivi.

Usein minun utuisen,
Usein utuisen lapsen,
Mieli kulkevi kulossa,
Vesakoissa viehkuroivi,
Miel' ei tervoa parempi,
Syän ei syttä valkiampi.

Usein minä utuinen,
Usein utuinen lapsi,
Itketän ihanat silmät,
Kastuttelen kaian kasvon,
Vetytän verevän posken,
Hoikan varteni valelen;
Kylä tiesi kylpenehen,
Veli vettä kantanehen —
Minä kylvin kyyneleillä,
Hautelin haluvesillä.

129. Kannan mustoa muretta.

Hoi velinen veitoseni,
Kaunis kasvinkumppalini,
Kuule'pas, kuin sanelen,
Kielen kurjan kuikuttelen:
Mikä lienehe minulle,
Kuka kurjan kannetulle,
Iskennä tämän ikävän,
Tämän huolen hoivannunna,
Tämän kaihon kantanunna,
Murehen mukaellunna!

Ei ne muut muretta tunne,
Kanna kaihoista syäntä,

Niinkun mie katala kanto
Kannan mustoa muretta,
Syäntä syennäöistä,
Huolta hiilenkarvallista.

Usein minun poloisen,
Usein polon-alaisen,
Suru päätäni sukivi,
Huoli päätä harjoavi,
Kaiho päätä kampoavi —
Ei ison suka suloinen,
Ei emon haluinen harja,
Veikon kampa kaunokainen;
Ei sui suruista päätä,
Huolellista harjaele,
Kaihollista kampaele.

130. Toinen ei tunne toisen huolta.

Eipä tieä toinen toista,
Tunne ei toinen toisen huolta;
Eipä tieä yksikänä,
Arvoa yheksänkänä,
Tämän pääskyn päänsisusta,
Tämän allin mielaloa,
Mitä mielessä makaavi,
Aivossa asuelevi.

Kylä kyllinki sanovi,
Naapuri naputtelevi,
Elävän minun ilossa,
Riemussa remuelevan —
Ikävät minun iloni,
Riemut ratki raskahia.

Usein minun utuisen,
Usein utuisen lapsen,
Itku silmäni sitovi,
Huoli pääni harjoavi,
Kaiho pääni palmikoivi —
Ei ison sininen silkki,
Ei emon käet kätyiset,
Veranlisti veikon tuoma.

Usein minun utuisen,
Usein utuisen lapsen,
Mieli tervoa tekevi,
Syän syttä keittelevi;
Itku on iltalaulunani,
Aamuvirtenä valitus.

Usein minun utuisen,
Usein utuisen lapsen,
Huoli hurstille tulevi,
Varu vaattehuisilleni,
Mure muille vuotehille.
Uni ei tule usein
Minun hoikan hurstilleni,
Varullisen vaipan alle;
Eipä se uni lähene
Huolellisen huonehesen,
Kaihollisen kartanohon,
Murehellisen majahan.

131. Kyllä huoli virttä tuopi.

Kun olin ennen nuorempana,
Kasvavaisena kanana,
Tuli eukko tuonnempata,
Laulaja Lapin periltä,
Joka virsiä veteli,
Monet laulut laulatteli.

Annoin rätsinän akalle,
Hyvän paian palkastansa,
Siirrytin sinikeräset,
Puottelin punaiset langat,
Hyvän laulun laulannasta,
Paremmen pajattamasta,
Virret kielin kertomasta,
Suin sanat sovittamasta.

Kuules eukko, kuin nyt laulan,
Kuules akka, kuin sanelen:
Tuo nyt jälle rätsinäni,
Palahuta paitavaate,
Työnnä pois punaiset langat,
Siirrytä sinikeräset —

On jo virttä neuomatta,
Saamatta sanoja kyllin;
Kyllä huoli virttä tuopi,
Mure virttä muistuttavi,
Kaiho kantavi sanoja,
Mielalani arveloita.

132. Erotus jauhinkivillä.

Annettiin aikoinani
Juoa juossehen hevosen,
Appoa ajetun ruunan,
Syöä neien jauhanehen.
Jauhoin mie ison kiveä,
Kun lehtiä lennätellen;
Väännän vierasta kiveä,
Kun on vuorta vieretellen.

Mitäpä kilkkaset kivonen,
Mitä vuori voivottelet,
Alla ainoan käteni,
Alla pienen peukaloni —
Jalompaako jauhajata,
Killimpätä kiskojata?

Et sä kilkkase kivonen,
Etkä vuori voivottele,
Kun tämä kana katovi,
Pieni lintu liikahtavi —
Kun ma kuolen kuulu piika,
Riutunen tytär ritunen.

133. Kivi on suuri, orja pieni.

Mitä sie kivi kitajat,
Mitä vuori väikerrehät,
Minun huonon horjuttaissa,
Vienon vieritellessäni?

„Sitäpä kivi kitajan,
Sitä vuori väikerrehän:
Kivi on suuri, orja pieni,
Jauhaja vähäväkinen.“

Elä sie kivi kitaja,
Elä vuori väikerrehä,
Minun vienon vierittäissä,
Huonon horjutellessani;
Kuitenki kivi sinulle
Vara uusi vahvenevi.
Kohta kuolen kurja lapsi,
Katoan tytär katala,
Saat sa jauhajan jalomman,
Verevämmän vierettäjän.

134. Ellös vuori voivotelko.

Jauhaos sinä kivonen,
Hyvä paasi pauhaellos,
Somerinen souatellos,
Minun jauhinvuorollani,
Ilman sormen soutamatta,
Käen puuta kääntämättä,
Käsivarren vääntämättä,
Peukalon pitelemättä!

Mitä kilkkoat kivonen,
Mitä vuori voivottelet,
Minun riskin rinnan alla,
Alla kaunihin käteni? —
Sitäkö kilkkoat kivonen,
Sitä vuori voivottelet,
Vienoista vetäjätäsi,
Jalotonta jauhajata?

Ellös kilkkao kivonen,
Ellös vuori voivotelko;
Ei tuo kivelletälle,
Ei tuo Turustakana,
Saaha ei Saksasta tytärtä,
Ve'etä Venäeheltä,
Oteta omalta maalta,
Tieltä kirkko kihlaella,
Jalompata jauhajata,
Killimpätä kiskojata.

135. Mitä kaikatat kivonen.

Mitä kaikatat kivonen,
Laklatat kiven lapatta —
Sitäkö kaikatat kivonen,
Laklatat kiven lapatta,
Ettei naia neitojamme,
Korjaella kukkiamme;
Ettei naitu naintavuonna,
Kihlattu kilokesänä?

Elä kaikata kivonen,
Laklata kiven lapatta;
Vielä näille neitosille,
Näille kaunoille kanoille,
Kihlat kiljuen tulevat,
Rahat suuret raskutellen,
Tengat tiellä teuotellen,
Isot äyrit äyötellen.

Elä kaikata kivonen,
Laklata kiven lapatta;
Vielä näille neitosille,
Näille kaunoille kanoille,
Reki rentsuen ajavi,
Kirjakorja kiiättävi,
Juoksevi ori punainen,
Liinaharja liuottavi.

136. Jauhan, jauhan jauhон hienon.

Jauhan, jauhan jauhон hienon,
Leivon, leivon sangin hienon,
Sangin lasken lautaselle,
Panen paikan katteheksi,
Vien sangin venoseheni,
Ja työnnän venon vesille.

Lähen sitte soutamahan,
Souan tuonne saarimaalle,
Katson saaren sulhosia,
Punaposki-poikasia;
Katson, kell' on pestyt kasvot,

Silmin, kell' on sievät varret,
Kell' on silmänsä siniset,
Kellä kulta kulmaluilla.
Kutsun sulhot syönnökselle,
Sinisilmät syönnökselle,
Kuussannalle kultakulmat,
Pestyt litsat piirasille.

137. Neien mieli mieholahan.

Suu vetää suen ritahan,
Kieli kärpän lautasehen,
Mieli neien mieholahan,
Tapa toisehen talohon.

Jauha, jauha neiti nuori,
Jauha mieli nuoren neien,
Jauha käsi, jauha jalka,
Jauha kinnas, jauha sukka,
Jauha jauhaja kivonen,
Jauha neittä mieholahan;
Mieli miehelle tekevi,
Kytevi kylän pojille.
Vesille venehen mieli,
Mieli laivan lainehille;
Neien mieli mieholahan,
Tapa toisehen talohon.
Niinp' on neiti luotunaki,
Tytär tuuviteltunaki:
Taattolasta mieholahan,
Mieholasta tuonelahan.

138. Arvan asettaja.

Neito arpoa asetti,
Laaatteli lastusia:
„Sano totta luojaan merkki,
Juttele Jumalan arpa! —
Saattele sanomat mulle,
Varmat liitot liikahuta,
Minne neito naitanehe,

Orpana otettanehe,
Marja maaniteltanehe,
Vesilintu vietänehe;
Naiahanko naapurihin,
Saaha'an salitupihin,
Leivän paksun paistajaksi,
Vehnäleivän leipojaksi.

Sano arpa syytä myöten,
Elä neien mieltä myöten!
Jos arpa valehtelevi,
Arpa lyöähän tulehen.“

Arpa se ajattelevi:
„Kun sanoisin syytä myöten,
Neiti huolelle tulisi,
Paloinen pahoille mielin.“ —
Ei sanonut syytä myöten,
Sanoi neien mieltä myöten,
Eikä tungettu tulehen,
Palamahan paiskattuna.

139. Näkijä valehtelevi.

En minä sinä ikänä,
Kuuna kullan polvenani,
Näkijälle kättä näytä;
Näkijä valehtelevi,
Saavani minun Savohon,
Joroisihin joutuvani,
Hurstille humalahurjan,
Viinavillin vuotehelle.

Itse saakohot sanojat,
Käyköhöt käen näkijät,
Hurstille humalahurjan,
Viinavillin vuotehelle;
Itse saakohot Savohon,
Joroisihin joutukohot,
En minä piloinen piika,
Eikä muut emoni lapset! —
On miestä omalla maalla
Minun kurjan korjaajaksi,

Miestä monta kirkkomäällä,
Saapasjalkoa jaloa.

Kun ei tuota tulle'kana,
Olen ilmanki ikäni;
Paneme pajuille maata,
Lehtohon lepeämähän.
Parempi pajuilla maata,
Leppeämpi lehtosessa,
Kun on hurjan hurstiloilla,
Viinavillin vuotehella;
Hullu löisi hurstillaki,
Lakanoilla juomalalli,
Sormet soisi suuta vasten,
Käet korvalle kohoisi.

140. Ei minusta miniäksi.

Niin neito ison kotona,
Kun kuningas linnassansa,
Vaan on miekkoa vajoa;
Niin miniä miehelässä,
Kun vanki Wenäehellä,
Vaan on vahtia vajoa.
Eikä vaan minusta liene
Miniäksi vietäveä,
Orjaksi otettavaa;
Ei taia minusta tulla
Iki orjoa isännän,
Aika orjoa anopin,
Iki naurua naoille,
Iki kytkeyttä ky'yille,
Kälyksille käskyläistä,
Veikoille vesihevoista.

141. En muistaisi mukiin mennä.

Ei minusta liene'känä,
Olle'kana, liene'känä,
Miniäksi miehelähän,
Orjaksi anoppelahan —

Vihainen minä miniä,
 Ankara anopin orja.
 Ei neiti minun näköinen
 Osaisi orjana eleä,
 Muistais' ei mukihin mennä,
 Olla aina alla kynsin.
 Toinen kun sanan sanoisi,
 Minä kaksi vastoaisin;
 Kun tulisi tukkahani,
 Hairahtaisi hapsihini,
 Tukastani tuivertaisin,
 Hapsistani haivertaisin.

142. Neitivalta ja miniävalta.

Valkia kesäinen päivä,
 Neitivalta valkiampi;
 Vilu rauta pakkasessa,
 Vilumpi miniävalta.
 Niin on neiti taattolassa,
 Kun marja hyvällä maalla;
 Niin miniä miehelässä,
 Kun koira pahassa säässä:
 Teki työtä työn ajalla,
 Väänti hartion väellä,
 Hipiä hien ve'essä,
 Otsa vaahan valkiassa;
 Kun tulevi toinen tunti,
 Niin tulehen tuomitahan,
 Ajetahan ahiohon,
 Sen kätehen käsketähän.
 Piteä hänen pitäisi,
 Piteä piloisen piian,
 Lohen mieli, kiiskin kieli,
 Lammin ahvenen ajatus,
 Suu sären, salakan vatsa,
 Meritetren tieto saaha.

143. Hyväoloinen neiti.

Hyvä täss' on olla neien,
 Kaunis kasvoa kanasen;
 Täss' on pitkät pirtin penkit,
 Sekä laajat saunan lauat,
 Isännät isoni väärtit,
 Emännät emoni väärtit,
 Pojat täss' on veikon väärtit,
 Tyttäret sisaren väärtit.

Hyvä täss' on olla neien,
 Kaunis kasvoa kanasen;
 Ei oo kiirettä kivelles,
 Eikä huolta huhmarelle —
 Kiire kihlakintahille,
 Huoli huiville hyville.
 Vesi tässä vehnät jauhoi,
 Koski kuohutti rukehet,
 Aalto astiat pesevi,
 Meren yaahti valkasevi.

Hyvä täss' on olla neien,
 Kaunis kasvoa kanasen:
 Nurmet alla, pellot päällä,
 Keskellä kylä välillä;
 Kylän alta kylmä juoksi,
 Maan alta vesi makia —
 Sopii tuossa sorsan uia,
 Vesilinnun vieretellä.

144. Erilaisia käskyjä.

Iso antoi vierrinhangon,
 Käski käymähän palolle;
 En lähe minä palolle —
 Silmät saastuisi savusta.

Emo antoi sukkulaisen,
 Käski kangasta kutoa;
 Kuo en kangasta, emoni —
 Varsi vaipuisi pahaksi.

Veikko antoi paperipankon,
 Ja käski kirjottamahan;

Enmä taia kirjotella —
Mustuis kaunoset käteni.

Sisko antoi silkkineulan,
Käski ompeluksillehen;
Enmä lähe ompeluille —
Sormet kultaiset kuluksi.

Sulho antoi sulkkutyynyn,
Ja käski makoamahan;
Menen mä makoamahan,
Liitäme lepeämähän —
Hyvä on maata marjan kanssa,
Kera lempeni levätä.

145. Kaksi kaunista yhdessä.

Astuin, astuin aian viertä,
Kuunnellen kujan pereä;
Näin sulassa suuren sorsan,
Joen suussa jouhisorsan.

Läksin luoksi suuren sorsan,
Menin luoksi marjalinnun;
Läksin haapanan haluhun,
Jouhilinnun joutelohon —
Suot oli kaikki sosleheassa,
Iljenessä ilman rannat.

Sotkin suota soslehista,
Jäätä järvenrannallista,
Iljenellä itkusilmin,
Sosleheassa surkusilmin,
Riettasilmin riitteheassa,
Jäläsilmin jäätä myöten.

Tulin luoksi jouhilinnun,
Pääsin luoksi marjalinnun,
Jouhisorsan joutelohon,
Haapanan halaeluhun.
Kaks' oli kaunista yhdessä,
Kalevaista kasvokkaha,
Soriaista suuksekkaha,
Kahen päivät pääksekkähä,
Otavaiset otsakkaha.
Kuu se kullalle kumotti,

Hopialle päivä hohti;
Puut kaikki punalle paistoi,
Salot siintivät sinelle;
Metsä meelle haiskahteli,
Ahovieret viertehelle,
Meiän kahen kauneutta,
Kahen sorsan suoseutta,
Aholinnun armautta,
Makeutta marjalinnun.

146. Läksin meren kylventähän.

Läksin meren kylventähän,
Löysin meren kylvetyksi;
Menin toiselle merelle,
Löysin senki kylvetyksi;
Menin kohta kolmannelle,
Siin' oli rannalla tupanen.

Katsoin tuonne tuvan taaksi,
Kolm' oli neittä kylpemässä;
Meninpä minäi tuonne,
Panin paitani pajulle,
Haavan oksalle hamoni,
Sukkani sulalle maalle,
Kengät kuivalle kivelle,
Hiekalle helistimeni,
Somerelle sormukseni,
Ristini risun nenähän.

Tuli koira kongotellen,
Vesirakki vengotellen;
Otti paitani pajuilta,
Haavan oksalta hamoni,
Sukkani sulalta maalta,
Kengät kuivalta kiveltä,
Hiekalta helistimeni,
Somerelta sormukseni,
Ristini risun nenästä.

Minä itkien kotihin,
Kaikatellen kartanohon;
Iso istui ikkunassa,

Emo aitan rappusilla:

„Mitä itket piikaseni,
Nuorra saamani valitat?“

„Ota aittani avaimet,
Mene aittahan mäelle,
Pane paita palttinainen,
Liitä liinan aivinainen,
Hame verkainen vetäse,
Sio päälle silkkivyöhyt,
Kaulahan heliät helmet,
Kullan sormus sormehesi. —
Tulet entistä ehompi,
Paljo muinaista parempi.“

147. Tee minua tikkariksi.

Menin piennä paimenehen,
Lassa lammasten ajohon;
Yhtyi yrkä vastahani,
Kysytteli, lausutteli:
„Joko tieät tikkaella,
Joko ommella osoat?“

„Jos en tieä tikkaella,
Tahi en ommella osoa;
Tikatkohot tietävämmät,
Osavammat ommelkohot,
Kellä lie tila tikata,
Osa ommella parempi.“

Kun tulin illalla kotihin —
Emoni kyselemähän:
„Mit' on silmäsi vetiset,
Kasvot kalvakan näköiset;
Kävikö hukka karjassasi,
Metsän liehu lehmissäsi,
Vai viikon vilussa viivyt,
Kauan ilman iltaisetta?“

„Hukka ei käynyt karjassani,
Metsän liehu lehmissäni,
En viikon vilussa ollut,
Ilman iltaruo'ittani,

Viikon soitin sarveani,
Kauan karjan torveani.“

„Oi emoni ainoseni,
Minun kaunis kantajani!
Tee minua tikkariksi,
Ompelijaksi opeta,
Elä pane paimeneksi,
Elä karjan kaitsijaksi.
Pah' on olla paimenessa,
Käyä karjan kaitsijana;
Ompelijana parempi,
Kutojana kuulusampi.“

148. Ostettavia.

Nevan neito vettä kantoi,
Läpi linnan, lähtehestä;
Notkui korvot, notkui koivut,
Neion nuoren olkapäillä.

Kelle neito vettä kantoi? —
Isollensa silmivettä:
„Pese iso silmiäsi,
Tahi karsi korviasi!
Mene iso ilvesmaalle;
Osta sieltä ostamia,
Itsellesi ilveshattu!

Mene siitä Puolan maalle;
Osta sieltä ostamia,
Pojallesi puolahattu!

Mene siitä Saksan maalle;
Osta sieltä ostamia,
Emännälle Saksan turkki!

Mene siitä verkamaalle;
Osta sieltä ostamia,
Tyttärelle tyynyverka. —
Tytär miehelle menevi,
Punaposkelle pojalle,
Sorialle sulhaselle;
Poika pellot pehmittävi,
Aitavieret astuvoipi.“

149. Kauro ei tule tupahan.

Olin orja pienen Outin,
 Palvelin kylän parasta;
 Istahime ikkunahan,
 Lasin alle laittelime,
 Katsoin päähän kangasniemen,
 Sekä suuhun sulkkusalmen:

„Oi on Outi sikkoseni!
 Ken se tuo tulevi tuolta? —
 On kun oisi ennen tuttu,
 Näkyvi kun ennen nähty.“

Tulipa ennen tuttuseni,
 Tuli kaunis Kauron poika,
 Helytruoska helkähteli,
 Kariruoska kalkahteli.

„Oi on Outi sikkoseni!
 Mie lähen talosta tästä,
 Heikko heinän kannantahan
 Sarajalta Rannan Kauron,
 Leino leivän nostantahan
 Karsinasta Rannan Kauron.“

Se katala Kauro rukka,
 Sepä raukka Rannan poika,
 Ei tupahan tullutkana,
 Ajoin kylitse kylihin.
 Heitti heinän kantajansa,
 Paksun leivän paistajansa,
 Kierrähti kisaväkehen,
 Ruotsin raukoille rajoille,
 Joss' on viina vesselöinä,
 Tupakka on tovolnoina,
 Utu ilman upottavi,
 Savu ilman saastuttavi.

150. Koivun ja tuomen oksa.

Olin oksa lehtipuussa,
 Koivun kasvatti katalan,
 Aholla alastomalla,
 Maalla mansikattomalla.

Toinen kasvoi kaunis tuomi,
 Puuhut ylpiä yleni,
 Nurmella mesinukalla,
 Maalla maksankarvaisella.

Olovilla oksillansa,
 Leveillä lehvillänsä,
 Peitti päivän paistamasta,
 Kätki kuun kumottamasta.

Noita kaikki katselivat,
 Ihmiset ihaelivat,
 Kukkia korian tuomen,
 Puun sorian kasvakeita.

Ei ken katsoisi minua,
 Huolta huonosta pitäisi,
 Koivun tyhjästä tytöstä,
 Puun katalan kantamasta.

Kasvoin vieläki vähäsen,
 Tyhjän onneni ohessa;
 Tuli toukka, tuomen kaivoi,
 Kukat kaunoset kaotti.

Siinä tuomi tuskan tunsu,
 Huolen haikian havatsi;
 Minä jäini seisomahan
 Vähän onneni varalle.

151. Ei sovi rengin rekehen.

Noin sanoi minun emoni,
 Saneli saoini kerroin,
 Tuhansinki tuikkaeli:
 „Ellös vainen tyttäreni
 Rengin reilihin ruvetko,
 Kauppoihin kasakkamiehen —
 Läkkö renkien rekehen,
 Kasakkojen kainalohon;
 Renki löisi reilistänsä,
 Kaupoistaan kasakka löisi.“

Vaan elä toru minua,
 Elä toista tyttöäsi;
 Ei meitä sinä ikänä,
 Kuuna kullan valkiana,

Nähä renkien re'essä,
 Kasakkojen kainalossa.
 Rengill' ei ole rekiä,
 Eikä orjalla oritta;
 Rek' on rengillä matala,
 Kasakalla kaiat laiat —
 Matala monen ajoa,
 Kaita kahen istuskella.

152. Jo minä menen jonaki.

Eläpä emoni rukka,
 Elä sie toru minua;
 Toru toista tuomoasi,
 Varo vaivan nähtyäsi,
 Jonk' oot tuonut tuhemmasti,
 Kaihemmasti kasvatellut!
 Jo minä menen jonaki,
 Jo jonaki, jo kunaki,
 Renkipoikien remussa,
 Kasakkojen kainalossa.

153. Toisin mieleni omani.

Noin emo tytärtä neuoi,
 Sekä neuoi ja varotti:
 Pyhäillat istumahan,
 Kirjat kaiket katsomahan,
 Lukemahan muut lukuset,
 Sekä suuret siunaukset.
 Niin emo minua neuoi,
 Vanhin lastansa varotti;
 Toisin mieleni omani,
 Toisin käski ja kehotti.
 Käski käymähän kylissä,
 Joka juhla juoksemahan,

Joka ilta ilotsemahan,
 Päivänlaskut laulamahan,
 Kylän tyttöjen keralla,
 Kanssa naisten naapurini. —
 Eipä tainnut tanssi nosta,
 Ilo ilmahan yletä,
 Minun yksin ollessani,
 Illat istuellessani.

154. Millä maksan maammon maion.

Millä maksan maammon maion,
 Millä kosten äitin koulun,
 Millä vaivat vanhempani?

Osalliset, onnelliset,
 Veralla verensä maksoi,
 Sametilla saunatiensä;
 Ei oo meiän veljeksissä,
 Ei meiän sisaruksissa,
 Maammon maion maksajoa,
 Emon koulun kostajoa.

Maksanko marjoilla kesällä,
 Kosten koivun jältösillä;
 Ei marjat mitänä maksa,
 Maammon maitojen eholla;
 Ei ne kosta koivun jället,
 Kosta ei koulua emoni.

Ammunko joutsenen joelta,
 Virralta vihervän linnun;
 Ei se vielä sitte'känä,
 Maksa ei maitoa emoni,
 Kosta ei äitin koululoita,
 Ei vaivoja vanhempani.

Maksa Kiesus maammon maiot,
 Kosta luoja äitin koulut,
 Maksa vaivat vanhempani,
 Huolet kaikki kantajani!

II. Naisten lauluja.

a) Miniänä.

155. Se raukka miniä raukka.

Soisi soutaja venonsa
Soutamatta juoksevaksi,
Soisi jauhaja kivosen
Jauhamatta pyöriväksi,
Soisi vielä nuori neiti,
Miehelähän mentyänsä,
Olevans' ison ko'issa,
Armahan emonsa luona.

Niin neiti ison ko'issa,
Kun kuningas linnassansa;
Niin miniä miehelässä,
Kun vanki Wenäehellä.
Jo ma tunnen orjan mielet,
Ja tunnen miniän mielet;
Ei oo raukka orja raukka,
Vaan raukka miniä raukka —
Vuos' on olla orjan määrä,
Kaiken polvensa miniän.

156. Kun elin emoni luona.

Kun elin emoni luona,
Ison kaunon kartanossa,
Käynyt en varaten va'ille,
Silmän kaiten kattilalle,
Enkä kierten kellarihin,
Piilten piimähuonehesen,
En kaarten kananmunille,
Pelotellen piirasille.
Nousin voille vuotehelta,
Pettäjäisille pehuista,

Maioille makoamasta,
Venymästä vehnäisille;
Kun en voinut voita syöä,
Sipasin sianlihoa.

Tulin toiseen talohon,
Yli kynnyksen kylähän;
Käyn nyt varaten vaista,
Silmän kaiten kattilasta,
Kierten kellarituvasta,
Piilten piimähuonehesta,
Kaarrellen kananmunista,
Pelotellen piirasista.
Istun tyhjän tuolin päällä,
Katson tyhjän pöyän päälle,
Nyrkki voina, vehnäisinä,
Kakarot kananmunina,
Seiväs pitkä piirasina,
Pettäjäisinä petäjä.

157. Olin kukkana kotona.

Olin kukkana kotona,
Ilona ison pihoilla;
Iso kutsui kuuvaloksi,
Emo päivän nousemaksi,
Sisareni siikasiksi,
Veikkoni vesikaloiksi.
Menin toiseen talohon,
Poikki pellon naapurihin;
Appi kutsui ahkioksi,
Anoppi vesihavuiksi,
Kyty kynnysportahaksi,
Nato naiseksi pahaksi.
Äsken mie hyvä olisin,
Äsken kerta kelpoaisin:
Utuna ulos menisin,

Savuna pihalle saisin,
Lehtosena lenteleisin,
Kipunoina kiiättäisin.

En ole lintu lentäjäksi,
Enkä lehti liehujaksi,
En kipuna kiittäjäksi,
Savu saajaksi pihalle.

158. Ahot täynnä armotuutta.

Sanottihin tääll' olevan,
Neittä tänne naitaissa,
Kuusi kuusista tupoa,
Kaksin kerroin kammaria,
Ahovieret aittamaina,
Kujavieret kukkamaina,
Ojavieret ohramaina,
Kangasvieret kauramaina;
Purnu puitua eloa,
Toinen purnu puimatonta;
Sata saatuja rahoja,
Sata toinen saamatonta.

Sai tuo neiti tulleheksi,
Kätkö kättä lyöneheksi;
Tupa on puussa tuutivassa,
Kammarit katajikossa,
Ahot täynnä armotuutta,
Lehot täynnä lemmetyyttä,
Metsät mieliä pahoja,
Kujat kurjan huoliani;
Purnu on puitua vihoa,
Toinen purnu puimatonta;
Sata saatuja sanoja,
Sata toinen saamatonta.

159. Ei ole aittahan asiita.

Sanottihin tääll' olevan,
Tätä neittä tahtoessa,
Morsianta maanittaissa,

Houkutellessa tytärtä,
Kuusi kullaista tupoa,
Viisi viinikellaria;
Kellarit teloja täynnä,
Telat täynnä tynnyriä,
Joka tynnyri olutta,
Täynnä otraista olutta.

Sai tuo neiti tulleheksi,
Kätkö kättä lyöneheksi;
Ei ole aittahan asiita,
Eikä tietä riihen luoksi —
Aitt' on autiomäellä,
Riihi suolla sammalilla,
Kellarit kivipurolla,
Juomiset joka ojalla;
Leipä mäellä männikössä,
Kakkara katajikolla,
Vellijauhot vehkasuolla,
Petäjässä pellonsiemen.

160. Yks' on Kyyttö kytkyessä.

Sanottihin tääll' olevan,
Meiän neittä maanittaissa,
Tätä pyytä pyyettäissä,
Kiurua kosittaessa,
Sata sarven kantajata,
Tuhat tuojoa utaren.

Sai tuo neiti tulleheksi,
Kätkö kättä lyöneheksi;
Yks' on Kyyttö kytkyessä,
Karavarsi kahleheassa,
Jok' on nuorin nostettava,
Tervaköysin temmottava —
Lehmä läävässä lamana,
Sairahana sarvinauta,
Kääty sarvet sammalihin,
Häntä pitkin lattiata.

Kun vajahan katsahime,
Vajassa vasikan raato;
Katsoin lammaskarsinahan,

Linki lammas karsinassa;
Loin silmät hevosten päälle,
Soimella hepo sokia.

Kun tulin tupahan tuolta,
Silmät uunille utautui;
Ukko on vanha uunin päällä,
Jolt' on sirkka silmän syönyt,
Kärpäset käen kalunna,
Hiiret hiuksia nykinnä;
Se on miehistä parahin,
Uhkein uros talossa.

161. Heitän hempiät tupani.

Elettihin ennen meillä,
Asuttihin aikoinansa,
Kasvaessani kanerva,
Noustessani nuori heinä;
Iso kutsui kukkasiksi,
Maammo marjoiksi hyviksi,
Veikko vehnäksi saneli,
Siskoni sinikeräksi.
Tulin toisehen talohon,
Toisehen emän alahan;
Appi haukkui halkosiksi,
Anoppi haoiksi haukkui,
Kyty kylmiksi kiviksi,
Nato naisien pahaksi,
Käly kylän karrykseksi,
Oma ukko unteloksi.

Tämän kumman kuullessani,
Haikian havatessani,
Usein minä utuinen,
Usein utuinen lapsi,
Heitän hempiät tupani,
Karsin kauas kankahalle;
Vierin soita, vierin maita,
Vierin ventoja vesiä,
Vaikka vierisin vetehen,
Kaatuisin kalajokehen,

Veikon verkolla veteä,
Taaton tarponuotallansa.

162. Ei itkemätöntä aikaa.

Osasi minun emoni,
Osasi omenan tehä,
Taisi taimen kasvatella —
Ei osannut istutella.
Istutti ihanan taimen
Ilkiöille istumille,
Pani paikoille pahoille,
Koivun juurille koville,
Iäksensä itkemähän,
Kuuksensa kujertamahan,
Joka viikko vieremähän,
Muut ajat murehtimahan.

Ei ole ilta, kun en itke,
Eikä yö, kun en valita,
Se ei viikko, kun en viere,
Se ei kuu, kun en kujerra.
Illat itken ikkunoissa,
Aamut aitan portahilla,
Puolet päivät porstuissa,
Keskipäivät kellarissa,
Viikkauet veräjän suilla,
Kuukauet kujan perillä.
Mit' en itkeä ilenne,
Kut' en voine voivotella,
Itkeä inehmisissä;
Itken saunassa saloa,
Yliset kulasvesille,
Saunanlauat lainehille.

163. Myötihiin mä miehelähän.

Niin minä kotona kasvoin,
Kun putki palolla kasvoi,
Eikä suotu survomahan,
Ei tahottu tappamahan.

Orjat survoi, orjat jauhoi,
 Rengit riskit riihen tappoi;
 Minä luhissa makasin,
 Luhissa lukon takana,
 Alla viien villavaipan,
 Päällä kuuen korvatyynyn.
 Menin aittahan mäelle,
 Särin siellä vehnäleivät,
 Sivalsin sianlihoja,
 Viileskelin voimuruja.

Naitihin minä talolle,
 Myötihiin mä miehelähän;
 Sain minä kovan anopin,
 Alkoi kohta koiskaella:
 „Kun tahot talossa olla,
 Asua anopin luona,
 Pane turkan myöhän maata,
 Nouse vaivaisen varahin,
 Illoin portit sulkemahan,
 Aamusin avajamahan;
 Käännä saavit syrjillensä,
 Kumo kiulut korvillensa;
 Lennättele lehmän heinät,
 Heinät lehmän kantanehen,
 Katkase karitsan korsi,
 Anna vaivaisen vasikan!“

Yön talossa oltuani,
 Yhen yön levättyäni,
 Aamulla ani varahin,
 Se paha anoppimuori
 Pani karpion käelle,
 Rihipannin riuskahutti —
 Pani minua jauhamahan,
 Sai minua survomahan,
 Vaati vettä kantamahan,
 Tahtoi rihtä tappamahan;
 Tuli itse katsomahan,
 Pitkä pihlaja pivossa,
 Halko haapa kainalossa.
 Kirosi kovin kahesti,
 Kukutteli kolmannesti:
 „Miss' olet piru pietty,

Kussa kalso kasvatettu? —
 Piiloss' on paha pietty,
 Kannon alla kasvatettu.“
 Löi sitte häristämättä,
 Pieksi pihlajakepillä,
 Hakkasi kotahalolla.

164. Sain kerran kesässä maata.

Kun oisi yö kesänpituinen,
 Päivä petkelen pituinen,
 Saisin maata marjan kanssa,
 Kera lempeni levätä!
 Vaan ei tuota kaikki toivo,
 Ei anoppi ensinkänä;
 Tuota toivoi suuri appi,
 Tuota ankara anoppi,
 Kun oisi päivä päätä vailla,
 Yöt' ei kertana kesässä.

Niin minä miniä raukka
 Sain kerran kesässä maata,
 Senki saunassa saloa,
 Piilten pikku pirttisessä.
 Viel' en ollut unta saanut
 Sen kovemmin silmilleni,
 Kun jo kuulin kumman kulkun,
 Anopin ylösajannan;
 Kun torui tuhmista tulista,
 Vaivaisista valkioista,
 Piti kuusta kummat saarnat,
 Otavasta ouot huolet,
 Kummemmat kukon sanoista,
 Linnun laajan laulannasta.

Kyllä kuulin mieki kurja
 Sen pahan kukon parunnan,
 Vaan en voinut vielä nosta,
 Enkä haikennut havata;
 Uni petti, vuoe voitti,
 Petti pehmyt päänalainen,

Nuori sulhonen nukutti,
Käsivarsin vaivutteli.

165. Kauan maata annettu.

En minä isoa kiitä,
En kovin emoakana —
Lassa laiskaksi opetti,
Piennä penkin istujaksi,
Nuorena makoajaksi;
Lyönyt ei virkuksi vitsalla,
Nopiaksi nuoran päällä,
Rapsiaksi raipan päällä.
Sitte tunki turnukselle,
Työnti miehelle tylylle,
Pani paikkakukkarolle,
Rajakengälle rakenti.

Vieras vaimo, viekas vaimo,
Vaimo viekas ja vihainen,
Antoi viikon maatakseni,
Kauan kaihotellakseni,
Sai tuosta sanoaksensa,
Kohta koiskaellaksensa:
„Viikon makasit viraton,
Kauan laiska kaihottelit,
Viikon istuit vyö käessä,
Kauan kalsut kainalossa;
Saapi nyt sopet makuuta,
Saapi unta uunin korvat,
Saunan lauat lappiata,
Penkki paksua pereä.“

166. Toinen toistansa parempi.

Ankara anoppi mulla,
Appi vielä ankarampi,
Sulhonen sitäi parempi:
Kylin söi, selin makasi,
Poies potki vierestänsä,
Ajoi alta peittehensä,

Ulos sängystä uhitti;
Antoi kyllin kyynäspäätä,
Viljalta vihaista kättä,
Paljo paksuja pajuja,
Mursunluista ruoskan vartta.

167. Pitäminen päätynyttä.

Piteä minun pitävi,
Piteä piloisen piian,
Mi on päätynyt minulle,
Ku on käynynnä kätehen;
Pitäminen päätynyttä,
Saatua syleleminen.
Enkä appia surisi,
En kovin anoppiani,
Vaikk' ois karhu kartanolla,
Elikkä susi supussa;
Aina aikahan tulisin,
Aikahan tuletteleisin,
Kun oisi miesi mielehinen,
Sulhoni sulosanainen —
Kun sulho hyvin pitäisi,
Aina illoilla kysyisi:
„Missä vierit minun vereni,
Hyllysit hyvä lihani,
Jäseneni järkähtelit?“
Tahi kun aamuilla sanoisi:
„Minne liikut lintuseni,
Siirryt sinisorsaseni,
Matelehat marjaseni,
Vaapukkaiseni vaellat?“

168. Ei tunne tehä tuvaista.

Voi armas anoppiseni,
Kun tuuvit pojan mokoman,
Vaalit vaivaisen urohon! —
Tuntevi tupakan purra,
Viinan juoa vingotella,

Piipun suussansa piteä,
Ei tunne tehä tuvaista,
Saaha ei sammalhuonehutta;
Tupa on kuuella tuella,
Seitsemällä seipähällä,
Kaheksalla kankimella,
Pöyällä pököttileipä,
Olkitamppu taikinassa.

169. Survo nyt itse suuri muori.

Niin minä miniä raukka,
Kun muutki miniä raukat,
Olin pyyhyt pyytäessä,
Kana kaupateltaessa,
Neito nuori naitaessa,
Kulta kuihuteltaessa,
Mesimarja maanittaissa,
Omena otettaessa —
Portto pois ajettaessa,
Luisku luovuteltaessa.

Tuolla toivoin kunniata,
Tulen tuomalla tupahan,
Pään päretten poimennalla,
Pieksin otsani ovehen,
Pääni pihtipuolisehen;
Ovensuuss' on ouot silmät,
Kierot keskilattialla,
Perässä perivihaiset, —
Tuli suusta tuikahuvi,
Ilkiän isännän suusta,
Kekälehet kielen alta,
Alta kielen armottoman.

Suotta survoin suuret jauhot,
Kiusan karkiat karistin,
Syöä ankaran anopin,
Tulikulkun kuiskaella,
Päässä pitkän pintapöyän,
Kultalaiasta kupista;
Itse mie miniä raukka

Syön tahasta taikinoa,
Apan jauhoja kiveltä,
Liesipankko pöytänäni,
Kapusta lusikkanani,
Kattila kupin sijassa.

Survo nyt itse suuri muori,
Ja jauha jalo emäntä,
Kun sa pojan pois porotit,
Hylkäsit hyvän miniän!

Usein utuinen minjä,
Armahan anopin koissa,
Kantoi suolta sammalia,
Noita leipoi leiväksensä;
Vesikappanen käessä,
Tuota ryyppi ryypyksensä.

Usein utuinen minjä,
Armahan anopin koissa,
Joi pytystä pyllötteli,
Ämpäristä ällötteli,
Suolakopsahan koputti,
Katsoi kaalin tähtehille.

Usein utuinen minjä,
Armahan anopin koissa,
Kesät kontuja keräsi,
Talvet väänti taikon vartta,
Niinkuin muinenki kasakka,
Eli parka palkkalainen.

Sini söi kaloja kalki,
Sini koito kuorehia,
Kuni notkui nuottapuissa,
Keikkui keskellä venettä;
Ei saanut sitä kaloa
Anoppinsa antamasta,
Joka päiväksi pätisi,
Kerraksensa kelpoaisi.

170. Miniän syntymäkot.

Kasvoin mie ison koissa,
Veikon kaunon kartanossa,

Iso ei kieltänyt oritta,
Veikko kirjakorjoansa;
Ori vierä väkkäränä,
Korja mustina kerinä.

Naitihin minä talohon,
Yli kynnyksen kylähän.
Viikon viivyn, kauan kasvoin,
Vuotin kutsua ko'ista;
Katsoin pääni kallellehen,
Suuret silmät soikiaksi,
Juoksevan ison orosen,
Kolajavan veikon korjan —
Ei juossut ison oronen,
Ei kolannut veikon korja.

Läksin kurja kutsumatta,
Tytär outo oppimatta,
Apelta anoin hevosta,
Anopelta tuomisia,
Kysyin korjoa ky'yltä,
Omaltani ohjaksia;
Appi aisalla tavotti,
Anoppeni aiaksella,
Kyty kyntörahkehella,
Oma ohjaksen perillä.

Enmä tuotana totellut,
Panin reiteni re'eksi,
Varpahani valjahiksi,
Kannat kaploiksi asetin,
Selkäni sepäpajuksi,
Olkapääni ohjaksiksi;
Vierin veikon pellon päähän,
Veikon koirat haukkumahan:
„Ei täällä sinun kotisi,
Täällä ei synnyntäsijasi.“

Enmä tuotana totellut,
Vierin veikkoni piha'an,
Veikon lapset vastahani:
„Mitä toiti tati tuomisia?“

„Toin ma tänne tuomisia,
Paljo pantuja eväitä:
Apen aisan taittumia,
Anoppeni aiaksia,

Ky'yn kyntörahkehia,
Oman ohjaksen periä.“

Tuosta tungime tupahan,
Kaivome katoksen alle,
Veikon nainen naljasilmä
Ei tule likistämähän,
Käy ei kättä antamahan;
Veikkoni toki tulevi,
Tunsi veikko siskoksensa,
Kävi kättä antamahan.

Virkkoi veikko naisellensa,
Kuikutteli kullallensa:
„Laitakkas siskolle juoa,
Tuo olutta siskolleni!“
Veikon nainen naljasilmä
Vastoavi veikolleni:
„Hiiva on alla, vaahti päällä,
Hiivan alla hiililöitä,
Vaahen alla vaarnikkaita;
Saata ei tuo siskollesi.“

Virkkoi veikko naisellensa,
Kuikutteli kullallensa:
„Laita syöä siskolleni,
Tee siskolle talkkunoa!“
Veikon nainen naljasilmä
Vastoavi veikolleni:
„Vesi on jäässä, jauhot kylmät,
Sitä kylmempi tekijä;
Ei synny siskolle syöä,
Taia ei saaha talkkunoa.“

Virkkoi veikko naisellensa,
Kuikutteli kullallensa:
„Puhkase muna patahan,
Kaaha maito kattilahan!“
Veikon nainen naljasilmä
Vastoavi veikolleni:
„Arinass' on paasi paksu,
Liesi kylmistä kivistä;
Paista ei muna pa'asta,
Eikä maito kattilasta.“

Veikon lapset lattialla,
Lausui lapset lattialta:

„Jo tuli tätimme tänne;
 Tuoa ei tä'ille juoa,
 Eikä tehä talkkunoa,
 Keitetä kananmunia.“
 Veikon nainen nalkkisilmä .
 Lappajavi lasta päähän:
 „Ei se oo sinun tätisi,
 Ei sinun isosi sisko;
 Se ompi munien murha,
 Kaivaja kananpesien;
 Se on lehmien levitys,
 Sekä laakka lampahien.“

Emo vanha kiukoalta
 Tuopa tuohon vastoavi:
 „Ei se oo munien murha,
 Kaivaja kananpesien,
 Ei se oo lehmien levitys,
 Eikä laakka lampahien;
 Haukka on kanojen kaihe,
 Harakka munien murha,
 Susi surma lampahien,
 Karhu lehmien levitys.“

171. Suuri kiitos sulholleni.

Suuri kiitos sulholleni,
 Päänkumarrus kullalleni,
 Joka mun otti orjuudesta,
 Päästi palkan piikuudesta,
 Koppasi korennan päästä,
 Rahvoi rannan juoksennasta,
 Kihlasi kylän kivistä,
 Riiehivartasta valitsi.

Enkä moiti muoriani,
 Alekski anoppiani,
 Joka toi pojan mokoman,
 Vaali valkian urohon,
 Mokomalle neitoselle.
 Aina mie piloinen piika
 Kiinitin kylän kiveä,
 Kylän vuorta vierittelin,

Kylän keträsin kerää,
 Kylän väännin varttinöitä,
 Kylän paitoja parannin —
 Omat paitani paheni.

Aina minulle annettihin
 Riihestä rivein riusa,
 Saunasta jykein loukku,
 Rannalta ravein karttu,
 Suurin taikko tanhuasta.
 Se minulle syöäkseni:
 Luut lihoista, päät kaloista,
 Siitalot sianlihoista,
 Kuoret leivistä kovista,
 Murut muista suuruksista.

Ei uskottu uupuvani,
 Ei varattu vaipuvani;
 Jos ma uhkin uuvuksissa,
 Väsyksissä väännättelin.
 Uupuivatpa uhkiammat,
 Väkevämmätki väsyivät,
 Saati mie vähäväkinen,
 Lapsi pieni pikkarainen;
 Välehen vähä väsyvi,
 Pian uupui pikkarainen. —
 Jo minäi silloin uuvuin,
 Kun ne uupuivat urohot;
 Jo minäi silloin vaivuin,
 Kun vaipui hevosen varsat.

b) Lasta tuuvittaissa.

172. Minä laulan lapsen virttä.

Minä laulan lapselleni,
 Kieltä pieksän pienelleni —
 Pieksän kieltä penningittä,
 Suuta kullatta kulutan.
 Minä laulan lapsen virttä,

Panen paimosen sanoja,
Joita ennen eukko neuoi,
Oma vanhempi opetti,
Kätkyessä kääteessäni,
Liekussa leväteessäni,
Korkian ison ko'issa,
Kaunosessa kartanossa.

173. Kiitä huomenna hevoista.

Minä tuuvin tuttuani,
Liekuttelen lintuani,
Kasvattelen kaunoistani,
Ihanaistani imetän.
En tieä imettelijä,
En katala kasvattaja,
Mitä miksiki imetän,
Kuta kuksi kostuttelen;
Imettelenkö iloksi,
Vai imetän itkukseni,
Vaa lin lasta vaivoikseni,
Tuuvittelen tuskikseni,
Huolikseni huiskuttelen,
Kaihokseni kasvattelen.

Noin ne ennen eukot lauloi,
Muorit muinaiset saneli:
„Kiitä huomenna hevoista,
Partasuuna poikoasi,
Tyttölasta miehelässä,
Itseäs iän lopulla!“ —

Usein utuinen äiti,
Lapsen kantaja katala,
Rinnan suuhun rientelevi,
Nännin suuhun survoavi;
Ei taia tajua panna,
Eikä miehuutta lisätä —
Mielt' ei panna puntarilla,
Kaata ei kauhalla älyä.

174. Laulan lasta nukkumahan.

Tuuti lasta, tuuti pientä,
Tuuti lasta nukkumahan!
Laulan lasta nukkumahan,
Uuvutan unen rekehen;
Käy unonen kätkemähän,
Poik' unosen ottamahan,
Kultaisehen korjahasi,
Hopiaisehen rekehen!

Sitte saatua rekehen,
Kopattua korjahasi,
Ajele tinaista tietä,
Vaskitannerta tasaista;
Vieös tuonne vienoistani,
Kuletellos kullaistani,
Harjulle hopiavuoren,
Kultavuoren kukkulalle,
Hopiaisehen salohon,
Kultaisehen koivikkohon,
Kussa käet kullan kukkui,
Lauleli hopialinnut.

175. Käy unonen kätkyehen.

Tuuti, tuuti tuomen marja,
Liiku, liiku lempilehti,
Nuku nurmilintuseni,
Väsy västäräkkiseni;
Nuku, kun minä nukutan,
Väsy, kun minä väsyvän!

Vaan eipä minussa liene
Lapseni nukuttajata,
Ei taia emo poloinen
Saaha lasta nukkumahan.
Äiä on emolla huolta,
Paljo pantua muretta;
Uni ei tule use'in
Huolellisen huonehesen,
Kaihollisen kartanohon,
Murehellisen majahan.

Kun se ei emo poloinen
Saane lasta nukkumahan,
Nukuta Jumala lasta,
Makauta Maariainen;
Saisin itseki levätä,
Lapsen orja olla jouten.

Uni jo ulkoa kysyvi,
Unen poika porstuasta,
Lausuvi lasin takoa,
Alta ikkunan anovi:
„Onkos lasta kätkyessä,
Pientä peitetten sisässä?“
Tule tuutuhun unonen,
Käy unonen kätkyehen,
Lapsen pienen peittehisiin,
Vakaisen vaattehisiin;
Anna maata lapsen pienen,
Levätä vähäväkisen —
Anna maata maan unia,
Maan unia, puun unia,
Maarian makiita unta,
Pyhän pohratsan lepoa!

176. Unta täällä tarvitahan.

Sotka souti poikinensa,
Tavi laaji lapsinensa,
Souti alli akkoinensa,
Peiponen perehinensä;
Souteli joka solukan,
Joka lahen laikutteli.
Tuli souden Suomen maalle,
Melan luo luotehesen,
Airon iskein itähän,
Kokan kääten Karjalahan.

Sotkall' on sininen siipi,
Anna sotka siipeäsi,
Millä lennän löyhäytän
Yheksän meren ylitse;
Lennän unta ottamahan,
Nukutinta noutamahan,

Ukon uuen lippahasta,
Akan vanhan vakkasesta —
Unta täällä tarvitahan,
Nukutinta nuurutahan,
Unta tälle lapselleni,
Nukutinta lemmelleni.

177. Anna maata Maariainen.

Tuuvitan tuhoista lasta,
Tätä lasta liekuttelen,
Suen suuhun syntynyttä,
Talvella tapahtunutta.

Anna onni, suo Jumala,
Laita lapselle osoa,
Syötelläni nälkähistä,
Viluhista lämmitellä;
Anna maata Maariainen,
Kiesus leppein levätä,
Niinkuin Maaria makasit,
Kiesus leppein lepäsit!

Kiesuski kehossa kiikkui,
Kaikkivaltias vaussa,
Kapalohon käärittynä,
Seimehen sovitettuna,
Sinne lassa laskettuna,
Pienosena pistettynä.

178. Tuuti lasta tuonelahan.

Tuuti, tuuti tummaistani,
Tummaisessa tuutusessa,
Tummaisella tuutijalla,
Tummaisen tuvan sisässä!
Tuuti lasta tuonelahan,
Lasta lautojen sylihin,
Alla nurmen nukkumahan,
Maan alla makoamahan;
Tuonen lasten laulatella,
Manan neitojen piellä!

Tuonen tuutunen parempi,
 Manan kätkyt kaunosampi,
 Etevämmät Tuonen eukot,
 Paremmat Manan miniät,
 Tupa suuri Tuonelassa,
 Manalla majat avarat.

179. Äsken poika poik' olisi.

Tuuvin, tuuvin poikoani,
 Vaapotan vaka'istani,
 Tuikseni tuulisäällä,
 Varakseni vastasäällä.

Tuuti, tuuti poiaistani,
 Tuuti miestä poiastani,
 Kyntäjätä, kylväjätä,
 Siemenen sirottajata,
 Varsan viejeä vaolle,
 Mustan ruunan mullokselle!

Tuuti, tuuti poiaistani,
 Tuuti turvoa pojasta! —
 Äsken poika poik' olisi,
 Kun leivän lehosta toisi,
 Kannikan katajikolta,
 Punakuoren kuusikosta,
 Vesakosta vehnäleivän,
 Isoselle syöttämästä,
 Emoselle imettämästä.

Tuuti, tuuti poiaistani,
 Tuuti turvoa pojasta! —
 Äsken poika poik' olisi,
 Kun uuen tuvan tekisi,
 Uuen saunan salpoaisi,
 Kynnyksen tuvan etehen,
 Uuen uksen kynnykselle.

Tuuti, tuuti poiaistani,
 Tuuti turvoa pojasta! —
 Äsken poika poik' olisi,
 Kun mulle miniän toisi,
 Veen kantajan vetäisi,
 Saisi saunan lämmittäjän,

Vastan hautojan hakisi,
 Kuontalon koputtelijan.

180. Vara muunne valmennunna.

Emo tuuti poikoansa,
 Toivoi tuuvitellessansa:
 „Kun tuosta tuki tulisi,
 Vara suuri valmeneisi,
 Toisi tuo emolle leivän,
 Kakun kannon juuren alta,
 Kohokuoren koivukosta,
 Kakkaran kanarvikosta!“

Ellös sie emo poloinen,
 Ellös kantaja katala,
 Lasta pientä peittehissä,
 Varatonta vaattehissa,
 Tuiksesi tuuvitelko,
 Varoiksesi vaapotelko!
 Jopa tuosta toissa vuonna,
 Äsken kolmanna kesänä,
 Tuki on tullut toisa'alle,
 Vara muunne valmennunna;
 Saatu on surman suupalaksi,
 Kovan onnen otteloksi,
 Orjaksi osalliselle,
 Rahakkaalle raatajaksi;
 Vai on sattunut sotahan,
 Tapahtunut tappelohon,
 Tykin suuren suun etehen,
 Rautakirnujen kitahan.

181. Ei tule emon tukia.

Emo tuuti poikoansa,
 Lauloi tuuvitellessansa:
 „Kunpa tuo poloinen poika
 Varakseni vahvistuisi,
 Nousisi nokitulilta,

Havuisilta vuotehilta;
Havut päänsä harjoaisi,
Varvut vartalon sukisi!“

Vaan ellös emo poloinen,
Lasta pientä kätkyessä,
Tuiksesi tuuvitelko,
Varaksesi vaapotelko;
Ei tule emon tukia,
Eikä vanhemman varoa.
Jo ennen emo Manalla,
Pojan tuoja Tuonelassa;
Jää poika emottomaksi,
Lapsi orvoksi osasi.

Elköhön emoton poika,
Elköhön sinä ikänä,
Pyhänä kosihin menkö,
Alla juhlan juoksennelko;
Pyhänä pahatki piiat
Palttinaisihin panevat,
Tinavöihin vyöttelevät,
Kautokenkihin kapivat.
Katsokoon kas'elta neittä,
Nokitieltä noutakohon,
Neittä kaskikantoloista,
Riihivartasta tytärtä!

Elköhön emoton poika,
Elköhön sinä ikänä,
Huoran hurstille ruvetko,
Lakanoille mieron lautan.
Huorat hurstia kutovat,
Lakanoita laittelevat,
Maata poikani poloisen. —
Huoli et huoran hurstiloista,
Lakanoista mieron lautan;
Ennen maannet maata vasten,
Ollet ilman olkiloilla,
Parempi yksin öitä olla,
Kun kahen pahan keralla,
Viien, kuuen kunnottoman.

182. Tulipa tukan repijä.

Hyv' on poikanen tehessä,
Kaunis kasvateltaessa,
Saahessa ylen soria,
Kapaloieissa koria;
Vaan en tieä mie emonen,
Enkä kantaja katala,
Mikä tullevi tehystä,
Kannetusta kasvanevi,
Jos tuli suvulle surma,
Kasvoi herja heimokunnan.
Jo moni mokoma eukko,
Moni kantaja katala,
Vuotti tuutusta tukia,
Kätkyestä käskyläistä,
Vaan tuli toruja poika,
Sai poika pahantapainen;
Tuli tukkien repijä,
Hapsien hajottelija.

Pitäisi pojan poloisen
Piteä pitempi mieli,
Eikä eukolle torua,
Vanhemmalle vastaella. —
Kun poika polut näkisi,
Lapsi synnyntäsijansa,
Ei tuo eukolle toruisi,
Vanhemmalle vastoaisi;
Itse tottelis' emoa,
Varajaisi vanhempata.

183. Tuuti, tuuti poikalasta.

Tuuti, tuuti tyttölasta,
Sen parempi poikalasta;
Poikanen miniän tuopi,
Ve'enkantajan vetävi,
Saapi saunanlämmittäjän,
Vastanhautojan hakevi:
Mee isäntä kylpemähän,
Mee emäntä kylpemähän —

Korenta koan perässä,
Saavi saunan porstuassa,
Kappa kaivon kannen päällä,
Vastat vanhalla luhilla.

184. Tuuti, tuuti poiuttani.

Tuuti, tuuti poiuttani,
Poiuttani pienuttani,
Lastani ihanuttani,
Kantamaista kaunuttani!
Tuuti lasta tuomariksi,
Kiiku kirjan kantajaksi,
Liiku linnan vanhimmaksiksi,
Heilu herraksi hyväksi;
Maakunnan kurittajaksi,
Kaiken kansan kaitsijaksi,
Läpi linnan liikkujaksi,
Vaalastin vaeltajaksi;
Supun suuren istujaksi,
Pikarin pitelijäksi,
Olutkannun kantajaksi,
Tuopin tuojaksi tupahan;
Vetäjäksi verkahousun,
Saajaksi samettiliivin,
Mustan kengän polkijaksi,
Saappahan samoajaksi!

185. Pahenneet polvet.

Kolkkoa tätä kotoa,
Kuka tään koan sisässä? —
Mie poloinen poikineni,
Lintu laiha lapsineni.
Olipa minulla ennen,
Oli kun muillaki emoilla,
Polvet poikoa piellä,
Käet lasta käännätellä —
Polvet paljoa paremmat,
Käsivarret vantterammat.

186. Tytär syntyi, tyhjä syntyi.

Poika syntyi, polte syntyi,
Polte syntyi, kaski kasvoi;
Tytär syntyi, tyhjä syntyi,
Tyhjä syntyi, kaiho kasvoi.
Ken se tuutii poikalasta,
Sepä totta torjuttavi;
Ken se tuutivi tytärtä,
Se vaan tyhjeä tekevi.
Äyri äijistä pojista,
Yksi tyhjä tyttäristä,
Jos kylälle naitakohon,
Tahi koissa kasvakahon,
Tahi tauti tappakahon,
Surma suin lopettakahon.

187. Ei tukia tyttärestä.

Varsa on vaivaisen hevonen,
Tytär lapsi tyhjän eukon.
Tuuvitan tätä tytärtä,
Tätä lasta liekuttelen;
En tieä emo poloinen,
Enkä kantaja katala,
Tuikseniko tuuvittelen,
Varoikseni vaapottelen,
Vaiko tuuvin tuskikseni,
Vaalin lasta vaivoikseni.
Noin ne ennen eukot tiesi,
Muisti muinaiset eläjät:
„Elköhön emo tytärtä,
Elköhön sinä ikänä,
Tuiksensa tuuvitelko,
Varoiksensa vaapotelko;
Ei tule emon tukia,
Eikä vanhemman varoa —
Tuki mieron turmioille,
Vara mieron vaahtisuille.
Kielsi vanha Wäinämöinen,
Epäsi suvannon sulho,

Tytöstä emon tukia,
Vanhan äitinsä varoa.“

188. Kun tytär hyvä tulisi.

Emo tuuti tyttöänsä,
Liekutteli lempiänsä,
Toivoi tuuvitellessansa,
Lauloi liekutellessansa:
„Kun tytär hyvä tulisi,
Kasvaisi emon kananen,
Sitte nuorra naita'isi,
Vihantana vietä'isi,
Kylässä kyselemättä,
Naapurissa lausumatta;
Sitte ei kontit korkeneisi,
Eikä laavat lankiaisi,
Konttiselät kollehtisi,
Väskyselät vällehtisi.“

„Kun tytär paha tulevi,
Tytär tuhma turmeltuvi;
Eip' on nuorra naia'kana,
Vihantana vieä'känä,
Vaan ne kontit korkenevat,
Sekä laavat lankiavat,
Konttiselät kollehtivi,
Väskyselät vällehtivi.“

189. Mihin tuutinen tytärtä.

Tuuvitan tätä tytärtä,
Tätä lasta liekuttelen,
Souan pienisormistani,
Vakaistani vaapottelen;
Vaan en tieä vaimo raukka,
Tunne en kantaja katala,
Mihin tuutinen tytärtä,
Kuhun lasta liekuttanen,
Minkä karjun kainalohon,
Kunka rehvanan rekehen.

Pitäisipä piikasien
Kahen puolensa katsella,
Ennen kihlan ottamista,
Kauppahan rupeamista.

Pitäisipä piikasien;
Pitäisipä poikienki
Yli päänsä ymmärrellä,
Tulla ei tuhmasti tupahan,
Käyä kättä iskemähän,
Sormia sovittamahan. —
Kyll' on kihlan kantajoa,
Talarin taritsijoa,
Neien viejeä vihille,
Kuortihin kulettajoa;
Ei ole lapsen syöttäjeä,
Ei emon elättäjeä.

Ellös vainen neito nuori,
Ellös kasvaja kananen,
Rengin reilihin ruvetko,
Kauppoihin kasakkamiesten,
Kestipoikien poluille,
Joutilasten juoniloihin;
Renki lyöpi reilistänsä,
Kaupoistaan kasakka lyöpi,
Poluiltansa kestipoika,
Joutopoika juonistansa.

190. Huolet huovilla tupana.

Ei tieä emo tekijä,
Kellen tuutivi tytärtä;
Jos tuutii tuvalliselle,
Vaalivi varalliselle,
Vai tuutii tuvattomalle,
Vaalivi varattomalle,
Purlakalle puoltuvaksi,
Rampahan rakastuvaksi.

Ei tieä tytär kotoinen,
Kasvaessahan kananen,
Nostessahan neiti nuori,
Mistä syöjä syntynevi,

Kaluaja kasvanevi,
 Lihan syöjä, luun purija,
 Tukan tuulelle jakaja,
 Hapsien hajottelija.

Ellös vainen, tyttö parka,
 Huolta huoville pitäkö,
 Mieltä miekan kantajalle;
 Huolet huovilla tupana,
 Miekan ponnet porstuina,
 Saapukka salitupina,
 Ummiskengät kellarina,
 Ruoska suolaisna kaloina.

191. Miehellenkö vai manalle.

Noin tuo ennen eukko lauloi,
 Lauloi laajalla mäellä,
 Lauloi lasta liekuttaissa,
 Tuuvitellessa tytärtä:
 „Tuuvitan tätä tytärtä,
 Tätä lasta liekuttelen,
 Vaan en tunne tuuvittaissa,
 Tieä en telkytellessäni,
 Mihin tuutinen tytärtä,
 Kuhun lasta telkytellen,
 Kenen pieksiä pitelen,
 Kenen lyöä lyyräelen.“

Ei tieä emo tytärtä,
 Tunne ei tuota tuhma raukka,
 Kenen on syöä synnyttänyt,
 Kenen on kantanut kaluta —
 Miehellenkö, vai manalle,
 Sulhollenko, vai suelle;
 Miel' on neien miehelähän,
 Mieli toinen tuonelahan,
 Korkiastaki ko'ista,
 Kaunihiesta kartanosta.

192. Viel' on vuoro valvoa'ki.

Tuuti, tuuti tyttöäni,
 Tuuti onnea tytölle;
 Tule onni oppimahan,
 Sekä lykky löytämähän,
 Kirjavalla korjallasi,
 Ruskialla ruunallasi,
 Valkialla varsallasi,
 Tasakarva tammallasi,
 Orihilla olkisella,
 Herne'varrella hevolla!

Kun et tulle oppimahan;
 Susi syököhön hevosen,
 Tauti miehen tappakohon,
 Tuli korjan polttakohon!

Tuuti, tuuti tyttöäni,
 Nukkumahan tyttöäni!
 Nuku, nuku nurmilintu,
 Väsy, väsy västäräkki,
 Nuku nukkumis-ajalla,
 Väsy maata-vuorollasi;
 Viel' on aika valvoa'ki,
 Vuoro toinen valvoa'ki.
 Eipä anna mahti maata,
 Hyvä onni olla jouten,
 Kyty kun kinnasta kysyvi,
 Appi paitoa anovi,
 Apen lapset lahjuksia,
 Nato nauhoja hyviä.

Tuuti, tuuti tyttöäni,
 Tuuti tyyneksi tytärtä;
 Hyvä on tyttö tyynemmästä,
 Piika suusta pienemmästä.
 Elä'kä itke ilman syytä,
 Elä vaiyoitta valita;
 Viel' on syyssä itkemistä,
 Vaivoissa valittamista,
 Ikävissä itkemistä,
 Huolissa kujertamista.

193. Tuuti sulhoa tytölle.

Tuuti, tuuti tyttöäni,
Tätä tyyntä tyttöäni,
Tätä pientä piikoani,
Matalaista marjoani,
Monen lehmän lypsäjäksi,
Yheksän heruttajaksi!

Tuuti, tuuti tyttöäni,
Tuuti sulhoa tytölle;
Tullos sulhanen tytölle,
Mies kaunis, punainen poski,
Matalainen, saapasjalka,
Vereväinen, verkahousu!

Tuuti, tuuti tyttöäni,
Tuuti Turkuhun tytärtä,
Kauppamiehelle kanaksi,
Porvarille puolisoksi;
Viimen vanhemman varaksi,
Emonsa elättäjäksi!

Tuuti, tuuti tyttöäni,
Tuuti lasta tuomarille,
Kiiku kirjan kantajalle,
Liiku herralle hyvälle,
Kaiken kaupan katsojalle,
Pokostan pohatimmalle,
Saajalle satalukujen,
Monen tuojalle tuhannen!

194. Minä vaan tuuvin tyttöäni.

Tuuti, tuuti tyttöäni,
Tätä pientä piikoani;
Tuuti tyyneksi tytärtä,
Vakaiseksi neioistani!
Elköhön sinä ikänä,
Kuuna kullan valkiana,
Tähen tyttären tämänki,
Vasten lastani vakaista,

Vitsa viiassa yletkö,
Koivu korpinotkelmassa!

Minä vaan tuuvin piikoani,
Kylän akka poikoansa;
Minun on piikani parempi,
Toista mointa toimevampi,
Kahta mointa kaunihimpi,
Viittä kuutta virkiämpi.
Kylän poika, kyykkäniska,
Kyykkäniska, kynnyshäntä,
Käypi kerran katsomassa,
Kerran toisen tahtomassa,
Tätä pientä piikoani,
Matalaista marjoani —
Jos on pieni piikasen,
Matalainen marjaseni;
Kyllä kengillä korotan,
Kaplukoilla kaunistelen.

195. Rahat raskuen tulevat.

Tuuvin mie tätä tytärtä,
Tätä lasta liekuttelen,
Souan pienisormistani,
Vaalin lastani vakaista.
Vielä tälle neitoselle,
Tälle pienelle tytölle,
Luokki tuominen tulevi,
Aisa koivuinen ajavi.

Vielä tälle neitoselle,
Tälle pienelle tytölle,
Rahat raskuen tulevat,
Tengat pienet piehtaroien,
Killingit kipoa lyöen,
Tolpat toistansa ajellen.

Vielä tälle neitoselle,
Tälle pienelle tytölle,
Tuoahan Turusta sormus,
Kihlat toiset Tornioista,
Riiasta hopiariksit,
Sormus Suomessa valettu.

Vielä tätä neioistani,
Tätä pienoista tytärtä,
Ajetahan kirjokorjin,
Souetaan veno-punasin,
Porvarille puoliseksi,
Kauppamiehelle kanaksi.

c) Miestään arvatesa.

196. Yks' on paha ei parane.

Äiän lassa lankielin,
Piennä penkiltä putosin,
Sit' en itkenyt isosti,
Kovin viikon vieretellyt —
Ne pahat pian parani.
Yks' on paha, ei parane:
Kun ma vierin veikon luota,
Lankesin emon elolta,
Miehen tuhmasen tulille,
Varattoman valkeioille;
Siitä nyt ikäni itken,
Ajan kaiken kaihoelen.

Eipä vainenki pitäisi,
Eipä piikaista pitäisi,
Tuvattoman tunnustella,
Kartanottoman katsella,
Suojattoman suositella,
Lepytellä lehmättömän.

197. Puutuin tuohon pul-
lukseen.

Olisi tämä otettu
Paikoille paremmillenkoi,
Tämä muoto muuanne'ki,
Tämä kasvo kaikin paikoin,

Ilman tuotta turmiotta,
Ilman ilkiriviöttä.

Olisi minussa ollut
Paremmen talon miniä,
Emäntä elollisenki,
Rahan alku aitallisen.

Olisi minussa ollut
Paremmalle puolisollee,
Verevemmän miehen verta,
Turpianman turkin täysi.

Oisin mie mokoman saanut
Mäellenki mentyäni,
Kannoille karattuani;
Saanut hongista salolta,
Kantoloista kaskimaalta,
Löynnyt tieltä tervaskannon,
Leppäpökökelön lehosta —
Suu kivistä, pää savesta,
Silmät kuivista sysistä,
Turpa tuuran taittumasta,
Parta naavoista pahoista,
Korvat koivun pahkuloista,
Jalat koivun konkelosta,
Varsi puista vaivaisista,
Muu ruumis lahosta puusta.

198. Itse hullu hukkasime.

Olisi minussa ollut
Pitemmillenkoi pihoille,
Isommille ikkunoille,
Laajemmille lattioille.

Olisi minussa ollut
Piika pienehen talohon,
Emäntä elollisehen,
Tuki uutehen tupahan,
Vara vastasalvettuhun.

Olisi minussa ollut
Sukittaja suuremmanki,
Paremmanki paiottaja;

Puoliso pohatan miehen,
Rikkahamman rinnallinen.

En sano isoni syyksi,
En isoni, en emoni;
Iso ei myönnyä minua,
Eikä kaupannut emoni —
Itse hullu hukkasime,
Mieletön menettelime;
Itse tungime tulehen,
Tieten tervan keitoksehen;
Itse liitin liinahurstit,
Laitin aivinalakanat;
Itse vierehen venäyin,
Käsivarrelle valauin.
Katsoin suuta sulhoseni,
Muotoa mukahiseni,
Ajatusta ainoseni,
Mieltä mielivaationi.

Voipa mieltä miekkoseni!
Ajatusta ainoseni,
Suuta suuren sulhoseni,
Muotoa mukahiseni —
Varikselt' on varren saanut,
Korpilta nenän kopannut,
Muovon mustalta sialta,
Suun kun syövältä suelta.

199. Pyyä sulhoa sulolla.

Noin sanoi minun emoni,
Varotteli vanhempani:
„Elä vainen neito nuori,
Elä kasvava kananen,
Pyyä sulhoa sukilla,
Miestä kirjokintahilla,
Paioilla kylän parasta,
Helmuksilla hempeintä;
Pyyä sulhoa sulolla,
Miestä mielisiivollasi,
Tavoilla tasaista miestä,
Ku'onnalla kunnollista!“

En minä piloinen piika,
En kuullut emon sanaa,
Pyysin sulhoa sukilla,
Miestä kirjokintahilla,
Paioilla kylän parasta,
Helmuksilla hempeintä;
Sain ma suuttoman sukilla,
Kielettömän kintahilla,
Paioilla kylän pahimman,
Kylän herjan helmuksilla —
Sain miehen savigapion,
Korpilta nokan korian,
Perän pieneltä siviltä,
Sääret rannan raukujalta.

200. Kosto kaunistelemisesta.

Kostohon minäi koito,
Kostohon kovaosainen,
Pi'in piikakunniata,
Kannatin pohatan puolta.
Kostohon minäi koito,
Kostohon kovaosainen,
Kokosin tätä kokoa,
Tätä vartta valmistelin,
Näille ouoille oville,
Veräjille vierahille.

Kostohon minäi koito,
Kostohon kovaosainen,
Kannoin kaunihit hivukset
Sian villojen sekahan,
Sorahutin suorat sääret
Sian säärien sivulle.

201. Kuka tiesi, kenpä luuli.

Kuka tiesi, kenpä luuli,
Sokiahahan suostuvani,
Rampahan rakastuvani,
Niinkun mie sokiaan suostuin,

Sekä rampahan rakastuin?
 Nukuin untelon sivuhun,
 Miehen kainun kainalohon,
 Ku ei kutkuta kuvetta,
 Eikä kaiva kainaloita.

Luulin viinoin vietäväksi,
 Olosin otettavaksi;
 Vietihin vesipikarin,
 Vesikannun kaimottihin,
 Pirttiporsahan povehen,
 Karstamuksen kainalohon.

202. Viikon vuotin vihkiäistä.

Noin minäki lassa lauloin:
 „Elköhön sinä ikänä,
 Vasten vaivaista minua,
 Ja kohti kovaosaista,
 Vesat viiassa yletkö,
 Ja pajut pahalla maalla,
 Koivut korpinotkelmoilla,
 Kankahaisilla karahkat!“

Kasvoin siitä suuremmaksi,
 Korkiammaksi kohosin,
 Vuotin viikon vihkiäistä,
 Kauan kaunista valitsin;
 Sain viimein vihaisen miehen,
 Lihan syöjän, luun purijan,
 Tukan tuulille jakajan,
 Hapsien hajottelijan.

Piti vitsan vieressänsä,
 Nahkaruoskan naulallansa,
 Karsitun karangon käässä,
 Käädyn kartun kainalossa,
 Jolla lyöä lykkäjävi,
 Kohti päätä kolkkajavi.

203. Tunnen sulhoni.

Tunnen mie hyvän tulosta,
 Astunnasta arvaelen —

Tukk' on tyyni tuulessaki,
 Hivus ei visko viimallaki.
 Tulosta pahanki tunnen,
 Astunnasta arvaelen —
 Tukka tuiski tuulettaki,
 Hivus viskoi viimattaki.

Vielä tunnen muien sulhot,
 Mütterammat muien sulhot;
 Kun tulevat muorin luoksi,
 Muhotellen muorin luona;
 Kun tulevat naisen luoksi,
 Nauratellen naisen luona.
 Katso'pas minun katalan,
 Mun katalan kaunoistani,
 Ei tuo muorille muhota,
 Eikä naura naisen luona!

On kun karhu kaunoseni,
 Sulhoni suelle verta,
 Ikenet on irvellähän,
 Silmät kiljan kaljallahan.
 Nurin tungenksen tupahan,
 Väärin veäksen huonehesen,
 Vääty pihlaja pivossa,
 Kääty karttu kainalossa,
 Seiväs sääty olkapääällä,
 Karsittu karahka käässä —
 Ei ketänä muuta vasten,
 Vasten vaivaista minua,
 Kohtipa kovaosaista,
 Kohti koitopäivällistä.

204. Itken pois ihanat silmät.

Laulu työksi lankiavi
 Hevosen hyvän re'essä,
 Itku silmähän tulevi
 Pahan miehen vuotehella.
 Jo olen joutunut johonki,
 Kurja kunne'ki osannut,
 Vierelle viholliseni,

Sanojani saapuville;
Jo on minulla riivi rinnus,
Riivi rinnuksen vetäjä,
Jo on minulla konsti korja,
Konsti korjan kanneltava.

Aina aikahan tulisin,
Aikahan tulettelisin,
Kun ei tuojani toruisi,
Saajani pahoin sanoisi,
Vetäjäni vierastuisi.
Vaan kun tuojani toruvi,
Saajani pahoin sanovi,
Vetäjäni vierastuvi,
Siit' itken iäni kaiken,
Ja kaiken elinajani.
Itken pois ihanat silmät,
Vieretän verevän kasvon,
Puotan poskeni punaiset,
Kasvon kaunihiin kaotan.
Itken kumat kuurullani,
Läävät länkämäisilläni,
Itken saavit, itken saunat,
Itken salvomet saloa.
Jo tuosta joki tulevi,
Meri selvä selkiävi,
Itkemistäni vesistä,
Läpi pääni laskemista,
Läpi kulman kulkemista,
Poskilta putoamista.
Kylpisi kyläni naiset,
Sekä naiset naapurini,
Kolmasti kotini naiset,
Kylpisin minä itseki,
Sekä valta-vanhempani,
Sekä saamani emoni,
Itkemilläni vesillä,
Läpi pääni laskemilla,
Läpi kulman kulkemilla,
Poskilta putoamilla.

205. Miesi minulle annettihin.

Tuota toivoin tuon ikäni,
Katsoin kaiken kasvinaian,
Suojaokseni suurta miestä,
Lajikseni laaullista;
Ei iso suannutkana,
Eikä äitini luvannut,
Suojaokseni suurta miestä,
Lajikseni laaullista.

Miesi minulle annettihin,
Uros uusi laivattihin;
Miehen mitta, miehen varsi,
Ei ole miehen mieltä päässä —
Miel' on viety, pää jätetty,
Aivot otsasta otettu.

206. Sain minä savisen saksan.

Voi minä piloinen piika,
Kunne kuitenkin osasin,
Polin puulle pyörivälle,
Varvulle varattomalle!

Oisipa minuksi ollut
Paikkoja parempiaki,
Puita pyörimättömiä,
Varpuja varallisia;
Vaan ma hullu hukkasime,
Mielimennyt mättäsime,
Tieten tervan keittimehen,
Silmin valkian sisähän.
Luulin saksan saaneheni,
Pajarin valinneheni;
Sain minä savisen saksan,
Pahanpäiväisen pajarin —
Multatakka myötävänä,
Savitakka saatavana,
Kukon kullat kukkarossa,
Taskussa kanan hopiat.

Sain ma untelon urohon,
Miehen tuulenmielellisen,

Vielä villin viinanjuojan,
Hurjan ostajan oluen;
Kun tuon kaupalle lähetän,
Kaikki juopi kaupukseni —
Saan saapi, tuhannen viepi,
Vielä velkoa tekevi,
Alttinoin kylän akoille,
Polttinoin kylän pojille.

Kun tulevi kaupoitahan,
Tuo ei tenkoa tinaista;
Tuopi kyllä kyynäsvartta,
Viljalta vihaista kättä,
Jolla tukkani repivi,
Hapseni hajottelevi,
Tukat tuulelle jakavi,
Ahavalle anneksivi.

207. Jo johonki saatettu.

Jo mun saatti saarehinen,
Juohatti joentakainen,
Hurstille humalahurjan,
Viinavillin vuotehelle,
Vasten tahtoa emoni,
Varotusta vanhempani.

Noin sanoi minun emoni,
Varotteli vanhempani:
„Ellös vainen neito nuori,
Ellös kasvava kanarva,
Hurjan hurstille ruvetko,
Lakanoille juomalallin,
Oksentajan olkiloille,
Tuville tupakanjuojan!
Usein humalahurjan,
Useimmin viinavillin,
Kopra tukkihin tulevi,
Hapsihin hahattelevi;
Usein humalahurjan,
Useimmin viinavillin,
Oksennus olille jääpi,
Vahti vaipalle valuvi,

Korjata vihaisen vaimon,
Sekä tyynen työnnytellä.“

Mikä kuitenkin minulta,
Kuka kurjalta tytöltä,
Mikä otti mielen multa,
Kuka haikian hajotti,
Mukomalta mielevältä,
Kylän kaiken viisahalta;
Kun menin miehelle pahalle,
Viinarattihin rakastuin,
Laskin hurjan hurstilleni,
Viinavillin viereheni;
Otin yöksi vuotehelle,
Laskin kyynysvarrelleni,
Kuusen oksalta kuvetta,
Käsivartta karrukselta.

208. Tein kaupan kallallisen.

Olisi minun pitännä
Piteä pitempi mieli,
Vielä vuosi, vielä toinen,
Vielä vuotta viisi, kuusi,
Kaiketi kaheksan vuotta,
Ympäri yheksän vuotta,
Kahen puoleni katsella,
Yli pääni ymmärrellä,
Ei tehä katuva kauppa,
Ikuhinen itkettävä.

Te'in kaupan kallallisen,
Syrjällisen synnyttelin;
Otin hurjalta hopiat,
Kullat mieron kulkijalta,
Tengat tien kävelijältä,
Rahat rannan juoksijalta.
Nukuin nurjuksen nutulle,
Väsyin värjyn vuotehelle,
Hurstille humalahurjan,
Viinavillin vaattehille;
Hullu lyöpi hurstiltansa,
Viinavilli vierestänsä,

Poies potki uutimesta,
Ulos sängystä uhitti.

209. Hyv' on olla hympyrällä.

Minä jauhan vanha vaimo,
Home'korva houhattelen;
Ei mulle miniä jauha,
Pojan nainen pyörittele.

Eikä jauha Jaakkoseni,
Uros lynkä lykkiele,
Väännättele vääräsääri,
Hympyräiseni hykerrä;
Itse jauhan Jaakolleni,
Väännän vääräsäärelleni,
Lykkielen lyngälleni,
Hympyrälleni hykerrän.

Hyv' on olla hympyrällä,
Kaunis kumpurajalalla —
Hympyrä hyvällä syötti,
Kampura veen kaloilla;
Pyhät syötti pyynlihoilla,
Aret ampulintusilla.
Pyhä ei kiellä pyytämästä,
Sapatti samoamasta;
Aina antoi armoluoja,
Lupasi hyvä Jumala,
Pyhänäki pyytäjälle,
Arkena anelijalle.

Hyv' on olla hympyrällä,
Lysti lyngällä eleä —
Kyllä lynkä linnun saapi,
Kampura kalan vetävi;
Ei sitä sotahan vieä,
Ei tahota tappeluhun.

210. Minun lauloa pitäisi.

Kukko lauloi kullallensa,
Kananlapsi kaunollensa,

Varis lauloi vaahtokuulla,
Kevätkuulla keikutteli;
Minun lauloa pitäisi,
Heiän olla laulamatta.
Heiän on kultansa kotona,
Turvansa tutuilla mailla;
Minun on kulta kulkehella,
Minun turva tuul'ajolla,
Leivänsaaja lenteheessä,
Kyntäjä kylän kululla,
Rannalla rahan hakija,
Kapelulla karhitsija.

Eipä kuulu kullaistani,
Ei kuulu kujassa käyvän,
Alla ikkunan asuvan,
Veräjillä veistelevän,
Pilkkovan pihalla puita,
Koan eessä kolkkoavan;
Sill' on illoilla ikävä,
Äsken yöllä äitelämpi,
Aamusilla aatkelampi,
Havatessa haikiampi.

Useinpa leinon lesken,
Usein minun utuisen,
Puolet pään-alaisiani,
Toinen puoli vuoettani,
Kirppujen kisattavana,
Lutikkojen maattavana.

Useinpa leinon lesken,
Usein minun utuisen,
Keskiöisissä unissa,
Kopra tyhjeä kokovi,
Käsi vaalivi valetta,
Kupehelta kummaltaki.

Useinpa leino leski,
Usein minä utuinen,
Yksin työlle työnteleme,
Yksin ruoalle rupean,
Yksin liitäme levolle,
Käyn ukotta uutimehen.

Vielä aikahan tulisin,
Aikahan tulettelisin,

Yksin työllä ollessani,
Yksin käyessä va'ille;
Sepä vasta vaikiampi,
Yksin lähteä levolle —
Ei kutana kumppalina,
Kuka suuta suikkajaisi,
Syyhyttelisi sivuja,
Kupehia kutkuttaisi.

d) Muissa tiloissa.

211. Ilo ilmahan katosi.

Lauloin ennen lapsempana,
Muistin muita pienempänä;
Laulelin jokaisen lakson,
Joka kummun kukkuelin,
Joka rannan rallattelin,
Lehot leikkiä pitelin,
Ilman lintujen iloksi,
Rastahaisien ratoksi,
Suosioksi sorsasien,
Allien ajan kuluksi.
Sillä voitin viisi vuotta,
Vuotta kuutosen kulutin,
Armahan isoni luona,
Emon kaunon kartanoilla,
Veikkoni venon kokassa,
Siskon marjapoimennilla.
Allit mulle palkan maksoi,
Sorsat soittoni sovitti;
Antoi allit armautta,
Suloutta sorsat antoi,
Rastahaiset rattoutta,
Ilman lintuset iloa.

Tuli sitte aika toinen,
Aika entinen aleni,
Vei sorsa suloutensa,

Alli armahan elonsa,
Rastahaiset rattouuen,
Ilman lintuset ilonsa,
Jäivät leikkini leholle,
Ajat armahat aholle,
Ilot kaikki kankahalle,
Laulut laksohin katosi.

Niin en nyt enempi laula,
Enkä oikein osaja,
Hopiatt' en ensinkänä,
Vaskett' en vähäistäkänä;
Laulajan laki palavi,
Runon kulkku kuivettuvi,
Vaan ei korvat kuulijoitten,
Naurut ilman istujitten,
Naurut naisten, mielet miesten,
Arvelot kylän urosten.

Vielä laulaisin rahalta,
Kullalta kukahtelisin,
Hopialta huolisime,
Varustaisime vas'elta;
Enkä äijiä anoisi,
Kovin paljo pakkoaisi:
Alttinan kylän akoilta,
Polttinan kylän pojilta,
Neljä tenkoa tytöiltä,
Ruplan ukko ruhtinoilta.

212. Laulu laiskana pitävi.

Minä neuon neitosia,
Sanelen sanan tytöille:
Elä neito liioin laula,
Liioin laula, paljo naura;
Laulu laiskana pitävi,
Virret työtä viivyttävi.
Ei kolka kosijan kengät,
Kirjakorjat kiiättele,
Tytön työttömän tykönä,
Lapsen laiskan kartanolla;
Konnat kolkkavat pihalla,

Pahat kalkki kartanolla,
Vievät lapsen lauluiltansa,
Viettelevät virsiltänsä,
Iäksensä itkemähän,
Kuuksensa kujertamahan,
Miehen tuhmasen tulilla,
Varattoman valkioilla.

Äiän mieki hullu huusin,
Äiän raukka rallattelin;
Ei ollut hullun kieltäjäistä,
Ankaran asettajaista,
Jok' oisi opettanunna,
Sanonut sanan minulle:
„Elä huua hullu tyttö,
Elä mieletön melua;
Saat sa hullun hurstillesi,
Mielipuolen puolellesi,
Joka itkettää ikäsi,
Ajan kaiken kaihottavi.“

213. Ei oo huolta neitosena.

Elkäte tytön typykät,
Elkäte emosen lapset,
Kovin konstia kysykö,
Ja valitko valkiata;
Konstill' on kova kulakka,
Naastilla navakka ruoska,
Käsi vahva valkialla,
Käsi vahva, syän suuri —
Lihan syöpi, luun purevi,
Veren uelta vetävi,
Tukat tuulelle jakavi,
Ahavalle anneksivi.

Mitä te tytöt suretta,
Mikä teiän neitosien,
Jospa vielä viikommanki
Kasvatta emon ko'issa? —
Ei oo huolta neitosena,
Tyttönä pahoa mieltä;
Äsken huolta hoivatahan,

Pannahan pahoa mieltä,
Kun on liina liitetähän,
Lakki päähän laitetahan.

Mipä liina liitetähän,
Sepä saaha'an sanoja;
Mikä lakki laitetahan,
Se pannaan pahoa mieltä;
Housut huolella pitävi,
Miehen vaattehet varulla,
Paitaset pahoilla mielin,
Sukat suurella surulla.

214. Vanhan lahjat nuorelle.

Ei pitäisi neien nuoren
Miestä vanhoa valita —
Vilu käsi, jäinen jalka,
Kylmät kylkensä molemmat;
Ei älyä nuori neito
Vanhan miehen miettehiä,
Vanha ei se varsinkana
Tunne nuoren tarpehia.

Na'i vanha nuoren neien,
Otti vanhan nuori neito.
Kävi vanha kaupunkihin,
Osti sieltä rätsinäisen,
Antoi nuorelle kätehen.
Nuori sylki ja pakisi:
„Voi sinua lemmon vanha,
Harma'an havukan silmä,
Mustan koiran karvan kutri!“

Na'i vanha nuoren neien,
Otti vanhan nuori neito.
Kävi vanha kaupunkihin,
Osti sieltä sussunaisen,
Antoi nuorelle kätehen.
Nuori sylki ja pakisi:
„Voi sinua lemmon vanha,
Harma'an havukan silmä,
Mustan koiran karvan kutri!“
Na'i vanha nuoren neien,

Otti vanhan nuori neito.
 Kävi vanha kankahalle,
 Toi karahkan kankahalta,
 Alkoi nuorta peipotella.
 Nuori hyppi ja rukoi:
 „Voi mun kultakutriseni,
 Sinisilmä sirkkuseni,
 Minun armas ainoseni,
 Kukankarva kaunoseni!“

215. Vanhan eukon valitus.

Kuulin ennen eukon vanhan,
 Valittavan vanhan eukon,
 Pojastansa noin puhuvan,
 Lapsestansa laulelevan:
 „Niin minäi äiti raukka,
 Kun on muutki äiti raukat,
 Tuuvin lapsesta tukia,
 Vanhan päiväni varoa,
 Pyssykäistä pyörittelin,
 Jousikäistä jouvuttelin.
 Ei tullut emon tukia,
 Ei varoa vanhan päivän;
 Tulipa tuska kantajalle,
 Vahvistui emolle vaiva,
 Tuli tukkani repijä,
 Kasvoi kallon kolkuttaja.“

„Toivoin miestä lapsestani,
 Urosta ukon pojasta;
 Eipä miestä tullutkana,
 Urosta utaununna —
 Tuli tuppelo sukuni,
 Epatto emän-alani; —
 Tuli tuhmin kansahani,
 Laiskin lapsi joukkiohon;
 Tuli villi viinanjuoja,
 Raivo ostaja oluen.“

„Josp' on söisi siivollansa,
 Joisi taitavan tavalla;

Vaan on syöpi syrjillänsä,
 Juopi juomarin tavalla.“

216. Mitäpä kylä kyselet.

Kylä kyllinki sanovi,
 Miero mieltä jatkoavi,
 Ihmiset imehtelevi,
 Ajan kaiken kalkuttavi,
 Sonnassa minun elävän,
 Kakaroissa kasvavani.

Vaan mitä kylä kyselet,
 Kuta miero kuikuttelet,
 Näistä pienistä pihoista,
 Kapehista karjateistä? —
 Suokohon sula Jumala,
 Antakohon armoluoja,
 Tätä sontaista pihoa,
 Kakaraista kaivotietä;
 Kyllin sontoa pihalle,
 Kakaroita kaivotielle,
 Kyllin sonnan säätäjätä,
 Kakaran karistajata,
 Näillä pienillä pihoilla,
 Kapehilla karjateillä!

Suokohon sula Jumala,
 Antakohon armoluoja,
 Oluessa tuopit olla,
 Maljat maiossa märätä;
 Jotta saisi saamatonki,
 Ottaisi olematonki;
 Jott' oisi antoa kylälle,
 Kyllin itsellä eleä!

217. Lempoko lennätti tänne.

Lempoko lennätti minua,
 Paha henki tänne painoi,
 Saattoi puolelta pokostan,
 Kantoi koista korkiasta,

Korville Kostamuksen,
 Puolehen puropohjan,
 Vierehen ve'en mustan,
 Uroille umpilammin,
 Alliksi Akimaisen,
 Sorsaksi Sohjan poian!
 Parempi minun olisi
 Olla puolella pokostan,
 Marjana isoni mailla,
 Emon mailla mansikkana,
 Lapukassa lassa piennä,
 Peipona kotipihoilla.

218. Rajan taaksi raapattihin.

Mikä lie minusta nähty,
 Kuka kummanen katsottu,
 Kun ei naitu naapurihin,
 Kopattu kotirikoille;
 Eikä Ouluhun otettu,
 Kuletettu Kuopiohon,
 Liperihin liikutettu,
 Saatettu Savon rajoille.
 Vietihin Wenäehelle,
 Rajan taaksi raapattihin,
 Joss' ei äiti ääntä kuule,
 Iso ei itkua tajua,
 Itikoissa itkeväni,
 Paarmoissa parahtavani.

Oisin naitu naapurihin,
 Otettu omille maille,
 Kotihin koti näkyisi,
 Ison pelto ikkunoihin;
 Kuuluisi kukonki ääni,
 Oman pihan rikkasilta,
 Koiran haukunta kujilta,
 Käin kukunta kuusikolta.

219. Viety on maille vierahille.

Mikä lie minusta nähty,
 Mikä nähty, kuka kuultu,
 Kuka kumminki havattu,
 Kun ei naitu naapurihin,
 Otettu omille maille,
 Oman pellon pientarelle;
 Lie'kö nähty äiä syövän,
 Äiä syövän, äiä juovan,
 Vai viikon viruneheni,
 Ei varahin nousevani? —

Jo olen johonki saatu,
 Ylen loitos luovutettu,
 Viety maille vierahille,
 Maille ouoille otettu,
 Ikävissä itkemähän,
 Kovin päivin kuolemahan.
 Paremp' ois omalla maalla
 Juoa vettä tuohisesta,
 Kun on maalla vierahalla
 Juoa tuopista olutta.

220. Emon kanaset.

Kasvatti minun emoni,
 Kasvatti kanoja parven,
 Toisen parven joutsenia,
 Nuot on aialle asetti,
 Seisotteli seipähälle;
 Tuli kokko, niin kohotti,
 Tuli haukka, niin hajotti,
 Tuli lempo, niin levitti,
 Yhen vei Wenäjän maalle,
 Toisen saatteli Savohon,
 Kolmannen kotihin heitti.

Jonka vei Wenäjän maalle,
 Se soassa surmattihin;
 Jonka saatteli Savohon,
 Sen Savossa tauti tappoi;
 Kolmannen kotirikoilla

Tappavi ikuinen itku,
Mielalat menettelevi,
Kovat päivät kuolettavi.

221. Tullut muoto mustemmaksi.

Olinpa minäi ennen,
Olin kun omenakukka,
Olin marja maatessani,
Lehti liikkuellessani,
Istuessani ihana,
Armas astuellessani;
Moni katsoi muotohoni,
Varteheni valkotteli.
Nyt on muoto muunne saanut,
Kasvo kaunis vanhantunut,
Tullut muoto mustemmaksi,
Kasvo kaiaksi ruvennut.
Mure tuonut mustan muovon,
Huoli kasvon kaientanna;
Hoikk' on huoleva hevonen,
Murehtiva vaimo musta.

222. Luulin käyväni käkenä.

Toisin tiesin, toisin luulin,
Toisin toivotin ikäni;
Toisin tiesi suuri luoja,
Toisin toivotti Jumala.

Käkesin käkenä käyvä,
Kukahella kukkuroilla,
En käkenä käynytänä,
Kukahellut kukkuroilla;
Toisin otteli osani,
Toisin käv' käkeykseni,
Toisin väänti väärä lykky,
Toisin onni ohjaeli —
Väänti väärälle lykylle,
Onnelle osattomalle.

Täytyi ruupuhun ruveta,
Käsin käyvä tähtehille,
Piti lenteä leholle,
Havupuille haihatella.

En nyt tuota tuhma tunne,
Äkki outonen älyä,
Kunne luome luotu lapsi,
Kunne kaivame katala,
Tien kunka otan etehen,
Juonen kunka juostakseni;
Lähenkö revon rekehen,
Vai lähen jänön jälille.

Jos lähen revon rekehen,
Revoll' on reki matala;
Kiskoisi joka kivonen,
Joka kanto kaapaseisi.

Jos lähen jänön jälille,
Koukkupolven polkumille;
Jänö peittäisi jälensä,
Koukkupolvi polkumensa.

En lähe jänön jälille,
En rekehen repo raukan;
Istun ilveksen rekehen,
Ilves vie ison kotihin,
Reen käymättä kiviin,
Kantoloihin koskematta.

223. Jouvuin puulle pyörivälle.

Voi minä poloinen lapsi,
Poloisella Pohjan maalla!
Jo minä johonki jouvuin,
Jouvuin puulle pyörivälle,
Varvalle vapisevalle,
Sain lehelle liekkuvalle.

Kunne puuhut pyörrähtävi,
Sinne pyörrähän jälestä;
Kunne varpa vaapahtavi,
Sinne vaapahan jälestä;
Kunne lehti liekahtavi.
Sinne liekahan jälestä,

Oisipa minuksi ollut,
 Ollut puita pyörimättä,
 Varpoja vapisematta,
 Lehtilöitä liekkumatta;
 Itse hullu hukkasime,
 Mioletön menettelime,
 Itse mie isosta luovuin,
 Itse äitistä erosin,
 Itse vierin veikoistani,
 Siirtime sisaristani,
 Sorsan suojille sijoille,
 Allien asuntamaille,
 Sisareksi siikasilke,
 Lohen poian puolisoiksi.
 Siellä sorsa suojelevi,
 Tavi laitto laajelevi,
 Siika silmäni pesevi,
 Hauki pääni harjoavi,
 Ahven suuta anneksivi,
 Veen kalaset kauuloavi.

Jopa vaan minun poloisen,
 Jo kohta poloisen lapsen,
 Sisar saapi siikasina,
 Veikko haukina vetävi,
 Emo appo ahvenina,
 Iso kaikkina kaloina.

224. Itken kurja kulkuani.

En itke ison hyvyyttä,
 Enkä äitin armautta,
 Vaan itken isoni maita,
 Maita maammoni murajan;
 Itken veikon valkamia,
 Siskon siltoja paheksin.

Tuota itken tuon ikäni,
 Kun olen kurja kulkusassa,
 Raukka rannan juoksennassa,
 Vaivainen vaeltamassa.
 Sain ma kurja kulkemahan,
 Raukka rannat kiertämähän,

Vaivainen vaeltamahan;
 Jouvuin kylmähän kylähän,
 Rautaisehen rahva'asen —
 Lapset raukan rannikolla,
 Keion mieron kierrännässä,
 Vaivaisen kylävarassa.

Tuulet kurjalla tupana,
 Saunana vesisatehet;
 Mont' on tuulta tuulevata,
 Monta saapoa saetta,
 Päälle lapsen armottoman,
 Varattoman vaimon päälle,
 Näillä ouoilla ovilla,
 Kyläsillä kynnyksillä.

225. Kun oisin kuollut kuusi- öisnä.

Syöntäni syytelevi,
 Päätäni pahoin panevi;
 Viekäte minua maata,
 Tupatkate tuutumahan,
 Ikuisille vuotehille,
 Polvuisille pääaloille,
 Näiltä päiviltä pahoilta,
 Ilmoilta ilottomilta!

Kun en oisi kurja raukka
 Luotu tänne luonnankana,
 Näille päville pahoille,
 Ilmoille ilottomille. —
 Parempi minun olisi,
 Parempi olettelisi,
 Syntymättä, kasvamatta,
 Suureksi sukeumatta,
 Tämän ilman tuntematta,
 Näkemättä näätkeivät.

Eikä surma suurin tehnyt,
 Tauti oikein osannut,
 Kun ei tappanut minua,
 Kun mie liekuin kätkeyssä,
 Karjuin eukon kainalossa.

Kun oisin kuollut kuusiöisnä,
Katonut kaheksan-öisnä,
En oisi paljoa pitänyt —
Pikkaraisen pientaretta,
Kyynärän pyheä maata,
Emon itkua vähäsen,
Ison ei väheäkänä.

Tahi kun karjassa kävelin,
Lassa lammasten keralla,
Kun oisi karhu kaatanunna,
Susi surmannut minunki,
Niinkun kaatoi lammaskarjan,
Lehmät kaunoiset kaotti!
Parempi minun olisi,
Parempi olisi ollut,
Olla karhun kainalossa,
Suussa juoksevan sutosen,
Kun reessä repokypärän,
Korjassa korian sulhon.

226. Minä pyy pesätön lintu.

Ajattelen aikojani,
Muistan muita päiviäni,
Entistä elantoani;
Niin oli entinen elanto,
Kun kesäinen päivän nousu,
Aamu armas aurinkoinen.
Niin on nyt minun eloni,
Kun pimiä pilven ranta,
Tahi laaka lammin ranta;
On kun syksy-yö suruinen,
Pimiä kun talven päivä.

Olin ennen kun olinki,
Olin kun omenakukka,
Tahi tuores tuomenkukka;
Olin mansikka mäellä,
Punapuola kankahalla,
Koppelo emon ko'issa,
Tavi taaton kartanolla,

Sirkkunen sisaren luona,
Vesilintu veikon luona —
Missä nyt minun kotini,
Kussa kurjan kartanoni?

Koti on koppelon pojilla,
Kartano kylän kanoilla,
Pesä pyillä pienoisisilla;
Minä koppelo ko'iton,
Minä kana kartanoton,
Minä pyy pesätön lintu.
Korvess' on minun kotini,
Kalliolla kartanoni,
Maantiellä minun majani,
Turpehessa muut tupani,
Aian soppi on suojanani,
Joka tuuli turvanani,
Meren aallot armonani,
Meren vaahet varjonani.

227. Sinnes nyt pihani pitkät.

Olin mieki neito muinen,
Olin kasvava kananen,
Pitkillä ison pihoilla,
Oman taaton tanhuilla;
Kävin kukkana kujalla,
Kajavana kartanoilla.

Toisin nyt minun poloisen,
Toisinpa tätä nykyä:
Sinnes on pihani pitkät,
Kunnes pitkät pilven rannat;
Sinnes kaiat kaivotieni,
Kunnes kaiat kaaren rannat;
Sinnes laajat lattiani,
Kunnes laajat lammin rannat;
Sinnes oikein oveni,
Kunnes oikein otavat.

228. Kului kultainen ikäni.

Kului kultainen ikäni,
 Kului koiran kunnialla;
 Väsyi herttainen väkeni,
 Väsyi väärällä tavalla.
 Ei kulunut kutsuloissa,
 Ei väsynyt välttilöissä;
 Kului kuivissa sanoissa,
 Väsyi silmävääntelöissä,
 Hautui hammasten välissä,
 Kiehui kielikattilassa.

Monipa minulla onpi,
 Usia olettelevi,
 Virkkaja vihaisen äänen,
 Äänen tuiman tuikuttaja;
 Ei ole minulla monta,
 Tieä en raukka yhtäkänä,
 Sanan armon antajata,
 Suin sulin puhelijata,
 Kiukahalle käskijätä,
 Uunille uhittajata,
 Tuppurista tultuani,
 Satehesta saatuani,
 Kylmästä kyhättyäni —
 Turkin helmat tuppurissa,
 Viitan helmat viehkurissa,
 Hallassa hamehen helmat.

229. Väki herttainen väheni.

Kului kultainen ikäni,
 Valui armas vartaloni,
 Väki herttainen väheni;
 Ei kulunut kunnialla,
 Ison ikkunan aloilla,
 Kului kunniattomilla,
 Kylän kynnyspolkimilla,
 Meni mieron juoksennassa,
 Väheni kylävälillä,
 Valui vaivoissa pahoissa.

Kesät kontuja keräsin,
 Talvet väännin taikon vartta,
 Piti käyä piilosassa,
 Metsän korvessa kovassa;
 Pässit päätäni puneli,
 Oinas otsakierojani,
 Minun päätäni piloisen,
 Otsoani onnettoman.

230. Pah' oli orjana eleä.

Pah' on orjana eleä,
 Käyä toisen käskyläisnä:
 Olin orja mieki muinen,
 Palkanpiika pappilassa;
 Pah' oli olla pappilassa,
 Kehno kellon soittajassa,
 Paljo pantihin olutta,
 Meille hiivat heitettihin.

Pah' oli olla orjuudessa,
 Ei parempi emantuudessa:
 Unta täynnä uunin korvat,
 Paljo pankolla makuuta,
 Ei emännän vuotehella,
 Talon vanhimman varalla.

231. Olut vieri kun vetehen.

Olinpa minäi ennen
 Kirkon kippa, linnan lippa,
 Sulhasten syämen syttö,
 Nuorten miesten mielitietty;
 Moni katsoi muotoani,
 Vartaloa valvatteli.
 Kesät kengässä kepasin,
 Talvet saksan talluksessa,
 Turun uudessa tuvassa,
 Kauppamiehen kartanossa.
 Join ma kahvia kahesti,

Kolmasti ko'in oluet;
 Saksa kullaksi saneli,
 Kanaksensa kauppamiehet,
 Pienet herrat hertaksensa,
 Sorsaksensa suuret herrat.

Tulin vanhaksi varahin,
 Epatoksi ennen muita;
 Nurin katsoi nurkkaherrat,
 Väärin katsoi väärttimiehet,
 Katsoi kaltoin vierahatki,
 Ei oikein omat isännät.

Olut vieri, kun vetehen,
 Kaatui kahvet, kun jokehen;
 Jo olen hyljätty hyvänen,
 Olen heikko heitettynä,
 Omin sormin soutamahan,
 Omin väin vetelemähän,
 Omin kengin kenkimähän,
 Syömähän omin lusikoin.

232. Ei nyt paista palmikkoni.

Kun olin ennen nuorra neinnä,
 Nuorra neinnä kasvavana,
 Niin mun keikkui keträpuuni,
 Kun veikon venehen kokka;
 Niin mun verkani vihotti,
 Kun isoni nurminiittu;
 Niin mun paisti palmikkoni,
 Kun kaunis kasarivaski;
 Niin mun huolti kaulahuivit,
 Kun on kullattu hopia,
 Tahi kukat kultalatvat,
 Keskellä kesäsyäntä;
 Helmukseni hempiämmät,
 Kaunihimmat karvaltansa,
 Kun on armas aamurusko,
 Kaunihimmat taivon kaarta,
 Sa'an karvan kantavata.
 Kenkäni käkenä kukkui,

Kesälintuna lipasi,
 Käyessäni kirkkotietä,
 Toisten tyttöjen keralla.

Nyt on tullut aika toinen,
 Elo entinen kaonnut;
 Ei nyt keiku keträpuuni,
 Eikä verkani vihota,
 Paista ei palmikot isosti,
 Eikä huoha kaulahuivit,
 Helmukseni ei helota,
 Eikä kengät kukkuele.

233. Nyt on tullut turmiolle.

Olin armas aikoinani,
 Kaunis kasvinpäivinäni,
 Lakla emoni lattioilla,
 Tavi taattoni pihoilla,
 Vesilintu veikon luona,
 Sirkkunen sisaren luona.

Kun ma läksin astumahan,
 Kirkkotietä teppomahan,
 Astuin allin askelilla,
 Taputin tavin jaloilla;
 Monen miehen mieli vieri,
 Monen sulhon suu muhahti,
 Tämän allin astuessa,
 Vesilinnun viertessäni.

Nyt on aika toisin tullut,
 Päivä tuhmempi tavannut;
 Olen tullut turmiolle,
 Tammanna tavattomaksi,
 Joka sammakon sanella,
 Joka hallin haukkuella,
 Joka korpin koikkuella,
 Mustan linnun muihkaella.

Vaan elä korppi koiku'kana,
 Elä muihka musta lintu!
 Et very minun verellä,
 Et liho minun lihalla;

Se on vettä, mi on verta,
Sepä luuta, mi lihoa.

234. Olin ennen otramaana.

Olin ennen otramaana,
Otramaana, kakramaana,
Kaalimaana kaunihina,
Papupeltona parasna;
Jo jouvuin sekalimaaksi,
Kehnon heinän kasvajaksi,
Tulin nurmiturpeheksi,
Sain sammalmättähäksi.

Olin ennen, kun olinki,

Armahampi aikoinani,
Olin kukka kuuskesoisna,
Vilkka viisivuotisenä;
Kun ma istuin, maat ilotsi,
Kun ma seisoin, seinät kuulti,
Kun ma tanssin, taivas kiehui,
Kun kävin, kämärät läikkyi.

Olin mansikka mäellä,
Puolakukka kumparella,
Maksoin markat maatessani,
Tengat tietä käyessäni;
Jos nyt en mitänä maksa,
Maksa en maallista matoa,
Toukan syömeä tomua,
Riihen eellistä rikaista.

III. Poikien lauluja.

235. Jos ma lauluille las'eme.

Jos ma lauluille las'eme,
Virrentöille työnteleme;
Laulan ma meret mesiksi,
Meren hiekat hernehiksi,
Meren kivet kirstuloiksi,
Meren kaislat kaupungiksi.
Laulan neien kaupunkihin,
Liitän linnani sisähän,
Joka piioista pitävi,
Neitosista niekuttavi.
Se ei suostu sormuksihin,
Mielly miehi'in hyvihin;
Ennenkun kosissa käynen,
Itse käynen katsomassa.

Nain ma tuosta nuoren neion,

Otan linnasta lihavan,
Jonka kanssa yöt lepeän,
Kahen päivät kallottelen.
Tuosta kasvan kaunihiksi,
Ylenen ylen hyväksi,
Paisun linnan paimeneksi,
Vahvan linnan vartiaksi.
Suorin poikaset sotahan,
Nuoret miehet miekka vyölle;
Itse linnassa lihoan,
Sekä kasvan kaupungissa,
Juon olutta, minkä jaksan,
Apan kaupungin kanoja.
Sure en sitte Suomen maita,
Enkä Suomen neitosia —
Suomess' on soriat neiot,
Kaunokaiset Karjalassa;

Lihavammat linnassani,
Kaunihimmat kaupungissa.

236. Käynti roualassa.

Lähen tästä roualahan,
Hyvän rouan kartanohon,
Kullaista kujoa myöten,
Hopiaista tietä myöten,
Jost' on sillat silkin pantu,
Veralla vetelät paikat.

Jo joutui joki etehen,
Häilähti hätä kätehen;
Hypätenkö, harpatenko? —
Hypätkäme, harpatkame.
„Hyvä huomen roualan,
Onni uutehen tupahan! —
Täältä leikari tulevi,
Keikari keritteleksen:
Joko on viikon viinat pantu,
Kauan otraiset oluet;
Onko lautaiset laottu,
Lusikkaiset lautaisilla;
Onko pirtti pyyhittynä,
Sekä sintsi siivottuna;
Onko pesty pitkät penkit,
Lattiat vesin valettu,
Sillat silkillä katettu,
Veran lestolla ve'etty,
Tulla Turun poikasien,
Saaha Saksan sulhosien?“

„Onpa viikon viinat pantu,
Kauan ollehet oluet;
Onpa lautaiset laottu,
Lusikkaiset lautaisilla;
Viel' on pirtti pyyhittynä,
Sekä sintsi siistittynä,
Pesty pitkät seinäpenkit,
Lattiat ve'en valettu,
Sillat silkillä katettu,
Veran lestolla ve'etty,

Tulla Turun poikasien,
Saaha Saksan sulhosien.“

„Hyvä kiitos, hyvä laitos,
Hyvän rouan huonehessa!
Saako leikar leikin lyöä,
Piipari ilon piteä,
Hyvän muorin moisiolla,
Hyvän vaarin vainiolla,
Tämän talon tanterella,
Talon rikkahan rikoilla?“

„Saapi leikar leikin lyöä,
Leikin lyöä ja kisata,
Hyvän muorin moisiolla,
Hyvän vaarin vainiolla,
Tämän talon tanterella,
Talon rikkahan rikoilla.“

„Hyvä kiitos, hyvä laitos,
Saamasta hyvän sanoman!
Ken nyt leikkihin tulevi,
Ken kisan kerkiävi;
Tokko roua koista jouti?“

„Ei roua kotoa joua,
Tekemist' on työtä paljo:
Vehnäleivät leipomista,
Talkkunat taputtamista,
Mesikannut kantamista;
Tästä kulkevi kuningas,
Vaeltavi linnan vanhin.

Ennen pistän piikojani,
Panen palkkalaisiani,
Annan kokkini koasta,
Tallipojan tanhuasta.“

„Hyvä kiitos, hyvä laitos,
Saamasta hyvän sanoman;
Nyt se leikar leikin lyöpi,
Piipari ilon pitävi.“

„Millä teiän palkan maksan,
Kullallako, vai hopeella?“

„Et kullalla, et hopeella;
Kyll' on kultia ko'issa,
Vaikka kiukoat tekisi,
Rauniot rakentelisi,

Tekis rastit rauniolle,
Ristit riihen ikkunoihin;
Anna mulle nuori neito,
Sillä roua palkan maksat.“

„Annan sulle nuoren neion,
Panen piioista parahan;
Annan riskin riihen puijan,
Konstin kankahan kutojan.“

„Hyvä kiitos, hyvä laitos,
Hyvän annin antamasta,
Paremmän lupoomasta.
Hyvin roua palkan maksoi,
Nuori neito saatiin,
Neito nuori ja soria.“

237. Täytyykö tätä tupoa.

Kuules kultainen isäntä,
Pienoinen perehen miesi;
Keltä mä kysyn lupoa,
Keltä lausun lattiata,
Minun leikin lyöäkseni,
Taiten tanssaellakseni?

Hoi isännät, hoi emännät!
Kell' on kellarin avaimet;
Täytyykö tätä tupoa,
Lainataanko lattiata,
Tanssia tasaisten miesten,
Miesten nuorten notkustella?

Kun ei täytyne tupoa,
Lainattane lattiata,
Mie ulos ovia myöten,
Siirten, saarten seinäviertä,
Kierten, kaarten kartanolle;
Sitte tanssin tanterella,
Keikun keskellä pihoa,
Liipottelen liinamaalla,
Joss' ei pää lakehen koske,
Otsa ei ortehen kolaha,
Jalat sillan liitoksehen.

„Täytyypä tätä tupoa,

Lainatahan lattiata,
Tanssia tasaisten miesten,
Miesten nuorten notkustella;
Tarvis ei tanssia pihalla,
Liipotella liinamaalla —
Harakat pihalla tanssi,
Pienet linnut liinamaalla.“

238. Soita'pas soria likka.

Soita'pas soria likka,
Rannin likka rallattele,
Sorialla soitollasi,
Kumialla kulkullasi,
Heliällä hengelläsi,
Kaunihilla kaulallasi!
Anna suuta, Suomen likka,
Tälle Suomen sulhoselle;
Suu ei kulu suuellessa,
Käsi kättä antaessa.

239. Täm' on iltoja iloisin.

Ilona käki metsässä,
Lammas laihohalmehessa,
Neito nuori nuotehessa,
Pieni lapsi lattialla;
Iloiset on muutki illat,
Remusat on muutki retket,
Täm' on iltoja iloisin,
Tämä retkiä remusin.

Laulaisinpa, taitaisinpa,
Kun olutta tuota'isin,
Tuoppikana, toinenkana,
Kannukana, kaksikana.
Kun ei tuotane olutta,
Kannettane kannun täyttä,
Kerin virteni kerälle,
Sykkyrälle syyättelen,
Kerän pistän kelkkahani,

Sykkyrän rekoseheni.
 Silloin laulan, konsa jouan,
 Kun en konsa joua'kana,
 Niin en silloin laula'kana;
 Enkä laula ensinkänä,
 Ei ole kulta kuulemassa,
 Oma armas oppimassa,
 On mua kuuset kuulemassa,
 Oppimassa hongan oksat.

240. Miksi juot joesta vettä.

Näkyi nännit neitoselta,
 Pystyt rinnat piikaselta,
 Juoessa joesta vettä,
 Lakuttaissa lammikosta;
 Mie tuota ihoamahan,
 Ja kohta kyselemähän:
 „Miksi juot joesta vettä,
 Lakit vettä lammikosta?“

„Siksi juon joesta vettä,
 Lakin vettä lammikosta,
 Ei anna iso olutta,
 Ei emoni ensinkänä;
 Iso juotti aisanpäällä,
 Emoni avainperillä.“

241. Rikas kosija.

Tullos neitonen minulle,
 Minulle miehelle hyvälle,
 Tälle Suomen sulhaselle,
 Sorialle sorkalelle;
 Ei minulta tyhjä puutu,
 Pahat päivät polvenahan.
 Kolm' on aittoaa minulla:
 Yks' on aitta vehkasuolla,
 Toinen parkkikankahalla,
 Kolmansi kotoinen aitta.
 Jok' on aitta vehkasuolla,

Sihen on vehkoja ve'etty;
 Jok' on parkkikankahalla,
 Sihen on pantu parkkiloita;
 Se kolmas kotoinen aitta,
 Sihen on tyhjeä typitty —
 Eikä aivan tyhjäkänä,
 Eikä aivan täysikänä:
 Kanan pää, karitsan kaula,
 Kolme hauin kylkiluuta.

Tule neitonen minulle,
 Minulle miehelle hyvälle,
 Korialle kumppalille,
 Pohatalle puolisolle;
 Kolm' on lehmeä minulla,
 Yks' on suolla muurikkinen,
 Toinen määllä mansikkinen,
 Kolmas puolukka palolla.
 Yks' on maiolta mahoton,
 Toinen voilla vuolovampi,
 Kolmas vallaton vasoilta;
 Ei ole illoin kytkemistä,
 Eikä aamuin laskemista,
 Suolan, suuruksen surua.

242. Keltä mä kysyn tytärtä.

Kuules kultainen isäntä,
 Pienoinen perehen miesi!
 Keltä mä kysyn tytärtä,
 Keltä anon ainoistasi:
 Kiviltäkö, kannoiltako,
 Vaiko pitkiltä pihoilta;
 Kysynkö kylän akoilta,
 Vai isolta, vai emolta,
 Vai veikolta vanhimmalta,
 Vaiko itseltä tytöltä?

Kuules kultainen isäntä,
 Pienoinen perehen miesi!
 En minä sinua kiitä
 Kiviltäsi, kannoiltasi,
 Enkä pitkiltä pihoilta,

Avaroilta aitoiltasi,
Kun et antane minulle
Pihan pitkän juoksijaista,
Aitavieren astujaista,
Kujavieren kulkijaista,
Tanteren taputtajaista.

243. Monimorsiamellinen.

Mont' on mulla morsianta,
Neljä neittä tieossani,
Vielä viieski varalla,
Kanssa kuues kuuluvissa.

Yks' on tuolla Toivolassa,
Niemelässä neiti toinen,
Kolmansi Kotalahella,
Neljäs Neitolan kylällä.
En taia sitä epäillä,
En pelänne ensinkänä,
Ettei ota onkeheni
Kala viiestä ve'estä,
Osaavasti onkiessa,
Koukun konstin laskiessa;
Vaan sitä epäelenki,
Sitä pelkeän pahasti,
Etten saa ma ensimmäistä
Tuolta Toivolan kylästä.

244. Potra on poikana eleä.

Ei ole herjalla hevoista,
Emäntät' ei ensinkänä;
Tulisko ostoa oronen,
Sekä naimahan ruveta?

Naisin naisen neitosista,
Ottaisin omilta mailta;
Vaan onko nämät nykyiset,
Nämät tyttäret nykyiset!
Ne on lyhven lylleröiset,

Maantasaiset talleroiset,
Kuvettaskujen tasaiset,
Vyökusakan korkeuiset,
Rinnat rikki riivatuilla,
Hamet halki halvatuilla.

Nainen linnasta lihavan,
Kaupungista kaunokaisen,
Joll' on kallis kampa päässä,
Kohtapää, kotat jalassa.

Tahi jos tietäisin vähäsen,
Arvoaisin aikanani,
Niin en naisi ensinkänä
Nykyisiä tyttölöitä;
Ne on neitona soriat,
Koriat ison kotona,
Äsken akkana äkäiset,
Vihaiset vihittyänsä.

Mikäs on poikana eleä,
Mikäs olla naimatonna? —
Potra on poikana eleä,
Naasti olla naimatonna;
Ei oo naista naukumassa,
Eikä lasta itkemässä,
Akka ei arttia vetäne,
Laps' ei leipeä anone.
Huoleton hevoton poika,
Aivan huoleton akaton:
Piä ei piiskasta muretta,
Kanna ei huolta kannuksesta.

245. Oisi mulla vallan miekka.

Oisi mulla vallan miekka,
Vallan miekka, vallan valta,
Vallan valkia hevonen;
Ajaisin ma neitimaalle,
Naisin sieltä neittä kolme:
Yhen nuoren, toisen vanhan,
Kolmannen kasatun piian.
Kasatulla työt tekisin,

Vanhan neuona pitäisin,
Itse nuorta naurattaisin.

246. Kun saisin Savosta naia.

Kun saisin Savosta naia,
Joroisista juohatella;
Minä naisin kolme naista,
Yhen naisin nuoren naisen,
Toisen naisin vanhan naisen,
Kolmannen kasatun naisen.
Nuoren nuotalle panisin,
Vanhan vaatteen tekohon,
Kasatun kiven etehen;
Nuor' oisi nuotalla parempi,
Vanha vaatteen teossa,
Kasattu kiven e'essä.

247. Katumoiksi nainen kaunis.

Oisko mulla, kun on muilla,
Rekiviitta viien louvun,
Sa'an maksava satula,
Heponen hyvännäköinen;
Naisin naisen neitosista,
Ottaisin oman emännän,
Vaimon muita valkiamman,
Akan muita armahamman.
Äiä äyriä pitävi,
Paljo pieniä rahoja,
Saaha uuesta taloa,
Naia naista neitosista,
Ostoa orihevoista.

Enkä tieä mie poloinen,
En tunne poloinen poika,
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla,
Nainko naisen nuoremmaisen,
Eli vanhemman valitsen.

Elköhön poloinen poika

Puuttuvalla polvellansa
Naiko naista nuoremmaista,
Naista kaunista katselko!
Kielti vanha Wäinämöinen,
Epäsi suvannon sulho,
Vanhan nuorta ottamasta,
Kaunista käkeämästä:
„Katumoiksi nainen kaunis
Kainun miehen kainalossa,
Huoleksi hyvä heponen
Huonon miehen soimen päässä.“

248. Lempo leskelle menevi.

Mik' otti isolta mielen,
Kuka kummanen emolta,
Leskelle minun lupasi,
Tahtoi toisen tähtehille.

Lempo leskelle menevi,
Tuoni toisen tähtehille;
Parempi pajuilla maata,
Lepän oksilla levätä,
Kun on lesken vuotehella,
Pieluksilla pietyn naisen —
Armahampi aitovieri,
Kun on lesken kylkipuoli;
Leppiämpi lehtovieri,
Kun on lesken vuoetvieri.

Lempo leskelle menevi,
Kalma naijalle kahesti;
Leskell' on kovempi kopra,
Kun on kuiva kuusen oksa,
Jolla lyöpi leikkilöistä,
Nappajavi nauruloista —
Leski on leikkinsä pitänyt,
Viettänyt iloisen illan,
Entisen eläjän kanssa,
Miehen mennehen keralla.

Lempo leskelle menevi,
Tauti taljan maannehelle;
Levitetty on lesken vuoe,

Lesken talja tallaeltu.
 Saan minä kiveltä kielen,
 Kuulen paaelta pakinan —
 Kivi kerran kirkasevi,
 Paasi toisen parkasevi,
 Lesken on leukansa lukossa,
 Koko suunsa sulkehessa.

249. Mie valitsen varrellani.

Oisin mieki miehen verta,
 Kun oisin pohatan poika,
 Kun ois pelto pienoinenki,
 Keko kellon suuruinenki.
 Oisin miesi täyelläni,
 Sulho suotuinen, soria,
 Kun on muutki Saaren saksat,
 Nuo Saaren pojat pohatat.

Vaan moniki Saaren saksa,
 Ja moni pohatan poika,
 Onpi koiltahan koria,
 Suvultansa aivan suuri;
 Käyvät kullassa kosihin,
 Hopiassa heilumahan.
 Mie en oo koiltani koria,
 Suvultani aivan suuri;
 Mie valitsen varrellani,
 Otan muilla muovoillani,
 Kuiskutellen, kaiskutellen,
 Tyttöjä tykö puhellen:
 „Tule tyttönen minulle,
 Tälle miehelle hyvälle,
 Tälle sulho suikalelle,
 Mokomalle muikalelle!
 Elä tuusi tullessasi;
 Hyv' onpi minulla olla —
 Suot on täynnä suuruksia,
 Männyt mämmiä mäellä,
 Olutpuolikot purolla,
 Juomista joka joella.“

250. Mikä kumma kummitseksen.

Mipä tässä millitseksen,
 Kuka kumma kummitseksen,
 Tämän kunnahan kukuilla,
 Tämän harjun hartehilla,
 Kun ei kannan suo varista,
 Suo varista, maa jänistä,
 Nurmi nuorta morsianta,
 Pelto pieniä kanoja,
 Joen korvat joutsenia,
 Lammin laiat laklasia!

Mikä kumma kummitseksen,
 Ime ilmi anteleksen,
 Kun täss' ei siat sikiä,
 Kasva lampahan karitsat;
 Maito ei lähe mahosta,
 Piimä pitkähäntäsestä!

Jo olen orrelle osattu,
 Palasetta partahalle;
 Harvoin näiss' on harrit nähty,
 Siat ei sinä ikänä,
 Harvoin on hauki vierahana,
 Lohen poik' ei polvenahan.

251. Köyhä kyntöpoika.

Minä köyhä kyntöpoika,
 Kyntöpoika, kyytipoika,
 Kylän kyntöjen kysyjä,
 Mieron töien tieustaja;
 Minä kynnän kyiset pellot,
 Vakoelen maat matoset,
 Ilman rautarukkasitta,
 Vaskisitta vanttuhitta.
 Kylvän kaurat Karjalahan,
 Ohrat viskoan Wirohon,
 Rukeheni Ruotsin maalle,
 Hernehet Hämeen maalle.

Vaan mitä köyhän kynnännästä,

Vaivaisen vakoamasta;
Minkä kynnän, minkä kylvän,
Sen kynnän kylän akoille,
Kylän vaimoille vakoan,
Työnnän mieron tyttärille.

252. Elettihin meillä ennen.

En tieä poloinen poika
Poloisiksi päivikseni,
Elettihin meillä ennen,
Asuttihin aikoinani,
Kuultihin kalat kutevan,
Lohen purstot loiskuttavan;
Vaanpa nyt tätä nykyä
Ei kuulu kuetajia,
Pois on kaonneet kalatki,
Lohen purstot loiskahtanna.

Illalla isäni kuoli,
Aamulla talo hävisi,
Jäini kun jäniksen poika
Jälle jääkellehtämähän;
Parahiks' on paita pantu
Lapselle isottomalle,
Emon tietämättömälle,
Varsin vanhemmattomalle.

En tieä poloinen poika
Poloisiksi päivikseni,
Kunne luome luotu lapsi,
Kunne aiottu ajame;
Joutaisi jokii' sulata,
Saisin verkkoni vesille —
Kyll' on verkkoni vesillä,
Vaan on vierahan panema.

En tieä poloinen poika
Poloisiksi päivikseni,
Ei ole niitun niittäjätä,
Eikä pellon kyntäjätä.
Muut niitti isoni niitun,
Muut kynti isoni pellon,
Mie kynnän kyläväliä,

Ahoviertä astuvoitsen,
Kangasviertä karhielen,
Lehtoviertä lennättelen.
Niin minua niitutonta,
Lasta pientä pellotonta;
Kylvän ohrat Suomen maalle,
Hernehet Hämeheh maalle,
Vehnät viskoan Wirohon,
Kaurat Karjalan ahoille,
Josta vilja virtoavi,
Vilja vierahan kätehen.

253. Rahansa menettänyt.

Kävin kauppaa Wirossa,
Katsoin tiellä kauppojani,
Luin tiellä tenkojani,
Rannalla rahasiani.
Jäivät tielle tenkaseni,
Rannalle rahani vierä;
Annoin ainoat rahani,
Heitin hentuet hopiat,
Wiron piikojen pivohon,
Narvan naisten kukkarohon.

254. Pahasti maannut.

Olin poika pikkarainen,
Koko kolmonen kesoinen,
Koin kerta kesässä maata,
Senki saunassa saloa,
Piilten pikkuhuonehessa,
Pikkaraisen piian kanssa,
Matalan Marin keralla.
Mari itkien tupahan:
„Voi minä piloinen piika,
Mitk' on vaivat vatsassani,
Ponnistus poveni alla!“

Vatsa kasvoi, vyö lyheni,
Navan kohta korkenevi,

Vei paha papille viestin;
Tuo pakanan pallinaama
Otti lehmän leikkilöistä,
Kiskalti härän kisoista.

255. Neittä tavotteleva.

Niin minäi pieni poika,
Kun on muutki suuremmaiseta,
Äiän leskiä lepytin,
Tyyvyttelin tyttölöitä.

Kävin mie lehossa kerran,
Löysin neitosen lehosta,
Sinisilmän haavikosta,
Mustakulman koivikosta,
Sormet kullan sormuksissa,
Käet kullan kätinehissä.

Mie tuota tapoamahan,
Piika eestä juoksemahan;
Piika juoksi pitkin suota,
Minä juoksin poikki suota,
Piika pitkin mättähälle,
Minä pitkin piian päälle,
Näpit sattui nännin päälle,
Käet vatsalle valahti.
Siitä mulla onni siirtyi,
Elo entinen hävisi,
Tulin tuhmaksi varahin,
Nuorra naisten nauruloiksi.

256. Pahasti öitsinyt.

Pahoin tein minä poloinen,
Pahoin tein poloinen poika,
Kävin öillä öitsilöissä,
Päivät pyörin päivätsissä,
Illat iltaistunnoissa;
Tuot' emo pani pahaksi,
Isä katsoi ilkiäksi.

Kun on kukko kerran lauloi,

Iso istui kiukoalla,
Emo laapoi lattialla,
Panetteli poikoansa:
„Taas on hurja huilamassa,
Joka yöhyt öitsimissä;
Tuuvin tuhmaisen pojasen,
Tuuvin huorien hyväksi,
Joka huoran huikutella,
Joka kurvan kuihutella.
Tytöt huorat huikuttavat,
Joka kurva kuihuttavi,
Mun poloisen poikoani;
Saattelevat saunahansa,
Viettelevät vierehensä,
Liiaksi likistämähän.“

257. Akat sanovat.

Akat saatanat sanovat,
Pakanat panettelevat,
Syömäriksi, juomariksi,
Kylän kaiken koipuriksi.

Kun ma syömäri olisin;
Söisin mä kylältä koiran,
Kissan lapset kiukoalta,
Kasin lapset karsinasta.

Kun ma juomari olisin;
Joisin ma joka kapakan,
Joka kannun kallistaisin,
Putelitki pulputtaisin.

Kun ma koipuri olisin;
Ei oisi kuuessa kylässä,
Pitäjässä seitsemässä,
Piikoa pitämätöntä,
Akkoa ajamatonta,
Leskeä likentämättä.
Ajaisin joka akalla,
Pitäisin jokahi piian,
Joka naisen naurattaisin,
Ja lesken likenteleisin.

258. Pahin omalla maalla.

Kävin Suomet, kävin Saaret,
 Kävin puolen Pohjanmaata,
 Sakaran Savon rajoja,
 Kahen puolen Karjaloa,
 Kaikki kaupungit katsellen,
 Turun linnat tunnustellen;
 Ei ollut pääni polkejaista,
 Aivoni alentajaista.
 Kun tulin omille maille,
 Yksi portto pääni polki,
 Toinen aivoni alenti,
 Kolmas rikkoi rinnukseni.

259. Koti toivoi kuolleheksi.

Kaikki saan kokea koito,
 Kaikki tuntea katala;
 Noit' en tulle tuntemahan
 Konstia kotoisen vaimon,
 Ehtoja oman emännän,
 Talon tyttären tapoja.

Koti minun toivoi kuolleheksi,
 Piha pitkin maanneheksi,
 Maja maani myöneheksi,
 Kartano kaonneheksi.

Soisit mun kylänki naiset,
 Soisit naiset naapurini,
 Sorkkihin sotahevosten,
 Miesten vainovarpahisin,
 Sortuvan minun sotahan,
 Alla vainon vaipuvani.

Vaan et suo sula Jumala,
 Et salli vakainen luoja,
 Poikoa ison poluilta,
 Lasta vanhemman la'ulta.
 Itse tieät suuri luoja,
 Arvoat jalo Jumala:
 Et silloin sikoa luonut,
 Kalttokorvoa kohannut,

Kun loit miehen, loit luonnon,
 Loit onnen luomallisen.

260. Usiassa yötä ollut.

Moness' oon minäkin maannut,
 Usiass' oon yötä ollut,
 Monen huoran huimenessa,
 Monen lautan lattialla,
 Monen porton polstarilla,
 Monen keukosen keralla.

Jopa vaan minua vasten,
 Vasten vaivaista minua,
 Huorat hurstia kutoivat,
 Lakanoita laittelivat,
 Saunassa savun seassa,
 Kylän kylpihuonehissa.

Jopa vaan minua vasten,
 Vasten vaivaista minua,
 Nuo huorat huhuelivat,
 Luoskut luikerrettelivat;
 Järäeli järven rannat,
 Vavahteli vaaran rinnat,
 Kun huorat huhuelivat,
 Luoskut luikerroittelivat.

261. Jo on maattu marjaseni.

Oioi, oioi onneani;
 Jo on maattu marjaseni,
 Jo levätty lintuseni!
 Tietäisinkö, ken makasi,
 Lempilintuni lepäsi;
 Sen pitäis matona maata,
 Kulkia kulon-alaisna,
 Käyä käärmehen jytyisnä,
 Sisiliskona sivata.
 Tietäisinkö, ken makasi,
 Lempilintuni lepäsi;

Parempi hänen olisi,
 Kun olisi maassa maannut,
 Maassa mustina matoina,
 Kirjavina käärmehinä,
 Ilman maasta nousematta,
 Pystyhyn kykenemättä.

262. Anastettu armahani.

Enpä luullut luopuvani,
 Uskonut eroavani,
 Tuosta linkistä likasta,
 Kaunokaisesta kanasta,
 Punaisesta puolukasta,
 Maalatusta mansikasta,
 Jota vuotin vuotta kaksi,
 Kohta kolmisen keseä.

Tuli tuo vieras ventolainen,
 Kyyssyselkä kylkeläinen,
 Jok' otti minun omani,
 Ja anasti armahani,
 Maanitteli marjaseni,
 Vaapukkaiseni varasti.

263. Pois tulee pojalle lähtö.

Pois tulee pojalle lähtö,
 Pois pojan, ulos urohon,
 Tästä kylmästä kylästä,
 Katalasta Karjalasta,
 Kun ei anna naiset naia,
 Piiat leikkiä piteä,
 Muorit voita syöäkseni,
 Emännät sianlihoa.

Voi tätä voitonta kyleä,
 Pitäjätä piimätöntä;
 Miten voivat voitta olla,
 Kuten piimättä pysyä,

Tässä kylmässä kylässä,
 Katalassa Karjalassa!

264. Kun tämä kave katovi.

En tieä poloinen poika,
 En poika polon-alainen,
 Tällä inhalla iällä,
 Puuttuvalla polveksella,
 Minne vieähän minua,
 Ja kunne kuletetahan,
 Näiltä pieniltä pihoilta,
 Ison luomilta eloilta.

Kun tämä kave katovi,
 Emon tuoma erkanevi,
 Ilo ilmalta katovi,
 Laulu maalta lankiavi,
 Jääpi emoni itkemähän,
 Ikävöimähän isoni,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.

Kun tämä kave katovi,
 Emon tuoma erkanevi,
 Tok' ei naura kaikki naiset,
 Eikä muoriset muhaja,
 Ei ne neitoset ilotse,
 Kassapäät ei kalkettele,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.

Kun tämä kave katovi,
 Emon tuoma erkanevi,
 Saapi lintuset levätä,
 Pyyhyiset pyhän piteä,
 Oravaiset olla jouten,
 Jouten kärppäset kävellä,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.

Kun tämä kave katovi,
 Emon tuoma erkanevi,
 Jääpi maat matojen syöä,
 Lehot ilvesten levätä,

Pellot peurain piehtaroia,
Ahot hanhien asua,
Näillä raukoilla rajoilla,
Poloisilla pohjanmailla.

265. Soria sotainen tauti.

Suku suuresti surevi,
Laji kaikki kaihoavi,
Heimokunta hellehtivi,
Saavani minun sotahan,
Tykin suuren suun etehen,
Rautakirnujen kitahan;
Sortuvan sotatiloilla,
Vainoteillä vaipuvani.

Vaan elä sure sukuni,
Kaihoa lajini kaunis;
Enmä silloin suohon sorru,
Enkä kaau kankahalle,
Kun minä sotahan kuolen,
Kaaun miekan kalskehesen.
Soria on sotainen tauti,
Soria sotahan kuolta,
Hemme miekan helskehesen:
Äkin poika pois tulevi,
Potematta pois menevi,
Laihtumatta lankiavi.

266. Tietämätön kuolo.

Ei tieä tekijä vaimo,
Ei katala kantajani,
Missä liikkuvi lihansa,
Vierevi oma verensä:
Maallako tahi merellä,
Meren suurella selällä,
Ruotsin ruokorantasilla,
Saksan salmien perillä;
Polttiko turulla tulta,
Alla vallin valkiata,

Vai kävi käpymäkeä,
Vaelsi varvikkosaloo.

Kaikki kuoli mun sukuni,
Kaikki kuoli kunnialla;
Mie vaan kuolen ouoin surmin,
Ouin surmin, liioin tauin.
Miepä vierrähän vetehen,
Putoan punajokehen,
Vai kuolen kylän kujille,
Koirien kotisijoille,
Variksien vainioille.

Sitte kurjan kuoltuani,
Katalan kaottuani,
Linnut syöpi mun lihani,
Varikset varin vereni,
Luuni luovat rauniolle,
Kantavat meren karille;
Noita tuuli turjuttavi,
Ahavainen liekuttavi,
Saapi saaren rantaselle,
Kivikolle kirjavalle.

267. Ikävä tuletteleksen.

Voi minä poloinen poika,
Voi poika polon-alainen;
Voipa kurja kulkuani,
Vaivainen vaellustani,
Näillä mailla vierahilla,
Äkki ouoilla ovilla!

Ikävä minun tulevi,
Ikävä tuletteleksen,
Oman maani mansikoita,
Oman vaaran vaapukoita,
Oman Suomen sorsasia,
Oman linnan lintusia,
Oman niemen neitosia,
Oman kaupungin kanoja.

Ouoksi olen katsottu,
Outopa minä olenki,
Outo ouoilla tiloilla,

Vieras mailla vierahilla.
 Outona olen tuvissa,
 Outona ovissa astun;
 Ei kuka sanan sanoisi,
 Antais' armahan sanasen,
 Näillä mailla vierahilla,
 Äkki ouoilla ovilla.

268. Liuin soita, liuin maita.

Kuinkas muilla miekkoisilla,
 Kuinkas kurjalla minulla? —
 Kohalten on muilla korjat,
 Minun väärälten vähäsen.
 Oisi mulla, kun on muilla,

Kun oisin ison kotona;
 Oispa korjani kohalten,
 Reki tervainen teloilla,
 Aisat koivuiset kolottu,
 Väätty vemmel vaahterinen.

Enkä tieä mie poloinen,
 Mikä vei minulta mielen,
 Kun läksin ison ko'ista,
 Vierin veikkoni pihoilta.
 Sukset voijin voitimella,
 Liukomet sian lihalla,
 Liuin soita, liuin maita,
 Liuin synkkiä saloja,
 Heitin suuret maat maoille,
 Isot nurmet ilveksille,
 Oravaisten aiat juosta,
 Pihat kärppien kävellä.

IV. Miesten lauluja.

269. Kulle työlle tempoamma.

Me yhen emosen lapset,
 Yhen kantamat kaposen,
 Yhen sotkan suorittamat,
 Yhen peiposen pesemät,
 Yhen hanhen hautelemat,
 Yhen varpusen valamat,
 Kulle nyt työlle tempoamma,
 Kulle viitsimmä viralle? —
 Lyöme'kö remun rekehen,
 Virsivänkärän väkehen,
 Sovitellen sormiamme,
 Kanteleitamme katsellen,
 Laskien käen kätehen,

Ha'an toisehen haka'an,
 Lauloaksemma hyviä,
 Parahia pannaksemma,
 Kuulla noien kultasien,
 Tietä mielitehtosien,
 Nuorisossa nousevassa,
 Kansassa kasuavassa.

270. Joko laululle lähemmä.

Hoi velinen veitoseni,
 Suullinen sanalliseni,
 Kieli-kasvin-kumppalini,
 Kuulestamma, kun sanelen:

Harvoin on hanhet suutasuksen,
 Sisarukset silmätysten,
 Harvoin veiot vieretysten,
 Emon lapset laiatusten,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.
 Niin joko laululle lähemmä,
 Töille virtten työntelemmä,
 Yhtehen yhyttyämme,
 Kahta'alta käytyämme;
 Laulaen sanat paremmat,
 Virret soittaen somemmat.

Lähtiessä laulamahan,
 Saahessa sanelemahan,
 Istumma ilokivelle,
 Laulupaaelle panemma,
 Kiven kirjavan selälle,
 Paaen paksun pallialle.
 Suitamme sovittelemma,
 Säveltämme säätelemmä,
 Keritämmä pään kerältä,
 Saamma solmun sommelolta,
 Iskemmä käen kätehen,
 Sormet sormien lomahan,
 Lauloaksemma hyviä,
 Parahia pannaksemma,
 Hyvän iltamme iloksi,
 Päivän kuulun kunniaksi,
 Tahi aamun armahaksi,
 Huomenkuuromme kuluksi.

271. Mitä laulamma lajia.

Vieläpä veljekset elämmä,
 Veikot virsiä veämmä,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.

Oi veio sulosanainen,
 Sulosuinen äitin poika,
 Kuules kuin sanon sinulle,
 Kuin nyt kuitenkin puhelen:

Läkkämästä laulamahan,
 Saakama sanelemahan, —
 Suu sinulla, suu minulla,
 Kieli kemppi kummallaki!

Oi veio sulosanainen,
 Sulosuinen äitin poika,
 Tuota nyt kysyn sinulta,
 Tuota unnalta utelen:
 Mitä laulamma lajia,
 Kuta syytä syytämmä —
 Tuotako vuotta voimatonta,
 Pahoa palokesyttä,
 Joka poltti paljo maita,
 Paljo maita, paljo soita? —

Noita laulan, joita tieän,
 Joita tieän ja tajuan,
 Joita ennen eukko neuoi,
 Oma vanhempi opetti,
 Maitopartana pahaisna,
 Piimäsuuna pikkaraaisna.

272. Laula, laula veitoseni.

Laula, laula veitoseni,
 Kuku, kuku kultaseni;
 Anna aikasi ilohon,
 Ääni laske laulamahan!
 Ota kaunis kantelesi,
 Soitto kultainen kuleta,
 Kielet soppehen sovita,
 Käännä sormet soittamahan,
 Jotta kuuluisi kujilla,
 Kajahtaisi kankahilla,
 Sekä soitto, jotta laulu,
 Jotta ainoa ilosi —
 Kuuluisi kyliä myöten,
 Kajahtaisi kaikin paikoin,
 Savossa soria soitto,
 Ilo kaunis Karjalassa!

273. En joua laulamahan.

Lauloin ennen, lauloin eilen,
 Laulaisin tänäki päänä,
 Viel' on virttä tieossani,
 Saatavillani sanoja;
 Virttä toista tuulet toisi,
 Meren aaltoset ajaisi,
 Linnut liittäisi sanoja,
 Puien latvat lausehia.
 Vaan en joua laulamahan,
 Kesäisiltä kiirehiltä,
 Heliältä hein'ajalta,
 Kalakuulta kaunihilta;
 Lohi kultainen kutevi,
 Kala kaunis karkajavi,
 Minun lapsen laulellessa,
 Päivät suotta soitellessa.

274. Soisin päivät soitettavan.

Soisin päivät soitettavan,
 Illat tehtävän iloa;
 Soitteleisin mieki kurja,
 Itseki ilotteleisin,
 Vaan ei soita suuni kurjan,
 Eikä ääneni ilotse.

Miks' ei soita suuni kurjan,
 Eikä ääneni ilotse? —
 Siks' ei soita suuni kurjan,
 Siks' ei ääneni ilotse,
 Kun olen vaimalan valama,
 Kurjalan kuvaelema;
 En oo laulajan lajia,
 Enkä tietäjän terästä.

Enkä tuota tunne'kana,
 Tieä'känä, tunne'kana,
 Mistä laulun laitteleisin,
 Kusta keksisin runosen —
 Akanko vanhan vakkasesta,
 Ukon uuen lippahasta.

Laulaisin minä vakoista,
 Lippahista liirettäisin,
 Kun oisi vakoissa voita,
 Lippahaisissa lihoja.

Saisin laulun lampahista,
 Kiinnittäisin kirvehistä,
 Vaan on laihat lampahani,
 Tuiki tylsät kirveheni.

Miks' on laihat lampahani,
 Sekä tylsät kirveheni? —
 Siks' on laihat lampahani,
 Kun on noiat naapurissa;
 Siksi tylsät kirveheni,
 Kun on seppäni sokia —
 Sinnespä sepät sokiat,
 Kunnes viinoa vähäsen.

Tuo pulli puhasta vettä,
 Kuppi kullan karvallista;
 Ehkä suu toen sanoisi,
 Eli leuat leikin löisi,
 Hampahat lujan puhuisi,
 Kieli keito kelpottaisi.

275. Suu ei laula suuruksitta.

Elä miestä jouten juota,
 Laita miestä laulamahan;
 Harvoin yhtehen yhymmä,
 Harvoin toinen toisihimme,
 Näillä raukoilla rajoilla,
 Poloisilla pohjanmailla.

Tuo sarkka sanansepälle,
 Laita tuoppi laulajalle;
 Suu ei laula suuruksitta,
 Rinta ei rasvatta rimaja.

Kunpa tuoppini tulisi,
 Kannuni karetteleisi,
 Lauleleisin, taiteleisin,
 Heläjäisin, heitteleisin;
 Kun ei tuoppi tulle'kana,
 Pikarini pistäyne,

Vien on virteni viluhun,
Tatehesen tanhualle,
Josta tunkio tulevi,
Pellon höystö hömmöttävi.

276. Kunpa palkka pantaisi.

Lauloa minä lupasin,
Lauloa iloista virttä,
Virttä veisata suloista,
Kaunistaki kaikotella.
Laulaisinki, taitaisinki,
Kun olutta tuota'isi,
Pikarin pieltä'isi,
Sarkoin saatatelta'isi,
Kun tuotais' olutta tuoppi,
Toinen taaria parasta,
Voita, leipeä lisäksi,
Kanssa tuoresta kaloa;
Tahi kun palkka panta'isi,
Talari taritta'isi,
Talari joka sanalta,
Tolppa toiselta sanalta,
Loutu kielen käännynnältä,
Kaksi kaikelta peliltä —
Laki laulun lankiavi,
Runon kulkku kuivettuvi,
Rahatonta laulamista,
Kullatonta kukkumista.

277. Siitä sinne tie menevi.

Laulun tieän, ehk' en laula,
Oksat karsin, tien osotin,
Nuorisolle nousevalle,
Kansalle kasuavalle.
Siitä sinne tie menevi,
Rata uusi urkenevi,
Paremmille laulajille,
Taitavammille runoille,

Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa.

278. Noita laulan, joita taian.

Minä mies vähäväkinen,
Uros heikkohengellinen,
En ole iso iältä,
Vahva varren kasvannolta;
Vaan kuitenkin, kaikitenki,
Jos ei muut lihavat laula,
Verevämmät vierettele,
Niin mä laulan laiha poika,
Kuiva poika kuikuttelen,
Laulan laihoilta lihoilta,
Kupehilta kuuttomilta,
Tämän iltasen iloksi,
Tämän päivän päätteheksi.

Noita laulan, joita taian,
Ennen kuultuja kujerran,
Ennen saatuja sanoja,
Opituita ongelmaita,
Taaton saamia sanoja,
Vanhemman varustamia.
Niit' ennen isoni neuoi,
Oma vanhempi opetti,
Kahen tietä käyessämme,
Kolmin kolkutellessamme.
Ei sanat salahan joua,
Eikä luottehet lovehen,
Mahti ei mene maan rakohon,
Vaikka mahtajat menevät.

Tuo oli laulaja ikuinen,
Virren porras polvuhinen,
Tuop' on vanha Wäinämöinen,
Toinen seppo Ilmarinen,
Kolmas lieto Lemminkäinen,
Seki kaunis Kaukomieli,
Pohjan neiti neljäntenä,
Pohjan neiti, Pohjan akka,
Viies Antero Wipunen,

Se kuues Kaleva vanha.
 Viel' oli nuori Joukahainen,
 Vielä muitaki monia,
 Joit' ennen isoni lauloi,
 Oma vanhempi opetti.

Onko niin elikkä toisin,
 Eli muite jomminkummin? —
 Sampo ei puuttunut sanoja,
 Eikä Louhi luottehia;
 Sampo vanhani sanoilla,
 Lahoi Louhi luottehilla,
 Virsillä Wipunen kuoli,
 Leikin lyöen Lemminkäinen.

279. Lapset tässä laulelevat.

Ei ole tässä ennen ollut,
 Eikä varsin vasta liene,
 Laaullista laulajata,
 Kunnollista kukkujata;
 Ei ole kuultu, eikä nähty,
 Sinä ilmoissa ikänä,
 Parempata laulajata,
 Tarkempata taitajata.
 Lapset tässä laulelevat,
 Suukurjat kujertelevat,
 Suusta kun sulan kynästä,
 Päästä kun pärehen päästä.

Lapset tässä laulelevat,
 Suitansa sovittelevat,
 Niinkun kahta kannikkoa,
 Kolmia kovasimia.
 Lapset tässä laulelevat,
 Säveltänsä säätelevät,
 Oven suussa, pankon päässä,
 Kolmen koukun kääntimellä.

Ei ole lasten laululoista,
 Kurjien kujertamista;
 Valehia lasten laulut,
 Tyhjiä tytärten virret.
 Itse lähtenen runoille,

Laikahtanen laulamahan,
 Aukasen sanaisen arkun,
 Virsilippahan viritän,
 Poikkipuolin polvilleni;
 Enkä viitsi viisastella,
 Sanon tarkkoja tosia,
 Joit' ei laula kaikki lapset,
 Ymmärrä yhet urohot,
 Eikä pojat puolinkana,
 Sinä ilmoissa ikänä,
 Kuuna kullan valkiana.

Kun aika tosin tulevi,
 Päivä liitolle lipuvi,
 Käännän väärin vaatteheni,
 Murrin turkkini muserran,
 Laulelen Lapin sanoja,
 Wiron virsiä vetelen;
 Mie olen uinut umpilammit,
 Koirankieliset kokenut,
 Viipynyt Lapin livuilla,
 Kotapoikien poluilla.

280. Omat on virret oppimani.

Ei ole seppä sen parempi,
 Eikä tarkempi takoja,
 Jos syntyi sysikeolla,
 Kasvoi hiilikankahalla.

En ole opissa ollut,
 Käynyt mailla mahtavien,
 Samonnut Lapin saloja,
 Souellut Wiron vesiä;
 Omat on virret oppimani,
 Omat saamani sanaset,
 Tiepuolista tempomani,
 Risukoista riipomani,
 Pajukoista poimimani,
 Vesoista vetelemäni,
 Kanarvoista katkomani,
 Päästä heinän hieromani.
 Kun olin piennä paimenessa,

Lassa karjan kaitsijana,
 Metisillä mättähillä,
 Kulmaisilla kunnahilla,
 Kirjavaisilla kivillä,
 Paistavilla paateroilla;
 Tuuli toi sata sanoa,
 Tuhhat ilma tuuvitteli,
 Virret aaltona ajeli,
 Laulut läikkyi lainehina.
 Ne minä kerälle käärin,
 Sykkyrälle syylättelin,
 Panin aitan parven päähän,
 Kukkarohon kultaisehen,
 Rasiahan rautaisehen,
 Vaskisehen vakkasehen.

281. Tuonko virteni vilusta.

Pohjolainen pitkä poika,
 Lappalainen lieto poika,
 Vetä virsiä re'ellä,
 Saanilla sanoja saatti.
 Kilahti jalas kivehen,
 Saani meiän salvomehen,
 Siitä sain sanoja äiän,
 Koko kuorman lausehia;
 Toisin ne tähän tupahan,
 Kantaisin katoksen alle,
 Rautaisen rahin nenähän,
 Petäjäisen pienen päähän,
 Kunp' on täytyisi tupoa,
 Lainattaisi lattiata.
 Kun ei täytyne tupoa,
 Lainattane lattiata,
 Puran saanini salolle,
 Virret viehkoille jakelen.

„Täytyvi tätä tupoa,
 Lainatahan lattiata,
 Tuoa virtesi vilusta,
 Saaha laulut pakkasesta.“

Suuri kiitos, kostjumala,
 Hyvän luvan saatuani!
 Tokko pääsen pöyän päähän,
 Kelpoan väen kes'elle,
 Otetaan oluen luoksi,
 Viinan luoksi lasketahan?
 Kun en päässe pöyän päähän,
 Kelvanne väen kes'elle,
 Otettane olven luoksi,
 Luoksi viinan laskettane,
 Orsi juokohon oluen,
 Lakehinen lappakohon,
 Leppäisestä lekkeristä,
 Tapin tammisen takoa!

„Miks' et pääse pöyän päähän,
 Kelpoa väen kes'elle,
 Oteta oluen luoksi,
 Luoksi viinan laskettaisi;
 Tuoppi tuoahan olutta,
 Kaksi mettä kannetahan,
 Voita pannahan varalle,
 Voita viisi leiviskätä,
 Voita viisi, kuuta kuusi,
 Seitsemän sianlihoa.“

Suuri kiitos, kostjumala,
 Saatua lupasanoman!
 Joko nyt ryhtyisin runoille,
 Laikahtaisin laulamahan? —
 Piä pihti valkiata,
 Jotta lauloa näkisin;
 Lauloa luku tulevi,
 Suuni soia tahtelevi. —
 Lauloa laki lupasi,
 Hyvät herrat heikotella,
 Lauloa hyvätki virret,
 Virret kelpo keikutella.
 Ruo'ilta rukehisilta,
 Oluilta otraisilta.

282. Kaksi laulajata.

1.

Läkkän langot laulamahan,
Heimokset heläjämähän,
Sukuvirttä suoltamahan,
Lajivirttä laulamahan,
Tämän iltamme iloksi,
Päivän kuulun kunniaksi!

2.

En ole runon sukua,
Enkä laulajan lajia,
En ole tietäjän tekemä,
Enkä lapsi Lappalaisen;
Vaan kuitenkin, kaikitenki,
Jos lähenki laulamahan,
Hyvän toiseni keralla,
Parempaisen kumppalini.

Laulaisinki, taitaisinki,
Vaan en tunne eellä käyä,
Ennen käymätön e'ellä,
Ennen maan matelematon;
Sinä synnyit yötä ennen,
Minä päiveä jälestä,
Sinä kengässä kepasit,
Minä virsussa vitelin.

Laulaisinki, taitaisinki,
Hyvän toiseni keralla,
Laulaisin minä kotona,
Vaan en kehtoa kylässä;
Kylän naiset nauranevat,
Piiat pilkan pistänevät,
Vienevät Wiron vioiksi,
Savon suuriksi sanoiksi.

1.

Mitä huolit huntupäistä,
Piät piioista lukua;
Josp' on naiset nauranevat,
Piiat pilkan pistänevät,
Kyllä kosten naisten naurut,

Soppityrskyt tyttärien —
Navan all' on naisten nauru,
Helmoissa tytärten herja.

2.

Laulaisinpa, taitaisinpa,
Kellittäisin, kehtoisin,
Kun emännät voita toisi,
Isännät sianlihoa,
Pojat tuoresta kaloa,
Piiat pikkuisen olutta;
Sill' ei suu sulotta soita,
Kulkuu kuitta kukkuele,
Kieli keitinpiirasitta,
Mieli mustitta mesittä.
Saisin kuuta kulkulleni,
Mettä kieleni nenähän,
Sitte laulanta kävisi,
Ilonteentä kelpoaisi,
Sanat suussani sulaisi,
Ikenilläni itäisi,
Puhe'et putoeleisi,
Kielelleni kerkiäisi,
Hampahilleni hajoisi,
Leviäisi leuoilleni,
Niinkun hiilet hinkalossa,
Kekälehet kiukoassa.

283. Kilvan laulajat.

1.

Kuuntele tätä runoa,
Tähystele laulajata;
Se on kumma kuulijanki,
Ime ilmanki olijan!
Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan rauniot rahoiksi,
Kivet pienet penningiksi,
Suuret vuoret voipytyiksi,
Kalliot kananmuniksi.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Lehot laulan leipämaiksi,
Ahovieret vehnämaiksi,
Mäet mämmikakkaroksi,
Pienet vaarat piirasiksi.

1.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan suoloiksi someret,
Meren mullat maltahiksi,
Meren ruovot ruokapuiksi,
Meren kaislat kaalimaiksi.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan ma meret mesiksi,
Meren hiekat hernehiksi,
Meren kivet kiiltäviksi,
Meren kaislat kaunihiksi.

1.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan tyrskyt tyyntymähän,
Meren vaahet vaipumahan;
Tyrskyt laulan tyynysiksi,
Meren vaahet vaippasiksi.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan aallot ahveniksi,
Vaahtipäät valaskaloiksi,
Siioiksi meren siveret,
Meren luotoset lohiksi.

1.

Kun ma laululle las'eme,

Virrentyölle työnteleme,
Laulan tuopit tuolta maalta,
Kannut mailta kaukaisilta,
Puolehen punaisen pöyän,
Päähän pitkän pintalauan.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan tuoppihin olutta,
Kaikki kannut mettä täynnä,
Kupit kukkurakuvulle,
Va'it varpalaitehille.

1.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan ma tytölle tyynyn,
Isännälle ilvesturkin,
Emännälle verkaviitan,
Pojalle punaisen liivin.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan lammit lattialle,
Lampihin siniset sotkat,
Kulmat kulta, päät hopia,
Kaikki varpahat vas'esta.

1.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Laulan lammit lattialta,
Sorsat soille, telkät teille,
Joutsenet jokien suille,
Allit aian seipähille.

2.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Kivet laikkui lainehilla,

Someret vesillä souti,
Paaet paukkui kankahilla,
Kalliot kaheksi lenti.

1.

Kun ma laululle las'eme,
Virrentyölle työnteleme,
Hiietki hikoelevat,
Jumalatki lämpiävät,
Tämän lapsen laulaessa,
Kurjan kukkuellessani.
Kut' en kuulle laulajaksi,
Enkä tienne tietäjäksi,
Sen minä siaksi laulan,
Muutan mullan tuhnijaksi.

2.

Mitä sä sanelet raukka,
Kuta untelo utelet!
Jos tahon tasoille panna,
Viitsin verroille veteä,
Tyvin laulan tyhvän kuusen,
Latvoin laikkapään petäjän,
Sinun kurja kulkkuhusi,
Herja henkireikähäsi,
Ettei kulkkusi kumaja,
Henkireikäsi heläjä.
Laulan laulajat parahat
Pahimmiksi laulajoiksi,
Kivet suuhun syrjin syöstän,
Paaet lappehin lapelen,
Parahille laulajille,
Taitavimmille runoille;
Kivikintahat kätehen,
Kiviharkko hartioille,
Kivilakki pääläelle,
Jalkahan kiviset kengät.

284. Mi meiät ko'olle saattoi.

Kaikki kannettu näkevi,
Syntynyt sylin pitävi,

Emontuoma tunnustavi,
Kuoleva koettelevi;
Mi se nyt meiätki lähetti,
Kuletteli kuulut miehet,
Mi meiät ko'olle saattoi,
Ku on tuonunna tukulle,
Juomahan yhen pikarin,
Yhen kannun kaatamahan,
Yhet laulut laulamahan,
Sanat kielin kertomahan.

285. Mist' on viina synnynetty.

Mist' on viina synnynetty,
Juoma kaunis kasvatettu,
Jok' on joukossa ilona,
Ravintona rahva'assa;
Joka miehet miellyttävi,
Ihmiset ilahuttavi,
Saapi naiset naurusuulle,
Miekkoiset hyville mielin?
Tuost' on viina synnynetty,
Juoma kaunis kasvatettu,
Okahista nuoren otran,
Ripsistä vihannan viljan.

Juokse viina, jouvu viina,
Rallata rahan-alainen,
Kulkkuhuni kurjan miehen,
Suuhun untelon urohon;
Jott' oisin joukossa iloinen,
Rahva'assa rattohinen,
Aina seuroissa suloinen,
Miesluvussa mieluhinen!

286. Miks' et pysty miehen
päähän.

Lauloa minä lupasin,
Humalahan tultuani,
Olvehen osattuani,
Ilopäähän päästyäni.

Humala Remusen poika,
 Miks' et pysty miehen päähän,
 Miehen kulmille kohoa,
 Miestä raivohon rakenna!
 Etkö muista muinaistasi,
 Entistä elämätäsi? —
 Suun kautta menit maha'an,
 Kautta kielen kulkkuhuni,
 Tuosta korvihin kohosit,
 Sekä otsahan osasit,
 Pääsit siitä päälakehen,
 Nostit kullat kulmilleni,
 Hopiaiset helmoilleni,
 Vasket varpahaisilleni.

287. Hoi on, hoi on huolta paljo.

Hoi on, hoi on huolta paljon,
 Tekemätt' on työtä paljon,
 Paljo juomatta olutta,
 Paljo saamatta rahoa!

Anna luoja, suo Jumala,
 Anna rauniot rahaksi,
 Kivet pienet penningiksi;
 Oluessa tuopin olla,
 Maljan maiossa mahia,
 Juoani joka oluen,
 Joka kannun kallistella!

Vaan en tieä tihmallani,
 Tunne tuota tuhmallani,
 Tällä inhalla iällä,
 Katovalla kannikalla,
 Raha on Kurstin kukkarossa,
 Olut Kirstin kellarissa;
 Ei ole niinkun muuna päänä,
 Parempana päivänäni,
 Meit' oli miehiä jaloja,
 Moni poika ja pohatta,
 Me joimme joka kapakan,
 Joka kannun kallistimma,

Joka pullon pullistimma,
 Lekkerinki leilatimma,
 Saimma kuhmut kulmillemme,
 Sinimarjat silmillemme.

288. Nyt on kaikki kallistunna.

Kun olin miessä nuorempana,
 Hersyin heinänkarvaisena,
 Silloin kelpasi kestin käyä,
 Kestin käyä ja kisata;
 Lysti oli syöä, lysti juoa,
 Lysti leikkiä piteä,
 Markan maksoi mallaskappa,
 Killingin humalanaula.
 Nyt ne on kaikki kallistunna,
 Elo entinen hävinnä,
 Nyt on kukkaro kulunna,
 Rahat saaut rauennunna.

289. Laulan taskuni tavoilta.

Kesän vuotin kekriäni,
 Talven talkkunaisiani,
 Sykysyn olosiani;
 Toivoin vuoeksi tulevan,
 Se tuli yheksi yöksi,
 Vielä puoleksi sitäi.

En laula talon tavoilta,
 Kuku pöyän kunnialta,
 Laulan taskuni tavoilta,
 Kukkaroni kunnialta.
 Laulan ma lyhyen virren,
 Tihiämmin tilkutamma;
 Ryyppeän vajoisen ryypyn,
 Pitimmältä piisoavi.

Kunp' ei kukkaro kuluisi,
 Rahataskut taas menisi;
 Joisin ma joka oluen,

Joka viinan vierettäisin,
Pitäisin joka pikarin,
Joka kannun kaateleisin.

290. Sikuna minun seotti.

Tuuvitti emo minua,
Vaapotteli vanhempani,
Tuuvitteli turviksensa,
Varoiksensa vaapotteli.
Hyv' oli minun eleä,
Hyvän vanhemman varassa;
Oisi mulla onni ollut,
Etu muutenki eleä,
Vaan ma jouvuin juomariksi,
Ratkesin kyläratiksi,
Sikuna minun seotti,
Savuviina siksi saattoi.

Voi minä poloinen poika,
Voi poika polon-alainen,
Kun ma jouvuin juomariksi,
Ratkesin kyläratiksi,
Joka pullon puistajaksi,
Joka kannun kaatajaksi,
Joka sarkan saattajaksi,
Pikarin pitelijäksi!
Ei pullo kylältä puutu,
Juomakannut ei kapene;
Paljo on pulloja kylässä,
Täynnä kannuja kapakat,
Sarkkoja satalukusin,
Pinosin pikariloita.

Vaan enmä suruinen liene,
Enkä huolella eläne;
Olkohon susi suruinen,
Metsän hukka huolellinen —
Vieläkö viinoa viruisi,
Putelista pulputinta,
Lekkeristä lerkutinta,
Tuoppikana, toinenkana,

Kannukana, kaksikana;
Lauleleisin kaikki päivät,
Kaiken yötä huikkajaisin.

291. Selväksi tekeyminen.

Jopa tunsin tullessani,
Tiesin tiepotellessani,
Tämän koitosen kotihin,
Tämän talon tanhuille —
Tunsin saavani hyviin,
Ja jaloihin joutuvani:
Kolm' oli aittoja mäellä —
Ison aitta kultaharja,
Pojan aitta hopiaharja,
Veljenpojan vaskiharja.
Tunsin saavani tupihin,
Joutuvani juominkihin,
Kun tuli oluen tuohku,
Viinan karsu kartanolle.

Hyv' on sain tähän salihin,
Jouvuin näihin juominkihin;
Juon ma päivän, juon ma kaksi,
Pääsen kohta kohmelohon,
Selviän mä siitä jälle,
Niin olen sitte selvä miesi.

292. Oluetta ei ollenkana.

Tanssin ennen, taisin ennen,
Keikuin ennen, kestin ennen;
Tanssisin tänäki päänä,
Ilotsisin kaiken illan,
Vaan ei jaksu jalka nosta,
Perä penkistä yletä,
Oluetta ei ollenkana,
Viinatta väheäkänä.

Kunp' olutta tuotahisi,
Viinoa ve'ettähisi,

Ehkä jalka jaksaisiki,
Saisin penkiltä peräni.

293. Enmä lurjus liene'känä.

Elä luule lurjukseksi,
Katso karjan paimeneksi,
Enmä lurjus liene'känä,
En katala karjan paimen;
Mie olen opissa ollut,
Seisonut sepon pajassa;
Sepän pihtiä piellyt,
Sepän vartta valkotellut,
Syönyt tynnyrin sysiä,
Nelikön terästä niellyt,
Syli syttä hartioilla,
Vaaksa vaahtia otsassa.

Arveli akat minua,
Naiset tuhmat tunnusteli,
Silloiksi likasijoilla,
Soilla sotkuportahiksi;
Vaan vielä tätä nykyä,
Kun tämä porras ponnistaksen,
Vanha kanto karmistaksen,
Likasilta liikahaksen,
Niin on kumma kuulijanki,
Ime ilmanki olijan.

294. Sanotahan, soimatahan.

Sanotahan, soimatahan,
Syömäriksi, juomariksi;
Sanotaan minun poloisen
Syöväni kylän sikoja,
Tallukoita tappavani,
Vasikoita vainovani,
Karitsoita kaatavani.
Syököhön susi sikoja,
Tallukoita tappakohon,
Vasikoita vainokohon,

Karitsoita kaatakohon;
Minä leipeä letustan,
Juon olutta oivallista,
Konsa pistän piirahaita,
Konsa kaalia kaverran.

295. En minä kysy kylästä.

Jos kylä jotain puhuvi,
Naapuri naputtelevi,
Varahaisin valvomilla,
Aikasin alottamilla;
En minä kysy kylästä,
Tee tiliä naapurista.
Soisit mun kyläni naiset,
Soisit naiset naapurini,
Silloiksi likasijoille,
Paikoiksi pahoille maille;
Vaan ei luonunna Jumala,
Isän lasta luomatonta,
Poikoa isän periltä,
Lasta vanhemman jäleltä.

296. Laulan ilman lainehilta.

Kuka kuuli laulavani,
Luul' olutta juoneheni,
Taaria tavanneheni,
Humalassa huutavani,
Viinassa viheltäväni.

En huaa humalan kautta,
Kautta viinan vierettele,
Huuan mie humalattaki,
Ja vihellän viinattaki;
Laulan ilman lainehilta,
Vetoselta vierettelen,
Jott' on iltani kuluisi,
Aamuni ali menisi,
Huopeneisi huomeneni.

297. Laulan hoikka huolissani.

Kuuluvi kylä sanovan,
Kyläkunta kuunteleva,
Minun laiha laulavani,
Minun hoikan huutavani,
Laulavan iloista virttä,
Remullista riehkovan.
Ja moni minun sanovi,
Usia ajattelevi,
Laulavan olven halulla,
Tahi taarin tarpehella.

En laula iloista virttä,
Remullista riehkaele,
Enkä myös olven himossa,
Enhä taarin tarpehessa;
Laulan hoikka huolissani,
Ikävissäni ilotsen,
Murajan murehissani,
Panen pakkopäivissäni.

Luotu on lintu lentämähän,
Humalainen huutamahan,
Viinainen viheltämähän,
Huolellinen laulamahan.

298. Muut ja minä.

Muut istui ilotsemahan,
Painuvat pajahtamahan;
Minä istun itkemähän,
Ja painun pahalle mielen.

Ilossahan muut elävät,
Leikissähän leikamoivat;
Minä hoikka huolissani,
Palo pakkopäivissäni.

Muill' on tässä mustat kengät,
Saappahat somannäköiset;
Minä virsussa vitistän,
Tuohikengässä kitistän.

Muill' on kauhtanat komiat,
Sinertävät silkkiviitat;

Mull' on nuttu nukkavieru,
Takki tappurannäköinen.

Muill' on pitkät piipunvarret,
Kopat kopran täytehiset;
Minä tynkylä tyytän,
Nahkavarrella naputan.

Muut syövät murukaloja,
Ja juovat olutpunaista;
Minä kiiskiä kitustan,
Vesilientä lippielen.

299. Tiirin, liirin, tengan löysin.

Tiirin, liirin, tengan löysin,
Löysin uuen, löysin vanhan,
Vanhan annoin vaimostani,
Uuella orihin ostin,
Orihilla tamman vaihoin,
Tammalla talon asetin.

Kynnin kymmenen vakoa,
Kylvin kymmenen jyveä,
Sain siitä sata kekoa,
Tuhat riihtä tungettelin.

Pu'in riiehen ripsuttelin,
Sa'in otria oloilta,
Otrista oluen keitin;
Join ma jouluna olutta,
Sillä lauloin laskiaisna,
Viel' oli päässä pääsiäisnä.

Panin tamman valjahisin,
Ajoin kyytillä kylässä;
Reki hiettona helisi,
Kapla koivuinen kalisi.

Tuli siitä päivä toinen,
Päivä toinen ja pahempi:
Tuli hiiri, joi oluen,
Tuli tauti, vaimon tappoi,
Tuli susi, söi hevosen,
Tuli poltti kartanoni;
Jätti minun yksinäni,

Niinkun poltetun petäjän,
Tahi kun kuivan kuusen oksan,
Tahi karsitun katajan.

300. Sepä vasta kullan kulta.

Isä kulta, äiti kulta,
Mies kulta, heponen kulta —
Korpin kulta kumpanenki.

Olut kulta, otra kulta,
Liha kulta, leipä kulta,
Ei ne vielä kullan kullat.

Se oli vasta kullan kulta,
Jok' oli kulta kumppalini,
Armas vaippani alainen,
Riski rintataarissani.

Vaan nyt kuoli kumppalini,
Vaipui vaippani alainen,
Riutui rintataarissani.
Sill' en nyt enää tieä,
Miten olla, kuin eleä,
Miten olla mielevänä,
Kuinka kuuluna asua;
Jos lähen Lapin lauille,
Kotapoikien poluille,
Eli vierrähän Wirohon,
Häilähän Hämeheh maalle.

Jo vainen iällä tällä,
Jo minusta mies menevi,
Kullan keittäjä kuluvi,
Rahan saaja raukenevi.

301. Hepo huono, akka tiine.

Vieläkö veljekset elävät,
Veikot verkkoa kutovat,
Käpyjänsä kääntelevät,
Kalpimia katselevat!

Hoi on armas vaariseni!
Anna armas vaariseni,

Anna viinoa velaksi,
Viinoa pikarin verta,
Tähän suurehen suruhun,
Apioihin mielaloihin!

„Mikä suurena suruna,
Apioina mielaloina?“

„Sepä suurena suruna,
Apioina mielaloina:
Hepo huono, akka tiine,
Itse mies vähäväkinen.“

302. Jo nousen nokinen poika.

Kauan malkio makasin,
Viikon utra uinaelin,
Nokisilla nuotioilla,
Hiilisillä hiertimillä.

Jo nousen nokinen poika,
Nousen pois nokisijoilta,
Syli syttä hartioilla,
Vaaksa varrella nokea;
Vaan en tuota tunne'kana,
Enkä arvoa esinnä,

Tien kunka otan etehen,
Juonen kunka juostakseni:
Oisko seppä seinän alla,
Takoja tuvan takana,
Antaisin pajalle palkan,
Hinnan hiilihuonehelle,
Taottaisin uuen miekan,
Terän pitkän, pään lyhyen,
Lähteäkseni sotahan,
Kera tauin tappelohon,
Kun ei surma suorin tehnyt,
Tauti oikein osannut.

303. Luulin lumpehen pitävän.

Voi minä poloinen poika,
Voi poika polonalainen!

Luulin lumpehen pitävän,
 Meren kaislan kannattavan;
 Ei lumme pitänytkänä,
 Meren kaisla ei kannattanna.

Loime raukka lumpehelle,
 Lumme lumpsahti merehen;
 Minä kaislalle kavahin,
 Kaisla katkesi jälestä.

Jo nyt kohta koitoisella,
 Kohta koitopäiväisellä,
 Yks' on tiehyt tietyssäni,
 Yksi matka mielessäni:
 Mennä pohjahan poloisen,
 Alle aaltojen osata,
 Alle selvien vesien,
 Päälle mustien murien,
 Sisareksi siikasilie,
 Veikoksi ve'en kaloille.

304. Lähin Pietarin pihoille.

En tieä poloinen poika,
 Poloisiksi päivikseni,
 Mitäpä minäki mietin,
 Kuta kurja toivottelin,
 Kun läksin kotoa koito,
 Raukka rannoilta omilta,
 Näille Pietarin pihoille,
 Ulitsoille uuen linnan;
 Naisparan pahoille heitin,
 Oman vaimon ostopaksi,
 Heitin lapset itkemähän,
 Pienoset pisartamahan.

Linnun lentävän näkevät,
 Kokkolinnun liitelevän,
 Näiltä tuulilta tulevan,
 Näiltä ilmoin ennättävän,
 Niin kyselevät kokolta:
 „Oi sie kulta kokkoseni!
 Etkö tietäisi sanoa,
 Mitenkä iso elävi,

Siellä Pietarin pihoilla,
 Ulitsoilla uuen linnan?“

Ei kokko mitänä tieä,
 Ei se tunne tuhma lintu;
 Kokko tiesi kuolleheksi,
 Lintu liioin maanneheksi,
 Ikävihin kuolleheksi,
 Itkuihin kaonneheksi.

305. Joko minua noiat noitui.

Ohoh milmani poloista,
 Poloisella pohjanmaalla!
 Joko minua noiat noitui,
 Noiat noitui, näit näkijät,
 Koki kolme Lappalaista,
 Kolmella kotaporolla,
 Kehuit keittovalkeioilla,
 Tuikutit tulisijoilla,
 Tällä tiellä kuolevaksi,
 Matkalla masenevaksi,
 Nuorena nukahtavaksi,
 Verevänä viereväksi,
 Aivan apposen alasti,
 Ilman vyöttä, vaattehitta!

Enkä tuota tuhma tunne,
 Äkkioutonen älyä,
 Kussa kuoleman pitävi,
 Kussa kerran kellistellä;
 Josp' on kuolen korven päähän,
 Kaaun kankahan nenähän,
 Kuolen korppien kotihin,
 Variuksien vainiolle.

Kunpa kuolisin kotihin,
 Rikoilleni riukeneisin,
 Vaimot päätäni pesisi,
 Lakanoihin laitteleisi,
 Sitte kerran kellot soisi,
 Kirkon vasket vankahuisi;
 Suku ei suuresti surisi,
 Heimokunta hellehtisi.

Vaan kun kuolen korven päähän,
Kaaun kankahan nenähän,
Saavat korpit kohtaloa,
Varikset varia verta,
Minun raukan raaoistani,
Kurjan kuolemaisistani,
Luuni luovat rauniolle,
Kantavat kivikarille;
Siinä siskot katselevat,
Veikot vierahat sanovat:
Korppipa tuolle koulun kantai,
Harakkaiset hauan kaivoi.

306. Kuolema kovinta työtä.

Kurell' on kumia kulkku,
Kajavalla pitkä kaula;
Saisinko kurelta kulkun,
Kajavalta pitkän kaulan,
Ruvetessani runoille,
Saahessa sanelemahan.
Laulanta runolla työtä,
Kukunta kesäkäellä,
Painanta Sinettärillä,
Kuonta Kankahattarilla,
Nainta nuorella iällä,
Kuolema ikälopulla.
Kuolema kovinta työtä,
Majanmuutto surkeinta;
Suru on juoa surman viina,
Katkera manalan kannu,
Katkera kahesti naia,
Kolmasti kosissa käyä —
Kalkinen kahesti naipi,
Kolmasti kovaosainen.

307. Kun kolotin koivun latvan.

Nuoret miehet naimattomat,
Vielä viinan juomattomat,

Ja kosissa käymättömät!
Elkäte sinä ikänä
Nouatelko naisen mieltä,
Naisen mieltä, kiurun kieltä,
Niinkun mie poloinen poika,
Nouattelin naisen mieltä —
Lihat ostin, leivät ostin,
Kalat laitoin kaikenlaiset,
Ostin viljat Wiipurista,
Suolat Saksan kaupungista.

En sillä hyveä saanut,
En hyveä puolinkana,
Ulos potki uutimesta,
Sääret sängystä särähti.
Kun kolotin koivun latvan,
Jo likisti linnuksehen;
Kun karsin katajan latvan,
Jo kumarsi kullaksehen;
Kun vielä panin pajuilla,
Jo kapusi kaunoksehen.

308. Kolm' on miehellä pahoa.

Kolm' on miehellä pahoa,
Kolme miehen kuolemata:
Yks' on vuotava venonen,
Toinen heittiö heponen,
Kolmansi äkäinen akka.

Kyllä mies pahasta pääsi
Venehestä vuotavasta,
Ilman armotta Jumalan,
Turvatta totisen luojan:
Venehen tulella poltti.

Vielä mies pahasta pääsi
Heposesta heittiöstä,
Ilman armotta Jumalan,
Turvatta totisen luojan:
Heposen susille syötti.

Mutta kaitse kaunis Herra,
Varjele vakainen luoja,
Akasta äkisevästä,

Vaimosta pahatavasta!
Ei pääse pahasta siitä
Ilman armotta Jumalan,
Turvatta totisen luoja;
Ei taia tulehen luoa,
Saata ei syötteä susille,
Kun ei surma suorin tehne,
Tappane Jumalan tauti.

309. Emon torat.

Ei ennen emo torunna,
Kantajani kalkuttanna,
Vaikka maion maahan kaasin,
Lehmät metsähän levitin.

Ei ennen emo torunna,
Kantajani kalkuttanna,
Kun särin pari patoa,
Poltin paitani pahaksi.

Ei ennen emo torunna,
Kantajani kalkuttanna,
Kun tein kieron kehrävarren,
Väärän värttinän rapasin.

Ei vielä emo toruisi,
Kantajani kalkuttaisi,
Jos ma viikoman viruisin,
Kauan työttä kalkehtisin.

Ei vielä emo toruisi,
Kantajani kalkuttaisi,
Jos joisin hevosen varsan,
Kellokaulan kenkkeäisin.

Vaan tuosta emo toruvi,
Kantajani kalkuttavi,
Toin tuhman tulen puhujan,
Pahan paian ompelijan.

Pahan paian ompelevi,
Päälle päärmehet tekevi;
Kehnon rihman ketreävi,
Päiksi pellavat panevi.

310. Täytyi ruupuhun ruveta.

Viikon viivyin Wiipurissa,
Kauan suolakaupungissa;
Kun tulin omille maille,
Jo oli vietyä omani,
Naituna parahat piiat,
Valittuna valkeimmat,
Kirkkahimmat kihlattuna,
Soreimmat suorittuna,
Minulle herjat heitettynä,
Aivan kehnot annettuna,
Kierosilmät kenkättynä,
Vihaisimmat viskattuna.

Mitäs mun poloisen poian —
Täytyi ruupuhun ruveta,
Käsin käyä tähtehille;
Saaha suolta suopetäjä,
Leppäpöckelö lehosta,
Tervaskanto kankahalta,
Kun en tammea tavannut,
Osannut omenapuuta.

311. Nain vihaisen, toin toraisen.

Voi minä poloinen poika,
Voi poika polonalainen,
Kun ma nain vihaisen vaimon,
Nain vihaisen, toin toraisen,
Valitsin veräjän vörstin,
Aisan taitelman tapasin,
Saunan lautojen lamojan,
Penkin päihen piehtaroijan;
Vihoissahan työn tekevi,
Ähmissähän äiän syöpi.

Noin kuulin emon sanovan,
Vaimon vanhan lausuvaksi:
„Miniä on minulle tuotu,
Koan kokka, saunan salpa,
Syltysukka, kalttokenkä,

Penkin pestyn hierelijä,
Lattian ripottelija,
Tuvan uuen turmelija;
Toi toran pereheseni,
Surun saattoi leipähäni.“

„Parempi olisi ollut,
Parempi ori polosen,
Tuoa Tuonetar tupahan,
Manatar tähän majahan,
Kun tuoa toruja vaimo,
Saaha riski riitelijä.“

„Ei ollut orihin syytä,
Ei vikoa liinaharjan;
Sen ori kotihin tuopi,
Liinaharja liuvuttavi,
Mi on pannahan pajuille,
Liitetähän liistehille.“

312. Ei ole puuru ruunan syytä.

Voi mun puuru ruunaistani,
Kun ve'it vihaisen vaimon,
Toit tuhman tulen puhujan!
Mahoit silloin ruuna rukka,
Tahi vielä tamma parka,
Tuoa puita puiroasta,
Havuja havumetsästä,
Vettä rannalta veteä,
Kun sa toit torujan vaimon,
Toit torujan, sait sanojan,
Ve'it riskin riitelijän,
Ja varskin valehtelijan. —
Ei ole puuru ruunan syytä,
Ei vikoa tamma raiskan;
Sen ruuna kotihin tuopi,
Taluttavi tamma raiska,
Mi rekehen reuotahan,
Korjahan kohotetahan.

313. Syrjin söi, selin makasi.

Ka'pas muien morsioita,
Kun on suuret ja soriat;
Minun on pieni pikkurainen,
Lakoharja hakkurainen.
Tuo tapana naisellani,
Omallani vaimollani:
Syrjin söi, selin makasi,
Selin kaikki työt tekevi.
Kun tuli ulkoa tupahan,
Tuhmasti tuli tupahan,
Muotoansa mullistellen,
Silmiänsä väännitellen,
Kopra hapsia harasi,
Käsi tuiski tukkiani.

Jos ma vasta vaimon saisin,
Saisin vaimon, ja paremman,
Käsissäni kanteleisin,
Sylissäni syötteleisin,
Vieressäni istuttaisin,
Suuta suinki suikkajaisin.

314. Hauki syöpi sammakonki.

Oisi aikoa iässä
Valitenki vaimo naia,
Tuten neiti tunnustella;
Mielellänsä mies tekevi,
Tahallansa naisen naipi,
Tuopi luoksensa torujan,
Rinnallensa riitelijän,
Tasallensa tappelijan.

Hauki syöpi sammakonki,
Selän suuren uituansa;
Mies naipi pahanki naisen,
Viikon ilman oltuansa.

315. Vanha sai valitun piian.

Voi minua mieskulua,
 Kun en nainut naiskuluista,
 Nainut nuorella iällä,
 Ottanut elon ajalla,
 Ennen elon puuttumista,
 Väkeni vähenemistä! —
 Kaikkiahan mies katuvi,
 Vaan ei nuorra naimistansa,
 Lassa lapsen saamistansa,
 Pienenä perehtimistä.

Nain ma vasta vanhoillani,
 Otin onneni lopulla;
 Vanha sai valitun piian,
 Ilkiän ikä kulunut.

316. Kun oisi vaimo vaihtamoina.

Minull' on nainen miekkoisella,
 Toinen Vaaran Tuomahalla,
 Kolmas Korpelan Matilla,
 Neljäs vielä neityenä.
 Kun oisi vaimo vaihtamoina,
 Mustakulma muuttamoina,
 Mie oisin miessä ensimmäissä,
 Vaimoloita vaihtamassa,
 Mustapäitä muuttamassa;
 Parin härkiä panisin,
 Hiirenkarvaisen hevosen,
 Vaimoloita vaihtaessa,
 Mustapäitä muuttaessa.

Eikä kuole kuppelohäntä,
 Kaau vanha kampelmanni;
 Saisin vasta naisen naia,
 Vaimon valkian valita,
 Ukon uuen tyttäristä,
 Akan nuoren neitosista.

317. Tulin turkka naineheksi.

Pahoin on tehnyt linnan pappi,
 Maan pappi sitäi pahemmin,
 Kun vihki Wirottarihin,
 Tunki Turmiottarihin.

Kun olin ennen nuorra miessä,
 Miessä nuorra, naimatonna,
 Vielä viinan juomatonna,
 Ja kosissa käymätönnä;
 Aian kolkat voita lypsi,
 Kivoset muni munia,
 Piti piikaset hyvänä,
 Vaimot pääni valkiana.
 Tulin narri naineheksi,
 Konna käyneeksi kosissa,
 Kälkä kättä lyöneheksi,
 Kaltto kaupan tehneheksi,
 En tullut eläneheksi;
 Nurin katsoi nurkkamuorit,
 Väärin väärтимorsiamet,
 Ei oikein omat emännät.

318. Sivu käyvät, kanta välkkyi.

Olin poika ollessani,
 Paimenessa käyessäni,
 Osasin oluen juoa,
 Tanssin käyä ja kisata,
 Laskent ei piiat pilkan alle,
 Eikä naiset naurun alle,
 Moni katsoi muotohoni,
 Varteheni valkotteli.
 Nyt olen vanhannut varahin,
 Tullut muita tuhmemmaksi;
 Sill' ei katso neiet nuoret,
 Neiet nuoret ja soriat —
 Sivu käv'vät, kanta välkkyi,
 Sivu astuit, maat aleni,

Selin seisoi, seinät paistoi,
Selin istui, maat ilotsi.

319. Tulin vanhaksi varahin.

Olin mieki miessä ennen
Mieslukuja tehtäessä,
Miehiä miteltäessä,
Arvaeltaissa uroja;
Kiskoin ma kivistä tuohta,
Vestin jäästä tervaksia,
Pakanoilta kirkon poltin,
Kiiskiltä kivisen linnan.
Miekkani käessä kääntyi,
Kun kevyisin haavan lehti,
Eli leppäinen palikka;
Sylin syöksin keihäsvartta
Peltohon alaperähän,
Maahan mättähättömähän;
Piti piikaset hyvänä,
Vaimot pääni valkiana.

Nyt on kaikki toisin tullut,
Aika kehnompi kerinnyt,
Kun tulin vanhaksi varahin,
Epakoksi ennen muita.
Aamut nousin aikasehen,
Illat istuin myöhäsehen,
Väännin päivät väin nojassa,
En pitänyt ehtonetta,
Sepä vei väkeni multa,
Varren vaivutti varahin,
Saatti naisten naurun alle,
Soppityrskyksi tytärten;
Niin nyt naiset naurun lyövät,
Piiat pilkkana pitävät.

320. Ajoin konstisti kotihin.

Olin orjana Wirossa,
Paimenna pahalla maalla,

Tuollai lepytin lemmot,
Pehmitin pakanan mielen,
Tuomahan tupahan viinat,
Joka aamu antamahan.

Mitäpä palkaksi minulle
Vuoen orjana oloita?
Oinas minulle annettihin,
Tuonki pukkihin vajehin.
Tuo pukki pahan-tapainen,
Ei piätä pienet aiat;
Otin hengen heinänpäällä,
Kulkun ruoholla kuristin.
Sain verta venehen täyen,
Kuuta kuusi kauhallista,
Neki kaupitsin Wirohon,
Sain rahoja viisi, kuusi.
Niillä mä orihin ostin,
Kultakukka lautasilla,
Lähet länkien sijassa;
Siitä noiat vettä nouti,
Siitä joivat juomaritki,
Sekä lappoi Lappalaiset.

Panin oron oikomahan,
Harjan liina liukomahan,
Ajoin konstisti kotihin,
Isosti ison pihoille,
Rikki riihe'en rekeni,
Aisat poikki portahasen.
Alkoi äiti arvaella,
Isoseni surkotella:
„Kun tulit kummasti kotihin,
Pahasti ison pihalle —
Suottapa rikoit rekesi,
Tahallasi aisan taitoit.“

321. Pah' oli Wirossa orjan.

Olin orjana Wirossa,
Palvelin pakanan maalla;
Sain orihin orjuuella,
Pitkäjouhen juoksennalla,

Harjan liina liikkumalla,
Villovarsan valvomalla.

Mieleni teki kotia,
Tulla maille tuttaville,
Kuss' olin ennenki elänyt,
Aina muinenki asunut.

Kysyin passia papilta:
„Annas passi pappiseni;
Pääsisin omille maille,
Noille maille muinoisille,
Kuss' olen ennenki elänyt,
Aina muinenki asunut!“

Pappi paljoa kysyvi,
Kirkkoherra kiinnittävi,
Mie vielä enemmän annoin,
Annoin ainoan orihin;
Sen sai pappi passistansa,
Kirjastansa kirkkoherra.

Ole kiitetty Jumala,
Ylistetty luoja yksin,
Kun vielä kotihin saatit,
Päästit viimeinki Wirossa!
Pah' oli Wirossa olla:
Leip' ei parkista parannut,
Juominen jokivesistä,
Vaate vaipan kirjavasta;
Yöt seisoin sepän pajassa,
Päivät pitkät piinan alla,
Pyhät päivät pyssy käässä,
Aret atrasarvikossa.

322. Pakolaisen matka.

Oluest' on juoen kelpo,
Syöen herkkuruokaisista,
Unesta makoamalla,
Pakenemalla pahasta.
Niin minäi mies mokoma
Paeten pahasta pääsin;
Orjana olin Wirossa,
Palkalla pakanan maalla,

Surma kasvoi suun e'essä,
Paha päivä parran päällä,
Yks' oli päivä miehen päätä,
Tunti tukkoa urohon.

Läksin päätäni pakohon,
Kaulanvartta varjelohon,
Kulin maita kuuttomia,
Päivättömiä periä;
Enkä tiennyt tietä käyä,
Outo matkata osannut,
Tievieret tipoja täynnä,
Norot nokkeloneniä,
Arot aisan taittumia,
Korvet kuusen kaatumia.

Kun päiväyt ylentelihen,
Joka kaislanen kahahti,
Joka korttehut kuhahti,
Minun vatsani varahti;
Kun kuuhut ylentelihen,
Silloin matka mairisampi,
Silloin kulku kukkarampi,
Astuntani armahampi.

323. Varjele Jumala soasta.

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala,
Kavioista vainovarsain,
Sorkista sotahevosten!

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala,
Rauan valkian varasta,
Terän tuiman tutkamesta,
Tykin suuren suun e'estä,
Rautakirnujen kiasta!

Varjele vakainen luoja,
Kaitse kaunoinen Jumala,
Suurilta sotateoilta,
Uron tappotanterilta,
Jossa lyiy miestä lyöpi,
Tinapalli paiskoavi;

Jossa pää pahoin menevi,
 Sekä kaula katkiavi,
 Hivus hieno lankiavi,
 Tukka turhi'in tulevi!

324. On nyt miestä miekan alla.

Sykysyllä seikka syntyi,
 Talven tullen työ tapahtui,
 Kesällä etehen kierti,
 Vasten meitä vaivaisia,
 Kohti koitopäiväisiä;
 Saivat miehet miekan alle,
 Terän kirkkahan kisan,
 Rauan valkian varahan.
 Saivat miehet miekan teille,
 Sulhoset sotakeoille,
 Varsat vainovaljahisin,
 Surman suitsihin hevokset.

Voi sinäki ruuna rukka,
 Kasvinvarsani valittu,
 Siksikö sinäki synnyit,
 Tähän ilmahan ylenit,
 Sotiteillä sortumahan,
 Vainoteillä vaipumahan!
 Siksikö su'in sinua,
 Siksi syötin ja apatin,
 Surman suurille ajoille,
 Manan matkan juoksemille!

On nyt meitä miekan alla,
 Poikia sotapoluilla;
 Yöt porumma pakkasessa,
 Luskomma lumen seassa,
 Päivät päättämä kululla,
 Eli koiran kunnialla,
 Isännät ikisijassa,
 Miehet melkiarvosessa.
 Vaan emme pojat poloiset,
 Emme itke itsiämme,
 Emmekä vaivoja valita,

Jos immet hyvin eläisi,
 Päät on kassa kalkettaisi,
 Impyet ilolla mielin,
 Mesimielin morsiamet,
 Naiset kaikki naurusuulla,
 Lesket leikkiä pitäen,
 Muoriset murehtimatta.

325. Koti luuli kuolleheksi.

Eipä naura kaikki naiset,
 Kaikki muoriset muhaja,
 Poloisia poikiansa;
 Koti luuli kuolleheksi,
 Kartano kaonneheksi,
 Kylä kyllin maanneheksi.

Itkevi iso minua,
 Emoni sitäi enemmän,
 Vettä veioni sulavi,
 Lainetta emoni lapsi.
 Itki vanhat, itki nuoret,
 Itki kerran kesk'ikäiset,
 Vanhat vaimot poikiansa,
 Naiset nuoret miehiänsä,
 Sulhojansa Suomen neiet,
 Tytöt kainut kauppojansa.

Noin se saajani sanovi,
 Valittavi vanhempani:
 „Tuoll' on poikani poloisen,
 Tuolla laitton lapsueni,
 Tuonen toukojen panossa,
 Kalman maien karhinnassa.
 Saapi nyt minun poloisen,
 Minun laitton lapseltani,
 Saapi pyyt pyhän piteä,
 Saapi lintuset lihota,
 Oravaiset jouten juosta,
 Jouten kärppäset kävellä.“

Vaan elä isoni itke,
 Elä'kä emo valita,
 Viere vettä veion silmä,

Sisaren sinä ikänä;
 Vielä päästän pääramuni,
 Heikon henkeni pelastan,
 Suurilta sotakeoilta,
 Miesten tappotanterilta,
 Sorkista sotihevosten,
 Varpahista vainovarsan,
 Tykin suuren suun e'estä,
 Rautakirnujen kiasta.

Sentähen minä poloinen,
 Sentähen poloinen poika,
 Teräksestä kengät tietin,
 Varret vaskesta valatin,
 Jotta seison niinkun seinä,
 Asun niinkun pystyaita;
 Sentähen minun poloisen,
 Sentähen poloisen poian,
 Rinta rautahan rakettu,
 Teräksehen tienaeltu,
 Jott' ei lyiy miestä löisi,
 Rautapalli paiskoaisi,
 Jott' ei nuoli nouattaishi,
 Terä tuima turmeleishi.

326. Yks' on päivä miehen päättä.

Jo minä johonki jouvuin,
 Ruunun rautoihin rumihin,
 Sorkkihin sotihevosten,
 Miesten vainovarpahisin.
 Jo nyt miehellä minulla,
 Kohta koitopäiväisellä,
 Yks' on tunti tukkoani,
 Päivä päätäni poloisen.

Millä päästän pääramuni
 Ruunun rauoista rumista,
 Sorkista sotihevosten,
 Miesten vainovarpahista?
 Tuolla päästän pääramuni,
 Heikon henkeni vapahan,

Kun ma luome luojahani,
 Heitäme Jumalahani.
 Varjele vakainen luoja,
 Kaitse kaunoinen Jumala,
 Varjele vahingon teiltä,
 Kaitse kaikista pahoista,
 Ettei pää pahoin menisi,
 Eli kaula katkiaisi,
 Hivus hieno lankiaisi,
 Tukka turhi'in tulisi!

327. Tuo kerta rajalle rauha.

Oi Ukko ylinen herra,
 Taivahallinen Jumala,
 Tuo kerta rajalle rauha,
 Suomehen sula sovinto,
 Rauha raukoille rajoille,
 Sana kaunis Karjalahan!

Kun toisit rajalle rauhan,
 Suomehen hyvän sovinnon,
 Viel' ois miestä mielehistä,
 Sulhoa sulosanaista,
 Kyntäjäksi, kylväjäksi,
 Siemenen sirottajaksi;
 Itku ei kuuluisi kujilla,
 Valitus vajojen päissä,
 Lehot ei nurmelle leveisi,
 Pellolle petäjän taimet.

328. Kiitos rauhasta.

Ole kiitetty Jumala,
 Ylistetty luoja yksin,
 Kun annoit rajalle rauhan,
 Suomehen hyvän sovinnon;
 Raja jo rauhassa elävi,
 Suomi kaikki suosiossa!

Ole kiitetty Jumala,
 Ylistetty luoja yksin,

Kun päästit omille maille,
Poies mailta vierahilta;
Päästit siitä pälkähästä,
Siitä keinosta keritit!

Kauan me pojat poloiset
Alla miekan melskasimma;
Joka mies, joka hevonen,
Tulen tuskoa piteli,
Panun vaivoa vaelti.
Jalot jaamat kaivettihin,
Puhki vaaroista puhettiin,
Sillat suuret siivottihin
Poikitse joka joesta,
Siitä kulki kuulut miehet,
Miehet ankarat ajeli.
Hevoset hikoi veessä,
Varsat vaahessa samosi,
Vesi tippui vempeleestä,
Rasva rahkehen nenästä,
Postia kulettaessa,
Lerpottia lennättäissä.
Laihtui tammatt lautaselta,
Vertyi vempelen kohasta,
Vetäessä vaikiata,
Raskahia raataessa.

Yön tullen, pimeten päivän,
Aletessa aurinkoisen,
Piti matkoilla majata
Tervatynnyrin tykönä,
Tahi luskata lumessa,
Pauhaella pakkasessa.
Vaaroilla valantehilla,
Korkehilla kompakoilla,
Tomueli tervastorvet,
Olkikoppolit kohosi,
Josta vaaria varoimma,
Viholaista vartioimma.

Tuota toivoimma poloiset,
Tuot' aina ajattelimma,
Kun kohoisi koiliskoinen,
Huomenvarjo valkeneisi,
Ehkä toisi toinen päivä

Rauhan rakkahan sanoman;
Yön mennen, valeten päivän,
Yletessä aurinkoisen,
Yks' oli entinen e'essä,
Vaiva vanha vieressämme.

Suven tullen, suon sulaten,
Lätäköien lämmitessä,
Muut vuotti hyveä vuotta,
Katsoi kaunista keseä,
Meill' oli vilu vilulta,
Nälkä toiselta nälältä,
Tunturia tullessamme,
Vaaroja vaeltaessa;
Markan maksoi leivän kanta,
Muru mullisen vasikan,
Kaakku kaksivuotehisen,
Sa'an pyy, tuhannen tetri.

329. Ota metsä miehiksesi.

Satoi ukko uutta lunta,
Herra hienoista vitiä,
Sykysyisen uuden verran,
Verran talvisen jäniksen;
Lähen miehistä metsälle,
Urohistä ulkotöille,
Ukon uuelle lumelle,
Palvoisen panemaviille,
Jäniksen jälettömälle,
Hiiren hiihtamattomalle.

Ota metsä miehiksesi,
Urohiksesi Tapio,
Korpi kolkkipoiaaksesi,
Kumpu kumppalivaraksi;
Ota miestä oppimahan,
Taivon kaarta katsomahan,
Otavaista oppimahan,
Tähtiä tähystämähän!

Kun kuulet minun tulevan,
Miehen aimo astuvaksi,
Lähe tietä neuomahan,

Rastia rakentamahan,
 Tienvieriä viittomahan,
 Siltoja siventämähän;
 Vestä pilkat pitkin maita,
 Rastit vaaroihin rapaja,
 Jotta tunnen tuhma käyä,
 Äkki outo tien osoan!

Hiihata hiasta miestä,
 Takin helmasta taluta,
 Lykkeä lylyn lävestä,
 Saata sauan suoverosta,
 Saata sille saarekselle,
 Sille kummulle kuleta,
 Josta saalis saata'isi,
 Erän toimi tuota'isi,
 Osin päitä panta'isi,
 Jakoja jaetta'isi;
 Kuss' on kuuset kultavöissä,
 Hopiassa hongan oksat,
 Koivut kaikki koltuskoissa,
 Haavat haljakkaveroissa!

330. Mieli mennä metsolahan.

Mieleni minun tekevi,
 Aivoni ajattelevi,
 Mieli mennä metsolahan,
 Metsän tyttöjen tyköhön,
 Salon piikojen pihoille,
 Havulinnan liepehille,
 Juomahan salon simoa,
 Metsän mettä maistamahan.
 Heitän poies heinäkengät,
 Kaskivirsuni karistan,
 Panen talvitallukseni,
 Sykysyiset syylinkini.
 Sitte raatoni rakennan,
 Varustelen vartaloni,
 Hamehella harmajalla,
 Nukkavierulla nutulla,
 Sukset voian voitimella,

Liukomet sianlihalla,
 Hiihan tuosta hiljallehen,
 Veteleme verkallehen,
 Hiljallehen huono käypi,
 Sauan voimaton pitävi.
 Hiihan kohti korven rannan,
 Salon sintävän sisälle,
 Yöllä auringottomalla,
 Ehtoyönä ensimmäissä;
 Oksat otsani sukivi,
 Havut pääni harjoavi,
 Mieliksi metsän tytärten,
 Salon impien iloksi.

331. Mielly metsä miehi'ini.

Lepy lehto, kostu korpi,
 Taivu ainoinen Tapio;
 Lepy metsä miehillemme,
 Kostu korpi koirillemme!
 Metsä haiskosi me'elle,
 Simalle salo sininen,
 Suovieret sulalle voille,
 Ahovieret viertehelle!
 Soita metsä kanteletta,
 Kukuta salo käkeä,
 Jotta kulta kuuntelisi,
 Hopia tilin tekisi,
 Alla kuusen kukkalatvan,
 Alla kaunoisen katajan!

Mielly metsä miehi'ini,
 Kostu korpi koirihini;
 Meill' on miehet lapsimiehet,
 Meillä koirat pentukoirat,
 Ampujat alakätiset,
 Päretjouset, puuvasamat,
 Ei ne kauas kannattane,
 Ampuvärkit ei yletä.

332. Rakenteleminen.

Millä raatoni rakennan
Metsolahan mennessäni? —
Raaon raualla rakennan,
Teräksillä telkittelen;
Rautapaitoihin paneme,
Teräsvöihin tietteleme.

Sitte pyyhin pyssyäni
Mustan käärmeheh mujulla,
Jouvuttelen jousiani,
Kehottelen keihästäni,
Suksiani suin puhelen:
Suksi on jalkoa sukua,
Keihäs kirvestä lajia,
Jousi kättä joukkioa;
Jalo on suksi suunnallinen,
Siivo päällinen sivakka,
Jalo jousi janhuksinen,
Kylkehin keihäsvarsi.

333. Metsän kuninkaalle.

Metsän ukko halliparta, —
Metsän kultainen kuningas,
Ava nyt aittasi avara,
Luinen lukko lonkahuta!
Laske juoni juoksemahan,
Virka vippelehtämähän,
Kullaista kujoa myöten,
Hopiaista tietä myöten,
Jost' on sillat silkin pantu,
Sillat silkin, suot sametin,
Veralla vetelät paikat,
Pahat paikat palttinalla!

Ukko kultainen kuningas,
Hopiainen hallitsija,
Anna mulle ainojasi,
Kanna mulle kaunojasi,
Kullassa kulisevia,

Hopiassa helkkäviä!
Aja vilja vieremille,
Aukeimmille ahoille,
Minun metsipäivinäni,
Erän etsiaikoinani!

334. Mielikki ja Kuurikki.

Mielikki metsän emäntä,
Metsän muori muoto kaunis,
Lyöte lykkyvaattehisin,
Antipaitoihin panete,
Sormet kullan sormuksihin,
Käet kullan käärehisin,
Pää kullan vipalehisin,
Tukat kullan suortuvihiin,
Korvat kullan koltuskoihin,
Kaula helmihin hyvihiin!

Usein hyvän emännän,
Mielikin ehon emännän,
Sormet kullan sormuksissa,
Käet kullan käärehissä,
Pää kullan vipalehissa,
Tukat kullan suortuvissa,
Korvat kullan koltuskoissa,
Kaula helmissä hyvissä;
Silloin on hyvä emäntä,
Mielikki metsän emäntä,
Aina altis annillansa,
Armas auttamaisillansa.

Usein pahan emännän,
Kuurikin kovan emännän,
Sormet vitsasormuksissa,
Käet vitsakäärehissä,
Pää vitsavipalehissa,
Tukat vitsasuortuvissa,
Korvat vitsakoltuskoissa,
Kaula helmissä pahoissa;
Silloin on paha emäntä,
Kuurikki kova emäntä,

Ei ole altis annillansa,
Armas auttamaisillansa.

335. Mielikki metsän emäntä.

Mielikki metsän emäntä,
Muori puhasmuovollinen,
Varustellos mun varani,
Kohotellos kohtaloni!
Aukase metinen arkku,
Mesilipas liikahuta,
Sisässä salon sinisen,
Kummun kultaisen navalla!
Pane kulta kulkemahan,
Hopia vaeltamahan,
Vasten miestä valkiata,
Kovin koivun karvallista!

Kun ei täyvy täällä maalla,
Tuovos maalta tuonnempoa,
Ylitse salon yheksän,
Kautta kankahan kaheksan!
Veä vettenki takoa,
Jouvuta jokien poikki,
Viien Wiipurin väliltä,
Kuuen kirkon kuuluvilta,
Lapin laajoilta saloilta,
Pohjan pitkältä perältä,
Muotoa monennäöistä,
Kynttä kaiken karvallista,
Metsästä metsän hyviä,
Maalta maan parahimmia,
Havon alta hallipäitä,
Kiven alta kirjapäitä,
Mättähän makoajia,
Nurmen nukkerehtijoita,
Veen viljan soutajia,
Jokien melastajia.

336. Metsän tyttö, mieli neito.

Metsän tyttö, mieli neito,
Yön tyttö, hämärän neito,
Pitkän puhtehen pitäjä,
Rievän rihman ketreäjä,
Laita kulta kuontaloihin,
Pane vaski vartaloihin,
Ketreä punainen lanka,
Sinilanka siuahuta,
Kultasesta kuontalosta,
Vaskisesta vartalosta!
Veä se jokien poikki,
Läpitse salon sinisen,
Veä lännestä itähän,
Luotehesta lounahasen,
Juosta viljan joutusasti,
Vikevästi viiletellä,
Ilman tieltä eksymättä,
Poikkeamatta polulta,
Juosta kullaisna keränä,
Hopiaisna sykkyränä,
Läpi viian vilmeikön,
Kangasten kapeikkojen,
Läpi soien, läpi maien,
Läpi korpien kovien!

337. Pohjan tyttö, viljaneiti.

Pohjan tyttö, viljaneiti,
Maan tyttö, manulan neiti,
Tuovos vilja tuonnempoa,
Etsiös etempeäki,
Saata tälle saarekselle,
Tälle kummulle kuleta,
Ilman haaralta sa'alta,
Tuhat ilman tutkamelta;
Saata poikki salmistaki,
Vetele vesien poikki,
Ylitse katehen mielen,
Pahan miehen luonnon päitse,

Poikki Pohjolan joesta,
Yli kosken kuohuloista!

Ota vitsa viiakosta,
Koivu korven notkelmosta,
Jolla arkoja ajelet,
Nuorisia nouattelet!
Jok' on jäykkä juoksullahan,
Eli laiska laukullahan,
Sitä siimalla sivalla,
Rautaruoskalla ravauta,
Heitä helmipaattehella,
Kaiota kariperällä!

338. Tellervo Tapion neiti.

Tellervo Tapion neiti,
Metsän piika pikkarainen,
Ota piiska pihlajainen,
Katajainen karjaruoska,
Takoa Tapiovaaran,
Tuomivaaran tuolta puolen,
Jolla vitsot viljoasi,
Karkottelet karjoasi!

Jok' on jäykkä juoksullahan,
Laiska laskemaisillahan,
Sitä virkuta vitsalla,
Kaiota kariperällä,
Jotta vitsa vinkasevi,
Pajun latva parkasevi;
Sivalla sivua kohti,
Eli laske lautaselle,
Elä otsahan osota,
Päälakehen paukahuta!

Kun tunnet uran tulevan,
Tupita uroa myöten;
Pane kaksi kämmentäsi
Kahenpuolin kaiteheksi,
Jott' ei vilja vieprahtaisi,
Metsän karja kaaprahtaisi!

Aita vastahan tulevi,
Rieho aitoa repäse,

Kaaha aita kallellehen,
Viieltä vitsasväliltä;
Havu tiellä poikkipuolin,
Havu syrjähän syseä;
Joki joutuvi etehen,
Silkki sillaksi sivalla,
Punalanka portahaksi,
Polullehen poikkeutta.

339. Ukko kultainen kuningas.

Ukko kultainen kuningas,
Hopiainen hallitsija,
Ota kultainen kurikka,
Eli vaskinen vasara,
Jolla korvet kolkuttelet,
Salot synkät sylkyttelet,
Yhtenä kesäisnä yönä,
Ehtoyönä ensimmäisnä!
Käyös korvet kolkutellen,
Syrjävieret sylkytellen;
Aja vilja vieremille,
Aukeimmille ahoille,
Minun metsipäivinäni,
Erän etsiaikoinani!

340. Penu pieni koiraseni.

Penu pieni koiraseni,
Aina harras haukkujani,
Tule minun turvikseni,
Metsolahan mennessäni,
Ettei naiset naurahtaisi,
Piiat pilkkana pitäisi,
Ukotki urahtelisi,
Partasuut pahoin puhuisi!

Koirani keränä vierä,
Kylän kukka kuulusana;
Itse mie kulen kuvana,
Sukset mustina matoina.

Tähystellä l. tähystää, II: 283, III: 2, 129, 130, katsella, ottaa huomioon.

Tähytä, I: 184, III: 7, 8 = edell.

Täperä, I: 24, niukka, vähä, heikko.

Täyteleikse, III: 20 = tulee täyteen, paisuu.

Täytyä, II: 335, riittää; — II: 118, 281, joutaa; — I: 44, tarvita; — III: 85, purskahtaa.

Tökötti, III: 101, tuohenterva (деротъ).

Töllistää, III: 17, keikuttaa (vert. *töl-lähyttää*).

Udella, II: 271, kysellä, tiedustella.

Uhitella, III: 17, uhkaella.

Uhittaa, II: 166, 208, ajaa pois uhkauksilla.

Uhkia, II: 171, ähkiä.

Uhkuinen, I: 64, täynnä jäähyhmää.

Uhlunen l. uhlut, III: 46, 130, ämpäri (laulaj. selit., v. Y, Strählm., leht. 142, Boren. 1877, r. 148).

Uhmota l. uhmaella, I: 35, ponnistella, nähdä vaivaa.

Uhotellen, III: 55, uhkallaan.

Uikari, I: 218, joka uihkaa, valittaa.

Uinaella l. uinata, II: 302, III: 27, 108, nukkua.

Uitteletet, III: 46 = uittelet, uitat itseäsi.

Ukko, II: 339, III: 19, taivaan jumala.

Uksi, I: 80, II: 62, III: 26, ovi.

Ulappa, II: 65, III: 55, selkämeri.

Ulasvesi, II: 110, kohovesi, uhkuvesi.

Ulitsa, II: 304, katu (улица).

Ummikko, I: 70, joka vaan omaa kieltänsä osaa.

epillisistä runoista, joissa joskus *unta* = Untamoinen erehdyksessä ilmautuu kaikellaisten muitten sijasta, esim. rantaan uinut Wäinämöinen kysyy joskus lunnaita sovitellessa Pohjolan akalta: mitä Unnalta utelet?

Untelo l. unteloinen, I: 93, II: 161, III: 14, 101, unelias.

Unteri, III: 58, ala-upseeri.

Unto, III: 14, 85. — Alkuaan Kaler-von veli, myös Untamoiseksi sanottu; siitä vieras (katso: *vento*).

Untuva, I: 29, hieno villa.

Uotella, II: 353 = odotella.

Ura, II: 338, polku.

Ureta, II: 277, III: 67, poiketa, lähteä, mennä menoansa.

Urmo, III: 34. — Epäilemättä kirjoitusvirhe ja oikeastaan: *armo*, niinkuin alkusointukin vaatii.

Uro l. uros, I: 83, II: 124, mies.

Us'altaa, III: 108 = uskaltaa.

Usta, III: 101, katso: *uksi*.

Usva, III: 46, sumu.

Utala, III: 40, rohkea, uljas (удалый).

Utautua, II: 160, 215, sattua, sattua tulemaan.

Utra, I: 29, II: 302, vaivainen, onneton.

Utras, III: 75, uuras, uuttera, ahne.

Utu, II: 43, 149, sumu.

Utuinen, III: 37, sumuinen, hieno kuin sumu (kankaasta, vaatteesta); — II: 99, 169, synkkä kuin sumuinen päivä, surullinen.

Utu-tyttö, II: 354, naishaltija, jonka luultiin utua synnyttävän.

Uuelta, II: 213 = uudelta; raa'altaan, veroksestaan (arvattavasti niin-

Elän lehvän lekkujoilla,
Havun alla astujoilla.

343. Etsittelen eukkoani.

Etsittelen eukkoani,
Luo'uttelen luojaani,
Entistä emänteäni,
Muinohista muoriani.
Toisin entinen emäntä, —
Entinen metsän emäntä
Aina antoi antimia,
Viisi viljan nyppylältä,
Kuusi kummun mättähältä,
Seitsemän selänneheltä;
Mut tämä nykyinen muori,
Nykyinen metsän emäntä,
Kerran kuussa koukkoavi,
Ei sitänä siivollahan.
Hiihan päivän, hiihan toisen,
Hiihan kohta kolmannenki,
Viikon hiihan Hien maita,
Maita Lemmon löyhyttelen,
Etsiessäni ereä,
Antia anellessani.

Miss' on entinen emäntä,
Entinen elättäjäni;
Missä antajat asuvat,
Elävät emantovaimot? —
Tuoll' on entinen emäntä,
Entinen elättäjäni;
Tuolla antajat asuvat,
Elävät emantovaimot,
Metsän linnan liepehillä,
Puhtahilla puuhoavat.
Kolm' on linnalla ovea,
Kynnys kullaki ovella,
Yks' on kynnys puinen kynnys,
Kynnys toinen luinen kynnys,
Kolmansi lihainen kynnys.

344. Tule kullan muuttelohon.

Metsän kultainen kuningas,
Metsän armas antimuori,
Tule jo kullan muuttelohon,
Hopian vajehtelohon;
Kullan annan kynsillesi,
Kämmenillesi hopian!

Minun on kullat kuunikuiset,
Päivän polviset hopiat,
Isäni soasta saamat,
Vanhemman varustelemat;
Ne kuluvat kukkarossa,
Tummentuvat tuhniossa,
Kun ei ole kullan muuttajoa,
Hopian vajehtajoa.

345. Mikä mieli, mikä muutos.

Mikä mieli, mikä muutos,
Mielusassa metsolassa;
Viikon on vihoissa metsä,
Kauan korpi karsahana,
Ei huoli hopehistani,
Eikä kysy kullastani!

Mistä suuttui suuri luoja,
Viljan antaja vihastui,
Kun ei anna aioinkana,
Harvoinkana hoivauta!

Ellös suuttuko Jumala,
Maanpitäjä pillastuko;
Toki anna aiallani,
Iälläni ilmauta,
Nähä näillä silmilläni,
Kämmenilläni kätellä!

346. Itken osattomuutta.

Kalatuutta Kauko itki,
Veli toinen verkotuutta,

Kolmansi osan vähyyttä;
 Mie itken syvintä syytä,
 Mie pahinta paipattelen,
 Kun itken osattomuutta.
 Miks' et anna antiluoja,
 Lupoa luja Jumala,
 Kun ma ainosin anelen,
 Kielen kullan kuikuttelen!

Ei ne muutkana paremmat,
 Eikä pyytäjät pyhemmät;
 Muut ne vievät viekkahuulla,
 Ottelevat ounahuulla,
 Mie en veisi viekkahuulla,
 En ottaisi ounahuulla,
 Veisin vaivani näöstä,
 Otsan hiellä otteleisin.

347. Matala on mahti mulla.

Matala on mulla mahti,
 Lyhykkäinen onnen lykky;
 Muilla onni työn tekevi,
 Haltija rahan hakevi.
 Muill' on murkinat paremmat,
 Iltaruoat runsahammat,
 Leviämmät leipälaukut,
 Raviammat voirasiat.
 Muut on pyytäjät pyhemmät,
 Muut on miehet mieluisemmat,
 Käyvät kullassa kulaten,
 Hopiassa heilakoien,
 Ei niinkun minä poloinen,
 Nukkavierulla nutulla,
 Paikkalailalla lakilla,
 Karvavieru kauhtanalla.
 Muut sanovat saamiensa,
 Tuomiansa tunnustavat;
 Mie sanelen saamatuutta,
 Tuomatuutta torkuttelen.

348. Ikävä erätön ilta.

Siit' on mieleni apia,
 Syämeni sangen sairas,
 Kun ei mielly metsä mulle,
 Taivu ei ainoinen Tapio;
 Kun ei anna aioinkana,
 Harvoinkana hoivauta.
 Ikävä minun tulevi,
 Ikävä tulettelevi,
 Tätä tyhjeä eloa,
 Annitonta aikoani;
 Ikävä erätön ilta,
 Päivä pitkä saalihiton.

Harvoin on nähty näillä mailla,
 Harvoin nähty ja havattu,
 Osia jaeltavaksi,
 Arveltavaksi eriä;
 Imeheks' on saalis saatu,
 Virsiksi Jumalan vilja,
 Näillä tuhmilla tulilla,
 Vaivaisilla valkioilla.

Anna ainoinen Jumala
 Miehellä anelevantalle,
 Anna kynttä kymmenistä,
 Karvoa monennäöistä;
 En sua kiviltä kiitä,
 Enkä kannoilta kumarra,
 Tok en palvele pajuilta,
 Havun oksilta halaja —
 Kynsiä minä kysyisin,
 Aina jalkoja anoisin,
 Kysyn kynnen kantajata,
 Jalan jalon juoksijata,
 En parasta, en pahinta,
 Kysyn keskikertahista.

349. Anna ainoinen Jumala.

Mistä suuttui suuri luoja,
 Viljan antaja vihastui,

Kun ei anna aioinkana,
Tee tiliä milloinkana!

Suvun syötti, synnyn syötti,
Esivanhemman elätti;
Niin miks' ei minua syötä,
Kuks' ei kurjoa elätä,
Suvun suurilla paloilla,
Heimon herkkuruokasilla!

Jos on minulla muoto musta,
Muoto musta, kariat kasvot,
Syöen kaunoinen tulisi,
Hyvä muoto nunnostellen.

Anna ainoinen Jumala,
Anna miehelle minulle,
Anna kun esiisille,
Sekä suurelle suvulle,
Kyllin syöä, kyllin juoa,
Kyllin antoa kylälle!
Päästä lasta päivän työstä,
Laita illalla lepohon,
Karjan käyessä kotihin,
Havumetsän harmatessa!

350. Ellös panko pahaksi.

Luulin käen kukkuvaksi,
Lempilinnun laulavaksi,
Ei kähkönen ollutkana;
Oli koirani omani,
Ohtosen tuvan ovella,
Kainun pojan kartanolla.

Ohtoseni, ainoseni,
Mesikämmen kaunoseni,
Ellös nyt pahaksi panko,
Jos meille johi' tulevi —
Luien luske, päien pauke,
Hammasten hajotusvuoro!
Päästä nyt tänne pääripasi,
Pueta purasimesi,
Heitä harvat hampahasi,
Liitä leukasi lipiät!

351. Suostu metsä suoloihini.

Suostu metsä suoloihini,
Taivu talkkunaisihini,
Syötä miestä mämmilläsi,
Talkkunallasi taputa!

Kuippana metsän kuningas,
Havuhippa, halliparta,
Metsän ehtoinen emäntä,
Metsän armas antimuori,
Pane kulta kulkemahan,
Hopia vaeltamahan,
Kullaista kujoa myöten,
Hopiaista tietä myöten,
Kultaisehen kuppisehen,
Hopeisehen hohtimehen!

Aja vilja vikkelästi,
Metsän karja kapperasti,
Rakettuihin rautoihini,
Tiettyihin teräksihini!
Sitte luoksi tultuansa,
Paikalle osattuansa,
Ramauta rautojani,
Tempoa teräsneniä!

Sa'a ukko uutta lunta,
Visko'os vähän vitiä,
Jäälle aivan iljanelle,
Kankahalle kaljamelle;
Ettei tunnu miehen jälki,
Eikä haise miehen henki!
Jospa jälkiä näkyisi,
Se jälki jäniksen jälki;
Jospa henki haisahtaisi,
Se haju metsän havuilta.

352. Jäniksen vivulla.

Hakkoan metisen haavan
Metisellä kirvehellä,
Metiseltä mättähältä,
Kultaiselta kunnahalta;

Tyven työnän taivosehen,
Latvan taivutan lumehen.

Ukko kultainen kuningas,
Hopiainen hallitsija,
Sa'a nyt mettä taivosesta,
Sa'a mettä latvaselle,
Siitä kuorelle simoa,
Mesi syämehen sula'a!

Elina metsän emäntä,
Vaimo puhasvarrellinen,
Tuo nyt vilja tuonnempata,
Metsän linnan liepehiltä,
Sivulta simasalojen,
Vaskivaarojen takoa!

Anna juosta vääräsäären,
Kierosilmän keikistellä,
Käyä suuren, käyä pienen,
Käyä kerran keskisenki,
Kohti minun pyytöäni,
Vasten näitä varpujani,
Muien siimoista sivute,
Muien ansoista alate!

Jänis jäppä, juppaniska,
Juokse nyt kohti lankojani;
Ellös tuonne menkö'känä
Toisten varpujen tyköhön,
Siellä surma suin pitäisi,
Kova kuolo kohtajaisi —
Muut kaikki vihaiset varvut,
Täm' yksi metinen varpu,
Tyvin on työtty taivosehen,
Latvoin laskettu vitihin.

Juokse nyt vinttura vipuhun,
Kanttura tähän kaha'an,
Jouvu riiviö ritahan,
Pyöräsilmiä pyyvykseen,
Ennen päivän paistamista,
Ennen kuun kehittämistä,
Auringon ylenemistä,
Koi Jumalan koittamista!

353. Oravan pyytäjä.

Mielikki metsän emäntä,
Komauta kumpuroita,
Oravat orolle nosta,
Rahat rannoille ajele,
Jotta saisin sauhan lyöä,
Käsin koprin kuopotella!

Missäpä olet orava,
Kussa käyt kävynpurija? —
Saa nyt tälle saarekselle,
Kule tälle kunnarelle,
Miehen etsivän etehen,
Uottelevan ympärille!

Oravainen kummun kukka,
Kummun kultainen omena,
Oksalla ojentelete,
Lehvällä levättele,
Kunnes jouvun jousissani,
Vasamoissani varahun!

Oravainen väestäjäni,
Kaunis kasvinkumppalini,
Ellös kaartani kamotko,
Varatko vasamiani! —
Päre'jouset, puikkonuolet,
Ei ne kauas kannattane.

354. Linnustaja.

Lennä, lennä lintu parka,
Lennä tänne näille maille,
Pienoisille puuhuisille,
Mataloille maahuisille;
Ojennate oksaselle,
Levitäte lehväselle,
Kusta nuoli noppajaisi,
Tinapalli paiskoaisi!

Vuota, vuota lintuseni,
Vuota oksan juuruella,
Kunnes jousen jouvuttaisin,
Käsikaaren käännäyttäisin!

Jos sa lentohon leviät,
Ennen kun perille pääsen,
Siivet siimoilla sitelen,
Varpahat vahalla käärin.
    Ututyttö, neito terhen,
Luonnotar tytär Tapion,

Seulo seulalla utua,
Terhenistä tepsuttele;
Utu silmille sivalla,
Terhen korville karista,
Ettei kuule kulkevaksi,
Ei näe vaeltavaksi!

Kolmas Kirja.

Noita laulan, joita taian,
Ennen kuultuja kujerran,
Ennen saatuja sanoja,
Opituita ongelmointa,
Taaton saamia sanoja,
Vanhemman varustamia.

Kolmar Kl. 19.

Virsi-Lauluja.

1. Pääskyläinen.

Pääskyläinen päivälintu,
Yölintu, lepakkolintu,
Lenteli kesäisen päivän,
Kevätpäivän keikutteli,
Etsi maata maataksensa,
Lehtoa levätäksensä,
Pengertä pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.

Löynnyt ei maata maataksensa,
Lehtoa levätäksensä,
Pengertä pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.

Lenti suurelle mäelle,
Korkealle kukkulalle,
Laski kuusen latvasehen,
Katseleikse, käänteileikse,
Näki laivan lainehilla,
Punamaston purjehtivan.

Lenti laivan mastosehen,
Puottelihe purjepuuhun,
Tuosta keulalle kemahti,
Laivan kannelle kavahti,
Valoi vaskisen pesosen,
Muni kultaisen munasen.

Toi Jumala suuren tuulen,
Lännen kolkalta lähetti;
Laiva kaatui kallellehen,

Sysäysi syrjällehen,
Muna vierähti vetehen,
Pesä pyllähti perästä
Meren mustahan mutahan,
Sakean saven sekahan,
Meni kuueksi muruksi,
Seitsemäksi sirpaloksi.

Pääsky parka huoka'avi,
Huoka'avi, henkä'ävi:

„Mihin on munani vierryt,
Siihen saari saapukohon,
Levitköhön leipäsaari,
Kalasaari kasvakohon!“

Kasvoi tuohon kaunis saari,
Nuori saari siunautui,
Nuori nurmi saaren päälle,
Nuori neito nurmen päälle,
Nurmen nukka, tuomen kukka,
Ahomansikka makea.

Tuota käytihin kosissa;
Kävi pipit, kävi papit,
Kävi hovin hoikat herrat,
Kävi Narvan nappisaksat,
Eipä neito mennytkänä,
Tuo vaan vasten vastaeli:
„Ennen kultanne kuluvat,
Hopeanne hoikkenevat,
Kuin te täältä neion saatte,
Saaren marjan mairotatte.“

Tuli viimein nurmen Tuomas,
Matkasi Manalan Matti,
Koppoi neion korjahansa,
Rekehensä reutoeli.

Löi oritta ohjaksella,
Helmiruuskalla hevosta,
Hepo juoksi, tie helisi,
Kangas kultainen kumisi,
Reki rautainen ramisi,
Vemmel piukki pihlajainen,
Tuota neittä viettäessä,
Kulta'a kulettaessa,
Nurmi-Tuomahan tuville,
Manalan Matin kotihin.

2. Turo, kuun ja auringon pelastaja.

Väki vanha muistelevi,
Nykyinen opetteleikse,
Kuink' on ennen aikoinansa
Toisin täällä toimiteltu,
Ilman päivättä eletty,
Kupaeltu kuutamotta,
Kynttelillä kylvö tehty,
Touko pantu tuohuksilla.

Elettynä on ennen meillä
Ilman päivän valkeuetta,
Kuun valotta kupsittuna,
Kourin maita koiteltuna,
Käsin teitä etsittynä,
Käsin teitä, sormin soita;
Kynttelillä kynnettynä,
Vaottuna valkealla.

Ken se meiltä päivän peitti,
Kuka meiltä kuun salasi? —
Viron noiat päivän peitti,
Saksan noiat kuun salasi.

Voitu ei päivättä elä'a,
Kuun valotta kupsaella;

Kenpä päivän etsijäksi,
Kuka kuun tähystäjäksi? —
Kukas muu kuin ei Jumala,
Jumalaisen aino poika.

Jumalaisen aino poika,
Turo tuima, mies kavala,
Lähteäksensä käkesi,
Mennä kuuta etsimähän,
Päivä'a tähyämähän.

Kerivi kerälle unta,
Otti kannusen olutta,
Härän sarvisen metoa,
Pisti sieran seslehensä,
Harjan paitansa povehen;
Otti tallista orosen,
Valitsi parahan varsan,
Istui mustalle orolle,
Liinaharjalle hevolle,
Läksi päivän etsintähän,
Kuutamon tavotantahan.

Alkoi mennä tietä myöten,
Ajavi, ajattelevi,
Ajoi tietä virstan verran,
Hako on tiellä poikkipuolin,
Poikin tietä, pitkin tietä,
Ei pääse haon sivutse,
Ei voinut ylitse mennä,
Ei ylitse, ei alatse,
Pääse ei linnut lentäväiset,
Ei maot matelevaiset.

Turo tuima, mies kavala,
Otti kannusta olutta,
Härän sarvesta metoja,
Läikähytteli olutta,
Metostansa tilkahutti,
Hako halkesi kaheksi,
Tuli tie ijän ikuinen,
Rata rauan polvuhinen,
Käyä suuren, käyä pienen,
Käyä keskinkertahisen.

Meni matka'a vähäisen,
Ajoi tietä virstan verran,

Mäki on tiellä poikkipuolin,
Poikin tietä, pitkin tietä,
Ei pääse mäen ylitse,
Ei voi ympäri paeta;
Moni mies, moni hevonen,
Alla mäen märkänävät.

Turo tuima, mies kavala,
Katsoi kannusta olutta,
Härän sarvesta metoa,
Tipahutteli metoa,
Oluttansa läikähytti,
Mäki kahtehen katosi,
Tie syntyi ijän ikuinen,
Rata rauan polvuhinen,
Käyä suuren, käyä pienen,
Käyä keskinkertahisen.

Ajoi matka'a vähäisen,
Teki tietä virstan verran,
Meri vastahan tulevi,
Meri tiellä poikinpuolin,
Ei pääse meren ylitse,
Ei voi ympäri paeta;
Moni mies, moni hevonen,
Peitti rannan raaollansa.

Turo tuima, mies kavala,
Otti kannusta olutta,
Härän sarvesta metoa,
Läikähytteli olutta,
Metostansa tilkahutti,
Ei tuosta meri totellut,
Niin sanoi pari sana'a,
Meri kahtia hajosi,
Tie tuli ijän ikuinen,
Rata rauan polvuhinen,
Käyä nuoren, käyä vanhan,
Keiketellä kesk'ikäisen.

Ajoi matka'a vähäisen,
Piti tietä pikkaraisen,
Hiien huonehet näkyvät,
Katot Hiien kaljottavat.

Yks' on aittanen mäellä,
Kolme neittä aittasessa,

Nuopa kuuta kuura'avat,
Sekä päivyttä pesevät.

Turo tuima, mies kavala,
Näki kuun kumottavaksi,
Sekä päivän paistavaksi,
Astui aittasen ovelle,
Ottavi unikeräsen,
Niin viskoi unikeräsen
Päälle Hiien neioikkaisten,
Saatti neiot nukkumahan.

Otti kuuhuen olalle,
Pani päivän päänsä päälle,
Lähtevi omille maille,
Kotimaille kulkemahan.

Ajoi matka'a vähäisen,
Teki tietä virstan verran,
Kuulevi kumun perästä,
Niin taaksensa katsahtavi:
Ollahan tavottamassa,
Aivan kiinni ottamassa.

Turo tuima, mies kavala,
Otti sieran seslestähän,
Viskoi paitansa povesta
Etehen ahistajille:

„Kasvakohon paasi paksu,
Paasi paksu ja järeä,
Ett' eivät ylitse pääse,
Ei ylitse, ympäritse!“

Turo tuima, mies kavala,
Tuosta eellehen ajavi,
Teki tietä päiväyksen,
Kuuluvi kumu jälestä,
Niin taaksensa katsahtavi:
Hiisi hirmujoukkoinensa
Taas ompi tapa'amassa,
Aivan kiinni ottamassa.

Turo tuima, mies kavala,
Otti harjan seslestänsä,
Viskoi paitansa povesta,
Etehen ahistajille:

„Kasvakohon kuusikorpi,
Rauta-oksat kuusosihiin,

Jott' ei pääse kulkemahan
Ei lävitse, ei sivutse!"

Kasvoi tuohon kuusikorpi,
Rauta-oksat kuusosihiin,
Eivät pääse kulkemahan,
Ei lävitse, ei sivutse.

Turo tuima, mies kavala,
Jo tuli omille maille,
Toi on päivän tullessansa,
Kerallansa kuun kuletti.

Pani päivän paistamahan,
Auringon iloitsemahan,
Kultalatva kuusosehen,
Oksille ylimmäisille,
Kuun nosti kumottamahan
Pitkän latvahan petäjän.

Päivä paistoi kirkkahasti
Oksilta ylimmäisiltä,
Se paistoi isällisille,
Rikkahille, riemuisille,
Ei paista isättömille,
Köyhille, surullisille.

Turo tuima, mies kavala,
Otti päivän paistamasta
Oksilta ylimmäisiltä
Oksille alimmaisille:
Päivä paistoi kimmeästi,
Oksilta alimmaisilta,
Se paistoi isättömille,
Vaivaisille, huoleisille,
Ei paista isällisille,
Ei onnen osallisille.

Turo tuima, mies kavala,
Siirsi päivän paistamasta
Oksilta alimmaisilta
Oksille keskellä puuta.
Niin päivä tasoin paistoi
Köyhille ja rikkahille,
Se paistoi isällisille,
Rikkahille, rakkahille,
Ja paistoi isättömille,
Köyhille, kerä'äjille,

Iloisesti päivä paistoi,
Suloisesti kuu kumotti,
Osallisien oville,
Kansan köyhän kynnyksille.

3. Veljeänsä tammen kaata- jaksi etsivä tyttö.

Panin tynnörin olutta,
Laitin piirat pikkaraiset,
Joutui juottohon Jumala,
Pulmihin pyhä Kalervo.
Toin mä tuopilla olutta,
Katajaisella kapalla,
Alla hiiva hienokkainen,
Päällä vaahto valkeainen,
Keskellä olut punainen,
Makujuoma maltahinen.

Vaahtoa valellessani,
Hivuttaissa hiivastani,
Häilähti olutta maahan,
Huilahti humalavettä,
Ison ikkunan aloille,
Kantajani kartanolle.

Tuohon kasvoi kaunis tammi,
Pitkä pihlaja yleni,
Ojenteli oksiansa,
Levitteli lehviänsä,
Pitkältä pinon välihin,
Velloni veräjän suulle;
En voinut risuilta käyä
Enkä oksilta ohitse,
Tainnut en siirtyä sivutse
Enkä astua alatse.

Etsin tammen taittajaista,
Puun pitkän lyhentäjäistä,
Saanut en tammen taittajaista,
Puun pitkän lyhentäjäistä,
Oman puolen poikasista,
Oman vallan valkopäistä.

Johtui mulle mieleheni
 Ja syttyi syämeheni:
 On mulla mokoma vello,
 Valkopääkkö ja väkevä,
 Aino vello kutratukka,
 Mustakulmainen, korea;
 Kun oisi kotona vello,
 Sepä tammet taitteleisi,
 Pihlajat pirotteleisi,
 Puut pitkät lyhenteleisi;
 Vaan oli vello vieremässä,
 Kaonnut kaheksan vuotta.

Läksin tuota etsimähän,
 Etsin mie emoni lasta;
 Viikon etsin velloani,
 Kuukauen kalervuttani,
 Kävin Viron viisin kerroin,
 Karjalan kaheksin kerroin,
 Kävin Suomet, kävin Saaret,
 Moskovon molemmin puolin,
 Etsin Turut tunnustellen,
 Linnan välit välkistellen.

Löysin viimeen veljyeni
 Uuen linnan suulitsalta,
 Miesten seppien seasta,
 Naisten tarkkojen tasoilta,
 Kultia lunastamasta,
 Hopehia hoitamasta.

Mistä tunsin veljyeni? —
 Tuosta tunsin veljyeni:
 Ison kullan kussakasta,
 Emon pollen palkimesta.

Menin luoksi velloseni:
 „Oi vello, emoni lapsi,
 Kelle kultia lunastat,
 Hopehia huolittelet?“
 Vello vasten vastaeli:
 „Vet en kelle kuin sinulle.“

Aloin velloa anella,
 Maanitella maammon lasta,
 Otin kiinni olkapäästä,
 Haparoitsin hartioista:

„Käy sie, velloni, kotihin!“ —

„Mi kumma kotona siellä?“

„Siell' on kumma kummiksiki,
 Mikä tuli, se tapahtui:
 Kasvoi tammi tanhualle,
 Puu pitkä oven etehen,
 Pääsky ei pääse päältä oksan,
 Alta ei hautova harakka;
 Ei oo tammen takrojaista,
 Puun pitkän pirottajaista.“

Läksi velloni kotihin
 Kerallani kulkemahan,
 Tuli tammen takrojaksi,
 Puun pitkän pirottajaksi.

Syötin, juotin velloani,
 Kostuttelin kulta'ani,
 Pyhät syötin pyyn lihoilla,
 Aret ahvenen kaloilla,
 Linnuilla ylenevillä,
 Kalasilla kasvavilla.

Otti vello vyöltä veitsen,
 Kirvehen seläntakaisen,
 Hijovi terävän veitsen,
 Tapparansa tahkaisevi,
 Nousi tammen takrojaksi,
 Puun pitkän pirottajaksi.

Alkoi veitsellä ve'ellä,
 Kirvehellä kiusaella,
 Tammen takroi pilsoin palsoin,
 Taittoi tammen, maahan kaatoi,
 Tyven teki tynnöriksi,
 Latvan laivan mastiloiksi,
 Keskipaikan puolikoiksi,
 Oksat muiksi astioiksi,
 Tuopiksi tomeet oksat,
 Pikariksi pienet oksat.

Mi oli muruja muita,
 Niistä vello saunan salvoi;
 Kysyivät kyläiset naiset,
 Sanoit naiset naapurista:
 „Onko tuo Kirjamon kirikko
 Vaiko Raisun rakkavuori?“

Mie vaan vasten vastaelin
Ja sanoin kylänväelle:
„Se ei oo Kirjamon kirikko
Eikä Raisun rakkavuori,
Se on sauna viien vellon,
Kappeli kahen sisaren.“

4. Wienan neidot.

Läksi ennen neljä neittä,
Viisi Wienan morsianta,
Kaheksan merikana'a,
Wienan niemyen nenähän,
Sininurmen niitántähän,
Kastekorren katkontahan.

Astui neiet tietä myöten,
Neljä neittä rinnatusten,
Löyettihin lemmen lehti,
Lemmen lehti, tammen taimi;
Sanoi nuorin neitoloista:
„Eihän tammi tiellä kasva,
Tiellä tammi tallatahan.“

Ottivat he tammen taimen,
Veivät maalle vehmaiselle,
Orolle ylenevälle;
Siitä kasvoi kaunis tammi,
Yleni vihanta virpi,
Kasvoi maalla kasvavalla,
Kiven kirjavan sivussa.

Ojenteli oksiansa,
Levitteli lehviänsä;
Oksat ilmoille ojeni,
Latva täytti taivahalle,
Piätti pilvet juoksemasta,
Hattarat hajoamasta.

Pääsi yksi pitkä pilvi,
Pitkä pilvi, kaita pilvi,
Pilvestä vesipisara,
Pisarasta pikku lampi;
Lammissa veno punainen,
Venosessa nuoret miehet,

Nuoret miehet naimattomat,
Vielä viinan juomattomat.

Mitä nuo tekevät tuolla
Venosessa miehet nuoret? —
Punovat punaista köyttä,
Köyttä rauta rahmikoivat,
Sitoa meri sininen,
Kannanlaksi kaakista'a,
Meren tyynenä pysyä,
Lahen kannen kaunihina,
Vieä Wienan neitosia,
Kaupita merikanoja,
Näiltä raukoilta rajoilta,
Poloisilta Pohjan mailta.

Elkätte, meriset miehet,
Vielä viekö neitojamme!
Wienan on neitoset verevät,
Kannanlahen kaunokaiset;
Ei niitä tukulla myöä,
Eikä kansoin kaupitella,
Tukuin myöähän oravat,
Revot kansoin kaupitahan,
Neiet yksin annellahan,
Ei kaikille yksinkänä.

5. Meren neito ja metsän sulho.

Meren neito, metsän sulho,
Korven korkea senikka,
Mieltä yhtehen pitivät,
Yhtehen ajattelivat.
Yli metsän mielet käyvät,
Läpi korven tien tekevät,
Puhki metsän heijapuisen,
Kautta korven kuusamisen,
Kautta kankahan pajuisen,
Läpi rantaisen risikon.

Korven korkea senikka,
Tuo mieli merosta naia,
Tahtoi lasta lainehesta,

Meron nuorta neitokaista,
Kuohun korkean tytärtä,
Lasta vaahan valkeaisen.

Metsän sulho, mies verevä,
Korven korkea senikka,
Otti tallista orihin,
Valjasti valion varsan
Vaskisihin valjahisin,
Hopiaisiin helyihin,
Ajoin rannalle merosen
Rautaisilla rattahilla,
Tahtoi tyttöä merosta,
Kosi lasta lainehesta.

Noin sanoi merosta neito,
Lausui lapsi lainehesta:
„Oi sie suuri metsän sulho,
Korven korkea senikka,
Sie vaan mielinnet minua,
Jopa ollet ottamassa
Valiolla varsallasi,
Rautaisilla rattahilla,
Vaskisilla valjahilla,
Hopeaisilla helyillä;
Ken mieli merosta naia,
Meren piikoja piellä,
Ei sille piä rekoa
Eikä rautarattahia
Eikä ostanta-oroa
Eikä vaskivaljahia,
Neito aalloissa ajavi,
Ve'en pinnassa pitävi,
Vesi neitosen vetävi,
Laine lapsen lennättävi,
Veto alla, tuulo päällä,
Neito keskellä asuvi.“

6. Suomettaren synty ja kosijat.

Katarina neito nuori,
Sulasormi, kultasolki,

Läksi lehmien ajohon;
Ajoin lehmät suota myöten,
Löysi suolta sorsalinnun,
Tavin rannalta tapasi.

Kantoi sorsansa kotihin,
Syötti, juotti sorsaistansa,
Sorsa suorivi pesäsen,
Muni kultaisen munasen.
Hierelevi, hautelevi,
Syntyi neitonen munasta,
Mikä neielle nimeksi,
Sorsatarko, Suometarko? —
Ei ole Sorsatar sorea,
Suometar nimi sorea.

Oli aika'a vähäisen,
Vieri vuosi, vieri toinen,
Neiti kasvoi kaunihiksi,
Yleni ylen ehoksi,
Sinisen salon sisässä,
Lehon lemmen liepehellä,
Alkoi kosjot kohti käyä,
Tuli kosjot kolmialta,
Neien viejät neljiältä,
Yhet kosjot kuuhuelta,
Toiset tuolta päivyeltä,
Kolmas poika Pohjantähti.
Tuli ensin Kuu kosija,
Tuli kullassa kulisten,
Hopeassa helkkäellen:
„Tuleppas minulle neiti,
Lähe pois poloinen tyttö,
Hopeaisihin tupihin,
Kultaisihin kammioihin!“
Eipä neiti mennytkänä.

Noin neiti sanoiksi virkki:
„En mä Kuulle mennekänä,
Kuull' on kumma katsantonsa,
Muotonsa monennäköinen,
Milloin kaita kasvoiltansa,
Milloin liiaksi leveä;
Paha ois Kuulla ollakseni,
Olla öisin kulkemassa,

Kuun keralla kiertämässä;
 Kuuhut kurjin kiertelevi,
 Milloin pistäikse ylälle,
 Milloin laskeikse alalle,
 Piileilevi pilven alla,
 Tai katovi kaikkienensa.“

Tuli toinen, Päivä poika,
 Tuli kullassa kulisten,
 Hopeassa helkkäellen:
 „Tuleppas minulle neiti,
 Lähe pois poloinen tyttö
 Hopeaisihin tupihin,
 Kultaisihin kornitsoihin!“
 Eipä neiti mennytkänä.

Noin neiti sanoiksi virkki:
 „En mä Päivälle menisi,
 Paha on olla Päivyellä,
 Päiväll' on kujeita paljon:
 Sen mä näin mennä vuonna,
 Keksin viimeisnä kesänä,
 Kesän vaivasi varilla,
 Talven paahtoi pakkasella,
 Heleällä hein'ajalla
 Antoi ainaiset satehet,
 Kallihilla kaur'ajalla
 Teki pouat ponnettomat,
 Ohrat pellolle poletti,
 Rukihit vaon välihin,
 Pavut kuivutti pal'olle,
 Hernehet kukostukselle.“

Tulevi kosija kolmas,
 Päätyi poika Pohjantähti,
 Kullassa kulisematta,
 Hopeassa helkkämättä:
 „Tulekkas minulle neiti,
 Lähe pois poloinen tyttö,
 Ylähäksi taivahalle,
 Pohjantähen puolisoksi!“

Neiti vasten vastaeli:
 „Taianpa Tähelle mennä,
 Mennä miehelle hyvälle,
 Uroholle uhkealle;

Tähti on hyväntapainen,
 Talossansa tarkka miesi,
 Koissahan ylen korea,
 Se ei kierrä eikä kaarra
 Eikä muuta muotoansa,
 Sen kanssa elän ehosti
 Otavaisten olkapäillä,
 Seitsentähtisen selällä.“

Vieähän Tähen hevonen,
 Tallihin talutetahan,
 Hienot heinät heitetähän,
 Kauravakka kannetahan;
 Tähti tuoahan tupahan,
 Istumahan pöyän päähän,
 Tuoppi tuoahan olutta,
 Kannu mettä kannetahan,
 Pöyälle Tähen etehen:
 „Syöppä, juoppa, Tähtiseni!“

Tähti taiten vastaeli,
 Lausui Tähti pöyän päästä:
 „Enpä syöne, enkä juone,
 Kun en nähne neitoani;
 Missäpä on minun omani,
 Kussa kulta-neitoseni?“

Suometar, sorea neiti
 Vakaisesti vasta'avi,
 Itse aitasta anovi:
 „Sulhoseni, suotuiseni,
 Ylkäni ylimäiseni,
 Anna aika'a vähäisen,
 Aika'a isottomalle,
 Emottomalle enempi!
 Ei mua emoni auta
 Eikä vanhin valmistele,
 Auttavat kyläiset eukot,
 Kylän vaimot vaatehtivat,
 Kylmä on kyläinen toimi,
 Valju mieron vaatehtima.“

7. Lyylikin hirven-ajo.

Lyylikki lylyjen seppä,
Kaunis Kauppi Lappalainen,
Läksi rangan karsintahan,
Puun sorean sorrantahan,
Hiihtimillähän hyvillä,
Suorimilla suksillahan.

Lykkäsi lylyn lumelle,
Olas pohjan ottamahan,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
„Oisiko sitä salossa,
Tämän ilman kannen alla,
Jalan neljän juoksevaista,
Kahen siiven siukovaista,
Kut' en taitaisi tavata,
Enkä näillä yllättäisi
Yksilläki yötulilla,
Myöhäisillä valkeoilla.“

Sattui Hiisi kuulemahan,
Mies paha tähyämähän;
Hiisi suori hirveänsä,
Porollensa suin puheli:
„Nyt sie juokse, Hiihen hirvi,
Jalka'a jalo tevanki,
Juokse Lyylikin lähitse,
Kautta Kauppi Lappalaisen,
Hiihätä hikehen miestä,
Uuvutuksiin urosta!“

Juoksi siitä Hiihen hirvi,
Jalkasi jaloton vilja,
Juoksi Lyylikin liketse,
Kautta rangan karsijaisen,
Sai siitä salon sisähän,
Metsän korpehen katosi.

Lyylikki lylyjen seppä,
Kaunis Kauppi Lappalainen,
Heitti rangan karsintansa,
Puun sorean sorrantansa,
Itse seisottui lylyille,
Läksi hirveä jälestä.

Hirvi juoksi ja pakeni
Poikki soien, poikki maien,
Läpi synkkien salojen,
Läpi korpien kovien,
Hiihätti hikehen miehen,
Uupumaisille urohon.

Lyylikki lylyjen seppä,
Kaunis Kauppi Lappalainen,
Hiihti päivän, hiihti toisen,
Hiihti kohta kolmannenki;
Päivän kolmannen lopulla
Sai hirven tavotetuksi.

Otti vaajan vaahterisen,
Raksin koivuisen rapaisi,
Hirveänsä kytkemähän,
Kiinnittämähän otusta.

Katselevi hirveänsä,
Katselevi, kääntelevi:
Pää oli pantu mättähästä,
Sääret aian seipähistä,
Muu runko lahosta puusta,
Talja kuusen koskuesta.

Lyylikki lylyjen seppä,
Kaunis Kauppi Lappalainen,
Jo kohta kotia kääntyi
Miel' pahoissa, harmissansa;
Niin kun kerran potkaisevi,
Katkesivat kannustimet,
Potkaisevi toisen kerran,
Lyly poikki pälkähästä,
Kalhu kantapään taka'a,
Sauva suoveron rajasta.

Värkkiähän katselevi,
Sompia sovittelevi,
Alla päin, pahoilla mielin,
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Elköhön sinä ikänä,
Kuuna kullan valkeana,
Menkö toinen miehiämme
Hiihen hirveä ajohon —
Saa palan lahoa puuta,
Senki suurella surulla.

En nyt tuota tieäkänä,
 En tieä poloinen poika
 Poloisina päivinäni,
 Miten olla, kuin elä'ä,
 Kuten kulkea kotihin;
 Palanevi, paistunevi
 Lappalaisen ruohokenkä,
 Luikkanevi, laikkanevi
 Lappalaisen kallopohja.“

8. Oinonsarvinen kantele.

Olin orjana Wirossa,
 Palvelin pahalla maalla,
 Viikon maalla vierahalla,
 Saanut en raukoilta raha'a,
 Pakanoilta palkastani.
 Tuo minulle annettihin,
 Kuppi ruista, kauha voita,
 Sarven täysi ohrasia.

Kun tulin kotihin tuolta,
 Kylvin ohrat Ruotsin puolle,
 Sirottelin siemeneni
 Kotipellon pientarelle;
 Ei ollut orosta mulla
 Eikä rautarattahia,
 Millä pellon pehmitellä,
 Astuvoia maan-alani,
 Mie vaan kynnin kynsilläni,
 Sekä kynnin jotta kylvin.

Kävin tuosta katsomahan
 Kylvöäni, kyntöäni,
 Kahen, kolmen yön perästä,
 Viien, kuuen vuorokauen,
 Oli mun oino ohrassani,
 Sinisarvi saaressani.

Otin oinon, toin kotihin,
 Panin oinon karsinahan,
 Siinä syötin, siinä juotin,
 Siinä kyllältä pitelin;

Kesät syötin keitoksilla,
 Talvet talkkunamuruilla,
 Pyhäpäivät piirahilla,
 Aret puuron antimilla.

Sain mä sarven oinon päästä,
 Vein sarven sepän pajahan:

„Seppäseni, selväiseni,
 Takojani, tarkkaiseni,
 Taoit eilen, taoit ennen,
 Taoppa tänäki päänä,
 Tao mulle kanteloinen,
 Oinonluinen, onteloinen,
 Millä soittelen soassa,
 Alla linnan liirittelen!“

Takoi seppä taksutteli,
 Tietäjäinen tiksutteli,
 Takoi mulle kanteloista,
 Oinonluista onteloista.

Viipyi tuosta viikko, toinen,
 Menin, katsoin kanneltani,
 Joko on kantele teloilla:
 Koppa on valmis kanteletta,
 Vaan ei vielä kantta saatu
 Eikä vanne valmihina.

Läksin kantta etsimähän,
 Löysin suolta suoran koivun,
 Niityltä niverän koivun,
 Tein mä kannen kantelehen,
 Veistelin veräjän suussa,
 Päässä kannon kalkuttelin.

Uupui vieläki vähäisen,
 Puuttui kannel kahta kieltä:
 Yhtä kieltä keskimäistä
 Sekä toista reunimmaista.

Läksin kieltä etsimähän,
 Menin matka'a vähäisen,
 Kävin tietä pikkaraisen,
 Ojan parrasta punaista,
 Maata maksankarvallista,
 Löysin neitosen lehosta,
 Hienohelman heinikosta,
 Sormet täynnä sormuksia;

Harjasi hapeniansa,
Suori suortuvaisansa,
Metisellä mättähällä,
Harjalla hopeisella.

Aloin neittä haastatella,
Kysyttelin, lausuttelin:
„Anna neito tukkiasi,
Hieprukka hivuksiasi!“

Neito vasten vastaeli:
„Miksi sulle tukkiani;
Mitä teet sä tukkasilla,
Hienolla hivuksellani?“

Minä vasten vastaelin:
„Teetin kantelon sepällä,
Vaan se jäi vähän vajalle
Uupumahan kieltä kahta:
Yhtä kieltä keskimäistä
Sekä toista reunimmaista.“

Antoi neito tukkiansa,
Hienoja hivuksiansa,
Saipa soitto valmihiksi,
Vein mä kantelen ka'ulle,
Soitti yksi, soitti toinen,
Ei ilolle millenkänä.

Vein mä kantelen tupahan,
Soitti nuoret, soitti vanhat,
Soitti kerran kesk'ikäiset,
Soitti miehet naimattomat,
Soitti nainehet urohot,
Ei ilolle millenkänä.

Sokea sopesta lausui,
Nurkasta vähänäköinen:
„Ei ole teissä soittajaista,
Tuoppas tänne kanteloinen
Sormille sokealaisen,
Ennellä epänäköisen!“

Kun sitten sokea soitti,
Enteli epänäköinen,
Alkoi kantele kahista,
Viisikieli vieritellä.
Se vasta somasti soitti,
Kaunihisti kaikatteli,

Soitti kuin sormikintahalla,
Laski kuin lapikkahalla.

Kansa kaikki kuuntelevi,
Ihmiset ihantelevi,
Tuon sokean soitanta'a,
Pojan raukan ramputusta.
Mit' on miehiä tuvassa,
Ne kaikki hatutta päin,
Mit' on naisia tuvassa,
Ne kaikki käsi pos'ella,
Tyttäret vesissä silmin,
Pojat maassa polvillansa,
Kanteloista kuuntelevat,
Soittoa ihantelevat.

Kaikki metsänki elävät
Kyykistyivät kynsillensä,
Susi juoksi suuren korven,
Karhu suota soikerteli,
Repo viilsi vitsikkoa,
Jänis kiersi järven rannan,
Kanteloista kuulemahan,
Soittoa tähyämähän.

Linnut taivahan alaiset
Nuoki lensivät lähelle,
Oksille ojenteleivat,
Varvaille varusteleivat,
Kalat kanssa kaikenlaiset
Rannalle rakenteleivat,
Matosetki maan-alaiset
Mullalle muhottelevat,
Soittaissa uron sokean,
Pojan raukan ramputtaissa.

9. Hirvensarvinen kannel.

Aute Kaute neitsykkäinen,
Tinahelmi tiltukkainen,
Vaskihelmi vaapukkainen,
Meni luutahan lehosta,
Vastaksehen varvikosta.

Taittoi luuan, taittoi toisen,

Taittoi kaksi kainalohon,
 Sylin täyen vastaksia,
 Kuulevi kumun lehosta,
 Ouon korvesta kolinan.

Kävi tuota tietämähän,
 Tietämähän, katsomahan:
 Tuolla hirvet tappelevat,
 Luusarvet lutaelevat.

Aute Kaute neitsykkäinen,
 Tinahelmi tiltukkainen,
 Katseleikse, käänteleikse,
 Johtui mielehen hänelle:
 „Koissa on kolme velloani
 Metsän hirvet hillomahan,
 Kankisarvet kaatamahan,
 Vanhin pyssyhyn pyreä,
 Nuorin nuolehen nopea,
 Keskimäinen keihä'äsen.“

Aute Kaute neitsykkäinen,
 Juoksi joutuen kotihin:
 „Minun vietro veljyeni,
 Menkätte heti metsälle,
 Siellä hirvet tappelevat,
 Luusarvet lutaelevat.“

Veljet joutuivat välehen,
 Veli yksi pyssyinsä,
 Toinen keihäksen keralla,
 Veli nuorin nuolinensa,
 Hirviä tapa'amahan,
 Luusarvia luskomahan.

Siellä hirvet hillottihin,
 Kankisarvet kaaettihin;
 aute Kaute saapi sarven,
 Vei hän sarven seppolahan,
 „Seppyeni, selvyeni,
 Tao tästä kannel mulle!“

Viipyi siitä viikko, toinen,
 Meni, katsoi kanneltansa:
 Joko on kannel valmihina,
 Viel' ei kannel valmihina.

10. Virsien saanti.

Pohjolainen pitkä poika,
 Lappalainen lieto poika,
 Vetä virsiä re'ellä,
 Saanilla sanoja saattoi,
 Hallassa hevosen harja,
 Ruunan tukka huutehessa,
 Virsiä vetäessänsä,
 Saatellessansa sanoja.

Ajoi ikkunan alatse,
 Vellon seinän viereytse;
 Kilahti jalas kivehen,
 Saani tarttui salvomehen,
 Reki kaatui kallellehen,
 Sysäytyi syrjällehen,
 Pajut poikki paukahtivat,
 Virret tielle virtasivat;
 Tuohon puotti puolet virret,
 Sanat hangelle hajosi.

Minä piika pikkarainen,
 Keskenkasvuinen kananen,
 Ulos tuiskahin tuvasta,
 Karkasin katoksen alta,
 Poimin virret polleheni,
 Siplin silkkiriepuhuni,
 Otin olkamukselleni,
 Hian vartehen valitsin.

Vein mä virteni tupahan,
 Sanat sammalhuonehesen,
 Käärein virteni kerälle,
 Panin pasmalle sanani,
 Kätkin kirstun kolkkasehen
 Sekä laitoin laatikkohon.

Tuosta sain sanalliseksi,
 Tulin virren tuntejaksi;
 Kun tulevi joutotunti,
 Astuvi mokoma aika,
 Otan virteni kerältä,
 Puran pasmalta sanani.

Niin mä laulan, konsa jouan,
 Konsa viitsin, silloin virkan,

Joulun pitkinä pyhinä,
 Vielä laulan laskiaisna,
 Pääpyhinä pääsiäisnä
 Sekä keskellä kesä'ä,
 Kun ei kastu heinäkarhi,
 Ruhjau rukihin tähkä,
 Ei karise kauran ripsi,
 Otran tähkä ei ollenkana.

11. Venepuuta veikollensa etsivä.

Läksin puuta etsimähän,
 Venepuuta veikolleni,
 Kävin tietä tengollista,
 Maata maksan karvallista,
 Silta'a sinikivoista,
 Ojan pengertä punaista,
 Tuli honka vastahani;
 Iskin kerran kirvehellä,
 Aloin hongalta kysellä:
 „Syntyiskö veno sinusta?“

Honka äänehen ärähti:
 „Ei synny veno minusta,
 Korppi koikkui latvassani,
 Mato juureni makasi.“

Menin matka'a vähäisen,
 Tein tietä pikkaraisen,
 Tuli haapa vastahani;
 Iskin kerran kirvehellä,
 Aloin haavalta kysellä:
 „Syntyiskö veno sinusta?“

Haapa äänehen ärähti:
 „Syntyyhän veno minusta,
 Kaiken kaunihin keväimen,
 Vielä viime viikollaki,
 Käki kukkui latvoillani,
 Lintu oksilla lepäsi,
 Mesi tippui lehvistäni,
 Päivä kiersi keskipuuta.“

Kutsuin veikon veistämähän:

„Käy venettä veistämähän!“
 Veikkoni, venehenseppä,
 Hijoi päivän kirvestänsä,
 Päivän toisen toista puolta,
 Kolmannen koko terä'ä;
 Läksi veistohon venosen,
 Laivan lastan lykkämähän,
 Kilkkavalla kirvehellä,
 Kalkkavalla kalliolla.

Iski kerran kirvehellä,
 Iski kerran, syntyi laita,
 Iski toisen, syntyi toinen,
 Kolmannen, koko venonen;
 Vene syntyi veistämättä,
 Laiva lastun ottamatta.

Kävi nuoret soutamahan,
 Nuoret souti, aivot notkui,
 Kävi vanhat soutamahan,
 Vanhat souti, pää vapisi.

12. Veneen teko ja matkus- tus Suomeen.

Menin metsähän kesolla,
 Kesk'kesolla, hein'ajalla;
 Kävin piittä pitkät matkat,
 Tuluksitta korvet tummat,
 Läpi korven kuusamisen,
 Kautta kankahan käpöisen,
 Puuttui haapa vastahani;
 Iskin kerran kirvehellä,
 Kerran toisen tapparalla,
 Kolmannen koko terällä.

Alkoi haapa haastatella:
 „Mitä sie minusta etsit?“

Minä vasten vastaelin:
 „Etsin vellolle venoa,
 Ainolle jalan asetta;
 Vellon' on venojen seppä.“

Haapa haastellen sanovi:
 „Ei minusta saa venoa,

Minun on luonut suuri Luoja
Astioiksi, altahiksi,
Miesten piivoja piellä,
Naisten vierrettä valella.“

Menin matka'a vähäisen,
Astuin eelle pikkaraisen,
Tuli koivu vastahani;
Iskin kerran kirvehellä,
Toisen kerran tapparalla,
Kolmannen koko terällä.

Koivu kielille rupesi:
„Mitä sie minusta etsit?“

Minä vasten vastaelin:
„Etsin vellolle venoista,
Ainolle jalan asetta;
Vellon' on venon tekejä.“

Koivu vastaten sanovi:
„Et minusta saa venoa,
Minun on luonut suuri Luoja,
Hylännyt hyvä Jumala,
Joka viikko vinkumahan,
Ikäkauen kaljumahan.“

Läksin eelle astumahan,
Menin matka'a vähäisen,
Puuttui honka vastahani;
Iskin kerran kirvehellä,
Toisen kerran tapparalla,
Kolmannen koko terällä.

Honka äänehen älähti:
„Mitä sie minusta etsit?“

Minä vasten vastaelin:
„Etsin vellolle venoista,
Ainolle jalan asetta;
Vellon' on venojen seppä.“

Honka vastaten sanovi:
„Et minusta saa venoa,
Salvupuita saa minusta,
Polttopuita puhtahia,
Rekipuita, rihipuita,
Vielä palstoja paremmin;
Tammesta veno tulisi
Luona taitavan tekejän.“

Läksin eelle etsimähän,
Menin matka'a vähäisen,
Löysin puun, tapasin tammen;
Iskin kerran kirvehellä,
Toisen kerran tapparalla,
Kolmannen koko terällä.

Tammi kielille panihe,
Läkinöille luottelihe:
„Mitä sie minusta mietit,
Veistätkö sotivenosen,
Vaiko kirkon kynnyspuita,
Alttarin asetuspuita?“

Minä vasten vastaelin:
„En veistä sotivenettä
Enkä kirkon kynnyspuita,
Alttarin asetuspuita;
Etsin vellolle venoista,
Ainolle jalan asetta;
On mulla verevä vello,
Se venoset veistelevi.“

Tammi taiten vastaeli,
Noin puheli puu Jumalan:
„Saisihan veno minusta
Luona taitavan tekejän,
Vene tuulella tukeva
Ja varava vastasäällä.“

Velloni, venojen seppä,
Laivan seppä laklueni,
Veisti hiekalla venoista,
Somerolla sorvaeli,
Kirvehellä kultaisella,
Vartuella vaskisella,
Kirves kultainen kumisi,
Varsi vaskinen helisi.

Iski kerran, syntyi laita,
Toisen kerran, toinen laita,
Kerrallapa kolmannella
Jo syntyi koko venonen.

Sai tuo veno veistetyksi,
Satalauta salvetuksi;
Se veno hyväntapainen
Viemättä meni vetehen,

Ajamatta aallon päälle,
Laskematta lainehesen.

Velloni, venehen seppä,
Laittoi laivahan väkeä;
Istui vanhat soutamahan,
Nuoret päältä katsomahan;
Vanhat sousi, päät vapisi,
Vesi kiehui keltanahan
Airojen alaisin puolin;
Eipä matka eistykänä.

Perämies perästä lausui,
Sanoin lausui, suin läkäisi:
„Miks' ei meillä matka jou'u
Eikä meill' etu etene?“

Minun aino veikkoseni,
Hänpä vasten vastaeli:
„Sill' ei meillä matka jou'u
Eikä meill' etu etene,
Kun on vanhat soutamassa,
Nuoret ilman istumassa.“

Istui nuoret soutamahan,
Vanhat päältä katsomahan;
Nuoret sousi, aivot notkui,
Vesi kiehui kelloloina,
Vaahti palloina pakeni,
Airojen ylisin puolin,
Vaan ei vielä matka eisty
Perämiehen mieltä myöten.

Paljo on laivassa väkeä,
Enemmän älyttömiä,
Ei oo tuulen tuntejata,
Ahavaisen arvajata.

Akka rannalla asuvi,
Ainoa akalla poika,
Tuon akka avuksi antoi,
Antoi airokämmeneksi,
Työnsi tuulen tuntejaksi,
Meren ilman miettijäksi;
Tukastaan se tuulen tunki,
Pahan ilman parrastansa.

Velloni, venehen seppä,
Nosti päälle purjehia,

Yhen purjehen punaisen
Tervanuorien nojalle,
Toisen purjehen sinisen
Veti vanttien varalle,
Kolmas kullankarvallinen,
Se oli keulamastin luona.
Jo nyt alkoi laiva juosta,
Laiva juoksi, matka joutui
Meren luotojen lomitse
Sekä niemien nenitse.

Velloni, venojen seppä,
Kiersi rannan, kiersi toisen,
Sousi Suomen rantuelle,
Viheriäisen metsän alle;
Kiilsi oksissa omenat,
Paistoi puissa pähkinäiset,
Heinät nurmella vihotti,
Kukat kultaiset aholla.

Suomen neiot sotkemassa,
Päät valot valostamassa,
Päät valot, punaiset posket,
Kasvot valkeanveriset,
Nuo pahoin pelästyneinä,
Säikähtyneinä sätivät:
„Jo kohta sota tulevi,
Laivat päälle lankeavi.“

Minun aino velloseni
Sanan lausui mastin luota:
„Ei vielä tule sota'a,
Laiva päälle lankiele;
Tulevi venosen seppä,
Saapi laivan lakluttaja,
Kun lie Suomessa sija'a,
Maata Suomen manterella.“

Neiet vasten vastasivat,
Sanoivat sanoilla näillä:
„Kyll' on Suomessa sija'a,
Maata Suomen manterella,
Maata miesten maalle nousta,
Vettä laivalle lähellä.“

13. Ahti ja Kauko.

Kasvoi ennen kaksi lasta,
Kasvoi kaksi poikalasta,
Yksi Suomessa yleni,
Toinen kasvoi Karjalassa.

Mikä kasvoi Karjalassa,
Se kasvoi kananmunilla,
Se ku Suomessa yleni,
Yleni sianlihoilla.

Nuo tulivat tuttaviksi,
Vetihevät veljeksiksi,
Niin tulivat tälle maalle,
Yksi Ahti, toinen Kauko,
Ahti arvattu väeksi,
Kauko kansaksi katsottu.

Mistä Ahti tuttanehe
Ja Kauko havaittanehe? —
Tuost' on Ahti tuttavana
Ja Kauko havaittavana:
Ahti on tuttu astunnalta,
Kauko kannan pyörinnältä,
Suu Ahin vähällä väärä,
Kaukon leuka kallallahan.

Ahti astui Suomenmaalta,
Kauko kaaloi Karjalasta,
Astuvi Ahin keralla
Suomenmaalta Soikkolahan,
Soikkolasta Kapriohon.

Ahti on airoja vaja'a,
Kauko kahta soutaja'a:
„Kaaro, Kaprion isäntä,
Onkos miestä tieossasi,
Vaimon lasta vallassasi,
Ahille avittajaksi,
Kaukon kanssa soutajaksi?“

„On akalla aino poika,
Anteroksi kutsutahan.“

Ahti astui Akkalahan,
Kauko kaalasi keralla,
Anoi poika'a akalta:
„Anna, akka, poika'asi

Ahin ainoan aviksi,
Kaukon kaksin soutajaksi!“

14. Kalervon poika ja Kaukamoinen.

Kähäräpää Kalervon poika
Valmisti pitoset pienet,
Keitti tynnörin olutta,
Valutti vatia kaksi;
Sai oluen keitetyksi,
Ei saa käymähän olutta.

Kähäräpää pojut Kalervon
Alla päin, pahoilla mielin,
Kun ei nouse nuori juoma,
Ei ota olonen käyä,
Arvelevi, ajattelevi,
Mitä tuohon tuotaisihin
Juoman nuoren nostimeksi,
Oluen kohottimeksi.

Kaksi karjua sika'a
Alla vuoren voittelevat,
Kuola suusta kuohuavi,
Vaahti kärsästä valuvi;
Kähäräpää Kalervon poika
Sattui paikalle samalle,
Siitä kuola'a kokosi,
Sen kuletti kuurnahansa,
Jopa alkoi juoma käyä,
Olut kuurnassa kupaila.

Joivat unto, joivat vento,
Moni mies, moni molotsa,
Moni uhkea uroinen,
Tuoss' olutta ottelevi,
Tuohon kaaloi Kaukamoinen,
Tuohon veitikka vetihe,
Kalervoisen kartanohon,
Miehen kuulun kuurnan luoksi.

Kähäräpää pojut Kalervon
Kapan juopi, juopi toisen,

Juopi kohta kolmannenki,
Puolen niistä purkaeli,
Kaatoi päälle Kaukamoisen,
Kaukamoisen kaavun päälle.

Kaukamoinen, mies kavala,
Tuosta suuttui ja vihostui:
„Ei oo kaapu kasteltava,
Ei viitta ryveteltävä,
Ei miehen pahemmankana,
Untelonkana urohon;
Se viitta on verellä saatu,
Kaapu kannan pyörännällä.

Käykämme ulos tarelle,
Tanhualle tappelohon,
Täss' on ahas airakoia,
Miespelissä mellakoia,
Pihalla tila parempi
Ja väljempi väänteleiä.“

Käytihin ulos tarelle;
Kauko poika, mies kavala,
Veti veitsen reieltänsä,
Tempasi tupesta tuiman,
Löi hän kerran leimahutti,
Kalervoinen kaatui maahan.

Kauko tuossa katselevi,
Luuli vähän lyönehensä,
Reunahan reväisnehensä,
Oli lyönyt luuta myöten,
Kopannut koko terällä,
Koko raualla rapaisnut.

Meni juoksellen kotihin:
„Hoi emoni, hoi isoni!
Jo nyt tein mit' en pitänyt:
Tapoin miehen, saatoin pääni.“

Emonen kysyttelevi:
„Oi mun Kauko poikueni,
Tuliko suuri rauan reikä
Ja syvä teräksen haava?“

Kauko tuohon vasta'avi
Ja sanoi sanoilla näillä:
„Repo reiästä menisi,
Läpi lentäisi harakka,

Niin tuli suuri rauan reikä
Ja suuri teräksen haava.

Oi emoni, vaalijani,
Sääli säkkihin evästä,
Saa jauhoja palttinahan,
Pane päälle päivän ruoka,
Mie pistäime piiltämähän
Ja painun pakenemahan.“

Emo tuon sanoiksi virkki:
„Oi mun Kauko poikueni,
Pian on pantu päivän ruoka,
Pian pantu, pian syöty,
Pitkä on matka piiltäjällä,
Pajukko pakenevalla.“

Kauko poika, mies kavala,
Siitä painuvi pakohon,
Meni rannalle merosen,
Saapi vuotavan venosen.

Alkoi souella merolla,
Sousi Suomen rantaselle,
Kysyi Suomesta sija'a,
Missä piiltä pillomuksen;
Ei saa Suomessa sija'a,
Sousi Saaren rantuelle.

Saaren neiot sotkemassa,
Valkopäät valostamassa;
Kauko poika, mies kavala,
Sanoin laati, suin saneli:
„Onko Saarella sija'a,
Paikka'a pakenevalle?“

Sai hän Saarella sija'a,
Missä piiltä pillojansa,
Saaren impien iloissa,
Kaunokaisten karkeloissa;
Kaikki ne Kaukamo pilasi,
Leskist' ei lukuakana.

Tuosta suuttui Saaren sulhot;
Kaukamoinen, mies kavala,
Istuihe venosehensa,
Alkoi souella merolle,
Sousi Saaren rantuelta,
Sinis itki Saaren neiot,

Kunis purjepuu näkyvi,
 Laivankaari kuumottavi:
 Ei nuo itke purjepuuta,
 Kalju ei laivan kaaripuuta,
 Itkit purjepuun alaista,
 Kaljuit kaaren vierehistä;
 Sinis kaljui Kaukamoinen,
 Kunis kuuli kartun ääntä.

15. Kuntolan tupa.

Kun ennen elin kotona
 Vanhempaini varjon alla,
 Ajoin Kuntolan kotihin,
 Luokki puuttui Kunnan puuhun,
 Länget läävän räystähäsen;
 Kunto oli lähtenyt koista
 Kesken kullan keittämistä,
 Hopean sulajamista.

Kolkutin koan ovea,
 Rämähtyin räystäspuuta,
 Tuli Kunnotar pihalle
 Kapahauki kainalossa,
 Voi-vatinen kämmenellä,
 Kolme koira'a muassa,
 Yksi Luikko, toinen Laukko,
 Kolmas oil Puritsa koira.

„Tuo koira minun purevi,
 Harvahammas haukka'avi.“

„Ei pure Puritsa koira;
 Tule minun turvihini,
 Käy tupahan turvissani,
 Kanssani katoksen alle!“

„En tule siihen tupahan,
 En käy sen katoksen alle,
 Siell' on suet suitsi suussa,
 Karhut rautakahleheissa.“

Vaan ei neito vienytjänä,
 Ei vienyt siihen tupahan,
 Vei mun toisehen tupahan,
 Jonk' oli kynnys voilla voittu,

Sivelty sianlihalla,
 Kamaroilla kaaputeltu.
 Siellä miehet mettä juovat,
 Sima'a sirettelevät,
 Pöyhkeästi pöyän päässä,
 Kulmaisista kuppiloista.

Se oli tupa tupanen,
 Jot' ei oo nähty näillä mailla:
 Oviseinä osman luista,
 Sivuseinät sirkun luista,
 Peräseinä petran luista,
 Lattia meren vahoista,
 Laki lahnan suomuksista,
 Kiukainen merenkivistä,
 Patsas pantu päähkinpuista,
 Ikkunat ukonkivistä,
 Pöytä tamminen tuvassa,
 Penkit pienistä rahoista.
 Onnen kukko orren päällä,
 Lauloi kielin keikahutti,
 Kauas kuului kukon ääni,
 Kuului vuoren kukkulalle.

16. Vihollista pakenevan matkaseikat.

Viis' oil meit' emosen lasta,
 Seitsemän setäni lasta,
 Kasvoimma ison ko'issa,
 Emon kaunon kartanossa,
 Ennen suurta vainovuotta,
 Sotavuotta surkeata.

Vihollinen viirusilmä,
 Pajupaula, niinikenkä,
 Läksi maata ryöstämähän,
 Hämettä hävittämähän;
 Tappoi taaton, tappoi maammon,
 Tappoi viisi veljeäni,
 Kuusi kummini tytärtä,
 Seitsemän setäni lasta.

Tahtoi tappa'a minunki,
Minä pahnoihin pakenin,
Tuvan päälle päistärihin.
Päistäret tulehen syttyi,
Minä kuumille kiville,
Kuumat kivet polttelivat,
Minä aialle ajoime,
Aita kaatui kalliolle,
Kallio kaheksi lenti.
Minä kuusehen kuvahin,
Kuusi kuueksi muruksi,
Seitsemäksi seipähäksi,
Kaheksaksi kappaleksi,
Yheksäksi ympyräksi;
Minä lehtohon levahin,
Lehto mulle sauvan antoi,
Sauva minun tielle saattoi,
Tie minun talohon saattoi.

Siell' oli muori sotkemassa,
Emäntäinen leipomassa,
Tyttäret taputtamassa,
Miniät alustamassa:

„Emäntäni, muoriseni,
Leivo mulle leipäkaakku,
Kiven silmän kiekurainen,
Koivun lehen korkeuinen,
Pajun lehen paksuhinen,
Lepän lehen laajuhinen!
Kunp' on leivot leivän mulle,
Kutsun kultakämmeneksi,
Sanon Saksan sormukseksi;
Kun et leivo leipähäistä,
Kutsun kuppeloperäksi,
Sanon halkohakkuriksi.“

Emäntäinen armahainen
Leipoi mulle leipäkaakun,
Minne minä leipäkaakun? —
Sen annoin kalastajalle;
Mitä kalamies minulle? —
Kalamies kalasiansa.

Minne minä ne kalani? —
Riihimiehelle kalani;

Mitä riihimies minulle? —
Riihimies jyväsiänsä.

Minne minä ne jyväni? —
Potsolle minä jyväni;
Mitäpä minulle potso? —
Potso puolen kylkeänsä.

Minne minä potson kylen? —
Minä kylen koiraselle;
Mitä koiranen minulle? —
Koiranen oravan haukkui.

Minne minä sen oravan? —
Oravan minä papille;
Mitäpä minulle pappi? —
Pappi mulle messupaian.

Minne minä messupaian? —
Messupaian mie sepälle;
Mitäpä minulle seppä? —
Seppä mulle uuen veitsen.

Minne minä uuen veitsen? —
Minä veitsen suutarille;
Mitäpä suutari minulle? —
Suutar' mulle kengät neuloi.

Minne minä kenkäseni? —
Minä kengät paimenelle;
Mitäpä minulle paimen? —
Paimen antoi kost'jumalan.

Minne minä kost'jumalan? —
Kost'jumalan kokkoselle;
Mitä kokkonen minulle? —
Kokko mulle lentimensä,
Siipensä ja sulkasensa,
Kaksi kannusjalka'ansa.

Minä lennin leksuttelin,
Yli korven koksuttelin,
Lennin mä meren ylitse,
Meren kahen kainaloitse,
Kahen kaupungin lävitse,
Kuen linnan kuuluvitse,
Niemelle nimettömälle,
Saarelle sanattomalle,
Rikkahan talon rikoille,
Tuohon uutehen tupahan,

Jonk' oil lattia lasista,
 Silta silkillä katettu,
 Laki oil lahnan suomuloista,
 Seinät saatu senki luista,
 Oviseinä osmon luista,
 Sivuseinät sirkun luista,
 Peräseinä peuranluista,
 Uuni vaskesta valettu,
 Kiukoa meren kivistä,
 Luaslauta lumpehista,
 Patsas puista päähkänöistä,
 Rahi rauasta rakettu,
 Pöytä kullan kirjoteltu,
 Hopealla huoliteltu,
 Onnen kukko pöyän päässä,
 Joka lattian lakaisi
 Siniseksi siivillänsä,
 Punaiseksi purstollansa.
 Rikat kantai Riian tyttö
 Perille isänsä pellon,
 Josta kuului kurja ääni,
 Herja huuto huonehesen,
 Hyvän talon tanterelle,
 Hyvän muorin moisiohon,
 Jossa Maaria makasi,
 Puhas piika piiletteli.

17. Kauhea sika.

„Terve tuttu, harvoin nähty!
 Miss' olit tämän kesosen?“ —
 „Tä'ittäni Taivosessa.“
 „Mitä tuolla teetettiin?“ —
 „Paimenessa käytettiin.“
 „Mitä paimennettavana?“ —
 „Saksan suuria sikoja,
 Tasapäitä tallikoita.“
 „Mitä tuolla syötettiin?“ —
 „Luut lihoista, päät kaloista,
 Kuoret leivistä kovista,
 Keskipaikat keitoksista.“

„Mitä sait sä palkastasi?“ —
 „Sain mä posson palkastani,
 Takkupäisen tallikkaisen,
 Noita suuria sikoja,
 Tasaisia tallikoita.“

Otin ortin palkastani,
 Talven syötin tahtahalla,
 Kesän voilla, vehnäisillä;
 Sika suureksi sukeusi,
 Posso kasvoi kauheaksi,
 Selkä seitsentä sasenta,
 Kärsä kuutta kirvesvartta,
 Saparo sylen pituinen.

Ei ollut sitä urosta,
 Jok' ois ruohtinut ruveta
 Possoani tappamahan.

Tuli ukko Taivosesta
 Kultaisen kurikan kanssa,
 Hopeaisen kangen kanssa,
 Tallikka'a tappamahan;
 Sipaisi sika'a päähän,
 Takaraivohon tavotti,
 Sika käänsi kärsä'änsä,
 Häilähytti häntä'änsä,
 Ukko kuusehen pakohon,
 Muut jumalat muihin puihin.

Siit' ukko uhittelevi,
 Puoli-puusta pumputtavi:
 „Malta, malta, posso parka,
 Kun tulevi toinen vuosi,
 Tok' et käännä kärsä'äsi,
 Töllistä saparoasi;
 Et sä tongi toisna vuonna,
 Et kesänä kolmantena,
 Torajoen pientaria,
 Kynnä et kirjokankahia.
 Kun mä tulen toisen kerran
 Ja sipaisen silmillesi,
 Otsakierohon oletan —
 Lyön sinulta silmän maahan.“

Posso vaan ajattelevi:
 „Enpä mie taho sinuista,

Mie vaan tahon taunan miehen,
 Ku tuo kauroja kapalla;
 Ei se naski sille nauvu,
 Eikä käännä kärsä'änsä."

18. Vesitieltä pilvihin ryö- vätty tyttö.

Marjukkainen, maire vaimo,
 Kasvatti tytärtä kuusi,
 Viisi laitteli vihille,
 Kuuennen kotihin heitti
 Kultia kuluttamahan,
 Hopehia hoitamahan.

Maija, maire neitsykkäinen,
 Kulutti isonsa kullat,
 Hoiti maammonsa hopeat;
 Sai kullat kulutetuksi
 Ja hopeat hoiatuksi,
 Otti koivuisen korenon
 Sekä pangit patvipohjat,
 Meni vettä ottamahan
 Kaivolta kylän perältä,
 Läpi linnan lähteheltä.

Maaria varastettihin,
 Kaivotieltä kaapaistihin,
 Vesitieltä temmottihin,
 Tyttö pieni peitettihin.

Vietihin emolle viestit,
 Saatihin sana isolle;
 Kenpä vei emolle viestit
 Ja saattoi sanan isolle? —
 Jänö viestit vierettävi,
 Jänö saattavi sanoman.

Maija, maire neitsykkäinen,
 Näki juoksevan jäniksen,
 Vääräsäären väepöttävän;
 Jänistä rukoelevi:
 „Lähe juokseva jänönen,
 Koukkupolvi poimemahan,
 Kepeä oot kerttämähän,

Vikkelä vipajamahan;
 Mene, vie emolle viestit,
 Vie emolle ja isolle,
 Tulla tyttönsä otolle,
 Lastansa lunastamahan!"

Läksi jänis juoksemahan,
 Pitkäsääri piippomahan,
 Sekä juoksi jotta joutui;
 Matkan päähän päästyänsä
 Turkahti jänö tupahan.

Lapsi istui laavitsalla,
 Poika pieni penkin päässä:
 „Pankatte jänö patahan,
 Kierosilmä kiehumahan,
 Papusilmä paistumahan!"

Jänö vasten vastaeli:
 „Ei jänö patahan joua,
 Jänö on viestin vierittäjä,
 Sanan saattaja tytöltä:
 Jo Maiju varastettihin,
 Vesitieltä temmottihin;
 Kellen ensisti ikävä,
 Se menköhön etsimähän!"

Emo villoja savitsi,
 Kun kuuli toet sanomat,
 Heitti villat viisin kuusin,
 Sapimet siroin saroille,
 Kenki jalan kiirehtien,
 Sekä kenki jotta joutui;
 Jalan kenki kynnyksellä,
 Toisen Maijan kirstun päällä.

Läksi emo etsimähän
 Kaonnutta Maijuansa;
 Käy sutena suuret metsät,
 Karhuna kamalat korvet,
 Saukkona salot sakeat,
 Jäniksenä järven rannat.

Emo etsi tyttöänsä,
 Emo etsi, eikä löyä;
 Nousi suurelle mäelle,
 Korkealle kukkulalle,
 Kiljaisi kitansa täyen,

Suunsa täyen suitsahutti:
 „Hoi mun Maiju tyttäreni,
 Missä viivyt tyttäreni?
 Anna äänesi emolle,
 Vastausta vanhimmalle;
 Tule pieni piikaseni
 Leivän tuojaksi tupahan,
 Taarikapan kantajaksi,
 Valkean virittäjäksi!“

Maiju pilvistä pinahti,
 Kajahutti kaaren päältä:
 „En minä, emoni, pääse,
 Päivyt päästäni pitävi,
 Hattarat hivuksistani,
 Pilven poika polvistani.
 Jou'u juoksellen kotihin,
 Laita ohria ojalle,
 Keitä ohrista olutta,
 Makuvettä maltahista,
 Tuo sie pilvelle pikari,
 Hattaroille kaksi, kolme;
 Juota pilvi juovuksiin,
 Hattaraiset haljakaksi,
 Sitten pääsen mie kotihin,
 Erille emoni luoksi.“

Emo juoksellen kotihin
 Ja karaten kammarihin,
 Otti naulalta avaimen,
 Meni aittahan mäelle,
 Otti ohria ololta;
 Vei hän ohraset ojalle,
 Teki ohrista olutta,
 Makuvettä maltahista,
 Kantoi pilvelle pikarin,
 Hattaroille kaksi, kolme,
 Juotti pilven juovuksiin,
 Hattaraiset haljakaksi.
 Niin Maiju kotihin pääsi
 Leivän tuojaksi tupahan,
 Taarikapan kantajaksi,
 Valkean virittäjäksi.

19. Neiden rosvo Ikutiera.

Neitoset kisaelevi,
 Kaunokaiset kärkelevi,
 Noilla Väinölän ahoilla,
 Kalevalan kankahilla.

Ikutiera Lieran poika,
 Sinisukka äijän lapsi,
 Lähteäksensä käkesi
 Hyvällä ison orilla
 Noien neitojen kisan,
 Kaunokaisten karkelohon.

Iso kielsi lähtemästä,
 Iso kielsi, emo epäsi;
 Ikutiera Lieran poika
 Ei kuullut kumpaistakana:
 Hyppäsi hyvän selälle,
 Hyvän laukin lautasille,
 Ajoin päivän, kulki toisen,
 Niin päivänä kolmantena
 Pääsi neitojen kisan,
 Kassapäien karkelohon,
 Noille Väinölän ahoille,
 Kalevalan kankahille.

Katseleikse, käänteileikse,
 Katsoi neitoja kisassa,
 Koppoi parvesta parahan,
 Ihanimman impyistä,
 Tukkapäistä turpeimman,
 Kaunihimman kassapäistä,
 Sen hän koppoi kourihinsa,
 Laski laukin lautasille,
 Itse tuon sanoiksi virkki
 Lähtiessänsä ajohon:
 „Elkätte sinä ikänä
 Ilmottako, immet, milma,
 Ett' ei äiti ääntä saisi,
 Emo etsivä olisi,
 Jos mä viikonkin viruisin,
 Vuosikausin kalkettaisin,
 Tuolla puolen tuomivaaran,
 Katajikko-kankahilla!“

Ajavi kahattelevi
Immen itkevän keralla,
Ajoin Väinölän ahoilta,
Kalevalan kankahilta.

Emo etsivi tytärtä,
Vanhin lasta vaikerteli,
Etsivi kisakeoilta,
Noilta karkukankahilta.

Paimen vastahan tulevi,
Niin kysyvi paimenelta:
„Ootko nähnyt tyttöäni,
Kuss' on kurjan lapsueni?“

Paimen varsin vasta'avi:
„Oli täss' eräs uroita
Väinölän kisakeoilla,
Noilla karkukankahilla,
Koppoi neitosen kisasta,
Kantoi laukin lautasille,
Niin siitä ajohon läksi
Immen itkevän keralla,
Tuonne tuomivaaran päälle,
Katajikko-kankahille.“

Emo itkuhun hyräytyi,
Alkoi siitä astuksella
Tuonne tuomivaaran päälle,
Katajikko-kankahille,
Kujerrellen kuusikossa,
Kaikuen katajikossa:
„Tule, tyttöni, kotihin,
Jou'u pois, poloinen lapsi,
Miehen tuhmaisen tulilta,
Varattoman valkeoilta!“

Tytär tuolta vastaeli,
Lapsi lausui ja saneli:
„En minä, emoni, pääse,
Kun et tulle päästämähän.
Lähe sie, emo kuluni,
Jou'u, kaunis kantajani,
Lähe lapsesi otolle,
Tyttäresi lunnahille,
Näiltä paikoilta pahoilta,
Tuhmilta tulisijoilta,

Ennen kuin mä kurja kuolen,
Tytär kaiketi katoan!“

Niin emo sanoiksi virkki,
Itse innoin lausueli:
„Lähen mä lapseni otolle,
Tyttäreni lunnahille,
Tuon Ukon tuliset nuolet
Lapseni lunastimeksi.
Oi Ukko, ylijumala,
Jou'uta tulinen jousi,
Katso kaaresi parahin,
Pane vaskinen vasama
Tuon tulisen jousen päälle,
Työnnällä tulinen nuoli,
Ammu vaskinen vasama,
Ammu surma suusta halki,
Paha leuvoista levitä,
Laske lastani kotihin!“

Tuo Ukko, ylijumala,
Katsoi kaarensa parahan,
Pani vaskisen vasaman
Tuon tulisen jousen päälle,
Ampui surman suusta halki,
Pahan leuvoista levitti,
Laski niin poloisen lapsen
Kotihin emonsa kanssa.

20. Neitsy Maaria Vapahtajan synnyttäjä.

Maaria matala neiti
Nousi aivan aikaisehen,
Viititseikse, vaatitseikse,
Pääsomille suori'ikse,
Vaskipantoihin paneikse,
Tinavöihin tilkitseikse.
Läksi pirtistä pihalle,
Kaapsahellen kartanolle,
Soreissa pääsömissä,
Valkeissa vaattehissa.

Katseleikse kartanolla,
 Kuunteli kujosen suulla,
 Marjanen mäeltä kirkui,
 Puola kaikui kankahalta:
 „Tule, neiti, noppimahan,
 Punaposki poimimahan,
 Tinarinta riipomahan,
 Vyö vaski valitsemahan,
 Ennen kuin etana syöpi,
 Mato musta muika'avi;
 Sata on saanut katsomahan,
 Tuhat ilman istumahan,
 Sata neittä, tuhat naista,
 Lapsia epälukuisin,
 Ei ken koskisi minuhun,
 Poimisi poloisen marjan.“

Maaria matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Läksi marjan katsontahan,
 Punapuolan poimintahan,
 Hyppisillähän hyvillä,
 Kätösillä kaunihilla.

Meni mäen, menevi toisen,
 Niin mäellä kolmannella
 Keksi marjasen mäeltä,
 Puun oksalta puolukkaisen.

Niin meni mäen nis'alle,
 Siinä tuon sanoiksi virkki:
 „On marja näkemiähän,
 Puola ilmoin luomiahan,
 Ylähähkö maasta saa'a,
 Alahahko puuhun nousta.“

Tempoi kartun kankahalta,
 Mäeltä rasakan männyn,
 Sillä marjan maahan sortoi
 Puolukkaisen kankahalle.

Niin se marja maasta nousi
 Kaunoisille kautoloille,
 Kaunoisilta kautoloilta
 Puhtahille polviloille,
 Puhtahilta polviloilta
 Heleville helmoillehen.

Nousi siitä vyö-rivoille,
 Vyö-rivoilta ryntähille,
 Ripeiltä ryntähiltä
 Marja nousi leuvoillehen,
 Leuvoiltahan huulillehen.
 Huulilla hypertelihe,
 Siitä suuhun pyörähytti,
 Keikahutti kielellehen,
 Kieleltä keruksisihin,
 Siitä vatsahan valahti.

Maaria matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tyyteleikse, täyteleikse,
 Leveäksi lienteleikse,
 Kohtu paisuvi kovaksi,
 Navan kohta korkenevi.

Kantoi kohtua kova'a,
 Vatsan täyttä vaikeata,
 Kuuta seitsemän, kaheksan,
 Ympäri yheksän kuuta,
 Vaimon vanha'an tapahan,
 Kuuta puolen kymmenettä.

Niin kuulla kymmenennellä
 Tuli neiti tuskan alle,
 Kysyi kylpyä emolta:
 „Anna kylpyä emoni,
 Jossa huono hoivan saisin,
 Avun ange tarvitseisin.“

Emo varsin vasta'avi,
 Noin sanovi valju vaimo:
 „On kyly kytömäellä,
 Huone hongikkokeolla,
 Luoan porton poikiansa,
 Lautan lapsensa latoa.“

Maaria matala neiti
 Siirtihe sisarihinsa:
 „Annikki sisarueni,
 Anna kylpyä minulle,
 Jossa huono hoivan saisin,
 Avun ange tarvitseisin!“

Sisar varsin vastaeli,
 Sanoi kylmillä sanoilla:

„On kyly kytömäellä,
Huone hongikkokeolla,
Johon lautta lapset saapi,
Luopi pentujen pesähän.“

Jo on piika pintehissä,
Minne mennä, kunne käyä,
Kusta kylpyä kysellä;
Sanan virkkoi, noin nimesi:

„Piltti, piika pikkarainen,
Palkkalaiseni parahin,
Lähes kylpyä kylästä,
Sauna'a Sarajalasta,
Jossa huono hoivan saisin,
Avun ange tarvitseisin;
Käy pian, välehen jou'u,
Välehemmin tarvitahan!“

Piltti, pienin piikojahan,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Keltäpä kysyn kylyä,
Keltä aihelen apua?“

„Kysy Ruotuksen kylyä,
Sauna'a Sarajan suista!“

Piltti, pienin piikojahan,
Paras palkkalaisiahan,
Hyvin kiekas käskeäki,
Kepeä kehutta'aki,
Kanssa joutusa jalalta
Sekä liukas liikunnolta,
Koprin helmansa kokosi,
Käsin kääri vaattehensa,
Sekä juoksi jotta joutui,
Juoksi Ruotuksen kotihin.

Mäet mätkyi mennessänsä,
Vaarat notkui noustessansa,
Ylähäiset maat aleni,
Alahaiset maat yleni,
Kävyt hyppi kankahilla,
Someret sirosi soilla.
Sai siitä Sarajalahan,
Tuli Ruotuksen tupahan;
Oven suuhun seisataikse,
Oven suuhun orren alle.

Ruma Ruotus paitalainen
Syöpi, juopi, kesta'avi,
Päässä pöyän paioillahan,
Aivan aivinaisillahan;
Syöpi, juopi suurten lailla,
Elävi hyvän tavalla.

Lausui Ruotus ruoaltansa,
Tiuskoi tiskinsä nojalta:

„Mitä sie kulet, katala,
Kuta, kurja, juoksentelet?“

Piltti, pienin piikasia,
Sanan vastaten sanovi:
„Läksin kylpyä kylästä,
Sauna'a Sarajalasta,
Jossa huono hoivan saisi,
Avun ange tarvitseisi.“

Ruma Ruotuksen emäntä
Käet puuskassa käveli
Kuni muutki suurelliset,
Liehoi sillan liitoksella,
Laahoi keskilattialla,
Itse virkki, noin nimesi:
„Kellen kylpyä kyselet,
Kellen aihelet apua?“

Sanoi Piltti, pieni piika:
„Kysyn meiän Marjatalle.“

Ruma Ruotuksen emäntä
Itse virkki, noin nimesi:
„Ei kylyt kylähän joua,
Ei saunat Sarajan suulta;
On talli Tapiomäellä,
Hepohuone hongikossa,
Johon lautta lapset luopi,
Tuliportto pojat saapi,
Kun heponen henkä'ävi,
Niinp' on siinä kylpekätte!“

Siitä Piltti, pieni piika,
Läksi Ruotuksen tuvasta,
Kävi toisissa taloissa
Aina kylpyä kysellen;
Saanut ei kylpyä kylästä,
Sauna'a Sarajalasta.

Läksi juoksulla takaisin,
 Sekä juoksi jotta joutui,
 Sanoi taatse tultuansa:
 „Ei saa kylpyä kylästä,
 Sauna'a Sarajalasta;
 Ruma Ruotus paitalainen
 Söip' on, joip' on pöyän päässä,
 Tiuskoi tiskinsä nojalta:
 „Mitä sie tahot, katala,
 Kuta, kurja, juoksentelet?“

Mie sanoin sanalla tuolla:
 „Läksin kylpyä kylästä,
 Jossa huono hoivan saisi,
 Avun ange tarvitseisi.“

Ruotuksen ruma emäntä
 Siitä tuon sanoiksi virkkoi:
 „Kellenpä kysyt kylyä,
 Kellen aihelet apua?“

Mie sanoin sanalla tuolla:
 „Kysyn meiän Maarialle.“

Ruma Ruotuksen emäntä
 Varsin vastaten sanovi:
 „On talli Tapiomäellä,
 Hepohuone hongikossa,
 Tuliporton pojat saa'a,
 Lautan lapsensa latoa;
 Kun heponen hengännevi,
 Niinp' on siinä kylpeköhön!“ —
 Niin on, niin sanoi mokomin,
 Niinpä vainen vastaeli.

Kun sitten kysyin kylyä
 Vielä toisista taloista,
 Niinpä niissäkin mokomin
 Sanoivat samalla lailla:
 „Ei kylyt kylästä joua,
 Ei saunat Sarajalasta,
 Porton saa'a poikiansa,
 Lautan lapsia laella.“

Maaria, matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tulisissa tuskissansa,
 Vaivoissansa vaikeissa,

Itse tuon sanoiksi virkki:
 „Lähteä minun tulevi
 Niinkuin kehnon kerjäläisen
 Tahi orjan palkkalaisen,
 Lähteä Tapiomäelle,
 Käyä hongikkokeolle.“

Käsin kääri vaattehensa,
 Koprin helmansa kokosi,
 Otti vastan varjoksensa,
 Astua alottelevi,
 Nousevi kipumäkeä,
 Kipuvuorta kiipueli,
 Huonehesen hongikolle
 Tallihin Tapiomäelle.

Sitte sinne saatuaansa,
 Toki päästyä perille,
 Itse noin sanoin saneli:
 „Henkä'äs hyvä heponen,
 Huoka'as vetäjä varsa,
 Kautta vatsan vaivallisen,
 Kylylöyly löyhäytä,
 Sauna lämpöinen lähötä,
 Jotta huono hoivan saisin,
 Avun ange tarvitseisin!“

Henkäsi hyvä heponen,
 Huokasi vetäjä varsa,
 Kautta vatsan vaivallisen;
 Min heponen henkäsihe,
 Se on lyöty saunanlöyly,
 Vesi viskattu viaton,
 Kuin Jumalan löyly lyömä,
 Vesi taivahan valama.

Maaria matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Kylpi kylyn kyllältänsä,
 Vatsan löylyn vallaltansa;
 Saip' on tuonne poikuensa,
 Kantamansa kaikkivallan,
 Heinille heposen luoksi,
 Vihviläisille saroille;
 Sammakko, sapea neiti,
 Se oli paapona parasna

Syntyessä suuren Luojan,
Aletessa armollisen.

21. Vapahtajan syntyminen.

Jouluna Jumala syntyi,
Paras poika pakkasella,
Hevon heinähuonehesen,
Sorajouhen soimen päähän,
Härkä olkia levitti,
Siko penkoi pehkuloita,
Pojan pienen peitteheksi,
Katteheksi kaikkivallan.

Nousi kuu, yleni päivä,
Armas aurinko havasi,
Tähet tanssi taivahalla,
Otavat piti iloa,
Syntyessä suuren Luojan
Yliarmon auetessa.

Tahvanus oli tallirenki
Ruman Ruotuksen talossa,
Ruokki Ruotuksen hevoista,
Kaitsi tallikonkaria,
Yöt seisoi suka käessä,
Päivät kampa kainalossa;
Sualla suki hevoista,
Kammallansa kampaeli.

Vei hän juomalle hevosen,
Kaivolle katetun ruunan,
Loimiselän lähtehelle,
Lähe läikkyi, hepo kuorsui,
Ei hevonen vettä juonut,
Laukki ei vettä lainaellut,
Kun keksi kuvan ve'estä,
Tähen merkit taivahasta.

Tahvanus on tallirenki
Astui maahan ratsahilta,
Katsoi maasta maan vikoja,
Ve'estä ve'en vikoja,
Näe ei maassa maan vikoja,
Ve'essä ve'en vikoja:

„Mitäs korskut, korpin ruoka,
Hirnut Hiisien heponen,
Ei ole maassa maan vikoja,
Ve'essä ve'en vikoja?“

„Sitä korskun konnan ruuna,
Hirnun ilkeän heponen,
Outo on tähti taivahalla,
Pilkku pilvien raossa.“

Tahvanus on tallirenki
Iski silmänsä itähän,
Katsoi päin luotehesen,
Katsoi kaiken ilman rannan,
Näki tähden taivahalla,
Pilkun pilvien lomassa,
Ilmassa itähisessä,
Vaaran vaskisen takana,
Harjalla hopeavaaran,
Kultavaaran kukkulalla.

Reponen lähitse juoksi:
„Reposeni, lintuseni,
Sie olet kengältä kepeä
Sekä liukas liikunnalta,
Käy nyt tuota katsomahan
Vaaran vaskisen taka'a,
Mistä meille tähti syntyi,
Uusi tähti taivahalle!“

Repo rukka, raukka poika,
Tuop' on juoksi, jotta joutui,
Pian juoksi matkat pitkät,
Välehen välit samosi,
Hopeaisen vaaran päähän,
Kupehelle kultavaaran.

Paimen vastahan tulevi,
Niin repo sanoiksi virkki:
„Oi sie rukka paimoseni,
Tokko tietäisit sanoa,
Mistä meille tähti syntyi,
Uusi tähti taivahalle?“

Paimen vastaten sanovi:
„Jopa tieän jotta tunnen:
Siitä meille tähti syntyi,
Uusi tähti taivahalle,

Kun on syntynyt Jumala,
Yliarmo auvennunna.“

„Miss' on syntynyt Jumala,
Auvennut ylinen armo?“ —
„Tuoll' on syntynyt Jumala,
Auvennut ylinen armo,
Petleheemissä vähässä,
Syntynyt Jumalan poika
Hevon heinähuonehesen,
Sorajouhen soimen päähän.
Sinne synnytti Jumala,
Pani Luoja poikuensa,
Vihviläisille saroille,
Kakaroille kylmenneille,
Vaan ei vaihtaisi Jumala
Tuota pientä poiuttansa
Hopeihin hohtavihin,
Kultihin kumottavihin,
Eikä kuuhun, päivyehen,
Aurinkoisehen hyvähän.“

Repo rukka, raukka poika,
Jo tuli takaisin tuolta
Vaaran vaskisen taka'a,
Sanoi taatse tultuansa:
„Siitä meille tähti nousi,
Uusi tähti taivahalle,
Jo syntyi Jumalan poika,
Aukesi ylinen armo.

Pannut on Luoja poikuensa
Heinille hevoisten luoksi,
Vihviläisille saroille,
Kakaroille kylmenneille;
Ei vaihtaisi poiuttansa
Vaskihin valettavihin,
Hopeihin hohtavihin,
Kultihin kumottavihin,
Eikä kuuhun, päivyehen,
Aurinkoisehen hyvähän.“

Tahvanus on tallirenki
Viepi tallihin hevosen,
Heitti heiniä etehen,
Kapan kauroja keralla,

Levitteli verkaloimen
Selkähän hyvän hevosen,
Sitoi silkkivyöhyellä,
Solilla hopeisilla.

Siitä siirtyvi sisähän,
Meni Ruotuksen tupahan,
Seisahteli oven suussa,
Pysähteli partten päässä.

Ruma Ruotus paitulainen
Syöpi, juopi, kesta'api
Päässä pöyän paioillahan,
Aivan aivinaisillahan.

Haastoi Ruotus ruoaltansa,
Tiuskoi tiskinsä nojasta:
„Pese kättä, käy ruoalle,
Ruoki Ruotuksen hevoista
Sileäksi selkäseltä,
Lakeaksi lautasilta!“

Tahvanus on tallirenki,
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
„En sinä pitkänä ikänä,
Kuuna kullan valkeana,
Ruoki Ruotuksen hevoista
Tämän päivyen perästä,
Itse Ruotus ruokkikohon,
Kaitsekohon konkarinsa;
Jo syntyi parempi synty,
Kasvoi valta kaunihimpi,
On jo syntynyt Jumala,
Yliarmo auvennunna.“

Haastoi Ruotus ruoaltansa,
Tiuskoi tiskinsä nojalta:
„Mistä tieät sie mokoma,
Jott' on syntynyt Jumala?“

Tahvanus on tallirenki
Hänpä vasten vastaeli:
„Kun vein juomalle hevosen,
Loimiselän lähtehelle,
Näin mä tähän taivahalla,
Pilkun pilvien lomassa,
Siitä tieän ja tajuan,
Jott' on syntynyt Jumala.“

Lausui Ruotus ruoaltansa,
Tiuskoi päästä pitkän pöyän:
„Äsken tuon toeksi uskon,
Kun tuo härkä mylvinevi,
Jok' on luina lattialla,
Liha syöty, luut lusittu,
Kesi kenkinä pietty,
Talvikausi tallaeltu.“

Nousipa härkä mylvimähän,
Pääpönttä pölöttämähän,
Nousi hännin häilymähän,
Sorkin maata sotkemahan.

Tahvanus on tallirenki
Siitä tuon sanoiksi virkki:
„Onko jo toet toteni,
Valehettomat valani;
Joko on syntynyt Jumala,
Yliarmo auvennunna?
Nousipa härkä mylvimähän,
Pääpönttä pölöttämähän.“

Lausui Ruotus ruoaltansa,
Tiuskoi päästä pitkän pöyän:
„Äsken on toet totesi,
Valehettomat valasi,
Kun tuo kukko laulanevi,
Jok' on paistina vaissa,
Höyhenillä höykenneillä,
Jäsenillä jäykenneillä.“

Nousipa kukko laulamahan,
Kanan poika kaakkumahan,
Luillansa luhisemahan,
Säärillehen seisomahan,
Siivillä sipottamahan,
Kynsin maata kaapimahan.

Tahvanus on tallirenki
Siitä noin sanoiksi virkki:
„Onko jo toet toteni,
Valehettomat valani;
Joko on syntynyt Jumala,
Yliarmo auvennunna?
Lauloipa kukko kuukahutti,
Kanan poika kaakahutti.“

Ruma Ruotuksen isäntä
Nousi pöytänsä nojalta,
Lyöpi veitsen lattiahan,
Puukon siltahan sivalti,
Sanovi sanalla tuolla,
Tiuskoi tuolla tiuskehella:
„Äsken on toet totesi,
Valehettomat valasi,
Kun veitsi vesottanevi,
Jonka siltahan sivallin,
Jok' on vuoen voita vuollut,
Kaksi kannettu tupessa;
Veitsenpää vesottunevi,
Vesaset lehittynevi.“

Alkoipa veitsenpää vesota,
Vesat lehtiä lykätä,
Vesosi vesaista kuusi,
Kultalehen kunki päähän.

Tahvanus on tallirenki
Hänpä tuon sanoiksi virkki:
„Onko jo toet toteni,
Valehettomat valani;
Joko on syntynyt Jumala,
Yliarmo auvennunna?
Jop' on härkä ammonunna,
Jok' oli luina lattialla,
Ompi kukko laulanunna,
Jok' oli paistina vaissa,
Veitsenpää vesottununna
Ja vesat lehittynynnä,
Siis nyt luovun Ruotuksesta,
Pakenen pakanaväestä,
Otan uskon Kristuksesta,
Kastin kaikkivaltiaasta.“

Tuosta suuttui suuri miesi,
Ruotus julmaksi rupesi,
Suoritti soan tulisen
Päälle kaulan kaikkivallan;
Sata miestä miekallista,
Tuhat rauaista urosta,
Luojan surmaksi sukesi,
Katomaksi kaikkivallan.

22. Vapahtajan kuolema.

Aina me pojat poloiset
 Jaarittelemme jotaki,
 Aina muita muistelemme,
 Emme tuota milloinkana
 Herran kuoloa kova'a,
 Surma'a Jumalan suuren,
 Kuink' on Luoja kuoletettu,
 Kaotettu kaikkivalta,
 Luoja hautahan hakattu,
 Herra pantu painon alle,
 Kivet alle, paaet päälle,
 Kupehelle kummalleki.

Maaria, matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Piiletteli poiuttansa,
 Säilytteli saalastansa,
 Hevon heinähuonehessa,
 Sorajouhen soimen päässä.

Kasvatteli kaunoistansa,
 Vaalivi vakahistansa,
 Sylissänsä syöttelevi,
 Käsissänsä kääntelevi.

Alkoi päätänsä sukia,
 Hapsiansa harjaella,
 Hopeaisella sualla,
 Kultavarsiharjasella;
 Suastansa pii pirahhti,
 Taina taittui harjastansa.

Laski pojan polviltansa,
 Lapsen lantehuisiltansa,
 Soimehen sijottelevi,
 Hienoisille heinäsilte,
 Läksi piitä etsimähän,
 Taina'a tavottamahan.

Etsi piitä, eikä löyä,
 Ei tavannut taina'ansa;
 Niinp' on hirnahti heponen,
 Korskui ruuna korsiltansa.

„Mitä hirnut, heinän syöjä,
 Korskut, korsien pureja?“ —

„Sitä hirnuin heinän syöjä,
 Korskuin korsien pureja:
 Viety on poika polviltasi,
 Lapsi lannepuoliltasi.“

Maaria, matala neiti,
 Pyhä piika pikkarainen,
 Tuosta tuskille tulevi,
 Itkevi kujertelevi.

Rupeisihe etsimähän,
 Etsi pientä poiuttansa,
 Kullaista omenuttansa,
 Hopeaista saalastansa,
 Heinistä heposen luona,
 Alta varsan valjahien,
 Alta juoksevan jalaksen,
 Alta jauhavan kivosen,
 Alta seulan seulottavan,
 Alta korvon kannettavan,
 Puiten puut, jaellen ruohot,
 Hajotellen hienot heinät.

Etsi pientä poiuttansa,
 Tarkoin katsoi kaiken paikan
 Hevon heinähuonehessa,
 Eipä löyä poiuttansa,
 Kullaista omenuttansa,
 Hopeaista saalastansa.

Etsi männiköt mäiltä,
 Kanervikot kankahilta,
 Joka varvikon vatoen,
 Jakaellen marjanvarret,
 Katsellen kanervanjuuret,
 Ojennellen puien oksat.

Aina eellehen menevi,
 Astuvi, ajattelevi:
 Tiehyt vastahan tulevi,
 Niin kysyvi tiehyeltä:
 „Tie kaunis kavon tekemä,
 Etkö nähnyt poiuttani,
 Kullaista omenuttani,
 Hopeaista saalastani?“

Noin se tiehyt vastaeli:
 „Oisin nähnyt, en sanoisi;

Poikas on minunki luonut,
Pannut päiville pahoille,
Kovin kengin käytäväksi,
Kannoin karskuteltavaksi,
Sorkkihin sotahevosen,
Kapioihin vainovarsan.“

Maaria, matala neiti,
Pyhä piika pikkarainen,
Tuosta eistyi etemmä;
Tähti vastahan tulevi,
Niin kysyvi tähtyeltä:
„Oi sie tähti taivahinen,
Etkö tietäisi sanoa,
Miss' on pieni poikueni,
Kultainen omenueni,
Hopeainen saalahani?“

Tähti taisi vastaella:
„Jos tietäisin, en sanoisi;
Poikasipa loi minunki,
Loi pahoille, ei hyville,
Kesäksi katoamahan,
Sykysyllä syntymähän,
Kylmillä kimaltamahan,
Pitkin öitä pilkkumahan.“

Maaria, matala neiti,
Pyhä piika pikkarainen,
Aina eelle astelevi,
Kuuhut vastahan tulevi,
Niin kysyvi kuuhuelta:
„Kuu kulta, Jumalan luoma,
Tahi kantama kapehen,
Ootko nähnyt poiuttani,
Kullaista omenuttani,
Hopeaista saalahani?“

Noin se kuuhut lausueli:
„En mä huoli pojastasi,
Vaikk' oisi Hien hinkalossa,
Pahan vallan valkeassa;
Poikasipa loi minunki,
Loi pahoille, ei hyville,
Yksin yöt vaeltamahan,
Päiväksi katoamahan,

Pimeällä pilkkumahan,
Pakkasella paistamahan.“

Maaria, matala neiti,
Pyhä piika pikkarainen,
Eistyi siitäki etemmä;
Astua ajattelevi,
Käyä kääpärittelevi,
Päivä vastahan tulevi,
Päivälle kumarteleikse:
„Oi päiväyt Jumalan luoma,
Päivyt, armas aurinkoinen,
Ootko nähnyt poiuttani,
Kullaista omenuttani,
Hopeaista saalahani?“

Päivyt taiten vastaeli,
Armas aurinko saneli:
„Kyllä tieän poikuesi,
Sekä tieän jotta tunnen;
Poikasipa loi minunki,
Loi hyville, ei pahoille,
Aamulla ylenemähän,
Illalla alenemahan,
Yön ajan lepä'ämähän,
Päivän ajan paistamahan.
Vaan nyt poikasi poloisen,
Kultainen omenuesi,
Hopeainen saalahasi,
On jo surman saalihina
Sekä hautahan hakattu.
Pahat Hiitolan pajassa
Rautoja rakentelevat,
Lyöä Luoja kahlehisin,
Rautalukkoihin lukita,
Ett'ei pääsisi pakohon
Hakatusta hauastansa.“

Neitsy Maaria emonen
Tuosta täytyi itkemähän:
„Voi poloisen päiviäni,
Angervaisen aikujani;
Oi sie armas aurinkoinen,
Sano korvin kuullakseni,
Kuink' on poikani poloisen,

Miten laiton lapsueni,
Kaotettu, kuoletettu,
Sekä hautahan hakattu!“

Päivyt taiten vastaeli,
Armas aurinko saneli:
„Pirulaiset piinasivat,
Pahat vallat vaivasivat,
Sa'an keihä'än keralla,
Tuhannen terällä miekan;
Luoja puuhun puntattihiin,
Ristinpuuhun riitettihiin.

Siinä häntä surmattihiin,
Kuollut puusta laskettihiin,
Sata miestä miekallista,
Sata rauaista urosta,
Ne veti ve'issä silmin
Luojan hauan partahalle,
Sinisen salon sisähän,
Korven kaian kainalohon.
Syvä hauta kaivettihiin,
Syvä hauta, rautapohja,
Yheksän sylen syvähän,
Käsikyynär kymmenettä.

Sinne Luoja hauattihiin
Kahen kallion lomahan,
Paaet päälle painettihiin,
Kivet päälle kiusattihiin,
Vartiat varustettihiin,
Sata miestä miekallista,
Tuhhat kilven kantajata,
Luojan hauan paimeneksi.“

Neitsy Maaria emonen
Itkeä tihuttelevi,
Käypi tietä astelevi
Luojan hauan partahalle:
„Nouses, Luoja, kuolemasta,
Herkeä uneksimasta,
Nouse nuorna kuolemasta,
Kaunisna katoamasta!
Kun et nousne, et heränne,
Jo kohta minäki jou'un

Kerallasi kuolemahan,
Kanssasi katoamahan!“

Lauloi lintu oksaselta,
Pieni lintunen lehosta:
„Ei ole sieltä nouseminen
Kuin täällä käkeäminen,
Kivet alla, paaet päällä,
Kupehella kummallakin,
Someret syäntä vasten,
Vasten hieta hartioita.“

Neitsy Maaria emonen
Päivälle kumarteleikse:
„Oi Päivyt, Jumalan luoma,
Luoma Luojan valkiainen,
Paista hetki heltehesti,
Toinen himmesti himata,
Kolmansi koko terältä,
Nukuttele nuiva kansa,
Painele väki pakanan;
Paista Luojan hauan päälle,
Kaikkivallan kalman päälle,
Paaet paista pehmeäksi,
Kivet vaaheksi valuta,
Päästä Luoja kuolemasta,
Herra hauasta herätä,
Katomasta kaikkivalta!“

Tuo päivyt Jumalan luoma,
Päivyt armas aurinkoinen,
Lenti päätönnä kanana,
Siipipuonna siuvotteli,
Istui koivun konkelolle,
Lepsähti lepän rehulle,
Luojan hauan partahalle,
Luoksi kalman kaikkivallan.

Sata on miestä miekallista,
Tuhhat kilven kantajata,
Pantu Luojan paimeneksi,
Kaikkivallan vartiaksi,
Nuopa päivältä kysyivät:
„Mitäpä sie tänne läksit?“

Päivyt taiten vastaeli,
Armas aurinko saneli:

„Läksin tuota katsomahan,
Likeltä tähystämähän,
Kuink' on Luoja maahan luotu,
Herra hautahan hakattu.“

Niin päivyt Jumalan luoma,
Luoma Luojan valkeainen,
Paistoi hetken heltehesti,
Toisen himmesti himatti,
Kolmannen koko terältä,
Nukutteli nuivan kansan,
Paineli väen pakanan,
Miehet nuoret nuolillensa,
Vanhat kirvesvarsillensa,
Kesk'ikäiset keihäille;
Paistoi paaet pehmeäksi,
Kivet suolaksi sulatti,
Someret veti ve'eksi,
Hiekan vaaheksi valutti,
Sulatti tinaiset naulat,
Vaskinaulat vaivutteli,
Päästi Luojan kuolemasta,
Katomasta kaikkivallan.

Luoja hauasta havasi,
Herra herkesi unesta,
Pääsi hauan partahalle,
Ylös kuopasta kohosi;
Kivet silloin kielin lauloi,
Paateret sanoin pakasi,
Joet joikui, järvet järkkyi,
Vuoret vaskiset vavahti,
Herra kun hauasta havasi,
Luoja kuopasta kohosi.

Tuo Päivyt Jumalan luoma,
Luoma Luojan valkeainen,
Lensi taasen taivahalle,
Sijallensa entiselle;
Miehet jäivät nukkumahan,
Pahat unta ottamahan.

Nousi Luoja kuolemasta,
Herkesi uneksimasta,
Lähtevi vaeltamahan,
Astui päin pohjosehen;

Kävi tietä pikkaraisen,
Matka'a ani vähäisen,
Tuli lampi vastahansa,
Loihe lammin rantaselle,
Vetihe vesikivelle,
Rantapaaelle paneikse,
Veret pois viruttamahan,
Hurmehia huuhtomahan.

Sai veret virutetuksi,
Hurmehensa huuhotuksi,
Siinä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
„Mip' on verta vuotanunna,
Hurmetta hurahtanunna,
Sep' on suolla karpaloiksi,
Maalle marjoiksi hyviksi,
Punaisiksi puolukoiksi,
Makeiksi mansikoiksi,
Syöä kansan kaikenlaisen,
Ei pohatan yksinänsä!“

Tuopa julma Juuttahainen
Kanssa muien murhamiesten
Oli Hiitolan pajassa
Takomassa kahlehia,
Lyöä Luoja kahlehisin,
Rautalukkoihin lukita,
Ett' ei pääsisi pakohon,
Kulkemahan kunnekana.

Verensä virutettua
Luoja lammin rantaselta
Lähtevi vaeltamahan,
E'ellehen astumahan,
Sata santtia jälessä,
Tuhat muita tuttavvia.

Meni matka'a vähäisen,
Teki tietä pikkaraisen,
Silta vastahan tulevi;
Siinä meiän Luojuemme
Sillalle kumartelevi,
Kättä antoi siltapuille.

Enkelit imehtelivät,
Pyhä kansa kummeksivi,

Kuin hän sillalle kumarsi,
Kättä pisti siltapuille.

Luoja vasten vastaeli:
„Siitä sillalle kumarsin,
Annoin kättä siltapuille,
Kun se hoiteli minua;
Sinis istuin sillan alla,
Kunis hulkkui Juutan hulikka,
Vaelsi metelivalta,
Paha joukko poispakeni.“

Siitä meiän Luojuemme
Eistyi eellehen vähäisen,
Teki tietä pikkaraisen,
Kirkko vastahan tulevi,
Hän ei kirkolle kumarra,
Kättä ei anna kirkkopuille.

Enkelit imehtelevät,
Pyhät miehet ouoksuvat:
„Katsos meiän Luoja'amme
Ja meiän Jumaluttamme,
Silloin sillalle kumarsi,
Antoi kättä siltapuille,
Nyt ei kirkolle kumarra,
Kättä ei anna kirkkopuille.“

Luoja vasten vastaeli:
„Sill' en kirkolle kumarra,
Kättä en anna kirkkopuille,
Kirkko ei suojellut minua,
Kun tuo julma Juutan joukko,
Mateli metelikansa;
Kirkosta olen otettu,
Kappelista kahvaeltu.“

Meni matka'a vähäisen,
Teki tietä virstan verran,
Kovin tarkka korvaltahan,
Äijältä älyäväinen;
Seisotaikse tien selälle,
Kuunteleikse, käänteileikse,
Kuuli Hiitolan takovan,
Sepät Hiien hilkuttavan.

Teki tietä pikkaraisen,
Meni matka'a vähäisen,

Paja vastahan tulevi,
Astuvi pajan ovelle
Muuna miesnä matkalaisna,
Antavi *jumal'* avuksi!

Seppä varsin vasta'avi:
„Ei tänne Jumala tarvis,
Takoja tänne tarvis,
Hiitolaisia avuksi.“

Lausui siitä meiän Luoja,
Kysytteli, kannotteli:
„Mitäs rautio takovi,
Hiki päässä hilskuttavi?“

Hiien seppä pitkätukka,
Tuo on julma Juuttahainen,
Pahin poikia pahoja,
Ilkein emän aloja,
Tuop' on vasten vastaeli:
„Taon niitä, taon näitä,
Taon Luojan kaulapuita,
Jumalan kuristuspuita,
Jonka eilen maahan loimme,
Hautahansa hakkasimme;
Vaan sen tein pahinta työtä,
Kun en eilen muistanunna,
Luojan kaula'a mitata,
Kuink' on paksu kaulanvarsi,
Kuinka paksu, kuinka pitkä,
Kuinka poikiten leveä.“

Lausui meiän suuri Luoja:
„Ota mitta itsestäsi!
Niin on paksu Luojan kaula,
Niin on paksu, niin on pitkä,
Niin on poikelta leveä,
Kuin sinun takujan kaula.“

Sanoi julma Juuttahainen,
Pahin poikia pahoja,
Ilkein isän aloja:
„Mistäs tieät Luojan kaulan,
Kuin on paksu, kuin on pitkä,
Kuin on poikelta leveä?“

Niin kuulu Jumalan poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:

„Siinäpä olin minäki
Luojan hauan partahalla,
Kilkotin kiven takana,
Vesakosta vilkastelin.“

Sanoi julma Juuttahainen:
„Niinpä sinun on leuka laaja,
Leuka laaja, suu sukea,
Niinpä silmäsi palavi,
Niin on pitkät silmäripset,
Kuin sen eilisen Jumalan,
Jonka maahan hakkasimme,
Hakkasimme, hautasimme,
Kivet alle kiusasimme,
Kivet alle, paaet päälle.“

Niin kuulu Jumalan poika
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Sill' on mulla leuka laaja,
Leuka laaja, silmät suuret,
Kauvan katsoin syöjän suuhun,
Leukahen lesettelejän,
Aina ouoilla ovilla,
Kyläisillä kynnyksillä.“

Sanoi julma Juuttahainen:
„Kovinpa olet osaava,
Ylen määrin ymmärtävä;
On nyt kahle valmihina,
Vaan miten mitellä saatan,
Tuota kaula'a oma'a,
Kuin on pitkä, kuin on paksu,
Kuinka keskeltä leveä.“

Tuopa hullu Hien seppä
Alkoi siitä mittaella,
Kahlehutta kaulallensa;
Mittaeli, määräeli,
Niin viimein sanoiksi virkki:
„En minä mitellä saata,
Ei minun käteni käänny
Eikä sormeni sovellu.“

Niin kuulu Jumalan poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Kun annat minun mitellä,
Niin minä mitata voisin,

Kääntyisi minun käteni,
Sekä sormeni sopisi.“

Sanoi julma Juuttahainen:
„Jos annan sinun mitellä,
Ele lukkohon lutista,
Ele paina palkimehen;
Vast' on lukko laaittuna,
Ei vielä avainta tehty;
Ei lukot käsin lutise,
Loirat sormin sorkuele.“

Niin kuulu Jumalan poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Ei miehet minun näköiset,
Ei ne lukkohon lukitse,
Toista pihtihin pihistä,
Paina syyttä palkimehen.“

Niin se hullu Hien seppä,
Tuo on julma Juuttahainen,
Antoi Luojan mittaella
Kahlehutta kaula'ansa,
Kuin oli pitkä, kuinka paksu,
Kuinka poikelta leveä.

Siitä meiän suuri Luoja,
Julkinen Jumalan poika
Mittaeli, määräeli,
Jopa lukkohon lukitsi,
Siitä painoi palkimehen
Sekä pihtihin pihisti.

Sanoi julma Juuttahainen:
„Voi poloinen, minkä laait!
Kun nyt lukkohon lutistit
Sekä painoit palkimehen,
Vast' oli lukko valmihina,
Ei vielä avainta saatu.“

Niin tuo meiän suuri Luoja
Vei sepon kahleissansa
Hien vuoren kukkulalle,
Korkealle kalliolle,
Iski konnan kalliohon,
Perän potkaisi kivehen,
Yheksän sylen syvähän,
Kyynäräisen kymmenettä:

„Pysy nyt siinä, pinnahainen,
 Paru siinä, pannahainen,
 Takomissa rauoissasi,
 Kahlehissasi omissa;
 Pysy ilmoinen ikäsi,
 Asu, konna, siinä siksi,
 Kun ei kuuta, aurinkoa,
 Päivä'ä hyvän näöistä,
 Kun ei maata, eikä puuta,
 Ilmassa inehmisiä! —
 Eihän lukko lienekänä
 Sepän taitavan takoma,
 Kun käsin avettanehen,
 Sormin sorkuteltanehen.“

Se on julma Juuttahainen,
 Pahin poikia pahoja,
 Ilkein isän aloja,
 Jo näki tuhon tulevan,
 Hätäpäivän päälle saavan;
 Kerran kiljaisi pahasti,
 Toisen karjui kauheasti,
 Kolmannen ylen kovasti.

Sanoi meiän suuri Luoja,
 Puhuvi puhas Jumala:
 „Kiru, kiru, kirkulainen,
 Paru siinä, parkulainen,
 Takomissa rauoissasi,
 Laatimissa kahleissasi;
 Kirkaise kivi kovaksi,
 Karju rauta karkeaksi!
 Tämän päiväyden perästä
 Olkohon kivi kovana,
 Rauta kaikki karkeana,
 Tuuli taivahan viluna!“

Siitä Hiitola havasi,
 Paha valta valpautui;
 Noustihin maka'amasta
 Luojan hauan partahalta,
 Karattihiin katsomahan,
 Onko kahle valmihina.
 Jo oli kahle valmihina,
 Itse kahlehen takoja,

Tuo on julma Juuttahainen,
 Taotussa kahleheassa,
 Jonk' oli kanta kalliohon,
 Perä kätkeyty kivehen.

Siitä alkoivat hijoa,
 Saaha kahle halkaistuksi.
 Päivän päästähän hijoivat,
 Yö tuli, väki väsäytyi,
 Eipä kahle katkekana.

Sanoi toinen toisellensa:
 „Menkämme maka'amahan,
 Aamulla lopettanemme.“

Mentihin maka'amahan,
 Havattihiin huomenella,
 Tultihiin hijontatyölle:
 Kahle on kahta vanterampi.
 Hijottihiin päivä toinen
 Ajan kaiken ahkerasti,
 Aamusta alotettiin,
 Hiki päässä hyörittihiin,
 Päivä pitkä päätettiin,
 Kahle vaan ei katkenunna;
 Minkä kahletta hijoivat,
 Sen se kasvoi vahvemmaksiksi.

Viimein heittivät hijonnan
 Sekä julman Juuttahaisen
 Rauoissansa raukumahan,
 Kahleheassa karjumahan.

Vaan se meiän suuri Luoja,
 Meiän julkinen Jumala,
 Itse ilmahan kohosi
 Päälle kuen kirjokannen,
 Päälle taivosen kaheksan,
 Ilmalle yheksännelle,
 Sijalle Isän Jumalan,
 Kamarihin kaikkivallan;
 Siellä suutua pitävi,
 Kansan kaiken tuomitsevi,
 Pahat syytävi syvähän,
 Hirveähän helvettihiin,
 Hyvät sinne siirtelevi,
 Taluttavi taivahasen,

Elohon Isänsä luona,
Kanssa itsensä ilohon.

23. Kirkon tarvepuiden etsijä.

Wirolainen viekas poika,
Karjalainen kaunis poika,
Hijoi päivän kirvestänsä,
Päivän toisen toista puolta,
Kolmannen koko terä'ä;
Meni metsähän kesolla,
Meni puita purjomahan,
Katajoita kaatamahan,
Tervaksia tempomahan,
Tammea tavottamahan.

Löysi puun, tapasi tammen,
Iski puuhun kirvestänsä,
Kirves kultainen kumahti,
Helähti terä hopeinen.

Puuhut kielelle rupesi,
Tammi taiten laatimahan:
„Mitä mies minusta etsit,
Mitä etsit ja tavotat?“

„Sitä mie sinusta etsin,
Sitä etsin ja tavotan:
Etsin kirkon kynnyspuuta,
Altтарin asetuspuuta,
Lukkarien laulupuuta,
Maarian makauspuuta.“

Tammi taiten vastaeli:
„Ei minusta niiksi puiksi,
Pyhän kirkon kynnyspuuksi,
Altтарin alustuspuuksi,
Lukkarille laulupuuksi,
Maarian makauspuuksi:
Susi on juosnut juurellani,
Karhu maannut kannollani,
Lintu oksilla lepäsi,
Korppi koikkui latvallani,
Korppi koikkui, latva liekkui,
Latva liekkui, maa kumisi.“

24. Matalena ja Jesus.

Matalena, neito nuori,
Kasveli kotona kauvan
Alla varjon vanhempansa;
Kauvan kasvoi, kauvas kuului,
Tykönä hyvän isänsä,
Kanssa armahan emonsa.
Palkin polki permantoa
Hänen korkokengillensä,
Hirren kynnystä kulutti
Heleillä helmoillansa,
Toisen hirren päänsä päältä
Sileillä silkkillensä,
Kahen puolen kaksi pieltä
Hienoilla hihansa suilla.

Matalena, neito nuori,
Läksi vettä lähtehestä,
Kultakiulunen käessä,
Kultakorva kiulusessa.

Katseli kuvahistansa:
„Ohoh minua, neito parka,
Kuink' on muoto muuttununna,
Kaunis karvani kaonnut!
Pois on kultani kulunna,
Hopeani huopennunna;
Ei nyt kiillä rintakisko
Eikä huoha päähopea,
Niinkuin kiilti toiskesänä,
Huohti vielä mennä vuonna.“

Jesus paimenna pajussa,
Karjalaisna kastemaassa,
Anoi vettä juoaksensa:
„Annas vettä juoakseni!“

Matalena, neito nuori,
Tuop' on tuohon vasta'avi:
„Ei oo mulla astiata
Eik' oo kannua kotona,
Pikarit pinona vierä,
Kannut halkoina kalisi.“

Jesus paimenna pahaisna
Sanan lausui, noin puheli:

„Jos ei sulla astiata
Eikä kannua muassa,
Pistäpäs pivosi täysi,
Kahmalossa kanniskellos!“

Mataleena, neito nuori,
Tuop' on varsin vastaeli:
„Mitäs puhut, Suomen sulha,
Suomen sulha, maitten orja,
Isäni ikuinen paimen,
Ruotsin ruo'illa elänyt,
Kalanpäillä kasvaellut,
Karjalaisna kaskismaissa!“

Lausui Jesus, noin sanovi:
„Siis mä lienen Suomen sulha,
Suomen sulha, maitten orja,
Isäsi ikuinen paimen,
Ruotsin ruo'illa elänyt,
Kalanpäillä kasvateltu
Karjalaisna kaskimailla;
Ellen elkesi sanelen.“ —
„Sano kaikki, mitäs tieät,
Puhu suusi puhtahaksi!“

Sai siitä sanelemahan,
Jesus kielin lausumahan:
„Kussas kolme poikalastas? —
Yhen tuiskasit tulehen,
Toisen vetkasit vetehen,
Kolmannen sorahan kaivoit.“

„Minkä tuiskasit tulehen,
Siit' ois Ruotsissa ritari;
Minkä vetkasit vetehen,
Siit' ois herra tällä maalla;
Minkä kaivoit karkeesehen,
Siit' ois pappi paras tullut.“

Mataleena, neito nuori,
Tuosta täytyi itkemähän,
Itki vettä vieretteli,
Kiulun täysi kyyneleitä,
Pesi jalat Jesukselta,
Hiuksellansa kuivaeli:
„Lienet itse Herra Jesus,
Kun mun elkeni sanelit;

Pane minua, Herra Jesus,
Pane minua, minnes tahot,
Silloiksi likasijoille,
Soihin, maihin portahiksi,
Porttojen polettavaksi,
Jaloin päällä käytäväksi!“

„Pane minua, Herra Jesus,
Pane minua, minnes tahot,
Silloiksi meren selälle,
Lahopuiksi lainehille,
Joka tuulen turjotella,
Joka lainehen laella!“

„Pane minua, Herra Jesus,
Pane minua, minnes tahot,
Tunge hiiliksi tulehen,
Kekäleiksi valkeahan,
Joka tulen tuikutella,
Valkeaisen vaikutella!“

25. Leino leski.

Lintunen lehossa lauloi,
Pieni lintunen pehossa:
„Tässä istun, tässä laulan,
Hyvä täss' on ollakseni,
Laulella kesoset päivät,
Yöni oksalla levätä;
Luoja mulle muonan tuopi,
Murehtivi murkinani.“

Oli neiti luuaksessa,
Vastaksia taittamassa,
Kuuli lintusen lehosta,
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Kyllä tunnen, kyllä tieän,
Kuinka täss' elivät ennen:
Kylä täss' on ennen ollut,
Kylä suuri, kansa kaunis,
Nyt ompi kylä hävinnyt,
Katonut on kansa kaunis,
Nousnut metsä sen sijahan,
Kasvanut leveä lehto,

Vilju vitsikko ylennyt
Vierehen komean korven.

Koryess' oil lähettä kolme
Kolmen linnan liepehellä;
Yksi linna nuoren neion,
Se oli karralla katettu,
Toinen nuoren morsiamen,
Se oli vaskella valettu,
Kolmas leinon lesken linna,
Se oli kultahan kuvattu,
Hopeahan huolitettu,
Kultaristi kukkulalla,
Harjalla hopearisti,
Rautaristi räystähällä.

Leski liehui linnassansa,
Muikki mustissa sukissa,
Kuin kuningas kullassansa,
Pappi seurakunnassansa;
Astui leski aitastansa,
Lauloi tuolta tullessansa:
„En ole varaton vaimo,
Enkä turvaton tutilas,
Mull' on kirstu killinkiä,
Vakka vanhoja rahoja,
Arkku kulta penninkiä,
Hopehia hohtavia,
Tynnyrit olutta täynnä
Kivisessä kellarissa,
Aitat täynnä ahteheissa
Vehniä, sianlihoja;
En ole ruoalle ruvennut
Enkä syönyt enkä juonut
Ilman kultakuppiloitta,
Vaskireunoitta vaitta,
En astunut atrialle
Kolmetta kumarruksetta.“

Lintu lauleli lehossa,
Pieni lintu pensastossa:
„Leski, leski, piä varasi,
Ele liioin liehuele,
Entä jos sota tulevi,
Se sun pääsi leikka'avi

Kaheksalla kassaralla,
Kymmenellä kirvehellä.“

Oli aikaa vähäisen,
Tuli tuosta toinen vuosi,
Kullervo Kalervon poika
Suoritti sotavenehen,
Laski alle lesken linnan;
Sepä poltti lesken linnan,
Lesken aittaset alenti.

Läksi leski linnastansa,
Pääsi päätänsä pakohon,
Paljahilla paioillansa,
Arveli paetessansa:

„En ole vielä lento leski,
En varaton vaimo raukka

Enkä turvaton tutilas:

Kolm' on poika'a minulla,
Yks on Ruotsissa rovasti,
Toinen herra tällä maalla,
Kolmas piispa pappilassa.“

Sattui surma kuulemahan,
Alla tuulen seisomahan,
Tappoi Ruotsista rovastin,
Tappoi herran tältä maalta:
„Joko nyt oot leino leski,
Joko turvaton tutilas?“

„En ole vielä leino leski,
En aivan tueton turkka,
Viel' on piispa pappilassa
Tukenani, turvanani.“

Päytyi surma kuulemassa,
Alla tuulen astumassa,
Viepi poian viimeisenki,
Otti piispan pappilasta.

Alkoi leski leiletellä,
Valitella vaimo raukka:

„Nyt olen leski, olen leino,
Nyt olen varaton vaimo,
Tuiki turvaton tutilas,
Olen kuin siivetön sipakka
Tahi hännätön harakka
Tahi päätön pääskylintu,

Kohta sauvoin saatettava,
 Keppi käessä käytettävä;
 Jo nyt ruoalle rupean
 Sekä astun atrialle
 Kolmitta kumarruksitta,
 Sekä syönen jotta juonen
 Ilman kultakuppiloitta,
 Vaskireunoitta vaitta.

Vaan en huoli huolimahan,
 Suuresti sureksimahan,
 Otan kihlat Jesukselta,
 Merkit mieheltä hyvältä,
 Avutonten auttajalta
 Ja tuelta turvatonten.“

26. Orja ja isäntänsä.

Minä laulan kaksi virttä
 Kuin parasta seinähirttä
 Isännille, emännille,
 Orjille osattomille.

Oli ennen orja poika,
 Palveli pahalla maalla,
 Illat survoi, aamut jauhoi,
 Päivät kiikutti kiveä.

Lupa oli luvattu orjan,
 Lupa orjan, valta vangin,
 Juosta jouluksi kotihin,
 Pääpyhille päästäksensä;
 Tuli joulu, eipä joua,
 Laskiainen, ei las'eta,
 Pääsiäinen, eipä pääse,
 Mikkelinä ei mieltäkänä.

Kun viimein kotihin pääsi
 Palvelemasta pahoja
 Pahimmalla pakkasella,
 Vinkeimmällä vilulla,
 Pahoin palkka maksettiin,
 Pahoin palkka, väärin vaivat,
 Saralla märännehellä,
 Lyhimmällä kyynärällä,

Ruumenisilla jyvillä,
 Kapalla kapeimmalla.

Läksi siitä orja raukka
 Kotihinsa kulkemahan
 Nukkavierulla nutulla,
 Paharaiska paita päällä.

Ollut ei raukalla rekeä,
 Hevoista ei ensinkänä;
 Pani reitensä re'eksi,
 Varpahansa valjahiksi,
 Kantapäänsä kaplahiksi,
 Selkensä sepäpajuksi,
 Sormet suori suitsiloiksi,
 Olkapäänsä ohjaksiksi.

Alkoi kulkea kotihin,
 Paeta pakanan maalta;
 Ei ollut sitä kiveä,
 Kuss' ei istunut kivellä,
 Ei ollut sitä mätästä,
 Kuss' ei pannut paulojansa,
 Ei ollut sitä ojaista,
 Kust' ei kurja vettä juonut.

Tuli kerran keho ilma,
 Orja suistui suin lumehen,
 Päin palentui pakkasehen,
 Kourin ilmahan kovahan;
 Siihen uupui orja raukka,
 Kuoli kurja käskyläinen.

Tuli kolme Tuonen neittä,
 Keräsivät kuollehia,
 Näkivät mytyn lumessa:
 „Mik' on tuo lumessa mytty? —
 Kun sä lienet lintumytty,
 Niin sä lentohon vyrähä,
 Vaan kun ollet ihmisraukka,
 Niin sä käymähän kykene!“

Läksit luota katsomahan,
 Löysivät lumesta orjan,
 Ottivat he orja raukan,
 Taluttivat taivahasen.

Lausui Luoja taivahasta,
 Sanoi santta Pietarille:

„Käyppä Pietar' katsomahan,
Kuka on meiän portin päällä!“

Kävi Pietar' katsomahan:
„Omp' on yksi orja raukka.“

Näin sanoi suuri Luoja
Ja lausui jalo Jumala:
„Laske sie sisälle orja,
Täällä sielu tutkitahan!“

Santta Pietari sanovi:
„Jos lasken sisälle orjan,
Pätevikö orjan sielu
Muien sielujen sekahan?“

Itse lausui suuri Luoja:
„Pätevihän orjan sielu,
Kun hyväksi tutkitahan,
Muien sielujen sekahan.“

Saatihin sisälle sielu
Ja hyväksi löyettiin;
Avattiin armoportti,
Kultaportti päästettiin,
Orja vietihin sisälle.

Tuotihin hopeatuoli,
Kultakammi kannettiin:
„Istu tuossa, orja raukka,
Kyll' oot saanut, orja raukka,
Istua pahemmallaki
Sekä ilman seistäksesi
Orjuudessa ollessasi,
Käyessäsi käskyläisnä
Pahan miehen palkkalaisna.“

Sanoi Luoja Pietarille:
„Käyppä Pietar' kellarihin,
Tuoppa mettä, tuo olutta
Orja raukan juotavaksi!“

Tuotihin hopeatuoppi,
Kultakannu kannettiin,
Missä mettä, kuss' olutta,
Orja raukan juotavaksi:
„Juoppa tuosta, orja raukka,
Kyll' oot saanut, orja raukka,
Juoa vettäki joesta,
Juoa suolta suovesiä,

Likavettä liettehistä,
Orjuudessa ollessasi,
Käyessäsi käskyläisnä
Pahan miehen palkkalaisna.“

Oli aika'a vähäisen,
Kuoli tuo iso isäntä
Perinöillä pehmeillä,
Sängyssä säterisessä.

Tuli kolme Tuonen neittä
Keräellen kuollehia,
Ottivat ison isännän,
Toivat tuomiotupahan.

Siellä sielu tutkittiin,
Tutkittiin, tuomittiin,
Vietihin tulitupahan,
Piinapaikkahan paha'an.

Hiitola oven avasi,
Tempasi tulisen uksen,
Tuli tuiski ikkunasta,
Leimi lieskahti ovesta,
Sielu syöstihin sisähän,
Sen ison isännän sielu.

Tuotihin tulinen tuoli
Isännäisen istumaksi:
„Istu tuoss', iso isäntä,
Tahi seiso istumatta,
Kun liet kyllin istunutkin,
Istunut salituvissa,
Kaunihissa kammarissa,
Hopeaisen tuolin päällä,
Isäntänä ollessasi,
Käskiänä käyessäsi!“

Tuotihin tulinen tuoppi,
Tulta, terva'a sisässä,
Sisiliskoja, matoja:
„Juoppa tuost', iso isäntä,
Juonut oot parempiaki
Pikarista kultaisesta,
Juonut mettä ja olutta
Pöyän päässä pöyhkeästi
Isäntänä ollessasi,
Käskiänä käyessäsi!“

Isännäinen huokaeli
Ja kohta kovin kysyvi:
„Mintähen tämä minulle,
Kuin on kurjalle pojalle?“

Luoja vasten vastaeli:
„Sentähen se on sinulle,
Pahoin orja'a pitelit,
Pahoin maksoit orjan palkan
Veralla virannehella,
Saralla märänehellä,
Lyhyillä kyynärillä,
Kaitaisilla pietimillä,
Jyvillä rajallisilla,
Kapealla kappasella,
Vihoissasi viimein työnsit,
Orjan luotasi lähetit,
Pahimpahan pakkasehen,
Vinkeimpähän viluhun.“

Siitä tuo iso isäntä
Rukoeli Luoja'ansa,
Palveli Jumalatansa:
„Laske pois minua täältä,
Maksan palkkansa paremmin.“ —
Eipä Luoja laskekana.

Astuvi jalo isäntä
Pitkin Tuonelan piha'a,
Käveli kivikatua,
Hiekkatietä helskyttävi,
Vehnäkappanen käessä,
Verkatorvi kainalossa,
Hopea pivossa piukki,
Kulta tuikki kukkarossa:
„Tule tänne, orja raukka,
Maksan palkkasi paremmin,
Ota tästä, orja raukka!“ —

„En ota, isäntä raukka.“

„Ota, ota, orja raukka,
Vehniä rukihisista,
Karpio kapan verosta!“ —

„En ota, isäntä raukka.“

„Ota, ota, orja raukka,
Verka'a saran sijasta,

Kymmeniä kyynärästä!“ —

„En ota, isäntä raukka.“

„Ota, ota, orjaseni,
Paras lehmä läävästäni,
Soimelta hepo sorein,
Kaunihimpi kauran syöjä!“

„En ota, isäntäiseni,
Kun et antan't aikoinasi;
Mahoit maksella majoilla,
Kostella kotirikoilla!
Mahoit silloin palkan panna,
Kun mä kävin käskyjäsi,
Kun mä juotin lehmäjuonen,
Katsoin lammaskatrastasi;
Kun mä sotkin sotkujasi,
Räiskyitin räpähiäsi;
Kun mä riihessä rimusin,
Alla parsien pamusin,
Olin olkihuonehessa,
Pyyhin hiemalla hikeä;
Kun kiikuin kivituvassa,
Päivät pyöritin kiveä!

Luulit kiven kitkavaksi,
Kun mun kitkoi kinttusuonet;
Luulit riihon riskavaksi,
Kun mun riskoi rintaluuni;
Luulit orren ohkavaksi,
Kun mun ohki olkapääni;
Luulit parren paukkavaksi,
Kun mun paukkoi palliani,
Pinon pitkän viereväksi,
Kun minun vereni vierä,
Orjuudessa ollessani,
Käskyjäsi käyessäni.

Toisin tääll' on Tuonelassa
Isännällä, orjallakin:
Tääll' on tuomarit totiset,
Lakiherrat laaulliset;
Paha palkka on Manalla,
Kova kosto Tuonelassa.“

27. Katri neidon pelastus tuliroviosta.

Katri kangasta kutovi,
Helma hieno helkytteli,
Niin sen suikki sukkulainen
Kuin kärppä kiven kolossa,
Niin sen piukki pirran ääni
Kuin kivisen kirkon kello.

Katri kangasta kutovi,
Helma hieno helkytteli,
Ei suku sikein maka'a,
Kylä kyllin uinaele,
Kattrin kankahan ku'ulta,
Helman hienon helkkeheltä.

Vieri viestit muille maille,
Kauvas Kattrista sanomat,
Tuli mies merentakainen,
Uros umpilausehinen:
„Tuletko minulle, tyttö,
Merimiehen puolisoiksi?“

Katri varsin vasta'avi,
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Ei ennen minun emoni
Kiittänyt meristä miestä,
Sanoi tuulten turmelevan,
Miehen mieltä loukka'avan;
En lähe sinä ikänä
Merimiehen puolisoiksi,
Tuulen turjuteltavaksi,
Aaltojen ajeltavaksi.“

Tuop' on mies merentakainen
Tuosta suuttui ja pahastui,
Vei tytön venehesensä,
Kantoi Kattrin laivahansa,
Lykkäsi venon vesille,
Työnti laivan lainehille.

Neitonen kujertelevi,
Itkeä tihuttelevi,
Venehessä ventolaisen,
Purressa pahantapaisen,

Ukkoa rukoelevi:

„Luo, Ukko, merelle myrsky,
Nosta suuri säien voima,
Kaa'a laiva kallellehen
Ja sysä'ä syrjällehen,
Syökse se kivikarihin!
Parempi minun olisi
Meren pohjassa poloisen,
Kuin kojussa kunnottoman,
Purressa pahantapaisen.“

Tuosta suuttui suuri miesi,
Sekä suuttui jotta syäntyi,
Laski laivan rantaselle,
Läksi maalle laivastansa,
Pilkkoï puita pikkaraisen,
Halkoi halkoja vähäisen,
Kolmekymmentä rekoista,
Ne kaikki tulehen työnti
Kai Kattrin tulehen kantoi,
Helman hienon hellehesen.

Katri laski äänen kaihun,
Parkaisi pahan sävelen;
Ääni kuului kuusialle,
Kajahti kaheksialle.

Neitsy Maaria emonen,
Rakas äiti armollinen,
Kourin helmansa kokosi,
Käsin kääri vaattehensa,
Pian juoksi matkat pitkät,
Välehen välit samosi,
Notkot nousi, vaarat vaipui,
Kaikki sai tasaiset matkat;
Tempasi tulesta Kattrin,
Helman hienon heltehestä,
Kantoi Kattrisen kylyhyn.
Itse loi parahan löylyn,
Hyvän löylyn löyhähytti,
Hyvän lämpösen lähetti,
Läpi kiukahen kivisen,
Teki Kattrin terveheksi,
Paransi paranneheksi,
Niin saatti kotihin Kattrin

Luoksi ehtoisen emonsa,
Tykö valtavanhempansa.

28. Pispä Heinrichi ja Lalli.

Kaks' oli pyhä'ä miestä,
Kaksi kansan ruhtinasta,
Ristiveljeä jaloa,
Yksi kasvoi Kaalimaassa,
Varttui maalla vierahalla,
Toinen Ruotsissa yleni;
Pian kasvoi pienelliset,
Yksivuotiset yleni.
Joka kasvoi Kaalimaassa,
Se kasvoi kananmunilla,
Joka Ruotsissa yleni,
Se Ruotsin sianlihoilla.

Lapsi maalta vierahalta,
Kaalimaassa kasvatettu,
Se oli herra Heinrichi,
Vaan se Ruotsissa ylennyt
Oli Eirikki ritari,
Ruotsin kuulusa kuningas.

Sanoi herra Heinrichi
Eirikille veljellensä:
„Lähtekämme Suomenmaalle,
Menkämme Hämeenmaalle,
Maille ristimättömille,
Paikoille papittomille,
Siell' on lapset ristimättä,
Kansa kaikki kastamatta;
Tehkämme kiviset kirkot,
Kappelit rakentakamme,
Papin saarnoja sanella,
Kansan kaiken kuultavaksi!“

Siitä Eirikki ritari
Itse lausui, noin saneli
Heinrikille veljellensä:
„Veikkoseni, vaimon poika,
Entä jos tapettanehen,
Sinä siellä surmatahan,

Maan kuningas kaaetahan;
Paljo on sinne mennehiä,
Enempi evännehiä,
Ei paljon palannehia.“

Sanoi herra Heinrichi:
„Lähen toki, en totelle;
Jos minä tapettanehen,
Toinen jäänevi jällelle.“

Siitä herra Heinrichi
Sanoin lausui, suin puheli:
„Pilttiseni, pienoiseni,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Laita korja kohallensa,
Perällensä pieni korja,
Ota ohrilta oronen,
Maatajouhi maltahilta,
Pane varsa valjahisin,
Suvikunta suitsi suuhun,
Lähimaille mennäkseni,
Maille ristimättömille.“

Siitä piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Ottavi koasta korjan,
Kohallensa korjan laitti,
Saatti lastat sarjallensa,
Aisat tammiset asetti.

Otti ohrilta orosen,
I'uilta isolihaisen,
Pani länget mursunluiset,
Valjahat majavanluiset,
Harmin kaulahan asetti;
Pani luokan kynnäppäisen
Harjalle hyvän hevosen,
Ohjat suoniset ojensi.

Sitten herra Heinrichi
Niin kohta ajohon läksi,
Virman peuroja viritti
Jälissänsä juoksemahan,
Latoi lauman laulajia
Päänsä päällä lentämähän,
Jänön valkoisen hypitti
Eessänsä vilettämähän,

Teiri kultainen kukersi
Karhun rautaisen kiassa.

Ajella karuttelevi
Kaksi päivä'ä keväistä,
Kaksi yötä järjestänsä;
Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
„Jo minun tulevi nälkä,
Kun ei syöä eikä juoa
Eikä purtua pietä.“

Sanoi herra Heinrikki:
„Jo pian talo tulevi;
Lallola on lahen takana,
Hyvä neuvo niemen päässä,
Siinä syömme, siinä juomme,
Siinä purtua piämme.“

Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
„Entä on järvi jäätämättä,
Sulana joki kovera.“

Siihen herra Heinrikki
Itse vastaten sanovi:
„Kierretähän Kiulon järvi,
Ympäri joki kovera.“

Lähetthiin Lallolahan,
Kierrettihin Kiulon järvi,
Ympäri joki kovera.
Sitten tultua talohon,
Nälissänsä niemen päähän,
Kerttu kelvoton emäntä,
Paha vaimo pannahinen,
Suitsi suuta kunnotonta,
Keitti kieltä kelvotonta,
Einettä aneleville;
Ei saa einettä tuliat
Eikä heiniä hevonen.

Sitten herra Heinrikki
Sanoin lausui, suin puheli:
„Pilttiseni, pienoiseni,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Ota leipä uunin päältä,
Heitä penningit sijahan,

Ota kellarist' olutta,
Heitä penningit sijahan,
Ota heiniä hevosen,
Pane penningit sijahan,
Katso kauraja lisäksi,
Heitä penningit sijahan!“

Sitten piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Otti kyrsän uunin päältä,
Vieritti rahan sijalle,
Otti olutta kellarista,
Vieritti rahan sijalle,
Heinät heinähuonehesta,
Vieritti rahan sijalle,
Kaurat kaurahinkalosta,
Vieritti rahan sijalle.

Kerttu kelvoton emäntä,
Salasyöjä sappehinen,
Sepä kirkui kiukahalta,
Parkui patsahan nenästä:
„Jahka Lalli saa kotihin,
Se sun luusi luistelevi
Ja pääsi päristeleivi,
Suonesi sirotteleivi.“

Sitten herra Heinrikki
Läksi Lallolan talosta,
Lapset lauleli jälestä,
Lapset laiskat Lallolassa:
„Jo kävi meillä ihmisiä,
Joivat tynnyrist' oluen,
Kakun söivät kammarista,
Laoit heiniä laosta,
Heiniä hevosen syöä,
Kannoit kauraja lisäksi.“

Lalli kun tuli kotia,
Tuo Lallin paha emäntä,
Vanha naara, vaimo valski,
Kantoi kieltä kelvotonta,
Valehteli vanha naara:
„Jo kävi tässä ihmisiä,
Täss' on syöty, tässä juotu,
Tässä purtua pietty:

Ruoka-ruotsi, syömä-saksa,
Kiertolaiset kelyttömät,
Joivat oluen kellarista,
Vettä viskasit sijahan,
Kakun söivät kammarista,
Kiven vierrytit sijahan,
Veivät heiniä laosta,
Heitit hieta'a sijahan,
Kauroja hevosen syöä,
Saivat santa'a sijahan."

Lausui paimen patsahalta:
„Jo vainen valehtelitkin;
Ele vainen usko'kana
Vaimon valskin lausehia!"

Lalli mies pahantapainen
Ei tuosta totella ollut;
Sivui Lalli laapurinsa,
Piru pitkän keihä'änsä,
Lykkäsi lylyn lumelle
Kuin on voisen vuolakkehen,
Syöksi kalhun kaljamalle
Kuin on talvisen jäniksen,
Sitten hiihti hirmuisesti,
Lyly vieräi vinkeästi,
Tuli suitsi suksen tiestä,
Savu sauvan somman tiestä.

Sanoi piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen:
„Jo kuuluu kumu takana,
Ajanko tätä hevoista?"

Sanoi herra Heinrikki:
„Jos kumu takana kuului,
Ele aja tätä hevoista,
Karkottele konkaria!"

„Entä jos tavotetahan
Tahikka tapetahanki;
Lalli hiihtäen tulevi,
Pitkä keihäs kainalossa."

Siitä herra Heinrikki
Kun tunsu tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan,
Sanan lausui, noin puheli:

„Pilttiseni, pienoiseni,
Käy sinä kivien taaksi,
Kuuntele kiven takana;
Kuin ei kilpeä kivessä,
Niin sä mene tammen taaksi,
Katsele takana tammen,
Kuin mua tavotetahan.
Taikka tapetahanki!

Jos minä tapettanehen
Ja sinä jälille jäänet,
Niin poimi lumesta luuni,
Aseta orin rekehen,
Orin Suomehen vetä'ä,
Vaan jos uupuvi oronen,
Sitten härkä pantakohon;
Kussa härkä tauvonnevi,
Siihen kirkko tehtäköhön,
Kappeli rakettakohon!"

Lalli hiihti, Hien ruoka,
Tavotti takaa-ajetun,
Tappoi herra Heinrikin,
Surmasi jalosukuisen,
Jok' oli tänne joutununna
Suomen kansan kastajaksi.

Sitten piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,
Luut korjasi lumesta,
Poimi kaikki kaunihisti,
Verkasäkkihin veteli,
Sittoi silkkinauhasilla,
Asetti orin rekehen.

Kun sitten oronen uupui,
Niin antoi härän vetä'ä,
Kussa härkä seisoutui,
Nousiaiset heitti maahan,
Heitti kankahan nenähän,
Johon herra Heinrikki
Ensimmäinen hauattihiin,
Kivikirkko rakettihiin
Herran Heinrikin nimehen.

Vaan ei piltti pikkuruinen,
Vantti vaaksan korkuhuinen,

Löytänyt lumen sisältä
 Pyhän miehen peukaloa,
 Sormea ison isännän
 Kultasormuksen keralla,
 Ennen kuin kesäsyännä,
 Kun oli kevät ihana
 Jäät jo järvistä sulannut,
 Sekin sitten löyettihin
 Pienen jäänpalasen päältä
 Kultasormuksen keralla.

Sitä tuuli tuu'itteli,
 Vieno aaltonen ajeli,
 Ihmisille nähtäväksi,
 Tunnusmerkiksi jaloksi,
 Jott' ei sallinut Jumala
 Eikä suonut suuri Luoja,
 Ve'en alle vaipumahan,
 Hukkahan tuleumahan,
 Sormea ison isännän,
 Pyhän miehen peukaloa.

Lalli, se pahin pakana,
 Julmin juutasten seassa,
 Pahan työnsä täytettyä,
 Pyhän miehen mestattua,
 Surmattua suuren miehen,
 Pispan, herra Heinrichin,
 Otti korkean kypärän
 Pyhän miehen pispan päästä,
 Pani päähänsä omahan,
 Kallohonsa kauheahan,
 Palasi pahalta työltä,
 Hiihti kilttinä kotihin.

Lausui paimen patsahalta:
 „Mist' on Lalli lakin saanut,
 Mies häijy hyvän hytyrän,
 Pispan hiipan hirtehin.“

Lalli se murehetonna
 Päästä lakkia tavotti,
 Hivukset himahtelivat
 Lakkihin imentyneinä,
 Läksi kallostä kamara,
 Luikas luista irrallensa,

Kävi kallo kaljamaksi,
 Pää pahan nahattomaksi.

Niin tämän pahan pakanan,
 Pispa raukan raatelejan,
 Tuli kosto korkealta,
 Makso mailman valtialta;
 Sen teki totinen Luoja
 Ja sallei jalo Jumala.
 Nyt se pispa taivahassa,
 Herran enkelein elossa,
 Voiton virttä veisailevi,
 Lalli paikassa pahassa,
 Sakean savun seassa,
 Helvetissä hiihtelevi.
 Siellä pirut pistelevät
 Helvetissä helteisessä
 Sieluparkoja pahasti.

Varjele vaka Jumala,
 Estä Luoja armollinen,
 Meitä sinne saapumasta;
 Saata taivahan salihin,
 Ijankaikkiseen ilohon!

29. I. Lunastettava neito.

Venäläinen, vainolainen,
 Karjalainen, kiertolainen,
 Soutelevi, joutelevi,
 Nientä niemen kiertelevi,
 Suomen suurella merellä,
 Lakealla Laatokalla.

Neitonen kujertelevi,
 Vyövaski valittelevi,
 Venäläisen venehessä,
 Karjalaisen karpasossa.

Näki tulen tuonnempana,
 Valkeaisen vilkuttavan,
 Arvelevi aivossansa,
 Tuo ompi ison tulonen;
 Sai siitä sanelemahan,
 Lausui laivan vanhimmalle:

„Soua tuolle rantaselle,
Kussa tuo tuli palavi,
Kipunaiset kilsottavat,
Lemmenet lekottelevat;
Saat siellä sataiset markat
Isoltani lunnahaksi,
Mie luulen ison tuleksi,
Vanhempani valkeaksi.“

Niin hän sousi, niin hän jousi,
Sousi sille rantaselle;
Iso rannalle tulevi
Ja laseikse laiturille
Pyytöjensä pyytämähän,
Kalojansa katsomahan.

„Hyvä isä, armas isä,
Lunasta minua täältä
Venäläisen venehestä,
Karjalaisen karpasosta!“

„Millä mä sinun lunastan,
Kun onmpi vähän vara'a?“

„Olipa sinulla ennen,
Minun kasvin-aikoinani,
Kaksi ruuna'a hyvä'ä,
Tuoppa toinen lunnahiksi,
Minun pääni päästimeksi;
Sillä sä minun lunastat.“

„En mä raahi, raukkaseni,
Empä, tyttö parkaseni,
Panna ruuna'a parasta
Sinun pääsi päästimeksi;
Ennen luovun lapsestani
Kuin hyvästä ruunastani,
Rahan paljon pantuani,
Enemmän luvattuani.“

Neitonen kujertelevi,
Vyövaski valittelevi,
Venäläisen venehessä,
Karjalaisen karpasossa;
Emo rannalle tulevi
Lehmiänsä juottamahan.

„Hyvä emo, armas emo,
Lunasta minua täältä!“

„Millä mä sinun lunastan,
Kun onmpi vähän vara'a?“

„Olipa sinulla ennen,
Minun kasvin-aikoinani,
Monta lehmä'ä hyvä'ä,
Pane lehmäsi parahin
Minun pääni päästimeksi;
Sillä sä minun lunastat.“

„En mä raahi, raukkaseni,
Empä, tyttö parkaseni,
Panna lehmä'ä parasta
Sinun pääsi päästimeksi;
Ennen luovun lapsestani
Kuin hyvästä lehmästani.“

Neitonen kujertelevi,
Vyövaski valittelevi,
Venäläisen venehessä,
Karjalaisen karpasossa;
Veikko rannalle tulevi
Hijomahan miekka'ansa.

„Hyvä veikko, armas veikko,
Lunasta minua täältä!“

„Millä mä sinun lunastan,
Kun onmpi vähän vara'a?“

„Olihan sinulla ennen,
Minun kasvin-aikoinani,
Kolme miekka'a hyvä'ä,
Pane miekkasi parahin
Minun pääni päästimeksi;
Sillä sä minun lunastat.“

„En mä raahi, raukkaseni,
Empä, sisko parkaseni,
Panna miekka'a parasta
Sinun pääsi päästimeksi;
Ennen luovun siskostani
Kuin hyvästä miekastani.“

Neitonen kujertelevi,
Vyövaski valittelevi,
Venäläisen venehessä,
Karjalaisen karpasossa;
Sisko rannalle tulevi
Pesemähän uuttiansa.

„Hyvä sisko, kaunis sisko,
Lunasta minua täältä!“

„Millä mä sinun lunastan,
Kun onmpi vähän vara’a?“

„Olihan sinulla ennen,
Minun kasvin-aikoinani,
Kolme lammasta hyvä’ä,
Pane uuttisi parahin
Minun pääni päästimeksi;
Sillä sä minun lunastat.“

„En mä raahi, raukkaseni,
Empä, sisko parkaseni,
Panna lammasta parasta
Sinun pääsi päästimeksi;
Ennen luovun siskostani
Kuin hyvästä uutistani.“

Neitonen kujertelevi,
Vyövaski valittelevi,
Venäläisen venehessä,
Karjalaisen karpasossa;
Sulho rannalle tulevi
Neitoansa etsimähän.

„Hyvä sulho, kaunis sulho,
Lunasta minua täältä!“

„Millä mä sinun lunastan,
Kun onmpi vähän vara’a?“

„Olipa sinulla ennen,
Oli ennen aikoinani,
Minun kasvin-päivinäni,
Kaksi laiva’a hyvä’ä,
Pane toinen lunnahiksi,
Minun pääni päästimeksi!“

„Jopa raahin, raukkaseni,
Raahin, neito parkaseni,
Panna laivani parahan
Sinun pääsi päästimeksi;
Ennen luovun laivastani
Kuin omasta neiostani,
Voin ma saa’a toisen laivan,
Toist’ en mielimorsianta.“

Sulho neitonsa lunasti,
Neitonen kutittelevi:

„Kutti ilmoinen isoni,
Kutti ehtoinen emoni,
Kutti vietro veljyeni,
Kutti siitoinen sisoni:
Sulhoni minun lunasti,
Vaikka hylkäsi sukuni.“

„Nyt mä koston toivottelen,
Luoja koston kostakohon:
Isoni isoiset ruunat
Valjaihinsa vaipukohot,
Länkihin läkähtyköhöt,
Kyntö-aikana parasna!

Maammoni matikkalehmät
Metsän rikka rikkokohon,
Metsän karhu kaatakohon,
Maito-aikana parasna!

Veljeni koreat miekat
Kahtialle katketkohot,
Poikki ponsi lentäköhön,
Sota-aikana parasna!

Siskoni sinervät uuhet
Villoihinsa viipyköhöt,
Karvaihinsa kaatukohot,
Keskellä kerintä-aian!

Sulhon laivat kulkekohot
Kaiken ilmoisen ikänsä
Tyynelläki, tuulellaki,
Myötäisellä, vastaisella,
Alle linnan liitäköhöt,
Soan maahan sortakohot,
Kun sulho minun lunasti,
Kun hän päästi päähyeni,
Lunasti lukon taka’a,
Päästi päien leikkiosta,
Pani puolet mun alani,
Puolet pääni päästimeksi.“

30. II. Lunastettava neito.

Venäläinen, verikoiri,
Soutaa ja huopaa,

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa
Verikoiran venehessä,
Punaparran purtilossa;
Näki ison kävelevän
Pitkin meren rantaa:
„Oi oi, oi oi, taattoseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata lai-
vaa,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Lapsesi lunastimeksi!“

„Eipä, tyttö parka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras kauppa-aika;
Ennen luovun tyttärestä
Kuin mä luovun laivastani,
Tyttären mä toisen saan,
Vaan en saane laivaa.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa,
Näki emon kävelevän,
Pitkin meren rantaa:
„Oi oi, oi oi, maammoseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata leh-
mää,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Lapsesi lunastimeksi!“

„Eipä, tyttö parka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras maito-aika;
Ennen luovun tyttärestä
Kuin mä luovun lehmästani,

Tyttären mä toisen saan,
Vaan en saane lehmää.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa,
Näki veikon kävelevän
Pitkin meren rantaa:

„Oi oi, oi oi, veikkoseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata
purtta,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Siskosi lunastimeksi!“

„Eipä, sisko raukka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras kauppa-aika;
Ennen luovun siskostani
Kuin mä luovun purrestani,
Sisaren mä toisen saan,
Vaan en saane purtta.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa,
Näki siskon kävelevän
Pitkin meren rantaa:
„Oi oi, oi oi, siskoseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata pir-
taa,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Siskosi lunastimeksi!“

„Eipä, sisko parka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras ku'onta-aika;
Ennen luovun siskostani
Kuin mä luovun pirrastani,

Sisaren mä toisen saan,
Vaan en saane pirtaa.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa,
Näki vävyn kävelevän
Pitkin meren rantaa:
„Oi oi, oi oi, vävyseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata
jousta,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Natosi lunastimeksi!“

„Eipä, nato parka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras metsä-aika;
Ennen luovun naostani
Kuin mä luovun jousestani,
Natosen mä toisen saan,
Vaan en saane jousta.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa,
Näki miniän kävelevän
Pitkin meren rantaa:
„Oi oi, oi oi, minjäseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Millä mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata
maljaa,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Natosi lunastimeksi!“

„Eipä, nato parka,
Ei sinun lunastimeksi
Eikä pääsi päästimeksi,
Paras juonta-aika;
Ennen luovun naostani
Kuin mä luovun maljastani,

Natosen mä toisen saan,
Vaan en saane maljaa.“

Neitonen, neitonen,
Itkee ja huokaa
Verikoiran venehessä,
Punaparran purtilossa,
Näki sulhon kävelevän
Pitkin meren rantaa:

„Oi oi, oi oi, sulhoseni,
Lunasta minua poies!“

„Mitästä minulla ompi,
Jolla mä sinun lunastan?“

„Onhan sulla kolme koreata
kontua,

Pane paras panttiin,
Minun pääni päästimeksi,
Neitosi lunastimeksi!“

„Panen, panen, neitoseni,
Panen parahan konnun
Sinun pääsi päästimeksi,
Neitoni lunastimeksi;
Ennen luovun konnustani
Kuin mä luovun neiostani,
Saanhän minä konnun toisen,
Vaan en saane neittä.“

Pani parahan konnun,
Lunasti neion poies
Verikoiran venehestä,
Punaparran purtilosta.

Neito koston toivotteli:
„Luoja koston suokoon,
Taaton laiva levetköhön,
Paras kauppa-aika,
Äitin lehmä ehtyköhön
Keskikesän aika,
Veljen pursi kaatukohon
Paras sota-aika,
Siskon pirta taittukohon
Paras ku'onta-aika,
Vävyn jousi katketkohon
Paras metsä-aika,
Minjän malja haletkohon

Paras juonta-aika,
Sulhon kontu kostukohon,
Yletköhön, hyötyköhön,
Kovimpana hallavuonna,
Nälkävuonna voimatonna!"

31. III. Lunastettava neito.

Neitonen kojussa istui,
Sekä istui että itki,
Katkovi kätösiänsä,
Sormiansa murtelevi;
Katsoi ylös taivahalle,
Taivahalla päivä paistoi,
Katsoi alas maarajoille,
Vene matkoi maarajoilla:
„Tuo on taattoni venonen,
Tules, taatto, ottamahan,
Hyvä taatto, rakas taatto,
Peri minua täältä!"

Taatto taisi vastaella:
„Enkä ota enkä taia;
Venonen on vettä täynnä,
Laivani lahoperäinen,
Maammosi tulee jäleltä;
Maammon venot vetrehemmät,
Maammon airot armahammat,
Maammon soutimet somemmat."

Neitonen kojussa istui,
Sekä istui että itki...
Katsoi alas maarajoille,
Vene matkoi maarajoilla:
„Tuo on maammoni venonen,
Tules maammo ottamahan,
Hyvä maammo, rakas maammo,
Peri minua täältä!"

Maammo taisi vastaella:
„Enkä tule enkä joua,
En ota venoseheni,
Venonen on vettä täynnä,
Veljesi tulee jäleltä;

Veljen venot vetrehemmät,
Veljen airot armahammat,
Veljen soutimet somemmat."

Neitonen kojussa istui,
Sekä istui että itki...
Katsoi alas maarajoille,
Vene matkoi maarajoilla:
„Tuo on veikkoni venonen,
Tules veikko ottamahan;
Hyvä vello, rakas vello,
Peri minua täältä!"

Veikko taisi vastaella:
„Enkä tule enkä joua,
Laske en sua laivahani,
Laiva on täysin lastattuna,
Siskosi tulee jäleltä;
Siskon venot vetrehemmät,
Siskon airot armahammat,
Siskon soutimet somemmat."

Neitonen kojussa istui,
Sekä istui että itki...
Katsoi alas maarajoille,
Vene matkoi maarajoilla:
„Tuo on siskoni venonen,
Tules sisko ottamahan,
Hyvä sisko, rakas sisko,
Peri minua täältä!"

Sisko taisi vastaella:
„Enkä tule enkä joua,
Et mahu venoseheni,
Veno on pieni, sie oot suuri;
Sulhosi tulee jäleltä;
Sulhon venot vetrehemmät,
Sulhon airot armahammat,
Sulhon soutimet paremmat."

Neitonen kojussa istui,
Sekä istui että itki,
Katkovi kätösiänsä,
Sormiansa murtelevi;
Katsoi ylös taivahalle,
Taivahalla päivä paistoi,
Katsoi alas maarajoille,

Vene matkoi maarajoilla:
„Tuo on sulhoni venonen,
Tules sulho ottamahan,
Hyvä sulho, rakas sulho,
Peri minua täältä!”

Sulho taisi vastaella,
Itse noin sanoiksi saatti:
„Tulen, tulen, kultaseni,
Kyllä mahut, marjaseni,
Tule tuvan siivojaksi,
Lattian lakaisiaksi,
Taikinan taputtajaksi,
Leivän paksun paistajaksi,
Taarin tuojaksi tupahan,
Olutkannun kantajaksi,
Vuotehen levittäjäksi,
Kainaloiseksi kanaksi!”
Jouti sulho ottamahan,
Sulhon venot vetrehimmät,
Sulhon airot armahimmat,
Sulhon istuimet ihalat.

Sulho otti venosehensa,
Neiti noin sanoiksi virkki:
„Kokka poies katketkohon,
Kokka taattoni venosta,
Varaksi sulhon venosen;
Perä poies lohketkohon,
Perä maammoni venosta,
Varaksi sulhon venosen;
Laita poies lähteköhön,
Laita veikkoni venosta,
Varaksi sulhon venosen;
Pohja poies puhketkohon,
Pohja siskoni venosta,
Varaksi sulhon venosen!”

32. Lalmanti ja Inkeri.

Lalmanti, iso ritari,
Varosi vakahan neion,

Piennä piian pestaeli,
Inkerin, ihanan immen;
Antoi kättä kätkyessä,
Kapalossa kaupan laati,
Isoin kihloin kihlaeli,
Suurin sormuksin lunasti.

Läksi itse muille maille,
Kantoi hahtehen kalunsa,
Neuvoi siitä neitoansa,
Lähtiessänsä varotti:
„Kasva, neito, kaunihisti,
Alla varjon vanhempaisi,
Jos mä viivyn viikommanki,
Kauvemmaksiki katoisin;
Kokottele vuotta viisi,
Vuotta viisi, vuotta kuusi,
Sekä seitsemän kevättä,
Kanssa kaheksan kesää,
Ynnä syksyä yheksän,
Talvikausi kymmenettä!
Vaan jos kuulet kuolleheni,
Kaiketi katoneheni,
Ottaos toveri toinen,
Elkösä pahempatani,
Elkösä parempatani,
Ota muuten muotohittas!”

Lalmanti, iso ritari,
Astuvi aluksehensa,
Laski laivan lainehille
Mennäksensä muille maille,
Suurille sotakeoille,
Miesten tappotanterille.

Eerikki, vähä ritari,
Valekirjat kannatteli,
Valekirjat kiiruhusti,
Saatteli valesanommat:
„Lalmanti on soassa voittu,
Pantu maahan paineluissa.”
Kenpä neien naittajaksi,
Itkettäjäksi ihanan? —
Suku suuri naittajaksi,
Itkettäjäksi ihanan;

Itketti ihalat silmät,
Vetytti punaiset posket.

Väen kihlat kannettihin,
Väen sormus vaihettihin,
Väen ois vihille viety.
Neito itki eikä mennyt,
Saatu ei mielin eikä miehin,
Eikä uljahin urohin,
Ei valittuin vallasnaisin
Eikä neitsyin kaunokaisin.

Nousi neito nostamatta
Yliselle yksinänsä,
Istuyi luhin solassa,
Sekä istui että itki,
Katsoi iän, katsoi lännen,
Katsoi poikki pohjosehen,
Näki mustasen merellä,
Sinertävän lainehilla:
„Jos sä lienet ve'en vaahti,
Vesi, vaahtesi kaota;
Jos sä lienet lintuparvi,
Niin sä lähe lentämähän;
Jos lienet kalainen karja,
Purstoin pohjahan poraha;
Vaan jos lienet Lalmantini,
Tule pursi puittomia,
Laske väljiä vesiä,
Laske näille valkamoille!“

Tuli pursi puittomia,
Laski väljiä vesiä:
„Tuo on pursi Lalmantini;
Tunnen nastan, tunnen purren,
Tulennasta, laskennasta,
Toisen puolen purjehesta,
Uus' on toinen purjepuoli,
Toinen silkkiä sinistä,
Silkki Inkerin kutoma,
Oman käen kaiehtima.“

Inkeri alas luhilta,
Kaapsahellen kartanolle,
Näki nuoren veljyensä:
„Minun nuori veljyeni,

Ota ohrilta orisi,
I'ulta ikilihava,
Maatajalka maltahilta,
Lähe vasta Lalmantia!“

Tuop' on nuori veljykkäinen
Otti ohrilta orihin,
Läksi vasta Lalmantia,
Lausui Lalmanti ritari:
„Terve nuori nääntämiesi,
Kuinka Inkeri elävi?“
„Hyvin Inkeri elävi:
Viikkokaus' on häitä juotu,
Toinen lahjoja laeltu,
Kolmatta on kuoleteltu,
Ei ole vihille saatu
Kanssa Eerikki ritarin.“

33. Rahaseppä ja odottava neitosensa.

Rahaseppä, maan itara,
Rahoi neion kätkyessä,
Antoi kättä kätkyessä,
Sanan saunan lautasilla:
„Kasva, neito, minussa mielin,
Minulle vartta valmistele,
Jos mä viivyn viikommanki
Ulkomailla ollessani!“

Rahaseppä, maan itara,
Tuosta suorihe sotahan,
Laittelihe laivan päälle,
Sotamaille soutamahan;
Viipyi siellä viisi vuotta,
Kaiketi kaheksan vuotta.

Neito kasvoi kaunihisti
Luona ehtoisen emonsa
Sanan saamatta soasta,
Viestin maalta vierahalta.

Neito kasvoi kaunihisti,
Etsi hän emonsa päätä
Illan suussa suntakina,

Katsoi ulos ikkunasta
Vesivietrojen välitse,
Alta muien astioien,
Keksi kykkärän merellä,
Sinervän meren selällä.

Neito tuiskahti tuvasta,
Katselevi kartanolla,
Mikä kykkärä merellä,
Sinerväinen lainehilla:
„Jos sä lienet lehtipielys,
Niin sä lennä lehtilöiksi;
Kun sä lienet heinäpielys,
Niin sä kaau karhe'iksi;
Kun sä lienet rosvolaiva,
Niin sä pohjahan pulaha;
Kun ollet minun omani,
Soua tänne rantuelle!“

Katselevi, outtelevi;
Ei se ollut lehtipielys,
Lehtipielys, heinäpielys,
Eikä laiva, rosvolaiva,
Olipa oma armahansa,
Armahansa, outtamansa,
Sousi laivan rantuelle,
Läksi maalle laivastansa.

„Terve, terve, minun omani!
Mitä kuuluvi sotahan?“ —

„Jumala soat sovitti,
Luoja laitteli hyvästi;
Vihollinen voitettiin
Ja rauha rakennettiin.“

34. Annikki ja Kesti.

Annikki, Turusen neiti,
Istui Turun sillan päässä,
Lauloi Turun neitosille,
Neuvoi kaupungin kanoja:
Elkätte, tytöt typerät,
Niin kuin mie typerä tyttö,

Reivin reistoihin ruvetko,
Kauppamiesten kainaloihin;
Elkättehän, nuoret neiot,
Vastakasvavat kanaset,
Uskoko uron sanoja,
Miehen valskin vannonnoita,
Pettävi uro sanansa,
Mies valski valansa syöpi.

Kun olin nuorna neitosena,
Kukkana ison kotona,
Istuin mie Turun korolla,
Turun kosken korvaksella,
Loin silmäni selälle,
Käänsin päätä päivän alle,
Näin purren purjehtivan
Sekä vieryvän venosen:
„Oisko tuo isoni pursi,
Tahi velloni venonen?“

Aloin teetellä teloja,
Varustella valkamoita,
Sinisiä siltapuita,
Punaisia puolapuita,
Laskea isoni laivan
Tahi velloni venosen,
Tekemilleni teloille,
Valmihille valkamaille.

Ei ollut isoni pursi
Eikä velloni venonen,
Oli pursi, Kestin pursi,
Miehen vierahan venonen.

Kesti purresta puhuvi,
Venehestä veskoroivi:
„Tule, neito, purteheni,
Astuos alukseheni!“

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanalla tällä:
„Eipä käsenyt emoni
Tätä lasta laivahasi,
Purtehen meristen miesten,
Joutomiesten juoniloihin.“

Kesti purresta puhuvi:
„Lähe pois, elekä huoli,

Tule minun turvihini,
 Käy käsivarrelleni,
 Pohatalle puolisoksi,
 Kauppamiehelle kanaksi!“

Minä vasten vastaelin:
 „Jos lähen venosehesi,
 Mull' ompi kiviset kengät,
 Sukat sukkuiset sisässä,
 Polen puhki puisen purren,
 Halki haapaisen venehen,
 Kivisillä kengilläni,
 Sukillani sukkuisilla.“

Kesti saattavi sanoa,
 Itse purresta puhuvi:
 „Polkisitko purren puhki,
 Halki haapaisen venoni,
 Kyll' on päiviä kesässä,
 Sykysyssä vietinkiä,
 Milloin pursi paikatahan,
 Veno lauoin veistetähän.“

Kesti arkkunsa avasi,
 Kimahutti kirjokannen,
 Antoi mulle pienen paian,
 Pienen paian palttinaisen;
 Niin se paita pellavainen
 Vaati verkaista hametta,
 Niin se verkainen hamehut
 Vaati vyötä kullatuista,
 Niin se vyöhyt kullatuinen
 Tahtoi raskasta raha'a,
 Niin ne raskahat rahani
 Tahtoi nuorta kauppamiestä.

Niin mun kerran Kesti petti,
 Mie menin keralle Kestin,
 Kauppamiehelle kanaksi,
 Pohatalle puolisoksi,
 Vasten kieltoa emoni,
 Varotusta vanhempani.

Syötin Kestin, juotin Kestin,
 Talven syötin talkkunoilla,
 Sykysyn sianlihoilla;
 Hankin voit, tupakan ostin,

Lihat hankin, leivät hankin,
 Kalat hankin kaikenlaiset.

Kesti taisi talven syöä,
 Sekä syöä jotta juoa,
 Paljon pantua olutta
 Ruokia rakennetuita,
 Söi mun syötetyt sikani,
 Joi mun joulutynnyrini,
 Vuotteli kesän tuloa,
 Tuota toivoi Kestin laiva,
 Kestin laiva, Kestin lapset,
 Kestin entinen emäntä.

Muut kaikki kesää toivoi,
 Vuotteli kesän tuloa,
 Yksin pelkäsi petäjä,
 Kuorensa kolottavaksi,
 Varaeli vastaskoivu
 Oksansa otettavaksi.

Kesti vuotteli kesä'ä,
 Kun tiesi kesän tulevan
 Kantoi hahtehen kalunsa,
 Venehesen vei omansa,
 Lykkäsi venon vesille,
 Veti päälle purjehia,
 Itse istuihe perähän,
 Laittelihe laskemahan,
 Heitti raukan rannikolle,
 Verevän vesikivelle,
 Kultansa kujertamahan,
 Kaunoisensa katsomahan,
 Ijäksensä itkemähän,
 Kuuksensa kujertamahan.

Tuli tuuli tuolta maalta,
 Puhui purjehen sijahan,
 Työnti laivan lainehille,
 Ulommaksi uittelevi;
 Minä raukka rannikolla,
 Vienonen vesikivellä,
 Itkin äänellä isolla
 Sekä Ukkoa rukoilin:
 „Nosta, Ukko, säien voima,
 Aalto ankara kohota,

Hurja'a hukuttamahan,
Mielipuolta painamahan;
Tuo, Jumala, pohjatuuli,
Nosta tuuli luotehelta,
Tuuli lännestä lähetä
Sekä isketä iästä,
Vie venonen kallellehen,
Sysäele syrjällehen!"

Tuo Ukko, ylinen herra,
Nosti pilven luotehelta,
Nosti suuren säien voiman,
Aallon ankaran kohotti,
Kaatoi laivan kallellehen,
Sysähytti syrjällehen.

"Kutti, kutti, keito Kesti,
Sehän oikein olikin,
Niin sun kävi, kuin pitiki:
Ei ole aina Annin armot,
Annin urmot, Annin tyynyt,
Ei ole Annin pää-alaiset,
Eikä Annin kirjavaipat;
Anni ei nyt suuta anna,
Meren aalto antelewi,
Meren on tyrsky tyynynäsi,
Meren vaahti vaippanasi,
Aalto pää-alaisinasi."

35. Klaus Kurki ja Elina rouva.

Elinainen, neitsy nuori,
Meni aittahan mäelle,
Vaskivakkanen käessä,
Vaski-avain vakkasessa:
„Tuollapa tulee Klaus Kurki,
Laukon ylpeä isäntä.“ —

„Mistäs tunnet Klaus Kurjen,
Onko hän elikkä muita?“ —
„Tulennasta tuiman tunnen,
Jalon jalkansa polusta.“ —

„Eikös muita ylpeöitä,
Kuin vaan Laukon Klaus Kurki?“

Klaus tuo rannalta tulewi,
Ajoin kohti kartanoa;
Viisi veljestä Elinan
Istuit kaikki pöyän päässä,
Nousit kaikki katsomahan,
Läksit vastahan pihalle.

Klaus tuo tuli pihalle,
Joukon kanssa kartanolle,
Sa'an saattomiehen kanssa,
Sa'an satula-urohon,
Miehet kultamiekoissansa,
Hevoset hopeapäissä:

„Onko teillä neiti myyvä,
Piika pietty minulle?“ —

„Ei neittä mäellä myyvä,
Panna kaupan kartanolla,
Hevot myyähän mäellä,
Luukaviat kartanolla;
Onhan meillä tupiaki,
Tupa meill' on yljän tulla,
Tupa tulla, toinen mennä,
Talli on hevoset panna,
Vaja varsat valjutella,
Naulat laskea satulat.“

Klaus lähtevi tupahan,
Polki jalan portahalle,
Miekalla oven avasi,
Tupellansa kiinni tunki:

„Onko teillä neiti myyvä,
Piika pietty minulle?“

Äiti nuoren Elinaisen
Klaus Kurjelle kumarsi:
„Ei ole meillä neittä myyvä
Eikä piikaista pietty;
Meill' on piiat piskuisia,
Vielä kesken kasvavia.“ —

„Ompa teillä nuor' Elina
Kyllä vahva varreltansa,
Avioksi auttavainen;
Annappa tuo nuor' Elina!“ —

„Oh mun äiti kultaseni,
El' anna minua Klaulle!“ —

„Ei taia vähä Elina
Panna työhön palkollista,
Ruokkia perettä suurta,
Kaita tarhakarjojasi.“

„Eikä tarvitse Elinan;
Onhan siellä Kirsti piika,
Antakohon Kirsti piian
Panna työhön palkollisen,
Ruokkia talon perehen,
Kaita kanssa tarhakarjan.“ —

„Kyll' on siellä Kirsti piika,
Laukon entinen emäntä,
Se mun polttaisi tuleessa,
Kovin päivin kuolettaisi.“ —

„Ei ole Kirsti ennenkähän
Toista polttanut tuleessa,
Kovin päivin kuolettanut;
Ei ole ennen eikä vasta.“

Kukas kuitenkin on hullu,
Kukas muu kuin piika raukka,
Jos ei hullu, niin on houkka:
Otti kihlat, antoi kättä,
Käsiten Klaun käessä
Kävi Klaun kartanolle.

Kirsti katseli lasista,
Västarästä välkisteli:
„Oh, jos jollain lailla saisi
Tuon välin pahenemahan,
Ennenkuin avaimet annan,
Toisen käskyllä kävelen.“

Toist' ei tuohon tarvittuna,
Itse Kirsti keinon keksi,
Lähti hän Klaun puheille:
„Ohoh Klaus kultaseni,
Vähän kyllä sinä tieät:
Uolevi emännän makasi,
Nuoren Elina emännän,
Hyvän rouvan renki roisto.“

„Oh mun Kirsti piikaseni,
Jospas tuottelet toeksi,

Minkä saattelit sanoiksi,
Sinun silkkihin puetan,
Elinan tuleessa poltan;
Viisi verkaista hametta
Annan sinun käyäksesi
Ennenkuin Elina rouvan,
Kätehes avaimet annan
Ennenkuin Elina rouvan.“

„Ohoh Klaus kultaseni,
Aja Aumasten laolle,
Pienten niittusten perille,
Sano kauvas kulkevasi,
Monet viikot viipyväsi
Keräjissä Pohjanmaalla,
Niinpä tuottelen toeksi,
Minkä saattelin sanoiksi.“

Klaus Kurki, kurja miesi,
Teki työtä käskettyä,
Kävi rouvan kammarihin:
„Oh mun vähä Elinani,
Viile voita vakkasehen,
Sääli säkkihin evästä,
Liikkiö sianliha'a,
Karpio kananmunia,
Matkahan mun mennäkseni,
Keräjihin Pohjanmaalle!“

„Oh mun Klaus kultaseni,
Ele siellä kauvan viivy,
Viikot on viimeiset minulla,
Päivät vielä viimeisemmät;
Astu puoli saappahassa,
Astu toiste toinen puoli,
Puhu puolilla sanoilla,
Puhu toiste toinen puoli,
Syö puoli evähistäsi,
Syö toiste toinen puoli,
Juo puoli pikariasia,
Juo toiste toinen puoli,
Niin sä paremmin palajat
Pohjan noitien parista.“

Elina emäntä rouva
Säälei säkkihin evästä,

Viilsi voita vakkasehen,
Liikkiön sianliha'a,
Karpion kananmunia;
Klaus lähtevi ajohon,
Ajoin Aumasten laolle,
Pikku niitusten perille.

Kirsti tuo kotahan lähti
Pienten vaatetten pesolle,
Paitojen Elina rouvan.

Kuului kolkkina koasta,
Paukkina patatuvasta,
Kävi rouva katsomahan
Mitä tuolla kolkitahan:

„Oh mun Kirsti piikaseni,
Mitä kolkit niin kovasti,
Paukutat patojen luona?“ —

„Huoran huopia virutan,
Pahan vaimon vaattechia.“

„Ele Kirsti, piikaseni,
Kolki niitä niin kovasti!“

Kirstipä tähän mutkan muisti,
Kolkki vieläki kovemmin.

„Ele kolki, Kirsti huora,
Paitojani niin pahasti,
Niit' ei ole täällä tehty,
Vaan on äitini kotona!“

„Huorat ne hyvät piiat,
Vaan ei portot puoletkahan;
Olispa minun lukua,
Vaikka parka palkollinen
Hoettaisi huoraksiki,
Itseki isot emännät
Ovat orjien ohessa,
Pitkäpartojen parissa.“

Itkusilmissä Elina
Tuli rannalta tupahan,
Kirsti kiiruhti perästä:
„Oh mun rouva kultaseni,
Ottakasme orjat työstä,
Häijyt härkien perästä,
Pietään pitoset pienet,
Kanssa kempit kestijuhlat;

Niin tääll' ennenkin on tehty,
Kun oli matkoilla isäntä.“ —

„Ohoh Kirsti piikaseni,
Tehe itse, kuinkas tahot,
Niinkuin teit minua ennen;
Iske kaikki muut tynnyrit,
Se vaan jätä iskemättä,
Jok' on pantu minua varten!“

Kirstipä tuohon mutkan muisti:
Sen hän sitte ensin iski.

„Ohoh Kirsti, piikaseni,
Toisin tehit, toisin käskin.“

„Oh mun rouva kultaseni,
Minne teen mä yösijanne;
Teenkö uutehen tupahan,
Ylimmäisen holvin päälle?“

„Ele tee uutehen tupahan,
Ylimmäisen holvin päälle,
Tee kuin ennenkin olet tehnyt
Sijani Klaun tupahan!“ —

„Siell' on pyssyt paukkavaiset,
Siellä miekat välkkäväiset,
Siellä kaikki surmarauat,
Terävät terä-asehet.“ —

„Pyssyt on surmana soassa,
Miekat miehien käsissä,
Tuttuna ovat tuvassa,
Kammarissa kaunihina,
Tee vaan sinne yösijani;
Pane kaksin villavaipat,
Pane kaksin korvatyynyt,
Kaksin liinaiset lakanat!“

Kirstipä tähän mutkan muisti:
Pani viiet villavaipat,
Viiet pani korvatyynyt,
Viiet liinaiset lakanat.

Elina levolle lähti:
„Ohoh Kirsti piikaseni,
Etpäs tehnyt niinkuin käskin,
Pani viiet villavaipat,
Pani viiet korvatyynyt,
Viiet liinaiset lakanat.“

Kirsti lähti kammarista,
Meni Uolevin tupahan:
„Uolevi ylimysrenki,
Tulkatte Klaun tupahan,
Siellä teitä tarvitahan,
Kiiruhusti kutsuttihin.“

„Mitästä mä siellä tehnen?“ —
Meni hän sinne arvollansa,
Kirsti kiiruhti perässä,
Yheksät lukut lukitsi,
Takateljen kymmenennen.
Niin juoksi Aumasten laolle,
Pikku niittusten perille:
„Ohoh Klaus kultaseni,
Jo nyt tuottelin toeksi,
Minkä saattelin sanoiksi:
Ompa Uolevi nytki siellä
Kahen kesken rouvan kanssa,
Orjat Uolevin luvalla
Kestitsevät keskenänsä.“

Klaus kohta kotia riensi
Alla päin, pahoilla mielin,
Otti tulta tervaksehen,
Tulta tuohe'en viritti,
Pisti tulen nurkan alle,
Valoi alle valkeata.

Elinainen, nuori rouva,
Pisti sormensa lasista,
Vihkisormus sormessansa:
„Ohoh Klaus kultaseni,
Ele sormustas kaota,
Jossas kantajan kaotat!“

Klaus Kurki, kurja miesi,
Veti miekkansa tupesta,
Raappasi terävän rauan,
Laski oitis sormen poikki.

Elinainen, nuori rouva,
Piti lastansa lasista,
Itkeväistä ikkunasta:
„Ohoh kulta, Klaus kulta,
Ele polta poikalastas,
Jossas poltat pojan tuojan!“ —

„Pala, portto, poikinesi,
Tulen lautta lapsinesi!
Se ei ole minun poika,
Uolevin se ompi poika.“

Elinainen, nuori rouva,
Herra Jesusta rukoili:
„Ohoh Herra Jesus kulta,
Anna, armas Herra Jesus,
Että äitini näkisin;
Palakohon kaikki paikat,
Tämä vettä vuotakohon,
Siks ett' äitini näkisin!
Ohoh Uoti veikkoseni,
Juokse jou'u Suomelahan,
Käske tänne äitiäni,
Puhu paremmin, kuin ompi!“

Uoti otti mennäksensä;
Sekä juoksi jotta joutui,
Pian juoksi järven poikki,
Tuli tuonne Suomelahan:
„Ohoh muori kultaseni,
Rouva teitä sinne kutsui.“

Nousi hän pian vuotehelta,
Alkoi päällensä pukea:
„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka hamihin hametta,
Hame aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“ —

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka sukin sukkiani,
Sukin aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“ —

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka kengin kenkiäni,
Kengin aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“ —

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka tröijyn tröijyäni,
Tröijyn aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka myssyn myssyäni,
Myssyn aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“ —

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

„Voi minua, vaimo valju,
Kuinka levin liina'ani,
Levin aina eestakaisin;
Kuinka liekään tyttäreni!“ —

„Hyvin kyllä, muori kulta,
Hyvin ennen, nyt paremmin.“

Sai muori pukeneheksi,
Siitä lähtivät ajohon,
Tulit Suomelan lahelle:
„Voi minua, vaimo valju,
Savu Laukosta näkyvi,
Savu Klaun kartanosta;
Mitä tuolla tehtänehen
Noin sakean savun kanssa!“ —

„Kukot siellä kultatahan,
Kanan pojat koltatahan,
Lampaita lahatahan,
Sianpäitä paistetahan,
Pienen prinsin ristimiksi,
Pienen poikasen pioksi.“

Tuli Laukon kartanolle,
Laski maahan polvillensa
Etehen oman vävynsä:
„Oh mun Klaus kultaseni,
Ota pois tulesta poika,
Vaka vaimo valkeasta!“

„En ota porttoa tulesta
Enkä lautan lastakahan;
Poltan porton poikinensa,
Kansan lautan lapsinensa.“

„Ele polta, Klaus kulta;
Anna mennä muille maille
Elkiänsä piilemähän,
Töitäsä häpeilemähän!“

Kirsti tulla kiirehtivi:
„Ele vainen, Klaus kulta!
Pane jauhoja pahoja,
Tervatynnyri lisäksi,
Ne heitä tulen sekahan,
Että paremmin palaisi!“

„Oh mun vähä Elinani,
Ohoh lapsi parkaseni,
Miks' et ollut mielin kielin,
Mielin kielin Kirstin kanssa!“

„Ohoh äiti kultaseni,
Ei ole syytä pientäkähän,
Ei vikaa vähäistäkähän,
Ei ees neulan silmättömän;
Tein kaikki, minkä taisin,
Vielä päälleki vähäisen. —
Ole kiitetty, Jumala,
Ylistetty, Jesus kulta,
Kun torjuit tuliset liekit,
Että vielä viimeiseksi,
Kovan kuoloni e'ellä,
Nähä sain äitini silmät!“

Olis ottanut hyvästi,
Sanonut sanasen vielä
Itkeväälle äitillensä,
Vaan jo raukesi samassa,
Lensi liekkien sisähän,
Vaipui ilmi valkeahan.

Se oli meno nuoren rouvan,
Nuoren Elina emännän,
Jok' oli kaunis kasvoiltansa,
Kaunis kaikilta tavoilta.
Kauvan häntä kaivatahan,
Ijän kaiken itketähän;
Itku ei Laukosta laka'a
Valitus Vesilahesta.

Se oli loppu nuoren rouvan,
Kanssa pienen poikalapsen;

Kului tuskin puoli kuuta,
 Vieri kaksi viikkokautta,
 Hevosia tallin täysi,
 Nautoja navetan täysi,
 Kuoli kaikki korsi suuhun,
 Kaatui kaurojen nojalle.

Klaus Kurki, kurja miesi,
 Miesi kurja ja kamala,
 Istui aitan kynnyksellä,
 Sekä istui että itki.

Jesus köyhänä käveli:
 „Mitäs itket, Klaus Kurki?“ —

„Kyll' on syytä itkemistä,
 Vaivoja valittamista:
 Uskoin huoran houkutukset,
 Pahan vaimon vaakutukset,
 Poltin oman puolisoni,
 Sytytin syleni täyen,
 Poltin pienen poikaseni,
 Vastakannetun kaotin.“

„Kyllä tieän Elina rouvan.“ —

„Missäs on Elina rouva?“

„Tuollapa on Elina rouva
 Ylisessä ymmärkissä,
 Tuolla taivahan talossa,
 Jalan juuressa Jumalan,
 Kuuen kynttilän e'essä,
 Kulta kirjanen kä'essä,
 Pikku poikanen sylissä,
 Uolevi oven e'essä;
 Tieän myöski Klaus Kurjen.“ —

„Kussast' omppi Klaus Kurki?“

„Tuoll' on, tuolla Klaus Kurki
 Alisessa helvetissä,
 Pimeässä loukkosessa,
 Kannukset vähän näkyvät,
 Pikkaraista pilkottavat,
 Jalat alta kuumottavat.

Vielä tieän Kirsti huoran:
 Tuoll' on, tuolla Kirsti huora
 Alisessa helvetissä,
 Alimmaisen portin alla;

Palmikot vähän näkyvät,
 Kultarihmat kuumottavat.“

Klaus Kurki, kurja miesi,
 Mies on kurja ja kamala,
 Satuloittavi orihin,
 Istui selkähän hevosen,
 Pisti pillit säkkihinsä,
 Soitti suolla mennessänsä,
 Kajahutti kankahalla,
 Järähytti järven päässä,
 Ajoi päin sula'a merta,
 Alle aaltojen syvien.

Se oli meno nuoren miehen,
 Kanssa naineen urohon;
 Kirsti huora kiiruhusti
 Häntärakkina perässä.

36. Antero ja Kaloniemen neito.

Antero ylinen ylkä,
 Ylimmäisen miehen poika,
 Otti tallista orihin,
 Ratsun kultahan rakensi,
 Lähteäksensä käkesi,
 Mennä konnusta kosihin,
 Konnun kuulua tytärtä,
 Kaloniemen neittä nuorta.

Iso kielsi, emo epäsi,
 Kielsi veljet ja sisaret,
 Varottivat lähtemästä
 Kaloniemen neitosihin:
 „Ei sua suvaita siellä,
 Neittä ei anneta sinulle.“

Toki läksi, ei totellut,
 Ajoi vasten, ei varannut,
 Ajoi vasten vaaruksia,
 Kohti miehiä kovia.

Rahoi neion, tinki neion,
 Nosti neion ratsahille,

Hypytti hyvän selälle,
Toi neion ison kotihin.

Vieri tuosta viikon päivät,
Tauti neitosen tavotti,
Tuosta vointui vuotehelle,
Alkoi villoilla virua.

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Kävi noi'illa Wirossa,
Nartsi Narvan tietäjillä:
Sanoi noita kuolevaksi,
Arpoja paranevaksi.

Tuli tuolta takaisin,
Matkasi omille maille,
Kirkko vastahan tulevi,
Kilkahteli kirkon kellot,
Antero kysyttelevi,
Mitä kellot kilkkaeli.

Kirkon katsoja kavala,
Kirkon vahti varsin viisas,
Tuopa vasten vastaeli,
Sanoin laati, noin saneli:
„Sitä soivat kirkon kellot,
Parkuvat papin pasunat,
Ken viimein kävi vihillä,
Pariskunsin pappilassa,
Kohta tänne kaimatahan,
Alla nurmen nukkumahan.“

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Puri huulta, väänsi päätä,
Läksi eelle kulkemahan.

Teki matka'a vähäisen,
Jo tuli liki kotia
Kuuli koissa kolkettavan,
Veräjillä veistettävän:
„Mitä veistät, veljyeni,
Lakutat, emoni lapsi,
Vai veistät sotivenoa,
Sotikantta kalkuttelet?“ —

„En veistä sotivenoa,
Sotilaiva'a lakuta,

Veistän kuollehen kotia,
Katonehen kartanoa.“

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Puri huulta, väänsi päätä,
Meni tuimana tupahan;
Neito kolkassa makasi,
Kutrotukka kuoliana.

Antero ylinen ylkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Iski kahta kämmentänsä
Kuin on kahta kalman usta,
Viskoi viittä sormeansa
Kuin viittä Wiron vipua,
Veti veitsen reieltänsä,
Tempasi tupesta tuiman,
Sen hän iski itsehensä
Syvältä syän-alahan;
Niin he kaksin kaimattihiin,
Yhellähän hauattihiin.

Kun he sitten hauattihiin
Maan alle maka'amahan,
Yksi puron tälle puolen,
Toinen puron tuolle puolen,
Nousi siitä nuori koivu
Kumpaisenkin hauan päälle,
Juuret yhtehen junivat,
Latvat toinen toisihiinsa;
Hakattihiin koivut maahan,
Lastut lensi toisihiinsa.

37. Katri ja Hannus.

Katri kaunis, neito nuori,
Tuo kauvan kotona kasvoi,
Kukkana ison ko'issa,
Marjana emonsa mailla.
Kävi yöksi lepäämähän
Luhtihin lukollisehen,
Tuonne sääti sänkyänsä
Yliselle yksinänsä.

Hannus saaren Saksalainen,
Veitikkä, verevä poika,
Tuo tulevi iltaisella
Katrín kaunihiin kotihin
Pyytöjänsä pyytämästä,
Hirviä ajelemasta;
Astuihen alitupahan,
Siinä yön levätäksensä.

Kysyvi talon väeltä:
„Missäs Katrína talosta?“ —
„Jo on Katrína makuulla,
Yheksän lukon takana,
Alla viien villavaipan,
Päällä kaatterin kaheksan.“

Hannus saaren Saksalainen
Otti soiton seinimeltä,
Kauvan soitti kanteletta,
Ilopilliä piteli,
Ilta'a kuluttelevi,
Väkeä väsyttelävi,
Päässä pöyän paioillansa,
Aito aivinaisillansa.

Sai väen väsytyksi,
Rahvahan rauvennuksi,
Nuoren kansan nukkumahan,
Väen vanhan vaipumahan,
Meni siit' ylitupahan,
Luhtihin lukollisehen,
Missä Katrína makasi
Villaisella vuotehella,
Alla uutimen utuisen,
Alla vaipan vaskikirjan.

Voilla voiteli ovia,
Rasvalla saranarauat,
Jott' ei ukset ulvahuisi,
Saranat narahtelisi,
Kapli Katrín sängyn luoksi,
Katrín kanssa maataksensa.

Katri saattavi sanoa:
„Lähe pois, poloinen poika,
Ulos uksesta pakene,
Mull' on veitsi vieressäni,

Lyö se rikki rintaluusi,
Halki hartiolihasi.“

Hannus ei totellut tuosta,
Ain' yhä ahistelevi,
Nosti Katrín kaattuaista,
Katrín uuinta ylenti.
Katri karjaisi kovasti:
„Annappas kohotteleime,
Maotko allani makaavi,
Vai lutikat luhmonevi,
Kirput kippелеhtänevi!“

Hannus Saaren Saksalainen
Antoi Katrín kallistaita;
Tuossa Katri kallistaikse,
Veitsen seinältä sivalti,
Takaiselta puoleltansa.
Sai veitsen tuliteräisen,
Tempasi tupesta tuiman,
Syöksi miestä syän-alahan,
Vasten maksoja mahutti.

Hannus maahan maksoillehen,
Kourin koukkumaisillehen,
Veri tuiskuna tulevi,
Hurme hurstille valuvi,
Teki vuotehet verille,
Laitti sängyt lainehelle.

Antero alituvassa
Kanssa Anninsa asuvi,
Virkkoi Antti Annillensa:
„Anni, armas ystäväni,
Nouse pois maka'amasta,
Ylene uneksimasta,
Saa tuli, välehen jou'u
Katrín luoksi katsomahan,
Mitä se jymy jymähti,
Kuta se kumu kumahti;
Se kuului kuin Katrín luota
Yläältä ylituvasta.“

Nous' Anni maka'amasta,
Sai pärehen lieskan päältä,
Tulta tuhkista puhuvi,
Astuvi ylitupahan:

Hannus on maassa maksoillansa,
Kourin koukkumaisillansa,
Katri kaihossa sijassa,
Seisoi seinän viertä vasten,
Käessä verinen veitsi,
Tupetonna tuima rauta.

Emo kahta kämmentänsä:
„Voi sinä piloinen piika,
Voi mun Kaisa tyttäreni,
Jo nyt teit tuhoa työtä,
Tapoit miehen, saatoit pääsi,
Saatoit sakkohon isosi,
Huolehen hyvän emosi,
Veljesi rahan vetohon,
Kulutit isosi kullat,
Vietit veikkosi hopeat.“

Katri saattavi sanoa,
Tytär vasten vastaeli:
„Oi emoni, syöttäjäni,
Ja ehon elättäjäni,
En tehnyt tuhoa työtä,
Tuhon työt' en tuumaellut,
Saanut sakkohon isoa,
Vahinkohon vanhempia,
Itseän' iki ritahan;
Ei kulu isoni kullat,
Viere veikkoni hopeat;
Päästin päältäni häpeät,
Puistin herjat helmastani,
Valehukset varreltani,
Veikoltani vertaukset,
Sisoltani silmän kaivon.“

Viestit vierähti välehen,
Pian saatihin sanomat,
Vietihin emolle ensin,
Tuonne Hannuksen kotihin.

Emo villoja vilitsi,
Lievinkoja liepotteli;
Heitti villat vallallehen,
Liemingat leveillehen,
Juoksi Katrin kammarihin,
Äyhkyi tuonne tultuansa:

„Missä, portto, poikueni,
Mieron lautta, lapsueni?“

Katri kainosti sanovi,
Noin hän varsin vastaeli:
„Lie tuo pyytä pyytämässä,
Hirveä ajelemassa.“

„Miks on vuotehet veressä,
Sängyt täällä sääртеhessä?“ —

„Siks' on vuotehet veressä,
Siks' on sänky sääртеhessä:
Tapoin huorien hosujan,
Väрттивaimojen väjyjän.“

„Tapoit, portto, poikueni,
Tulen lautta, lapsueni,
Levittelit leivän saajan,
Auran kantajan kaotit!“

Katri saattavi sanoa,
Noin hän varsin vastaeli:
„Poistin päältäni häpeän,
Huolet haikeat emolta,
Veikolta ikuiset verrat,
Sisarelta silmän iskut.“

Emo aina arvelevi,
Vaikeroitsi vaimo vanha,
Kuinka käypi Katri raukan
Tuosta työstä törkeästä;
Katri vaan ajattelevi
Ja sanoi sanoilla näillä:
„Se jos syyksi pantanehe,
Vioiksi ve'ettänehe,
Otan pankon palttina'a,
Toisen verka'a vetäisen,
Jolla papit paijaelen,
Kumartelen kirkkoherrat,
Lahjottelen lautamiehet
Sekä tuomarit totutan
Puhumahan puoleltani,
Viereltäni virkkamahan.

Vaan jos syyksi syyetähän,
Vielä vieähän vioiksi,
Onhan suurta Suomenmaata,
Sankka'a Savon raja'a,

Pohjanmaatakin poloista,
Lapinmaata laakeata,
Piiltä mun piloisen piian,
Paeta pahoja töitä.“

Hannus Saaren Saksalainen
Sai itse sanelemahan:
„Ei ole syytä Katrinalaisen,
Minun on syyntöni omani,
Kun en kuullut kuikutosta,
Totellut Katrin sanoja.“

Säkeet 1—16 toisin:

Hannus suora Saksalainen
Oli Oulusta tuleva
Maksamasta maan vetoa,
Sulkemasta saon vetoa:
Rupesi talohon yöksi,
Tuohon Marketan kotihin.

38. Auto Kauko ja naisensa.

Auto Kauko, mies kavala,
Vilpas viisas potrukkainen,
Otti verkot olallensa,
Kalariipit rinnoillensa,
Läksi lohta pyytämähän,
Taimenta tavottamahan;
Sanoi viikon viipyvänsä,
Kaukana kalastavansa.

Maija termus, nuori mutso,
Kauvon kaunoinen miniä,
Tuonne sääti sänkyänsä,
Laati villavuoettansa,
Yheksän lukon ta'aksi,
Takasalvan kymmenennen.
Pani veitset vierehensä,
Tilalle terävät rauat,
Tuohon laskehe levolle,
Uupuvi unen sylihin.

Tuo Kauko, kavala miesi,
Eipä viikon viipynynnä,
Kaukana kalastanunna,
Tuli illalla kotihin,
Kun jo nukkui nuori joukko,
Vaipui kaikki vanha kansa.

Hiipi tuosta hiljallensa,
Vetelihe verkallensa,
Seisattihe seinän alle,
Lausuvi lasin taka'a:
„Laske tuttusi tupahan,
Kaunoisesi kammarihin!“

Maija kuuli kuiskutuksen,
Sanoi vastaten sanansa:
„En mä laske enkä huoli;
Ei ole uro koissa.“

Kauko vasten vastaeli:
„Mie olen oma urosi,
Käy ovi avajamahan,
Laske siivolla sisähän!“

Tuot' ei Maija uskonunna,
Hän vaan sängystä sätivi:
„Lähe pois pakenemahan,
Kotihisi kulkemahan!

Et ole oma uroni,
Olet huorien hakeja,
Värttivaimojen vatoja;
Kaunoni kalahan läksi,
Luotuni lohen perähän,
Armahani ahvenehen.“

Auto Kauko, mies kavala,
Tuosta suuttui ja vihastui:
Löi hän usta polvellansa,
Kamahutti kannallansa,
Takasalpa taittui poikki,
Esilukko eestä läksi,
Helähytti helmilukko
Kuin on tornin tuntikello;
Luotteleikse sängyn luoksi,
Maijan vierehen venähti.

Maija termus, nuori mutso,
Tuo on tuossa karjaisevi:

„Ulos, koira, kammarista,
Pois pakene porstuasta!“

Kun tuo tuosta ei totellut,
Maija termus, nuori mutso,
Veitsen viereltä sivalti,
Tupesta tulisen rauan,
Pisti rikki rintaluusta,
Sysäsi syäntä vasten.

Veri virtana tulevi,
Vuoti maahan vuotehelta,
Läikähti lähe punainen
Kahen puolen sängyn laian;
Kauko kaatui lattialle
Verissänsä viereskellen,
Maija pistihe pihalle,
Seinän vierehen veäikse.

Kovin haukkui Halli koira,
Peni julma julkutteli;
Ukko toisessa tuvassa
Kuulevi kumun kujalta,
Äijän äänen tanhualta,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Käyppä, akka, katsomahan,
Mikä se jyry jyrähti,
Onko varsat valloillansa,
Suitsitta emähevoiset,
Lehmät liean taittanehet,
Vai on karhu karjassasi,
Metsän lieho lehmissäsi,
Susi lammasten seassa.“

Akka arka päivälläki,
Yöllä vieläki arempi,
Turkkihinsa turveleikse,
Vaippoihin varaeleikse,
Tavotti tuhista tulta,
Ei ollut tuhissa tulta.

Sai hän piitä pikkaraisen
Sekä taula'a vähäisen,
Iski tulen tuiskahutti,
Kyven taulahan takeltui,
Pysyipä se pii pivossa,
Kävi rauta raukeasti,

Sai siitä tulen välehen,
Kävi kohta katsomahan:
Ei oo varsat valloillansa,
Suitsitta emähevoiset,
Eikä karhu karjan luona,
Susi lammasten seassa,
Näki poikansa poloisen,
Kaukon vierivän verissä;
Miniä seisoi seinustalla
Käessä verinen veitsi.

Akka arvasi asian:
„Oi sinua, vaimo parka,
Tappanut oot poikueni,
Surmannut oman urosi!“

Maija vasten vastaeli:
„Ei se ollut mun uroni,
Viel' on kaunoni kalassa,
Ainoiseni ahvenilla,
Siioilla sivulliseni,
Luotuni lohen perässä;
Tuo oli huorien hosuja,
Värttivaimojen väjyjä.“

Akka kiiruhti tupahan:
„Nouse, ukko, katsomahan,
Jo on Maija työtä tehnyt,
Tappanut oman uronsa,
Seinän all' on seisomassa
Paljahilla paioillansa,
Käessä verinen veitsi,
Päässä huntu hurmehinen.“

Ukko varsin vasta'avi:
„Käyn mä kohta katsomahan,
Annas viihtyvi vihani,
Ankara asetteleikse.“

Maija jo ajattelevi:
„Oisko tuo uroni ollut;
En tuota toeksi usko,
Kun en käyne katsomahan.“

Kävi luota katsomahan,
Tarkasti tähystämähän:
„Oi minä poloinen piika!
Jo nyt tein tuhoa työtä,

Surmasin oman uroni,
 Oman kaunoni kaotin;
 Minne nyt minä poloinen,
 Kunne kulen kurja raukka,
 Pillojani piilemähän,
 Töitäni pakenemahan?"

Mihin Maija, kuhun Maija? —
 Maija kaivon partahalle:
 „Oi kaivo, hyväinen kaivo,
 Ota, varjele minua!"

Kaivo vasten vastaeli:
 „En tohi minä otella,
 En voi varjella sinua,
 Täältä sinä löyetähän,
 Vesipangilla vetävät,
 Korvossa kotihin vievät."

Mihin Maija, kuhun Maija? —
 Maija niitylle pakohon:
 „Oi niitty, hyväinen niitty,
 Ota, varjele minua!"

Niitty vasten vastaeli:
 „En tohi minä otella,
 En voi varjella sinua,
 Kun olen kova-osainen,
 Itseki alaston aivan:
 Viikate vei viitan päältä,
 Rauta kaapi kauhtanani,
 Karvani harava haapsi."

Mihin Maija, kuhun Maija? —
 Maija meren rantuelle:
 „Oi meri, meri hyväinen,
 Ota, varjele minua!"

Meri vasten vastaeli:
 „En tohi minä otella,
 En voi varjella sinua,
 Täältä nuoret nuottamiehet
 Verkoilla sinun vetävät,
 Kontilla kotihin vievät."

Mihin Maija, kuhun Maija? —
 Maija Suomehen pakohon,
 Souti Suomen rantaselle;

Näki Suomen neitosia
 Joen suulla sotkemassa.

Kysyi Suomen neitosilta:
 „Sotkejat, sulosisoni,
 Onko Suomessa sijaista,
 Missä maata matkalaisen
 Ja levätä lentolinnun,
 Paeta pahantekejän,
 Pillosniekan piilotella?"

Suomen neiot vastasivat:
 „Ei ole Suomessa sijaista,
 Missä maata matkalaisen
 Ja levätä lentolinnun,
 Suomi on täynnä soltaatia,
 Kaikin miekan kantajia,
 Kaksin miekoin miehen vyöllä,
 Kaksin pyssylöin olalla."

Mihin Maija, kuhun Maija? —
 Maija metsähän pakohon:
 „Hyvä metsä, kaunis metsä,
 Anna sie apua mulle,
 Piilottele pillosniekka,
 Peittele pahantekejä!"

Metsä vasten vastaeli:
 „Millä mä apua annan,
 Alt' oon harva, päältä paksu,
 Täältä sinä löyetähän.
 Miehet kasken kaatelejat,
 Rankapuien raatelejat,
 Ne sun kohta koppajavat,
 Vievät kuormissa kotihin."

Eipä Maija huolikkana,
 Maija puuhun pitkimpähän,
 Haapahan hareimpahan,
 Leppähän leveimpähän;
 Tuolta Maija löyettihiin,
 Saatihiin sana kotihin.

Tuli akka kutsumahan,
 Akka puuro-altahalla:
 „Tule maahan, Maija minjä!"
 Maija puusta vastaeli:

„Ei sitä emoni syönyt,
Ei syö tyttärensäkänä.“

Tuli ukko kutsumahan
Keltaisilla kenkilöillä:
„Tule maahan, Maija minjä!“
Maija puusta vastaeli:

„Ei niillä emoni käynyt,
Ei käy tyttärensäkänä.“

Tuli kyty kutsumahan,
Kyty kylmällä rokalla:
„Tule maahan, Maija minjä!“
Maija puusta vastaeli:

„Ei sitä emoni syönyt,
Ei syö tyttärensäkänä.“

Otettiin Maija puusta
Ja tulehen tuomittihin,
Maija ei pala tulessa,
Nimi kaunis ei katoa;
Tuotihin tulesta Maija
Ja vetehen viskattihin,
Maija ei uppoa vetehen, —
Nimi kaunis ei katoa.

Lakihera lausutteli:
„Kun tuo ei pala tulessa
Eikä uppoa vetehen,
Laske häntä vallallensa!“

39. Kirsti neito ja Riion poika.

Kirsti neito kiitettävä,
Läpi maien mainittava,
Läksi kirkkohon kesällä
Vaattehissa valkehissa,
Suin sukien, päin pukien,
Varren kaiken kaunistellen.

Siell' oli riski Riion poika,
Tuo kaunis Kalervon pappi,
Piti saarnan saapukassa
Sekä messun miekka vyöllä,

Puhui niitä, puhui näitä,
Antoi amenen lopuksi.

Kirkosta palatessansa
Kiusaeli Kirsti neittä,
Vaati neittä vaimoksensa,
Huoraksensa houkutteli.

Kirsti neiti kiitettävä,
Läpi maien mainittava,
Kyllä kielteli kovasti,
Vastusteli ankarasti.

Kun tuo ei totellut tuosta
Eikä äänestä apua,
Veti veitsen, riisui rauan,
Kuletti tupesta tuiman,
Syöksi miestä syän-alahan,
Läpi lämminten lihojen,
Läksi leinoten kotihin,
Itkien emonsa luoksi.

Ennätti emo kysyä:
„Mitä itket, tyttäreni?“ —
„Tuota mie, emoni, itken,
Kun tuo rietta Riion poika
Kirkosta palatessani
Tapasi mun taipaleella,
Tiheässä viiakossa,
Sakean salon sisässä,
Vaati mua vaimoksensa,
Huoraksensa houkutteli.

Minä kielsin, ei totellut,
Minä huusin, ei apua,
Vein veitseni tupesta,
Tempasin terä-asehen,
Sen syöksin syän-alahan,
Läpi lämminten lihojen;
Tuon nyt syyksi syytänevät,
Päätäni ahistanevat.“

Emo lausui lapsellensa:
„Ele itke, tyttäreni,
Ota ohrilta oronen,
Rukihilta ruuna suuri,
Aja sillä muille maille,
Muille maille vierahille,

Siellä pääsi säilynevi
Aikansa ahistajilta.“

Tytär varmoin vastaeli:
„Ikävä minun tulisi
Muilla mailla vierahilla,
Ikävä omia maita,
Ikävä imettäjäistä,
Suru suurta syöttäjäistä,
Illalla asettajaista,
Aamulla herättäjäistä.“

Emo lausui lapsellensa,
Tyttärellensä sanovi:
„Annappa ikävän tulla,
Anna tulla, ei se auta,
Lähteä sinun pitävi,
Päästä päätäsi pakohon.“

Kirsti neiti kiitettävä,
Läpi maien mainittava,
Otti ohrilta orihin,
Rukihilta suuren ruunan,
Läksi maalle vierahalle,
Tuli linnojen torille.
Linnan koirat haukkumahan,
Linnan pojat katsomahan.

Kyselivät matkalaista:
„Mist' olet sinä sukuisin,
Kusta, rohkea rotuisin,
Mitä läksit linnahamme?“

Kirsti vasten vastaeli:
„Läksin päätäni pakohon,
Tulin tänne turvihinne —
Olin tyttönä kotona,
Kävin kirkossa kesällä,
Palatessani kotihin
Poika rietta Riikolasta
Tapasi mun taipaleella,
Vaati mua vaimoksensa,
Houkutteli huoraksensa.
Kun ei herja heittänyttä
Eikä huuosta apua,
Ve'in veitsen, riisuin rauan,
Kuletin tupesta tuiman,

Syöksin miehen syän-alahan,
Rintaluihin luikahutin;
Se nyt syyksi pantanevi,
Viaksi ve'ettänevi.“

Lausuivat nuo linnan pojat:
„Syytä ei oo pienintäkänä,
Vika'a vähintäkänä,
Kaikk' oot tehnyt, kuin pitiki;
Tule nyt tupihin linnan,
Saat olutta juoaksesi,
Lestyn leivän syöäksesi,
Ummiskengät käyäksesi!“

40. Kaino Marketta neito.

Helena hyvä emäntä,
Vaimo kaunis Katrinainen,
Kasvatti tytärtä kolme:
Liisan linnoille lähetti,
Annin työnti Aunuksehen,
Marketan kotihin heitti
Ison päiviksi pahoiksi,
Emon mielimurtehiksi.

Marketta kotikanaanen,
Neito suuri ja sorea,
Mustakulma ja korea,
Kauvan kasveli kotona,
Ison koissa korkeassa,
Luona ehtoisen emonsa,
Silkissä sinertävässä,
Säterissä, säppälissä;
Puolen kynnystä kulutti
Heliöillä helmoillansa,
Pion pihtipuolisia
Hienoilla hihansa suilla.

Marketta, korea neito,
Keträeli joutessansa,
Katsoi ulos ikkunasta:
Kukko on kanalla kanssa
Ja lehmä härän keralla,

Orihilla tamma luona,
Uuhi luona oinahalla.

Marketta, korea neito,
Keträtä kykertelevi,
Laula'a hyräelevi:

„Ei neiti minun näköinen
Maista tuon kanan munia,
Ku oli kukolla luona,
Kun eivät tupuset tuone,
Kananpoikaset munine.

Ei neiti minun näköinen
Koske sen lehmän nisähän,
Jok' on häilynyt härillä,
Kun ei hiehoista heryne,
Vasikkaisista valune.

Ei neiti minun näköinen
Istu sen hevosen reessä,
Ku oli orihin kanssa,
Kun ei varsaset vetäne,
Kuletelle kuutiaiset.

Ei neiti minun näköinen
Sitä lammasta keritse,
Ku on ollut oinahilla,
Kun ei kantane karitsa,
Tahi karkko kasvattele.“

Marketta, korea neito,
Paneusi paimenehen,
Meni metsähän kesolla,
Leiloi lehmien jälestä,
Oman eukon lehmosien,
Vanhempansa vaalimien.

Ajoi lehmänsä leholle,
Karjan nuoren nurmen päälle;
Nurmi oli nuori ja vihanta,
Heleäinen heinäpohja,
Päivänpaiste lämmykkäinen,
Kaunis kangas ympärillä.

Alkoi lämmin läylennellä
Sekä painella palava,
Alkoi torkka torkutella,
Uni neittä uuvutella,

Neiti nurmelle nukahti,
Kaatui maalle kaunihille.

Antero, utala yrkä,
Ylimmäisen miehen poika,
Tuo paras pajarilainen,
Rikas miesi, riikin potra,
Oil orosta etsimässä,
Varsa'a valitsemassa,
Oron suitset olkapäällä,
Varsan valjahat selässä.

Löysi neion nukkumasta,
Marketan maka'amasta,
Heitti suitset heinikkohon,
Päitset päivän rintehesen,
Tuosta vierehen venähti
Sekä kaulahan kavahti.

Tuli Marketta kotihin,
Viikot vierä, kuut kuluivat,
Vatsa paisui paksummaksi,
Vatsa paisui, vyö lyheni,
Nenän selkä suikenevi,
Navan kohta korkenevi,
Neiti pyrki pyllyllensä,
Penkin päähän pitkällensä,
Suojiin sovitteleikse,
Pimeihin pisteleikse,
Käypi saunassa sala'a,
Piilten pikku huonehessa.

Jo oli emolle outo,
Alkoi tuota arvaella:
„Mikä meiän Marketalla
Ja kuka kotikanalla,
Ennen oil hoikka ja solakka,
Nyt on paksu ja toimea,
Perä ei pengistä ylene,
Jalat sillan liitoksista!“

Akat tuosta arvelivat:
Se on Marketta rukalla,
Söi äijän kutukala'a,
Sären lientä liiemmäksi.

Marketta, korea neito,
Alkoi saunassa asua,

Ilman vyöttä vötkötellä,
Ilman kalsuitta kävellä,
Sai on lapsen lipsahutti,
Peitti poian pehkuroihin.

Helena hyvä emäntä,
Katrinen, vaimo kaunis,
Ani aamulla varahin
Pistihen ulos pihalle
Ilma'a ihoamahan,
Kävi kujat kurkistellen,
Katsellen kananpesiä,
Kukon kurjan polkemia.

Kuuli pienen piukuvaisen,
Vakahaisen vaakuvaisen,
Meni saunahan sisähän,
Löysi lapsen lastuloilta,
Pojan alta portahien,
Pienen pehkujen seasta.

Pesi poian puhtahaksi,
Kapaloitsi kaunihisti;
Käänsi kääriiinahansa,
Otti lapsen, vei tupahan.

Ajoi tyttäret tupahan,
Pojat toisehen tupahan,
Kävi olutta ottamahan,
Taaria tavottamahan,
Meni poikien tupahan,
Sulhosien mynstärihin,
Pieni poikanen sylissä,
Ja sanoi sanalla tällä:
„Kenen työ tämä tekemä,
Kunka lapsi laittaminen? —
Joka lapsen lapseksensa,
Se olutta juoaksensa.“

Vannoi yksi, vannoi toinen,
Syyttömäksi itseänsä;
Se vannoi valan syvimmän,
Kipeämmin kiinnitteli,
Kuka tiesi tehneensä,
Varoi vaivan nähneensä.

Helena hyvä emäntä
Meni neitosten tupahan,

Morsianten mynstärihin,
Pieni poikanen sylissä:
„Kukas teistä neitosista
Tehnyt on näitä työkkösiä? —
Joka lapsen lapseksensa,
Se olutta juoaksensa.“

Vannoi yksi, vannoi toinen
Syyttömäksi itseänsä;
Se kohta kovasti vannoi,
Kipeästi kiinnitteli,
Kuka tiesi tehneensä,
Tunsi tarkoin saanehensa.

Akat tuossa arvelevat,
Mihin poika pantanehen,
Kuhun surma saatanehen,
Tulehenko vai vetehen,
Vai suollenko vietänehen,
Puulla päähän lyötänehen.

Wiron ukko, viisas ukko,
Sepä siihen neuvon keksi:
„Lapsi kun lienevi isoton,
Niin tulehen tuiskatkatte,
Emotonna ollessansa
Viskattakohon vetehen!“

Jesus kielen, Maaria mielen
Lapselle vakahaiselle,
Yks'öiselle, äskeiselle,
Lausui lapsi yksi-öinen:
„Kun tulehen tuiskattanen,
Anteron tulinen turkki
Turvakseni tuotakohon,
Vasten tulta turvakseni;
Kun vetehen viskattanen,
Marketan punahamonen
Verhoksi ve'ettäköhön,
Vasten vettä verhokseni!“

Siitä jäi elohon poika;
Kasvoi tuosta melko miesi,
Isä'änsä viekkahampi,
Äitiä älykkähämpi.

41. Lohikäärmeen saaliiksi tuomittu neito.

„Käykämme sisot sinehen,
Keltaheinähän kälykset,
Matarahan morsiamet!“

„Mitä me, sisot, sinellä,
Keltaheinillä kälykset,
Mataroilla morsiamet?
Jo meill' on sinet sinetty,
Sekä kellat keltaeltu,
Jo on painettu hamehet,
Soristettu suhmanamme;
Käykämme norolle, nuoret,
Kesäkempit kankahalle,
Leikatkamme lehmus pitkä,
Lehmus pitkä ja sileä,
Kiskokamme niini pitkä,
Niini pitkä ja leveä,
Punokamme nuora pitkä,
Nuora pitkä ja norea,
Jolla ylkä hirtetähän,
Vaimon poika vangitahan,
Kun pilasi nuoren neion,
Nuoren neion, morsiamen.“

„Mihen hylky hirtetähän,
Vaimon poika vangitahan?“ —
„Tien päähän, veräjän suuhun,
Linnan portin pieleksehen,
Kussa kulkevi kuningas,
Vaeltavi linnan vanhin,
Sekä aatelit ajavat,
Linnan herrat heutajavat.
Kuningas kovin kysyvi,
Aatelit ajattelevat:

„Mintähen tämä siottu,
Vaimon poika vankaeltu?“ —

„Sentähen se on siottu,
Vaimon poika vankaeltu,
Kun pilasi nuoren neion,
Nuoren neion, morsiamen.“

Neito rukka tuomittihin
Lohikäärmeen kitahan.

Lohikäärme huokaisihe,
Huokaisihe, henkäisihe:
„En mä niele neittä nuorta,
Neittä nuorta morsianta;
Ennen nielen nuoren miehen,
Nuoren miehen miekkoinehen,
Uron umpirautoinehen,
Hevosen satuloinehen,
Papin kirkkokuntinehen,
Lukkarin perehinehen,
Aatelin alaisinehen,
Kuninkahan linnoinehen,
Ennenkuin mä neien nielen,
Nuoren neien, morsiamen —
Neito poikia tekevi,
Jousikättä jou'uttavi,
Noihin suurihin sotihin,
Tasapäihin tappeluihin,
Joiss' on verta säärivarsi,
Polven korkeus punaista,
Maassa päätä kuin mätästä
Ja hivusta kuin kuloa.“

42. Tyttöjen suututtama man- teren seppä.

Seppä suora Suomalainen,
Manteren matala seppä,
Läksi suotta soutamahan,
Aalloilla ajelemahan.
Puuttui laiva vastahansa,
Kysyi laivan vanhukselta:
„Onkos laivassa omani,
Venehessä vertaistani?“

Ollut ei laivassa omansa,
Venehessä vertaisensa;
Kaasi maahan laivan mastin,
Laivan haapaisen hajotti,

Läksi suotta soutamahan,
 Aalloilla ajelemahan.
 Sousi Suomet, sousi Saaret,
 Ajoi puolen Pohjanmaata,
 Moskovan molemmat puolet,
 Kahen puolen Karjan maata,
 Etsi Suomesta sopua,
 Moskovasta morsianta,
 Kaunokaista Karjan maalta,
 Käkisalimesta kälyä.

Saanut ei Suomesta sopua,
 Moskovasta morsianta,
 Kaunokaista Karjan maalta,
 Käkisalimesta kälyä.
 Tyhmät nää tytöt nykyiset,
 Eivät mieli miehelähän.

Sousi Suomen rantaselle,
 Suomen neiot sotkemassa,
 Valkopäät valostamassa;
 Kysyi Suomen neitoloilta:
 „Onko Suomessa tila’a
 Maata Suomen manterella?“

Suomen neitokset sanoivat,
 Valkopäät on vastasivat:
 „Oisi Suomessa tilutta,
 Maata Suomen manterella,
 Missä maata matkamiehen,
 Pojan potran uinaella,
 Vaan on suru Suomenmaalla,
 Suru Suomen poikasilla,
 Suomi on täynnä soltattia,
 Majat täynnä matrossia.“

Se on seppo Saarelainen,
 Manteren matala seppä,
 Löysi paikka’a palasen,
 Ahon äärtä pikkaraisen,
 Tuohon seppo seisottaikse,
 Takojainen tarkkaeli,
 Teki pienoisen pajasen,
 Matalaisen maa-tupasen,
 Yhen miehen mentäväisen,
 Käsivarren kääntyväisen.

Tuohon painoi palkehensa,
 Tuohon ahjonsa asetti,
 Tuossa takoi taksutteli,
 Rahan eestä raksutteli,
 Takoi niitä, takoi näitä,
 Takoi vallan vannahia,
 Seurakunnan sirppilöitä,
 Kirkkokunnan kirvehiä,
 Maakunnan kuraksen päitä.

Sai tuo seppä kuulusaksi,
 Kilvan tuota kiitettiin,
 Yli maien mainittiin,
 Valta kiitti vannahia,
 Seurakunta sirppilöitä,
 Kirkkokunta kirvehiä,
 Maakunta kuraksen päitä.

Niin takoi Hekolle helmet,
 Takoi sormuksen Sopolle,
 Susannalle sukkapuikot,
 Kinnasnaulan Kristinalle;
 Hekko ei kiitä helmiänsä,
 Soppo moitti sormustansa,
 Sukkapuikkoja Susanna,
 Kirsti kinnasnaula’ansa.

Hekko miehelle menevi,
 Seppo häihin kutsuttiin,
 Valajainen vaa’ittiin.
 Kiistoin seppä vastattiin,
 Kiistoin halli riisuttiin,
 Kiistoin vietihin tupahan.
 Siellä seppo syötettiin,
 Syötettiin, juotettiin,
 Päälle seppo soimattiin,
 Takojainen tallattiin.

Seppo suuttui ja vihastui,
 Viskoi suolle seppimensä,
 Arolle alaisimensa,
 Vasarat vajotti maahan,
 Pihet pisti räystähäsen,
 Sytytti pajan tulelle,
 Palamahan palkehensa,
 Lietsot lemmenen väkehen,

Niin nousi rekosepäksi,
Sai on saanin salvajaksi.

Kuukauen teki rekoa,
Kaksi kuuta kaplasteli,
Pani patviset jalakset,
Kaplalat munakiviset,
Sai aisat hanhenpajuiset,
Vempelen jukava-puisen,
Korjan kullalla kuvaili,
Hopealla huolitteli,
Kirjotteli kianluilla,
Merihauvin hampahilla.

Sai tuo saani valmihiksi,
Rekonen rakennetuksi,
Tuli seppä kuulusaksi,
Yli maien mainioksi.
Kansa katseli rekoa,
Ihmiset ylistelivät,
Maakunsin suku suvaitsi,
Kirkkokunsin pappi kiitti,
Eivät kiitä nuoret neiot,
Suomen tyttäret suvaitse.

Manteren matala seppä
Arvotteli neitosille:
„Arvatkaatte, neiot nuoret,
Mill' on saani kirjotettu,
Koristettu korjan laiat?“
Tytöt tuohon vastasivat:
„Kissan laill' on kirjotettu,
Koristettu koiran lailla.“

Puut kuluvat polttaessa,
Maat kuluvat kyntäessä,
Tiet kuluvat kulkiessa,
Venot viljoin soutaessa,
Seppä naiset kuluvi,
Vaimotonna vanhenevi;
Meni suurelle mäelle,
Korkealle kompakolle,
Teki pienosen pajasen,
Johon ahjonsa asetti,
Tunki kultia tulehen,
Hopehia hiiloksehen,

Tahtoi naista naimatonta,
Morsianta tuomatonta,
Kultaneittä kumppaliksi,
Hopeaista puolisoksi.
Takoi kullasta emännän,
Hopeasta vaimon vaali,
Vei hän tuon maka'amahan,
Otti yöksi vierehensä,
Se oli kylki kylmettyä,
Kump' oli kylki kullan luona,
Se oli kylki kyllä suoja,
Ku oli vasten vaippa'ansa.

Aamulla herättyänsä
Sanoi seppo itsellensä:
„Hyvä on kulta kukkarossa,
Hopeainen kormanossa,
Paha kulta puolisona,
Valju vaimona hopea.“

43. Manteren seppä ja Saaren neito.

Venäläinen, viekas herra,
Poika kuulusa Kunervo,
Kulki vuoan kultinehen,
Vieri verkatorvinehen;
Kulki Kuippinan selälle,
Sai on Saaren kuulumoille.

Kumahutti kultiansa,
Helkytti hopehiansa,
Murahti muru merohon,
Sirahti siru vetehen,
Meron mustihin mutihin,
Sakean saven sekahan.

Tuohon kasvoi kaunis saari,
Kaunis kartano yleni,
Saarelle sorea nurmi,
Nurmelle korea karja,
Karjalle emäntä kaunis,
Emännälle neito nuori,
Neito nuori ja verevä,

Immyt kaunis ja ihala;
 Kirkkokunsin kiitellähän,
 Maakunsin ylistetähän,
 Kirkkokunsin kirkkahaksi,
 Maakunsin ylen hyväksi.

Kuka kuuluu kosjojaksi,
 Ihalan iteltäjäksi? —
 Manteren matala seppä,
 Sai hän sanan kuullakseen,
 Teki kirjan kiiruhusti,
 Sanan Saarehen lähetti:
 „Saakos tulla Saaren maalle,
 Saako Saaren morsianta?“

Saaren vanhin vasta'api:
 „Äsken saat sä Saaren neien,
 Kun taot tammen tanhualle,
 Tammelle tasaiset oksat,
 Taot kokon tammen päähän
 Ja taot kokolle kynnet,
 Taot kynnet taitavasti
 Sekä siivet jotta silmät.“

Otti sen hän tehäksensä,
 Takoi tammen tanhualle,
 Tammelle tasaiset oksat,
 Joka oksalle omenan
 Kuin on kulta kiiltäväisen,
 Takoi kokon tammen päähän
 Ja takoi kokolle kynnet
 Kuin Wirossa viikattehet,
 Takovi kokolle siivet
 Kuin on hohtava hopea,
 Takoi silmät taitavasti
 Kuin on tähet taivahalla.

Manteren matala seppä
 Jo nyt saapi Saaren neion,
 Sai hän neion saaneheksi,
 Kotihinsa tuoneheksi.

Vierähtävi viikon päivät,
 Kului tuskin puolen kuuta,
 Alkoi neitonen läsiä,
 Kujerrella kutratukka.

Manteren matala seppä

Kysytteli neioltansa:
 „Mitä, kultani, kujerrat,
 Mikä vaivana sinulla,
 Onko vyösi kiinteästi,
 Vai on paulan pää pahasti?“

Neito tuossa huoka'api,
 Sanan vastaten sanovi:
 „Ei oo vyöni kiinteästi
 Eikä paulan pää kovasti,
 Syäntäni syvin purevi,
 Päättäni pahoin panevi.“

Manteren matala seppä
 Läksi tuosta tietäjille,
 Meni noi'ille Wirohon,
 Alta linnan arpojille.
 Katsoi noiat nuolihinsa,
 Arpojat ase'ihinsa,
 Sanoi noiat nousevaksi,
 Arpojat yleneväksi.

Manteren matala seppä
 Meni joutuen kotihin,
 Tapasi hän veljyensä
 Veräjällä veistämässä:
 „Mitä kuuluvi kotihin,
 Kuinka kultani elävi?“

Veli vasten vasta'avi:
 „Ei täältä hyvä'ä kuulu,
 Jo teille ero tulevi,
 Eroleipä on leikattuna,
 Jo sun kuoli kumppalisi,
 Vaipui vaippasi alainen.“

44. Tuurikkinen ja Pyhä- neito.

Tuo on tuhma Tuurikkinen,
 Poika veitikkä verevä,
 Läksi viemähän veroja,
 Maa-rahoja maksamahan;
 Kysyi kyytiä kylästä,
 Anovi ajohevosta.

Saanut ei kyytiä kylästä,
Niin otti oman oronsa,
Pisti varsan valjahisin
Ja läksi ajelemahan,
Mies on rautamuurahainen,
Hevonen tulen kipuna.

Vietyä verojyvänsä,
Maa-rahansa maksettua,
Alkoi kulkea kotihin,
Matkata omille maille.

Löi oroa ohjaksella,
Helmiruuskalla hevosta,
Ajavi ahoa myöten,
Kivitietä temmottavi,
Jalas rautainen ramaji,
Reki kuusinen kumaji.

Näki neion tietä käyvän,
Marjan maata talla'avan,
Puurtavan punahamosen,
Sinihelman hentoavan,
Sukassa sinertävässä,
Kiiltävässä kaplukassa.

Tuo on tuhma Tuurikkinen,
Poika veitikkä verevä,
Aja'a köröttelevi,
Tietä tiirakoittelevi;
Ajoi neitoa likemmä,
Alkoi neittä seisotella,
Laaitella, lausutella,
Maanitella, mairotella:
„Käy, neito, rekoseheni,
Hyvä lahja laitohoni,
Rekehen tekemähäni,
Panemilleni pajuille,
Syömähän orehkiani,
Puremahan päähkiniä,
Wirola vetämiäni,
Saksan mailta saamiani!“

Neiti taiten vastaeli:
„Lempo tulkohon lehosta
Syömähän orehkiasi,
Puremahan päähkinöitä,

Haluisilla hampahilla,
Leukaluillansa lujilla!“

Tuo on tuhma Tuurikkinen,
Poika veitikkä verevä,
Matka-arkkunsä avasi,
Kilahutti kirstunkantta,
Vilahutti verkaviitan,
Käessänsä kääntelevi,
Nostelevi, näyttelevi
Kupusuita kukkaroita,
Vaskipäitä veitsilöitä,
Tinaisia neulikoita.

Vaski viepi neion mielen,
Tina muutti morsiamen:
Neito vierehen veäikse,
Kohennaikse korjan luoksi,
Siitä repsahti rekehen
Kuin on kuiva haavanlehti.

Tuo on tuhma Tuurikkinen,
Poika veitikkä verevä,
Jo tuossa lepäelevi,
Nuoren neitosen keralla.

Ajoi matka'a vähäisen,
Teki tietä pikkaraisen,
Alkoi neiolta kysellä,
Puhella punapos'elle:
„Mikähän sinä sukuisin
Ja kukahan heimokunsin;
Ootko suuriki sukuisin,
Heleäki heimokunsin?“
Neito vasten vastaeli,
Sanovi sanoilla näillä:
„Suurta miestä mie sukuisin,
Herrasmiestä heimokunsin,
Pappi on paras sukuni,
Rovasti minun rotuni.“

Tuo on tuhma Tuurikkinen,
Poika veitikkä verevä,
Itse korjasta kohosi,
Iski kahta kämmentänsä
Kuin on kahta kalman usta
Kahen puolen runkoansa,

Viittä sormea viritti
 Kuin viittä Wiron vipua:
 „Anna, Luoja, anteheksi,
 Jo nyt tein, mit' en pitänyt,
 Kun pi'in pyhäisen neien,
 Pyhänaisen naurattelin.“

Laski osmalla oritta,
 Helmiruoskalla hevosta,
 Ajoi itkien kotihin
 Luoksi ehtoisen emonsa,
 Sanoi tuonne saatuaansa:
 „Laita, eukkoni, evästä!“

Jo tuosta emo pelästyi,
 Emo pojalta kysyvi:
 „Mit' olet pahoilla mielin,
 Alakulmin kuukallasi,
 Ootko miehen mestannunna,
 Tahi kaksi kaatanunna?“

Poika tuhma Tuurikkinen,
 Tuop' on tuohon vasta'avi:
 „Se viel' ei vika olisi,
 Jos oisin miehen tappanunna,
 Kaksin, kolmin kaatanunna,
 Siit' ei sitten tau'in huolta,
 Muun surman murehtimista,
 Se on paljoa pahempi,
 Kuin pi'in pyhäisen neien,
 Lemmen tyttären lepäsin.“

Eipä ollut aikojana,
 Alkoi tuomarit ajella
 Ja rypeä ryöstömiehet
 Koissa tuhman Tuurikkisen.
 Notkui suuret Suomen sillat,
 Tuurikkisen karjan alla,
 Maata puski mantsin sarvet,
 Maata mairikin utaret;
 Ei niitä veroista viety,
 Eikä rästistä reväisty,
 Nehän vietihin vioista,
 Töistä tuhman Tuurikkisen.

45. Kiian lapset.

„Nouse pois, nokinen poika,
 Nokiselta nuotiolta,
 Kylän pellot kyntämähän,
 Vainiot vakoamahan!
 Nouse jo maka'amasta,
 Ylös unta luppamasta,
 Vaivaisella vuotehella,
 Pahaisilla pää-aloilla,
 Jo on aika nuorten nousta,
 Kun on vanhat valvehella,
 Ikäpuolet istumassa,
 Kuu paistoi Kutumäeltä,
 Päivä Pätsivuoren päältä;
 Hyvä on sää, ihana ilma,
 Lokki verkkosi vetävi,
 Kajava kalasi syöpi,
 Lohet koskessa kutevat,
 Siiat Kiikasillan alla!“

„Mistä tunnet Kiian kosken,
 Kiian kosken, Kiian sillan?“

„Tok' mä tunnen Kiian kosken,
 Kiian kosken, Kiian sillan,
 Siinä synnyin, siinä kasvoin,
 Siinä lauloin lapsipäivän,
 Siinä Kiian sillan päässä;
 Mie olen Kiian Yrjön tyttö,
 Isästäni yksin jäänyt,
 Jäänyt surman suutehiksi,
 Isästäni, äitistäni.
 Yks oli minulla vello,
 Sekin vietihin sotahan
 Sinä suurna vainovuonna;
 En ole sitten silmin nähnyt,
 Silmin nähnyt, korvin kuullut.“

Vello seisoi vieressänsä,
 Eessänsä emosen lapsi,
 Iski kahta kämmentänsä
 Kuin kahta koan ovea
 Kahen puolen rungostansa,
 Kohti kalmalautastansa:

„Viel' on vellosi elossa,
Se ei sortunut soassa.
Siinäpä minäki synnyin,
Siinä Kiian sillan päässä,
Kiian kosken partahalla,
Mie olen Kiian Yrjön poika.

Jos oisi surma suorin tehnyt,
Sota oikein osannut,
Oisi ottanut minunki
Nämät kummat kuulemasta:

Oisi paljoa parempi
Olla surman suupalana,
Kuin olla oman sisaren
Veljenä ja puolisona.
En nyt tieä enkä tunne,
Kunne kulkea pitäisi
Pillojani piilemähän,
Töitäni häpeämähän.“

Läksi siitä kulkemahan
Pimeähän Pohjolahan,
Päin on merta pauhavata,
Kohti kuohuja kovia,
Alle aaltojen syvien,
Päälle mustien mutien.

Tyttö raukka tuskissansa
Alkoi itkeä isosti,
Ei tieä mitä tekisi.
Tuskitteli, päivitteli:
„Parempi minun olisi
Näille maille syntymättä,
Ilmoille imettämättä;
Kun ois ismaro isäni
Minun raukan syntyessä
Tehnyt saunan tervaksista,
Petäjäiset pielet pannut,
Katajainen katto päälle,
Olkinen ovi etehen,
Laskenut tulelle saunan,
Turkannut tytön tulehen,
Luonut lapsen lemmenehen!“

46. Kojosen poika ja Kommin tytär.

Iivari, Kojosen poika,
Itse Iivari Kojonen,
Valjasti tulisen ruunan
Tulisen re'en etehen,
Läksi Kommilta kosihin,
Kommin korkean tytärtä.

Ajavi karittelevi
Poikki soien, halki maien,
Tuli suihki ruunan suusta,
Savu ruunan sieramista,
Vesi tippui vempelestä,
Usva uuen aisan päästä.

Ajoi päivän, ajoi toisen,
Niin päivänä kolmantena
Jo tuli tuville Kommin,
Kommin ikkunan aloille.
Kolkkoi Kommin ikkuna'a,
Kosjoi Kommilta tytärtä,
Kommin nuorinta tytärtä:
„Anna, Kommi, tyttäresi,
Nuorin neiti naisekseni,
Vastakasvava varaksi!“

Kommi vasten vastaeli:
„Äsken annan tyttäreni
Kojon poian puolisoksi,
Kun sä uinet umpilammin,
Saaret sieltä suuren hauvin,
Suuren hauvin kultasuomun,
Tuot sen Kommille kätehen,
Akalleni antimiksi.“

Iivari, Kojosen poika,
Uipi siitä umpilammin,
Sai hän sieltä suuren hauvin,
Suuren hauvin kultasuomun,
Kantoi Kommille kätehen,
Vei akalle antimiksi.

Kosjoi Kommilta tytärtä:
„Anna, Kommi, tyttäresi,

Neiti nuori naisekseni,
Vastakasvoinen varaksi!“

Kommi vasten vastaeli:
„Äsken annan tyttäreni
Kojon pojan puolisoksi,
Kun kylvet kylyn tulisen,
Leimullisen löyhyttelet,
Rautaisilla lautehilla,
Uhlusissa uitteletet,
Alla pankon painattelet.“

Iivari, Kojosen poika,
Kylpevi kylyn tulisen,
Leimuavan löyhytteli,
Rautaisilla lautehilla,
Tuli tuiski ikkunasta,
Liekki leuhahti ovesta.
Kosjoi Kommilta tytärtä:
„Anna, Kommi, tyttäresi,
Neiti nuorin naisekseni,
Vastakasvoinen varaksi!“

Kommi vasten vastaeli:
„Äsken annan tyttäreni
Kojon poian puolisoksi,
Kun sä teet kivisen kirkon,
Kultaristin kukkuralle,
Harjalle hopearistin,
Kuvat kultaiset rakennat,
Hopeaiset huolittelet.“

Iivari, Kojosen poika,
Teki tuo kivisen kirkon,
Kultaristin kukkuralle,
Harjalle hopearistin,
Kuvat kultaiset rakensi,
Hopeaiset huolitteli.
Kosjoi Kommilta tytärtä:
„Anna, Kommi, tyttäresi,
Neiti nuorin naisekseni,
Vastakasvoinen varaksi!“

Kommi vastaten sanovi:
„Jo nyt annan tyttäreni,
Annan nuoren neitoseni
Sulle miehelle hyvälle

Ikuiseksi ystäväksi,
Polviseksi puolisoksi.“

Kommin oli tyttäret ko'ossa,
Neitoset narenkan päässä;
Iivari, Kojosen poika,
Läksi neittä noutamahan,
Tyttöä valitsemahan,
Kaunokaista katsomahan.
Nuo koreat Kommin neiot,
Nuopa vasten vastasivat:
„Ei tulla suelle sulle,
Mennä ei korven kontiolle,
Koissasi kuolemahan
Lailla entisen emännän.“

Se korppi Kojosen poika
Koppoi neien korjahansa,
Reutosi rekosehensa,
Viien alle villavaipan;
Veti virkkua vitsalla,
Helähytti helmispäällä.

Ajavi kahattelevi,
Ajoin soita, ajoin maita,
Ajoin korpia kovia,
Syänmaita synke'itä,
Vemmel piukki pihlajainen,
Jalas koivuinen kolaji,
Tuli suihki ruunan suusta,
Kipunat kitalaesta.

Alkoi neittä neuvoella,
Opetella orpolasta:
„Kun tulet Kojon kotihin,
Kojon mäelle korkealle,
Tee sä mulle verkaviitta
Villakarvasta yhestä,
Laaipitkä liinapaita
Liinakuiusta yhestä,
Keitä otraitset oluet
Yhestä otran jyvistä!“

Neitonen ajattelevi,
Mitä tyhjästä tulevi,
Valehesta lankeavi,
Sai siitä sanelemahan:

„Teen mä sulle tehtäväsi,
Kun sä laait lipsut mulle,
Laait lipsut, laait loukut,
Hankit kaikki kangasneuvot,
Kolmi-öisestä vesasta,
Kahen päivän kasvaimesta.“

Iivari, Kojosen poika,
Tuosta suuttui ja vihastui,
Ajavi kahattelevi,
Niin tuli jänön jälille.

Neiti korjasta kohosi,
Alta viltin vyökkeleikse,
Näki jälkiä lumessa:
„Mik' on juosnut tästä poikki?“ —

„Jänis on juosnut siitä poikki,
Jänön on ne jälkilöitä.“

Neiti tuossa huoka'aikse:
„Voi minua kurja raukka!
Parempi minun poloisen,
Parempi oletteleisi
Jänön jäätäjän jälillä,
Koukkupolven polkumilla,
Kuin on korjassa Kojosen,
Viirunaaman viltin alla.“

Iivari, Kojosen poika,
Tuosta suuttui ja vihastui,
Ajavi kahattelevi,
Niin tuli revon jälille.

Neiti korjasta kohosi,
Alta viltin vyökkeleikse,
Näki jälkiä lumessa:
„Minkä nuo on jälkilöitä?“ —

„Repo on juosnut siitä poikki,
Revon ne on jälkilöitä.“

Neiti tuossa huoka'aikse:
„Voi minua kurja raukka,
Parempi minun poloisen,
Parempi oletteleisi,
Revon reuhkavan re'essä,
Pöyhtöhännän pulkkasessa,
Kuin on korjassa Kojosen,
Viirunaaman viltin alla.“

Iivari, Kojosen poika,
Tuosta suuttui ja vihastui,
Ajavi kahattelevi,
Niin tuli hukan jälille.

Neiti korjasta kohosi,
Alla viltin vyökkeleikse,
Näki jälkiä lumessa:

„Minkä nuo on jälkilöitä?“ —

„Hukka on juosnut tästä poikki,
Hukan ne on jälkilöitä.“

Neiti parka huoka'aikse:
„Voi minua kurja raukka,
Parempi minun poloisen,
Parempi oletteleisi,
Hukan huiskajan re'essä
Alakärsän ahkiossa,
Kuin on korjassa Kojosen,
Viirunaaman viltin alla.“

Iivari, Kojosen poika,
Tuosta suuttui ja vihastui,
Ajavi kahattelevi,
Niin tuli karhun jälille.

Neiti korjasta kohosi,
Alta viltin vyökkeleikse,
Näki jälkiä lumessa:

„Minkä nuo on jälkilöitä?“ —

„Karhu on juosnut tiestä poikki,
Karhun ne on jälkilöitä.“

Neiti parka huoka'aikse:
„Voi minua kurja raukka,
Parempi minun poloisen,
Parempi oletteleisi,
Karhun louhikammiossa,
Kontion kivikolossa,
Kuin tämän Kojosen re'essä,
Viirunaaman viltin alla.“

Tuo korppi Kojosen poika
Murti suuta, väänti päätä,
Murti musta'a haventa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
„Elä huoli, Hiitten huora,
Kun pääset Kojon kotihin,

Ehkä saat sanasi päähän,
Tammot mielitahtohosi.“

Veti virkkua vitsalla,
Helähytti helmispäällä,
Hepo juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni,
Juostessa Kojon orihin,
Kojon ruunan koivetessa.

Sai sitten Kojon kotihin;
Iivari, Kojosen poika,
Otti miekan orren päästä,
Kalvan seinältä sivalsi,
Veti siitä miekallansa,
Kavahutti kalvallansa,
Neien neljäksi palaksi,
Viieksi vipaleheksi;
Pään mäkäisi mättähäksi,
Hiukset kuiviksi kuloiksi,
Silmät suolle karpaloiksi,
Korvat lammin lumpehiksi,
Sormet väänti vitsaksiksi,
Käsivarret vantehiksi,
Jalat haavan haarukaksi,
Ruumihin lahohaoksi.

Listi rinnat riehtilähän,
Nännät paiskasi patahan,
Niitä keitti, niitä paistoi,
Leipoi niistä leipäsiä
Anopille antehiksi,
Kommin eukon kostitsoiksi.

Läksi luoksi anoppinsa,
Päässä patsahan anoppi
Sanomia tieusteli:
„Mitä tuot sä tullessasi
Koistasi kuulumia,
Kuinka tyttöni elävi?“

Virkki orja orren alta,
Paimo patsahan nenästä:
„Ele kysy kuulumia,
Ouot oil unennäköni.“

Tuo korppi Kojosen poika
Murti suuta, väänti päätä,

Itse ennätti sanoa:

„Vähät akkojen unista,
Orjan ei vähä'äkänä;
Hyvin tyttösi elävi.“

Antoi Kojo kostitsoita
Anopille antimiksi,
Emo syöpi, kiittelevi,
Anoppi ihastelevi:

„Jo olen jotakin syönyt,
Syönyt uuhta, syönyt vuohta,
Syönyt lehmä'ä mahoä,
Syönyt herrain herkkuruoat,
Pappilan parhaat paistit,
Syönyt sammia merestä
Sekä lohta lähtehestä,
En tämän palan makeutta,
Vävyn uuen tuomisia,
Lapseni lähettämiä.“

Lausui orja lattialta,
Palkkalainen pankonpäästä:
„Voi jos tietäisit vähäisen,
Arva'aisit pikkuruisen,
Tok' et noita söisikkänä,
Et söisi, ihaeleisi,
Vävyn uuen tuomisia,
Tyttäresi työntämiä.“

„Virka, virka, orjaseni,
Mitä tietänet paremmin!“

„En sano, emäntäiseni,
Se vaan saattaisi surua.“

„Virka, virka, orjaseni,
Mi on tässä kostitsoina,
Annan kyytön kytkyestä,
Läävästä parahan lehmän.“

„En sano, emäntyeni;
Jos mä virkan, sie vihostut,
Kohta lennät kuoliaksi,
Kaaut kattilanoeksi.“

„Vaikka kaatuisin kahesti,
Virka, orja, minkä tieät!
Annan soimelta orosen,
Tallista tasaisen ruunan,

Heleimmän heinän syöjän,
 Kaunihimman kauran syöjän,
 Kun sanonet, orjaseni,
 Mi on tässä kostitsoina,
 Syötän vuoen raatamatta,
 Toisen työlle työntämättä,
 Vuoen syötän voi-paloilla,
 Toisen kuorekukkoloilla.“

Vävy väärin katselevi,
 Vilhuvi vihaisin silmin,
 Otta'ansa orjan päätä,
 Palkkalaisen paina'ansa.

Virkkoi orja orren alta:
 „Ele, kutta, kuitenkin
 Tapa näille tanterille,
 Kuoleta kotirikoille,
 Kuin tapoit emännän neien
 Kojon kosken pyörtehellä,
 Rinnat listit riehtilähän,
 Nännät paiskasit patahan,
 Niistä leivoit leipäsiä,
 Toit emolle kostitsoiksi.“

Kivi on musta kiukahassa,
 Vävy muuttui mustemmaksi,
 Meni tuulena tuvasta,
 Savuna pihalle saapi,
 Ajoi koitonen kotihin,
 Kojon kosken partahalle.

Itse tuo emäntä raukka
 Tuli tuonen karvaiseksi,
 Itki päivän, itki toisen,
 Itki kohta kolmannenki,
 Vieri viimein kuoliaksi,
 Kaatui kattilanoeksi.

47. Kojosen poika ja Tuonen tytär.

Tuo kolkko Kojosen poika,
 Itse Iivari Kojonen,

Ratsun kultahan kuvasi,
 Hopeahan huolitteli,
 Läksi Tuonelta tytärtä,
 Manalalta morsianta.

Ajoi viikon vitsikkoa,
 Viikon toisen tuomikkoa,
 Kolmannen katajikkoa,
 Ajoi Tuonen tanhualle,
 Seisattihe seinukselle,
 Tuonen ikkunan aloille.

Tuonen akka ikkunassa
 Keträeli kuontalonsa
 Rautaisessa keträpuussa,
 Vaskisella värttinällä.

Tuoni istui tien selällä,
 Manalainen maan selällä,
 Auki porttinsa avasi,
 Lukon rauta longahutti,
 Itse kysyi Iivarilta:
 „Mitäs Iivari ajelet?“

Iivari, Kojosen poika,
 Tuo on vasten vastaeli:
 „Läksin Tuonelta tytärtä,
 Manalasta morsianta,
 Anna, Tuoni, tyttöäsi,
 Manalainen marjuttasi!“

Tuoni vasten vastaeli,
 Varsin vastahan saneli:
 „Äsken annan tyttäreni,
 Heitän aarnihanhueni,
 Kun sä lyöt tuvan tulelle,
 Itse istut räystähällä,
 Hiuskutrin kutistumatta,
 Katomatta karvankana.“

Iivari, Kojosen poika,
 Tuo pani Tuvan tulelle,
 Valoi ilmi valkealle,
 Itse istui räystähällä,
 Kutrisen kutistumatta,
 Katomatta karvankana.

Tuli Tuonen tanhualle,
 Tuonen ikkunan aloille,

Anoi Tuonelta tytärtä,
Manalalta morsianta.

Tuoni vastan vastaeli,
Varsin vastahan saneli:
„Annan sulle ainuani,
Heitän helmikaulaiseni,
Kun sa teet tekoni toisen,
Astut jalka-askaleni,
Teräksestä kun teet sillan,
Aian rauasta rakennat,
Selvälle meren selälle,
Lake'ille lainehille.“

Iivari, Kojosen poika,
Otti tuonki tehäksensä,
Teki sillan teräksestä,
Aian rauasta rakensi,
Selvälle meren selälle,
Lake'ille lainehille.

Tuli Tuonen tanhualle,
Tuonen ikkunan aloille:
„Anna, Tuoni, tyttäresi,
Manalainen marjuesi,
Jo tein merehen sillan,
Aian aalloille rakensin.“

Tuoni vasten vastaeli,
Varsin vastahan saneli:
„Et ennen vävyni liene,
Liene lempivierahani,
Kuin sä käyt mun käskyjäni
Ja teet täytehen tekoni,
Ammut tähän taivahalta,
Pilkan pilvien raosta,
Yhen nuolen nostannalta,
Yksillä yrityksillä.“

Iivari, Kojosen poika,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
„Otan tuonki tehäkseni,
Kuiten ilman ollakseni,
Paha on naisetä elellä,
Kurja olla kumppalitta,
Paha paian sotkejatta,
Läyli leivän leipojatta.“

Ampui tähän taivahalta,
Pilkan pilvien lomasta,
Yhen nuolen nostannalta,
Yhen jalkansa sijalta,
Tuli Tuonen tanhualle,
Tuonen ikkunan aloille:
„Anna, Tuoni, tyttöäsi,
Manalainen marjuttasi,
Jo olen käynyt käskyjäsi
Ja tehnyt tekosiasi.
Kylvin mie kylyn tulisen
Hiuskarvan katoamatta,
Tein sillan meren selälle,
Aian aalloille asetin,
Ammuin tähän taivahalta
Yhen nuolen nostannalla,
Yksillä yrityksillä,
Yhen jalkani sijalta.“

Antoi Tuoni tyttärensä,
Heitti herkuin syötettynsä.
Iivari, Kojosen poika,
Kun sai neien saaneheksi,
Tempoi neion ratsukselle,
Satulalle kultaiselle.

Ajoi maata virstan, toisen,
Neitonen kukertelevi;
„Mitäs, neitonen, kukerrat,
Vai on pääsi kiintelästi,
Vai on paulasi pahasti,
Vai on raisu kultaratsu?“

„Ei oo pääni kiintelästi
Eikä paulani pahasti,
Ei oo raisu kultaratsu,
Kova ei kultainen satula,
Kova on vaiva vatsassani,
Kohusta kovin purevi,
Kohta kuolema tulevi,
Hauta maahan kaivetahan.“

Tuo sitten Kojosen ko'issa
Viikon villoilla viruvi,
Viikon toisen höyhenillä,
Kolmannen kokon sulilla.

Haaskoi villat viimeisetkin,
 Ainoatkin aivinaiset,
 Ei tullut apua tuosta,
 Neiti ei nousnut vuotehelta,
 Jo alkoi iho märätä,
 Paita hieno hierahua.

48. Kojosen poika ja Kosken neito.

Iivari, Kojosen poika,
 Läksi Koskelta kosihin,
 Noita Kosken neitosia,
 Kaloniemen kassapäitä.

Ajoi Apson kartanolle;
 Apso aitasta tulevi
 Vaskivakkanen käessä;
 Iivari, Kojosen poika,
 Alkoi tyttöä anella:
 „Anna, Apso, tyttäresi,
 Lainaale lapsuesi,
 Mulle miehelle hyvälle,
 Sorealle sulhoselle,
 Ikuiseksi ystäväksi,
 Polviseksi puolisoiksi;
 En ma vaai vanhimmaista,
 Enkä aivan nuorimmaista,
 Anna muuten arvoltasi
 Paras mulle, ei pahinta,
 Pisin mulle, ei lyhintä!“

Sanoi Apson nuorin tyttö,
 Pajarin parahin lapsi:
 „Ei parasta, ei pahinta,
 Ei pisintä, ei lyhintä,
 Sull' on ennen naitu nainen,
 Koissa entinen emäntä.“

Iivari, Kojosen poika,
 Hyppäsi hyvän selälle,
 Nousi laukin lautasille,
 Niin kohta kotihin läksi,

Kysytteli lapsiltansa:

„Minne on emäntä mennyt?“

Vanhin tyttö vastaeli:

„Emäntä on kylpemässä.“

Iivari, Kojosen koira,
 Juoksi saunahan jälestä:

„Kylve, kylve, vaimo raukka,
 Kylve viime löylyjäsi,
 Kohta kuolema tulevi,
 Lähestyvi hengenlähde.“

Tuo poloinen vaimo raukka,
 Tuo vaan täytyi itkemähän:

„Kylän miehet mun isoni,
 Kylän naiset mun emoni,
 Kylän poiat veljyeni,
 Kylän tyttäret sisoni,
 Katsokatte ristikansa,
 Vahtikatte valtakunta,
 Suutikatte surmastani,
 Minun kurjan kuolostani,
 Jos tuli surma suutimaton,
 Loppu loukahti etehen!“

Kylpi kylyn kyllältänsä,
 Valelihe valloiltansa,
 Meni aittahan mäelle,
 Puki paitansa parahan,
 Liitti liinan aivinaisen,
 Tuli aitasta tupahan.

Tuo korppi Kojosen poika
 Itse istuvi tuvassa,
 Hijelevi miekka'ansa,
 Hijellessänsä kysyvi:
 „Joko kylvit kyllältäsi,
 Kylvit viime löylysesi?“

Vaimo ei vastannut mitänä,
 Läksi hän ulos ovesta,
 Tuo korppi Kojosen poika
 Kohta koipesi jälestä,
 Tempasi tukasta naisen,
 Vetä raukan vehkasuolle,
 Vehkasuolle, sammalmaalle,
 Löi on siitä leimahutti,

Kavahutti kalvallansa,
Pään on poikki naisparalta,
Kuin naurihin naatistansa
Tahi kannalta kapustan.

49. Kojosen poika ja kulta- neito.

Tuo korppi, Kojosen poika,
Iivari, Kojosen koira,
Hyppäsi hyvän selälle,
Nousi kultaratsuksille,
Läksi Koskelta kosihin,
Kalonien kassapäitä.

Ajoi Apson kartanolle,
Anoi Apsolta tytärtä:
„Anna, Apso, tyttäresi
Minulle miehelle hyvälle,
Paras minulle, ei pahinta,
Pisin minulle, ei lyhintä!“

Kosken neitoset koreat,
Kalonien kaunokaiset,
Nuopa vasten vastasivat:
„Lähe pois, mokoma miesi,
Kotihisi kulkemahan,
Täältä' et tyttöä tavanne
Etkä neittä neuvotelle.
Ei tulla sinulle täältä,
Ei tulla käetäkänä,
Tapoit naisen ennen naiun,
Sorrit entisen emännän,
Pään mäkäisit mättähäsen,
Sotkit suohon muun lihansa,
Sen sä meillenki tekisit,
Saisit uutta ottamahan,
Kohta kolmatta kosihin;
Sillä ei nyt tullakana,
Ei tulla su'elle suuhun,
Korven kontion kitahan.“

Iivari, Kojosen poika,
Tuosta kulkevi kotihin

Alla päin, pahoilla mielin.
Emo ennätti kysyä:
„Mitä, poikani poloinen,
Mit' olet pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin?“

Noin hän varsin vastaeli:
„Onpa syytä ollakseni,
Painua pahoille mielin,
Ei tule tytön tyykät,
Ei heläjä helmikaulat,
Mulle miehelle hyvälle.
Tule ei muuta turvakseni,
Teetän kultaisen kuvasen,
Hopeaisen morsiamen;
Ikävä akatta olla,
Vilu vieruskumppalitta.“

Meni seppojen pajahan,
Takoien tanterille,
Teetti kultaisen kuvasen,
Hopeaisen morsiamen.

Seppo takoi taskutteli,
Takoi päivän, takoi toisen
Tuota kullaista kuva'a,
Hopeaista morsianta;
Takoi jalat, ei kävele,
Takoi käet, ei ne käänny,
Suun kuvasi, se ei haasta,
Silmät laati, ei selitä.

Iivari, Kojosen poika,
Alkoi kullalle konella,
Hopealle haastatella,
Ei tuo kulta kuulekana,
Hopea havaitsekana.
Otti kuitenkin kuvasen,
Vei tuon siitä vierehensä
Yöksi yksille olille.

Emo aamulla kysyvi:
„Hyväkö oli levätä
Sovun kultaisen keralla,
Hopeaisen neion kanssa?“

Iivari, Kojosen poika,
Hämpä vasten vastaeli:

„Hyvä on kulta kukkarossa,
Kaunis kasnassa hopea,
Kylmä kulta kumppalina,
Vilu vieressä hopea.“

Läksi koista kulkemahan,
Ulos uksesta pakeni,
Alas vieri vehkasuolle,
Sammalikkohon samosi,
Sille paikalle pahalle,
Missä naisensa menetti.
Siinä surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli;
Veti veitsen reieltänsä,
Tempasi tupesta tuiman,
Iski vasten itseänsä,
Syöksi sen syän-alahan,
Kaatui kohta kuoliaksi,
Alas liejuhun litistyi,
Siihen korpit koulun kantoi,
Hauan kaivoivat harakat.

50. Kojosen poika ja Saaren neito.

Kasvoi neiti Saaren maalla,
Nuori impinen yleni,
Jok' ei suostu sulhosihin,
Mielly ei miehi'in hyvihin.

Kävi kosjot kolmenlaiset,
Kävi kymmenet kysyjät,
Tuli Ruotsista rovastit,
Tuli rikkahat ritarit,
Tuli hovin hoikkahännät,
Sekä ruukin rumppuvatsat;
Neito vasten vastaeli:
„Ennen kultanne kuluvat,
Hopeanne hoikkenevat,
Kuin te Saaren neion saatte.“

Tuo konsti Kojosen poika,
Käpykenkä, nahkapaula,
Talven laativi rekeä,

Kesän kirjokorja'ansa,
Lähteäksensä kosihin
Tuota Saaren kaunokaista.

Kengitti jalat käpeät,
Nahkapaulat naaputteli,
Valjasti tulisen ruunan
Tulisen re'en etehen,
Itse istuvi rekehen,
Korjahan kohenteleikse,
Läksi kullalla kosihin,
Hopealla heilumahan.

Ajavi karittelevi
Tulisella tanterella,
Vesi kiehui vempelestä,
Rasva rahkehen nenästä;
Ajoi Saaren sillan päähän,
Saaren silta notkahteli.

Hekko tyttö, hemme tyttö,
Hekko hemme neitsykäinen,
Hekko hemme ja käpeä,
Immyt nuori ja ihala,
Etsivi emonsa päätä,
Karsi päätä kantajansa,
Veitsellä hope'isella,
Kahen akkunan välillä.

Rusahti reki kujahan,
Hekon emo tuo sanovi:
„Hoi mun Hekko tyttäreni,
Mene, katso vierastasi,
Onko ennen tuttu vieras
Vai on vieras tuntematon;
Kun on tullut tuttu vieras,
Pane porras portahaksi,
Kun lie tullut tuntematon,
Niin luo ristihin risuja!“

Hekko tuiskahti tuvasta
Kartanolle katsomahan,
Tuoll' oli Kojosen poika,
Itse Iivari Kojonen.

Tuo nyt tungeikse tupahan,
Istui raisusti rahille,
Pöyhkeästi pöyän päähän,

Alkoi tyttöä anella:

„Anna, akka, tyttöäsi
Minulle miehelle hyvälle!“

Akka taiten vastaeli:

„Neittä ei anneta ilolla,
Eikä rehvaista remulla,
Korjahan joka kosijan;

Vaan kuitenkin, kaikitenkin,
Annan sulle tyttäreni,
Kun solmit munahan solmun,
Punot nuoran ruumenista,
Akanoista pään alottat.“

Tuo konsti Kojosen poika
Solmi solmuhun munasen,
Punoi nuoran ruumenista,
Akanoista pään alotti,
Anoi tyttöä akalta,
Nuorta neittä naiaksensa.

Akka taiten vastaeli:

„Annan sulle tyttäreni,
Kun kiskot kivistä niintä,
Ketät tuohta kalliosta,
Sormella nimettömällä,
Päättömällä peukalolla.“

Tuo konsti kojosen poika
Kiskovi kivistä niinen,
Ketti tuohen kalliosta,
Sormella nimettömällä,
Päättömällä peukalolla,
Anoi tyttöä akalta.

Akka vasten vastaeli:

„Tyttö täältä annetahan,
Kun käyt kirvehen teriä,
Tallat rautatapparoita,
Juokset pitkän peltopiustan,
Pingot meiän pellon päähän.“

Tuo konsti Kojosen poika,
Tuo juoksi verisen virstan,
Pinkoi pitkän pellon piustan,
Terärauan suita myöten,
Anoi tyttöä akalta,
Neittä nuorta naiseksensa.

Akka vasten vastaeli:

„Jo nyt työnnän tyttäreni,
Heitän Hekko piikaseni,
Sulle miehelle hyvälle
Ikuiseksi ystäväksi,
Kainaloiseksi kanaksi.“

Hekko aittahan pakohon
Yheksän lukon ta'aksi,
Orrelle ylimmäiselle,
Parvelle perimmäiselle.

Tuo kolkko Kojosen poika
Läksi tuulena tuvasta,
Juoksi aittahan jälestä,
Nykäis usta nyrkillänsä,
Katsoi kantarauallansa,
Esilukon eestä särki,
Takalukon taittoi poikki;
Hekon helmistä tapasi
Orrelta ylimmäiseltä,
Parvesta perimmäisestä,
Vei Hekon rekosehensa,
Saattoi saanikkoisehensa,
Itse vierehen vetihe,
Käsi neion kainalossa.

Koppoi ruoskalla hevoista,
Nahkasiimalla sipaisi:
„Jää hyvästi, Saaren rannat,
Saaren koivikot komeat,
Ei vasta sinä ikänä
Toiste tänne tullakana.“

Neiti parka huokaisekse,
Huokaisekse, henkäisekse,
Arveli, ajattelihe:
Parempi sutosen suussa,
Karhun kiljuvan kiassa,
Kuin tämän Kojosen reessä.

Tuo kolkko Kojosen poika
Sai siitä kyselemähän:
„Mitä itket illittelet,
Kuta, kurja, huokaelet?“

Hekko vasten vastaeli:
„En mä syyttä itkekänä,

Sitä itken impi rukka,
 Sitä hoikka huokaelen:
 Itken entistä ikä'ä,
 Aikoja alennehia,
 Kun suotta kului ikäni,
 Aikani ali menivät,
 Kunnes jou'uin joutavalle,
 Jou'uin joutavan rekehen.
 Parempi minun olisi,
 Parempi olisi ollut
 Syntymättä, kasvamatta,
 Kuin tämän Kojosen re'essä."

Tuo kolkko Kojosen poika
 Murti suuta, väänti päätä:
 „Malta, malta, Hien huora,
 Pääset sen sanasi päähän,
 Kun tulet Kojon kotihin,
 Siellä palkka maksetahan."

Ajavi kahettelevi,
 Mennä luikerettelevi,
 Jo konnan koti näkyvi,
 Tupa tuhman tuijottavi.

Kun pääsi Kojon kotihin,
 Hien linnan liepehille,
 Hekko korjasta kohosi,
 Siirtyvi tuvan sisälle;
 Oli tuolla yötä kaksi,
 Kovin äijä kuin on kolme,
 Kohta lenti kuoliaksi,
 Muuttui mullan karvaiseksi.

51. Äitin vaivain palkinto.

Lauri, laatu poiukkainen,
 Miehen kanta kaunokkainen,
 Tuota mietti mielessänsä
 Sekä saatteli sanoiksi:
 „Osalliset, onnelliset,
 Maksavat emonsa maion,
 Veralla veren emonsa,
 Sametilla saunatiensä;

Millä maksan mie poloinen,
 Millä maksan maammon maion
 Ja kostan emoni koulun,
 Millä vaivat vanhempani?"

„Maksanko marjoilla kesällä,
 Kalakontilla kohennan? —
 Ei marjat mitänä maksa,
 Kalakontti ei paljon kosta,
 Maammon maitojen eholla,
 Vasten vaivoja emoni."

„Ammunko pyyn pyhältä maalta,
 Teiren maalta marjaiselta,
 Tahi joutsenen joesta,
 Lammista lihavan linnun,
 Oravia orrellisen,
 Toisen näätiä näpistä,
 Nuo kannan emon ehoksi,
 Vanhemmalle vaivoistansa;
 Se ei vielä sittenkään
 Maksa maitoja emoni,
 Kosta ei äitin koululoita,
 Ei vaivoja vanhempani."

Lauri, laatu poiukkainen,
 Miehen kanta kaunokkainen,
 Suen ampui suon periltä,
 Kaatoi karhun kankahalta,
 Teki tuost' emolle turkin,
 Pani sulkut suita myöten,
 Verat reunoille veteli,
 Aarnitsat alaisin puolin.

Antoi emolle ehoksi,
 Kysytteli, lausutteli:
 „Emyeni, vaimo vanha,
 Maammoseni, kantajani,
 Joko on maito maksettuna,
 Kovat vaivat kostettuna?"

Emo vasten vastaeli
 Ja puheli puolestansa:
 „Laurueni, poikueni,
 Lauri laukumaisueni,
 Ei oo maito maksettuna,
 Kovat vaivat kostettuna;

Sillä maksat maammon maiot,
Kostat vaivat vaalijasi,
Kun sä teet tuvan emolle,
Tuvan uuen tuutijalle.“

Lauri, laatu poiukkainen,
Miehen kanta kaunokkainen,
Tuo teki tuvan emolle,
Tuvan uuen tuutijalle,
Porstuan tuvan etehen,
Kahet kammarit perähän,
Kysytteli, lausutteli:

„Emoseni, vaimo vanha,
Joko on maiot maksettuna,
Kovat vaivat kostettuna?“

Emo vasten vastaeli
Ja sanoi sanoilla näillä:
„Laurueni, poikueni,
Lauri laukumaisueni,
Viel' on maiot maksamatta,
Kovat vaivat kostamatta.
Äsken maksat maammon maiot,
Kostat vaivat vaalijasi,
Konsa sie emon elätät,
Vaalit äitin vanhannehen,
Itse vaalit vaalijasi
Sekä kannat kantajasi,
Olet luona luopuessa,
Läsnä hengen lähtiessä,
Te'et sitten sievän kirstun,
Kaian kammarin emolle,
Vielä kannat kantajasi
Paariloille pantaessa,
Hankit hautahan emosi,
Saatat maammon maan rakohon;
Vaan ele papitta saata,
Saata sie papin sanoilla,
Soiessa kumean kellon,
Kirkon vasken vankuessa!“

52. Kaarle herttuan sotaretki Suomeen.

Hyvä herra, herttu Kaarle,
Ruotsin kuulusa kuningas,
Vahva Suomen valtamiesi,
Isänmaan iso isäntä,
Hankitsevi haaksiansa,
Laittelevi laivojansa,
Tyyrinvartta valmisti,
Suomen tielle suoritteli.

Ojensi pisimmät parret
Suurten haahden hartioille,
Nosti purjehet punaiset,
Kirjoraakansa rakensi.

Oli haahdet hankittuna,
Laivat suuret laitettuna,
Punaisilla purjehilla,
Viherjäiset viiret päällä.
Tuli Suomehen sotihin,
Vetten taaksi tappelohon;
Läpi laski lainehien,
Halki aaltojen ajeli;
Laveasti laivat juoksi,
Kovasti isokokoiset,
Tuimasti tuli venehet,
Pikaisesti pitkät järvet.
Akan otti oppahaksi,
Suomen vaimon soutamahan;
Hyvin sousi Suomen vaimo,
Venhe juoksi joutusasti,
Paitsi juoksi mäet paksut,
Vuoret sitkeät sivutse,
Syrjättäin syvimvät salmet,
Paeten kaikki kuohupaikat,
Kiertäen kivet siniset,
Kaikki kalliot ohitse.

Hyvä herra, herttu Kaarle,
Isänmaan iso isäntä,
Vahva Suomen valtaherra,
Näki maan, havaitsi rannan,
Haahdet rantahan rakensi,

Aluksensa ankkurihin,
 Istutti vesille venheet,
 Kytki laivat lainehille,
 Turun maille tultuansa,
 Saatuansa Suomenmaalle,
 Suomen suureksi hyväksi,
 Linnan liika-vierahaksi.

Astui maalle manterelle,
 Istui Ilposten mäelle,
 Levättämään jalkojansa,
 Henkeä vedättämähän.

Sanan linnahan lähetti,
 Sai sinne hyvän sanoman,
 Kirjan kultaisen kuletti,
 Suomen sonnien sekahan,
 Suurten sangarten salihin,
 Tottihollarin tupihin,
 Linnan vanhinten vajoihin,
 Kanunkien kartanohon.

Näin oli kirja kirjotettu,
 Kuului kultaiset sanansa:
 „En mä tullut Suomenmaalle,
 En tullut sotia varten,
 Vaan rauhaa rakentamahan,
 Suomea sovittamahan,
 Riidat ratki ratkomahan,
 Tappelukset taittamahan,
 Ankarat asettamahan,
 Väärät oikein kääntämähän.“

Linnan ilkeä isäntä,
 Paha poika pannahinen,
 Turun suutari-suvusta,
 Karjakoirien kodista,
 Puri huulta, väänsi päätä,
 Mullisteli muotoansa,
 Kallisteli kalloansa,
 Vastahan Ruotsin sotia.

Kovasti kova puheli,
 Häijysti häpeämätön,
 Vastaeli väljuisesti,
 Pahasti pahantapainen:
 „Herttuan merehen heitän,

Hahtensa rikon haloiksi,
 Venehet vesille särjen,
 Laivat aaltojen ajella.“

Hyvä herra, herttu Kaarle,
 Ruotsin kuulusa kuningas,
 Isänmaan iso isäntä,
 Kun kuuli pahan sanoman,
 Niin hän neuvoi huovejansa
 Palveljoillensa puheli:
 „Lähtekämme liikkumahan,
 Vahvasti vaeltamahan,
 Kupitsaalle kulkekamme,
 Käykämme Hanhenpajuhun!“

Kupitsaalle sitten kulki,
 Harppasi Hanhenpajuhun,
 Krapsas' Turun kalliolle,
 Jo joutui Tallimäelle.
 Siihen siirsi laumat suuret,
 Levitti kedolle leirin,
 Sadat siirsi sivullensa,
 Toiset toiselle sivulle,
 Kolmannet pani etehen,
 Urot vahvoissa aseissa,
 Rautamiehet ratsahilla,
 Haarniskaiset hartioilla.
 Kalut maalle karvahteli,
 Asetteli arkkelinsa,
 Kuljetti kuparipyssyt,
 Vaskitorvet vaikeasti;
 Kupari kovin kilisi,
 Kanssa kaikki vaskitorvet.

Otti tulta tuttisesta,
 Tokevia taskustansa,
 Hartioilta hamppunuoran,
 Vyöltänsä virityснуoran,
 Kohti ruutia rakensi,
 Vänkipannuhun panevi.
 Päästi pyssyt pylvimähän,
 Avokurkut ammomahan,
 Jalkajouset jahkamahan,
 Luodit läksi lentämähän,
 Kuulat suuret kulkemahan,

Vitjat pitkät vinkumahan;
Kovin kirpposi kipinät,
Savua satoi jälestä.

Pyssyt parkui partahilla,
Kumusi kuparirummut,
Pahoin puupillit pärisi,
Torvet vaskiset törisi,
Orhit hirnui, kangas kaikui,
Kalliot kovin kajasi,
Ranta raikui, meri häälyi,
Haahdet vahvasti vapisi.

Hyvä herra, herttu Kaarle,
Isänmaan iso isäntä,
Ampui linnan liipin laapin,
Kastarit ylös alaisin,
Miestä otsahan osasi,
Löi hepoa lautasehen.

Kovin parkui knihti parat,
Parkui herran palveliat,
Linnoja rikottaessa,
Kastareita kaadettaissa.

Kuin hyppäs' koukkuhuovi,
Tomu suitsi, tuhka tuoksui,
Suohon pääsi suuret herrat,
Alho'on isot isännät;
Kurki pääsi kuusistohon,
Arve alho'on pakeni,
Harteviikki haavistohon,
Antti pötki poikki tiehen,
Steeni Finkke tien-ohe'en,
Hämehesen huovi häijy,
Pahanjuoniset jokehen,
Kosken vaahtehen kovahan,
Jossa hauvit haukkelivat,
Ahvenet osansa otti.

Oli harmi hankittuna,
Satuloittuna savikko;
Hyvä herra, herttu Kaarle,
Hyppäsi hyvän selälle,
Nousi laukin lautasille,
Antoi juosta jouhihännän,
Samota satula seljän,

Alle Wiipurin vihannan,
Piiat itki Wiipurissa,
Että pojat pois tulivat,
Vaimot Narvassa valitti,
Että miehet mestattihiin.

53. Jaakko Pontus.

Venäläinen, vainolainen,
Uhkasi ikänsä kaiken
Maita Ruotsin ruoskivansa,
Tappavansa kaikkityynni,
Kuninkahat kansoinensa,
Papit kirkkokuntinensa,
Rustingit hevosinensa,
Pitäjät perehinensä.

Jalo herra, Jaakko Pontus,
Viisas Wiipurin isäntä,
Outteli ikävissänsä,
Kerran, toisenki sanovi:
„Kun Jumala tuon tekisi,
Saattaisi meren sulaksi;
Kuluvi kevät ihana,
Ei saa laivoja vesille.“

Sai sitten meri sulaksi,
Jalo herra, Jaakko Pontus,
Laittoi laivoja lähelle,
Aluksia aaltoloille.
Istutteli purjepuita,
Veti puihin purjehia,
Laittoi laivat lastinkihin,
Purjepuunsa pustinkihin;
Poimi poikia sisähän,
Laittoi miehet laivoihinsa.

Niin on laivoja lähellä
Kuin on suuret sorsaparvet,
Niin on laivan purjepuita,
Kuin on mäntyjä mäellä,
Niin on puissa purjehia
Kuin pimeä pilven ranta.

Jalo herra, Jaakko Pontus,

Viisas Wiipurin isäntä,
Souti Suomen linnan alta,
Viiloi Wiipurin vesiltä,
Tuli Koiviston kohalle,
Nosti tuulet tuulemahan,
Purjehia puskemahan,
Ja aallot ajelemahan;
Purje Puolahan osasi,
Ajoin Riian linnan alle.

Jalo herra, Jaakko Pontus,
Viisas Wiipurin isäntä,
Työnsi linnahan sanoja,
Paperit pakon perästä:
„Onko linnassa olutta,
Mettä meiän miehillemme?“

Noin puhuvi Puolan herra,
Linnan vanhin vastaeli:
„Ompa pantuna olutta,
Mettä miehille hyville,
Tallissa hevon kusia,
Lehmän läävän lattialla.“

Jalo herra, Jaakko Pontus,
Viisas Wiipurin isäntä,
Alkoi tyrskätä tykeillä,
Valkkumilla vangutella,
Alkoi linna liikahella,
Linnan vallit vaarahella,
Linnan tornit torkahella,
Muurit maahan vierähellä.

Puola itkien tulevi,
Linnan vanhin vaikuttavi,
Sanoi suurella surulla:
„Jalo herra, Jaakko Pontus,
Ele riko Riiaistani
Elekä säre sääslöistäni,
Ele vallia vapista,
Pura Puolan linna'ani!
Kyll' on kyllä, täysi, täysi,
Kaikk' annan avaimet sulle,
Tule siivolla sisähän,
Sovinnolla suojuksihi;
Kyll' on kystä keitettyä,

Valmista varustettuna,
Myös on mettä ja olutta
Syöäksenne, juoaksenne,
Syöä miesten mielen määrin,
Haukata halun perästä.“

Jalo herra, Jaakko Pontus,
Meni siivosti sisähän:
Moni mies, moni hevonen,
Moni herra höyhenhattu,
Moni miekka kultavästi,
Moni saarninen satula,
Moni vommel kynnäppäinen,
Riian virrassa viruvi.

54. Iivana kuningas.

Iivana iso isäntä,
Meiän kuulusa kuningas,
Sukivi sotaoritta,
Suorajouhta suorittavi,
Lähteäksensä sotahan,
Ruotsinmaahan rohkeahan.
Sanovi sanan emolle,
Lausui tuolla lausehella:
„Et sä itkene, emoni,
Valittane vanhempani,
Jos mä jou'un jonne kunne,
Tahi viivyn viikommanki,
Suurilla sotakeoilla,
Ruotsinmaassa rohkeassa.“

Emo estellä käkesi,
Varotteli vaimo vanha:
„Ellös menkö, poikueni,
Ellös menkö niille maille,
Ruotsin rohkean tiloille,
Miesten tappotanterille;
Ken suotta sotahan läksi,
Se soassa surmatahan.“

Iivana iso isäntä,
Meiän kuulusa kuningas,
Ei kuullut emon sana'a,
Varotusta vanhempansa;

Yhä mietti mennäksensä,
Lähteäksensä lupasi.

Latoi laivoja merelle,
Suoritti sotavenoja,
Kohenteli purjepuita,
Vaatevarpoja varasi,
Nosti puihin purjehuiset,
Vaattehuiset varpasihin;
Niin on noita purjepuita,
Kuin on kummun kuusosia,
Niin on puissa purjehuiset,
Kuin on synkkä pilven syrjä.

Miekoitsi tuhannen miestä,
Satuloi sa'an hevosta,
Latoi miehet laivoihinsa,
Suoritti sota-urohot,
Kuni sotka poikasensa,
Tavi lapsensa latovi.

Läksi siitä laskemahan,
Laski päivän maavesiä,
Päivän toisen suovesiä,
Kolmannen merivesiä;
Niin päivällä kolmannella
Loi silmänsä luotehelle,
Näki suuren Suomen linnan,
Keksi Wiipurin vihannan.

Veäikse vesiä myöten,
Halki aaltojen ajaikse,
Likemmäksi liitteleikse
Wiipurin veräjän suulle.

Sai hän linnahan sanoja,
Kysyi linnan vanhimmalta:
„Onko linnassa olutta,
Taaria taloissa linnan,
Ilman oluen panematta,
Mallasten imeltämättä;
Tulejalle vierahalle,
Saavalle käkeävälle?“

Lausui Matti Laurin poika,
Linnan vanhin vastaeli:
„Kyll' on linnassa olutta,
Taaria taloissa linnan,

Ilman oluen panematta,
Mallasten imeltämättä:
Tynnyri tulikiveä,
Panni jauhoja pahoja,
Karpio kananmunia,
Tiiksin luomia tinoja,
Tulejalle vierahalle,
Saavalle käkeävälle.“

Iivana, iso isäntä,
Meiän kuulusa kuningas,
Murti suuta, väänti päätä,
Murti musta'a haventa,
Laittoi kirjan kiirehesti,
Pani työntäen paperin:
„Onko linnassa liha'a,
Onko voita volmarissa,
Ilman härän iskemättä,
Suuren sonnin sortamatta,
Iivanalle iltaiseksi,
Venäläiselle veroksi?“

Lausui Matti Laurin poika,
Virkki Wiipurin isäntä:
„Onpa linnassa liha'a,
Sekä voita volmarissa —
Uupui muinoin musta ruuna,
Vaipui valkea hevonen,
Tuoll' on raato rauniolla,
Luukontti koan perässä,
Miehen suuren suupalaksi,
Miehen murha murkinaksi.“

Iivana, iso isäntä,
Meiän kuulusa kuningas,
Siitä suuttui, siitä syäntyi,
Kovin suuttui ja vihostui,
Pani pyssyt pyykämähän,
Umpiputket ulvomahan,
Avokurkut ammomahan,
Jalojouset joikumahan,
Alla Wiipurin vihannan,
Alla suuren Suomen linnan.

Jahmi päivän, jahmi toisen,
Ampui hän ylitse kerran,

Toisen ampuvi alatse,
 Kävi kohti kolmannesti:
 Jopa liikkui linnan tornit,
 Tornin kellot keikahteli,
 Kivet linnan kiikahteli,
 Tornin latvat torkahteli,
 Räystähät rämähtelivät,
 Patsahat pamahtelivat.

Ampui vielä kerran, toisen:
 Räystähät meni rämyksi,
 Linnan patsahat pamuksi,
 Tuohikattoset tomuksi;
 Tuohet lenteli levyinä,
 Linnan seinät liistehinä.

Siitä Matti Laurin poika,
 Viisas Wiipurin isäntä,
 Pani kultaiset avaimet
 Kultaiselle lautaselle,
 Kantoi Iivanan kätehen
 Ja sanoi sanoilla näillä:
 „Venäläinen, veikko kulta,
 Kauniskenkä Karjalainen,
 Jätä vielä heikko henki,
 Ele murhalla mureнна!
 Ammuut taaton, ammuut maam-
 mon,

Ammuit viisi veljeäni;
 Ota kultia kupilla,
 Hopehia huokin täysi, —
 Oman pääni päästimeksi,
 Henkeni lunastimeksi!“

Sanoi Iivana isäntä,
 Meiän kuulusa kuningas:
 „Jo on ruostui Ruotsin kullat,
 Saastui Saksanmaan hopeat;
 Sylen, konna, kultihisi,
 Ilkeä, hope'ihisi,
 Kun kauvan minua kaihit,
 Päästä aivoni alensit.“

Siitä Matti Laurin poika
 Pääsi päätänsä pakohon,
 Riensi luoksi laivosensa,

Astuvi aluksehensa,
 Läksi merta laskemahan,
 Sinistä sirottamahan,
 Melan vaivaisen varassa,
 Kokan koukkupään nojassa.

Itse Iivana isäntä,
 Kettukenkäset jalassa,
 Kut ei pauka pakkasella,
 Ei kolku kovalla säällä,
 Likennäikse linnan luoksi:
 Kivet on kirkkoa jälellä,
 Torit linnan torniloita,
 Patsahat papin tupa'a,
 Itse pappi paiatonna,
 Ruotsin kauris kaatioitta.

55. Kaarlo kuningas.

Läksi Kaarlo kaupungille,
 Verolle verikäpälä,
 Ruotsin murha murkinalle,
 Pilloniekka Piiterille;
 Läksi veikaten vesille,
 Uhotellen ulkomaille,
 Päälle päien päästäksensä,
 Valloille kohotaksensa,
 Päälle suuren Suomen niemen,
 Venäjän vesien päälle.

Venäjän väki väkevä,
 Kuninkahan miehet kuulut,
 Maailman valitut miehet,
 Illoin, aamuin outtelevat,
 Kerta keskipäivälläkin,
 Katselevat, kääntelevät,
 Selvälle meren selälle,
 Ulapalle aukealle.

Jo päivänä muutamana,
 Huomeenna moniahana,
 Kaarlo kauka'a näkyvi,
 Sinisorkka sinnempätä,
 Päälitse Satamasaaren,

Kahen luotosen lomatse;
Päivän peitti purjehilla,
Lahen laivoilla sokaisi.

Venäjän väki väkevä,
Meiän korkea komanto,
Kovat kostinsa asujat,
Ne leipoi kivisen leivän,
Kakun paistoi kallioisen,
Ruo'an rautaisen rakenti,
Tulevalle vierahalle,
Saavalle käkeävälle.

Kului aika'a vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Kaukana ei Kaarlon laiva,
Kovin ei loittona koroli,
Laitti sanan laivastansa:
„Venäläinen, veikkoseni,
Saa liha'a syöäkseni,
Tuo olutta juoakseni!“

Venäjän väki sanovi,
Komanto kohittelevi:
„Vet sinä, verikäpälä,
Ellös tulko tuusimatta,
Kyllä syötän vierahani,
Rakkumieheni ravitan,
Vaan en anna ampumatta,
Enkä syötä syöksemättä
Tempuilla teräksisillä,
Rautaisilla rahnikoilla.“

Sai se jouset joikumahan,
Jänteheet järäjämähän,
Pani tykit tyrskimähän,
Rautakirnut kiljumahan,
Kivileivät lentämähän,
Rautapallit raastamahan,
Kohti Kaarlon karpasoa,
Punaparran purtta vasten.

Jo tyyrit tipahteleivi,
Poikki lenti purjenuorat,
Purjehet putoelivat,
Hajoilivat hattaroiksi,
Purjepuut tomahtelivat,

Mastot muiskahti merehen,
Noiksi tuulen vietäviksi,
Ahavan ajeltaviksi.

Jo Ruotsin väki väheni,
Ruotsin voima raukeavi,
Miehet melskivät meressä,
Ratsut uipi aaltoloissa,
Rannat on täynnä raatoloita,
Satuloita saaren rannat.

Kaarlo kuulusa kuningas
Katseleikse, käänteleikse,
Jo tunsi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan,
Jopa läsnä lämmittävi,
Jopa riipi rinnuksia,
Tullessa tulisen nuolen,
Teräsnuolen tempoessa,
Kivileivän lentäessä,
Ruutuharkon raastaessa.

Kaarlon kulkku kuivehtuvi,
Kero käypi keltaiseksi,
Otsa on hien väessä,
Parta vaahessa valuvi.
Anoi vettä juoaksensa,
Venäläiseltä veroksi:
„Venäläinen, veikko kulta,
Anna vettä juoakseni,
Ostoa veroksi vettä,
Venäläiseltä veroksi!“

Venäläinen vasta'avi,
Kovarinta kolkkaisevi:
„On vettä venosi alla,
Alla laivan lakkimista,
Juoa kulkun kuivunehen,
Apata halun-alaisen,
Vettä viljalta veroksi,
Kaarlon kulkun kastimeksi.“

Kaarlo varsin vasta'avi,
Mies paha pakajelevi:
„Ei tunnu vesi ve'eltä,
Verell' on vesi meressä,
Rannat on täynnä raatoloita,

Myssypäit' on myllistetty,
Lakkipäitä langeteltu,
Pyöräpäitä pyöritelty.“

Jo on Kaarlo kahleheassa,
Sinisorkka silmuksessa:
„Venäläinen, veikko kulta,
Jätä vielä heikko henki,
En mä toiste tullekkana,
Vierine vesille näille,
Miesten syöjille sijoille,
Urosten upottajille!“

Karku Kaarlolle tulevi,
Lähtö Ruotsin rohkealle,
Läksi maitse marsimahan
Ruotsin rohkean perille,
Vannoi vaikean valansa:
„Kieli suusta kirvotkohon,
Silmä päästä siirtyköhön,
Jos mä tänne toiste tullen.“

56. Sota Narvan tienoilla.

Ruotsin rohkea isäntä
Satuloi sa'oin oriita
Satoihin satulavöihin,
Tuhansihin palkimihin,
Hypitti hevosiansa,
Karkahutti kaarojansa,
Ruske'ita ruuniansa,
Valke'ita varsojansa,
Meiän maalle tullessansa,
Meiän maille mair'ille,
Leve'ille leipämaille,
Iloisille Iskaruille.

Luovaeli kolme kuuta,
Kuuta kaksi kaiketikki,
Meret mittoi miekoillansa,
Tempoi tervasnuorillansa;
Sen löysi syvintä merta,
Sen syvintä ja pahinta,

Joss' oil kuohut kolmipäiset,
Aallot seitsenselkähiset,
Kotkanpään nenän kohalla,
Lavansaaren lappeasta.

Laski laivat rantaselle,
Parahasen paikkasehen,
Nenove'en niemyelle,
Harjavallan hartioille,
Tuohon leirinsä levitti,
Tuohon laati laakarinsa.

Venäjän kuningas viekas
Jou'utteli joukkojansa,
Saatti Moskovon molutsat,
Sekä Kaprian kasakat,
Ivoilinnan isvotsekat,
Asettaisi ampumahan.

Ruotsin rohkea isäntä
Tuo on vasten vastaeli;
Siin' alkoi sota sotia,
Alkoi tappelu tasoja,
Alkoi tiukkua tinoja,
Viritellä villapäitä.

Äijä miestä leikottihin,
Viel' enemmän ammuttihin,
Paljo virta'a pakeni,
Enemmin jokea juoksi,
Meiän puolen poikasista,
Meiän vallan valkopäistä.

Ruotsin rohkea isäntä
Istui Iivanan mäellä,
Katsoi Narvan kaavanista
Tasapäätä tappelua.
Kun näki tuhon tulevan,
Tuli herroille helinä,
Alkoi kuitella kuningas,
Linnan herrat hengähellä,
Alkoi huovit huokaella,
Papit paljon paukaella.

Ruotsin rohkea isäntä
Nousi ylös istumasta,
Läksi Narvan kaavanista,
Juoksipa yheksän yötä

Yhen vyönsä vyöttehellä,
Yhen paitansa panolla.

Niin tyytyi joki mokoma,
Selvä virta seisottaissi,
Joki tyytyi juoksemasta,
Verivirrat vuotamasta.

Venäjän kuningas viekas,
Tuo viekas venakon poika,
Otti Narvan nauroillansa,
Ivolinnan ikroillansa,
Moskovan molotsillansa,
Kaprian kasakoillansa,
Petterin petoksellansa,
Kronstatin konehuella.

57. Sodan vaivoja muistellessa.

Sykysyllä seikka syntyi,
Talven tullessa tapahtui,
Vasten meitä vaivaisia,
Kohti koitopäiväisiä,
Näillä raukoilla rajoilla,
Poloisilla Pohjanmailla;
Saivat miehet miekan alle,
Sulhoset sotakeoille,
Terän kirkkahan kisan,
Rauan valkean varahan,
Varsat vainovaljahisin,
Surman suitsihin hevoset.

Moni silloin itkusilmin
Sanoi säälien hevoista:
„Voi sinäkin, ruuna rukka,
Kasvinvarsani valittu,
Siksikö sinäkin synnyit,
Näille ilmoille ylenit,
Sotiteillä sortumahan,
Vainoteillä vaipumahan;
Siksikö su'in sinua,
Siksi syötin ja apetin,

Surman suurille ajoille,
Manalaisen matkateille!“

Moni muu poloinen poika,
Se ei itke itseänsä,
Ei valita varsa'ansa,
Jos vaan impyet eläisi,
Kassapäät on kalkettaisi,
Impyet ilolla mielin,
Mesimielin morsiamet,
Naiset kaikki naurusuulla,
Lesket leikkiä pitäen,
Muoriset murehtimatta.

Toi Jumala ajan toisen,
Ajan maalle armahaisen,
Antoi taas rajalle rauhan,
Suomehen hyvän sovinnon;
Raja jo rauhassa elävi,
Suomi kaikki suosiolla.

Ole nyt kiitetty Jumala,
Ylistetty Luoja yksin,
Kun päästit omille maille
Pojat mailta vierahilta,
Päästit siitä pälkähästä,
Siitä seikasta selitit!

Kauvan me pojat poloiset
Alla miekan melskasimme,
Joka mies, joka hevonen,
Tulen vaarassa vaelsi.
Jalot jaamat kaivettihin,
Puhkaistihin puhki maien,
Sillat suuret siivottihin
Poikitse joka joesta,
Joita juoksi nuoret miehet,
Pojat riskit ripsutteli,
Sekä kulki komentierat,
Miehet ankarat ajeli.

Hevoset hikoi ve'essä,
Varsat vaahessa samosi,
Postia kulettaessa,
Lerpottia lennättäissä;
Laihtui tammam lautaselta,
Vertyi vempelen kohasta,

Vetäessä vaikeata,
Raskahia raataessa.

Yön tullen, pimeten päivän,
Aletessa aurinkoisen,
Piti matkoilla majata
Tervatynnörin tykönä
Tahi luskata lumessa,
Pauhaella pakkasessa.

Vaaroilla valantehilla,
Korke'illa kompakoilla,
Tomueli tervastorvet,
Olkikoppolit kohisi,
Josta vaaria varoimme,
Viholaista vartioimme.

Tuota toivoimme poloiset,
Tuota ain' ajattelimme,
Kun kohoisi koiliskoinen,
Huomenvarjo valkeneisi,
Ehkä toisi toinen päivä
Rauhan rakkahan sanoman;
Yön mennen, valeten päivän,
Yletessä aurinkoisen,
Työ oli entinen e'essä,
Vaiva vanha vieressämme.

Suven tullen, suon sulaen,
Lätäkköjen lämmitessä,
Muut vuotti hyvä'ä vuotta,
Katsoi kaunista kesä'ä,
Meill' oli vilu vilulta,
Nälkä toiselta nälältä,
Tunturia tullessamme,
Waaroja vaeltaessa;
Markan maksoi leivän kanta,
Muru mullisen vasikan,
Kaakku kaksivuotehisen,
Sa'an pyy, tuhannen tetri.

58. Katriinan, Paavalin ja Aleksanterin aika.

Elettiin ennen täällä
Surutonna Suomenmaalla,

Kun oil Katrina kuningas,
Vanha muori valtiaana;
Silloin oil hyvä elämä,
Ei tahottu Suomen miestä,
Suomen miestä miekka vyölle,
Suomen poika'a sotahan.

Vaan kun kuoli kunnan rouva,
Kaatui kaunis keisarinna,
Pääsi Paavo päälliköksi,
Sutariksi suuri herra,
Tuli suru Suomenmaalle,
Suru Suomen poikasilie,
Itku pitkä piikasilie,
Musta murhe vanhemmille:

Pojat maasta poimittihin,
Vietihin pojat poloiset,
Tuonne Pietarin perille,
Soreammat soltatiksi,
Matalammat matrosiksi,
Kapraleiksi kaunihimmat,
Uhkeammat unteriksi,
Pienet pillin soittajiksi.

Uusi valtias Venäjän,
Nuori Paavo Petrovitsa,
Pani kirjat kiitämähän,
Surukirjat Suomenmaalle,
Suomen poikien poloisten
Sotamiehiksi otosta.

Ensin rankaisi rahalla
Maata miehien verosta,
Kun ei siitä kyllin ollut,
Puuttui sitten purlakkoihin,
Alkoi renkiä repiä,
Tarttui talon poikihiinki.

Ne vietihin Wiipurihin,
Kantsattihin Kaupunkihin,
Pyssy pantihin olalle,
Miekka vyölle vyötettiin,
Niin pojat lähetettiin,
Turkinmaalle tungettiin,
Toiset toisille aloille,
Laitettiin laivan päälle,

Meren aaltojen ajella,
Vaahtipäien vaarutella.

Ei nyt tunne toinen toista,
Eikä tunne, eikä tieä,
Ei tieä oma emonen,
Oma kantaja katala,
Kussa kulkevi kuvansa,
Kussa vierevi verensä,
Onko maalla vai merellä
Vaiko surmattu soassa.

Iso itkevi kotona,
Iso vanha vaikeroipi:
„Voi mun poikani poloinen,
Jo nyt poikani poloinen
Ompi joutunut johonki,
Tielle tietämättömälle,
Pakkasen pahan käsihin,
Kovan ilman kouristella.

Ken nyt meillä työt tekevi,
Kuka pellot pehmittävi,
Kuka siemenet sirotti,
Kuka astui aura käessä,
Kun on poika pois otettu,
Pantu pistoli pivohon?“

Suomen neitoset surevi,
Natoset narattelevi:
„Mistä meille mies tulevi,
Kusta saamme leivän saajan:
Pojat potrat pois menevät,
Pois menevät polviksensa,
Pojat pistolin pitohon,
Rautarassin kannantahan.“

Pojat maalla vierahalla
Linnun lentävän näkevät:
„Lennä, lennä, lintuseni,
Ollet hanhi tahi joutsen,
Saattele sana isolle,
Vieretä emolle viestit,
Jo on hiukset hillottuna,
Lieminäiset leikattuna,
Viety miehet miekka vyöllä,
Pojat pistoli pivossa,

Turkin maita tuntemahan,
Puolan maita polkemahan,
Jossa ei sisot sivele,
Anna suuta Suomen neiot,
Siveli sileä miekka,
Tykki suuri suutelevi.
Eikä siell' emo evästä,
Iso ei huua iltaiselle,
Eik' oo liioin syötäväistä,
Syötäväistä, juotavaista,
Konsa korppua kovaista,
Vettä särpimen verosta,
Toisin vuoroin tuomikeppi,
Siin' on eukon ehtoruoka;
Tai paksu pajuinen keppi,
Siin' on raukan rahkamaito.“

Ken soassa surmatahan,
Sille kuoppa kaivetahan;
Ei oo suku suin yhdessä,
Heimo hengen lähtiessä,
Ei kuin kuollessa kotihin,
Lavitsalle langetessa,
Siin' on suku suin yhdessä,
Heimo hengen lähtiessä.

Niin oil aika maassa marras,
Suru Suomen poikasilla,
Kun oil Paavo päällikkönä,
Sutarina Suomenmaalla.

Tuli sitten aika toinen,
Saivat vuonet voitetuksi,
Armahin Aleksanteri,
Paavo herran hertta poika,
Antoi armoa kylille,
Suuren armon Suomenmaalle;
Kiitos kaunoisen Jumalan,
Ylistetty Luoja yksin,
Ei enää ajalla tällä
Vieä miestä millitsaksi,
Panna pistoolin pitohon,
Rautarassin kannantahan!

59. Sotamiehen otto.

Miks' ei laula meiän lapset,
 Meiän impyiet iloitse? —
 Sill' ei laula meiän lapset,
 Meiän impyiet iloitse,
 Kun antoi ajat Jumala,
 Kovat onnet meitä kohti,
 Meiän potrilte pojille,
 Soreille sulhosille.

Kun tuli syvä sykysy,
 Kova talvi tallaeli,
 Haavat hallihin menivät,
 Lepät muuttui mustemmaksi,
 Tuli maahan marras aika,
 Ilmoille iletys-aika.
 Tuli suuri soltun otto,
 Pojat maasta poimittihin,
 Kun oli riikit rinnakkaisin
 Sekä vallat vastapäätä,
 Kaupungit on kannotellen,
 Selätellen seurakunnat.

Venäjän kuningas viekas,
 Herra suuri Suomenniemen,
 Teki kirjat kiirehesti,
 Kirjat linnasta lähetti,
 Paperit pakon perästä.
 Yksi tuli tuulta myöten,
 Toinen vierä vettä myöten,
 Kolmas postilla porotti;
 Ne tulivat meiän maalle,
 Meiän huonohon hovihin.

Kirjahan oil kirjoitettu:
 „Kootkatte pojat kokohon,
 Sulhoset sotalukuhun,
 Nuoret miehet miekka vyölle,
 Meillä miestä tarvitahan,
 Uhka määrältä uroja,
 Ruotsin suurehen sotahan,
 Tanumartin tappelohon!“

Tuo meiän kuulu kupias,
 Vallan taarosta tasainen,

Ajoi kyyillä kylihin,
 Pimeällä pilkkosella,
 Yövalolla, kuuvalolla,
 Päivän selkeän valolla,
 Korjasi ukot kokohon,
 Kysytteli ukkoloilta:
 „Onko vallassa varasta,
 Pienen pillon tehnehiä,
 Kovan kortsin käynehiä:
 Tuli kirja kiirehtien,
 Kova käsky keisarilta,
 Koota poikia kokohon,
 Saaha solttuja sotahan?“

Ukot vanhat vastasivat:
 „Ei oo vallassa varasta,
 Pienen pillon tehnehiä,
 Kovan kortsin käynehiä,
 Joka soltuksi sopisi.“

Tuo meiän kuulu kupias,
 Vallan taarosta tasainen,
 Istuvi, ajattelevi,
 Ei tieä mitä tekisi,
 Mitä tuohon tuuma'aisi,
 Ottaisiko rikkahia,
 Vaiko vallan vaivaisia,
 Etsisi emottomia.

Sanoi vallan vanhemmille:
 „Täss' ei auta muu kuin arpa,
 Kelle arpa lankeavi,
 Se sotahan lähteköhön.“

Tuotihin vihaiset vitsat,
 Saatihin pahat palikat,
 Lyötihin pojista arpa:
 Kenen arpa ensimmäinen? —
 Lesken pojan leivättömän,
 Akan pojan armottoman,
 Armottoman, turvattoman,
 Sen oli arpa ensimmäinen;
 Sen sotahan lähteminen,
 Soltatiksi suoriminen.

Kattila tulella musta,
 Pata musta koukun päässä,

Poika muuttui mustemmaksi,
Emon lapsi laihemmaksi:
„Minun ehtoinen emoni,
Äiti vanha vaalijani,
Ihala imettäjäni,
Pää kulta kukittajani,
Lämmitä kyly metoinen
Metoisilla halkoloilla
Kylpeä pojan poloisen
Vielä viime kertojansa!“

Akka saunan lämmittävi,
Hautovi haluisen vastan
Haluisille hartioille;
Meni poika kylpemähän,
Kylpi emon kyynelillä,
Hauteli haluvesillä.

Tuli poika kylpemästä,
Vaivainen valelemasta,
Sanoi siitä äitillensä:
„Oi mun ehtoinen emoni,
Tuo mun verkaiset tanini,
Sulkkusuiset sukkaseni
Sekä saksan saappahani,
Poika on luotu lähtemähän
Tuonne suurehen sotahan.“

Sanoi siitä siskollensa:
„Mit' annat, siso, minulle,
Mun sotahan mennäkseni,
Matkahan käetäkseni?“ —
„Annan, armas velloseni,
Annan paian palttinaisen,
Hihattoman, helmattoman,
Kaikki kaulusta vajalla.“

Poika nuori nuorittihin,
Köytettiin köyhä lapsi,
Vietäväksi linnasehen
Miehen rikkahan re'essä.

Väki vääntyvi tuvassa,
Kaikki rahvas katsomassa,
Kun poika kylästä läksi
Viime teille, viime maille,
Sotateitä tempomahan,

Sotamaita marsimahan;
Tytöt itki ikkunoissa,
Itki pienet piikasetki,
Poika'a pois vietäessä
Sotateillä sortumahan.

Poika vietihin visusti,
Vietihin kylä kylältä,
Talo toiselta talolta,
Saatettiin linnasehen,
Ottajaisien oville,
Katsojien kartanolle.

Kupernaatori kysyvi:
„Mistä syyst' on tuo siottu,
Onkohan omasta syystä
Vaiko vallan vääryyestä?“

Vankipoika vastaeli:
„En ole omasta syystä
Enkä vallan vääryyestä,
Suuttunut on suuri Luoja,
Antoi arvan ensimmäisen,
Onnettomalle osaksi.“

Kupernaatori sanovi:
„Katselkatte kaikin puolin,
Onko terve, tenhollinen,
Pankatte mitalle miesi,
Mitatkatte, määrätkatte,
Onko täysiksi kokoa!“

Poika tuoss' ajattelevi,
Ei toki tohi sanoa:
„Mitäpä minussa ompi
Katsojien katsomista,
Mittomista, määrimistä,
On minussa miestä kyllin,
Miestä muien miesten verran,
Urosta urosten verran.“

Siitä poika katseltihin,
Mitattihin, määrättihin,
Hattu päästä haaplattihin,
Solki maahan sorrettihin,
Turkki maahan tuiskattihin,
Viitta maahan viskattihin,

Paita maahan paiskattiin,
Rätit maahan räiskättiin.

Mittapuulle pantaessa
Kyll' oli täysiksi kokoa,
Viel' oli vaaksa'a pitempi,
Korttelia korkeampi;
Ken ei mitta'a tavannut,
Se kotihin laskettiin
Ison mielille hyville,
Emosen sitä enemmän.

Siitä tuoli tuotettiin,
Vankipoika vaaittiin,
Päälle tuolin tungettiin;
Saatihin terävät saksat,
Niillä tukka turmeltiin,
Pojan pää puhastettiin,
Hiukset hienot hiereltiin,
Lieminäiset leikattiin,
Otettiin otsahiukset,
Korvahiukset kaapattiin,
Takahiukset hilpaistihin,
Tukat maahan tuiskattiin,
Hiukset maahan hillöttiin,
Kutriset kulutettiin.

Poika hiukset maasta poimi,
Korjasi tukan kokohon,
Lähettti tukan emolle:
„Tuoss' on tukka poikuesi,
Jot ennen emo silitit,
Haluisesti harjailit.“

Kupernaatori sanovi,
Lausui suuri suutuherra:
„Nyt on mies opetettava,
Viekätte se oppimahan,
Sotatöihin tottumahan,
Ampumahan, marsimahan!“

Tuotihin tulinen pyssy,
Pyssy pantihin olalle,
Pojan pään on polkemiksi;
Tuotihin terävä miekka,
Miekka vyölle vyötettiin,
Miekka mieliksi pahoiksi,

Sumsa suuri hartioille,
Sumsa suureksi suruksi.

Otettiin oppimahan,
Marjukkainen marsimahan,
Marsimahan, ampumahan;
Poika ampui, itse itki,
Silmät vettä vieretteli,
Posket lainehin lateili.

Poikaista opetetahan,
Aret kaikki ankarasti;
Kun ei tullut tuntiin
Eikä kelloihin kerinnyt,
Sitte keppi keikahteli
Ja koreat korvapuustit.

Aret ollahan opissa,
Marsimassa, ampumassa,
Tultua pyhäisen päivän,
Tuon sorean suntakpäivän,
Ei oo aika'a levätä,
Eikä kiiret kirkkosehen,
Huolta Herran huonehesen,
Silloin pyssy pyyhkittävä,
Ruosterauta rassattava,
Manitsa puhastettava.

Opittua marsimahan,
Marsimahan, ampumahan,
Pyssyä pitelemähän,
Kiväriä käyttämähän,
Poika vieähän sotahan
Toisten poikaisten parissa
Ruotsin suurehen sotahan,
Joss' on verta vyötä myöten,
Miekan helke, pyssyn pylke,
Rautapallien pamina.

Poika maata marsiessa
Tuot' yhä ajattelevi,
Mikä maa perivi miehet,
Kuka kolkka kollahtavi;
Missä surma suoritahan,
Kussa kuoppa kaivetahan,
Joko tuiman Turkin maalla,
Taikka Puolan maan perillä.

„Voi on, voi on, voikannenki,
Kun mun kulkea pitävi
Suloisesta Suomenmaasta,
Tuonne suurehen sotahan;
Ei se sääli itseäni
Eikä sääli Suomenmaata,
Sääli on Suomen neitosia:
Jäivät sorjat Suomen neiot,
Oman vallan valkopääköt,
Ukko käänttyräin käsihin,
Renttujen revittäväksi,
Tuopartojen pariin.“

Sanoi tuossa toinen poika,
Haastelevi haikeasti:
„Kaikk' on halki hartioni,
Korvani kovin kipeät,
Herran käen käymiseltä,
Rautakepin raastannalta;
Tulisi tumea ilma,
Taivas talman karvallinen,
Jotta pääsisin pakohon,
Pimeässä piilemähän,
Meriteille, metsäteille,
Läpi kuusikon kasikon.“

Lensi siihen lintuparvi
Ja hajosi hanhiparvi,
Poika linnuille lateli:
„Hanhoseni, lintuseni,
Viekätte emolle viestit,
Sanat saunan saajalleni;
Elköhön emoni surko,
Haleksiko hautojani,
Hyvä on olla soltattina,
Kaunis miekan kantajana,
Vaate on valmis valkeainen,
Leipä selvä selkeäinen,
Suhkuria syötetähän,
Merivettä juotetahan,
Kylmä sauna kylvetähän,
Vari vasta annetahan.“

60. Punaparran julmuus.

Huuto kuului kaupungista,
Valtakunnista valitus,
Itku surkea soasta,
Koska julma joukkoinensa,
Punaparta parvinensa,
Sotki, surmasi soassa;
Sotki kaikki Saksalaiset,
Ryösti kaikki Røyssiläiset,
Häijy Hollannin hävitti,
Pahoin polki Puolalaiset.

Kaupungit tulessa poltti,
Linnat liekissä hävitti,
Tappoi miehet miekallahan,
Vuoatti veren uroista;
Vanhat tappoi vuotehella,
Ijälliset istumilla,
Pienet lapset lattialla,
Kapaloissa kätky'issä.
Piiat raiskasi rumasti,
Vaimot häijysti häpäisi,
Rahat ryösti rikkahilta,
Sauvan kerjääjän käestä;
Herran temppelit hävitti,
Hepotallina piteli.
Voipa näitä voitettuja,
Voi jällelle jäänehiä,
Soan surkean jaloista,
Rauan ruman raatelevan!

61. Vedennoutaja Anni.

Anni tyttö, aino neito,
Otti koivuisen korennon,
Pangin patsahan nenästä,
Läksi linnasta ve'elle,
Vieri vettä ottamahan
Alta linnan lähteheltä,
Pieni kiulunen käessä,
Pieni kauha kainalossa.

Kävi kaivon, kävi toisen,
 Kävi kohta kolmannenki,
 Katsoi kaivohon syvähän,
 Ei oo vettä kaivosessa,
 Kaikk' oli kaivot kuivanunna,
 Lähteet läkähtynynnä.

Anni tyttö, aino neito,
 Tuosta eistyi etemmä,
 Meni meren rantuelle,
 Astuvi aluslahelle.
 Iski silmänsä itähän,
 Käänsi päätä päivän alle,
 Katso, pursi purjehtivi,
 Satalauta laiehtivi,
 Luoksi laiturin laseikse,
 Mies puhas perässä purtta,
 Toinen mies nenässä purtta,
 Sulho purren partahalla.

Puhui mies perästä purren,
 Sulho purren partahalta:
 „Tules tyttö purteheni,
 Astuos alukseheni!“

Anni vasten vastaeli:
 „Ei mun synny sinne tulla,
 Eipä käsenyt emoni,
 Varustellut vanhempani,
 Tätä lasta laivahasi,
 Tytärtä venosehesi.“

Siit' Anni varastettihin,
 Vesitieltä temmottihin;
 Mies nousi perästä purtta,
 Sulho purren partahalta,
 Koppoi neion purtehensa,
 Vyövasken venosehensa;
 Vene läksi vieremähän,
 Neito raukka muttamahan.

Neitonen kujertelevi,
 Vyövaski valittelevi,
 Sulkkuparran suun e'essä,
 Kultaparran parmahilla:
 „Päästä pois mua poloista,
 Laske maalle laivastasi,

Koissa outtavi isoni,
 Kantajani kaipa'avi,
 Viikon veellä viipynyttä
 Kaonnutta kaivotiellä.“

Kysyi mies perästä purren:
 „Kelles, neito, vettä kannat?“
 Anni vasten vastaeli:
 „Isolleni juontavettä,
 Juontavettä, silmivettä;
 Laske nyt, lähen kotia!
 Kun et laskene minua,
 Polen puhki purren pohjan
 Kivisillä kengilläni,
 Rautaisilla apsateilla,
 Mull' ompi kiviset kengät,
 Teräksiset tenkelimet.“

Sanoi mies perästä purren,
 Sulho purren partahalta:
 „Jos poletki pohjan puhki,
 Tallat poikki puiset laiat,
 On meillä venosen paikat,
 Tanterella talka'ajat;
 Puilla pursi paikatahan,
 Katajilla kaaritahan,
 Orasilla ommellahan,
 Teräsneuloin temmotahan.“

Annikki hyväniminen
 Polki puhki uuen purren,
 Halki haapaisen venehen,
 Talloi poikki puiset laiat,
 Katajaiset kaaret katkoi,
 Pääsi päätänsä pakohon
 Kirjavaiselle kivelles,
 Ruskeahan ruovikkohon;
 Siinä outti ottajaista,
 Kuivalle kulettajaista.

Neito rutki ruovikossa,
 Kaikerteli kaislikossa,
 Outtelevi ottajaista
 Ja maalle ehättäjäistä,
 Katsoi ylös, katsoi alas,
 Keksivi venon vesillä.

Kenen ompi tuo venonen,
Kenen laiva lainehilla? —

Ison soutavi venonen,
Taaton laiva lainehtivi:

„Tules, taatto, ottamahan,
Laske lasta laivahasi!“

„En mä ota enkä joua,
Lohi kultainen kutevi
Kultaisissa kupluskoissa;“
Eipä taatto tullutkana.

Neito rutki ruovikossa,
Kaikerteli kaislikossa . . .
Keksivi venon vesillä,
Tuo oli maammonsa venonen:
„Tules, maammo, ottamahan,
Laske lasta laivahasi!“

„En mä ota enkä joua,
Siika kultainen kutevi
Kultaisissa kupluskoissa;“
Eipä maammo tullutkana.

Neito rutki ruovikossa,
Kaikerteli kaislikossa . . .
Keksivi venon vesillä,
Tuo oli veikkonsa venonen:
„Tules, veikko, ottamahan,
Laske sisko laivahasi!“

„En mä ota enkä joua,
Hauki kultainen kutevi
Kultaisissa kupluskoissa;“
Eipä veikko tullutkana.

Neito rutki ruovikossa,
Kaikerteli kaislikossa . . .
Keksivi venon vesillä,
Tuo oli siskonsa venonen:
„Tules, sisko, ottamahan,
Laske sisko laivahasi!“

„En mä ota enkä joua,
Lahna kultainen kutevi
Kultaisissa kupluskoissa;“
Eipä sisko tullutkana.

Neito rutki ruovikossa,
Kaikerteli kaislikossa . . .

Keksivi venon vesillä,
Tuo oli minjänsä venonen:
„Tules, minjä, ottamahan,
Laske nato laivahasi!“

„Tulen, tulen, natoseni,
Sekä tulen, jotta jouan,
Vaikk' on pienoinen venoni,
Kantanee tuo kaksi päätä.“

Minjä neitonen pelasti,
Otti pois oman natonsa
Ruovikossa rutkimasta,
Kaislikossa kahlimasta.

Anni tyttö, aino neito,
Tuli illasta kotihin,
Viikon veellä oltuansa
Ja kauvan kaottuansa;
Notkui koivuinen korento,
Vinkui vitsat, rautapangat,
Annin vettä kantaessa,
Neitosen ritustaessa.

Viepi vettä taatollensa:
„Ota vettä, taattoseni,
Jos peset kätösiäsi,
Tai sipaiset silmiäsi!“

Taatto taisi vastaella,
Taatto kirvesvarreltansa:
„Mene, portto, poikemmaksi,
Tulenlautta tuonnemmaksi,
Puhtahammat mun käteni,
Siityisemmät silmäseni,
Kuin konsa sinun vetesi,
Kuin vetesi, kunniasi;
Et ollut ve'en etsossa,
Olit poikien polussa,
Punaparran purtilossa,
Karjalaisen karpasossa.“

Veip' on vettä maammollensa:
„Ota vettä, maammoseni,
Jos peset kätösiäsi,
Tai sipaiset silmiäsi!“

Maammo taisi vastaella,
Maammo kirnunmännältänsä:

„Mene pois, poloinen lapsi,
Vie vetesi tuonnemmaksi,
Puhtahammat mun käteni,
Siityisemmät silmäseni,
Kuin konsa sinun vetesi,
Kuin vetesi, kunniasi;
Et ollut ve'en etsossa,
Olit sulhasen etsossa,
Punaparran purtilossa,
Karjalaisen karpasossa.“

Vei hän vettä veikollensa:

„Ota vettä, veikkoseni,
Pesetkö kätösiäsi,
Vai sipaiset silmiäsi!“

Veikko taisi vastaella,
Veikko keihäsvarreltansa:

„Pötki pois vetosinesi,
En mä ota enkä huoli:
Puhtahammat mun käteni
Siityisemmät silmäseni,
Kuin konsa sinun vetesi,
Kuin vetesi, kunniasi;
Et ollut ve'en etsossa,
Olit sulhasen etsossa,
Punapaulan puujelossa,
Kautokengän katselossa.“

Vei hän vettä siskollensa:

„Ota vettä, siskoseni,
Pesetkö kätösiäsi,
Vai sipaiset silmiäsi!“

Sisko taisi vastaella,
Sisko kirjastaselta:

„Enkä ota, enkä huoli,
Saastaiset sinun vetesi;
Puhtahammat mun käteni,
Siityisemmät silmäseni,
Kuin, raukka. sinun vetesi,
Kuin vetesi, kunniasi;
Et ollut ve'en etsossa,
Olit sulhasen etsossa,
Punapaulan puujelossa,
Kautokengän katselossa.“

Vei hän vettä minjällensä:

„Ota vettä, minjäseni,
Pesetkö kätösiäsi,
Vai sipaiset silmiäsi!“

Minjä noin sanoiksi virkki,
Minjä keträvärttinältä:

„Suuri kiitos, kost' Jumala,
Tuota toivoin tuon ikäni
Naon vettä siunattua,
Neien nuoren noutamata,
Millä siistin silmiäni
Ja pesen kätösiäni.
Ei tuo outo ollutkana,
Jos viikon ve'ellä viivyit,
Minä tunnen itsestäni,
Monta matkalla tulevi:
Ripa pääsi, pää harosi,
Pollen nauhat katkeavat.“

Anni tyttö, aino neito,
Meni aittahan mäelle,
Kääntyi tuosta kuolemahan,
Kaatihe katoamahan.

Tuli taatto nostamahan:

„Nouse poies, Anni tyttö,
Anni tyttö, aino neiti,
Nouse nuorna kuolemasta,
Verevänä vieremästä,
Kaunisna katoamasta!“

Anni saattavi sanoa:

„Enpä nouse, taatto rukka,
En nouse, käkeäkänä,
Olit virhu virkannalta,
Karhu olit karjehelta,
Susi suusi ränkeheltä,
Kun mun portoksi kuvasit,
Sanoit poikien polussa,
Punaparran purtilossa,
Ei ve'ellä olleheni.“

Tuli maammo nostamahan:

„Nouse poies, Anni tyttö,
Anni tyttö, aino neiti,
Nouse nuorna kuolemasta,

Verevänä vieremästä,
Kaunisna katoamasta!“

Anni saattavi sanoa:
„Enpä nouse, maammo rukka,
Enkä nouse, enkä huoli,
Olit virhu virkannalta,
Sekä karhu karjunnalta,
Susi suusi auvonnalta,
Sanoit sulhojen etsossa,
Ei ve'ellä olleheni.“

Meni veikko nostamahan:
„Nouse poies, Anni sikko,
Anni sikko, aino neiti,
Nouse nuorna kuolemasta,
Verevänä vieremästä,
Kaunisna katoamasta.“

Anni saattavi sanoa:
„Enpä nouse, veikko rukka,
Enkä nouse, enkä huoli,
Olit virhu virkannalta,
Sekä karhu karjunnalta,
Susi suusi auvonnalta,
Sanoit poikien polussa,
Ei ve'ellä viipyneeni.“

Meni sisko nostamahan:
„Nouse poies, Anni sikko,
Anni sikko, aino neiti,
Nouse nuorna kuolemasta,
Verevänä vieremästä,
Kaunisna katoamasta!“

Anni saattavi sanoa:
„Enpä nouse, sikko rukka,
Enkä nouse, enkä huoli,
Olit virhu virkannalta,
Sekä karhu karjunnalta,
Susi suusi auvonnalta,
Sanoit sulhon etsinnössä,
Ei ve'ellä olleheni.“

Meni minjä nostamahan:
„Nouse poies, nato rukka,
Nato rukka, neito nuori,
Nouse nuorna kuolemasta,

Verevänä vieremästä,
Kaunisna katoamasta!“

Anni vasten vastaeli:
„Nousisinpa, minjä rukka,
Et ollut virhu virkannalta
Etkä karhu karjunnalta,
Susi suusi auvonnalta;
Nousisinpa, nousisinki,
Vaan ei jaksu jalka nousta,
Jalka nousta, pää yletä,
Tuoni pääätä paineksivi,
Manalainen jalkojani,
Kalma kattavi käsiä.“

62. Tyttö pellavan kitken- nässä.

Minä tyttö pikkurainen,
Kasvaessani kotona,
Olin sinon kitkennässä,
Pellavan puhastelussa,
Ajoin kaksi kauppamiestä,
Puotipoika kolmantena,
Sino-aitani sivulle,
Päähän pellervo-muruni,
Antoivat „jumal-avuksi“,
Soivat Luojan siunausta.

Yks' noista kähärätukka
Tuo mulle kutittelevi:
„Kutti, kutti, neito nuori!
Kuin sie tietäisit peräsi,
Arvoaisit aikuesi,
Et sä kitkisi sinoista,
Puhastaisi pellervoista.“

Minä tyttö pikkurainen
Itse vasten vastaelin:
„Sano tietosi minulle,
Mitä tietänet paremmin!“
„Sie olet minulle myöty,
Mulle kaupittu kananen.“

„Kuka möi minun poloisen,
Kaupitsi kotikanasen?“

„Iso möi, emo lupasi,
Vello kaupat kauppaeli,
Siso saatteli sanomat,
Setä liitikat lipasi.“

„Mit' otti iso minusta?“ —
„Iso sai rahaisen ratsun.“

„Isoni rahainen ratsu
Rahatiellä rauvetkohon
Raha-aikana parasna!“

„Mit' otti minun emoni?“ —
„Emosi lehikki lehmän.“

„Emoni lehikki lehmän
Karhu maahan kaatakohon
Maito-aikana parasna!“

„Mitä annoit vellolleni?“ —
„Vellolle soti-orosen.“

„Velloni sota-oronen
Sotatiellä sortukohon
Sota-aikana parasna!“

„Mitä annoit siskolleni?“ —
„Siskolle sinervän uutin.“

„Siskoni sinervän uutin
Susi villan vitvokohon
Villa-aikana parasna!“

„Mitä sai seto minusta?“ —
„Seto sai kivisen kirkon.“

„Setoni kivisen kirkon
Säien voima särkeköhön,
Kalliolle kaatakohon,
Kirkko-aikana parasna!“

63. Kalevalan neiti paimenessa.

Läksin leino paimenehen,
Kurja karjan kaitselohon,
Etsin korvet, suuret korvet,
Suuret korvet, pienet korvet,
Korkeat, matalat korvet.

Lehmät sorkki soita myöten,
Lampahat ahoja myöten,
Vuohet vuoren kukkuroita,
Mie kiersin kiviä myöten,
Astuin paasi paaterelta,
Harppien havu havulta,
Sinisukan siitymättä,
Kengän kauon kastumatta,
Punapaulan painumatta.

Yhtyi yrkä vastahani,
Karjahani mies kavala,
Istuihe tyvelle puuta,
Mie olin lapsi latvempana
Vähän kuollutta parempi,
Kalmalaista kaunihimpi.

Kysyttelin, lausuttelin:
„Mist' on kulku matkamiehen,
Tulitkos kotoni kautta,
Kävitkös minun ko'issa?“

„Mistä mie kotisi tunnen,
Jos mie koissasi kävinki;
Mi merkki sinun ko'issa?“

„Siit' on tuttava kotini,
Se merkki minun ko'issa:
Pihlajikko pirtin eessä,
Tuomikko tuvan takana,
Koivikko koan perässä,
Katajikko kaivotiellä,
Kuusikko kujosten suussa,
Petäjikkö pellon päässä.
Pyhä on tammi tanhualla,
Hete tammen juuruella,
Kultakansi kattehenä,
Kultakappa kannen päällä,
Kultakauhanen kapalla.“

„Jo tunnen sinun kotisi;
Tulin mie kotisi kautta,
Kävin mie Kalevalassa.“

„Mitä tuot sä sieltä tullen/
Kuulumisia kotoa?“

„Tukku on mulla tuomisia,
Kuulumisia kotoa:“

Kukkuivat käet Kalevan
Kalevalan kuusikossa,
Haukkuivat Kalevan koirat
Kalevalan kankahalla,
Katsoivat Kalevan neiot
Kalevalan ikkunoista.“

„Mitäs siellä laaittihin,
Raaattihin minun ko'issa?“

„Survottihin, jauhettihin,
Leivottihin, paistettihin,
Ku'ottihin, keträttihin,
Keitettihin, kirnuttihin,
Pinopuita pilkottihin,
Vielä vettä kannettihin.“

„Mitäpä teki isoni?“ —
„Iso istuvi tuvassa
Pöyhkeästi pöyän päässä,
Syöpi, juopi, kesta'avi,
Välin kaupitsi kanoja,
Neitosia myöksenteli,
Annikin papille antoi,
Pietan piispalle lupasi.“

„Lienenkö minäki myöty,
Lapsi kaupittu katala?“

„Jo olet sinäki myöty,
Kaupittu kotikananen.“

„Kellenkäs minun lupasi,
Kulle kurja kaupittihin?“

„Kelles muulle, kuin minulle,
Minulle miehelle hyvälle.“

„Mit' otti iso minusta,
Saiko paljon saalihiksi,
Kun antoi oluen tuojan,
Kannun kantajan parahan?“

„Annoinpa minä sinusta
Isolles' iki-orosen,
Jok' on tarkka askelelta
Sekä käymähän kepeä.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta;
Mitäpä annoit maammolleni?“

„Maholehmän maammollesi;

Lihava on se syömättäkin,
Kostuttamatta korea.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta;
Mitäpä annoit veljelleni?“

„Veljelle venon punaisen;
Soat käy se soutamatta,
Ilman kaupat kaupitsevi.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta;
Mitäpä annoit siskolleni?“

„Siskolle sinervän uuhien;
Joka viikko villan tuopi,
Joka kuu karitsan kantoi.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta;
Mitäpä ukolle annoit?“

„Ukolle ikuisen tuopin;
Se käy itse kellarissa,
Tuoja olutta tuopi.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta;
Mitäpä annoit ämmölleni?“

„Ämmöllesi vaskimaljan,
Jonk' ei juoen juomat puutu,
Syöen syömiset vähene.“

„Vähänpä hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta,
Kun otit oluen tuojan,
Kannun kantajan valitsit.“

„Annoinpa sinusta vielä
Vävyllä värilusikan,
Jok' on tuotu tuonnempata,
Ulompata uitettuna.

„Annoin vieläkin sinusta,
Solen suuren minjällesi,
Saatu Saksan kaupungista,
Ulkomaalta ostettuna.“

„Vähän sie hyvästä annoit,
Pikkuruisen kaunoisesta,
En lähe minä sinulle,
En lähe, käkeäkänä.“

Siitä suuttui suuri sulho,
 Nousi hän kirokivelle,
 Kiropaaelle panihe,
 Kirosi kiroa kuusi:
 „Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Isosi soti-oronen
 Sotitiellä sortukohon,
 Vainotiellä vaipukohon,
 Vaino-aikana parasna!“

„Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Maammosi mahova lehmä
 Tulkoon nuorin nostettava,
 Tervaköysin temmottava,
 Lypsy-aikana parasna!“

„Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Veljesi veno punainen
 Kohti juoskohon kivehen,
 Pohja poikki katketkohon,
 Täysimmällä ollessahan!“

„Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Siskosi sinervä uuhi
 Vuonihinsa vuotukohon,
 Karkkoihinsa kaatukohon,
 Keskellä kesäsyäntä!“

„Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Ukkosi ikuisen tuopin
 Laita irti lähteköhön,
 Korva jääköhön kätehen
 Täynnä ollessa olutta!“

„Kun tuli vähän hyvästä,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Äämmösesi vaskimalja
 Kivehen kilahtakohon,
 Pohja poies puhketkohon
 Syönti-aikana parasna!“

„Kun vähän hyvästä annoin,
 Pikkuruisen kaunoisesta,

Vävyysi värilusikan
 Terä suuhun lohketkohon,
 Varsi jääköhön kätehen
 Kesti-aikana parasna!“

„Kun vähän hyvästä annoin,
 Pikkuruisen kaunoisesta,
 Miniän isoinen solki
 Se kaheksi katketkohon,
 Palin jääköhön kätehen
 Leikki-aikana parasna!“

64. Ryövätty Karjalan tyttö.

Neito kasvoi Karjalassa,
 Yleni Yläkylässä,
 Kasvoi liian kaunihiksi,
 Yleni ylen somaksi,
 Vallan miesten mieltä myöten,
 Vallan poikien varaksi;
 Kirkkokunta kiittelevi,
 Linnakunta liittelevi.

Kävi miero miettimässä,
 Valta kaikki katsomassa,
 Neito ei suostu sulhasihin,
 Mielly miehi'in hyvihin.

Tuop' on neito nuorukainen
 Kävi marjassa kesolla,
 Mäkimaille mansikassa,
 Vaapukassa vaaromaille,
 Lillukassa lehtomaille,
 Muilla maille mustikassa,
 Poimi marjat pollehensa,
 Sipli silkkiriepuhunsa;
 Päivä paahtoi lämpimästi,
 Heleästi hellitteli,
 Alkoi uni uuvutella,
 Vari ilma vaivutella,
 Neito kellistyi keolle,
 Vaipui maahan marjamaalle,
 Tuohon torkka torkutteli
 Sekä nukkuri nukutti.

Tuli sulho Suomen maalta,
Päätyi luoksi mies mitätön,
Näki neitosen lehossa,
Hienohelman heinikossa,
Koppakengän koivikossa,
Kultakutrin kuusikossa.

Ajoi neitosen yläälle,
Neito haikaten havasi,
Alkoi neittä mairotella,
Menetellä neien mieltä,
Maanitella mansikaista,
Limotella lillukaista;
Kysytteli, lausutteli,
Perin pohjin poimotteli:

„Tuletko minulle, neiti,
Minulle miehelle hyvälle,
Pohatalle puolisosksi,
Kauppamiehelle kanaksi?“

Neito vasten vastaeli,
Noin puhuvi puolestansa:
„Ennen kultasi kuluvat,
Hopeasi hoikkenevat,
Vasket varmahan menevät,
Paperit perässä käyvät,
Kun sä täältä neion saanet,
Tämän marjan maanittelet.“

Tuosta suuttui Suomen sulho,
Tuimistui tuo mies mitätön,
Koppoi neion kourihinsa
Ja saattoi satulahansa,
Laski laukkia vitsalla,
Helmiruoskalla hevoista,
Ulvoi portit uuen linnan,
Vinkui Wiipurin veräjät,
Tuota neittä naitaessa,
Ja vihille viettäessä;
Kulumatta kullat jäivät,
Hoikkenematta hopeat,
Vasket vanhoille sijoille,
Ja paperit paikoillensa.

65. Neiti omenapuussa.

Anni tyttö, nuori neito,
Neiti nuori ja ihana,
Astui aamulla varahin,
Läksi aivan aikaisehen,
Omenoita ottamahan,
Pähkämiä poimimahan,
Emonsa omenamaasta,
Oman taaton tarhasesta.

Näki oksalla omenan,
Punakuoren päänsä päällä,
Nousi puuhun nostamatta,
Kohosi kohottamatta.
Toipa surma sulhon nuoren,
Sulhon nuoren, miehen kainun;
Tuo tuli omenispuulle,
Alle oksien osasi,
Suitset seitset vyön takana,
Taputarhinat käessä.

Anni tyttö, nuori neito,
Tutkaeli tullehelta:
„Mitä suitsin seitsin laait
Kuta tarhiloin tavotat?“ —

„Ottaisin omenamarjan,
Punakuoren oksaselta.“

Anni tyttö, nuori neito,
Poimi oksalta omenan,
Punakuorisen puotti
Puun alla anelevalle.

Sulho tuosta noin sanovi,
Itse lausui ja pakisi:
„Tullut en etsohon omenan,
Punakuoren poimentahan,
Tulin neion etsintähän,
Punaposken poimentahan.“

Anni tyttö, nuori neito,
Tuopa tuohon vasta'avi:
„Ei ole näitä neitosia,
Ei meiän kotikanoja,
Suitsin seitsin ottaminen,
Tarhiloin tavottaminen;

Vielä näistä neitosista
Ja näistä kotikanoista
Äyrit äyhtien tulevat,
Pienet rahat piehtaroién,
Killingit kipoa lyöén,
Tolpat toistansa ajaén.

Vielä meiän neitosista
Ja meiän kotikanoista
Suku juopi suuret sarkat,
Heimo hempeät pikarit,
Kosija kokevi tuopit,
Kaaso kannut kallistavi.

Vielä meiän neitosista
Ja meiän kotikanoista
Isolleni ilvesturkki
Ruisleivän ruokkimasta,
Emolleni näätälakki
Nännillä imettämästä,
Veikolleni virkaliivi
Kantamistansa kaloista,
Siskolle sininen kosto
Kanssani kasuamasta.“

66. Korskea tyttö.

Mari tyttö, mairé neito,
Erosi emonsa luota,
Läksi piennä piikuutehen,
Lasna lapsen katsojaksi.

Sai hän raukkanen rahoja,
Vaskiloja vaivoistansa,
Osti aivina-alaiset,
Ynnä ylpeät yliset,
Hihat potrat, poimuniekat
Sekä siivon silkkirievun,
Osti pollen oivallisen,
Vielä potrat pollen nauhat:
Tuli korskasti kotihin,
Tuiskahti ison tupahan,
Imeheksi ihmisille,
Kummiksi kotiväelle.

Meni korskeillen kokolle,
Yli muién ylpeänä,
Letiltä leveä tyttö,
Neito kassasta korea;
Silkit liehuivat letissä,
Yks' oli tulipunainen,
Toinen kaksin karvallinen,
Kolmas kimpukirjavainen.

Kun tuli tulille tyttö,
Kokolle korea neito,
Naiset naastiksi sanoivat,
Pojat muita potremmaksi.

Oli polkka poikaloita
Neitoa ihailemassa,
Hän vaan vasten vastaeli,
Kelläeli poikaloita
Ja sanoi sanoilla näillä:
„Ei tarvis tätä tytärtä
Joka poikasen piellä,
Joka rengin riepotella:
Pojat ei maksa polleani,
Ei esliinan nauhojani,
Siivon pojat silkkiäni,
Renkimiehet riepujani.“

Tuli viimein mies mitätön
Orihillansa omalla,
Sai neion satulahansa,
Laski laukin lautasille,
Laski laukkia vitsalla,
Helmiruoskalla hevoista.
Hepo juoksi, tie heläji,
Kangas kaltainen kumaji,
Ulvoi uuen linnan ukset,
Vinkuivat Wiron veräjät,
Neittä vietäissä Wirohon,
Saksan maalle saataessa.

67. Neitten kivinen linna.

Kaks' oli neittä kuin kanaista,
Kolme korven lillukaista,

Sanoi toinen toisellensa:
 „Ohoh, meitä ois enemmän,
 Koko tykky tyttölöitä,
 Virvikko Wiron kanoja,
 Niin meistä talo tulisi,
 Koti suuri korkeneisi;
 Kiviä me kiskoisimme,
 Kivilinnan liittäisimme,
 Johon ei saisi Saaren saksat,
 Saaren saksat, maan kavalat,
 Vierisi ei Wenäjän kosjot,
 Kaalaisi ei Karjalaiset,
 Ei osaisi Suomen sulhot,
 Omat kosjot urkenisi.“

Tuli tyttöjä lisäksi,
 Neitoloita viisin, kuusin;
 Neiot neuvoa pitivät,
 Tehtihin kivinen linna
 Suurelle suvannon jäälle,
 Lakealle lammin jäälle,
 Kivilinna, paasipohja,
 Rautainen ovi etehen,
 Rautaluukut ikkunoihin,
 Rautaportti, ruotsin lukko.

Menivät sisot sisähän,
 Lukitsivat linnan portin:
 „Nyt ei pääse Saaren saksat,
 Suomen sulhot, maan urohot,
 Ei viere Wenäjän kosjot
 Eikä kaala Karjalaiset.“

Hien akka hörkkökorva,
 Lemmon akka lettiniska,
 Kantoi vettä kappasella,
 Tilkutti tinava'illa,
 Kaivolta kylän taka'a,
 Hovin luota lähtehestä,
 Jätti auki linnan portit,
 Linnan portit, uuet ukset.

Siitä saivat Saaren saksat,
 Vierivät Wenäjän kosjot,
 Kaaloi Karjalan urohot,
 Omat kosjot urkenivat,

Veivät neiot sinne tänne,
 Kotihinsa jonne kunne,
 Jättivät kivisen linnan,
 Sijallensa seisomahan.

Sit' en tieä tarkallehen,
 Josko lie se linna vielä
 Tyhjänä töröttämässä
 Sillä paikalla samalla,
 Saarella suvannon jäällä,
 Lakealla lammin jäällä.

68. Katri ja Riion poika.

Katri kaunehin tytöistä
 Sekä sievin neitosista,
 Kovin kaunis kauoittaki,
 Paras ilman pauloittaki,
 Pää sileä silkittäki,
 Veroittaki muien verta,
 Myöhän myllyllä oleva,
 Päivän noustessa norolla,
 Teki liiton päivän kanssa,
 Ajan auringon keralla,
 Yhen ajan noustaksensa,
 Katri ennen ennättävi.

Viisi villa'a savitsi,
 Teki kuusi kuontaloa,
 Ne kaikki saraksi saattoi
 Sekä vatvoi vaattehiksi
 Ennen päivän nousemista,
 Auringon ylenemistä.
 Pesi suuret pyöräpöyät,
 Laajat lattiat lakaisi,
 Vei pihalle rikkasensa,
 Rikoillansa seisatteli:
 Kuulevi kumun kylästä
 Tomun toisesta talosta;
 Kuului kattilan kamina
 Sekä riehtilän reminä
 Rikkahasta Riikolasta,
 Paksusta Pajarilasta,

Suolta kuului suitsen helke,
Rannalta re'en ratina.

Katri juoksi katsomahan,
Mikä suolla suitsen helke,
Avannolla aisan kalke:
Siell' on riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika,
Hevostansa valjasteli,
Kalujansa katselevi,
Lähteäksensä kosihin.

Sanoi riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika:
„Varsinko minua varten
Olet pääsi harjaellut,
Suortuwaitesi sukinut,
Silkkinauhoilla sitonut?“

Katri vasten vastaeli:
„En ole sinua varten,
En sinua enkä muita,
Olen ilman itsekseni.“

Sanoi riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika:
„Ele muille, Katri kaunis,
Kuin minulle, kaunis Katri,
Pane päätä palmikolle,
Sio silkillä hivusta;
Sie olet minulle suotu,
Minulle suotu ja luvattu.“

Katri kaunis, neito nuori,
Sanan vastaten sanovi:
„Kenpä soi minun sinulle,
Kenpä soi, kuka lupasi?“

Sanoi riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika:
„Iso soi sinun minulle,
Iso soi, emo lupasi.“

Katri kaunis, neito nuori,
Sanan vastaten sanovi:
„En lähe minä sinulle,
En lähe, käkeäkänä.“

Tuo on riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika,

Otti kihlat kormanosta,
Tali taskusta hopeat,
Povestansa kullat poimi,
Rahat liiat lippahasta,
Pisti neitosen povehen,
Tunki Katrin kormanohon.

Emo koissa outtelevi,
Outtelevi, arvelevi,
Minne on mennyt tyttäreni,
Kunne Katrina kaonnut;
Iso katsoi ikkunasta,
Emo aittansa ovelta.

Jo tuli tytär kotihin,
Pätyi Katri kartanolle,
Tuli itkien pihalle,
Kallotellen kartanolle.

Ennätti emo kysyä,
Vaimo vanha tutkaella:
„Mitä itket tyttäreni,
Nuorempaiseni nureksit?“

Katri vasten vastaeli:
„Sitä itken mie, emoni,
Kun tuo rietta Riion poika,
Hovin poika hoikkasääri,
Kutsui mua kullaksensa,
Tunki kullat kormanohon,
Pivohoni kihlat pisti
Ja sanoi sanalla tällä:
„Ele nyt muille milloinkana
Harja'a hivuksiasi,
Su'i suortuwaitesiasi,
Päätä silkillä sitele,
Sie olet minulle myöty,
Minulle luotu ja luvattu.“

„Oi emoni, armahani,
En mä miehelle menisi,
Anna, kasvan vuotta kaksi,
Vuotta kolme korkeneisin,
Tyttönä emon tykönä,
Oman vanhemman varassa!“

Emo vasten vastaeli:
„Ele itke, tyttäreni,

Nuorna saamani nureksi,
Ei ole itkettäviä:
Se on riski Riion poika,
Ja paras Pajarin lapsi,
Rikas miesi, poika potra,
Rikkahan talon perijä:
Sopivi sivussa olla,
Alla leuvan lämmitellä.

Mene nyt aittahan mäelle,
Pane päällesi parasta,
Ripeintä rinnoillesi,
Kaunehinta kaulahasi,
Kulet kukkana kujilla,
Ilona ison pihalla.“

Katri kaunis, neito nuori,
Meni aittahan mäelle,
Liukahtihe lippahalle,
Arkun kannelle asettui.
Siinä istui, siinä itki,
Näki rihman rippumassa,
Langanpään lapattamassa,
Otsa ortehen ojettu,
Toisen kääri kaulahansa,
Siitä riutui rihman päähän,
Kaatui arkun kannen päälle,
Puuttui purnojen lomihin.

Emo aittahan tulevi
Katriansa katsomahan,
Mitä tuo tekevi tuolla
Kauvan aitassa asuen;
Jo oli Katri kaatununna,
Solkirinta sortununna,
Kaatununna paulan päähän,
Solmuksehen sortununna.

Emo kahta kämmentänsä
Iski yhtehen äkisti,
Näki juoksevan jäniksen
Koukkupolven vainiolla:
„Jou'u, juokseva jänönen,
Kepeä olet jalalta,
Mene viemähän sana'a
Rikkahan talon tuville!“

Läksi jänis juoksemahan,
Jänis juoksi, pää järisi,
Perä pyöri, pelto liikkui,
Juoksi Riikolan rikoille,
Tuosta pistise tupahan,
Ovensuuhun seisotaikse.

Rikkahan talon emäntä
Tuo sanoi sanalla tuolla:
„Piriseni, piikaseni,
Mene, tee tuli kotahan
Ja pane pata tulelle,
Pannahan jänö patahan,
Keträsilmä kiehumahan,
Ristisuu ripattamahan.“

Jänis saattavi sanoa,
Jänis varman vastaeli:
„En mä tullut syöäksesi,
Syöäksesi, saa'aksesi,
Tulin tuomahan sana'a
Katri neitosen ko'ista.“

Sanoi riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika:
„Mik' on saatava sanoma,
Mikä kielin kerrottava?“

Jänis saattavi sanoa,
Jänis varman vastaella:
„Se sana on saatavana,
Kielin kerroteltavana:
Jo on Katri kaatununna,
Tinarinta riutununna,
Sortunna hopeasolki,
Vyö vaski valahtanunna:
Katri, nuori neitokainen,
Meni aittahan mäelle,
Löysi paula'a palasen,
Pään niteli kaulahansa,
Toisen ortehen ojensi,
Kuuristise, kaaristise,
Ripustise rihman päähän,
Aitan uuen orren päähän,
Siihen surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli.“

Tuopa riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika,
Löi on kahta kämmentänsä,
Viittä sormea viposi:
„Voi minä poloinen poika,
Voi poika polon-alainen,
Petin mie emoni vanhan,
Valehtelin vaalijani,
Sanoin neion annettavan,
Helmirinnan' heitettävän;
On jo neito annettuna,
Helmirinta heitettynä,
Tuonen sulhojen suloksi,
Manan naisten nauratella.“

Siitä riski Riion poika,
Tuo paksun Pajarin poika,
Meni meren rantaselle,
Sanoi tuonne tultuansa:
„Oi meri, Jumalan luoma,
En sano sua mereksi,
Kutsun sua kullakseni;
Sie oot syönyt monta miestä,
Monta syytöntä urosta,
Syö nyt kerran syyllinenki,
Laina'a tämäki lapsi!“

Siitä syöksise merehen,
Sanoi vielä viimeiseksi:
„Elkätte, etiset miehet,
Toiste tahtoko tytärtä
Omin mielin miehelähän!“

Siihen tuli miehen surma,
Aina loppuki urohon.

69. Lauri Lappalainen.

Lauri poika Lappalainen
Teki suksia sykyksyn,
Kesäkauen keppilöitä,
Selkkoja kevätkesosen.
Säästi vuoen lehmän voita,
Vuoen toisen vuohen voita,

Kolmannen pukin talia;
Voisi voilla suksiansa,
Talmasi pukin talilla,
Sian rasvalla sipaisi,
Lähteäksensä erihin,
Mennäksensä metsätöille.

Läksi maita liukumahan,
Sekä maita että soita,
Liukui maita liuvutuita,
Liukui liukumattomia,
Liukui rantamaat lähiset,
Liukui maat merentakaiset,
Tuli suihki suksen alta,
Savu sauvansa nenästä.

Viel' oli liuska liukumatta,
Korven kolkka koskematta;
Läksi tuonki liukumahan,
Korven kolkan koskemahan,
Liukui surman suun e'etse,
Kalman kartanon perätse,
Liukui suurehen salohon,
Korpehen perättömähän,
Koirat korpehen lähetti,
Itse kulki korven äärtä.

Oli aika'a vähäisen,
Pirahteli pikkaraisen,
Kuuli koiran haukahtavan,
Villahännän viukahtavan;
Katsoi siitä koiran suuta,
Oliko koiran suu veressä —
Ei ollut koiran suu veressä,
Haukkujan haven punainen.

Katsoi koiran suuta myöten,
Haukkujan haventa myöten,
Näki kullan kuusen päässä,
Hongan latvalla hopean:
Istui oksalla orava,
Näki nää'än rekkorinnan.

Pyritteli pyssyänsä,
Keritteli keihästänsä,
Ampui kerran, löi ylitse,
Ampui toisen, löi alatse.

Arvelee, ajattelevi:
„Onko tää teossa tehty,
Vai ompi panossa pantu,
Vai oma kova osani?“

„Istu siinä, ilman lintu,
Kokota, Jumalan kokko,
Kunnes pyyhin pyssyäni,
Pyyhin pyssyni lumelta!“

Pyyhki pyssynsä lumelta,
Havuksilla harjaeli,
Katajoilla kampaeli,
Lukot muilla luutehilla,
Asettaisi ampumahan,
Pyrittäisi pyytämähän.

Ampui kerran, kolmannenki,
Kävi kohti kolmannesti,
Putosi puhas lumelle,
Raha hangelle hajosi.

Tuon kokosi konttihinsa,
Sieppasi sisälöhönsä,
Meni konstisti kotihin,
Vanhempansa vainiolle.

Iso aitasta kysyvi,
Emo aitan rappusilta:
„Mistä, poikani poloinen,
Kusta kultani kuleksit?“

„Oi isoni, mies tutilas,
Emoseni, vaimo vanha!
Olin etsossa oravan,
Pöyryhännän pyyännässä,
Oli metsä mielissänsä,
Antoi nää'än rekkorinnan.“

„Mihin nyt panen rahani,
Saatan suuren saalihini? —
Ostanko hyvän orosen,
Hiirenkarvaisen hevosen,
Ostan kanssa kankisuitset,
Vaiko laivan lastinensa,
Jolla seilailen merellä,
Kuulustelen kullaistani?“

Emo kielsi, ei luvannut,
„Ele osta, poikaseni! —

On oronen entinenkin,
Ison ostama oronen,
Mikä miehelle pätevi,
Uroholle kelpa'avi,
Satula on isosi saama,
Ovat kanssa kankisuitset.

Tottele emon sanoa,
Mene mustalle merelle,
Tuo sieltä miniä mulle,
Raho neito, tuo kotihin,
Katso kuuesta parahin,
Ota selvin seitsemästä!“

Lauri poika Lappalainen
Totteli emon sana'a,
Nousi laukin lautasille,
Liittihen lihamytylle,
Läksi neittä noutamahan,
Pyörykäistä pyytämähän.

Ajoi rannat raksutellen,
Hiekkarannat helskytellen,
Tuli mustalle merelle,
Päätyi meren partahalle,
Näki neiot kylpemässä,
Valkopäät valenemassa;
Katsoi parvesta parahan,
Heleimmän helmikaulan,
Soreimman solkirinnan,
Rahoi neion, toi kotihin.

Anoppi ani kavala
Meni aittahan mäelle,
Toi on tuoreita jyviä,
Laittoi neion jauhamahan.

Meni kohta katsomahan,
Kuink' on jauhoja kivellä,
Pisti jauhoihin kätensä
Ja kirosi kiivahasti
Sekä vannoi vaikeasti:
„Oi huora, homesykerö,
Et sie jauhella osa'a:
Pilasit hyvät jyväni,
Laskit puolet lastumoiksi,
Toisen puolen puol'jyviksi.“

Tuiskahti elotupahan:

„Laurueni poikueni,
Ota kultakirvehesi,
Vaskivarsi tapparasi,
Kaala tuonne kankahalle,
Karsi kultainen kataja,
Karsi kukon kannuksille,
Jolla neuvot neitostasi,
Ottamaistasi opetat,
Kun pilasi kuiveheni,
Puolet laski lastumoiksi,
Puolet ryyneiksi rymäsi.“

Lauri poika Lappalainen
Ei usko emon sanoja,
Vanhempansa vaikutusta;
Kävi hän kivitupahan,
Kaaloι itse katsomahan,
Mitä neitonen tekevi:
Neito jauhoi jaarotteli,
Perä'änsä pyöritteli,
Kivi helmenä heläji,
Kivenpuu käkenä kukkui,
Siili lauloi sirkkusena,
Jauhot kuohuna kuhoji:
Niin on jauhoja kahassa,
Kuin on lunta kulvehessa,
Niin on kyyneltä kivellä,
Kuin on vettä virtosessa.

Lauri poika Lappalainen
Meni aittahan mäelle,
Leikkasi leveän pytkyn,
Voisi voita pytkyn päälle,
Sipaisi sian liha'a,
Meren lohta lohkoeli,
Kiiätti kivitupahan,
Antoi neiolle kätehen:
„Syö tuosta levätessäsi,
Pure puhkaellessasi!“

Anoppi ani kavala
Otti ruoskan seinän päältä,
Meni tallihin mäelle,
Siellä roimi ruuna'ansa

Ja sanoi sanan samassa:

„Tuo sinulle palkastasi,
Kun toit naisen kunnottoman.“

Ruuna kielelle rupesi,
Läkinälle luottelise:

„Sen ruuna kotihin tuopi,
Mikä pannahan pajuille,
Kannetahan kaplahille,
Saa'ahan perälle saanin.“

70. Turha kosissa käynti.

Ajoi kaksi kaupanmiestä
Jäletysten jäätä myöten,
Ori konsti kummallaki,
Hiirenkarvainen hevonen.

Meiän rantahan ajoivat,
Tuosta nousivat talohon;
Isoni orihin osti,
Hiirenkarvaisen hevosen,
Osti sormukset soreat,
Sekä kihlat kirkkahimmat,
Minun nallin naiakseni
Ja konstin kosissa käyä.

Läksin konsti kulkemahan,
Kensti käymähän kosissa;
Ajoin tietä telkittelin,
Olipa talo mäellä,
Ei sovi sivutse mennä,
Ei yläitse, ei alatse.

Ajoin talon tanhualle,
Talon pienille pihoille,
Neito oli kukkana kujassa,
Kalittuna kartanolla.
Mie luoksi lähentelime,
Kysyttelin, lausuttelin:
„Oisiko sinussa miehen naista,
Molotsalle morsianta,
Joko tieät tikkaella,
Sekä ommella osa'at?“

Neito päänsä pyörähytti,

Noin se vastaten sanovi:
 „Jos en tieä tikkaella
 Enkä ommella osa'a,
 Tikatkohon taitavammat,
 Osaavammat ommelkohot;
 Eikä arvellut emoni,
 Ei luvannut vanhempani,
 Neittä myötävän turulla,
 Tarittavan tanterella.
 Noin sanoi minun emoni,
 Vakuutteli vanhempani:
 „Turull' on tupakan kauppa,
 Tamman kauppa tanterella,
 Neito myöähän tuvassa,
 Katon alla kaupitahan.“

Tuli tuo kukkapää tupahan,
 Kassapää katoksen alle;
 Mie tuota ihoamahan:
 Silmät oli pesty silloin tällöin,
 Poskipäit ei polvenahan,
 Korvia ei kuuna päänä,
 Musta paitaraiska päällä,
 Jatketut sukat jalassa,
 Silmät liioinkin liassa,
 Korvat karstassa kovassa,
 Polvet porsahan jälessä,
 Perä petkelen tomussa.

Enpä tainnut tuota naia,
 Kehannut kotihin vieä
 Mokomata morsianta,
 Syltä paksu ja leveä,
 Perä paksu, paisukkainen,
 Muuten musta kuin torakka.

71. Torujan naisen saanut.

Kun olin ison koissa,
 Vielä narri naimatonna,
 Kuulin kuin orava lauloi
 Tallissa tuvan takana,

Heinissä hevosen luona,
 Valmihin vahingon eellä.

Lauloi tuossa yötä kolme,
 Kukkuvi yheksän yötä,
 Tuli tuli, poltti tallin,
 Poltti kymmenen oroista,
 Jätti yhen mustan ruunan,
 Millä pojan potristella,
 Minun kulkea kosissa,
 Narrin naimoissa ajella.

Läksin Konnulta kosihin,
 Konnun suuresta kylästä
 Konnun kuulua tytärtä;
 Ajoin päivän, ei mitänä,
 Toisen päivän, ei sitänä,
 Kohta kolmatta alotin.

Päivälläpä kolmannella
 Puuttui tiellä tetriparvi,
 Joen suussa joutsenparvi,
 Kylän alla neitoparvi.

Katsoin neion kaunihimman
 Ja valitsin valkeimman,
 Aloin tuota haastatella,
 Haastatella, houkutella:
 „Tulet sie, neitonen, minulle,
 Minulle miehelle hyvälle?“

Neito vasten vastaeli:
 „En lähe minä sinulle.“

Avoin kultakukkaroni,
 Näytin uusia rahoja,
 Turun maalta tuomiani,
 Saksanmaalta saamiani.

Neito repsahti rekehen,
 Ajoin mie ison kotihin,
 Sain siitä torujan vaimon,
 Naisen riskin ja rivakan,
 Rinnalleni riitelejän,
 Tasallani tappelejan.

Menin poikanen kujahan,
 Silittelin ruuna'ani:
 „Voi mun puura ruunaseni,
 Kun sä toit torujan vaimon;

Oisit, puura, puita tuonut,
Laukki, lautoja vetänyt.“

Kuuli emoni tuon sanasen,
Itse vasten vastaeli:
„Ei ole puura ruunan syytä,
Sen puura kotihin tuopi,
Mikä pannahan pajuille,
Liitetähän liistehille.“

72. Tyttö, jok' ei osannut tikkaella.

Isoni orosen osti,
Hankki harma'an hevosen
Ja sanoi sanan minulle:
„Ostin mie hyvän hevosen
Sinun, narri, naiaksesi,
Kuolasuun kosissa käyä.“

Emoni sanoi samassa,
Varotteli vaimo vanha:
„Kun sie lähtenet kosihin,
Tuo minulle mieli minjä
Tikkariksi, ompeliaksi,
Kutojaksi, keträäjäksi!“

Läksin lääniltä kosihin,
Kävin kosissa kolme vuotta,
Neljä neittä etsimässä;
Eipä tuo ison oronen,
Taaton harma'a hevonen,
Ei tuo oikein osannut
Juosta miehen mieltä myöten,
Sulhasen syäntä myöten.

Mie hankin orosen uuen,
Vaihoin valkean hevosen,
Sain mä sorvatun satulan,
Saarvannahkaisen alaisen,
Vaskikuolaimet valitut
Sekä siivon sirkkasuitset,
Millä pojan potristella,
Naastin naimassa ajella,

Kilvotella kirkkotietä
Sekä linnassa lipua.

Pesin siivoin silmäseni,
Varustelin vartaloni,
Ve'in sulkkusukkaseni
Säveille säärilleni,
Ve'in verkaiset tanini
Päälle sulkkusukkasien,
Ve'in saksan saappahani
Päälle verkaisten tanien,
Läksin naasti naimatielle
Orosellani omalla.

Se oli oro osakas,
Juoksi miehen mieltä myöten,
Meni rikkahan rikoille,
Talon vahvan tanterelle,
Ei sovi sivutse päästä,
Ei ohitse ohjaella.

Neiti oli kukkana kujassa,
Kajavana kartanolla;
Kysyttelin, lausuttelin,
Sanoin mä sanoilla näillä:
„Onko sinusta miehen naista,
Molotsalle morsianta?“

Neito vasten vastaeli:
„Miks' ei minusta miehen naista,
Molotsalle morsianta,
Rikkahan talon tytöstä?“ —

„Joko tieät tikkaella
Sekä ommella osa'at,
Laaun langan keträellä,
Hienon kankahan kutoa?“

Neito potra puolestansa
Noin se vasten vastaeli:

„Jos en tieä tikkaella,
Enkä ommella osa'a,
Laaun langan keträellä,
Hienon kankahan kutoa,
Kyll' on kuomia kylässä,
Vallassa vateriloita,
Tikkareita, taitureita,
Ketrureita, kankureita,

Jotka langat laittelevat
 Sekä kankahat kutovat,
 Tuovat torvena kotihin,
 Ommeltuna orren päähän.“

Niin se varsin vastaeli;
 Mie vaan mietin mielessäni:
 „Tuost' ei ole miehen naista
 Eikä minjätä emolle.“

Kun tulin kotihin tuolta,
 Noin sanoi emo minulle:
 „Hyvin teit, poikaseni,
 Hyvin teit mentyäsi,
 Paremmiin palattuasi.
 Ele vainen milloinkana,
 Ele ryöhy rahan tähän
 Pahanelkisten pariin!
 Kylmä on kulta kumppaliksi,
 Vilun huotavi hopea;
 Köyhän lapsi työt tekevi,
 Rikas varttansa kanivi.“

73. Anteruksen pyydystimet.

Anterus ylinen yrkä,
 Ylimmäisen miehen poika,
 Teki tielle tetren rihmat,
 Aholle jäniksen ansan,
 Rannalle revon ritasen,
 Kylän päähän neien pyyön.

Antoi olla yötä kaksi,
 Yötä kaksi, yötä kolme,
 Tieltä puuttui tetriparvi,
 Aholta ahojänönen,
 Rannalta reponen puuttui,
 Kylän päästä neito nuori,
 Neito nuori ja sorea,
 Mustakulma ja korea.

Anterus ylinen yrkä,
 Ylimmäisen miehen poika,
 Kohta kolmen yön perästä

Meni, katsoi ansojansa,
 Ritojansa, rihmojansa.

Kun sai nähä saalihinsa,
 Itse tuossa arvelevi
 Sekä saatteli sanoiksi:
 „Kaunis on tetri kattilahan,
 Jänis kelpo keitoksiksi,
 Repo kaunis kaupuksille;
 Minne kaunis neito nuori?“

Neito vasten vastaeli:
 „Työnnä marjahan mäelle,
 Vaaramaille vaapukkahan!“
 Ollut ei marjat mielessänsä,
 Mies oli nuori mielessänsä,
 Kutratukka tuumanansa.

Anterus ylinen yrkä,
 Ylimmäisen miehen poika,
 Otti neien itsellensä,
 Armahaksensa asetti,
 Pannut ei marjahan mäelle,
 Vaaramaille vaapukkahan.

74. Miehen valitseja.

Etsin neittä vellolleni,
 Kumppalia kullalleni,
 Etsin neittä neljä vuotta,
 Viisistelin viisi vuotta,
 Kuulustelin kuusi vuotta,
 Kesäkauen seitsemättä;
 Löysin neitosen lehosta,
 Koppakengän koivikosta,
 Heiniköstä hienohelman,
 Vaskipollen varvikosta,
 Sormet täynnä sormuksia,
 Kaula kultarenkahia.

Aloin neittä laajitella,
 Laajitella, lausutella:
 „Lähes, neito, vellolleni,
 Kumppaliksi kullalleni!“

Neiti viisoin vastaeli,

Viisoin vastahan saneli:
 „Minä miesnä vellosesi,
 Mi on virka vellollasi?“ —
 „Kyttämiesnä velloseni,
 Ampujana ainoiseni.“

Neiti tuon sanoiksi virkki:
 „En lähe minä kytälle,
 En mene metsästäjälle —
 Kyttä haisevi havulle,
 Katajalle katkuavi,
 Ei saata sivussa maata,
 Alla leuvan lämmitellä,
 Alla kainalon asua;
 Koittelen kotona olla,
 Impenä ison tykönä.“

Etsin neittä vellolleni,
 Kumppalia kullalleni,
 Löysin neitosen lehosta,
 Koppakengän koivikosta;
 Aloin neittä laajitella,
 Kysyttelin, lausuttelin:
 „Lähetkö, neito, vellolleni,
 Kumppaliksi kullalleni?“

Neiti viisoin vastaeli,
 Varsin vastahan saneli:
 „Minä miesnä vellosesi,
 Mikä virka vellollasi?“ —
 „Kalamiesnä velloseni,
 Onkijana ainoani.“

Neiti tuon sanoiksi virkki:
 „En mä lähe vellollesi,
 En mene kalastajalle —
 Kalamies on kaitakasvo,
 Se kalalle katkuavi,
 Ei synny sivussa maata,
 Alla leuvan lämmitellä,
 Alla kainalon asua;
 Koittelen kotona olla,
 Impenä ison tykönä.“

Etsin neittä vellolleni,
 Kumppalia kullalleni,
 Löysin neitosen lehosta,

Koppakengän koivikosta;
 Aloin neittä haastatella,
 Haastatella, lausuella:
 „Lähes, neito, vellolleni,
 Kumppaliksi kullalleni!“

Neiti vasten vastaeli,
 Noin se vastaten sanovi:
 „Minä miesnä vellosesi,
 Millä vellosi viralla?“ —
 „Paimenena velloseni,
 Karjalaisna kaunoseni.“

Tuon neiti sanoiksi virkki:
 „En mä lähe paimenelle,
 Mene karjan kaitsijalle —
 Paimenell' on paita märkä,
 Paita märkä, kylki kylmä,
 Ei saata sivussa maata,
 Alla leuvan lämmitellä,
 Alla kainalon asua;
 Koittelen kotona olla,
 Impenä ison tykönä.“

Etsin neittä vellolleni,
 Kumppalia kullalleni,
 Löysin neitosen lehosta,
 Koppakengän koivikosta;
 Aloin neittä haastatella,
 Haastatella, maanitella:
 „Lähes, neito, vellolleni,
 Kumppaliksi kullalleni!“

Neiti vasten vastaeli,
 Noin se saatteli sanoiksi:
 „Minä miesnä vellosesi,
 Millä vellosi viralla?“ —
 „Seppämiesnä velloseni,
 Takojana ainoani.“

Noin neiti sanoiksi virkki:
 „En lähe minä sepälle,
 En taho takoja-miestä —
 Sepäll' on sysinen paita,
 Käet, silmätkin syessä,
 Ei sovi sivussa maata,
 Alla leuvan lämmitellä,

Alla kainalon asua;
Koittelen kotona olla,
Impenä ison tykönä.“

Etsin neittä vellolleni,
Kumppalia kullalleni,
Löysin neitosen lehosta,
Hienohelman heiniköstä;
Aloin neittä laajitella,
Haastatella, houkutella:
„Lähe, neito, vellolleni,
Kumppaliksi kullalleni!“

Noin neiti sanoiksi saatti,
Itse ennätti kysellä:
„Minä miesnä vellosesi,
Millä vellosi viralla?“ —
„Kyntäjänä velloseni,
Kyntäjänä, kylväjänä.“

Neiti varsin vasta'avi:
„En mä lähe kyntäjälle,
Siemenen sirottajalle —
Kovat kourat kyntäjällä,
Valjut auran vaalijalla;
Parempi pajuilla maata,
Lepän oksilla levätä,
Kuin on kyntäjän kylessä.“

Etsin neittä vellolleni,
Kumppalia kullalleni,
Löysin neitosen lehosta,
Vaskipollen varvikosta;
Aloin neittä laajitella,
Haastatella ja kysellä:
„Lähetkö, neito, vellolleni,
Kumppaliksi kullalleni?“

Neiti virkki viisastellen:
„Minä miesnä vellosesi,
Mikä virka vellollasi?“ —
„Varkahana velloseni,
Voron virka vellollani.“

Neiti virkki, noin sanovi:
„Lähen, lähen, varkahalle,
Sopivi sivussa maata,
Voron vieressä venyä:

Leipä on valmis leipomatta,
Kutomatta vaate valmis.
Tuo ei räiskä rätilöistä
Eikä paioista pakaja,
Ei pöräjä pöksylöistä,
Ole viitasta vihainen.
Hyvä on olla varkahalla:
Huolt' ei etsiä evästä,
Ropotissa roiskutella,
Riihess' ei rimuamista,
Ei muretta muusta työstä,
Sen kun laulan lapselleni,
Piän pienelle iloa,
Kullalleni kuiskuttelen.“

75. Sulhon valitseja.

Läksin aamulla varahin,
Kävin päivän päärmikössä,
Päivän toisen tuomikossa,
Kolmannen katajikossa,
Näin mie neion niemikössä,
Vikkelsukan viitsikossa,
Kirjohelman heinikossa,
Kultakassaisen kulossa.

Mie en virkkanut mitänä,
Vaan käännyn kotiperille,
Vaatehime, valmistime,
Läksin sitten uuellehen
Kohta kolmen yön perästä
Tuota tyttöä kosihin:
„Tuletko minulle neito
Talonpojan puolisoksi?“

Emo lasta laaitteli,
Iso viisas viiletteli,
Suku kaikki suunnitteli:
„Mene, mene, neitoseni,
Mene miehelle hyvälle,
Tarkalle talonpojalle.“

Neito vastaten sanovi:
„En lähe, emosueni,

Talonpojan puolisona,
Aamulla ani varahin
Riihilöissä reuhomahan,
Kivenpuussa kiikkumahan,
Mie olen unelle utras
Ja matras maka'amahan."

Alkavi emo kysellä,
Iso viisas viisastella:
„Kellenkäs sinä menisit,
Menisitkö paimenelle?"

Neito vasten vastaeli:
„En mä mene paimenelle,
Paha on paita paimenella,
Märkä paita, märkä viitta,
Ei synny sylissä olla,
Kuiskutella kainalossa."

„Kellenkäs menisit, neito,
Menisitkö varkahalle?"

„En lähe mä varkahalle,
Sill' on yöllä ammattinsa,
Ei synny sylissä olla,
Kuiskutella kainalossa."

„Kellenkäs sinä menisit,
Lähtisitkö suntiolle
Tahikka tahtoisit papille,
Vaiko vallan herroloille?"

„En suvaitse suntioa,
Suntio sopottelevi,
En mene papillenkana,
Pappi paljon saarna'avi,
Paha on olla herroissakin,
Kun tulee pyhäinen päivä,
Siellä kuulet ruoskan roimut
Ja pahat patukan paukut."

„En tieä emo poloinen,
Minnekkä sinun menetän,
Menetkö kuninkahalle?" —

„Menen, menen mie, emonen,
Menen mie kuninkahalle,
Hyvä olla kuninkahalla,
Käyä kullissa kulisten,
Hopeassa helkkäellen."

76. Sulhon valitseja neito.

Näin mä neion kasvavaksi
Tukan liina liikkuvaksi,
Aloin syötellä oroista,
Alta soimen kaurat annoin,
Päältä heiniä lisäsin,
Läksin tyttöä kosihin:
„Tuletko minulle, neito,
Sorealle sulhaselle?"

Emo neittä neuvotteli,
Iso viisas viittaeli,
Suku suuri suksutteli:
„Mene, mene, neitoseni,
Mene miehelle hyvälle,
Talonpojan puolisosoksi!"

Neito vasten vastaeli
Ja sanoi sanalla tällä:
„En lähe talonpojalle,
Talonpoika on tarkka työlle,
Riihet puipi puhtehella,
Kuutamalla kollahtavi;
Mie olen unelle uuras
Ja mairas maka'amahan."

Ve'in verkaiset tanini
Vereville säärilleni,
Ve'in sulkkusukkaseni
Päälle verkaisen tanini,
Ve'in saksansaappahani
Päälle sulkkusukkasien,
Tungin tulta sukkihini,
Kekälettä kenkihini,
Läksin tuosta toisen kerran,
Läksin tyttöä kosihin.

Emo neittä neuvotteli,
Iso viisas viiletteli,
Suku suuri suksutteli:
„Mene, mene, neitoseni,
Mene miehelle hyvälle,
Herrasmiehen puolisosksi!"

Neito vasten vastaeli
Ja sanoi sanalla tällä:

„Lähen, lähen, kuin lähenkin,
Herrasmiehelle hyvälle,
Suurihin salitupihin;
Herrall' on hyvät hevoset,
Aina vaunuissa ajavi,
Kipitkassa kiiättävi.“

77. Meren kosijat.

Annikka, sokea neito,
Turun tyttö, Saaren neito,
Istui Turun sillan päässä,
Turun kosken korvasella,
Kirjavaisella kivellä,
Kaunihilla kalliolla.

Vuoron itki, vuoron nauroi,
Vuoron päätänsä paneli,
Vuoron pani paulojansa,
Kenkiänsä kiinnitteli,
Outti miestä onnellista,
Lykyllystä lyyrätteli,
Miestä mielen myötäristä,
Sulhoa sulosanaista.

Mies nuori merestä nousi,
Uros aallosta yleni,
Rautasuuna, rautapäänä,
Rauta kaikkina kaluina,
Rautahattu hartioilla,
Rautakirves olkapäällä,
Rautavyöhyt vyöhyställä,
Rautasaappahat jalassa,
Rautakintahat käessä,
Rautakihlat kintahassa:
„Tules mulle, neitoseni,
Rautamiehen puolisoiksi!“

Annikka, sokea neito,
Tuop' on taiten vastaeli:
„En tule minä sinulle;
Ei oo suotu eikä luotu
Eikä käsketty kotoa,
Ei ole eukko tuuvittanut,

Vanhempani vaapottanut,
Rautamiehelle minua.“
Sep' on mies meni merehen,
Meren aaltoihin aleni.

Neitonen turulla istui,
Turun kosken korvasella j. n. e.
Outti miestä mielellistä,
Sulhoa sulosanaista.

Mies nuori merestä nousi,
Uros aallosta yleni,
Tinasuuna, tinapäänä,
Tina kaikkina kaluina j. n. e.
Tinakintahat käessä,
Tinakihlat kintahassa:
„Tules, neitonen, minulle,
Tinamiehen puolisoiksi!“

Neiti taiten vastaeli:
„En lähe minä sinulle;
Ei oo suotu eikä luotu
Tinamiehelle minua.“
Seki mies meni merehen,
Meren aaltoihin aleni.

Neitonen turulla istui,
Turun kosken korvasella j. n. e.
Outti miestä mielellistä,
Sulhoa sulosanaista.

Mies nuori merestä nousi,
Uros aalloista yleni,
Vaskisuuna, vaskipäänä,
Vaski kaikkina kaluina j. n. e.
Vaskikintahat käessä,
Vaskikihlät kintahassa:
„Tules, neitonen, minulle,
Vaskimiehen puolisoiksi!“

Neiti taiten vastaeli:
„En lähe minä sinulle;
Ei oo suotu eikä luotu
Vaskimiehelle minua.“
Seki mies meni merehen,
Alle aaltojen katosi.

Neitonen turulla istui,
Turun kosken korvasella j. n. e.

Outti miestä mielellistä,
Sulhoa sulosanaista.

Mies nuori merestä nousi,
Uros aalloista yleni,
Kultasuuna, kultapäänä,
Kulta kaikkina kaluina,
Kultainen kypäri päässä,
Kultaharkko hartioilla,
Kultakirves olkapäällä,
Kultavyöhyt vyöhyställä,
Kultakannukset jalassa,
Kultakintahat käessä,
Kultakihlat kintahassa:
„Tuletko minulle, neiti,
Kultamiehen puolisoksi?“

Neiti taiten vastaeli:
„En lähe minä sinulle;
Ei oo suotu eikä luotu
Kultamiehelle minua.“
Seki mies meni merehen,
Alle aaltojen katosi.

Neitonen turulla istui,
Turun kosken korvasella j. n. e.
Outti miestä mielellistä,
Sulhoa sulosanaista.

Mies nuori merestä nousi,
Uros aalloista yleni,
Leipäsuuna, leipäpäänä,
Leipäleiviskä selässä,
Leipävyöhyt vyöhyställä,
Leipäkihlat kintahassa:
„Tules, neitonen, minulle,
Leipämiehen puolisoksi!“

Neiti taiten vastaeli:
„Jo tulen minä sinulle,
Sek' on suotu jotta luotu
Sek' on eukko tuuvitellut,
Vanhempani vaapotellut,
Leipämiehelle minua.“
Se ei mies merehen mennyt,
Meren aaltoihin alennut.

78. Vastusteleva neito.

Iski tulta ilman rinta,
Järähytti järven ranta,
Sai siihen sorea saari,
Saarelle sorea nurmi,
Nurmelle sorea karja,
Karjalle sorea paimen,
Sille ehtoinen emäntä,
Emännälle nuori neito,
Neito nuori ja ihana,
Neito kaunis ja kavala.

Tuota neittä kiitettiin,
Halki maien haasteltiin,
Yli maien mainittiin;
Kauka'a tuli kosijat,
Kilvan neittä kihlattiin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.

Kilvan neittä kihlattiin,
Oisi otettu Inkerelle,
Neito vaan veti vikoja,
Alkoi syytä synnytellä:
„En mä lähe Inkerelle,
Inkerelle, penkerelle,
Joen jonkeren välille:
Inkerell' on irvisuita,
Irvisuita, sarvipäitä,
Kesät vehkoja vetävät,
Talvet nälkä'ä näkevät,
Nälkä tuoll' on, kaiken nälkä,
Puun nälkä, pärehen nälkä,
Ve'en nälkä, vehnän nälkä,
Rukihisen leivän nälkä,
Ohraisen oluen nälkä.“

Kilvan neittä kihlattiin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.
Tuli Tuuterin kosijat,
Jo neito veti vikoja,

Alkoi syytä synnytellä:

„En mä lähe Tuuterihin,
Tuuteriss' on miehet tuhmat,
Miehet tuhmat, naiset naastit;
Akat aitoja tekevät,
Piiat pisti seipähiä,
Miehet lasta liekuttavat,
Tupasessa turvallansa,
Porstuassa polvillansa,
Pitkä piippu hampahissa,
Huulet pitkin piipun vartta;
Viikon virsua tekevät,
Päivän pauloja punovat,
Toisen päivän paulottavat.“

Kilvan neittä kihlattihin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.
Oisi viety Wenjoelle,
Neiti vaan veti vikoja,
Alkoi syytä synnytellä:
„En mä lähe Wenjoelle,
Wenjoell' on suot vetelät,
Suot vetelät, maat likaiset;
Suo ei kannata varista,
Suo varista, maa jänistä,
Nurmi nuorta morsianta,
Katu kahta neitsykäistä.“

Kilvan neittä kihlattihin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.
Oisi otettu Liikalahan,
Neiti vaan veti vikoja,
Alkoi syytä synnytellä,
Noin hän vasten vastaeli:
„Lempo sinne lähteköhön
Likaisehen Liikalahan! —
Miehet linnahan menevät,
Kaupunkihin kaala'avat,
Kukko kuollut kainalossa,
Jäätynyt jänis selässä.

Tuolta tullahan takaisin,
Ei ole kaukana kapakka,
Siinä sen kuluttelevat,
Minkä linnasta perivät,
Vielä velka'a tekevät,
Juovat juhtirukkasensa,
Kintahansaki käestä,
Paha lalli lakkinsaki.“

Kilvan neittä kihlattihin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.
Kosittihin Koivistohon,
Neito vaan veti vikoja,
Alkoi syytä synnytellä:
„En mä lähe Koivistolle,
Koivistoll' on miehet kolkot,
Miehet kolkot, naiset laiskat,
Tyttäret typerämielet,
Pojat puoliruotsalaiset;
Syövät saikka'a salissa,
Punakuorta kornitsassa,
Juovat kahvia kotona,
Saajut toisissa taloissa,
Eivät viitsi vettä tuoa,
Eivät halkoja hakata,
Minjän työ on vettä tuoa,
Minjän halkoja hakata.“

Kilvan neittä kihlattihin,
Joka paikan joutunutta,
Kaikin paikoin kasvanutta,
Kehannutta, kelvannutta.
Käytihin Wiron perille,
Neiti vaan veti vikoja,
Alkoi syytä synnytellä:
„En lähe Wiron perille,
Kytöksiä kyttämähän,
Polttelemahan soruja,
Kytöksissä kynnet katkon,
Sormet polttelen soruissa.“

Kilvan neittä kihlattihin,
Joka paikan joutunutta,

Kaikin paikoin kasvanutta,
 Kehannutta, kelvannutta.
 Käytihin Kemijoelle,
 Kemijoen rantuelle;
 Neito mietti mielessänsä:
 „Lähen mie Kemijoelle,
 Syömähän Kemin kaloja,
 Kemin lohta keittämähän.
 Hyv' ompi Kemissä olla,
 Kaunis Karjalan joella,
 Siell' on miehet mielelliset,
 Naiset naastit ja siveät,
 Pojat viisahat, vireät,
 Tyttäret hyväntapaiset;
 Vilja siell' on kaikenlainen
 Kemijoen rantamailla,
 Puun vilja, pärehen vilja,
 Leivän vilja, lehmän vilja,
 Ve'en vilja, vehnän vilja,
 Ohraisen oluen vilja.
 Se siell' on kovinta työtä,
 Verkon vieminen veteen,
 Kalasaavin kantaminen,
 Hauvinpäien halkominen,
 Silpominen siian päien,
 Lohenpäien lohkominen.“

79. Leskimies ja sulhasmies.

Neitonen laossa lauloi,
 Höyheniä noppaeli:
 „Jos mä miehelle menisin,
 Sillennpä minä menisin,
 Kell' ois kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä
 Ja kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Leskimies kävi kujassa,
 Lesken kintahat käessä,
 Lesken kihlat kintahassa:
 „Tule sie minulle, neito,

Mull' on kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä,
 On kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Neito vastasi vakaasti
 Ja sanoi sanoilla näillä:
 „Lempo menköhön les'elle,
 Paha puoli partasuulle!
 Parempi pajuilla maata,
 Lepän oksilla levätä,
 Kuin on lesken leuvan alla,
 Partasuun parissa olla:
 Se sun löisi leikistäkin,
 Nappajaisi naurustakin.
 Leski on leikkinsä pitänyt,
 Naurattanut naisen toisen,
 Viettänyt iloiset illat
 Entisen eläjän kanssa.“

Neito lauleli laossa
 Höyheniä noppiessa:
 „Jos mä miehelle menisin,
 Sillennpä minä menisin,
 Kell' ois kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä
 Ja kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Vanha mies kujassa kuuli
 Vanhan kintahat käessä,
 Vanhan kihlat kintahissa:
 „Tule sie minulle, neito,
 Mull' on kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä,
 On kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Neito vastasi vakaasti:
 „Jumalainen varjeltakohon
 Vanhan miehen vaattehistä!
 Vanha nousevi varahin,
 Käski työlle känkäselkä,
 Rankaselkä raatamahan;
 En lähe minä sinulle,
 Sinun, kehno, kelkkahasi:

Senlainen elo sinulla
 Kuin tikalla puun kolossa.
 Sinis leipää sinulla,
 Kunis ruoska naulan päällä,
 Sinis särvintä talossa,
 Kunis vettä lähteheissä.“

Neito lauleli laossa
 Höyheniä noppiessa:
 „Jos mä miehelle menisin,
 Sillenpä minä menisin,
 Kell' ois kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä
 Ja kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Sulhasmies kujassa kuuli,
 Sulhaskintahat käessä,
 Sulhaskihlat kintahassa:
 „Tulet sie minulle, neito,
 Mull' on kuusi kultavyötä,
 Seitsemän hopeavyötä,
 On kaheksan kammaria,
 Yheksän ylitupa'a.“

Neito vastasi vakaasti,
 Sanan viskasi visusti:
 „Millainen elo sinulla?“ —
 „Sellainen elo minulla:
 On missä minjän elellä,
 Pojan naisen potristella,
 Ompi mitä syöäksesi,
 Syöäksesi, juoaksesi,
 Kellarissa on olutta,
 Aitta täynnänsä eloa.
 Kun tulee iso ikävä,
 Kaiho taaton kartanohon,
 Kun mainitset maammoasi,
 Saapi varsa valjahisin,
 Etehen emähevonen,
 Se sun sinne lennättävi,
 Kaviot kangasta kutovat,
 Säätet tulta säihyttävät.“

80. Kosijain lupaukset.

Annukka Atimon neito,
 Saaren morsian mokoma,
 Istui Saaren sillan päässä,
 Somerolla sorja neito,
 Vuoron itki, vuoron nauroi,
 Vuoron päätänsä paneli,
 Harjaeli hapsiansa,
 Kenkiänsä kiinnitteli.

Mies kulosta näytteleikse,
 Kulta suuna, kulta muuna,
 Kulta kaikkena kaluna.
 Alkoi neiolta kysellä:
 „Tulet sie minulle, neito,
 Käkielet, kautokenkä,
 Yhen lehmän lypsäjäksi,
 Yheksän heruttajaksi,
 Kymmenkunnan kytkejäksi?“

Neito varsin vastaeli:
 „Mitä annat palkastani?“ —
 „Iloviikon ensimmäisen,
 Itkuviikot viimeiseksi.“

Annukka Atimon neito,
 Hänpä varsin vastaeli:
 „En tule minä sinulle;
 Ei ole säättö, eikä käättö,
 Eik' ole eukko toivottanut
 Saunamaassa maatessahan,
 Lehillä levätessähän,
 Olkiloilla ollessahan.“

Annukka Atimon neito
 Istui Saaren sillan päässä j. n. e.
 Mies kulosta näytteleikse,
 Alkoi neiolta kysellä:
 „Tuletko minulle, neito,
 Yhen lehmän lypsäjäksi,
 Yheksän heruttajaksi,
 Kymmenkunnan kytkejäksi?“

Neito varsin vastaeli:
 „Mitä annat palkastani?“ —

„Itkuviikon ensimmäisen,
Ilon kaikeksi ijäksi.“

Annukka Atimon neito,
Hänpä vastaten sanovi:
„Jo tulen minä sinulle;
Niin on säättö sekä käättö,
Niin on eukko toivottanut
Saunamaassa maatessansa,
Lehillä levätessänsä,
Olkiloilla ollessansa.“

81. Sulhonsa veneesen pääsnyt.

Juoksin, juoksin joen vartta,
Katsoin ylös, katsoin alas,
Ylähällä päivä paistoi,
Alahalla vene souti;
Kenen se venonen souti? —

Taattoni venonen souti:

„Ota, taatto, venosehesi!“

„Ei tytär venoseen pääse:

Tämä ranta raisu ranta

Ja tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta...

Vene soutavi joella;

Kenen soutavi venonen? —

Maammoni venonen souti:

„Ota, maammo, venosehesi!“

„Ei tytär veneesen pääse:

Tämä ranta raisu ranta

Ja tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta...

Vene soutavi joella;

Kenen soutavi venonen? —

Veikkoni venonen souti:

„Ota, veikko, venosehesi!“

„Ei sisko veneesen pääse;

Tämä ranta raisu ranta

Ja tämä vesi muakas.“

Juoksin, juoksin joen vartta...

Vene soutavi joella;

Kenen soutavi venonen? —

Se oli sulhoni venonen:

„Ota, sulho, venosehesi!“

„Tule, tule veneeseni!

Tämä ei ranta raisu ranta,

Ei tämä vesi muakas.“

82. Miksi ei Katrinaa kosittu?

Katrina kotikananen,

Kotikukka lillukkinen,

Sulasormi neitsyökkäinen,

Sulasormi, kultahelmi,

Tyttö näpsä näppitöille,

Paras neito neulomahan,

Kensti rihman kehrä'äjä,

Kaunis kankahan kutoja,

Tuo kauvan ko'issa kasvoi,

Kauvan kasvoi, viikon viipyi,

Istuen ison majoilla,

Ehtoisen emonsa luona,

Silkissä, sinisukassa,

Säterissä, sääryksissä,

Paperinen paita päällä,

Kahiseva kaulavaate.

Neito kasvoi kaunihisti

Kauvan luona kantajansa,

Kolmet renkahat kulutti

Isänsä avaimilla,

Piti viiet vitjat poikki,

Kuuet vyöliinat kuluksi,

Kuuet uuet ummiskengät,

Kirkkotietä käyessänsä,

Eikä tullut ottajata,

Kuulunut kosiolaista.

Ei tuosta iso torunut

Eikä äiti ärjähellyt,

Alkoi permanto vihata,

Aian kolkat ärjähellä,

Talon tortti tollaella

Sekä pirta piukahella:

Miks' ei naia Katrinaista,
Oteta kotikanaista,
Viikon naimatta viruissa,
Kauvan viemättä vihille.

Äijä on ämmiä kylässä,
Ne kaikki älyttömiä,
Tuli yksi vieras vaimo,
Kysytteli, lausutteli:

„Miksi ei sinuista naia,
Suon kukaista, maan kukaista,
Pellon pientaren kukaista,
Kesäheinän hempukaista?“

Katri tuohon vasta'avi,
Sanoi Katri: „ku en tieä,
Minkä nähnevät minusta,
Miksi ei minua naia.“

Sanoi vieras, viisas vaimo:
„Oli ennen aikoinani
Taitava taloinen tyttö,
Neito kaunis katsannolta
Ja muuten hyväntapainen,
Sit' ei naitu sin' ikänä,
Kun ei myöhän maata mennyt;
Nousnut aamulla varahin.“

Neito kaunis Katrinainen
Sai tuosta pahoille mielin,
Otti tuumat tuumaksehen,
Ajatukset arvaeli:
Huomenena muutamana,
Aamulla ani varahin,
Otti kolkasta korenon,
Pangit porstuan perästä,
Läksi vettä lähteheltä,
Kaivosta kylän perältä,
Kuuli suen ulvovaisen,
Arveli, ajattelihe:
„Jospa joutuisin minäki,
Suuhun ulvovan sutosen;
Parempi suenki suussa,
Karhun kiljuvan kiassa,
Kuin suussa kylän imeisten,
Kaikkien saneltavana.“

Puuttui minjä kuulemahan,
Hoikahti kotikanaista:
„Hoi Katri, kotikananen,
Kotikukka, lillukkinen,
Ele suui surmastasi,
Katso ilmi kalmastasi,
Suen suuhun ulvovaisen,
Karhun kaljuvan kitahan!
Pääset sie kylän sanoista,
Akkojen ajatuksista:
Ota sirppi seinän päältä,
Kokasta kovera rauta,
Mene rannoille meroille,
Niitä ruokoja merestä,
Kaislasia kaislikosta,
Minkä niität, se kokoa,
Kuiva'a ko'ottuasi,
Polta kuivaeltuasi;
Lämmitä sanaton sauna,
Tuo vetonen vertomaton,
Laai puisessa poroa,
Avarassa astiassa,
Ala päivin päätä pestä,
Yösyämin kuivaella,
Iltokausin kampaella,
Huomenuksin härjaella,
Alkavi kosijat käyä,
Sekä sulhaset suvaita!“

Katrina kotikananen,
Kotikukka, lillukkinen,
Sai hän sirpin seinän päältä,
Kokasta koveran rauan,
Meni rannoille merosen,
Niitti ruokset merosta,
Niitti kaislat kaislikosta;
Minkä niitti, sen kokosi,
Kuivasi ko'ottuansa,
Poltti kuivaeltuansa,
Laati puisella poroa,
Avaralla astialla,
Saunassa sanattomassa,
Veellä vertomattomalla;

Pesi päänsä illoin aamuin,
Yösyämin kuivaeli,
Nousi aamun aikaisehen,
Istui illan myöhäisehen,
Puki päällensä parasta,
Hienointa hipeällensä,
Meni kerran kirkkosehen
Muien neitosten mukahan;
Kun tuo kirkkohon tulevi,
Koko kirkko kirkastuvi,
Kaikki kansa katsahtavi,
Ihmiset imehtelevi.

Jopa Katri neitsyökkäistä,
Kotikukka lillukkista,
Alkoi sulhaset suvaita
Sekä miehet mielistellä,
Tuli kosjat viiet, kuuat,
Kävi kymmenet kysyjät.
Tulivat Wiron vesiltä,
Toiset toisilta vesiltä,
Kolmannet Kojolan mäeltä,
Yhet rikkahat kosijat,
Toiset köyhemmät kosijat.

Eipä Katri mennytkänä,
Hän vaan vasten vastaeli
Ja sanoi sanoilla näillä:
„En mä mieli muille maille,
Mie mielin omalle maalle,
Oman puolen poikasille,
Oman linnan liinapäille.“

Tuli Kyntölän kosija:
„Tuletko neitinen minulle,
Käkielet Kyntölähän,
Sa'an lehmän lypsäjäksi,
Tuhannen heruttajaksi?
Siell' on kystä kyllin syöä,
Juoa ohraista olutta,
Siellä mansikat makeat,
Vatut vaaran rintehellä,
Mesimarjat muilla mailla.“

Katri vasten vastaeli:
„Jo lähenki Kyntölähän,

Sinne on eukko tuuvittanut,
Vanhempani vaapottanut.“

83. Päänsä pesemätön tyttö.

Kasvoi Suomessa sorea,
Neito kaunis Karjalassa,
Silkissä, sinisukassa,
Säterissä, säämyskässä;
Läpi maien mainittihin,
Kirkkokunsin kiitettihin,
Aret kantoi aivinaista,
Kirkkopäivät kiiltäväistä,
Hienoa heliseväistä,
Kaunista kahisevaista.

Tuo kauvan kotona kasvoi
Peräpenkin notkumilla,
Ei tuosta emo torunut,
Ei isyt pahaksi pannut,
Pani penkin pää pahaksi,
Alkoi tuota ouoksua,
Miks' ei naitu neitokaista,
Kaiken Karjalan kukaista.

Neito kanssa kummeksiivi,
Mikä mieli sulhasilla,
Kun ne ei hänehen suostu,
Ala kosjot kohti käyä.

Kylän akat arvasivat,
Virkkoi yksi viisas akka:
„Sopineeko mun sanoa,
Kelvanneeko kertoella,
Miksi ei sinuista naia,
Kylän kukkaista kysytä?“

Neito vasten vastaeli:
„Sano, sano, minkä tieät,
Sano selvillä sanoilla,
Puheilla puhtahilla!“

Sanoi akka, viisas akka:
„Sillä ei sinua naia,
Kylän kukkaista kosita,
Kun et illoin pääätä pesnyt,

Yö-syämmin kuivaellut,
Huomenuksin harjaellut:
Sie vaan istuit ikkunoissa,
Peräpenkin notkumilla.“

Kun kuuli akan sanaset,
Neito neuvon mielehensä:
Pani kattilan tulelle,
Kaasi vettä kattilahan,
Teki liukkahat lipeät,
Pesi päänsä iltaisilla,
Syän-öillä kuivaeli,
Kampaeli aamuisilla.

Eipä aikoja kulunut,
Tuli kohta kuulot kosjot,
Kuuat kosjot, viiet viejät,
Sekä kymmenet kysyjät,
Tuli sulhaset Turusta,
Pojat nuoret Pohjanmaalta.

84. Katri ja ilman impien lahjat.

Katri kaunis, neito nuori,
Nousi aivan aikaisehen,
Teki viisi villavyötä,
Kaheksan kapalogyötä,
Ennen päivän nousemista,
Auringon ylenemistä.
Siitä pistihe pihalle, —
Kaaloi ulos kartanolle,
Kävi kuuta katsomahan,
Ilma'a iha'amahan,
Kuuli Kuuttaren kutovan,
Päivättären keträ'ävän.

Katri luoksi luontelihe,
Likelle lähentelihe,
Meni pilven piirtä myöten,
Taivahan raja'a myöten,
Kuuttaren kutomisille,
Päivättären kehruksille:
„Anna, Kuutar, kultiasi,

Päivätär hopehiasi,
Mulle tyhjälle tytölle,
Lapselle varattomalle!“

Antoi Kuutar kultiansa,
Päivätär hopehiansa;
Katri kullat kulmillensa,
Päällensä hyvät hopeat,
Kultalierit leuvoillensa,
Sinilangat silmillensä,
Alkoi kulkea kotihin
Luoksi valtavanhempainsa
Kullassa kumottavana,
Hopeassa hohtavana.

Asteli ahoja myöten,
Silpui soita, silpui maita,
Oli metsät mettä täynnä,
Metsät mettä, maat sima'a,
Puunjuuret puna-olutta.

Otti mettä mennessänsä,
Lipaisi sima'a tuosta,
Jo alkoi nukuttamahan,
Neito nurmelle nukahti, —
Vaipui maalle marjaiselle.

Risukosta rietta katsoi,
Konnan poika koivikosta;
Tuli konna koivikosta,
Pojan pollo puolamäeltä,
Otti kullat Katrin päältä,
Otti kullat, vei hopeat.

Katri itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle,
Ennätti emo kysyä:
„Mitä itket, piikaseni?“ —
„Sitä mie, emoni, itken,
Sitä itken ja valitan:
Sain mä kullat Kuuttarelta,
Päivättäreltä hopeat,
Panin kullat kulmilleni,
Päälleni hyvät hopeat.
Kulkiessani kotia
Jo alkoi väsyttämähän,
Istuin maahan mättähälle,

Uuvuin hetkeksi unehen,
Tuli laiska lampuhista,
Pojan pollo puolamäeltä,
Riisti kullat kulmiltani,
Vei mun vyöltäni hopeat.“

Emo lausui lapsellensa,
Saamaisellensa saneli:
„Ele itke, tyttäreni,
Ota aittojen avaimet,
Aukaise isosi arkku,
Lukko luinen luikahuta,
Pane paita palttinainen,
Liitä liinan aivinainen,
Veä verkainen hamehut
Päälle paian palttinaisen,
Sio päälle silkkivyöhyt,
Päälle verkaisen hamehen,
Kaulahan heleät helmet,
Kullan sormus sormehesi,
Siitä kasvat kaunihisti,
Ylenet ylen ehosti,
Asut kukkana ahoilla,
Marjana isosi mailla.“

85. Pilven antamat koristeet.

Menin riihelle mäelle,
Riihelle mäelliselle;
Mäell' oil pimeä pilvi,
Pilvisessä pitkä vaippa,
Vaippasessa vaskivitjat,
Vitjoissa sorea solki,
Solessa sorea sormus.

Solen suorin rintahani,
Vaskivitjat varteheni,
Panin sormuksen kätehen,
Menin soitellen sotahan,
Vaskivitjoilla Watihin,
Sormuksella Suomenmaalle.

Sota kiitti solkeani,
Wati vaskivitjojani,

Suomi kultasormustani,
Sotaherrat helmiäni,
Soan pappi paita'ani.

Lämmitin soalle saunan
Metopuilla puhtahilla;
Kylpi Unto, kylpi Wento,
Kylpi viisi velloani
Ja kuusi sisaruttani,
Seitsemän setäni lasta;
Kylpi Luoja lapsinensa,
Jumala perehinensä.

Mittelivät mieliänsä,
Katselivat kaunojansa,
Kumman on pere parempi,
Kumman lapset laatusammat:
Jumalan pere parempi,
Luojan lapset laatusammat,
Ne on syömättä hyväset,
Pesemättä puhtukaiset,
Vaalimatta valkeaiset,
Katsomatta kaunokaiset.

Muut ne kylpi kyllältähän,
Valelivat vallaltahan,
Jäip' on Wilppo kylpemättä,
Wilpon vastat hautomatta.

Wilppo suuttui ja vihastui,
Riisti solen rinnastani,
Vaskivitjat varreltani,
Vei sormuksen sormestani;
Saunan otti selkähänsä,
Porstuaisten polvillensa,
Vei saunan venonsa luoksi,
Laati saunan laivasehen.

Tulin illasta kotihin;
Emoni kyselemähän:
„Mitä tieät tyttäreni?“
Mie vasten vastaelin:
„Ei mulla hyviä kuulu:
Sortui solki rinnastani,
Vaskivitjat varreltani,
Sormestani kullan sormus.“

Emo täytyi itkemähän,

Kantajani kaljumahan;
Minä riihelle mäelle,
Katsoin riihikallahalle,
Vieläkö pimeä pilvi
Ja pilvessä pitkä vaippa:
Mennyt oil pimeä pilvi,
Pilvi pitkän vaipan kanssa,
Kaonnut sorea solki,
Kanssa sormuksen sorean.

86. I. Merenkylpejä neiti.

Anni tyttö, aino neiti,
Läksi rannalle pesohon,
Meni uimahan merelle,
Kävi mertä kylpemähän.
Jo oli meri kylvettynä,
Meni toiselle merelle,
Kun oli seki kylvettynä,
Joutui kohta kolmannelle;
Siit' oli puoli kylvettynä,
Toinen puoli kylpemättä.

Anni tyttö, aino neiti,
Puki päältä vaattehensa,
Vyönsä vaahteren vesalle,
Esiliinansa lepälle,
Liivin linnun laulupuulle,
Hamehensa haarukalle,
Kenkänsä kiven selälle,
Sukkansa sulalle maalle,
Pintelinsä pientarelle,
Helmet hiekkarantaselle,
Sormukset somerikolle,
Paitansa pajun nenähän.

Kivi oli kiiltävä merellä,
Valepaasi paistavainen;
Anni tyttö, aino neiti,
Läksi uimahan kivelle,
Painamahan paatoselle,
Istuihen meren kivelle,

Päälle paaen paistavaisen,
Kivi vierähti vetehen,
Paasi pohjahan pakeni.

Annin veessä viipyessä,
Meloessansa meressä,
Tuli hauki hangotellen,
Ve'en koira vengotellen,
Vei hamehen haarukalta,
Sai sukat sulalta maalta,
Kengät kuivalta kiveltä,
Esiliinassen lepältä,
Otti vyöhyen vesoilta,
Pintelisen pientarelta,
Helmet hiekkarantaselta,
Sormukset somerikolta.

Anni itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle,
Emo päätyvi pihalla,
Kuulemassa kartanolla:
„Mitä itket, tyttäreni,
Kallottelet, kantamani?“ —

„Tuota mie, emoni, itken:
Olin uimassa merellä,
Tuli hauki hangotellen,
Ve'en koira vengotellen,
Vei hamoni haarukalta,
Sukkani sulalta maalta,
Kenkäni kiven selältä,
Esiliinani lepältä,
Vei vesoilta vyöhyeni,
Pintelini pientarelta,
Otti helmet hiekkasilta,
Sormukset somerikolta.“

Emo lausui lapsellensa:
„Ele itke, piikaseni,
Ota aittani avaimet,
Mene aittahan mäelle,
Siell' on kirstu kiiltäviä,
Toinen kirstu kirjavia,
Ompi kuusin kultavöitä,
Seitsemän sinihamoja.

Pue päällesi parasta,

Hienointa hipeällesi,
 Paita saksanpalttinainen,
 Hame verkainen vetäise,
 Sukat sulkkuiset koreat,
 Kautokengät kaunokaiset,
 Vyöhyt kullan kirjoteltu,
 Punalanka-pintelinen,
 Helevimmät helminauhat,
 Soreimmat sormukkaiset!
 Niin sä kukkana kuleksit,
 Vaapukkaisena vaellat,
 Kukkana ison kujilla,
 Marjana emosi mailla,
 Ehompana entistäsi,
 Parempana muinaistasi.“

87. II. Merenkylpejä neiti.

Läksin meren kylventähän,
 Meren suuren souantahan;
 Löysin meren kylvetyksi,
 Meren suuren souetuksi,
 Menin toiselle merelle,
 Löysin senki kylvetyksi,
 Menin kohta kolmannelle,
 Tuoss' oli rannalla tupanen,
 Katsahin tuvan ta'aksi,
 Siell' on neiet kylpemässä,
 Tinarinnat riuskamassa,
 Vaskipäät valelemassa.
 Kolm' oli neittä kylpemässä,
 Minä neiti neljänneksi,
 Vitsan varpa viienneksi,
 Olen korsi kuuenneksi.

Puin päältä vaatteheni,
 Vyöni vyöttelin vesoilte,
 Viittani vironsaroille,
 Kostelini koivuselle,
 Kenkäni vesikivelle,
 Sukkani sulille maille,

Paitani panin pajulle,
 Hiekalle helistimeni,
 Somerolle sormukseni,
 Ristini risun nenähän.

Tuli varas varvikosta,
 Mies vihainen vitsikosta,
 Vei vesoilta vyöhyeni,
 Viittani vironsaroilta,
 Kostolini koivun päältä,
 Otti kenkäni kiveltä,
 Sukkani sulilta mailta,
 Hiekalta helistimeni,
 Somerolta sormukseni,
 Ristini risun nenästä.

Minä itkien kotihin,
 Ennättäin emoni luoksi,
 Emo päätyvi pihalla,
 Emo ensisti kysyvi:
 „Mitä itket, piikaseni,
 Kuta, vaivainen, valitat?“ —

„En mä syyttä itkekänä,
 Enkä vaivatta valita:
 Olin rannalla pesossa,
 Heitin maalle vaatteheni,
 Tuli varas varvikosta,
 Pojan konna koivikosta,
 Vei vesoilta vyöhyeni,
 Viittani vironsaroilta,
 Kostolini koivun päältä,
 Vei mun kenkäni kiveltä,
 Sukkani sulilta mailta,
 Helistimet hiekakolta,
 Somerolta sormukseni,
 Ristini risun nenästä.“

Emo kielsi itkemästä:
 „Ele itke, piikaseni;
 Mene aittahan mäelle,
 Siell' on arkut päällitysten,
 Laatikot lakea myöten,
 Lipas lippahan tasalla;
 Sieltä vaattehet valitse,
 Pue päällesi parasta,

Tulet entistä ehompi,
Muinaistasi muhkeampi.“

88. Katri paimenessa.

Katri kaunis, neito nuori,
Saaren neito, saaren kukka,
Pani kullat kulmillensa,
Sinilangat silmillensä,
Päähänsä hopealangat,
Vaskilangat varrellensa;
Läksi piennä paimenehen,
Lasna lammasten ajohon.

Ajoi lampahat aholle
Vierehen vihannan viian,
Istui maahan mättähälle,
Vaipui varvikko-salolle,
Päivä paistoi lämpimästi,
Rupesi nukuttamahan.

Varas katsoi varvikosta,
Mies vihainen virviköstä,
Otti Katrin kulmakullat,
Silmiltä siniset langat,
Vei päästä hopealangat
Ja varrelta vaskilangat.

Neiti parka itkemähän,
Vaivainen valittamahan,
Meni itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle.

Iso katsoi ikkunasta,
Emo aitan rappusilta;
Yritti isä kysyä,
Emo ennätti esille:
„Mitä itket, piikueni,
Nuori neitonen, nurajat?“ —

„Sitä itken, maammoseni,
Ollessani paimenessa,
Lapsi lammasten keralla,
Istuin maahan mättähälle,
Päivä paistoi lämpimästi,
Siitä nurmelle nukahin;

Varas tuli varvikosta,
Mies vihainen virviköstä,
Vei mun kullat kulmiltani,
Sinilangat silmiltäni,
Päästäni hopealangat,
Vaskilangat varreltani.“

Emo tuon sanoiksi virkki,
Vanhin lausui lapsellensa:
„Ele itke, piikueni,
Mene aittahan mäelle,
Siell' on kirstu kirstun päällä,
Arkku arkulle yletty;
Aukaise parahin arkku,
Kimmahuta kirjokansi,
Sio silkit silmillesi,
Katso kullat kulmillesi,
Pane päällesi parasta,
Kaunihinta kaulallesi,
Ripeintä rinnoillesi,
Valkeinta varrellesi;
Tulet aitasta tupahan
Sukukuntasi suloksi,
Heimokunnan hempeäksi,
Menet kirkkohon kukaksi,
Tuolla kaikki katselevat,
Kyselevät, katselevat:
„Kenen tyttö, kenen neito,
Kenen morsian mukoma?“ —

Toiset tuossa arvelevat,
Noin ne vastaten sanovat:
„Turun on tyttö, linnan neito,
Turun morsian mukoma.“

Nuorten miesten miel' palavi,
Sulhosten syän sytevi,
Moni sulho noin sanovi:
„Voi jos mie mukoman saisin,
Mie tuota hyvin pitäisin,
Sylissäni syöessäni,
Käsissäni käyessäni;
Kun se kävi, kanta välkkyi,
Kun se seisoi, seinä paistoi,
Kun se istui, maa iloitsi.“

89. Helka neiti paimenessa.

Kalevalan kaunis neiti,
Helka neiti hempeätär,
Läksi piennä paimenehen,
Lasna karjan kaitsentahan.

Ajoi lehmänsä leholle,
Vasikkansa varvikolle,
Toi surma susia lauman,
Kantoi Lempo karhuloita,
Ne söivät leholta lehmät,
Vasikkaiset varvikolta.

Helka neiti hempeätär,
Kalevalan kaunis neiti,
Läksi itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle;
Iso kysyi ikkunasta,
Emo porstuan ovelta:
„Mitä itket, piikaseni,
Kuta, lapsi, kuikuttelet?“ —

„Ompa syytä itkeäki,
Sitä itken, äitiseni,
Sit', isoni, kuikuttelen:
Olin karjan kaitsennassa,
Ajoin lehmäni leholle,
Vasikkani varvikolle,
Toi surma susia paljon,
Lempo karhuja lähetti,
Söivät lehmäni leholta,
Vasikkani varvikolta.“

Tuon emo sanoiksi virkki:
„Ele itke, piikaseni,
Jos surma susia työnti,
Lempo karhuja kuletti,
Söivät lehmäsi leholta,
Vasikkasi varvikolta!
Äsken itke, piikaseni,
Jos tulevi toinen kerta
Susi suurille pihoille,
Karhu näille kartanoille,
Syöpi mun sukuni suuren,
Ottavi oman vereni,

Susi sulhon haamuisena,
Karhu kihlan kantajana.“

90. Tikkariksi oppinut tyttö.

Kävin piennä paimenessa,
Lasna karjan katsannossa,
Viikon soitin sarveani,
Kauvan karjatorveani,
Yhtyi ylkä vastahani,
Alkoi ylkänen kysellä:
„Oisko sinusta miehen naista,
Molotsalle morsianta?“

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanoilla näillä:
„Miks' minust' ei miehen naista,
Molotsalle morsianta?“

Kysyi ylkä uuellehen:
„Tieätkö sä tikkaella,
Joko ommella osa'at,
Taiat kangasta kutoa?“

Minä potra puolestani,
Minä vasten vastaelin:
„Tiell' ei oo tila tikata,
Puun oksilla ompeloia;
Eikä korvessa kuota,
Karjaloisna kankahia.

Jos en tieä tikkaella
Enkä ommella osa'a,
Taiten kangasta kutoa,
Tikatkohot tietävämmät,
Osaavammat ommelkohot,
Kutokohot kuomaseni.
Kyll' on kuomia kylässä,
Vataria naapurissa,
Jotka kankahat kutovat,
Vaskipirroin valmistavat,
Tuovat torvena kotihin,
Valaistuna valmihina,
Paltettuna parren päähän,
Ommeltuna orsiloille.“

Ylkä vasten vastaeli:

„En minä sinusta huoli,
Saan mä toisen ja paremman,
Kahta mointa kaunoisemman.“

Minä mielellä pahalla,
Itkien emoni luoksi;
Alkavi emo kysellä:

„Mitä itket, piikaseni,
Kävikö hukka karjassasi,
Metsän lieho lehmissäsi,
Vai viikon vilussa viivyt,
Kauvan iltaruo'ittasi?“

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanoilla näillä:
„Hukka ei käynyt karjassani,
Metsän lieho lehmissäni,
Enkä viipynyt vilussa
Kauvan iltaruo'ittani,
Viikon viivyin paimenessa,
Kauvan karjan katsannossa.

Oi emo, elättäjäni,
Tee minua tikkariksi,
Ompeliaksi opeta,
Kutojaksi, kankuriksi!
Olo on tiivi tikkarilla,
Hyvä onni ompelialla,
Kutojalla kuulusalla,
Paha karjan paimenella.“

Emoni minun opetti,
Laitti lapsensa omansa,
Ompeliaksi, tikkariksi,
Kutojaksi, kankuriksi.

Vieri viikko, vierä toinen,
Kului kuuta kaksi, kolme,
Jopa tiesin tikkaella,
Sekä ommella osasin,
Taisin kangasta kutoa,
Vaskipirroin valmistella:
Se jo kuussa käskemistä,
Auringoss' opettamista,
Mi minussa neuvomista,
Hyvän eukon tyttäressä.“

91. Kyntäjä ja pedot.

Anoin varsa'a isolta,
Vanhemmaltani hevoista,
Sekä siementä vähäisen,
Vakan valmista eloa:
Iso ei kieltänyt hevoista,
Ei evänyt varsa'ansa,
Antoi aitasta jyviä,
Vakan valmista eloa.

Sain tuomisen tupinan,
Otin oksan kynnäppäisen,
Ajoin varsani vaolle,
Mustan ruunan mullokselle,
Kynnin vaon, kynnin toisen,
Kohta kolmatta alotin,
Katseli kyläiset naiset:
„Ken tuo pieno pellon päällä,
Valkopää vakoilemassa?“

Mie kun kynnin kyyryttelin,
Kynnin kymmenen vakoa,
Vakoilin vaot sykävät,
Taittui viimein aisan vitsa,
Pamahti peräpalikka.

Heitin varsani vaolle,
Mustan ruunan mullokselle;
Varsa haukki varvunpäitä,
Musta ruuna ruohonpäitä,
Itse lehtohon letustin,
Menin vitsan väännäntähän
Hopeaisesta salosta,
Kultaisesta koivikosta;
Leikkasin lehosta vitsan,
Väänsin vitsan valmihiksi.

Letustaissani lehossa,
Vitsikossa viipyessä,
Toi surma susia paljon,
Kantoi metsän karvasuita,
Söivät varsani vaolta,
Mustaharjan mullokselta.

Menin itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle,

Iso portilta kysyvi,
Emo aitan rappusilta:
„Mitä itket, poikaseni,
Kuta, nuoreni, nurajat?“

Minä vasten vastaelin:
„Et tehnyt hyvin, isoni,
Kun mun laskit kyntämähän,
Vaivaisen vakoilemahan.

Minä kynnin kyyryttelin,
Kynnin kymmenen vakoa,
Katkesipa kyntävitsa;
Mie jätin vaolle varsan,
Itse viilsin vitsikkohon
Uuen vitsan väännäntähän.
Viiassa mun viipyessä
Uuen vitsan väännännässä
Tuli sulkama susia,
Karhuja kamala karja,
Veivät varsani vaolta,
Rautakynnen kynnökseltä;
Sitä mie, isoni, itken,
Vanhempaiseni valitan.

Oi isoni, oi emoni,
Oi on valta vanhempani,
Onko vanha'a vara'a,
Jos otamme orjan meille
Pienen pellon kyntäjäksi,
Nurmen nuoren nostajaksi,
Mie oon mieheksi matala,
Kaita auran kantajaksi?“

Tuon iso sanoiksi virkki:
„Ele itke, poikaseni!
Läksinpä minäki muinen,
Läksin mie kalahan kauvas,
Nousi suuren säien voima,
Aalto ankara kohosi,
Tuuli voitti, airo taittui,
Vene haapainen hajosi;
Panin sormet soutimeksi,
Peukalon peränpioksi,
Sou'in sormin saaroselle,
Kämmenin käpysalolle,

Niin veistin venon paremman,
Purren uuen uhkeamman;
Sie osta ori parempi,
Varsa kahta kaunihimpi!

Eilen meillä lehmä poiki,
Teki valkean vasikan,
Vaskisarven, kultakynnen,
Otsassa hopea hohti;
Vie vasikka Wiipurihin,
Saata kaupungin kaulle,
Sillä voit satoja saa'a,
Tuhansia tukkuella;
Niill' osta orihevonen
Tahi tamma tasmallinen!

Kun ei siitä kyllin liene
Eikä täysin tarpeheksi,
Kyll' on kultia isolla,
Hopehia vanhemmalla,
Jotta saat valion varsan,
Ostat uhkean orosen,
Jonk' on lampi lautasilla,
Lähe länkien sijoissa,
Millä kynnät maat kiviset,
Pehmität isosi pellot,
Tahi liikut linnan teitä
Sekä sortelet soassa.“

Vein vasikan Wiipurihin,
Saatin Saksan kaupunkihin,
Vasikasta sain satoja,
Tuhansia tungettihin,
Noill' ostin orihin uuen,
Varsan kahta kaunihimman,
Millä pojan potristella,
Naastin naimassa ajella;
Ostin kahet kankisuitset,
Vaskikannukset keralla,
Satamarkkaisen satulan
Sekä ruoskan kynnäppäisen.

Tulin mie kotihin tuolta,
Läksin uuella orilla,
Valiolla varsallani,
Kyntämähän, kylvämähän.

Ajoin varsani vaolle,
Mustaharjan mullokselle
Ja kynnin kesäisen päivän
Aivan aamusta ruveten.

Sain mie maani kynnetyksi,
Kynnetyksi, kylvetyksi;
Toi Jumala toukovuoen,
Antoi onni ohravuoen,
Aloin syötellä oritta,
Kostutella konkaria,
Syötin heinät helmastani,
Kaurat kahmaloisistani,
Alta soimen kaurat annoin,
Päältä soimen päärukihit.

Teki mieli mennäkseni,
Lähteäkseni kosihin
Mokomata morsianta,
Konnun kuulua tytärtä;
Ei tuota iso evännyt
Eikä kieltänyt emoni.

Varahin varis jalalla,
Ennen muita musta lintu,
Sitä ennen mun emoni
Niitti ruokoa merosta.
Minkä niitti, sen kokosi,
Kuivasi ko'ottuansa,
Poltti kuivaeltuansa,
Korjasi tuhot kokohon,
Teki liukkahat lipeät
Avarassa astiassa
Pojan päätä pestäksensä,
Vartta valkoellaksensa,
Lähteä pojan kosihin
Konnun nuorta Annikkata.

Läksin kullassa kosihin,
Hopeassa heilumahan;
Ajoin päivän, ajoin toisen,
Alkoi konnun maat näkyä,
Konnun kuuset kuumotta'a,
Konnun paista'a petäjät.

Ajoin konnun tanhualle,
Akka oil aittahan menolla,

Villavakkanen käessä;
Mie vaan mietin mielestäni,
Ajattelin itsekseni:
Tuo akka on anoppi mulle.

Akka aitasta tulevi,
Aloin haasta'a akalle,
Kysytellä, lausutella:
„Onko teillä neittä myöä,
Oletko anoppi mulle,
Mie poika vävy sinulle?“

Akka viisoin vastaeli:
„Ei neittä turulla myöä,
Turull' on orihin kauppa,
Tamman kauppa tanhualla,
Neito myöähän tuvassa,
Kammarissa kaupatahan.“

Menin mie tupahan tuosta,
Ajoime katoksen alle,
Tuossa puurot puuhattiin,
Talkkunat taputettiin,
Tuotihin olutta tuoppi,
Tuoppi olutta, toinen mettä:
„Syöppä, juoppa, vierahamme,
Matkan pitkän tehtyäsi!“

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanoilla näillä:
„Enpä huoli syömisistä
Enkä varsin juomisista,
En mä syöne, enkä juone,
Kun en nähne neitostani;
Tuokatte tupahan Anni!“

Anni tuotihin tupahan,
Sisarusten siiven alla,
Veljen akan verhon alla,
Kälysten käsivaralla,
Silmät pesty silloin, tällöin,
Poskipäit ei polvenahan,
Paha paita raiska päällä,
Muuten musta kuin torakka.

Tuosta Anni annettiin,
Perä paksu paiskattiin,

Syltä pitkä, kaksi paksu,
Kolmatta perä leveä.

Valjastin tulisen ruunan
Tulisen re'en etehen,
Neito pantihin pajuille,
Liitettiin liistehille;
Oil mitä hevon vetä'ä,
Ruuna raukan raahaella.

Pääsin kuitenkin perille,
Ajoin taaton tanhualle,
Vein mä neitosen tupahan,
Kaunoni katoksen alle,
Imeheksi ihmisille,
Kummaksi kotiväelle.

Ei tuota suku suvainnut,
Heimokunta hemmitellyt;
Noin sanoi minun sukuni,
Heimokunta hellitteli:
„Ei ole nähty eikä kuultu
Sinä ilmoisna ikänä
Meiän suuressa suvussa
Mokomata morsianta;
Kuinka tuon sä taisit naia,
Kun on musta kuin torakka,
Kuin taisit vihille vieä
Ja panna papin etehen,
Kuinka laahata kotihin
Imeheksi ihmisille? —
Oisi paljoa parempi,
Jos työntäisit tynnyrihin,
Pukkajaisit puolikkohon,
Rumppa'aisit runtin kiinni,
Laitteleisit Laatokkahan,
Ett' ei kuulu kuuna päänä,
Selkene sinä ikänä.“

Mie vaan mietin mielestäni
Sekä vasten vastaelin:
„Elkätte sukuni surko,
Toin mä teille työntekejän,
Toin mä riskin riihenpuijan,
Hempukkaisen heinänlyöjän,
Pulskan poukkujen pesejän:

Työt tekevi, vyöt tekevi,
Kaikki kankahat kutovi.“

92. Kirkkotieltä palannut tyttö.

Läksin kirkkohon kesolla,
Soreana suntakina,
Heleällä hein'ajalla,
Parahalla paistehella.
Puuttui polkka poikaloja
Kirkkotiellä vastahani,
Ajoit poron pallelleni,
U'un ummiskengilleni.
En ilennyt eelle mennä,
Käyä ihmisten ivaksi,
Käännyin itkien kotihin,
Kaljuen ison tuville.

Iso katsoi ikkunasta,
Emo aitan rappuloilta;
Ennätti iso kysyä:
„Mitä itket, tyttäreni?“
„Sitä itken mie, isoni,
Kirkkohon mun mennessäni,
Käyessäni kirkkotietä,
Tuli polkka poikaloita,
Parvi pahanelkisiä,
Ajoit poron pallelleni,
U'un ummiskengilleni,
Hiekan hieprohelmoilleni;
En ilennyt eelle mennä,
Piti kääntyä kotihin.“

Iso vasten vastaeli:
„Ele itke, tyttäreni,
Puista poro pollestasi,
Hiekat helmoista karista,
Utu ummiskengistäsi,
Sillä sen pahan parannat!“

93. Oljmissa käynti.

Kasvoin mie ison koissa,
Veikon kaunon kartanossa,
Iso ei kieltänyt oritta,
Veikko kirjokorja'ansa;
Ori vieri väkkäränä,
Korja mustina kerinä.

Naitihin minä talohon,
Kauvas koista kaimattihin;
Viikon viivyin, kauvan kasvoin,
Teki mieli mennäkseni,
Vielä kerran käyäksi,
Noilla syntymäsijoilla.

Sotkin kolme kostolia,
Liinaviittani virutin,
Parin kaksin kalsuloita,
Parin paitoja liotin,
Parin huuhoihin huntuloita,
Parin helmustin hameita,
Oljamihin mennäkseni,
Kotonani käyäksi.

Outtelin opittajaista,
Katsoin kannatteliaista,
Katsoin pääni kallellehen,
Sykeräni syrjällehen,
Outin velloni tulevan
Oljamihin ottamahan,
Juoksevan ison orosen,
Kolajavan veikon korjan.

Kun ei tullut tullenkana,
Ei osannut ollenkana,
Ei tullut ison oronen
Eikä vierryt veikon korja,
Läksin kurja kutsumatta,
Tytär orpo oppimatta.

Apelta anoin hevoista,
Anopilta tuomisia,
Ky'yltä kysyin rekeä,
Omaltani itseäni:
Antoi appi aisanpäättä,
Anoppi avainperiä,

Kyty kyntörahkehia,
Oma sulho ohjaksia.

Läksin toki, en totellut,
Läksin käymähän kotihin,
Vellolleni vierahiksi,
Emoani katsomahan;
Otin tallista hevosen,
Valjastin oman orosen
Valjahillani omilla
Etehen oman rekosen.

Ajoin tuosta päivän, toisen,
Ajoin soita, ajoin maita,
Leveitä lehtomaita,
Komeita kuusikoita;
Kukkui kuuset kukkalatvat,
Lauloi lakkapääät petäjät:
„Mihin sulla, neiti, matka,
Minne mielesi pitävi?“

Minä vasten vastaelin:
„Kotihini oljamihin,
Vellolleni vierahiksi,
Emoani katsomahan.“

Tuohon virkkoi kuiva kuusi,
Lausui lakkapää petäjä:
„Mit' on tuonne mentyäsi,
Mentyäsi, oltuasi? —
Kolkkona sinun kotisi,
Iso on kuollut kuusi vuotta,
Eukko kaatunut kaheksan,
Ukko pantu maanpovehen,
Akka ammoin hauattuna.“

Menin toki, en totellut,
Ajoin matka'a vähäisen,
Piirrättelin pikkaraisen,
Jo alkoi koti näkyä;
Vierin veikon vainiolle,
Veikon koirat haukkumahan:
„Ei täällä sinun kotisi,
Täällä ei synnyntäsi.“

En mä tuotana totellut,
Vierin veikon tanhualle:
Tuoll' oli opinrekeni

Sysätty mäkehen syrjin,
Perin pellolle ve'etty,
Kaattu kaltamaisillehen,
Aisat aialle ravattu.

Ajoin veikon portin alle,
Outtelin mä veikkoani
Porttia ava'amahan,
Kun ei veikko tullutkana,
Itse potkin porttilauan,
Ramisutin ramppirauan,
Ajoin veikon kartanolle;
Tuossa outin veikkoani,
Rinnustinta riisumahan,
Aisoja alentamahan.

Kun ei tullut tullenkana,
Ei osannut ollenkana,
Itse riisuin rinnustimen,
Itse aisani alensin,
Taluin tallihin hevosen,
Heitin heiniä etehen,
Panin länget läävän päälle,
Suitset suojan salvamelle,
Outin vielä veikkoani
Tuosta viemähän tupahan.

Kun ei veikko tullutkana,
Aloin astua sisähän,
Veikon lapset vastassani:
„Mist' oot vieras meille tullut?“ —
„En mä liene vento vieras,
Mie olen oma tätinne.“

Lausui lapset lastusilta:
„Toit sie täti tuomisia?“ —
„Toin mä tänne tuomisia,
Paljon pantuja eväitä,
Apen aisan taittumia,
Anoppini aiaksia,
Ky'yn kyntölänkilöjä,
Oman ohjaksen periä.“

Oli ovi longallahan,
Pikkaraisen piirallahan,
Aloin astua tupahan,
Nurahutti nuorin lapsi:

„Ei nyt saa sisälle mennä,
Muut tuvassa murkinoivat,
Ottavat osapalansa,
Kohtalonsa korja'avat.“

Menin mie toki tupahan,
Kaivoime katoksen alle,
Oven suuhun seisotime,
Oven suuhun orren alle,
Missä ennen orjat seisoi,
Renkimiehet reuhaeli.

Katsoin mie ison sijalle:
Miss' ennen isoni istui,
Tuossa istui velvyeni
Kuin isäntä konsanaki,
Ison vyöllä vyötteleinnä,
Ison paioilla paneinna.
Loin silmät emon sijalle:
Miss' ennen emoni istui,
Tuossa istui vellon vaimo
Kuin emäntä konsanaki,
Emon vyöllä vyötteleinnä,
Emon paioilla paneinna.
Mie vaan seisoin seinän vieren
Orjien olosijalla,
En kuullut ison sanoja,
En emoni heltehiä.

Viikon seisoin viitta päällä,
Kauvan kaulavaattehessa,
Veikon nainen naljasilmä
Ei kysele kuulumia,
Ei tule likistämähän,
Käy ei kättä antamahan,
Pääveraista päästämähän,
Silkkiä sivelemähän,
Vyötäni ava'amahan,
Viitta'ani ottamahan.

Kysyi viimein velvyeni,
Noin lausui emoni lapsi:
„Kenen oot kerääjä vaimo,
Mistä mieron käypäläinen?“

Minä vasten vastaelin
Ja sanoin sanalla tällä:

„En ole kerääjä vaimo
 Enkä mieron käypäläinen,
 Oikein oon oma sisosi,
 Oikea sisaruesi;
 Yhen me emosen lapset,
 Yhen eukon liekuttamat.
 Enkä silloin vieras ollut,
 Kun teimme tätä tupaista,
 Korotimme kornitsoita;
 Olin mie apuna silloin,
 Paras palkkien panossa,
 Olin ortta nostamassa,
 Lakiaista laittamassa.
 Väkevästi hirren väänsin,
 Suosta sammalet vetelin,
 Sotkin kiukahen savea;
 Riihess' olin rinnallasi,
 Kohallasi kuominassa.“

Sanoi vello vaimollensa,
 Kuihkaisevi kullallensa:
 „Mene, siskoa likistä,
 Anna kättä siskolleni!“

Veikon vaimo naljasilmä,
 Tuop' on taisi vastaella:
 „Enpä lähe ensinkänä,
 En lähe likistämähän,
 Käy en kättä antamahan;
 Ennen liettäni likistän,
 Ennen haplin haahlojani,
 Syleilen sysihakoa,
 Annan kättä kiukahalle,
 Ennen kuin sun siskollesi.“

Virkkoi veikko vaimollensa,
 Nurahutti naisellensa:
 „Ota viitta vierahalta,
 Pane patsahan nenähän!“

Veikon nainen naljasilmä,
 Tuop' on tuohon vastaeli:
 „Heittäköhön viitan itse
 Ja pankohon patsahasen!“

Rasasin rahin nenälle,
 Seisotuin arinan luoksi,

Siinä päästin päärivoni,
 Silkin päästäni sivalsin,
 Itse heitin verkaviitan,
 Panin patsahan nenähän;
 Jäin mä siihen seisomahan
 Likemmäksi liettä vasten.

Virkkoi veikko naisellensa,
 Kuiskutteli kullallensa:
 „Mene, valpas vaimoseni,
 Käytä vieras istumahan!“

Veikon vaimo naljasilmä,
 Tuop' on tuohon vastaeli:
 „Kun ei käyne käskemättä
 Itsestänsä istumahan,
 Sijallansa seisokohon;
 Vähemmän pois menevi.“

Virkkoi veikko naisellensa,
 Kuiskutteli kullallensa:
 „Laitakkas sisolle juoa,
 Tuo olutta vierahalle!“

Veikon nainen naljasilmä,
 Irvisuu ison miniä,
 Tuopa taisi vastaella:
 „Mist' otat sitä olutta
 Siskollesi juotavaksi,
 Tynnär' tyhjä, tappi taittui.“

Virkkoi veikko vaimollensa,
 Nurahutti naisellensa:
 „Laita lahna'a tulelle,
 Tee sisolle talkkunaista,
 Puhkaise muna patahan,
 Kaa'a maito kattilahan,
 Tuo sisolle syöäksensä
 Voin ja vehnäisen keralla!“

Veikon nainen naljasilmä,
 Tuop' on vasten vastaeli:
 „Mistä teet sä talkkunaista,
 Laitat lahna'a tulelle?
 Vesi on jäässä, jauhot kylmät,
 Kana ei muni kesällä,
 Heru ei lehmä heinikolla,
 Sinun siskosi osalle;

Eikä paistu lempileivät,
Ei ne vehnäiset vihisty,
Arinass' on paasi paksu,
Liesi kylmistä kivistä.“

Lausui lapsi lattialla,
Sanoi toinen toisellensa:
„Jo tuli tätimme tänne,
Ison sisko vierahiksi,
Ei tuolle olutta tuoa
Eikä tehä talkkunaista,
Panna ei haukia tulelle,
Keitetä kanan munia.“

Veikon nainen naljasilmä
Läjähytti lasta päähän:
„Ei se oo sinun tätisi,
Ei sinun isosi sisko,
Se ompi munille murha
Ja kaiho kananpesille;
Se on liika listimoille,
Surma muille suuruksille,
Ompi lehmien levitys
Sekä laaka lampahien.“

Sanoi veikon vanhin poika:
„Ei ole minun tätini,
Ei ole munien murha
Eikä surma suurimoien;
Harakka on munille murha,
Hiiri surma suurimoille,
Karhu lehmille levitys,
Susi laaka lampahille.“

Tuosta tuo iso emäntä,
Veljen vaimo naljasilmä,
Toi minulle vanhan taarin,
Vanhan taarin, kylmän kaalin,
Jost' oli musti murkinoinnut,
Ranssi rasvat päältä nuollut,
Merkki syönyt mielen määrin,
Halli lappanut halunsa.

En mä tuota liioin syönyt,
Vaan jo lausuin, jotta virkoin:
„Ei ole talossa tässä,
Ei enä'ä niinkuin ennen

Minun eukkoni eläissä,
Vanhempani vallan alla;
Ei nyt riehtilät rimaja
Eikä kattilat kalaja,
Mutkaha muna patahan,
Kaau ei maito kattilahan,
Kuin ennen minun emoni,
Oma kaunis kantajani,
Rimisytti riehtilöjä,
Kalisutti kattiloja,
Mutkaisi munat patahan,
Kaatoi maiot kattilahan.“

Otin tallista orihin,
Hevoseni heinäsiltä,
Se mun veti veikon luota
Oljamissa oltuani.

94. Pahantapainen anoppi.

Matti poika, maire poika,
Kävi kosissa kolme vuotta,
Etsi neittä neljä vuotta,
Vitkutteli viisi vuotta,
Kuulusteli kuusi vuotta,
Selvitteli seitsen vuotta,
Katseli kaheksan vuotta,
Jo meni yli yheksän.

Sai hän viimein saaneheksi,
Morsiamen tuoneheksi
Ja tuli kotihin tuolta
Nuoren naisensa keralla.
Niin kun oven aukaisevi,
Oven suuss' on ouot silmät,
Keskimaalla kierot silmät,
Perässä perin vihaiset;
Ei ne oo isännän silmät,
Vaan ne silmät on emännän.

Isäntä hyväntapainen
Lausutteli leppeästi,
Emäntä pahantapainen
Teki poukun poksapaassa

Pahimmiksi pakkasiksi,
 Vinkeimmiksi viluiksi,
 Laittoi minjän sotkemahan;
 Minjä sotki hyyssä helmoin,
 Hyyssä helmoin, jäässä polvin,
 Hunnun sikko hyytehessä.

Sai hän sotkut sotketuksi,
 Tuli tuoalta kotihin;
 Isäntä hyväntapainen
 Lähetteli lämpymähän,
 Emäntä pahantapainen,
 Vaimo viekas ja vihainen,
 Otti kuivehet kiveltä,
 Vei kuiveet kivikotahan,
 Saattoi huhmarhuonehesen;
 Pani kiven kiinteäksi,
 Paaen paksun raskahaksi,
 Käski minjän jauhamahan:
 „Jauha nuo levätessäsi,
 Survo huokaellessasi!“

Neito jauhoi jaaritteli,
 Tynnyrin rukiita jauhoi,
 Kulin survoi suurimoja,
 Vakan vehniä veteli,
 Kitajaisella kivellä,
 Honkaisella huhmarella;
 Kivenpuu käkenä kukkui,
 Siili lauloi sirkkusena.

Tuli anoppi katsomahan,
 Pisti jauho'on pivonsa,
 Sujahutti suurimoihin:
 „Voi sinä verinen naara,
 Jopa suursit suurimani,
 Laskit jauhot lastimoiksi!“

Toisinpa emonsa ennen,
 Tuo emo ehottajainen,
 Kun vei tytön jauhamahan,
 Saatti huhmarhuonehesen,
 Itse kiveä kevensi
 Ja sanoi sanoilla näillä:
 „Jauha, jauha, tyttäreni,
 Jyvä poikki, toinen halki,

Kolmansi koko jyvänä!“
 Vuoli voita leivän päälle,
 Haukota levätessänsä,
 Purra huokaellessansa.

95. Emon pääsemättömät huolet.

Oli ennen emolla tyttö,
 Siit' oli emolla huolta,
 Huoli viitan, huoli vaipan,
 Huoli hurstuen, hamosen,
 Huoli siivon silkkihuivin,
 Huoli pitkän pintelisen,
 Huoli paian palttinaisen
 Ja lisäksi liivin huoli.

Sai tuo tyttö miehelähän,
 Ainoa anoppelahan,
 Vietihin yli vesien,
 Ylen kauvas kaapattihin,
 Sille maalle sellaiselle,
 Miss' ei lennä meiän linnut,
 Harvoin lentävät harakat,
 Siivon linnut ei ikänä.

Emo kiitellen kylähän,
 Naurahellen naapurihin,
 Kopeillen kylän kujalla,
 Tanssien talon väliä:
 „Jo loppui minulta huolet,
 Viitan huolet, vaipan huolet,
 Huolet paitojen hyvien
 Sekä silkkihuivin huolet,
 Huoli kirstun kirjavia,
 Kirstun toisen kiiltäviä,
 Kipukkaisen kintahia,
 Sopukkaisen sormikkaita,
 Säkillisen säär'siteitä,
 Enemmän hyviä voita —
 Jo on tyttö miehelässä,
 Marjaseni muilla mailla.“

Kylän vaimot vastasivat,

Sanoivat tytöt kyläiset:
„Ele kiitä, „huolet loppui“,
Nyt ne vasta alkavatki,
Huolta uutta huiskatahan,
Ajatusta annetahan.“

Tuli emo kotihin tuolta,
Huoli ehti ennen tulla;
Muut istuivat iltaiselle,
Emo istui itkemähän,
Huoli vierehen vetihe;
Muut kun läksivät levolle,
Emo läks' kävelemähän,
Huoli keikahti keralle;
Muut nousi maka'amasta,
Emo vettä noutamahan,
Huoli oli ennen ehtinynnä;
Emo kun tuli ve'eltä,
Huoli ehti ennen tulla,
Jo oli vastassa ovella.

Vieri tuosta viikon päivät,
Kului kuuta kaksi, kolme,
Lensi lintu siltä maalta,
Miss' oli neito miehelässä.
Lensi ison portin päälle,
Siitä lasihe lasille,
Istui emon ikkunalle,
Ruohonpäiselle lasille:
Tuossa kukkui, tuossa lauloi,
Heitti helteät sanaset.

Emo tuiskahti tuvasta
Linnulta kyselemähän:
„Mistä, lintu, tänne lensit,
Mitä laulelet lasilla?“

Lintu vasten vastaeli:
„Siltä maalta lintu lensin,
Miss' on neito miehelässä,
Tyttö toisessa talossa.“

„Miten on neito miehelässä,
Tyttäreni toisella?“

Lintu vasten vastaeli:
„Niin on neion miehelässä,
Kuin on lehmän kytkyessä

Tahi hirressä hevosen;
Niin elävi tyttäresi,
Vaalimasi vaaruilevi,
Kuin vene vesillä vaarui,
Laivut lainehen selällä.“

Emo tuosta itkemähän,
Nyt vasta tuliki huoli:
Kunne kulki arvollansa,
Huoli kulki kumppalina,
Kun astui ulos ovesta,
Jo on huoli kartanolla,
Kun tuli tupahan tuolta,
Huoli vastassa ovella.

96. Itkejä miniä.

Poika tuhma Tuiretuinen,
Mies on veitikkä, verevä,
Kesän kirjotti rekeä,
Sykysyn pani pajuja,
Talven laitoja lateli
Sekä liisti liistehiä.

Valjasti tulisen ruunan
Tulisen re'en etehen,
Läksi neittä kosjomahan,
Pyöryläistä pyytämähän,
Talon rikkahan tytärtä,
Talon kuulun kukkapäätä.

Ajavi karittelevi,
Matka'ansa mittelevi,
Kuuvalolla, päävalolla,
Ratsasvaljasten valolla;
Ori juoksi, matka joutui,
Reki vierä, tie lyheni,
Reki rautainen ramaji,
Vemmel vaskinen vapaji;
Vesi kiehui vempelistä,
Rasva rahkehen nenästä.

Sai tuo neiti menneheksi,
Halki kaupan tehneheksi,
Ei käetty katsomahan

Kahen, kolmen viikon päästä,
Miten neitonen elävi,
Tytär toisessa talossa,
Miniänä miehelässä,
Orjana anoppilassa.

Minjä itki illotteli,
Kaivotiellä kallotteli,
Tinakuppinen käessä,
Vesikappa kainalossa;
Päytyi iso kuulemahan,
Kaivolla kävelemähän,
Sai tuosta kyselemähän:
„Mitä itket, tyttäreni,
Mi sinulla, tyttö, siellä;
Vai appi pahoin pitävi?“ —

„Ei appi pahoin pitele,
Ompi kuin oma isoni.“

Minjä itki illotteli,
Kaivotiellä kallotteli,
Tinakuppinen käessä,
Vesikappa kainalossa;
Päytyi emo kuulemahan,
Kaivolla kävelemähän,
Sai tuosta kyselemähän:
„Mitä itket, marjaseni,
Mi sinulla, tyttö, siellä;
Vai paha anoppi sulla?“ —

„Anoppi hyvä minulla
Kuin ennen emo kotona.“

Minjä itki illotteli,
Kaivotiellä kallotteli,
Tinakuppinen käessä,
Vesikappa kainalossa;
Puuttui veikko kuulemahan,
Kaivolla kävelemähän,
Sai tuosta kyselemähän:
„Mitä itket, siskoseni,
Mi hätä sinulla siellä;
Vai kyty pahoin pitävi?“ —

„Ei kyty pahoin pitele,
Kyty on kuin oma veikko.“

Minjä itki illotteli,

Kaivotiellä kallotteli,
Tinakuppinen käessä,
Vesikappa kainalossa;
Puuttui sisko kuulemahan,
Kaivolla kävelemähän,
Sai tuosta kyselemähän:

„Mitä itket, siskoseni,
Mi hätä sinulla siellä;
Vai nato pahoin pitävi?“ —

„Ei nato pahoin pitele,
Nato on kuin oma sisko.“

Minjä itki illotteli,
Kaivotiellä kallotteli,
Tinakuppinen käessä,
Vesikappa kainalossa;
Päytyi setä kuulemahan,
Kaivolla kävelemähän,
Sai tuosta kyselemähän:

„Mitä itket, veljen tyttö,
Mi hätä sinulla siellä;
Vai sulho pahoin pitävi?“ —

„Niin on, niin, minun setoni,
Se on syy, setäsyeni.

Eipä arvannut isoni
Eikä tietänyt emoni,
Eipä vietro vellueni,
Eikä siityinen sisoni,
Jos sulho paha minulla.

Sulhoni pahoin pitävi,
Nahkaruoskin nauvuttavi,
Veren pillillä vetävi,
Tukan tuulelle jakavi,
Hapseni hajottelevi,
Hivukseni hiertelevi;
Joka tuuli on tukkiani,
Joka haara hapsiani.

Niin sulho paha minulla,
Kuin on karhu kankahalla,
Susi suuressa salossa.

Soisin mä mokoman sulhon
Suen suuhun ulvovaisen,
Karhun kiljuvan kitahan:

Aret on ruoska ruokinani,
Pitkä vitsa piirakkaina,
Soreana sunnuntaina
Kun tuo körtsistä tulevi,
Käypi kämmen korvilleni,
Kulakka kupehelleni,
Pärehalko hartioille.

Niin on, niin, setäsyeni;
Soisin mie mokoman sulhon
Vuoan tornissa toruvan,
Hirsipuussa hirnakoivan;
Kun näkisin hirtettävän,
Hirsinuorasta vetäisin,
Kun näkisin leikattavan,
Päätä pölkyllä pitäisin,
Kun näkisin poltettavan,
Tulta alla kiihottaisin.“

97. Itkejä impi.

Immikkö aholla itki,
Heinätiellä hellehteli,
Kirjavaisella kivellä,
Paistavalla paaterella.

Satuin paikalle samalle
Ja kyselin neitoselta:
„Mitä itket, impi rukka,
Impi rukka, neito nuori;
Ken sua pahoin pitävi,
Taattoko pahoin pitävi?“

Impi taiten vastaeli:
„Ei ole niitä maitakana,
Ei niitä vesiäkänä;
Taatonni hyvin pitävi.“

Immikkö aholla itki,
Heinätiellä hellehteli,
Kirjavaisella kivellä,
Paistavalla paaterella.

Satuin paikalle samalle
Ja kyselin neitoselta:
„Mitä itket, impi rukka,

Impi rukka, neito nuori;
Ken sua pahoin pitävi,
Maammoko pahoin pitävi?“

Impi taiten vastaeli:
„Ei ole niitä maitakana,
Ei niitä vesiäkänä;
Maammoni hyvin pitävi.“

Immikkö aholla itki,
Heinätiellä hellehteli,
Kirjavaisella kivellä,
Paistavalla paaterella.

Satuin paikalle samalle
Ja kyselin neitoselta:
„Mitä itket, impi rukka,
Impi rukka, neito nuori;
Ken sua pahoin pitävi
Velloko pahoin pitävi?“

Impi taiten vastaeli:
„Ei ole niitä maitakana,
Ei niitä vesiäkänä;
Velloni hyvin pitävi.“

Immikkö aholla itki,
Heinätiellä hellehteli,
Kirjavaisella kivellä,
Paistavalla paaterella.

Satuin paikalle samalle
Ja kyselin neitoselta:
„Mitä itket, impi rukka,
Impi rukka, neito nuori;
Ken sua pahoin pitävi,
Siskoko pahoin pitävi?“

Impi taiten vastaeli:
„Ei ole niitä maitakana,
Ei niitä vesiäkänä;
Siskoni hyvin pitävi.“

Immikkö aholla itki,
Heinätiellä hellehteli,
Kirjavaisella kivellä,
Paistavalla paaterella.

Satuin paikalle samalle
Ja kyselin neitoselta:
„Mitä itket, impi rukka,

Impi rukka, neito nuori;
Ken sua pahoin pitävi,
Sulhoko pahoin pitävi?"

Impi taiten vastaeli:
„Jopa arvasit asian;
Tuota itken tään ikäni
Kaonnutta sulhoani,
Eilen kihloi, eilen kuoli,
Eilen kaiketi katosi,
Äsken luotu maa majana,
Musta multa kattehenä.“

98. Kunnoton miniä.

Ehittelin velloani,
Kiehittelin, kengittelin,
Sukittelin, saapastelin,
Sulkkusuisilla sukilla,
Pitsi-reuna rätilöillä,
Käet kirjokintahilla.

Jalan kengitin tuvassa,
Jalan toisen porstuassa,
Käen kinnastin tuvassa,
Käen toisen porstuassa,
Luulin linnahan menevän,
Kaupunkihin kaukaisevan.

Vello toisin tuumaeli,
Toisin aatteli asian:
Meni neion neuvontahan,
Pyörykkäisen pyyäntähän,
Saksansaappahat kulutti
Kosjoteitä komsieissa,
Uudet kintahat kulutti
Yksin kättä antaessa.

Tuli tuoalta kotihin,
Sitoi kokkahan hevosen,
Pani paatin patsahasen;
Tuimana tuli tupahan,
Heitti hattunsa jakulle,
Hatun päälle hansikkansa,

Istui raisusti rahille,
Pöyhkeästi pöyän päähän.

Mie olin nuorin siskoloista,
Sekä nuorin jotta pienin;
Mie lakaisin lattiata,
Vellon luoksi luottelisin,
Likemmä likentelisin,
Kysymähän velloltani:
„Mit' oot, velloni, vihassa,
Alla päin, pahoilla mielin?"

Vello vasten vastaeli:
„En virka, siso, sinulle,
Sie olet älytön raukka,
Ennen virkan vierahalle.“

Sai emo kyselemähän:
„Mit' olet pahoilla mielin,
Ootko siirretty sijoilta
Mies pelissä ollessasi,
Vai oot voitettu orolla,
Orolla tahi venolla,
Kiista'a ajettaessa,
Kiistoin vettä soutaessa?"

Vello vasten vastaeli:
„En oo siirretty sijoilta
Enkä voitettu orolla
Enkä muulla voituksella;
Tuot' olen, emo, surussa:
Ei tule tytöt minulle,
Ei heläjä helmikaulat,
Solkirinnat ei solaja.“

„Miks' eivät tule sinulle,
Miks' ei meille minjät mieli?" —

„Sill' eivät tule minulle,
Sill' ei mieli neiot meille,
Miks' on paljon siskoloita,
Tupa täynnä tukkapäitä.“

Emo arvasi asian:
„Sill' eivät tule sinulle,
Paljon on paian tahtojia,
Polkka pollen kantajia,
Paljon paitoja pitävi:

Naonpaita nakkaeltu,
 Sisarten hituhihaiset,
 Ky'yn paita kymmennyplä,
 Siihen sitten muut lisäksi:
 Kipukkoinen kintahia,
 Sopukkainen sormikkaita,
 Näpykkäinen nästyäkiä,
 Wiron vöitä suuri vihko,
 Säkillinen säärivöitä,
 Vakka varvasrätilöitä,
 Kahen verran kaatioita.“

Tuli emolle tuulen mieli
 Ja ajoi ahavan mieli,
 Arvelevi aivossansa:
 „Päästähän sisoista näistä,
 Vieähän tytöt vesille,
 Kannetahan kangassuolle.“

Emo siskot selkähänsä,
 Läksi viemähän vesille,
 Tytöt vasten vastasivat:
 „Malta, malta, maammoseni,
 Viel' on tarvis tyttöläitä,
 Jos ei muulloin, niin kesällä,
 Kolm' on kiirutta kesällä:
 Yks' heleä heinän aika,
 Toinen rukihin rutina,
 Kolmas kaunis kauran niitto.“

Kun tuost' ei emo totellut,
 Sanoi tyttö, vanhin tyttö:
 „Ele vie, minun emoni,
 Ele vie vesille meitä,
 Anna aika'a vähäisen,
 Vuota vielä vuosikausi,
 Meill' on ottajat ovella,
 Veräjillä viejät miehet!

Kun vienet vesille meiät,
 Kuka kankahat kutovi,
 Kenpä rihmat keträ'ävi:
 Jäävät poukut pursimatta,
 Leivät jäävät leipomatta,
 Lehmät ilman lypsämättä,
 Vasikkaiset vaalimatta,

Pesemättä penkit, pöyät,
 Lattiat lakaisematta.“

Emo aina arvelevi:
 „Onhan mulla mieliminjä,
 Mieliminjä, kieliminjä,
 Suuminjä, syämen minjä,
 Joka kankahat kutovi,
 Kaikki työni toimittavi,
 Askaret asettelevi.“
 Kantoi lapset kankahalle,
 Vei vihoissa vitsikkohon.

Vello kompivi kosihin,
 Läksi neion nouantahan,
 Toi emolle mieliminjän,
 Isolle ihatun minjän,
 Tuon himotun, tuon halutun,
 Tuon on sievän morsiamen.

Emon on kuivehet kivellä,
 Ei jauha isottu minjä;
 Emon leivät leipomatta,
 Ei leivo isottu minjä;
 Emon lehmät lypsämättä,
 Ei lypsä isottu minjä;
 Sotkut outti sotkejaista,
 Eipä sotke mieliminjä;
 Pesejäistä penkit outti,
 Lattia lakaisejaista,
 Ei pese isottu minjä,
 Mieliminjä ei lakaise.

Kutehella kangas seisoi,
 Aivinainen alkehilla;
 Emo käski minjä'änsä
 Kutomahan kangastansa,
 Ei osaja mieliminjä,
 Tuo emon haluttu hanhi,
 Pirran kaietta piellä,
 Sukkulaista suikutella,
 Kangas seisoi kaiken vuotta.

Alkoi kangas kaaritella,
 Kangas kielille rupesi,
 Taipui taiten laatimahan:
 „Viekätte mua vitsikkohon,

Kantakatte kankahalle,
 Tuolla kulkejat kutovat,
 Kävelejäät käämitsevät,
 Matkalaiset päät panevat,
 Vaeltajat valkaisevat,
 Tuovat torvena kotihin,
 Ommeltuna orren päähän.“

Emo mielen mielehensä,
 Nousi aamulla varahin,
 Tuosta kaaloi kankahalle
 Sekä vieri vitsikkohon:
 „Nouse ylös, nuorin tyttö,
 Nuorin tyttö, vanhin tyttö,
 Nouse, keskin tyttäreni!
 Tule, vanhin tyttäreni,
 Kutomahan kangastani,
 Tule, nuorin tyttäreni,
 Lattia lakaisemahan,
 Tule, tyttö keskimäinen,
 Lehmiäni lypsämähän!“

Sanoi tyttö vanhimmainen:
 „Kutokohon mieliminjä!“
 Sanoi tyttö nuorimmainen:
 „La'aiskohon mieliminjä!“
 Sanoi tyttö keskimäinen:
 „Lypsäköhön mieliminjä!“

Emo vasten vastaeli,
 Noin se vastaten sanovi:
 „Ei joua ihattu minjä
 Ku'ontahan, la'aisentahan
 Eikä lehmän lypsäntähän,
 Sill' on työtä istuissansa
 Pojan ainon polven päällä.“

Niin tytöt kutittelevat:
 „Kutti, kutti, mun emoni,
 Enkö mie, emo, sanonut:
 Tarvis tyttöjä tulevi,
 Jos ei ennen niin kesällä,
 Heinien heristyessä,
 Rukihin rutistuessa,
 Kaurojen karistuessa;

Jo tuli sitäki ennen,
 Aikaisemminkin alotti.“

99. Arvoton sulho.

Istui neiti niemen päässä
 Metisellä mättähällä,
 Vyötä kullaista kutoen,
 Hopeaista huolittaen;
 Lintunen lehossa lauloi,
 Sinisiipi sirkutteli,
 Vaskirintainen valeli,
 Tinarinta tiukutteli.

„Mitä, sirkku, sirkuttelet,
 Kuta laulat, lintu pieni?“

„Sitä sirkku sirkuttelen,
 Sitä laulan pieni lintu:
 Ääni kuuluvi kylältä,
 Yli järven huuhuttihin
 Viemähän venettä täältä
 Tuleville vierahille.“

„Kenpä se kylältä huuhui,
 Yli järven äännähytti? —
 Kunpa tietäisin tulevan
 Taattoseni vierahaksi,
 Kultaisen tuvan tekisin,
 Kultaseinät seisottaisin,
 Sillan kullasta kutoisin,
 Kultapatsahat panisin;
 Ottaisin ison orosen
 Kultaisilla suitsosilla,
 Veisin tuon ison orosen
 Tallihin tasalakehen,
 Silkkikattehen sitoisin,
 Kultaloimen lautasille,
 Kaurat kantaisin etehen,
 Leivänkannat lennättäisin,
 Hopeaiselle häkille,
 Kultapohja-soimoselle.

Toisin sitten taatolleni,
 Isolleni itsellensä,

Simaleivän syötäväksi,
 Olutputsin juotavaksi;
 Laatisin kylyn utuisen,
 Lempisaunan lämmittäisin
 Hienoisilla halkosilla,
 Pienillä pilastehilla,
 Suuren korvon vettä saisin
 Heraisesta hettehestä,
 Sulkkuvastan hauteleisin
 Metoisella kiukahalla:
 „Kylves, taatto, kylläiseksi,
 Valeleite valkeaksi!“

Istui neiti niemen päässä
 Metisellä mättähällä j. n. e.
 „Kenpä se kylältä äänsi,
 Yli järven huuhueli? —
 Tietäisinkö maammokseni,
 Emokseni arva'aisin,
 Kullasta tuvan tekisin,
 Kultaseinät seisottaisin“ j. n. e.

Neiti istui niemen päässä
 Metisellä mättähällä j. n. e.
 Ääni kuuluvi kylältä,
 Yli järven huuhunnainen.

„Kenpä se kylällä äänsi,
 Yli järven huuhueli? —
 Toivoisinko veikkoseni
 Tänäpäänä tänne saavan,
 Tammesta tuvan tekisin,
 Tammiseinät seisottaisin,
 Tammilattiat latoisin,
 Tammipatsahat panisin;
 Ottaisin veikon orosen
 Päitsillä hopeaisilla,
 Veisin veikkoni hevosen
 Paksuimpahan patsahasen,
 Verkakattehen vetäisin,
 Verkaloimen laitteleisin;
 Toisin kauruja kapalla,
 Kannikoita kanteleisin,
 Vaskisella vakkasella,
 Tinapohja-soimoselle;

Itseänsä veikkoani
 Syötteleisin, juotteleisin,
 Vehnäleivin syötteleisin,
 Olutjuomin juotteleisin;
 Laatisin kylyn utuisen
 Hienoisilla halkosilla,
 Veisin vettä lähtehestä,
 Hautoisin haluisen vastan:
 „Kylve, veikko, kyllältäsi,
 Valo vettä vallaltasi!“

Neiti istui niemen päässä
 Metisellä mättähällä j. n. e.
 Kuului huuhunta kylältä,
 Yli järven ääntäminen.
 „Kenpä äänteli kylältä,
 Yli järven huuhueli? —
 Jospa siskoni tulisi,
 Tänäpäänä tänne saisi,
 Tammesta tuvan tekisin,
 Tammiseinät seisottaisin“ j. n. e.

Istui neiti niemen päässä,
 Kirjavaisella kivellä,
 Vyötä kullaista kutovi,
 Hopeaista huolittavi;
 Varis vankui vainiolla,
 Korppi koikkui korven päässä.

„Mitä vangut, varis rukka,
 Koikut, korppi, korven päässä?“

„Sitä vangun varis rukka,
 Koikun korppi korven päässä,
 Kuului huuhunta kylältä,
 Yli järven ääntäminen.“

„Kenpä se kylällä huuhui,
 Yli järven äänästeli? —
 Tietäisinkö sulhokseni,
 Kun tulisi sulhoseni,
 Varvoista tuvan vatoisin,
 Havuseinät seisottaisin,
 Turvelattiat latoisin,
 Pajupatsahat panisin;
 Ottaisin sulhon orihin
 Vitsaisilla päitsilöillä,

Sitoisin sulhon orihin
 Pahimpahan patsahasen,
 Selkähän likaisen loimen,
 Rokosinan katteheksi,
 Lian, saven syötäväksi,
 Tervaputsin juotavaksi,
 Itsellensä sulhoselle
 Vanhan naurihin napoja,
 Tervaskylyn lämmittäisin
 Tervaisilla halkosilla,
 Pienen korvon vettä toisin,
 Toevettä tanhuasta,
 Hautoisin häkäisen vastan
 Häkäisellä kiukahalla:
 „Kylve, sulho, kylläiseksi,
 Valeleite valkeaksi!“
 Itse poies ennättäisin,
 Uksen umpehen jälestä,
 Tulisin ma tuota sitten
 Päivän päästä katsomahan,
 Katsomahan, kuulemahan,
 Koivuinen korento käessä“.

100. Luulias sulho.

Lämmitin kylyn metoisen
 Metoisilla halkosilla,
 Läksin vettä tuonnempata,
 Alta linnan lähtehestä,
 Kaupungin kasarisella,
 Kuparilla kullatulla;
 Hautelin metoisen vastan
 Metisen kiven navalla,
 Käskin taaton kylpemähän;
 Taatto noin sanoiksi saatti:
 „Hyvin teit, tyttäreni,
 Kun kylyn isolle laitit.“
 Kylpi siitä kyllältehen,
 Valoi vettä vallaltehen.

Lämmitin kylyn metoisen

Metoisilla halkosilla . . .
 Käskin maammon kylpemähän;
 Maammo saatteli sanoiksi:
 „Hyvin teit, tyttäreni,
 Kun kylyn emolle laitit.“ . . .
 Lämmitin kylyn metoisen
 Metoisilla halkosilla . . .
 Käskin veikon kylpemähän;
 Veikko saatteli sanoiksi:
 „Hyvin teit, sikkoseni,
 Kylyn kun laitit veikollesi.“ . . .
 Lämmitin kylyn metoisen
 Metoisilla halkoloilla . . .
 Käskin siskon kylpemähän;
 Sisko kylpi, kiittelevi:
 „Hyvin teit, siskoseni,
 Kun kylyn sisolle laitit.“ . . .

Lämmitin metoisen saunan
 Metoisilla halkosilla,
 Kävin vettä noutamassa
 Alta linnan lähtehestä
 Kaupungin kasarisella,
 Kuparilla kultaisella;
 Hautelin metoisen vastan
 Metisen kiven navalla,
 Käskin sulhon kylpemähän;
 Sulho saattavi sanoa:
 „Pois, portto, vetesi kanssa,
 Etpä ve'ellä ollutkana,
 Olit linnan liepehillä,
 Linnan poikien poluilla,
 Katsannassa kautokengän,
 Punapaulan paininnassa.“

Otin koivuisen korennon,
 Pihlajaisen piekan varren,
 Jolla hauoin hartioita,
 Pehmitin perälihoja
 Sekä selkä'ä sivelin
 Äkäiseltä sulhoselta.

101. Erinomainen nainen.

Katsos muita miekkosia
 Ja onnen osallisia,
 Syövät kaunonsa kaloja
 Sekä luotunsa lohia,
 Siikoja sivullisensa,
 Armahansa ahvenia,
 Mujeita mukallisensa,
 Kumppalinsa kuorehia;
 Katsos mun katalan naisen,
 Toisin onneni osasi.

Jo oli kekri keikahtanut,
 Joulu päälle joutumassa,
 Minäki pesin tupani,
 Lakaelin lattiani,
 Ku'oin viikon verkkoloita,
 Päivän pauloja punelin,
 Kiveksiä kiinnittelin,
 Laitoin kaunoni kalahan,
 Luotuni lohen perähän,
 Armahani ahvenehen.

Ei kauno kaloja saanut,
 Tyhjänä tuli takaisin,
 Sanoi järvet jäässä olevan,
 Meren rannat riittehessä.

Tuot' en uskonut toeksi,
 Kengitin jalat kovasti,
 Panin paulat kiintelästi,
 Otin verkkoni olalle,
 Harvat hartioisilleni,
 Kiviriipat rinnoilleni,
 Kalakontit kannoilleni,
 Läksinpä itse kalahan;
 Eipä järvi jäässä ollut,
 Ruokorannat riittehessä.

Potkin saaren, potkin niemen,
 Potkin luo'ot, potkin loukot,
 Joka saaren sain kaloja,
 Joka niemen nieriäitä,
 Joka loukko loi lohia,
 Joka halki haukiloita.

Sain kaloja saavin täyen,
 Loimasin lohia parven,
 Toisen parven säynäitä;
 Korjasin ne konttihin,
 Rannalta ratustelime,
 Ison pitkille pihoille,
 Veikon vestoslastusille;
 Keitin noista kelpo ruoan,
 Panin maitoa mauksi,
 Vuolin voita kastimeksi.

Siitä söin mä kyllikseni
 Sekä syötin syrjäisiä:
 Syöttelin oman emoni,
 Niin emoni kuin isoni,
 Syöttelin kyläiset miehet,
 Syötin naiset naapurista,
 Syötin vielä neitosetkin
 Sekä tyttäret kylästä,
 Kuusi kummini tytärtä,
 Seitsemän setäni lasta.

Syötin muille suurimmia,
 Valitsin parahimmia,
 Kaunolleni ruo'ot säästin,
 Luut kokohon korjaelin,
 Pienimmistä kiiskilöistä,
 Suurimmista ahvenista;
 Nuo mie kannoin kaunon syöä,
 Kutsuin sulhon suurustalle,
 Sulho ei syö, suurenteli.

Väänsin päätäni vähäisen,
 Kopahutin kenkiäni,
 Kalahutin korkokannan,
 Sulho syö ja kiittelevi:
 „Hyvä on tämäki ruoka
 Syöä miehen syömättömän,
 Olemattoman otella.“

Keitin sitten kunnon ruoan,
 Keitin puuron suurimoista,
 Panin maitoa mauksi,
 Vuolin voita silmäsehen.

Söin mä itse kyllältäni
 Sekä syötin vierahia:

Syöttelin oman emoni,
 Niin emoni kuin isoni,
 Syötin mie kyläiset miehet
 Sekä naapurin emännät,
 Syötin tyttäret kylästä,
 Kylän nuoret neitokaiset,
 Kuusi kummini tytärtä,
 Seitsemän setäni lasta;
 Jäi tuo sulho syöttämättä.

Keitin ruoan ruumenista,
 Akanista aika puuron,
 Panin terva'a mauksi,
 Tököttiä kastimeksi,
 Vein tuon syöä sulholleni,
 Kutsuin kaunon murkinalle,
 Eipä sulho syönytänä,
 Ei se syönyt, suurenteli.

Väänsin päätäni vähäisen,
 Kopahutin korkojani,
 Napahutin naulojani,
 Sulho syöpi, kiittelevi:
 „Hyväpä tämäki ruoka
 Minun syöä saamattoman,
 Otta'a olemattoman.“

Tämän päivän päätteheksi,
 Illan ehtivän iloksi,
 Lämmitin metoisen saunan
 Metoisilla halkosilla,
 Metopuilla puhtahilla,
 Hautelin metoiset vastat
 Metoisella kiukahalla,
 Metoisen ve'en keralla.
 Kylvin itse kyllekseni,
 Kylvettelin vierahia;
 Kylpi isoni, kylpi emoni,
 Kylpivät kyläiset miehet,
 Sekä miehet, jotta naiset,
 Kylpi tyttäret kylästä,
 Kuusi kummini tytärtä,
 Seitsemän setäni lasta;
 Jäipä kauno kylpemättä.

Lämmitin häkäisen saunan

Häkäisillä halkoloilla,
 Katajaisen vastan katkoin,
 Hautelin havuisen vastan
 Häkäisellä kiukahalla,
 Häkäisen kiven navalla,
 Käskin sulhon kylpemähän.

Kävi sulho kylpemähän,
 Laittelihe lautasille,
 Kauno kylpi, kiittelevi,
 Ei tuota pahaksi tunne,
 Oneheksi unteloinen.

Minkä kauno vettä huusi,
 Sen mä löylyä lisäsin,
 Minkä huusi usta auki,
 Sen mä usta ummistelin,
 Minkä alas maahan pyrki,
 Sen mä porrasta alensin.

Sulho suuttui ja vihastui,
 Kävi tuosta pyörtymähän.
 Tuli sääli sällöäni,
 Mieli kurja kullaistani,
 Tempasin tukasta maahan,
 Loin tukasta selkähäni;
 Vein mä tuon vesipolulle,
 Kannoin kaivon korvaselle,
 Kannoin vettä kaunon päälle,
 Ei kauno kavahakana.

Otin sulhon selkähäni,
 Väänsin käsivarrelleni,
 Kannoin kaunoni kotahan,
 Laskin koan lattialle,
 Pehmittelin pingerpuulla,
 Hautelin kotahalolla,
 Korennolla koivuisella,
 Ei tuo tuostana herännyt;
 Siihen heitin herttaseni,
 Siihen kaunoni kaotin.

Iskin kahta kämmentäni
 Kahen puolin kylkiäni:
 „Ole kiitetty, Jumala,
 Päästit sulhosta pahasta!

Ennen yksin yön maka'an
Kuin kahen pahan keralla."

Isä kuitenkin sanovi,
Emo aina arvelevi:

„Pahoin teit poloinen lapsi,
Kun sä kaunososi kaotit."

Äsken tuon toeksi tunsin
Yksin yön levättyäni;
Paha oli pahan keralla,
Paha aivinkin pahatta.

Aamulla herättyäni
Kävin kohta katsomahan
Tuota suurta sulhoani,
Kaonnutta kaunoani:
Kauno kengän ompelossa,
Punapaulojen punossa.

Aloin kaunolta kysellä
Ja sanoin sanalla tällä:

„Kelle noita kenkosia,
Punapauloja punelet?"

Kauno taisi vastaella,
Varsin vastaten sanovi:
„Kelles muulle, kuin sinulle,
Kuin hyvälle konsanaki."

Mie sanoin sanalla tuolla:
„Kun teet kengät kelvolliset,
Keitän sulle kelpo ruoan,
Hutun keitän tattarista,
Kannan voita kastimeksi;
Kun teet kengät kelvottomat,
Keitän ruoan ruumenista,
Kannan tervan kastimeksi."

Otin sulhoni sylihin,
Kannoin kaunoni tupahan,
Asettelin pöyän päähän,
Toin mä syöä sulholleni,
Annoin kaakkua kätehen,
Vuolin voita kaakun päälle,
Toin olutta kellarista.
Syötin sulhon, juotin sulhon,
Syötin, juotin kylläiseksi,
Apatin alanenäksi;

Kauno kaatui lattialle,
Alle pöyän pyllähtävi,
Siihen surmansa sukesi,
Kuolemansa kohtaeli.

Otin kaunon selkähäni,
Käänsin käsivarrelleni,
Kannoin kaunoni pihalle,
Vein tuon peltojen perille,
Heitin suolle sammalihin,
Aian vierehen asetin,
Kahen mättähän välihin,
Kolmen koivun juuruelle.

Kävin tuota katsomassa
Kahen, kolmen yön perästä:
Sulho suolla paikallansa,
Korppi tuolle koulun kantoi,
Varis virttä veisaeli
Ja harakka hauan kaivoi.

Vieri tuosta viikko, toinen,
Päivät kuukauken kuluivat,
Tuli kaiho kaunoani,
Suru suurta sulhoani,
Kävin vielä katsomassa
Kaonnutta kaunoani:
Jo oli sirkka silmän syönyt,
Toisen kaivanut torakka,
Kehnot kekriä pitivät,
Mustat linnut muistinpäivät.

102. Nimitettävä poika.

Neljä on neittä niemen päässä,
Kolme mointa morsianta,
Läksit hillan poimintahan;
Noita päivä poimittihin,
Ilta maassa istuttihin,
Yö levättihin lehossa.

Kuu kantoi kälyjä kolme
Kolmen neien yösijalle,
Syntyi poika nuorimmalle,
Nuorimmalle, pienimmälle,

Perehen parahimmalle:

Ei tietä nimeä panna.

„Miksipä nimen panemme,

Kuksipa kuvaelemme?

Kuvatkamme Kultimoksi! —

Ei oo kultia isolla

Eikä kultia emolla

Eikä kullan kantajata.

Miksipä nimen panemme,

Kuksipa kuvaelemme?

Rapaiskamme Raunikiksi! —

Raunioit' ei oo isolla,

Ei isolla, ei emolla,

Ei rahoja, raunioita.

Miksipä nimen panemme,

Kuksipa kuvaelemme?

Luokammepa Luorikiksi!

Luorikki hyvä niminen.“

103. Huolimatton morsian.

Sulho poika poitulainen,

Poitulainen, koitulainen,

Siniviitta viittyläinen,

Miehen kanta kaunokainen,

Kirjat linnasta lähetti,

Paperit pahalta maalta:

„Itketkö, iso, minusta,

Jos mun kuulet kuolleheksi?“

Iso vasten vastaeli:

„Itken, itken, miks' en itke

Ainoata poika'ani

Ja aino omenuttani.“

Sulho poika poitulainen,

Poitulainen, koitulainen . . .

Kirjat linnasta lähetti,

Paperit pahalta maalta:

„Itketkö, emo, minusta,

Kun mun kuulet kuolleheksi?“

Emo vasten vastaeli:

„Itken, itken, miks' en itke,

Ainokaista poika'ani

Ja aino omenuttani?“

Sulho poika poitulainen,

Poitulainen, koitulainen . . .

Kirjat linnasta lähetti,

Paperit pahalta maalta:

„Itketkö, siso, minusta,

Kun mun kuulet kuolleheksi?“

Sisko vasten vastaeli:

„Itken, itken, miks' en itke

Ainoata veljeäni

Ja aino omenuttani.“

Sulho poika poitulainen,

Poitulainen, koitulainen,

Siniviitta viittyläinen,

Miehen kanta kaunokainen,

Kirjat linnasta lähetti,

Paperit pahalta maalta:

„Itketkö, morsio, minusta,

Kun mun kuulet kuolleheksi?“

Morsio vasten vastaeli:

„Lempo miestä leinatkohon,

Se yhestä itkeköhön,

Kaikki ei yhtehen katoa.“

104. Äidin kuolo.

Puistin maata velloltani,

Anoin ainoaiseltani:

„Anna, vello, mulle maata,

Anna, ainoni, vähäisen,

Vähäisen hyväistä maata,

Pellon pientaren perä'ä!“

Vello vasten vastaeli:

„Miksikä sinulle maata,

Peltoa pakenevalle,

Niittyä ripa-jalalle? —

Siin' on maata neitoselle,

Mi on alla jalkojensa,

Se peltoa neitoselle,

Mi on pelto päänsä päällä;

Maa on neion esliinassa,
Sarka toisessa talossa,
Pitkä piennar pintelissä,
Kaski pollen kantimessa;
Miksi sulle maata, sisko,
Mitä sie tekisit maalla?"

„Kylväisin sinoa siihen,
Lusikkaisen pellervoista.“

Vello vasten vastaeli:
„Millä sie sinosi kylvät,
Peität maahan pellervosi? —
Sie olet neito pikkurainen,
Keskenkasvoinen kalervo,
Ei ole miestä, ei hevoista.“

„Ele, vello, siitä huoli,
Mie jos kynnän kynsilläni,
Piirrän peukaloisillani,
Varpahillani vakoilen!“

Tuo mun aino velloseni
Ei voinut kovana olla,
Antoi ainakin vähäisen
Riisikkoa, raasikkoa,
Suokkoa, somerikkoa,
Märkä'ä mäen alusta,
Vesi-itku vierukkoa,
Murun pienen muuta maata
Ja sirusen siivon maata,
Kynärän kyetösmaata.

Kysyin vellolta hevoista,
Valkopäältä valjahia,
Vello ei antanut hevoista,
Valkopääkkö valjahia,
Mie vaan kynsin kynsilläni,
Käänsin maan kätösilläni,
Lusikan sinoja kylvin,
Pivollisen pellervoista,
Luojan sormien välitse,
Käen kautta Kaikkivallan.

Aian rautaisen rakensin,
Teräksisen tein veräjän;
Tulin käymähän kotihin,
Kului yötä kaksi, kolme,

Yhen verran päiviäkin,
Jopa vierä viikon päivät,
Menin, katsoin kylvöstäni,
Vast' oli sino vaaksan nousnut,
Pellervo pivon ylennyt.

Tulin mie kotihin tuolta
Katsomasta kylvöstäni,
Meni aika'a vähäisen,
Kului kuuta pikkuraisen:
Kun tulin yheksi yöksi,
Niin olin yheksän yötä,
Päivän päälle kymmenettä.
Menin sitten katsomahan,
Jo oli sino kukalla,
Pellervoinen marjuella;
Sino itki kitkejäistä,
Pellervo puhastajaista,
Nokiheinän nostajaista,
Ohtojaisen ottajaista,
Tenkaheinän tempojaista,
Karrikkaisen kaivajaista.

Juoksin käymähän kotihin,
Vaatistaisin, vyötistäisin,
Kottiloihin korkistaisin,
Remelihin reikostaisin,
Menin sinon kitkejäksi,
Pellervon puhastajaksi,
Nokiheinän nostajaksi,
Ohtojaisen ottajaksi,
Tenkaheinän tempojaksi,
Karrikkaisen kaivajaksi.

Minä tyttö pikkurainen
Menin aiasta sisähän,
Aloin kitkeä sinoa,
Puhastella pellervoista;
Kitkin kolkan, kitkin toisen,
Niin kolkassa kolmannessa,
Nenäispäässä neljännessä,
Ajoi reivi Ruotsalainen
Reivikkäisellä orolla,
Reivin ruoska vyön aloilla,
Reivin hattu hartioilla,

Reivin kintahat käessä.
Tuo antoi: „Jumal' apuhun,
Jumal' avuksi, neito nuori!“

Mie kurja kumarteleisin,
Paljon piika painuttaisin:
„Jumal' on hyvä apuna,
Jesus kaunis kumppalina.“

Sanoi reivi Ruotsalainen
Reivikkäiseltä orolta:
„Siinä sie sinoa kitket,
Puhastelet pellavaista,
Vaan jos tietäisit vähäisen,
Älyäisit pikkaraisen,
Jäisi sinon kitkeminen,
Pellavan puhastaminen.“

„Sano, sano, outo vieras,
Virka, vieras, mit' en tieä!“

Sanoi reivi Ruotsalainen
Reivikkäiseltä orolta:
„Emosi kotona kuoli,
Kaatui kaunis kantajasi.“

Minä itkien kotihin,
Itkien ison majoille,
Kävin käyen, juoksin juosten,
Hyppäsin hypyn jaloilla.
Jo kuului kotoa kolke,
Vello veisti lastumaalla.

„Mitä veistät velloseni,
Lakutat emoni lapsi,
Vai veistät sotivenettä,
Satakaarta kalkuttelet?“

Vello vasten vastaeli:
„Ei ole niitä maitakana;
En veistä vesivenettä,
Satakaarta kalkuttele,
Veistän maammolle maja'a,
Kuollehelle kartanoa.“

Minä itkien tupahan,
Iso vastassa rapuilla:

„Mitä itket, piikueni,
Nuorempaiseni nurajat?“

Minä vasten vastaelin:

„Onhan syytä itkeäkin,
Jo täältä emoni kuoli,
Jo katosi kantajani.“

Iso kielsi itkemästä:
„Ele itke piikaseini,
Kyll' iso emosen tuopi,
Tuopi sulle toisen maammon,
Soreamman solkirinnan,
Heleämmän helmikaulan.“

Minä vasten vastaelin:
„Tuot sä naisen itsellesi,
Et tuo lapselles emoa;
Ei se oo minun emoni,
Se on piimä emintimäinen,
Tukan tuulelle jakaja,
Lievinän levittelejä,
Ahavalle antelia.“

105. Mattu emonsa kuoltua.

Mattu tyttö, mairu tyttö,
Mattu mairu neitsykkäinen,
Tuo oli piika pikkarainen,
Matalainen mairukkainen,
Läksi marjahan emolle,
Vaapukkahan vanhemmalle;
Poimi hilloja putinan,
Va'in verran vaapukkoja,
Siestarloitä seulan täyen,
Kapallisen karpaloita.

Mattu marjasta tulevi,
Kysyvät kyläiset naiset:
„Anna, Mattu, marjojasi,
Kattu karpaloisiasi!“

Mattu varten vastaeli:
„Ei Matulta marjat joua,
Mattu viepi maammollensa,
Kattu kantajaisellensa.“

Mattu, mairu neitsykkäinen,
Viepi marjat maammollensa,
Emo syöpi, kiittelevi

Noita marjoja hyviä;
 Tuost' alkoi emo läsiä,
 Tuosta tautisen tapasi,
 Tuost' ojentui olkiloille,
 Voitui vuotehen omaksi.

Läsi vuoen vuotehessa,
 Kaksi kattehen sisässä,
 Jo alkoi iho märätä,
 Poies pohkeut loheta.

Mattu tyttö, mairé tyttö,
 Mattu mairé neitsykkäinen,
 Meni noi'ille Wirohon,
 Astui arvan tietäjille.
 Eivät noiu nuoret noiat,
 Vanhat arpojat aseta;
 Ken se päätti kuolevaksi,
 Ken sanoi paranevaksi.

Nousi yksi tyttö noita
 Arpa'a asettamahan,
 Se sanovi pääseväksi,
 Potevan paranevaksi.

Matun mieli kuin metonen,
 Sirkkusen syän sylissä,
 Juoksi juoksulla kotihin,
 Juoksi juosten, kävi käyen,
 Hyppäsi jänön hypyillä,
 Kävi kärpän varpahilla.

Tuli ison pellon päähän,
 Jo kuului kotoa kolke;
 Kun tuli kotipihoille,
 Näki vellon veistämässä,
 Kultansa kujan perässä:
 „Mitä veistät, velloseni,
 Vai veistät sotivenettä,
 Laivan kantta kalkuttelet?“ —

Veikko vasten vastaeli:
 „En veistä, sisarueni,
 En veistä sotivenettä,
 Laivan kaartta en kalkuttele,
 Veistän kuolleen kotia,
 Katonehen kartanoa,
 Tupa'a ovettomaista,

Ilman ikkunattomaista,
 Johon ei tuule kaikki tuulet,
 Ei salva satehet kaikki.“

Syrjähti syän Matulta:
 „Kuka on kotona kuollut?“ —
 Ei veikon syän alennut
 Vastausta antamahan.

Mattu maahan itkemähän,
 Nurmelle nureksimahan;
 Tuli sisko kieltämähän,
 Alkoi siskolta kysyä:
 „Miss' on, sisko, minun emoni,
 Missä meiän maammosemme?“ —
 Ei siskon syän alennut
 Vastausta antamahan.

Tuli veikko kieltämähän,
 Alkoi veikolta kysyä:
 „Miss' on, vello, minun emoni,
 Missä meiän maammosemme?“ —
 Ei veikon syän alennut
 Vastausta antamahan.

Tuli minjä kieltämähän,
 Alkoi minjältä kysellä:
 „Miss' on, minjä, minun emoni,
 Missä mairé maammoseni?“

Minjällä syän aleni
 Vastausta antamahan:
 „Maammos' on tuvassa Tuonen,
 Maalta mennehen majassa,
 Johon ei paista Luojan päivä,
 Herran keträ ei hellittele.“

Mattu on maassa itkemässä,
 Nurmella nureksimassa;
 Alkoi itkeä emolle,
 Mairotella maammollensa:
 „Ei nyt oo emoa mulla,
 Eikä armon antajaista;
 Oi emyt, oma emoni,
 Maammo vanha vaalijani,
 Kun nyt heitit heltehesi
 Sekä luovuit lapsestasi,
 Enk' ollut luona luopuessa,

Kä'en maahan kääntyessä,
Suun alla supertamassa,
Alla leuvan laulamassa!“

Tuli isyt kieltämähän:
„Ele itke, tyttäreni,
Taatto tuopi toisen maammon,
Tuopi toisen ja paremman,
Tuopi kahta kaunihimman,
Viittä, kuutta viisahamman.“

Mattu maire neitsykkäinen,
Matalainen marjukkainen,
Alkoi itkeä isolle,
Tasotella taatollensa:
„Oi isyt, elättäjäni,
Taatto vanha, vaalijani,
Jos sä tuonet toisen maammon,
Tuot' sä naisen itsellesi,
Et emoa lapsellesi,
Etkä armon antajaista;
Tuot vitsan vinguttajan,
Nahkaruoskan nauvuttajan,
Sill' on viikoin viiet vitsat,
Kuukausin kaheksat vitsat.“

Vieras maammo, viekas maammo,
Viekas kantaja kavala,
Vierahalle tyttäreille,
Lapselle emottomalle,
Ei tuo päätäni silitä
Eikä kertä kutriani;
Minkä päätäni silitti,
Ei niin kuin oma emoni:
Emo kun päätäni silitti,
Pani hiukset pääläelle,
Vieras kun silittänevi,
Viepi hiukset pääläelta.“

106. Tyttö emonsa haudalla.

Kaikki muut minä unohan,
Kaikki laulut langettelen,

Isoani en ijässä,
Emoa elin-ajassa.
Piennä jätti mun emoni,
Matalana maammoseni,
Sanoi kuuksi kuolevansa,
Kaheksi katoavansa;
Ei tuo kuuksi kuollutkana,
Kaheksi kaonnutkana,
Kuoli kuuksi päiväksensä,
Katoi kaikeksi ijäksi.

Outtelin mä kuuta kaksi,
Kuuta kaksi, kuuta kolme,
Outtelin emon tuloa,
Ei emoni tullutkana.
Jo tuli ikävän tuska,
Vaikea tuli vanhemmaista,
Kyselin isoseltani,
Kyselin kylän väeltä:

„Missä on minun emoni?“

Nuo on vasten vastasivat:
„Emosi ei ole etäällä,
Majansa on kirkonmaassa.“

Menin kirkkohon kesolla,
Emoani etsimähän.
Istuin kirkon kynnykselle,
Kuuntelin emoni ääntä,
En kuullut emoni ääntä,
Vanhempani vaikutusta;
Sanoivat minun emoni
Maka'avan kirkonmaassa.

Tuli kiire kirkkomaalle
Emoani etsimähän,
Löysin mie emoni hauan,
Menin emon hauan päälle
Istumahan, itkemähän,
Halujani haastamahan.

Tuossa istuin, tuossa itkin,
Tuossa haastelin haluni;
Muut kaikki emonsa kanssa,
Mie vaan haastoin hauan kanssa
Ja ritajin ristin kanssa —
Emo ei hauasta havannut.

Mehiläinen maasta nousi,
Alta mullan muuriainen,
Lapsiansa laittamahan,
Ei nousnut minun emoni,
Tullut ei lasta laittamahan,
Vaivaista varustamahan.

Mie rukoilin Luoja'ani,
Palvelin Jumalatani:
„Paista päivä, Luojan päivä,
Paista emon hauan päälle,
Sulata tinaiset naulat,
Vaskinaulat hellittele,
Pääsisi emo kotihin
Lapsiansa katsomahan!“

Paistoi päivä heltehesti,
Paistoi emon hauan päälle,
Emo hauasta havasi:
„Mitä itket tyttäreni?“

Minä vasten vastaelin:
„Sitä mie, emoni, itken,
Kun tuli kova ikävä,
Halu kerran haastamista.“

Emo haastoi hauastansa:
„Ele itke, tyttäreni,
Elekä riko ristiäni,
Pirottele pienojani! —
Noit' ei tehnyt teiän seppä,
Teiän kirves kilkutellut,
Teiän tappara takonut;
Tään on tehnyt Luojan seppä,
Luojan kirves kilkutellut,
Luojan tappara takonut.“

Mie vaan vasten vastaelin
Ja sanoin sanoilla näillä:
„Nouse, ehtoinen emoni,
Tule jo kotihin täältä,
Jo sie kuun kulutit täällä
Ja kaotit kaksi kuuta!“

Emo vanha vastaeli:
„En mä pääse, tyttäreni,
Ei pääse tuvilta Tuonen,
Ken on kerran sinne saanut;

Käänny vaan kotihin täältä
Majoillesi, marjueni!“

„Oi emoni, vaalijani,
Sano tok' pari sana'a,
Puhu puolikin puhetta,
Miten olla, kuin elellä,
Minun lapsen armottoman,
Emottoman ilman alla!“

Emo vasten vastaeli
Ja sanoi sanalla tällä:
„Iso tuopi toisen maammon,
Emon entisen sijahan!“

En mä tuostana totellut,
Menin tuonne Tuonelahan
Emoani etsimähän,
Kävin viikon vitsikkoa,
Viikon toisen tuomikkoa,
Kolmannen katajikkoa,
Alkoi Tuonela näkyä,
Tuonen kuuset kuumotta'a.

Menin Tuonelan tupahan,
Hyvähuomenta hotaisin;
Tuonen akka käykkäleuka
Sai kohta kyselemähän:
„Mitä sie kävelet, raukka,
Kuta tulit Tuonelahan,
Ilman tau'in tappamatta,
Muun surman murentamatta?“

Minä vasten vastaelin:
„Tulin tänne Tuonelahan
Emoani etsimähän,
Päästä pois emoni täältä!“

Tuonen akka, käykkäleuka,
Tuopa tuohon vasta'avi:
„Mene maillesi, mokoma,
Et täältä emoa saane;
Vielä kiitä onneasi
Päästyä kotiperille,
Paljo on tänne tullehia,
Ei paljon palannehia.“

Tulin mie kotihin tuolta,
Iso istui pöyän päässä,

Kirjotteli kirjojansa;
Ennätti iso kysyä:
„Mistä tulet, tyttäreni,
Miss' oot viikon viipyellyt?“

Mie ilahin itkemähän
Sekä vasten vastaelin:
„Kun tuli kova ikävä
Ja vaikea vanhemmaista,
Kävin eilen kirkkosessa,
Kävin eilen, kävin ennen,
Muut kuuli emonsa äänen,
Mie en kuullut milloinkana;
Menin emon hauan päälle,
Kävin Tuonelan tuville,
En sieltä emoa saanut;
Tuonen akka käykkäleuka,
Avosuu Manalan akka,
Ei anna emoa mulle.“

Iso kielsi itkemästä:
„Ele itke, tyttäreni,
Kahen, kolmen kuun perästä,
Viien, kuuen viimeistäkin,
Lähen itse etsimähän,
Saan minä emon sinulle.“

Outtelin emon tulevan,
Ei emoni tullutkana,
Toi iso tukan repijän,
Hienon hiuksen hierelijän,
Tukan tuulelle jakajan,
Ahavalle anneksijan,
Vaimon vierahan, vihaisen,
Vitsa kierretty käessä,
Kohotettu koivun latva,
Jolla lyöä lykkä'ävi
Lasta pientä, turvatonta,
Emotonta, armotonta.

107. Wirossa sairastava poika.

Poikanen posi Wirossa,
Saksan maalla sairasteli,

Tautia nimettömätä,
Nimen tietämättömätä;
Minne saapi sairas maata,
Potilas lepä'amähän? —
„Viekätte minua maata
Ison ikkunan aloille!“

Vietihin maka'amahan
Ison ikkunan aloille;
Ei voinut tuvassa maata
Eikä penkillä levätä,
Ison lasten itkennältä,
Laululta emonsa lasten.

Poikanen posi Wirossa,
Saksan maalla sairasteli,
Tautia nimettömätä,
Nimen tietämättömätä;
Minne saapi sairas maata,
Potilas lepä'amähän? —
„Viekätte minua maata
Rannoille liki vesiä!“

Vietihin maka'amahan
Rannalle liki vetoa,
Liki leppäliivikkoa,
Eipä tuossa voinut maata
Kalaparven parskinalta,
Hailen paljolta pamulta,
Kiiskisien kipseheltä,
Särkien särineheltä.

Poikanen posi Wirossa,
Saksan maalla sairasteli,
Tautia nimettömätä,
Nimen tietämättömätä;
Minne saapi sairas maata,
Potilas lepä'amähän? —
„Viekätte minua maata
Saarelle meren selälle!“

Vietihin maka'amahan
Luo'olle meren selälle;
Ei hän tuolla voinut maata
Meren lintujen menolta,
Lokkien lotinehelta,
Kajavien kaljehelta.

Poikanen posi Wirossa,
Saksan maalla sairasteli,
Tautia nimettömätä,
Nimen tietämättömätä;
Minne saapi sairas maata,
Potilas lepä'amähän? —

„Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan,
Tuonne Tuonelan tuville,
Manalan iki majoille;
Sinne pankatte levolle
Päin päivän nousentoa! —
Siellä saapi sairas maata,
Voipi voikkanen levätä,
Ikuisilla vuotehilla,
Polvuisilla pää-aloilla.“

108. Wirossa sairastava neito.

Neitonen läsi Wirossa,
Suksun maalla sairasteli,
Lausuili läsiessänsä,
Sanoi sairastellessansa:
„Penkit kultaiset kuluvat,
Hopeaiset hoikkenevat,
Mun raukan läsiessäni,
Kauvan sairas ollessani;
Ken se vie emolle viestin,
Saa sanoman heimolleni?

Pääsky lintu, päivän lintu,
Sie oot vilpas lentämähän,
Lähe, vie emolle viesti,
Saa sanoma heimolleni,
Tulla ehtoisen emoni
Ja saa'a minun sukuni,
Neion kurjan kuolemalle,
Heikon henkeni lähölle.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Elkätte suku hosiko,
Heimoseni henkäelkö,

Minun rikkahan rahalta,
Varallisen vaattehilta;
Viekätte, sula sukuni,
Hellä heimoni omani,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Taaton tanhuan lähelle,
Siell' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Ison ruoskan roiskehelta,
Kapinalta karjan kynnen:
Iso nousevi varahin
Oritta opettamahan,
Inkuvi ison orihit,
Taaton tammattappelevat.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Emon kellarin etehen,
Siin' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Saisi ei itkulta emoni,
Kantajani kaljunnalta:
Emo nousevi varahin,
Alottavi aikaisehen,
Hulikoita huuhtomahan,
Kirnua kolistamahan.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Veikon valkaman lähelle,
Siell' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Veistännältä velloseni,
Kirvehensä kilkkinältä:
Veikko nousevi varahin,
Alottavi aikaisehen,

Venettänsä veistämähän,
Laatimahan laivuttansa.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä,
Sison seinävierukselle,
Siin' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Sison värttinän sirulta
Sekä pirran piukkehelta;
Sisko nousevi varahin,
Alottavi aikaisehen,
Värttinöitä väännätellä,
Piukkahella pirtojansa.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Setoni tuvan perille,
Siell' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Setoni sepitsemältä,
Seon naisen seulonnalta.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Lähelle kylän katua,
Siin ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Kylän potrilta pojilta,
Soreilta sulhosilta.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan;
Vaan elkätte viekökänä
Lehtohon lepä'ämähän,

Siell' ei saisi marja maata,
Piika pitkähän levätä,
Metsämiehien melulta,
Pyssyjen pyrineheltä.

Kun mä kuolen kuulu piika,
Kaatunen kanervan kukka,
Viekätte minua maata,
Tupatkatte tuutumahan,
Kirkon kirjatun sivuhun,
Satalauan laitehesen;
Syvä kuoppa kaivakatte,
Syvä kuoppa, rautapohja,
Kivisehen kirkkomaahan,
Vierehen vihannan viian!
Siinä maltan marja maata,
Siinä uinata us'allan,
Siin' on äijä äänetöntä,
Paljo paksua väkeä,
Lihavassa luumäessä,
Kirkon kirjatun sivussa.

Elkätte re'ellä viekö,
Rattahilla järkytelkö,
Käsin neito kantakatte,
Marja maahan saattakatte;
Siihen pappi siuna'avi,
Kirkonkellon helkkäessä,
Kirkkoherra kiinnittävi,
Lukkari lujittelevi,
Sitten on uni makea,
Lepo lemmen antaminen.“

109. Wiron matkalla ka- donnut veli.

Läksi veikkoni Wirohon
Maa-rahoja maksamahan,
Viikon viipyi vellueni
Maa-rahojen maksotiellä.
Läksin itse etsimähän,
Kaonnutta katsomahan,
Kysyin kirkon kipparilta,

Lausuin laivan partahalta:
 „Näittekö te velloani,
 Onko ollut näillä mailla?“ —
 Kirkon kippari sanovi,
 Lausui laivansa perästä:
 „En ole nähnyt velloasi,
 En ole nähnyt enkä kuullut.“

Loin mä silmäni selälle,
 Käänsin päätä päivän alle,
 Tuoltapa vene tulevi,
 Oisko velloni venonen? —
 Ei oo velloni venonen,
 Vieras on venon perässä:
 „Näitkö, vieras, veikkoseni,
 Onko ollut näillä mailla?“

Saarten soutaja sanovi,
 Päätellen perän pitäjä:
 „Näin mä eilen näill' ajoilla
 Istuvan meren kivellä,
 Suortuviansa sukivan,
 Hapsiansa harja'avan.
 Surahiti suka merehen,
 Harja kirposi kiveltä;
 Ojensihe ottamahan,
 Suljahti suan jälestä;
 Sinne jäi sun vellosesi
 Meren pohjahan poloinen.“

Mie vaan juoksin seppälähän,
 Sekä juoksin jotta jou'uin:
 „Seppyeni, selvyeni,
 Ta'o sie harava mulle,
 Haravahan rautapii'it,
 Varsi vaskinen varusta,
 Millä mä meret hara'an,
 Meren ruovot ruopustelen!“

Takoi seppo tarpeheni,
 Sain mä rautaisen haravan,
 Haravoin mä velloani
 Alta aaltojen syvien;
 Löysin hatun velloltani,
 Hatun mieliharmiloiksi,
 Löysin viitan velloltani,

Viitan viljoin itkuloiksi,
 Löysin housut velloltani,
 Housut huoliksi koviksi,
 Löysin paian velloltani,
 Paian mieliksi pahoiksi;
 Kun lopulta vellon löysin,
 Jo oli siika silmät syönyt,
 Kuha kulmat kirjotellut,
 Hauki hartiat halaisnut.

110. Suden vipuhun joutunut poika.

Kolme on poika'a emolla,
 Kolme lasta vanhemmalla;
 Läksi poikanen kalahan,
 Poika toinen tuorehesen,
 Kolmansu suen vivuille.
 Tuli poikanen kalasta,
 Veli toinen tuorehesta,
 Ei tullut suen vivuilta.

Emolle tuli ikävä,
 Aika aivan raskahaksi;
 Läksi emo etsimähän,
 Juoksi korvet kontiona,
 Sutena salot samosi,
 Otuksena ouot metsät,
 Repona lehot leveät,
 Penikkana pellon reunat.

Emo etsi poika'ansa,
 Etsi päivän, etsi toisen,
 Etsi kohta kolmannenki;
 Päivän kolmannen perästä
 Meni suurelle mäelle,
 Nousi suurelle kivelle,
 Huusi tuosta poika'ansa,
 Huusi kerran huiahutti:
 „Missä olet, poikueni? —
 Tule jo, poikani, kotihin!“

Poika huusi pilven päästä,
 Kajahutti kaaren alta:

„Ellös sie, emo kuluni,
Huutaelko, hoilaelko,
„Tule, poikani, kotihin!“
En minä, emoni, pääse,
En pääse, emo poloinen,
Jos ei tulla päästämähän:
Pilvet päätäni pitävät,
Hattraat hakuliani.

Kuules, kultainen emoni,
Lähe sie, emo, kotihin,
Ota olkia kuponen,
Pärehä vihkeröinen,
Niillä polta pilven reunat,
Pilven hattarat hajota!“

Emo itkien kotihin,
Kuikutellen kullaistansa;
Otti olkia kuposen,
Pärehä vihkeröisen,
Millä poltti pilven reunat,
Pilvihattarat hajotti,
Pääsi poikanen vivusta
Kotihinsa kulkemahan.

III. Jänön jälille jäänyt poika.

Viis' oil lasta vanhemmalla,
Viisi poika'a emolla;
Läksi poika puolukkahen,
Toinen läksi mustikkahan,
Poika kolmas pähkänähän,
Neljänsi kesokalahan,
Viicensi jänön jälille,
Koukkupolven polkumille.

Tuli poika puolukasta,
Tuli toinen mustikasta,
Poika kolmas pähkänästä
Ja neljäs kesokalasta;
Ei tullut jänön jäliltä,
Koukkupolven polkumilta.

Kellä poika'a ikävä,
Se ensiksi etsimähän.

Läksi iso etsimähän
Oluella ohraisella,
Leivällä rukihisella,
Kakkaralla kauraisella.

Iso etsi poika'ansa,
Kullaista omenuttansa,
Huusi kerran huikahutti,
Mäjellytti, mäikähytti:
„Missäs olet, poika rukka?“
Vaarat vastoi: *poika rukka*.

Läksi vello etsimähän
Oluella ohraisella,
Leivällä rukihisella,
Kakkaralla kauraisella.

Etsi vello veljyttänsä,
Kullaista omenuttansa,
Huusi kerran huikahutti,
Mäjellytti, mäikähytti:
„Missäs olet, vello rukka?“
Vaarat vastoi: *vello rukka*.

Läksi sikko etsimähän
Oluella ohraisella,
Leivällä rukihisella,
Kakkaralla kauraisella.

Etsi sikko velloansa,
Kullaista omenuttansa,
Huusi kerran huikahutti,
Mäjellytti, mäikähytti:
„Missäs olet, vello rukka?“
Vaarat vastoi: *vello rukka*.

Läksi emo etsimähän
Oluella ohraisella,
Leivällä rukihisella,
Kakkaralla kauraisella.

Emo etsi poika'ansa,
Kullaista omenuttansa,
Huusi kerran huikeasti,
Kajahutti kauheasti:
„Missäs olet, poikueni,
Tule, poikani, kotihin
Syömään Karjalan kaloja,
Kuetjärven kuorehia!“

Poika on puussa ilman alla,
Silmät tähtiä lukevi,
Sääret honkia hosuvi;
Tuo on tuolta vastaeli,
Noin puheli puolestansa,
Lausui kuusen latvasesta:
„Tulisin mä, vaan en pääse,
En pääse, emoni rukka,
Pilvet päätäni pitävät,
Kaaret kainaloisiani.“

Emo päiväyttä rukoili,
Kumarteli kuuhuelle:
„Oi kuuhut, Jumalan luoma,
Luoma Luojan aurinkoinen,
Hävitä pimeät pilvet,
Pilvenhattarat hajota,
Päästä päätä, Päivän poika,
Silmä, hyvä sikiä,
Laske poikani poloinen
Kotihinsa kulkemahan!“

112. Erämatkalla surmattu Ylermikkö.

Iso ajoi ampumahan,
Iso ajoi, emo vaati:
„Ylermikkö poikueni,
Mene tuonne ampumahan
Perkuvaaran kallahalle,
Saksan salmille syville!“

Iso käski, emo kehotti,
Nainen kielsi lähtemästä:
„Ellös menkö, miehyeni,
Perkuvaaran kallahalle,
Saksan salmille syville;
Siellä sinä hirtetähän,
Nuorist' ylös nostetahan,
Rihmoista ripustetahan.“

Ylermikkö, mies ylevä,
Läksi toki, ei totellut,

Otti pissalin pivohon,
Sotapyssyn hartioille.

Sitte sinne tultuansa
Perkuvaaran kallahalle,
Ampui hanhen, ampui toisen,
Kohta kolmatta yritti,
Niinpähän tavotettiin,
Otettiin, hirtettiin,
Nuorist' ylös nostettiin,
Rihmoista ripustettiin,
Kuollut maahan laskettiin,
Kankahasen kaivettiin.

Lensipä Jumalan lintu,
Se on vei emolle viestin:
„Jo on poikasi poloisen
Kaotettu, kuoletettu,
Kanssa hautahan hakattu,
Perkuvaaran kallahalla.“

Meni isyt hautuelle:
„Mill' avitat, poikueni,
Mill' avitat, minkä annat
Ison vaivaisen varaksi?“

Poika hauasta havasi:
„Annan mie, isyt, sinulle
Kylän korvet käyäksesi,
Kylän karjat kaitaksesi.“

Emyt haualle tulevi:
„Ylermikkö poikueni,
Mill' avitat, minkä annat
Emon vaivaisen varaksi?“

Poika hauasta havasi:
„Annan mie, emyt, sinulle
Kylän lapset hoitaaksesi,
Kylän lattiat la'aista.“

Nainen haualle tulevi:
„Ylermikkö miehyeni,
Mill' avitat, minkä annat
Minun vaivaisen varaksi?“

Ylermikkö hauastansa
Vasta'avi vaimollensa:
„Kolm' on aitta'a mäellä,
Yksi aitta helmi-aitta,

Aitta toinen raha-aitta,
Kolmas ompi vaate-aitta.
Niill' avitan, ne mie annan
Naisen vaivaisen varaksi."

113. Metsään eksynyt ja kuol- lut tyttö.

Marketta Materon neiti,
Kylän kukka, koin korea,
Meni puolahan metsälle,
Muulle maalle mustikkahan.
Päivän poimi puolukoita,
Toisen muita mustikoita,
Jo päivällä kolmannella
Ei tieä kotihin tietä,
Tiehyt metsähän vetävi,
Ura synkkähän salohon.

Marketta Materon neiti
Etsi tietä eikä löyä;
Yön tullen, pimeten päivän,
Istui maahan itkemähän.
Tuossa istui sekä itki
Metsän synkässä salossa,
Itki päivän, itki toisen,
Itki kohta kolmannenki.

Päivän kolmannen perästä,
Viikon päästä viimeistäki,
Kohentihe kuolemahan,
Heittihe katoamahan.
Sanoi kerran kuollessansa,
Vielä virkki vierressänsä:
„Läksin puolahan metsälle,
Muulle maalle mustikkahan,
Tuonne mie kana katosin,
Tuonne kuolin kurja lintu,
Kuolin lintu liioin surmin,
Nukuin nuorella ijällä.
Elköhön minun isoni,
Elköhön iso kuluni,
Sinä ilmoisna ikänä,

Kuuna kullan valkeana,
Kirvesvartta kirjotelko,
Kaskesvaaroja katselko,
Näiltä synkiltä saloilta,
Mailta mainehettomilta,
Miun kanan kaottuani,
Linnun kurjan kuoltuani!

Elköhön minun emoni,
Elköhön emo kuluni,
Silkkihuivia sitoko
Kaksin kerroin kaulahansa
Miun kanan kaottuani,
Linnun kurjan kuoltuani!

Elköhön miun veljyeni,
Miun vietro veikkoseni,
Verkaviitta'a vetäkö,
Kirkkotiellä kiistäelkö,
Miun kanan kaottuani,
Linnun kurjan kuoltuani!

Elköhön sisarueni,
Miun siitoinen sisoni,
Sukkulaista suikutelko,
Sinikangasta kutoko,
Miun kanan kaottuani,
Linnun kurjan kuoltuani!"

114. Veljen viimeiset sanat hukkuessaan.

Impi istui sillan päässä,
Laajan laiturin nenässä,
Outti nuorta veljeänsä
Jo kotihin joutuvaksi.

Käänti silmänsä selälle,
Loi silmänsä loitommalle,
Näki purren purjehtivan,
Tervalaian laiehtivan,
Toivoi veikkonsa tulevan,
Emon lapsen laiehtivan.

Ei tuo veikko tullutkana,
Emon lapsi ollutkana,

Tuli ennen tuntematon,
 Vieras outo, oppimaton:
 „Näitkö, vieras, veikkoani,
 Selällä meren sinisen?“ —

„Näin mä eilen näill' ajoilla
 Selällä meren sinisen,
 Istuvan meren kivellä,
 Meren paaen partahalla,
 Suka kultainen pivossa,
 Hopeainen harja käessä.

Harjaeli hapsiansa,
 Suki suortuvaisansa,
 Suka suljahti merehen,
 Haihtui harja lainehesen.

Ojentihe ottamahan,
 Kallistihe katsomahan,
 Suljahti suan jälestä,
 Haihtui harjan tempomissa,
 Vielä virkki mennessänsä,
 Aaltoihin upotessansa:

„Elköhön minun isoni,
 Elköhön iso kuluni,
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna kullan valkeana,
 Syökö siian leukaluuta
 Tahi hauvin hartehia
 Tältä suurelta selältä
 Tahi laajalta lähelta:
 Siika on syönyt leukaluuni,
 Hauki hartehen kalunna!“

„Elköhön minun emoni,
 Elköhön emo kuluni,
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna kullan valkeana,
 Ottako merestä vettä
 Kaalitarhan taimosille,
 Viekö vettä taikinahan,
 Vettä vellihin hakeko,
 Tältä laajalta lähelta,
 Leveältä lietteheltä!“

„Elköhön veli kuluni,
 Elköhön eläessänsä,

Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna kullan valkeana,
 Hevoistansa keikutelko,
 Juottako sota-oritta
 Rannalta tämän merosen,
 Vaivaisilta valkamoilta!“

„Elköhön sisarueni,
 Minun siisti siskoseni,
 Sinä ilmoisna ikänä,
 Kuuna kullan valkeana,
 Peskö tästä silmiänsä
 Tahi pientä paita'ansa,
 Rannalla kotiperällä,
 Kotilahen laiturilla!“

„Mikäli meren vesiä,
 Sikäli minun veriä;
 Mikäli meren kaloja,
 Sikäli minun lihoja;
 Mikä rannalla risuja,
 Ne mun kurjan kylkiluita;
 Mikä rannan hiekkasia,
 Ne mun raukan luu-muruja;
 Mikä rannan heinäsiä,
 Ne hivusta hierottua,
 Ve'en vieä vellottua,
 Sekaluutta seuhottua.“

115. Veljeänsä merirosvon ve- neestä etsivä tyttö.

Aute nuori neitsykkäinen,
 Tinahelmi tiltukkainen,
 Etsi viikon velloansa,
 Kuukauen kalervuttansa;
 Etsi Suomet, etsi Saaret,
 Moskovan molemmat puolet,
 Kahen puolen Kapriota;
 Etsi, eipä löytänynnä.
 Niin huomenna muutamana,
 Aamulla ani varahin,

Pesi pienoisen tupansa,
 Lakaeli lattiaansa,
 Kantoi ulos rikkasensa,
 Pehkut pellon pientarelle,
 Suuren aittansa alatse,
 Pienen aittansa perille,
 Näki musta'a merolla,
 Sinerväistä lainehilla.

Meni rannoille merelle,
 Rannoille liki vetoja,
 Istuise meren kivelle,
 Meren paaelle panise,
 Näki laivan laiehtivan,
 Punapurren purjehtivan,
 Soljuvan sotivenehen,
 Sotipaatin paurakoivan.

Alkoi teeskellä teloja,
 Valmistella valkamoja:
 „Kun oot velloni venonen,
 Kun oot laiva laklueni,
 Aja tietyille teloille,
 Valmihille valkamoille;
 Kun oot vierahan venonen,
 Laiva suuren Lappalaisen,
 Käy kiinni meren kiviin,
 Rinnoin riuttoihin ajaos!“

Tunsi vellonsa venosen,
 Tunsi laivan lakluensa,
 Voinut ei entänsä pitää,
 Syäntänsä halliksia:
 Vetise vesikalaksi,
 Asettaisi ahveneksi,
 Uipi laiva'a likemmä.

Tultuansa laivan luoksi
 Nousi laivan porraspuille,
 Laivan keulalle kemahti,
 Kysyi laivan vanhimmalta,
 Kysytteli, kannotteli:
 „Onko täällä velloani,
 Laivassa emoni lasta,
 Tää on kuin isoni pursi,
 Oman velloni venonen?“

Harvoin haastoi laivan vanhin,
 Harvahilta hampahilta,
 Hivuksilta hiuvenneilta,
 Tukalta tutisevalta:
 „Ei tämä isosi pursi,
 Velloso sotivenonen,
 Eikä täällä velloasi,
 Ei täällä emosi lasta.“

Neito katsahti merehen,
 Käänsi päätä päivyehen:
 „Miksi on meri punainen,
 Vaahti valkea verinen?“
 Laivan vanhin vastaeli
 Harvahilta hampahilta:
 „Sillä on mero punainen,
 Vaahti valkea verinen:
 Eileispäivin näill' ajoilla,
 Opetnoissa ollessamme,
 Halaistihin hauvin vatsa,
 Siian selkä sivaistihin,
 Suolet luotihin merehen,
 Maksat maalle kannettihin.“

Oli yksi orja raukka,
 Ei tohi toki sanoa,
 Salavihka'a sanovi:
 „Ele usko uron sanoja,
 Valehia valskin miehen,
 Lappalaisen lausehia!
 Sillä on veto verevä,
 Vaahti valkeanpunainen,
 Sinun velloso ve'essä,
 Lakluesi lainehessa.
 Eileispäivin näillä aioin,
 Opetnoissa ollessamme,
 Ei halottu hauvin vatsa,
 Siian vatsa'a sivaistu,
 Halaistihin vellon vatsa,
 Siitä luotihin merehen;
 Tääll' on viitta veljyesi,
 Kauhtana kalervuesi,
 Täällä vyö seläntakainen,
 Täällä päähinen kypärä.“

Aute nuori neitsykkäinen,
 Tinahelmi tiltukkainen,
 Tunsi viitan veljyensä,
 Kauhtanan kalervuensa,
 Tunsi päähisen kypärän,
 Sekä vyön seläntakaisen,
 Tunsi ristin rinnollisen,
 Sekä kintahat kätöiset.

Otti viitan veljyensä,
 Kauhtanan kalervuensa,
 Luopi entänsä merehen,
 Läksi pois pakenemahan;
 Kiusasi kivelles uia,
 Raskas paaelle paeta,
 Kivi kiusin uppoeli,
 Paasi pohjahan pakeni,
 Jäi neito veen varalle,
 Lapsi lainetten nojalle,
 Jäivät sormet soutimeksi,
 Kätyet vetomeloiksi.

Neito ui melaelevi,
 Käänti päänsä päivyelle,
 Vello kirkuvi merestä:
 „Oi siso, emoni lapsi,
 Mene sie, siso, kotihin,
 Mene vie emolle viestit,
 Kantajalleni sanoma.
 Vie emolle, vie isolle,
 Vie sie viestit veljilleni,
 Saa sana sisärelleni:
 Elköhön minun isoni
 Pyyelkö meren kaloja,
 Luoko verkkoja vetehen,
 Min luo verkkoja vetehen,
 Pyytävi meren kaloja,
 Ne on pojan kylkiluita,
 Min syötte meren kaloja,
 Sen syötte pojan liha'a.

Elköhön minun emoni,
 Elköhön sinä ikänä,
 Ottako merestä vettä
 Leipoja seataksensa,

Min otti merestä vettä,
 Sen otti pojansa vertä.

Elköhön mun veljyeni
 Polttako merestä puita,
 Min poltti merestä puita,
 Sen poltti veljensä luita.

Elhöhön minun sisoni
 Juoko vettä lainehesta,
 Min juopi meroista vettä,
 Sen juo vertä veljyensä.“

Aute nuori neitsykkäinen,
 Tinahelmi tiltukkainen,
 Vieritti emolle viestit,
 Saatteli sanan isolle,
 Vei hän viestit veljillensä,
 Sisärillensä sanomat;
 Emo äänelle rupesi,
 Läkinöille luottelise,
 Emo itki, kyynel vieri
 Sinisille silmäluille,
 Sinisiltä silmäluilta
 Punaisille poskipäille,
 Vielä vierähti alemma
 Punaisilta poskipäiltä
 Hopeaiselle solelle,
 Vierähti alemma vielä
 Hopeaiselta solelta
 Korkeille kottiloille,
 Siitä maahan mutsahtaisi,
 Tanterehen tatsahtaisi.

116. Tuntematon veli.

Läksin piennä paimenehen,
 Lasna lammasten keralla,
 Ajoin lehmät suota myöten,
 Lampahat palomäkeä,
 Itse kangasta kapitin,
 Ahoviertä astukselin.

Tulin rannalle ojasen,
 Raita rannalla ojasen;

Rämähytin raitapuuta,
 Tuolta poikanen putosi,
 Solki vyössä, miekka käessä.
 Minä raukka itkemähän,
 Poikanen kyselemähän:
 „Mitäs itket, neito nuori?“ —
 „Itkenpä minä jotaki,
 Itken nuorta veikkoani;
 En ole sitten silmin nähnyt,
 Silmin nähnyt, korvin kuullut,
 Kun piennä sotahan läksi,
 Turkin tuiman tappeloihin,
 Isän polven korkunaisna,
 Äitin värttinän pituisna.“

„Ele itke veikkoasi!
 Tuolta veikkosi tulevi,
 Alta linnan airot souti,
 Päältä linnan pää näkyvi;
 Tuopi uuet ummiskengät,
 Silkkiset sukansitehet,
 Tuopi paian palttinaisen,
 Toisen tuopi aivinaisen,
 Jok' ei kutkuta kuvetta,
 Eikä kaiva kainaloita.“

Minä kurja kuulemahan
 Ja katala katsomahan
 Tuota nuorta veikkoani,
 Veikkoani ainoata —
 Veikko seisoi vieressäni,
 Eessäni emosen lapsi.

117. I. Veljeänsä sodasta odot- tava tyttö.

Lintunen lehossa lauloi,
 Pieni lintu pensaistossa,
 Viserteli vitsikossa,
 Kullaistansa kuikutteli;
 Mie lauloin lankapaula,
 Sirkutin sinihamoinen,

Visertelin velloistani,
 Velloistani, ainoistani.

Muill' oli kultansa kotona,
 Muilla vellot vieressänsä,
 Minun oil vello vieremässä,
 Kutratukka kulkemassa,
 Tuolla Ruotsinmaan rajoilla,
 Uuen linnan uulitvoilla,
 Ruotsin rohkean soassa,
 Kauheassa kaarastissa,
 Joss' on verta vyötä myöten,
 Päätä maassa kuin mätästä.

Tuli tuolta muien vellot,
 Muien kultaset kotihin,
 Ei mun vello tullutkana
 Muien veikkojen muassa.

Kysyin muilta veikkoloilta:
 „Kunne jäi mun velloseni?“
 Muien veikot vastasivat:
 „Minne on jäänyt, emme tieä;
 Jos lie joutunut soassa
 Tykin suuren suun etehen
 Tahi miekoin mestattuna
 Tasapäässä tappelossa,
 Vaiko vangiksi otettu,
 Viety linnahan visusti.“

Tuli velloa ikävä,
 Menin siitä metsosehen
 Keskellä kesäsyäntä,
 Heleällä hein'ajalla,
 Aloin kukkua käkenä,
 Sisovana sirkutella.

Lensi lintu pääni päältä,
 Kysyin lentolintuselta:
 „Lintuseni, hanhoseni,
 Ootko nähnyt velloani,
 Valkopäätä velloistani,
 Kutratukka-kullaistani?“

Lintu liitteli sanoiksi,
 Hanho vasten vastaeli:
 „Tuolta veikkosi tulevi,
 Narvan tietä nartsuttavi,

Päältä metsän pää näkyvi,
Jalat alta kuumottavi.“

Loin mä sinne silmäseni,
Tunsin velloni tulevan;
Niin sen paistoi paian kaulus
Kuin parahin päivän paiste,
Niin sen kuulsi kultasolki
Kuin on kuuhut kuutamolla.

118. II. Veljeänsä sodasta odottava tyttö.

Suo kasvoi sorean koivun,
Lehto lehmuksen leveän,
Korpi kuusen kukkalatvan,
Kangas kaunoisen petäjän;
Alta juuren kuu kumotti,
Päältä latvan päivä paistoi.
Tuohon lensi Luojan linnut,
Jumalan halatut hanhot,
Tuli veikot, muien veikot,
Minun ei veikko tullutkana,
Tuli veikkoni oronen,
Vesi vierähti lautasilta,
Maassa laahoi marhaminta,
Ohjakset perässä oikoi.
Otin kiinni ohjaksista,
Aloin tutkia orolta:
„Mihin heitit veikkoseni
Ja jätit emoni lapsen,
Vai sie sorrutit sotahan,
Heitit miekan helskehesen?“

Oro kielille rupesi,
Taipui taiten lausumahan:
Oisko sortunut sotahan,
Sorja on sotahan kuolla,
Helppo miekan helskehesen,
Potematta mies menevi,
Läsimättä lankeavi;
Vaan en vienyt velloasi,
En soassa sortumahan,

Vein vellosi linnasehen,
Kauppamiehen kartanolle,
Kohta tuo tulevi tuolta.

Käänsin silmät sinne päin,
Outtelin mä velloani,
Jo tulevi velloseni,
Päältä puien pää näkyvi;
Luulin lännen läikkyväksi,
Läikkyi veikon lääpän päälys;
Luulin päivän paistavaksi,
Paistoi veikon paian kaulus;
Luulin kuun kumottavaksi,
Se oli veikon kultasormus.

Jo joutui kotihin veikko,
Toi tuo uuet ummiskengät,
Silkkiset sukan sitehet,
Hopeaiset kaulahelmet.

Mitä minä vellolleni? —
Mitäpä minusta omi:
Kuon paian palttinaisen,
Liitän liinan aivinaisen,
Jok' ei kutkuta kuvetta,
Kaiva kainalo-lihoja.

119. III. Veljeänsä sodasta odottava tyttö.

Tyttäret, sulot sisoni,
Ette usko yksikänä,
Ymmärrä yheksänkänä,
Mitä mull' on mielessäni:
Mielessän' on vietro veikko,
Kun en tieä mie poloinen,
Missä lie mun veikkoseni.

Katsos muita poikasia,
Kaikk' ovat ison kotona,
Luona ehtoisen emonsa,
Minun on vello vieremässä,
Kutratukka kulkemassa,
Punaposki puurtamassa,
Valkopää vaeltamassa.

Oli mulla aino veikko,
Aino veikko pikkurainen;
Syöttelin sianlihalla,
Kasvatin kananmunilla,
Tuota pientä velloani,
Kutratukka kullaistani.

Kasvoi veikko kaunihiksi,
Yleni ylen hyväksi,
Muien miesten mittaiseksi,
Kyläkunnan kuulusaksi;
Kasvoi suuri ja sorea,
Mustakulma ja korea.
Luulipa minun emoni,
Toivoi turva'a pojasta
Ja vara'a vanhan päivän,
Kun tuo toisi emolle minjän.

Ei ollut niitä maitakana,
Ei niitä vesiäkänä;
Muut pojat kotona naivat,
Etsivät emolle minjät,
Juovat kannusta olutta,
Minun vietro velloseni,
Tuo vaan naipi Narvan tiellä,
Piti häitä Pietarissa,
Lippi vettä linnan alla,
Pyssy annettu akaksi,
Miekkä mieli-morsiameksi,
Kihlasormusna kiveri.

Ei kurja kukalle pääsnyt,
Keltaheinälle kerinnyt,
Alkoi miero mielistellä,
Valtakunta valmistella:
Miero pyysi pyssy olalle,
Valta vaskinappiloihin,
Seurakunta sertukkahan,
Kiverihin kirkkokunta.

Vello vietihin sotahan,
Minä istuin itkemähän,
Itkin viikon velloani,
Kuukausin kalervuttani;
Viikon istuin sekä itkin,
Vuotin nuorta velloani

Niinkuin kuuta nousevaksi,
Päivä'ä yleneväksi.

Nousi kuut, yleni päivät,
Kuut on korven kolkkasesta,
Päivät Päähkenlinnan alta,
Nousnut ei nuori velloseni,
Ei tullut emoni lapsi
Noilta tappotanterilta.

Istuin, itkin velloani,
Kaihosin kalervuttani,
Lintu lentäen tulevi,
Hanhilintu haihatellen,
Melkeän meren taka'a.
Mie tuolta kyselemähän:
„Oi sie hanhut lintuseni,
Etkö nähnyt veljeäni?“

Lintu vasten vastaeli,
Hanhut haastaen sanovi:
„Mitäs panet palkastani,
Jos tuon tieon veljestäsi?“ —
„Annan kirkon kultinensa,
Kappelin hopeinensa.“

Lintu kielin kerkiävi,
Hanhut lintu haastelevi:
„Tuolla veljesi elävi
Yheksän meren takana
Ison laivan haltiana,
Peräpuun pitelejänä;
Vuota vuosi, vuota toinen,
Ehkä tuo tulevi tuolta!“

Minä istuin itkemähän,
Tuli neito Narvan tietä,
Kysyttelin, lausuttelin:
„Näitkö, neito, veikkoani?“

Neito vasten vastaeli:
„Minä miesnä veikkosesi?“ —
„Sotamiesnä veikkoseni.“

Sanoi neito nähnehensä:
„Näinp' on, näinkin veikkosesi,
Eilen alkoivat sotia,
Huomenna kotihin saapi,
Ken ei sortunut soassa.“

Minä istuin itkemähän,
 Vuottamahan veikkoani,
 Kerallani kyntämähän,
 Kanssani vakoamahan;
 Vuotin päivän, vuotin toisen,
 Vuotin kohta kolmannenki,
 Tulevaksi veikkoseni,
 Ei tuo veikko tullutkana.

Kuului laulua läheltä,
 Rallatusta rantaselta,
 Minä juosten jou'utime,
 Lähemmäs lähentelime,
 Luulin veikon veisa'avan,
 Laulavan emoni lapsen.
 Eipä veikko ollutkana,
 Laulanut ei emoni lapsi,
 Lauloi lapset laivamiehen,
 Venemiehet veisasivat,
 Viinamiehet mellostivat,
 Kaljuivat kapakkamiehet,
 Nuo sanoivat velloseni
 Saanehen soassa surman,
 Emon lapsen langennehen,
 Kellistynehen keolle.

Minä raukka itkemähän
 Ainoata velloani,
 Itkivät isoni maatkin,
 Vainiot valittelivat,
 Kyntäjäistä, kylväjäistä,
 Siemenen sirottajaista,
 Varsan viejäistä vaolle,
 Ruunan mustan mullokselle.

Isoni ijäti vanha
 Ei kyennyt kyntämähän,
 Mie tyttö vähäväkinen,
 Lapsi laiha, linnukkinen,
 Yksin kynsin, yksin kylvin,
 Yksin vaivainen vakoilin,
 Siemenkopsa kainalossa,
 Vaonpäässä siemensäkki.

Kynsin kymmenen vakoa,
 Sain tuosta sata kekoa,

Yksin lyhtehin keossa,
 Yksin korsin lyhtehissä.

Rutjoin riihe'en rukihit,
 Muut elot ehätin muunne,
 Panin kaurat kaappunahan,
 Ohrat oiva närttehesen,
 Ajan vastaisen varaksi,
 Talvisiksi tarpehiksi.

120. Sisar sotaan, veli kotiin.

Lensi korppi Kuurinmaalta,
 Lintu musta muulta maalta;
 Lensi laivan maston päälle,
 Laivan keulalle kemahti,
 Lensi meiän portin päälle,
 Siitä siirtise pihalle,
 Kulki meiän porstuahan,
 Tuli tuvan kynnykselle,
 Tuomahan sotisanoja,
 Sotikellon soitantahan.

Vääntelise, kääntelise,
 Tuossa tuvan kynnyksellä;
 Emo linnulta kysyvi:
 „Mitäs tieät, musta lintu?“ —

Tuo se toi sotisanomat,
 Valeviestit vierretteli:
 Sisaren sotahan mennä,
 Veljen kotihin jää'ä.

Paha mieli sai emolle,
 Tytölle sitäi pahempi,
 Isolle iloinen mieli,
 Pojalle sitäi parempi.

Kattila on kokalla musta,
 Pata musta permannolla,
 Siso muuttui mustemmaksi,
 Emon lapsi laihemmaksi.
 Alkoi emo huokaella,
 Huokaella, hengähellä:

„Ei ole tuota ennen nähty,
 Ei ole nähty eikä kuultu

Solkirinta'a soassa,
Tinavyötä tappelossa,
Linttipäät' ei alla linnan,
Rannekättä ratsahassa."

Lensi lintu alta linnan,
Pääskylintu päältä linnan,
Tuomahan tosisanoja,
Tosikieltä kantamahan.

Istuise meren kivolle,
Meren paaelle panise,
Tuossa kukkui, tuossa lauloi,
Kiven kirjavan selällä.

Sai emo kyselemähän:
„Mitä laulat lintuseni?" —
„Tuon teille toet sanomat,
Toet viestit vierettelen:
Vellosen sotahan mennä,
Sisaren kotihin jää'ä."

Emo mielille hyville,
Syärnille heltehillä,
Iso mielille pahoille,
Syärnille surkehille;
Sisaren syän iloinen
Kuin keväinen päivän nousu,
Veljyen syän suruinen
Kuin syksyinen yö pimeä.

Sanoi vello siskollensa:
„Saa sie sauna lämpimähän
Kylpeä pojan poloisen,
Suoriessansa sotahan!"

Tuo siso, emosen lapsi,
Lämmitti metoisen saunan
Metoisilla halkoloilla,
Lisäeli lemmispuilla,
Hautoi vastat pellervoiset
Pellervoisilla kivillä,
Vei vellonsa kylpemähän,
Laitti vellon lautasille,
Itse istui kynnyksellä,
Sekä istui jotta itki.

Vello kylpi kylleksensä,
Valelise valloillansa,

Tuli saunasta tupahan:
„Oi mun ismaro isäni,
Minkä annat sie minulle,
Minkä annat, min lupa'at,
Minun mennessä sotahan,
Tanumartin tappelohon?"

Iso vasten vastaeli:
„Oi mun armas poikaseni,
Annan soimelta orihin,
Kauransyöjän kaunihimman,
Mikä miehelle pitävi,
Uroholle kelpa'avi!"

„Oi emoni, armahani,
Minkä annat sie minulle
Mennessä minun sotahan,
Tanumartin tappelohon?"

Eukko vasten vastaeli:
„Annan, armas poikaseni,
Uuen paian palttinaisen,
Aito liinan aivinaisen,
Hihat on tehty, helmet tehty,
Kaikki kaulus kirjotettu."

„Sie vello, emoni lapsi,
Minkä annat sie minulle
Mennessä minun sotahan,
Tanumartin tappelohon?"

Veikko vasten vastaeli:
„Annan, armas velloseni,
Annan miekan reieltäni,
Panen peitseni parahan,
Jolla voit sotia käyä,
Sotiteitä souatella."

„Sie siso, emoni lapsi,
Minkä annat sie minulle
Mun sotahan mennessäni,
Tanumartin tappelohon?"

Sisko vasten vastaeli:
„Annan, vietro velloseni,
Housut huonehen levyiset,
Rätit räystähän pituiset,
Mihin pyyhit silmiäsi,
Kuivaelet kulmiasi,

Tuolla tuimassa soassa,
Tulisessa tappelossa.“

Emo neuvoi poika'ansa,
Opasti omenuttansa:
„Kun saat, poikani, sotahan,
Tanumartin tappelohon,
Ele oo uhkea soassa,
Kovin raisu tappelossa,
Ele miesnä eellimäisnä,
Eikä miesnä jälkimäisnä,
Kiery keskellä väkeä,
Liki lippua asetu! —
Eellimäiset leikatahan,
Takimaiset ammutahan,
Keskimäiset heitetähän,
Keskellä väki väkevä.“

Lari poika, laatu poika,
Sai tuosta sanelemahan:
„Itketkö, emo, minua,
Surusiko muu sukuni,
Jos soassa sorretahan,
Alla linnan ammutahan?“

Emo vasten vastaeli:
„Itken, itken, poikaseni,
Itken kyllin kynnyksellä,
Tuvassa sitäi enemmän,
Tynnörin joka sopelle,
Lammin keskilattialle.“

Lari poika, laatu poika,
Tuo on tuohon vasta'avi:
„Ele itke, minun emoni,
Elekä sure sukuni! —
En mie silloin suohon sorru,
En kaa'u kuluille muille,
Jos minä sotahan sorrnun,
Kaaun miekan kalskehesen;
Sorea on sotahan kuolla,
Kaunis kansahan kaota.“

Lari poika, laatu poika,
Meni tallihin mäelle,
Otti heiniltä hevosen,
Paatin, ruunista parahan:

Lähe läikkyi lautasilla,
Sisava sivulla lauloi,
Pääsky lauloi päälaella,
Hanho harjalla pesivi.

Hyppäsi hyvän selälle,
Hyvän laukin lautasille;
Siso paattia varotti:
„Oi halli, hyvä hevonen,
Ele sorra sorsa'ani,
Kaa'a maahan marja'ani,
Tuolla tuimassa soassa,
Tulisessa tappelossa!“

Vieri tuosta viikko, toinen,
Kului yötä kymmenkunnan,
Niin tuli pyhäinen päivä,
Haukahti pihalla koira,
Hirnahti hepo kujassa,
Varsa hirnui tanhualla.

Iso katsoi ikkunasta,
Pisti päätänsä pihalle:
Ruuna oli soasta tullut,
Paatti seiso seinän alla.

Siso tuiskahti tuvasta,
Kysytteli ruunaltansa:
„Oi paatti, hyvä hevonen,
Paatti, paras ruunaseni,
Mitä kuuluvi sotahan,
Tapahtuvi tappelohon?“

Paatti vasten vastaeli:
„Ei sinne hyvä'ä kuulu, —
Pyssyn pylke, miekan helke,
Rautakankien kalina;
Niin on siellä miestä maassa,
Kuin on metsässä hakoja;
Niin on miesten päähyisiä,
Kuin on rannassa kivoja;
Niin on siellä luuhuisia,
Kuin kaskessa kantosia;
Niin kentällä korvasia,
Kuin on koivun lehtosia;
Niin on maassa silmosia,
Kuin on suossa karpaloita;

Verta siell' on vyöhön asti,
Talma'a jalan tasalle,
Rattahat veressä vieri,
Rummut ulvoi uutikessa.“

„Oi halli, hyvä hevonen,
Oi mun paatti ruunaseni,
Mihin heitit velloseni,
Langetit emoni lapsen,
Vai on sorrutit sotahan,
Heitit miekan helskehesen?“

Ruuna kielin kerkiävi,
Halli haastellen sanovi:
„Veikkosi sotahan sortui,
Maahan kaatui kaunoisesi,
Sinne heitin veljyesi,
Sinne kaunosi kaotin.“

„Oi halli, heposueni,
Oi paatti, isoni ruuna,
Miksi sorsit sorsueni,
Kaaoit maahan marjueni?“

Paatti vasten vastaeli:
„Miks' oli uhkea soassa,
Kovin raisu tappelossa,
Välin ennätti etehen,
Välin jäi jälelle muista,
Päitsillä korotti pääni,
Suuni suitsilla revitti,
Kupeheni kannuksilla,
Siksi kun sotahan sortui,
Kansan keskelle katosi;
Sinne heitin veljyesi,
Langetin emosi lapsen.“

121. Kuollutta kultaansa it- kevä neito.

Neiti kangasta kutovi,
Sukkulaista suikahutti,
Kultakangasta kutovi,
Hopeaista helkyttävi;

Kultarihmaset kulisi,
Helisi hopealangat.

Tuli nainen naapurista,
Kysytteli, lausutteli:
„Kelle kultakangastasi,
Hopeaista huolittelet?“

Neiti vasten vastaeli
Ja sanoi sanoilla näillä:
„Kelle muulle kuin omalle,
Kuin omalle armahalle,
Kullalleni kultapaian,
Hopealleni hopean;
Kohta kaupoiltaan tulevi,
Turun mailta matka'avi,
Kahen, kolmen yön perästä,
Viikon päästä viimeistäki,
Tuo mulle siniset silkit
Sekä uuet ummiskengät.“

Sanoi nainen naapurista:
„Saat jo katkaista ku'onnan;
Ele outa armastasi,
Ei tule sinä ikänä,
Jo on kuoli kultasesi,
Meni mielitiettyisesi,
Meren kuohuissa kovissa,
Ve'en vankan vaahtiloissa,
Laiva poikki, toinen halki,
Kolmas kuivalle karille,
Itse haukien iloksi,
Ahvenien armahaksi.“

Neiti tuosta itkemähän,
Kultakangas katkemahan,
Itki vuoën, itki toisen,
Ja itki ikänsä kaiken;
Pois itki ihanat silmät,
Kasvon kaunihiin kaotti.

Meni metsähän kesolla,
Lintu lauleli lehossa:
„Ele itke, neito parka,
Yhtä sulhoa ijäti,
Kyllä saat sä toisen kullan,
Sulhon vieläki paremman,

Tuo sulle sinisen silkin
 Sekä sormukset soreat,
 Tuopi uuet ummiskengät,
 Sekä pasmakat paremmat.“

Neito vasten vastaeli:
 „Jos saisinki toisen sulhon,
 En mä saa sinä ikänä,
 En oma'a kullaistani.“

122. Veljensä karannutta he- voista etsivä.

Juoksevi jokea kolme
 Ympäri minun kotini,
 Kahen puolin kartanoni,
 Yksi joki mettä juoksi,
 Toinen sima'a siretti,
 Kolmas kuohutti olutta;
 Kutsuin veikon vierahiksi,
 Siskoni käviämeksi.

Tuli vello vierahiksi,
 Siskoni käviämeksi,
 Hyvällä hevosellansa,
 Ruskealla ruunallansa.

Riisuin velloilta hevosen,
 Otin länget lämpimähän,
 Suitset suojahan sijahan.

Syötin, juotin vierahia,
 Mettä juotin veikolleni,
 Siskolle sima'a juotin,
 Itse ottelin olutta.

Vein veikkoni hevosen
 Lehmitarhojen ta'aksi,
 Sinipellon pientarelle,
 Syömähän sinikukaista,
 Apilasta appamahan.

Veikkoni hepo hävisi
 Sinipellon pientarelta;
 Laitin rengit etsimähän,
 Eipä rengit löytänynnä,

Panin piiat etsimähän,
 Eipä piiat löytänynnä.

Läksin itse etsimähän
 Kolmen koirani keralla,
 Viien villahäntäiseni,
 Seitsemän sepelikaulan,
 Löysin veikkoni hevosen
 Siltapeltojen periltä,
 Ollin otranärtehestä,
 Tuomahan tuvan takana.

Panin suitset kullan suuhun,
 Itse selkähän kavahin,
 Ajoin rannan rapsutellen,
 Hiekkarannan herskutellen,
 Hiekat silmille sirisi,
 Mullat parskui parmoilleni.

Maaria, matala neitsy,
 Tuli tiellä vastahani,
 Vaskivarpoja sylissä,
 Kultakukkia käessä;
 Mie noita anelemahan:

„Anna mulle kukkiasi!“ —

„Miksi sulle kukkiani,
 Kelle kukkia anelet?“ —

„Anopille ankaralle,
 Apelle ani kovalle;

En tohi kotihin mennä
 Ilman noitta kukkasitta:

Anoppi kova kotona,
 Appi vielä ankarampi,

Paljon saisivat sanoja,
 Viikoksi vihan pitoa,

Minun tyhjin tultuani,
 Kauvan poissa oltuani.“

Maaria, matala neitsy,

Antoi mulle kukkiansa;
 Ajoin korskaton kotihin,

Pärskäten piha-rikoille,

Vein tuon veikkoni hevosen

Tallihin tasalakehen,

Kannoin heiniä etehen,

Korillisen korttehia.

123. Veikkonsa hevosen etsijä.

Tuli veikko vierahisin,
Verkaviitta veikollani,
Verkaviitta, linttilääppä,
Saksansaappahat jalassa,
Kolmen ruplan rukkahaiset,
Sa'an maksava oronen.

Vein mä veikkoni hevosen
Tallihin tasalakehen,
Soimelle ylimmäiselle,
Kannoin kauroja etehen,
Sain suitset orihin suusta,
Suitset suojahan sijahan.

Vein mä veikon pöyän päähän,
Syötin veikon, juotin veikon,
Liioilla sianlihoilla,
Oluella ohraisella,
Vein veikon makaamahan
Sänkyhyn säterisehen.

Otin heiniä laosta
Vieä veikkoni orolle,
Jo oli ori kaonnut
Tallista tasalaesta.

Laitoin lapset etsimähän,
Lapset etsi lastuloita;
Panin piiat etsimähän,
Piiat etsi pirtapuita;
Käskin orjat etsimähän,
Orjat etsi purrenpuita.

Menin itse etsimähän
Kolmen koirani keralla,
Yksi Turkka, toinen Halli,
Kolmansi Kopoli koira.

Koirat sotki suota myöten,
Itse marsin maata myöten,
Suovieret sutena kaaloin,
Karhuna kamalat metsät;
Puutuin suurelle mäelle,
Korkealle kukkulalle,
Kuuntelime, kääntelime,
Kuulin kellon kilkahuksen

Paavalin papukeolta,
Heikin heinäpielekseltä.

Kävin kohti kelloani,
Siell' oli veikkoni hevonen,
Pistin kultasuitset suuhun,
Hopeaiset päitset päähän,
Itse nousin ratsahille,
Ajoin Kultalan kujahan.

Kullan poika porstuassa:
„Anna kättä, käy tupahan!“

Menin Kultalan tupahan,
Kullan tyttäret tuvassa,
Villavuonanen sylissä,
Keritsimet kainalossa,
Kulta itse ikkunassa,
Pöyhkeänä pöyän päässä.

Kun sitten tulin kotihin,
Kävin veikon kammarihin,
Vielä veikkoni makasi
Sängyssä säterisessä.

124. Karanneen oriin tuntu-
merkit.

Sykysyn oritta syötin,
Talven talli-konkaria,
Lestyin ohrin, pestyin kauroin,
Survotuvin suvi-rukeihin.
Vein mä juomalle orihin
Lehmitarhojen ta'aksi,
Läksi oro oikomahan,
Kauransyöjä karkomahan,
Silmän siintämättömäksi
Sakean salon sisähän.

Läksin etsohon orihin,
Kujakkisen kuuntelohon,
Oron ohjat olkapäällä,
Varsan valjahat käessä.

Kuuntelin kunervikossa,
Katselin kanervikossa,

Tuli miesi tuntematon,
Tienkäviä vastahani.

Mie tuolta kyselemähän:
„Ootko nähnyt orittani?“ —
„Mistä tunnen mie oriisi,
Mi merkki orihissasi?“

„Se merkki orosessani:
Otsassa otavan tähti,
Päässä päivän pyöryläinen,
Kaulassa heleä kello,
Lähe länkien sijassa,
Kultalampi lautasella,
Säkä taivasta tavotti,
Häntä maata halkaisevi.“

Tuntematon tienkäviä,
Noin se varsin vastaeli:
„En ole nähnyt enkä kuullut
Orittasi näillä mailla.“

Menin matka'a vähäisen,
Näin mä hiekalla hevosen,
Kellokaulan kankahalla:
„Kun lienet ison oronen
Tahi taattoni hevonen,
Hirnu korvin kuullakseni,
Kaljahtele kauransyöjä,
Oio soimelle kotihin,
Heinille heliseville,
Kauroille kahiseville!“

Läksi oro oikomahan,
Suori soimelle kotihin,
Rikkoen risuiset aiat,
Aiat ratkoi rautaisetki,
Tempoi terässeipähäiset,
Vitsat vaskiset murensi.

125. Karannut hanhi.

Läksin suolle sotkuilleni,
Tuli oja vastahani,
Ojasella mättähäinen,
Mättähäisellä kotanen.

Kolkutin koan ovea,
Rämähytin räystääpuuta,
Sai neito ava'amahan,
Rakkikoira neion kanssa;
Neion silmät kyynelissä,
Neion poskipäät vesissä.

„Tuo koira minun purevi,
Harvahammas hauka'avi!“

„Ei pure puritsa-koira,
Tule tänne turvihini,
Astu tänne varjoihini;
Syytis! pois! häpeä koira!“

Aloin neiolta kysellä:
„Mit' on silmäsi vetiset,
Mitä itket, impi rukka,
Nuori neitonen sureksit?“ —

„Itkenpä minä jotakin,
Itken nuorta velloani,
Kun nuorna sotahan sortui.
Nuorna veivät velloseni,
Veivät Wienahan sotahan,
Meren taaksi tappelohon,
En ole sitten silmin nähnyt;
Ei tule kotihin vello,
Ei se tule Tuonelasta,
Palaja Manan majoilta.“

„Ele itke, neito nuori,
Pian vellosi tulevi,
Tuopi sulle tuomisia;
Eilen alkoivat sotia,
Täänki päivän tappelevat,
Soan maahan sorrettua,
Vihollisen voitettua,
Kohta joutuvat kotihin.“

Tuli tuosta toinen päivä,
Jo tuo vellonen tulevi,
Yli metsän pää näkyvi,
Jalat alta kuumottavi;
Ruotsin ruunalla ajavi,
Ruotsin rukkasen käessä,
Venäläisen viitta päällä,
Saksan saappahat jalassa.

Toi sisolle tuomisia,
 Kullallensa kostintsoita,
 Tuopi rinnan ristilöitä
 Sekä korvan koltuskoita;
 Tuopi sormen sormuksia
 Sekä hansikka-parisen;
 Tuopi kannan kaplukoita,
 Saksan saappahat sataiset,
 Kannat alla karskajavi,
 Jalan alla jarskajavi:
 Antoi vielä viimeiseksi,
 Antoi hanhen tuomisiksi,
 Kulta'a kuvun nenässä,
 Kaikki varpahat vas'esta.

Sisko kiitti ja kumarsi;
 Itse tuossa tuumailevi:
 „Mitäpä minä veiolleni? —
 Minust' ei mitänä liene:
 Tekisinkö piikkopaian
 Tai pahaisen kostopaian,
 Sepä hieroisi hipiän,
 Kaiveleisi kainaloita;
 Jos teen paian palttinasta
 Elikk' aito aivinasta,
 Paha on paita palttinainen,
 Kehno liinan aivinainen;
 Laitan paian liessingistä
 Sekä silkkisen sepalon,
 Hyvä on paita liessinkinen,
 Silkkisen sepalon kanssa,
 Se ei kaiva kainaloita,
 Kutkuta kuvetlihoja:
 Laain kaatiot kapuiset,
 Iholiivin liessingistä,
 Hihattoman, helmattoman,
 Kaha kaulusta vaja'a.

Minne nyt saatan saamiani,
 Kunne suuret kostintsani? —
 Panen ristit rintahani,
 Koltuskaiset korvihini,
 Pistän sormukset soreat
 Soreihin sormihini,

Käteheni kintahaiset,
 Ummiskengät jalkahani,
 Vaan en tieä hanhuttani,
 Minun mielilintustani,
 Kunne panen hanhueni,
 Liitän lempilintuseni.

Jos mä panen hanhueni,
 Liitän lempilintuseni,
 Vien sen lehmilääväsehen,
 Lehmäni möläjämähän;
 Laitan lammaskarsinahan,
 Lampahani määkimähän;
 Siirrän sikopahnahasen,
 Sikani vikajamahan;
 Talun hevos-tanhuahan,
 Hevoseni hirnumahan;
 Panen kanaparvosehen,
 Kanani kajertamahan.

En tieä, mihin panisin,
 Liittäisin tuon lintuseni,
 Jospa läävän räystähälle,
 Läävän lemu lengännehe;
 Jospa saunan räystähälle,
 Saunan savu juuttanehe;
 Jospa riihen räystähälle,
 Ulkokylmä kylmänehe;
 Jospa pirtin räystähälle,
 Lämminkö läkähtänehe.

Panisin aitan orren päähän,
 Aitan orsi katkennehe;
 Panisin ohrasalvosehen,
 Ohrani oastanehe;
 Josko kaurasalvosehen,
 Kaurani karustanehe;
 Josko ruissalvosehen,
 Rukihini rutjannehe;
 Josko vehnäsalvosehen,
 Vehnäni viottanehe.

Kunne panen hanhueni,
 Liitän lempilintuseni? —
 Veisin villavakkahani,
 Villani vanuttanehe;

Sitoisin hivuksihini,
 Tukkanı tuhertanehe;
 Veisin värttinän nenähän,
 Vrttinni vnnellehe;
 Sijottaisin seiphsen,
 Ilman kokko iskenehe;
 Veisink vesikivelle,
 Meren kokko kopraisnehe.

Kunne panin hanhoseni,
 Liitin lempilintuseni? —
 Tein m tarhan tanhualle
 Pohjan puolelle tupa'a,
 Aian rauasta asetin,
 Teräksistä tein veräjän.

Tuonne panin hanhoseni,
 Liitin lempilintuseni,
 Kukon laitoin kuulemahan,
 Mustan koiran muistamahan,
 Harakan havaitsemahan,
 Pienen linnun piukkomahan,
 Itse läksin jauhamahan;
 Menin mie kivitupahan,
 Jauhoin tynnrin rukiita,
 Vakan vehniä vetelin.

Tuli ilta enntellen,
 Lähestyi asetus-aika,
 Liittäisin lepmhn;
 Nousin aamulla varahin,
 Pesin silmäni, käteni,
 Palvelin Jumalatani,
 Menin, katsoin hanhoani,
 Vielä hanhoni makasi.

Menin taasen jauhamahan,
 Jauhoin vakan, jauhoin toisen,
 Jauhoin vielä kolmannenki;
 Läksin vettä rantaselta,
 Kultavarrella kupilla,
 Jo oli täällä hanhoseni;
 Hanho istuvi havulla,
 Jalkojansa nostelevi,
 Sormiluitansa lukevi,
 Varpahiansa varuvi.

Otin hanhoni olalle,
 Kannoin karsinaisehensa,
 Kannoin kauroja etehen
 Tammisella talrikilla,
 Heitin yöksi hautomahan;
 Aamulla herttyni
 Kävin tuota katsomahan,
 Pois oli hanhoni paennut,
 Mennyt mielilintuseni,
 Lempilintuni karannut,
 Ilman kukon kuulematta,
 Mustan koiran muistamatta,
 Harakan havaitsematta,
 Pienen linnun piukkomatta.

Läksin tuota etsimähän,
 Kaonnutta katsomahan;
 Menin matka'a vähäisen,
 Tein tietä virstan verran,
 Neito vastahan tulevi,
 Luuaksia kainalossa.

Kysyttelin neitoselta,
 Kysyttelin, lausuttelin:
 „Näitkö, neito, hanhostani,
 Minun mielilintustani?“

Neito vasten vastaeli:
 „En oo nähnyt enkä kuullut.“

Menin matka'a vähäisen,
 Tein tietä pikkaraisen,
 Metsästä halonvetj
 Tiellä vastahan tulevi:

„Oi veikko, halonvetj,
 Ootko nähnyt hanhostani,
 Kunne on hanhoni paennut,
 Mennyt mielilintuseni?“

Noin se vastaten sanovi:
 „En ole nähnyt hanhostasi,
 Sinun mielilintuasi,
 En ole nähnyt enkä kuullut.“

Menin matka'a vähäisen,
 Tein tietä pikkaraisen,
 Sotkeja joella sotki:
 „Sotkeja, sisarueni,

Näitkö minun hanhostani,
Minun mielilintustani?“ —

„Mistä tunnen hanhosesi,
Sinun mielilintusesi?“ —

„Tuosta tunnet hanhoseni,
Minun mielilintuseni:

Siivessä sininen sulka,
Kaulassa kumia kello,
Otsassa otavan tähti,
Päässä päivän pyörtäjäinen,
Kupu kullan kirjavainen,
Vaskivarpahat jalassa.“

Noin se sotkeja sanovi:

„Näin mä hanhon haihattavan,
Sivutseni siipottavan;
Tästä lensi liehotteli,
Yksi siipi vettä viilsi,
Toinen taivasta tapasi.“

Läksin eelle astumahan,

Astuin syötyjä ahoja,

Kalutuita kankahia,

Löysin paimenen palolta:

„Oi paimen, hyväinen paimen,
Ootko nähnyt hanhostani,
Tästä lentävän lähetse,
Sivutsesi siipottavan?“

Paimen vasten vastaeli:

„Näin mä hanhon haahottavan,
Siipottelevan sivutse,
Tuonne lensi liehotteli,
Lensi Tuonelan tuville,
Kaatui Tuonen kattilahan,
Sieltä löyät lintusesi,
Liha syöty, luut jätetty,
Veri pellolle ve'etty,
Kesi tehty kengäksiksi.“

Tuot' en uskonut toeksi,
Paimenen pakisemista;
Läksin eelle astumahan,
Etsin soilta, etsin mailta,
Kaonnutta hanhostani,
Näin mä kyntäjän aholla.

Kysyttelin kyntäjältä,
Anoin auran kantajalta:

„Kyntömiesi, veikkoseni,
Ootko nähnyt hanhostani,
Kaonnutta hanhostani,
Minun mielilintustani?“

Noin se kyntäjä sanovi,
Itse vasten vastaeli:

„Mistä tunnen hanhosesi,
Mikä merkki hanhossasi?“

„Se on merkki hanhossani,
Merkki mielilinnussani:

Otsass' on otavan tähti,
Päässä päivän pyöryläinen,
Kupu kullan kirjavainen,
Varpahat valovas'esta,
Siivet välkkyvät sinelle,
Punaiselle pursto hohti.“

Noin se kyntäjä sanovi,
Itse vasten vastaeli:

„Oon mä nähnyt hanhosesi,
Tuonne lensi päin merelle:
Yksi siipi maata kertti,
Toinen taivoja tavotti,
Pää piteli pilvilöitä,
Nokka luotoja lotasi.“

Menin, etsin hanhuttani,
Etsin soilta, etsin mailta,
Tulin uutehen kylähän,
Menin uutehen talohon,
Hanhi kiehui kattilassa,
Konsa häntä häilähteli,
Konsa kääntyvi kypälä,
Konsa turpa tursahtavi;
Se ei ollut hanhoseni,
Se oli talon syöttöhanhi.

Kuuluvi kumu kujalta,
Jymy tarhalta jytäsi;
Sanovi talon isäntä:
„Käy, kasakka, katsomahan,
Mitä se jymy jytisi,
Kuta se kumu kutisi,

Orihitko ottelevat
Suuren tallini takana,
Vai härät kisaelevat,
Uuen läävän lattialla.“

Ei härät kisailekana
Eikä ottele orihit,
Kati kangasta kutovi,
Impi pirta'a piteli,
Äärellä punaisen pilven,
Taivon kaaren kannikalla;
Siell' oli hanhut käämimässä,
Ka'in kankahan kuetta.

Sinne jäi mun hanhueni,
Meni mielilintuseni,
Äärelle punaisen pilven,
Taivon kaaren kannikalle.

126. Tyttö hevosia juottamassa.

Minä tyttö pikkurainen,
Keskenkasvuinen katala,
Olin orja vellolleni,
Aputyttö ainolleni,
Eitsen käyjä äitilleni,
Karjasti kalervolleni;
Yöt suitsia sitelin,
Päivät katsoin kammitsoja.

Syöttelin ison oritta,
Katsoin vellon konkaria,
Heinät syötin helmastani,
Kaurat kahmaloisistani,
Ilman ison tietämättä,
Äitini älyämättä,
Ilman vellon verkkamatta,
Muun perehen muistamatta.

Tallit tanssi, läävät läikkyi,
Hopeaiset sillat horjui,
Laki kultainen kumisi,
Kaikki kartano kajasi,

Tanssiess' ison orihin,
Karatessa vellon kaaran.
Menin noita juottamahan
Kaivolta kylän perällä,
Kaikk' oli kaivot kuivanehet,
Ojan pohjat onttunehet.
Jou'uin noiden juottajaksi
Alta linnan lähtehestä,
Läpi kuuen uuen linnan,
Läpi kaavenin kaheksan,
Siellä juotin vellon ruunan
Ja juotin ison orihin.

Hevosia juottaissani
Tuli kaksi kaupan miestä
Sille paikalle samalle,
Toinen noista noin sanovi:
„Myy tämä oro minulle,
Tämä kaara kauppaale!“

Minä piika pikkurainen,
Lyhytliitsa linnukkainen,
Siinä vasten vastaelin:
„Min' en oo orihin myyjä
Enkä kaaran kaupittaja,
Isoni on orihin myyjä,
Vello kaaran kaupittaja,
Vello on rahan lukeja.“

Kun tulin kotihin tuolta,
Isoni torui tuvassa,
Vello vertoi kartanolla,
Sanoivat mun olleheni,
Viikon viivytelleheni,
Linnan poikien parissa.

127. Merestä löydetty miekka.

Emo synnytti minua,
Mie syäntä synnyttelin,
Emo kasvatti minua,
Mie vaan mieltä karkeloitsin,
Emo hellotti minua,
Mie vaan hiusta hellottelin.

Imetti emo minua,
Imetti, silotti päätä,
Kasvoi mulle hienot hiukset,
Valkeat, valaistut hiukset,
Liinatukka liian pitkä,
Liian paksu ja sakea:
Ei sovi suan sukia,
Sianharjan harjaella.

Meni velloni Wirohon
Viemähän verorahoja,
Maksamahan maarahoja,
Päärahoja päästämähän;
Sieltä toi suan sukevan
Sekä lauan laaullisen,
Hohtavan hopealauan,
Kimmin kammin kirjotellun.

Minä tyttö pikkarainen,
Matalainen marjukkainen,
Menin rannoille merelle,
Nousin suurelle kivelles,
Päästin kassan kaunokkaisen,
Hajotin haluiset hiukset
Haluisille hartioille,
Laain lauan polvilleni,
Aloin päätäni sukia,
Hiuksiani harjaella.

Su'in sulkkutukkiani,
Harjasin hapeniani,
Suljahti suka merehen,
Päätyi lauta lainehesen.

Minä piika pikkarainen,
Matalainen marjukkainen,
Kallistaisin katsomahan,
Ojennaisin ottamahan,
Suljahin suan jälestä,
Menin syltäni syvähän,
Vyöstäni veen sisähän,
Lantehista lainehesen.

Haparoin mä harja'ani
Meren hiekkahernehistä,
Puuttui miekka polleheni,
Miekan helta helmoihini,

Miekka kirkas, kiiltäväinen,
Kultavästi miekan päässä.

Mie miekan merestä nostin,
Ylös tempasin terästä,
Otin miekan, toin kotihin,
Kummiksi kotiväelle:
„Tuoss' on miekka vellolleni,
Kultavästi kullalleni,
Vellon reielle pätevä,
Vellon vyölle kelpa'ava.“

Kaikki tuota katselevat,
Ihmiset imehtelevät,
Alkoivat akat sanoa,
Miehet miettiä keralla:
„Liekö tuo Turusta tuotu
Tahi saatu Saksanmaalta.“

Minä vasten vastaelin,
Varsin vastaten sanelin:
„Ei sit' oo Turusta tuotu
Eikä saatu Saksanmaalta,
Mie miekan merestä löysin,
Heleistä hiekkasista,
Sieltä puuttui polleheni,
Helähteli helmoilleni,
Mie uin maalle miekan kanssa,
Ratustelin rantaselle.“

Saivat naiset nauramista,
Ihmiset iva'amista;
Tytöt tyhjäksi sanoivat:
„Se ei oo merinen miekka,
Se ompe soasta saatu,
Talutettu tappelusta.“

Mie vein miekan moisiohon,
Saksan suurehen salihin,
Isännän ilotupahan,
Koreahan kornitsahan,
Isännälle itsellensä,
Emännän hyvän etehen.

Mit' oil miestä moisiossa,
Kaikki tuota katselevat,
Isännät imehtelevät,
Emännät ajattelevat:

„Mistä on tuo miekka tullut,
Kultavästi tänne vierrryt,
Liekö tullut Turkinmaalta,
Vai vierrryt Wenäjänmaalta.“

Sanoi yksi suuri saksa:
„On tuo miekka miestä syönyt,
Teräs miestä tempaellut,
Rauta raivonut urosta,
Sotamiehen sormiluita,
Kalamiehen kaulaluita!“

Minä vasten vastaelin:
„Ei se miekka miestä syönyt,
Miestä syönyt, verta juonut,
Teräs miestä tempaellut,
Rauta raivonut urosta;
Tuo miekka merestä nousi,
Tuli tuppensa sisässä,
Naukui nahkanauhasessa,
Puuttui minun polleheni,
Helähteli helmoihini;
Väännin västistä ylähä,
Aloin veestä vieritellä,
Uin maalle ase käessä,
Miekan rannalle ratustin.“

Oisi herrat ostanehet,
Pannehet rahoja paljon,
Mie en myönyt miekkoani,
Toin vaan miekkani kotihin,
Annoin miekan vellolleni,
Kultavästin kullalleni,
Velloni sotia käyä,
Tappeluita tallustella,
Ett'ei pää pahoin menisi,
Kaulanvarsi katkeaisi,
Hivus hieno lankeaisi,
Tukka turhaan tulisi.

128. Viisaampansa vieressä yön maannut.

Isä neuvoi poika'ansa,
Vanhin lastansa varotti:

„Poikueni, nuorempani,
Lapseni, vakavampani,
Kun lähet kosiotielle,
Emäntätä etsimähän,
Nouse aamulla varahin,
Aivan aika huomenessa,
Käy sitten kyliä myöten,
Katsele talo talolta;
Kust' on savu ensimmäinen,
Siitä tuo miniä mulle!“

Otti poikanen opiksi,
Isän neuvon neuvoksensa,
Nousi aivan aikaisehen,
Aivan aika huomenessa,
Kulkevi kyliä myöten,
Tarkasti talo talolta,
Savu niemeltä näkyvi,
Tuli niemen tutkamesta.

Kulki matka'a vähäisen,
Tuli tuonne niemen päähän,
Ilman koiran kuulematta,
Harakan hatsattamatta.
Niin tupahan tultuansa
Itse tuossa arvelevi:

„Oisiko talossa tässä
Tämän pojan puolisoa?“

Päättyi neiti leipomassa,
Tyttönen taputtamassa,
Sai tuosta sanelemahan:
„Ele konsana, Jumala,
Luo kotia koiratonta,
Kasitonta karsina'a,
Piha'a harakatonta,
Lapsitonta ikkuna'a;
Mi lienetki miehiäsi,
Ku kylän käviöitäsi,
Tavaton tupahan tullut,
Neion etsohon nenätön!“

Poika alkavi kysellä,
„Missä muu pere talosta;
Minne on mennyt taattosesi,
Missä maammosi oleva?“

Tyttö saattavi sanoa,
Neiti varsin vastaella:
„Taatto on tanhuan takana
Eestakaisin astumassa,
Maammoseni paimentavi
Mennehen kesän kisoja,
Veljeni vesivarassa
Äijän saamassa vähällä.“

Palasi kotihin poika:
„Jo mie kävin, taattoseni,
Kävelin kyliä myöten,
Katselin talo talolta
Varahaisinta savua;
Näin mä savun niemen päässä,
Tulen niemen tutkamessa,
Menin mie siihen talohon,
Eikä mua koirat kuultu,
Eikä haukkujat havaittu.

Oli tyttö leipomassa;
Kun sitten kysyin tytöltä,
Missä muu väki talosta,
Noin tuo varsin vastaeli:
Sanoi taattonsa olevan
Eestakaisin astumassa,
Maammosensa paimenessa
Toiskesäisiä kisoja,
Veljensä ve'en varassa
Äijän tuomassa vähällä.

Vielä muuta mieletöntä
Noin hän saatteli sanoiksi:
„Ellös konsana, Jumala,
Luo kotia koiratonta,
Piha'a harakatonta,
Lapsitonta ikkuna'a;
Mi lienetki miehiäsi,
Ku kylän käveliöitä,
Tavatta tulit tupahan,
Neion etsohon nenättä.“
Niinp' on, niin sanoi mokomin,
Niin se haastoi huima tyttö.“

Iso arvasi asian,
Tuon iso sanoiksi virkki:

„Tyttö ei huima ollutkana,
Itse sinulla, poikaseni,
Ei ollut paljon mieltä päässä,
Kun et tyttöä älynnyt.

Sanoi sinun tulleheksi
Tavattomasti talohon,
Kun ei koira haukkununna,
Harakka hatsahtanutna,
Lapsi ei eellä ilmaisenunna,
Kasi pesnyt karvojansa.

Kun oisit sitten sintsisäki
Eellä niistänyt nenäsi,
Niin et oisi nenättömänä
Tunkeutununna tupahan;
Oisi tyttö ennättänyt
Pukuansa korjaella,
Ei oisi löytty leipomassa
Paljahilla paioillansa.
Kun sitten sanoi olevan
Taattonsa talon takana
Eestakaisin astumassa,
Taatto oli silloin kyntämässä;
Lapsisaunassa samoiten
Silloin maammonsa makasi,
Kun sanoi sen paimentavan
Kesän mennehen kisoja.
Sanoi vielä veljensäki
Olevan ve'en varassa,
Äijän saamassa vähällä,
Veli kun oli onkimassa.

Näin jo tuon kysymättäki,
Siitä saat sä, poikaseni,
Saat siitä valitun vaimon
Sekä mielevän miniän,
Käy vaan talohon takaisin,
Tuo sieltä miniä meille!“

Poika neuvon neuvoksensa,
Opin otti onkehensa,
Meni toiste, toi miniän,
Sai tarkan taloisen vaimon.

Illalla asettuessa
Yöksi yksille olille,

Virkkoi nainut naisellensa,
 Kuiskutteli kullallensa:
 „Mi lie tullut taatolleni,
 Päähän pistänyt isolle,
 Kahen tietä käyessämme,
 Palatessamme palolta,
 Oli kuin mennyt mieleltänsä,
 Äsken temmattu älyltä.

Noin sanoi iso minulle,
 Noin lateli laittomia:
 „Jo oisit jaloki poika,
 Kun mulle jalan hakisit;
 Jo oisit jaloki poika,
 Kun tekisit tien lyhemmän;
 Jo oisit jaloki poika,
 Kun käteni katkoaisit;
 Jo oisit jaloki poika,
 Kun panisit pääni poikki.“

Nainen arvasi asian,
 Kysyi kohta kullaltansa:
 „Tokko teit, mitä aneli,
 Mitä taatto toivotteli?“ —

„Kuin nyt kummia kyselet!
 Kuinka taisin kumminkana
 Saa'a jalka'a isolle,
 Lyhemmäksi tietä tehä;
 Taisinko katkaista kätensä,
 Eli panna päänsä poikki!“ —

„Oisit tainnut, oisit tehnyt,
 Vaan et oikein älynnyt:
 Sauva on jalka'a jalompi,
 Tarinoien tie lyhempi,
 Kinnas jatkona käessä,
 Korkona kypäri päässä;
 Sauvan voimaton pitävi,
 Tarinoivat tien käviät,
 Kinnas vaikea varilla,
 Läyli lakki lämpimällä.

Leikka'a ukolle sauva,
 Sillä saat jalan hänelle;
 Tarinoitse tietä käyen,
 Sillä teet tien lyhemmän;

Ota kintahat käestä,
 Sillä katkaiset kätensä;
 Kysy päästänsä kypäri,
 Sillä saat sie päänsä poikki!“

Jopa päivällä jälestä
 Taasen työstä tullessansa,
 Palolta palatessansa,
 Kahen tietä käyessänsä,
 Poika paljonki pakisi,
 Leikkasi lehosta sauvan,
 Otti kintahat ukolta,
 Päästä lakkia kyseli.

Se kaikki hyvä ukosta;
 Itse lausui lapsellensa,
 Pojallensa noin puheli:
 „Näen jo kyselemättä,
 Jo on yön yhen levännyt
 Viisahampi vieressäsi.“

129. Anno neito ja lintunen lehossa.

Anno tyttö, aino tyttö,
 Anno ainoa emolla,
 Piirakkaisilla pieltä,
 Kalatsuilla kasvateltu,
 Meni luutahan lehosta,
 Vastaksehen varvikosta.

Taittoi luuan, taittoi toisen,
 Kolmatta korotteleikse,
 Lintunen lehosta lauloi,
 Pieni lintu pensahasta:
 „Anno tyttö, aino tyttö,
 Anno neito ainokainen,
 Ele taita lehtoani,
 Vastaksiani varasta,
 Ruhjo vaskivarpojani,
 Pilaile pehikkojani,
 Missä mie yöllä maka'an
 Ja laulan kesoisen päivän,
 Helähtän hein'ajalla
 Sekä paukun pakkasella,

Vingutan vilulla säällä,
Kajahutan kastehella;
Vilu vie Wirohon äänen,
Kaste Saksahan sanani.“

„Ken sua Wirossa kuuli,
Saksanmaalla malttelevi?“

„On mulla Wirossa vello
Sekä sisko Saksanmaalla,
Virsiäni kuulemassa,
Sanoja tähystämässä.“

„Jumalainen hoitakohon
Siskojasi, vellojasi!
Minun on vello tuonnempana,
Sisareni sillä maalla,
Miss' ei laula meiän linnut,
Ei kalju meiän kajavat:
Turkinmaan rajoilla vello,
Sisko Tuonelan tuvilla.“

130. Auringon kanssa kil- paileva tyttö.

Kirsti neito kiitettävä,
Yli maien mainittava,
Kilpaeli kuun keralla,
Löi on päivälle vetoa,
Antoi kättä auringolle,
Antoi auringon pojalle,
Kumpi ehti ennen nousta,
Neitonenko, päivynenkö.

Neiti ehti ennen nousta,
Ennen nousta ja havata,
Ehti ennen päivyttänsä,
Ennen kuutamoistansaki.

Pesi sirkut silmäsensä,
Karsi kaunoiset kätensä,
Avasi arinan lauan,
Liesilauan liekahutti,
Otti kuivehet kiveltä
Vakkasehen vaskisehen,
Vei vakan kivikotahan,
Saattoi huhmarhuonehesen.

Jauhoi kontin kuivehia,
Vakan vehniä veteli,
Kapan suorsi suurimoja,
Meni, katsoi päivyttänsä,
Viel' ei päivä päätä nosta,
Kuu ei kulmia ylennä.

Tuli neitonen tupahan,
Toi hän viiet vietrot vettä,
Kuu et uhluet kulutti,
Pesi pirtin puhtahaksi,
Pesi piimohuonehuen
Ja lakaisi lattiaiset.

Vei rikat yli veräjän,
Yli laipion las'etti;
Meni, katsoi päivyttänsä,
Tähysteli kuutamoista,
Päivyt vieläki viruvi,
Kuutamoinen kuhnusteli,
Aurinko lepäsi vielä,
Sääret sängystä näkyivät,
Jalat viljoin vuotehesta,
Varpahaiset vaipan alta.

Tuli neitonen takaisin,
Keritsi sinervän uutin,
Talvilampahan takelsi,
Keträsi sinervon villat,
Viskoi langat viipsin päälle
Sekä orrelle ojensi,
Meni, katsoi päivyttänsä,
Tähysteli kuutamoista,
Vasta päivä päätä nosti,
Kuu kohotti kulmiansa.

131. Hyötynyt palvelustyttö.

Kun olin omilla mailla,
Kasvelin kotirikoilla,
Oman taaton tanhuilla,
Moni moitti muotoani
Sekä sihti silmiäni,
Moni varttani valitti.

Menin marja muille maille,
 Vierin toisille vesille,
 Olin orjana Wirossa,
 Kävin toisen käskyläisnä,
 Sain mä vaukkanen rahoja,
 Palttinoita palkastani,
 Vaivoistani vaskiloita,
 Hopehia huolistani.

Ostin ylpeät yliset,
 Aivan ankarat alaiset,
 Hihat potrat poimuniekat
 Sekä viinin verkaliivin.
 Menin herran heinämaalle,
 Herra katsoi ikkunasta,
 Kysyi kymmen-niekaltansa:
 „Kenen tuo korea tyttö,
 Kenen hertta helmikaula,
 Tuo sorea solkirinta?“

Tulin mie kotihin tuolta,
 Astuin pellon aian viertä,
 Kylän kyntäjät kysyivät,
 Astuvoijat arvelivat:
 „Kenen tuo korea neito,
 Kenen morsian mokoma?“

Hajotin haluiset hiukset
 Haluisille hartioille,
 Kävin kummana kujassa,
 Kaikki kaatui katsomahan,
 Kyselivät toisiltansa:
 „Kenen kumma tuo kujalla,
 Hajalla haluiset hiukset,
 Haluisilla hartioilla?“

Pojat pohvatat kysyivät:
 „Mistä tuo mokoma tyttö,
 Onko tuo Turusta tullut
 Vaiko saanut Saaren maalta,
 Turun tyttö, Saaren neito,
 Saaren hieno helmikaula?“

Minä naasti naurahtelin:
 „Ettekö minua tunne? —
 Mie olen yheltä puolta,
 Oman kylän kyyhkysiä.“

Alkoi pojat laaitella,
 Morsiameksi kysellä,
 Mie vaan vasten vastaelin:
 „Milliset teiän talonne,
 Onko paljon ruista pantu
 Ja soreat sotkurannat,
 Miss' ei kastu kautokenkä,
 Ei liastu liinasukka?“

132. Koulusta paennut poika.

Läksin kouluhun kotoa,
 Oppihin omilta mailta,
 Ensin aapista alotin,
 Luin kaiken katkismuksen
 Ja sanelin salmikirjan,
 Lauloin pienet piplikirjat.
 Lukkari kovin luetti,
 Kirkkoherra kiinteästi,
 Pahasti papit pitivät,
 Kirkkoherrat kiusasivat.

Miks' mua pahoin pitivät? —
 Sillä he pahoin pitivät:
 Silmät ei kiilu kirjan päälle,
 Ei pala paperin päälle,
 Ne vaan kiilui Kirstin päälle,
 Paloi papin piian päälle,
 Tuosta lukkari toruvi,
 Pappi paljon pauhaeli.

Kova oil koulu käyäkseeni,
 Kirja kiinteä lukea,
 Vaikea kesän varilla,
 Paha talvipakkasella;
 Läksin koulusta kotihin,
 Pakenin papin talosta.

Outo oil opissa olla,
 Raskas raamattu lukea,
 Raskas ranta juostessani,
 Hiekka helskytellessäni,
 Iskin jalkani kivehen,
 Varpahani vaaherpuuhun,

Otsani omenuspuuhun,
Päähkinpuuhun päähyeni.

Kävin tielle istumahan,
Istumahan, itkemähän,
Jalka'ani jaalimahan,
Otsa'ani ohkamahan.

Tuli mua kulta kutsumahan,
Oma armo ottamahan,
Mennyt en kultan kutsumalla,
Oman armon ottamalla:

„Tulkohon oma emoni
Tahi vietro velloseni
Omalla orosellansa,
Valiolla varsallansa!“

Niin mun vietro velloseni,
Pani paatin valjahisin,
Tuli minua ottamahan,
Toi olutta tuoppisella,
Katajaisella kapalla.
Vei mun kanssansa kotihin,
Kaatui kansa katsomahan:
„Mist' on tuotu tuo mokoma,
Sorkista soti-orosen,
Kavioista vainovarsan?“

Tultua kotituville,
Opista omille maille,
Viskoin kirjan kiukahalle,
Raamatun rahin nenähän,
Kissan kirjasta lukea,
Kasinpojan katsastella.

133. Nuoren miehen rahan- pano.

Läksin miehistä merille,
Veljistä vesien päälle,
Sousin, jousin miehen verran,
Sain rahoja ennen muita.

Kun tulin kotihin tuolta,
Olkenin omille maille,
Kysyin mie kotiväeltä,

„Mihin mie panen rahani,
Kuhun kultani kulutan;
Ostanko pyhäisen pyssyn?“

Kielsi isoni, kielsi emoni,
Kielsi vellot keskimäiset,
Kielsi nuoremmat sisaret:

„Ele osta, veljyeni,
Pyssy pilloja tekevi,
Tuhat miestä turmelevi.“

Sousin, jousin miehen verran,
Sain rahoja ennen muita;
Kysyin mie kotiväeltä,
„Mihinkä panen rahani,
Kuhun kultani kulutan;
Vai ostan pyhäisen miekan?“

Kielsi isoni, kielsi emoni,
Kielsi vellot keskimäiset,
Kielsi nuoremmat sisaret:

„Ele osta, veljyeni,
Miekka pilloja tekevi,
Sata miestä saattelevi.“

Sousin, jousin miehen verran,
Sain rahoja ennen muita;
Kysyin mie kotiväeltä,
„Mihinkä panen rahani,
Kuhun kultani kulutan;
Vai ostan pyhäisen vaimon?“

Käski isoni, käski emoni,
Käski vellot keskimäiset,
Käski nuoremmat sisaret:

„Osta, osta, veljyeni,
Vaimo poikia tekevi,
Laivan lapsia latovi,
Ruotsin rohkean sotahan,
Turkin tuiman tappeluihin.“

134. Oluesta juopunut Tuu- rikki.

Ainoa on akalla poika,
Tuurikiksi tunnetahan,

Meni metsähän kesällä,
Läksi soita sotkemahan,
Pitkin soita pilppumahan;
Pilppui soita, pilppui maita,
Pilppui pitkiä vesiä,
Asteli ahoja myöten.

Suot oli olutta täynnä,
Suot olutta, metsät mettä,
Ahot täynnä astioita,
Kannon juuret kannuloita;
Tuop' on tuhma Tuurikkinen
Otti tuopin, joi olutta,
Otti tuopin, otti toisen,
Kohta kolmannen sivalsi.
Joi tuo tuvassa minkä jaksoi,
Joi itsensä juovuksiin,
Rupesi nukuttamahan,
Alkoi pääätä painatella.

Nukkui nurmelle hyvälle,
Kaatui maalle kaltaiselle,
Alle kuusen kukkalatvan,
Alle penseän petäjän;
Tuli emo, ylös ajeli:
„Nouse poies, poikueni,
Vesi verkkosi vetävi,
Kajava kalasi syöpi!“

135. Tulvan viemät heinät.

Mull' on koikkujat kotona,
Majallani mainitsejat;
Kotihin mua koikkutihin,
Majalleni mainittihin.

Ken mua kotihin koikkui,
Kenpä mainitsi majoille? —
Taattoni kotihin koikkui,
Maammo mainitsi majoille.
Noin sanoi minun emoni,
Vaikerteli vaalijani:
„Missä vierrevi vereni,
Liikkunevi mun lihani,

Missä kulta poikueni,
Kussa kaunis kantamani;
Jo ois nurmi niitettävä,
Heinä maahan heitettävä,
Kohta on ruis rutistumassa,
Kaura maahan katkemassa.“

Noin kuulin emon sanovan,
Vaimon vanhan vaikertavan,
Seistessäni seinän alla,
Ollessa oven takana.

Läksin siitä seppölähän,
Luoksi taitavan takojan,
Teräksiä teettämähän,
Rautoja rakentamahan,
Niitin nurmen mennessäni,
Toisen löin mä tullessani;
Tuli niitty niitetyksi,
Heinä maahan heitetyksi.

Pilvi pikkuinen näkyvi,
Taivaskaari kuumottavi,
Pilvessä vesipisara,
Pisarassa laaja lampi.
Toi Jumala pohjatuulen
Ja saattoi satamapäivän;
Vesi vierähti yltä nurmen,
Vei mun heinäni jokehen.
Joki juoksi Jollamohon,
Jollamosta Kiusalohon,
Kiusalosta Puntuksehen,
Wiron puolelle Puntuksesta.

Wiron miehet miekkoinehen,
Naiset nahkapauloinehen,
Veivät heinäni joesta;
Jäi yksi jällelle muista,
Vuohen voita pieksämähän;
Ei tuo vuohen voita saanut,
Iski kurnunsa kivehen,
Kapustansa kalliohon.

Minä itkien kotihin;
Ennätti emo kysyä:
„Mitä itket, poikueni?“ —
„Jo on itkut itkettävät:

On jo mennyt heinävuosi,
 Heinävuosi, leipävuosi —
 Olin niityn niitännässä,
 Niitin niityn, niitin toisen;
 Toi Jumala suuren tuulen,
 Aivan ankaran satehen,
 Vesi vierähti yltä nurmen,
 Vei mun heinäni jokehen,
 Vieritti Wiron perille;
 Wiron miehet viekkahasti,
 Sekä miehet jotta naiset,
 Veivät heinäni joesta.“

Emo kielsi itkemästä:
 „Ele itke poikueni!
 Eletähän vuosi yksi
 Ehkä ilman leivättäki;
 Tuo Jumala toisen vuo'en,
 Antavi ajan paremman,
 Nurmet nuoret kasvamahan,
 Niin elämme entiseksi.“

Toi Jumala toisen vuo'en,
 Heinävuo'en, leipävuo'en,
 Taas elimme entiseksi,
 Kuin ennen isot elivät,
 Maammot maata tallasivat,
 Lapset lauloivat pihalla.

136. Hiihtävä surma.

Surma hiihti suota myöten,
 Tauti talvitietä myöten,
 Pellolle kylän perähän,
 Talon aittojen taaksi.

Tuossa surma tuumaeli,
 Arvaeli aika tauti,
 Mäen alla männikössä,
 Talon aittojen takana:
 „Kenenkä tapen talosta —
 Tapanko ukon talosta?

Jos tapen ukon talosta,
 Taitavi kalat kaota,

Lohimurkinat mureta,
 Nuotat tulla tukkoloihin,
 Venehet vesi-ajolle,
 Jää'ä auki aitan ukset,
 Veräjäiset vieremähän;
 Tapa en ukkoa talosta.“

Surma hiihti suota myöten,
 Tauti talvitietä myöten;
 Noin puhuvi suuri surma,
 Aika tauti arvelevi,
 Mäen alla männikössä,
 Talon aittojen takana:
 „Kenenkä tapen talosta —
 Tapanko akan talosta?

Jos tapen akan talosta,
 Uni uunilta katovi,
 Penkiltä perä leveä,
 Taruja talon tuvasta,
 Kalkuttaja karsinasta;
 Tapa en akka'a talosta.“

Surma hiihti suota myöten,
 Tauti talvitietä myöten;
 Noin puhuvi suuri surma,
 Aika tauti arvelevi,
 Mäen alla männikössä,
 Talon aittojen takana:
 „Kenenkä tapen talosta —
 Tapanko talon isännän?

Jos tapen talon isännän,
 Taitavi talo hävitä,
 Pian mennä pieni maani,
 Missä vierahat viruisi,
 Majailisi matkamiehet,
 Jää'ä heinittä hevoset,
 Sekä otra seisomahan;
 En tapa isäntä-miestä.“

Surma hiihti suota myöten,
 Tauti talvitietä myöten;
 Noin puhuvi suuri surma,
 Aika tauti arvelevi,
 Mäen alla männikössä,
 Talon aittojen takana:

„Kenenkä tapan talosta —
Tapanko talon emännän?

Jos tapan talon emännän,
Jääpi leivät leipomatta,
Taikinat alustamatta,
Lehmät jäävät lypsämättä,
Läävän ukset längällensä
Ja vasikat valloillensa,
Kapenevi karjalauma,
Leviävi lehmäläävä,
Lyhenevi maitolykky,
Maitomaljaset mahivi,
Maitokupit kuivettuvi,
Ravistuvi voi-rasiat,
Piimä-amme pienenevi;
Tapa en vaimoa talosta.“

Surma hiihti suota myöten,
Tauti talvitietä myöten;
Noin puhuvi suuri surma,
Aika tauti arvelevi,
Mäen alla männikössä,
Talon aittojen takana:
„Kenenkä tapan talosta —
Tapanko pojan talosta?

Jos tapan poian talosta,
Jääpi immet itkemähän,
Tytöt mielille pahoille,
Kaskikirvehet katovat,
Halmemaat on harvenevat,
Atra vaipuvi vaolle,
Kyykistyyvi kynnökselle,
Astuvat aho'on jäävät,
Jyvälaarit laukeavat;
Tapa en poika'a talosta.“

Surma hiihti suota myöten,
Tauti talvitietä myöten;
Noin puhuvi suuri surma,
Aika tauti arvelevi,
Mäen alla männikössä,
Talon aittojen takana:
„Kenenkä tapan talosta —
Tapanko tytön talosta?

Jos tapan tytön talosta,
Saapi sulhoset surulle,
Poikaset pahoille mielin,
Häviävi hääveroni,
Vähenevi kihlavärkit,
Ei kolka kosian kengät,
Ei välkä vävyn kypäri,
Sirppi jääpi seisomahan,
Sukkula sureksimahan;
Tapa en tyttöä talosta.“

Surma hiihti suota myöten,
Tauti talvitietä myöten;
Noin puhuvi suuri surma,
Aika tauti arvelevi,
Mäen alla männikössä,
Talon aittojen takana:
„Kenenkä tapan talosta —
Tapanko talosta minjän?

Jos tapan talosta minjän,
Ei tuosta talo häviä;
Ostolla orosen saapi,
Uuen naisen naimisella.
Nainen uusi naitanehe,
Emäntä etsittänehe,
Eloa emännän kanssa,
Polvet poika'a piellä,
Käet lasta käännätellä,
Niinkuin ennenkin emolla.“

Jo tappoi talosta minjän,
Pojan naisen pois panetti;
Mies se naipi uuen naisen,
Etsivi emännän toisen.
Sai hän naisen naimisella,
Etsimällänsä emännän,
Saanut ei lapselle emoa,
Huonoiselle hoitajata,
Nännin suuhun survojata,
Rinnan suuhun rientäjätä;
Lapset jäivät itkemähän,
Pienoiset pisartamahan.

137. Ristitty metsä.

Miks' ei laula meiän linnut,
Ei kuku meiän kähköset,
Käet ei kuku kuusikossa,
Pienet lintuset pesissä? —

Sill' ei laula meiän linnut,
Ei kuku meiän kähköset,
Marin tyttäret makasi,
Lesken tyttäret lepäsi,
Sinisen salon sisässä,
Alla kuusen, koivikossa.
Siitä sai salo surulle,
Meiän metsä miel'aloille,
Jo alkoi salo hävitä,
Meiän metsä kuivaella,

Lehti puusta, ruoho maasta,
Kukat kultaiset ahoilta,
Linnut laata laulamasta,
Käet hietoin kukkumasta.

Tuli pappi tuonnempata.
Lukuherra loitompata,
Ristimähän metsiämme;
Tuop' on risti meiän metsät,
Sekä risti jotta kasti
Yheksän pojan nimellä,
Yhen tyttären nimellä.

Siit' alkoi salot yletä,
Metsä mielin kasvaella,
Käet kiistoin kukkumahan,
Linnut laauin laulamahan,
Pesimähän pienet linnut.

Oudonpuolisia sanoja selityksineen.

THE HISTORY OF

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FIRST
SETTLEMENT OF
THE CITY
TO THE PRESENT
TIME
BY
JOHN STOW
ESQ.
OF THE CITY OF LONDON
CITY CLERK
AND
OF THE CHURCH OF ST. MARTIN
VINTAGE

Printed by I. W. for J. Stow, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the City of London.

Tätä sanaluetteloa tehdessä on ollut tarkoituksena tehdä Kantelettaren runojen lukeminen helpoksi jokaiselle Suomalaiselle, semmoisellekin, joka ei ole korkeampaa koulua käynyt ja siis pää-asiallisesti, mitä sanoihin tulee, on kotimurteensa sana- ja muotovaroista riippuvainen. On senvuoksi tähän poimittu kaikki sanat, jotka erittäin länsimurteelle ovat oudot. Paitsi sitä on myös sanaluetteloon otettu kaikki oudommissa muodoissa olevat sanat, jotka siis lukija voi löytää juuri semmoisina kuin ne tekstissä ilmaantuvat. Erittäin huomattakoon inkeriläiset itsekohtaiset muodot, jotka usein ovat konditionalin näköiset, esim. *asettais*. Mitä useihin toisiin muotoihin tulee, jotka taikka ilmautuvat kovin tiheässä, että olisi ollut mahdollista ne sanaluetteloon sijoittaa, tai ovat ilmanikin helpommin ymmärrettävät, lienee kylläksi, että tässä annetaan muutamia yleisiä selityksiä. Itä-Suomen runoissa, joiden mukaisiksi sitten Lönnrot on länsisuomalaisetkin muodostanut, *t* ei pehmene *d*:ksi, vaan katoa. Tällä lailla näemme esim. *veen* = veden, *lauan* = laudan, *viian* = viidan, *lehen* = lehden. Monikon osoitteena on usein tavuu *loi*, esim. *virsilöitä* = virsiä, *kamariloiksi* = kamareiksi, *olkiloilta* = oljilta (I: 155). Kirjakielen *-kin* on usein sulanut paljaaksi *i*:ksi, esim. *minäi* = minäkin (I: 4), *tänäi* = tänäkin (I: 14), *sitai* = sitäkin (I: 25), *sikai* = sikäkin (I: 88), *jokii*, = jokikin (II: 252). — *Inen*-päätteiset laatusanat ilmautuvat partitivissä usein pehmeämmässä muodossa, esim. *ennistä* (I: 20), *seläistä* = selkäistä (I: 149), *neioistamme* = neitostamme (I: 160), *varvuisten* = varpuisten (II: 1), *poluista* = polkusta (II: 28), *pojaista* = poikasta (II: 55), *kukaista* = kukkasta (II: 82), *syennäöistä* = sydennäköistä (II: 129), *pääveraista* = pääverkasta (III: 93). — Usein teonsanat, varsinkin passivissä tavataan supistuneessa muodossa, esim. *käätä* = kääntää (I: 48), *heitty* = heitetty (II: 57), *käätessäni* = kääntäissäni (II: 172), *kääten* = kääntäin (II: 176), *käätyn* = käännetyyn (II: 202), *vääty*, *sääty* = väännetty, säädetty (II: 203), *työtty* = työnnetty (II: 352). Hyvin usein ovat liitto-sanat erotetut liitostaan ja viskatut edestakaisin, esim. *tieltä kirkko* = kirkkotieltä (I: 88), *jalas patvi* = patvijalas y. m. (I: 217), *rinta hieta* = hietarinta (II: 78), *sanan armon* = armonsanan (II: 228), *harjan liina* = liinaharjan (II: 321), *päät on kassa* = kassapäät (II: 324), *koi Jumalan* = Jumalan koin (II: 352), *neito terhen* = terhenneito (II: 354), *köyttä rauta* = rautaköyttä (III: 4), *lahen kannen* = Kannanlahden (III: 4), *lehon lemmen* = lemmen lehdon (III: 6), *vyö vaski* = vaskivyö (III: 20, 61), *lukon rauta* = rautalukon (III: 47), *miehen murha* = murhamiehen (III: 54), *tukan liina* = liinatukan (III: 76). *Kaan*-päätte kuuluu *kana* t. vaan *na*, esim. *toisellana* = toisellakaan (I: 130), *tullutkana* = tullutkaan (II: 8), *vähäkänä* = vähääkään (II: 225). — Runomitan tähden pitkät ääntiöt jaetaan kahtia, jolloin edellinen *a* muuttuu *o*:ksi, *ä* *e*:ksi, esim. *tyhjeä* =

tyhjää (I: 1), *kuvoamaksi* = kuvaamaksi (I: 1), *siltoa* = siltaa (I: 188), *saloa* = salaa (II: 204). Huomattava on pehmennys *parahimmia* = parahimpia (II: 335). *Tse*-pääte osoittaa liikkumista jotain myöten, esim. *maitse* = maata myöten (I: 150), *kainalotse* = kainaloa myöten (I: 206). Imperfektissä *t* ei muutu *s*:ksi, esim. *kynnin* = kynsin (III: 8). Wenäjän Karjalassa käytetään monikon kolmannen tekijän sijasta tekijätöntä muotoa: *jop'* on minua jotki *suotu* = suoneet (I: 18), naiset *ei tulla* = eivät tule (I: 147), eikä nuo koirat *kuultu*, eikä haukkujat *havaittu* = kuulleet, havainneet (III: 128). Wenäjän Karjalassa myös *uinen*-pääteisten laatusanain sijasta käytetään vastaavaa nimisanaa: tervaskannon *kauneutta* = kauneuista, niin kaunista kuin tervaskanto (I: 159), mesiheinän *hempeyttä*, ahokoivun *armautta* = niin hempeää, armasta kuin (II: 82). — *Ei niitä maitakaan, niitä vesiäkään* merkitsee: ei sinne-päinkään.

Lähteinä on paitsi Lönnrot'in sanakirjaa ja edelliseen painokseen liitettyjä sananselityksiä myös käytetty: Genetzin sanakirjat Wenäjän-Karjalan ja Aunuksen kielestä (merkityt Gen. Wen. Karj. t. Aun.), Watjan sanaluettelot (Watj.), Wiedemannin Wiron sanakirjaa (Wir.), Kalevalaan ja loitsurunoihin liitettyt sananselitykset, Heikell'in kansatieteellistä sanastoa, runonkerääjain alkuperäisissä käsikirjoituksissa usein riiden välissä tavattavat laulajilta saadut selitykset (laulaj. selit.), ja viimeinkin olen saanut koko joukon sanoja selville herrojen M. Kurikan (merkitty K.), I. Latun (L.), Tiihosen (T.) ja Forsström'in (F.) kautta, jotka osaksi itse ovat tunteneet minulle oudot sanat, osaksi hankkineet niihin selitykset, herra Lattu Inkeristä, viimeinmainitut molemmat Laatokan rannoilta. Myös tulee minun kiittää Suom. Kirj. Seuran sihteeriä maisteri Rothsten'ia, joka on monen hyvän neuvon mitä ulkonaista asua ja järjestystä koskee antanut ja myös auttanut tarpeellisten ja tarpeettomien sanain pohtimisessa.

J. K.

Aamu-ahkeroinen, I: 155, aamu-askare.
Aari, katso: *hernet-aari*.
Aarnihanhut, III: 47. — Kenties: aar-
teen tavoin tallella pidetty hanho-
nen (vertaa: *aarnihauta*).
Aarnitsa, III: 51, paksu, karhea pel-
lavakangas (L).
Aatkela, I: 77, II: 210, surullinen,
vaikea, haikea (vert. Gen. Aun.
atkela).
Aatkeloittaa, I: 77, synkistyttää, pa-
hoittaa.
Ahava, I: 38, 65, II: 39, kylmä, pu-
reksiva tuuli kevät-talvella, mo-
nasti ylimalkaan tuuli.
Ahkio, III: 46, lappalainen selkälau-
dalla varustamaton kuormareki (pul-
kassa on selkälauta).
Ahmo, I: 96 = ahma (*gulo borealis*).
Ahtaa, I: 22, täyttää.
Ahti, III: 13. — Alkuaan meren hal-
tija, useissa runoissa kuitenkin ih-
mistynyt sankariksi.
Aiaskommetto, II: 27, aidaksista ky-
hätty hökkeli.
Aihella, III: 20, anella, anoa (Gen.
Aun. Suistamon itkuissa).
Aimo, II: 329, kelpo, erin-omainen,
kuuluissa.
Ainiainen, I: 34, ainainen, kestäväinen.
Aino, III: 3, 12, ainoa, erin-omainen;
ja myös oma, oikea.
Ainoinen, I: 38, ainainen, alin-omainen.
Ainoisin anella, II: 346, saineesti,
hartaausti rukoilla (Wir. *aine keelil*
paluda).
Airakoia, III: 14, hääriä, olla tou-
hussa (L).
Aito, III: 37, 125, aivan, puhtaasti.
Aiut (aikuen), III: 62. — Vähennys-
muoto sanaa: *aika*.
Aivinkin, III: 101, aivankin (Gen.
Wen. Karj. ja Aun.)
Ajaksen, I: 117 = ajaa, itsensä, tun-
keutuu; — *ajame*, II: 252 = ajan
itseni, rupean.

Ajaos, III: 115 = aja.
Ajattelihe, III: 50, 82 = pani itsensä
ajattelemaan.
Ajoharakka, I: 159, 193, harakanpe-
loitus (Lönnr.); entisillä hautaus-
mailla, tavallisesti harakan (joskus
kissan) muodossa ilmautuva kum-
mitus, joka luopumatta seuraa siellä
käynyttä ihmistä, siksikun tien-
ristiin tulee (L.)
Ajoime, I: 206, III: 16, 91 = ajoin
itseni, kavahdin, tunkeuduin.
Alahahko, III: 20, hiukkaa liian al-
hainen.
Alaiset, II: 86, alusvaatteet; — III:
41, alustalaiset.
Alakätinen, II: 331, taitamaton, neu-
voton.
Alanenä, III: 101, jonka pää ei pysy
pystyssä, juopunut.
Aleksia, II: 171, halventaa, halveksia.
Allas, II: 124, III: 12, 38, ruuhi,
kaukalo, purtilo, vesi-astia (laula-
jan selityksen mukaan, Reinh. XI,
r. 212: *kuppi*).
Alli, I: 25, II: 86, eräs vesilintu (*fu-
ligula glacialis*).
Allitella, II: 100, laulaa surkealla,
valittavalla äänellä niinkuin alli;
myös lakkaamatta loruilla jouta-
via.
Alttina, II: 206, 211, vanha venäläi-
nen 3:n kopekan raha (алтынъ).
Aluslahti, III: 61, laivalahti, satama.
Ammio, I: 150. — Kenties: amme,
suuri astia.
Ammoin, III: 93, aikaa sitten.
Ammuella, I: 184, ammentaa, koota,
mättää.
Amputauti, II: 97, eräs äkkiä tappava
eläintauti, halvaus (jonka luultiin
saavan alkunsa noidan ampuman
nuolen kautta).
Ange, III: 20, kova-osainen, ahdis-
tuksessa oleva (Gen. Wen. Karj.
itkuissa: *ange=tuska*).

Angervoinen, I: 18, III: 22, kova-onninen.
Ani, I: 140, III: 40, aivan.
Ankara, I: 3, vallaton.
Anneksia, II: 206, annella.
Anniton, II: 348, lahjan saamaton.
Anteleksen, II: 250 = antelee itseänsä.
Antero Wipunen, II: 278, mahtava tietäjä, jonka Wäinämöinen haudan levosta herätti, saadakseen häneltä voimallisia loitsusanoja.
Anti, II: 236, 351, lahja.
Antiluoja, II: 346, lahjansuoja l.-antaja.
Antipaita, II: 334. — Metsän haltijain luultiin silloin, kun olivat anteliaalla mielellä, pukeutuvan erinäisiin koreampiin vaatteisiin; siis antipaita on semmoinen paita, joka osoittaa heidän taipuvaisuuttaan antamaan.
Antti, III: 52. — Boije, yksi Suomen herroista, jotka vastustivat Kaarle herttuaa.
Apattaa, I: 146, II: 324, III: 101, syöttää.
Api, III: 13, apu (Wir. *abi*).
Apia, I: 52, suru, murhe; — I: 17, 40, II: 53, surullinen, synkkä (обида, oikeastaan: loukkaus, vert. Gen. Wen. Karj.).
Appaa, I: 93, II: 132, III: 55, syödä.
Apposen alasti, II: 305, aivan l. ihan alasti.
Apsatti, III: 61, korko (laulajan selitys Reinholm, XI r. 315. — Saks. *Absatz*).
Arina, III: 93, kiukaan pohja, liesi, takka.
Arkkeli, III: 52, tykistö (Ruots. *artilleri*, *arkli*).
Armotuus, II: 158 = armottomuus.
Arpoja, III: 105, noita, kohtalon tiedustaja arvalla.
Artti, II: 244, riita (Parikkalassa, F.)
Arve, III: 52. — Arve Stålbarm, Suomen väen ylipäällikkö sodassa Kaarle herttuaa vastaan.
Arvollansa, III: 95, ikinä; — III: 35, kuitenkin; — arvoltaan, III: 48, arviolta, mielenmukaan.

Asettaisi, III: 69, 115 = asetti itsensä, asettautui.
Asettajainen, I: 3, III: 39, hillitsijä, tyynnyttäjä, makuulle panija.
Asetteleiksen l. asettelekse, II: 38, 102 = asettelee itseään, asettuu, viihdytyy.
Asetus-aika, III: 125, aika, jolloin kaikki asettuu, hiljenee, tyyntyy.
Asetuspuu, III: 12. — Luultavasti: perustuspuu, aluspuu.
Asiita, I: 8, II: 159 = asiata.
Astuihen, III: 37 = saattoi itsensä astumaan, astui.
Asua, I: 77, olla, pysyä.
Ativo, II: 37. — Alkuaan: vieraissa appelassa kävijä; yleisesti: vieras (Gen. Wen. Karj.).
Ativoreisu, I: 143, matkustus vieraiksi (appelaan).
Atra, I: 90, III: 136. — Vanha muoto sanaa: *aura*.
Atrasarvikko, II: 321, auran kurki.
Aukehia, II: 340 = aukeita.
Avittaa, III: 13, 112, auttaa.
Avullinen, II: 57, kelvollinen.
Ehitellä, III: 98 = ehditellä; kaunistella, varustaa, (laulajan selit., A, r 132; vertaa myös Wir. *ehitada*, Watj. *ehättää*).
Eho, II: 334, suosiollinen; — II: 146, III: 6, 86, kaunis (eiköhän oikeastaan nominativissä: *ehto*?)
Eholla, II: 154, III: 51 = ehdolla, s. o. rinnalla, verralla.
Ehon, III: 37 = ehdon, hellyydellä.
Ehosti, III: 6, 84, kauniisti.
Ehottajainen, III: 94. — Luultavasti: varustelija, kaunistelija (katso: *ehitellä*).
Ehto, I: 38, II: 259, lempi, suosio.
Ehtoinen, II: 351, III: 27, 29, lempeä, suosiollinen (laulajan selit. Y, Slöör, v IV, r 8: *hyvä*).
Ehtone, II: 319, päivällis-uni.
Ehto-yö, II: 330, 339, suosio-yö, jolloin lempeät metsänhaltijat antavat saalista
Ehättäjäinen, III: 61 = ehdättäjä, s. o. veden yli saattaja.
Ehättää, III: 119, viedä, kuljettaa.

Eillinen, I: 155 = edellinen.
Eine, I: 95. — *Ei einettä* = ei mitään;
 III: 28, ruoka.
Eitsi, III: 126. — *Olla eitsissä*, öit-
 sissä = yöllä karjaa t. hevosia pai-
 menessa.
Elin-ajani, II: 204 = elin-aikani.
Elki, III: 24, 35, tapa, erittäin: paha
 tapa.
Ellen, III: 24, jos en.
Elollinen, II: 197, varakas.
Eläjä, II: 248, talon asukas (Gen.
 Wen. Karj.)
Emantovaimo, II: 343, emäntävaimo.
Emantuus, II: 230 = emännyys.
Emintimäinen, I: 63, III: 104, emin-
 timä, äitipuoli.
Emo l. emonen, I: 13, III: 75, 85,
 98. — Vähennysmuoto sanaa: *emä*;
 äiti kulta, äiti.
Emola, I: 14, äidin asuntopaikka.
Emyt, III: 105. — Vähennysmuoto
 : sanaa: *emä*; äitinen, äiti kulta.
Emän ala, II: 161, III: 22, äidin ai-
 kaansaama, synnyttämä, lapsi.
Ennellä ja enteli, III: 8. — Lönnrot
 on nämät käsittänyt teon sanoiksi;
 mutta käsikirjoituksessa on oikeas-
 taan: „tuotiin sormille sokean, en-
 nelle epänäköisen; kuin tuo soitteli
 sokea, enteli epänäköinen“. Näistä
 ainoasti jälkimmäinen muoto sopii
 Lönnrotin käsitykseen, edellinen
 paremmin vastaa Watjassa viljeltyä
 sanaa: *enelee* = itsellensä, joka re-
 flexivi, niinkuin seuraava selitet-
 tävä sana näyttää, toisissakin muo-
 doissaan tulee esiin Länsi-Inkerin
 runoissa. Luultavasti on outo *en-*
*tel*i selitettävä niin, että sana In-
 kerikoille kuitenkin on liian vähän
 tuttu ja senvuoksi vääntynyt.
Entänsä, III: 115, itseänsä (Wiron
 ja Watjan mukaan; — runo on län-
 tisestä Inkeristä).
Epakko l. epatto, II: 215, 231, 319,
 kelvoton, kykenemätön.
Erä, II: 329, 333, III: 69, metsästys-
 retki, metsäsaalis.
Erätön, II: 348, saaliiton.
Etu, III: 12, niitun t. pellon palsta,

jonka yksi henkilö yhdellä eteen-
 päinmenemisellä saa lyödyksi tai
 leikatuksi; tässä nähtävästi se ve-
 den palsta, jonka luoviva laiva yh-
 dellä kääntämisellä kulkee; matkan
 kappale.
Etäälle, etäällä, I: 150, II: 42, kauas,
 kaukana.
Eukko, II: 131, vanha vaimo; — II:
 109, 182, III: 120, äiti.
Evätä, I: 43, II: 187, III: 19, 28, kiel-
 tää, varoittaa.
Haahlot, III: 93, rautaiset vitjat, joi-
 hin pata ripustetaan tulen yli.
Haahottaa, III: 125, kepeästi lentää.
Haalikkainen, II: 15, heikko, turvaton
 ihminen (Lönnr.); vaalea, kalpea,
 (Europ.).
Haapana, II: 145, sorsan laji (*anas*
penelope).
Haaplata, III: 59, huolimattomasti
 lyödä.
Haastaa l. haastella, I: 175, III: 106,
 115, puhua.
Haastatella l. haastattaa, I: 84, III: 74,
 puhutella.
Hahatella, II: 207, tarttua tukkaan,
 niin että suhahtaa.
Haihatella l. haihattaa, II: 222, III:
 119, 125, kepeästi lentää.
Haikata, 64, haukottaa.
Haiketa, II: 164, hennoa.
Haikia, II: 100, vaikea; — II: 161,
 vaikeus; — II: 207, ankara.
Haili, III: 107, silakka (Wiipurin lää-
 nin rantamaalla).
Hairahtaa, II: 18, eksyä.
Haire, II: 342, hairahdus, erehdys.
Haiskosi, II: 331 = haise.
Haitra, II: 121, raukka.
Haitta, II: 341, pidätyshaka.
Haitukka, II: 24, nahjus, tyhjäntoimit-
 taja, joutiloitsija (Gen. Wen. Karj.)
Haivertaa, II: 141, sysäistä, tem-
 paista.
Hakahdella l. hakahtaa I: 91, 147. —
 Osoittaa harakan omituista ääntä.
Hakkurainen, II: 313, hakkurin l. yli-
 malkaan kannon muotoinen.
Hakula, III: 110, hiuskarva (lau-
 lajan selitys S, r. 205).

- Halata, I: 143, III: 118, ikävöidä.
 Haleksia, III: 59, surra (halu=suru).
 Halialatva, I: 170, harmahtava, vaaleanvihertävä-latvainen.
 Haljakka, III: 18. — Sanotaan: „katsoa silmät haljakkana“, s. o. kelmänä n. k. humalainen; senvuoksi *juottaa haljakaksi* mahtaa olla: juottaa juovuksiin.
 Haljakkaverka, II: 329, vaaleansininen nuttuverka.
 Halli, III: 59. — *Mennä halliin*, luultavasti: hallistua, tulla harmaaksi.
 Halme, II: 57, viljaa kasvava kaski.
 Haluinen, II: 129, III: 99, mieluisa, lempeä, suloinen (kertovärssyssä tavallisesti: lempeä, suloinen); — I: 58, surullinen, ikävöivä.
 Halun-alainen, I: 84, huolen l. surun alainen.
 Haluvesi, II: 128, III: 59, suruvesi, itku.
 Hamara, I: 143, kirveen selkä.
 Hamehtia, III: 35, pukea hame päälensä.
 Hampsu, I: 230, vaatteissaan ja olossaan huolimaton.
 Hangotella, III: 86, kovasti vääntää, ponnistaa.
 Hanhenpajuinen, III: 42, eräästä pajun lajista tehty (*salix rosmarinifolia* l. *viminalis*).
 Hanho, hanhonen, hanhut, I: 184, III: 117, 118, 119, 120. — Vähennysmuotoja sanaa: *hanhi*.
 Haparaiset, I: 100, perkeet, ruuput, tähteet.
 Hapenet, III: 127, hiukset.
 Haplia, III: 93. — Luultavasti: hapuilla, käsin tavoittaa.
 Hapsi, II: 121, 190, hius.
 Harata, III: 109, naarata, haravoida.
 Harea, III: 38, joka on harillaan, pitkä- ja monioksainen.
 Harjavalta, III: 56, paikka Inkerissä.
 Harkko, III: 77, möhkäle, suuri kapale.
 Harmi, III: 28, 52, harmaa hevonen.
 Harota, III: 61, joutua harolleen, hajalleen (tukasta).
 Harri, II: 250, harjus (kalan laji).
 Hartea, II: 91, 250, hartia, hartio.
 Harteviikki, III: 52, Henrikinpoika, Wuolteen herra, yksi Suomen aatelisherroista, jotka vastustivat Kaarle herttuaa.
 Hatsahtaa, I: 96; hatsattaa, II: 128. — Tarkoittaa harakan ääntä.
 Hattara, III: 18, 110, hajanainen pilvi; — III: 55, ryysy.
 Haudut, III: 112. — Vähennysmuoto sanaa: *hauta*.
 Havata, I: 152, II: 108, III: 21, 22, herätä.
 Haven, III: 69, kuonokarva; — III: 46, 54, viiksi t. parta (vert. Gen. Wen. Karj. *viiksi*, Wir. *habe* = parta).
 Havuhippa, II: 351, havuhattu, Tapion, metsän haltijan liikanimiä.
 Havukka, II: 214 = haukka.
 Havulinna, II: 330, Tapion väen, metsän haltijain asunto.
 Heijapuinen, III: 5. — Luultavasti: heisipuinen (*viburnum opulus*); myös kuitenkin: näsiäin (*daphne mezereum*), L.; — niinipuu (laulaj. selit., v. P, Länkelä, VIII: 6).
 Heikotella, II: 281, koreilemalla laulaa (heikka = korea ihminen).
 Heilakoita, II: 347, keikutella, pöyhkeillä.
 Heimokunsin, III: 44 = heimokunnin, heimokunnaltaan.
 Heinäkenkä, I: 4. — Lappalaisen pieksu sanotaan siksi, syystä että Lappalainen ei käytä sukkia, vaan niiden sijasta pistää pieksunsa ponjaan saraheinätukon, joka pitää jalan lämpimänä, vaikka kastuisikin.
 Heinäpieles l. heinäpielys, II: 57, III: 33, 123, pitkälläinen heinäsuova.
 Heitellä, I: 4, viskaella (suustaan sanoja ja nuotteja), rallatella.
 Heittelime, I: 71 = heitin itseni, turvauduin; — *heittihe* l. *heittihen*, III: 113 = heitti itsensä, heittäytyi.
 Heittohiema, I: 217. — Europaeusen mukaan oikeastaan: *hiettohiema*. *Hiema* on hiha, edellinen sana tuntematon.

Heittäisime, I: 19 = heittäisin itseni, heittäytyisin; — *heitäme*, I: 18, II: 326 = heittäydyn.

Hekko, III: 42. — Nimi: *Hetaa*.

Helevä l. *heliä*, I: 3, 72, II: 106, III: 20, loistava, välkkyvä, kaunis.

Helke, III: 59, 120, helinä, kalske.

Helkyttää l. *helkytellä*, I: 186, II: 78, kutoa t. laulaa niin että helisee.

Helle, III: 93, 105, lempeys, rakkaus, hellä sana; — III: 120, hellä.

Hellehdellä, III: 97, olla hellällä mielellä, surkutella, murehtia.

Hellehtii, II: 265, 305, surkutella.

Hellitellä, II: 123, III: 91, surkutella; — I: 180, III: 105, paistaa lämpimästi.

Hellottaa, *hellotella*, III: 127. — Luultavasti: *helliä*, *hellästi* pitää.

Helmipaate, II: 337. — Nähtävästi: *helminauha* (vert. Wir. *paater* = *helminauha*, alkuaan katolinen rukousnauha, jolla muun muassa luettiin *Paternoster* rukousta, Isämeitä).

Helmustaa, III: 93, tikkaella helmoja.

Helottaa, II: 232, välkkyä, loistaa, t. helistä.

Helskytellä, III: 132, helistellä.

Helta, III: 127, tupsu, ripsu.

Helteä, III: 95, hellä (Wir. *helde*).

Helve (helpeen) l. *hely*, I: 16, 54, 87, heinän siementuppi.

Helytruoska, II: 149, helyruoska, helisevä (helmi-) ruoska.

Helyä, II: 120, helistä.

Heläjältä, II: 126, helinä.

Heläjää, III: 66, helistä.

Hemme, II: 265, III: 50, hempeä, hellä, suloinen.

Hemmitellä, III: 91, hellästi kohdella.

Hempeys, II: 82, hellyys, sulaisuus (mesiheinän hempeyttä = niin sulosta kuin mesiheinä; samoin ovat seuraavatkin värssyt ymmärrettävät).

Hempeä, II: 199, III: 65, kaunis, hekumallinen, ihastuttava; — I: 71, hellä; — III: 88, ihastus.

Hempeätär, III: 89, kaunokainen.

Hempsutella, I: 73, hampsutella, huolimattomasti, horjumalla astua.

Hempukkainen, III: 82, 91, kaunis, korea, suloinen (kesäheinän hempukaista = niin kaunista kuin kesäheinä).

Hempu, I: 18, herkku.

Hempulainen, I: 89, 131, kaunis.

Henkäsihe, III: 20, 41 = veti henkeänsä.

Hennota, III: 44. — Luultavasti: käydä sievästi, sulavasti.

Hennut, II: 253. — Vähennysmuoto sanaa: *hento* l. *hentu*; hieno, mieleinen, rakas.

Hepo, I: 54, hevonen.

Hepsunen, I: 196, rimsu, ripsu; heinän siementuppi.

Heristihen, II: 58 = heristi itsensä, puhkesi.

Heristyä, III: 98, paisua, kasvaa.

Heriä, II: 61, järeä, „kroovi“.

Herja, I: 206, II: 93, 101, III: 16, kurja, raukka, ilkeä; — II: 82, 182, 199, häväistys.

Herjata, II: 93, haukkua, soimata.

Herjä, II: 82 = herja.

Hernet-aari, I: 61. — Aariksi Inkerikot sanovat täyteläisiä jyviä, esim. *kyll' on aarta aitassani*.

Hernevirtinen l. *hernevarsi* hevonen, I: 195, II: 192, hernevarsilla syötetty (vert. *olkinen*).

Herskua, *herskutella*, *herskuttaa*, I: 227, II: 95, III: 122, kahista, kahistella, helistellä.

Herskähtää, I: 162, kahahtaa.

Hersyä, II: 288, keikkua, koreilla.

Heryä, III: 40 = herua (luultavasti kirjoitusvirhe).

Hetale, I: 92, 192, liehuva vaatekappale.

Hete (hetteen), II: 82, III: 63, lähde.

Heudata (heutajaa), III: 41. — Epäilemättä väärin kopioitu tai kirjaan pantu, katso: *hennota*.

Hevukka, I: 234. — Vähennysmuoto sanaa: *hevonen*.

Hiema, III: 26, hiha (Gen. Wen. Karj.)

Hiemua, II: 58, hetiä, hedelmöidä.

- Hieprahelma**, I: 164, III: 92, koreahameinen (*hiepra* = reima; laulajan selit., Europ. I, r. 123).
- Hieprukka**, III: 8, kaunokainen.
- Hiepsintä**, I: 144, kahina.
- Hierahua**, III: 47, tahraantua.
- Hierellä**, III: 106, liata, tahrata (vert. Gen. Wen. Karj. *hierautua*).
- Hierrellä**, III: 96, kulutella (Wen. Karj.: kenkä h:lee jalkaa).
- Hierrin**, I: 4, II: 302, paikka, johon itseänsä hieroo, makuusija, t. paikka, jossa tahraantuu (Wen. Karj. *hieraudua* = tahraantua; vert. kuit. laulaj. selit., Bor., r. 15 „niinkuin hinkalo“).
- Hietto**, II: 299, III: 137. — Tuntematon sana.
- Hiihanta**, I: 124 = hiihtäminen.
- Hiihattaa**, II: 329 = hiihdättää.
- Hiihtaa**, I: 193, II: 330 = hiihtää.
- Hiipsintä**, II: 42, kahina.
- Hiisi**, III: 7, 22. — Hiidet olivat Suomen kansan käsityksen mukaan pahoja haltijoita; heillä oli kaikelaisia pahoja, mutta samassa väkeviä eläviä ja kaluja, joita usein loitsuissa rukoillaan heiltä hädän alaisen avuksi. He asuivat synkimmissä korvissa ja harjoittivat siellä muun muassa suurella taidolla sepän työtä. Rinnakkaisvärssyissä he usein sanotaan: „jumaliksi“.
- Hiitola**, I: 31, III: 22, Hiisien asuntopaikka.
- Hilkuttaa**, III: 22, kilkuttaa, kalkuttaa.
- Hilloa**, III: 9, 58, survoa mäsäksi, sortaa (Gen. Aun. *murentaa*).
- Hilskuttaa**, III: 22, katso: *hilkuttaa*.
- Himahella**, III: 28. — Osoittaa sitä ääntä, jolla hieno lanka t. kieli menee poikki.
- Himattaa**, III: 22. — Luultavasti: epäselvästi paistaa.
- Hipeä**, hipiä, II: 142, III: 82, 86, 125, ruumis, varsi (Gen. Wen. Karj.).
- Hirnakoia**, III: 96, hirnua (Gen. Aun.), pahasti kiljua.
- Hituhihainen**, III: 98. — Luultavasti: ripsu- l. rimpsuhihainen.
- Hiuveta**, III: 115, vähetä, harveta.
- Hivuttaa**, III: 3, pyyhkiä, kuoria.
- Hoikahtaa**, III: 82, huutaa: hoi!
- Hoiotella**, II: 116, huutaa, voivotella.
- Hoitanta**, II: 21, *hoi'n* huutaminen.
- Hoiva**, III: 20, helpoitus.
- Hoivata**, I: 51, 141, II: 129, 213, iskeä, sysätä, tuottaa.
- Hoivauttaa**, II: 345, 348, viskata (saalista); taikkapa antaa hoivaa, helpoitusta, lohdutusta.
- Hokottaa**, II: 99, ajattelematta lo-ruella.
- Horsma**, I: 178, eräs ruohon laji (*epilobium angustifolium*).
- Hosia**, III: 108, hosua, lyödä, tapella.
- Hotakka**, II: 98, huolimaton t. vallaton ihminen.
- Houhatella**, II: 209, läähättää, puhkaella.
- Houkka**, III: 35, hullu, mieletön.
- Housutuus**, II: 116 = housuttomuus (karjal. murteell. muoto).
- Huhmar**, I: 132, II: 86, puumortteli, jossa survotaan.
- Huiahus** l. huiale, I: 126, pitkä kaistale, lakana.
- Huikata** (huikkajan), II: 290, luikata, kovalla äänellä laulaa.
- Huikuroida**, I: 166, kuljeksia.
- Huikutella**, huikuttaa, II: 93, 256, tehdä häpeää, häväistä (Wen. Karj. *huikea* = häpeä).
- Huilaa**, II: 256, elää kevytmielisesti, kuljeksia kylällä.
- Huima**, III: 128, vallaton, mieletön.
- Huimen**, II: 260, kelvoton valta, huosta, mielivalta.
- Huiskaja**, III: 46, keikahtelija.
- Huiskaa** l. huiskia, I: 110, pitää levotonta elämää; — I: 141, keikahdella, kepeästi liikkua.
- Huiskata**, III: 95, viskata, sysäistä.
- Huitukka**, II: 14, 24, 29, nulikka.
- Hukka**, I: 166, II: 147, III: 46, susi.
- Hukkasime**, II: 125, 198, 223 = hukkasin itseni, menetin itseni.
- Hulikka**, III: 108, pytty, astia.

- Hulkka**, III: 22, joukko (Wir. *hulk*; joukoksi sen myös selitti yksi laulaja, v. P, Länkelä V: 10).
- Hulkkua**, III: 22, kuljeksia (Wir. *hul-kuda*: laulaj. selit. mukaan, v. III, Europ., r. 158, 175: *kävellä*).
- Hulpikko** l. **hulpilo**, I: 215, 216, kankaan reunus (laulaj. selit. mukaan, v. A, Ahlqv., r. 492: *lista*, v. XII, Reinh. lehti 18: *vaatereuna*).
- Huntsukka**, II: 15, hulttio, retus.
- Huntu**, I: 88, III: 94, muinais-aikui-nen Suomen naituin vaimoin pääliina.
- Huntupää**, II: 282, naitu vaimo.
- Huohtaa**, II: 232, III: 24, 72 = hoh-taa.
- Huoka'aikse** l. **huokaisekse**, III: 46, 50 = saattaa itsensä huokaisemaan, huoahtaa; — *huokaisihe*, III: 41 = saattoi itsensä huokaisemaan, huokaisi.
- Huokki**, III: 54, huopa- l. vilttihattu.
- Huoles**, I: 24, surullinen, huolellinen.
- Huolisime**, II: 211 = saattaisin itseni huolenpitoon, hankkiutuisin.
- Huolitella** l. **huolittaa**, I: 22, 206, II: 26, III: 16, 25, tehdä huolella; — III: 3, murehtia, hankkia (Gen. Wen. Karj. pitää *huolta*, *harrastaa*).
- Huomenkoite**, I: 32, II: 22, aamun-koite.
- Huomenkuuro**, II: 270, aamuhetki.
- Huonehuinen**, I: 206. — Vähennysmuoto sanaa: *huone*.
- Huopeta**, III: 24, vähetä.
- Huosia**, II: 18, huisku, hakoluuta.
- Huove**, I: 17, huvitus, ajankulu.
- Huoveta**, II: 296, huveta, kulua.
- Huovi** l. **huovilainen**, II: 122, 190, III: 52, aseellinen aatelisherran palvelija, ratsumies, sotamies.
- Huovitus**, I: 104, huojennus.
- Huperoitsen**, I: 201, tehdä hupsusti, tuhmasti, huonosti kyhätä.
- Huppunen**, II: 117, hupukassa, päänpeitossa oleva, kapalolapsi.
- Hupsahuttaa**, I: 193, hätäisesti, hupsusti tehdä.
- Hurja**, I: 31, II: 256, vallaton, kevytmielinen; — I: 216, III: 34, villi.
- Hurme**, III: 22, 37, veri.
- Hurnakko**, I: 52, mieletön, kevytmielinen.
- Hursti**, I: 41, II: 50, lakana.
- Hurstut**, III: 95, kirjava hame, jossa on villakude.
- Hurтта**, II: 122, ajeleva metsäkoira; konna, ilkiö.
- Hutera**, II: 111, heikkojäseninen, tuitiseva, huono, heikko.
- Huttu**, I: 182, 193, III: 101, jauhopuuro, jauhovelli.
- Huude**, I: 88, III: 10, härmä.
- Huuhta**, II: 40, huhta, suureen havumetsään tehty kaski.
- Huhtikirves**, I: 126, kaskikirves.
- Huuhua**, III: 99, huhuta.
- Huuhunnainen**, III: 99, huhueleminen.
- Huveta** (hupenen), I: 193, vähetä, hävitä, kadota.
- Hykertää**, II: 209, hieromisen kautta syntyvää ääntä osoittava sana.
- Hylky**, III: 41. — Alkusoinnun vaikuttama väännös Inkerissä käyttämättömästä Länsi-Suomen sanasta: *ylkä* (käsikirjoituksissa onkin *hylkä* t. *hylkkä*, jonka laulajat *yljäksi* selittävät, v. A, Ahlqv. r. 22, 99).
- Hyllytä**, II: 167, pehmeästi liikkua, häilyä.
- Hympyrä**, II: 209, koukkujalka, ontuva.
- Hypertelihe**, III: 20 = käänteli itseään, pyöriskeli.
- Hytyrä**, III: 28, hattu.
- Hyy** l. **hyyde**, III: 94, jäänsohjo, härmä.
- Häilähtää**, II: 92, 236, keikahtaa, äkkiä joutua t. tulla johonkin.
- Hämytä**, I: 89, puuhata että humisee.
- Häperä** l. **häpäkkä**, II: 54, 111, epäselvä, hämärtävä.
- Häävero**, I: 100, III: 136, hää-atria.
- Hömmöttää**, II: 275, olla pehmeä ja häilyvä kuin lieju.
- Hörkkökorva** l. **hörppäkorva**, I: 161, III: 67, pystykorva.
- Höyketä**, III: 21, pullistua, paisua.
- Höyretyinen**, I: 195, paisuksissa oleva, paksu ja pyöreä.

Ihala, III: 31, 43, ihmeellinen, ihana, (Gen. Aun.); — I: 227, *ihalalla itkee* = aukealla maalla itkee (Lönnr.).

Ihata l. **ihota**, I: 45, II: 29, III: 40, 84, 98, ihmetellä, ihaella, haluta.

Iivolinna, III: 56, Ivangorod, kaupunki vastapäätä Narvaa, toisella puolella jokea.

Ikipolo, I: 1, ikuinen onnettomuus, suuri onnettomuus.

Ikisija, II: 324, erinomainen sija (pilkalla sanoen)

Ikra, III: 56, leikki (urpa).

Ilahtaa, III: 106. — Luultavasti: hyrähtää.

Iljain l. **iljen**, I: 40, 93, 145, 351, paljas, liukas jää.

Ilkiriiviö, II: 195, ilkimys.

Illitellä, III: 50, itkeä hiljaksen, hyräellä.

Illotella, III: 96. — Itkun ääntä osoittava sana; hyristä.

Ilman rinta, III: 78. — Väännös Ilmarisen nimestä.

Ilmarinen, II: 278. — Yksi Kalevalan pääsankareista, Wäinämöisen veli, suuri takoja, joka taivaan kannenkin on takonut ja Sammon sepittänyt.

Ilmoinen, III: 29. — Kenties: ilmeinen, julkinen; mutta voisi myös olla tyhjä, alkusoinnun vaatima lisäke isä-sanalle, niinkuin Inkerissä myös usein sen sijasta käytetyt: ismaroi l. ilmaroi isoni.

Ilmoin luomiaan, III: 20, syntyään.

Iloa, II: 93, ilkkua.

Iltikka, I: 65, liukas, paljas (kierä) jää.

Ime, I: 184, II: 95 = ihme.

Imehdellä, I: 3 = ihmetellä.

Imeinen, I: 2, II: 2 = ihminen.

Immikkö, III: 97, neito.

Immyt II: 29, 324. — Vähennysmuoto sanaa: impi, neito.

Impi, II: 106, 324, III: 97, 114, neito.

Inehminen, III: 22 = ihminen.

Inha, I: 72, II: 247, 264, paha.

Inhut, II: 41, ikävä, mielipaha (vähennysmuoto sanaa: *inho*).

Inkua, III: 108. — Osoittaa kimakkaa ääntä; vinkua.

Iskaro, III: 56, pelto, josta vilja on poisleikattu (L.)

Iskennä, II: 129 = iskenynnä l. iskenyt.

Ismaro, III: 45, 120. — Oikeastaan miehen nimi, joka ilmaantuu kosinta-runoissa (= seppä Ilmaro), mutta tässä, niinkuin useat muut väärin ymmärretyt nimet Inkerin runoissa käytetty mielistys-sanana (vert. *Kalervo*).

Iso, I: 13, III: 99, 108. — Vähennysmuoto sanaa: isä; isä kulta.

Isola, I: 14, isän talo.

Isota, III: 98, haluta, ikävöidä.

Istahime, II: 149 = istahdin; — *istuihe* l. *istwise*, III: 14, 34, 115, 120 = istautui; — *istuksen*, I: 101 = istahtaa; — *istume*, I: 8 = istahdan.

Isyt, III: 83, 105, 112. — Vähennysmuoto sanaa: isä.

Itara, III: 33, saita.

Itettäjä, III: 43 = itkettäjä; — *itettäviä*, I: 151 = itkettäviä.

Itikka, II: 218, hyttynen.

Itra, I: 86 = ihra.

Ivaaminen (ivata), III: 127, pilkkaaminen.

Iäni, II: 204 = ikäni (omistusliite paikoittain vaikuttaa pehmenyystä).

Jaalia, III: 132, hoitaa, hemmoitella (L.).

Jaama, II: 328, III: 57, valtamaantie (Gen. Wen. Karj. Aun. амъ).

Jahkaa, III: 52, lakkaamatta loruella.

Jahmia, III: 54, kulkea hitaasti ja vaivaloisesti eteenpäin, niinkuin esim. vene jättien välitse.

Jakku, III: 98, palli.

Jaksaa, I: 190, vetää pois, riisua (Gen. Wen. Karj., Aun.; Ahlqv. Watja).

Jalata, III: 7, käyttää jalkojaan, juosta.

Jalkajousi, III: 52, suurempi jousen laji, jonka vireille vetämiseen tarvittiin jalan apua.

- Jaloton, III: 7, joka on ilman jal-koja; — II: 134, rampa, hervoton.
- Janhuksinen, II: 332, tehty janhuksesta, kuusen t. männyn pihkai-sesta, kovemmasta puolesta.
- Jarskajaa, III: 125, narista, narskua.
- Jasnoinen, II: 41, kirkas, kaunis (ясный).
- Johi', II: 74, 350 = jokin.
- Joikua, III: 22, 55, laulaa (joikumi-seksi sanotaan Wenäjän Karjalassa laulutapaa, jossa ei runomitan sään-nöistä niin tarkkaan lukua pidetä; vert. Lap. *juoigat*=laulaa).
- Jokahi, II: 41, 257 = jokakin, jokai-nen.
- Jonkere, III: 78. — Luultavasti: jonkero; koukkuileva, polveileva; mutka, polvi.
- Jorottaa, I: 168, lorisuttaa.
- Jouatella, I: 14 = joudatella; joutilai-suudessaan lauleskella.
- Jouhisorsa l. jouhilintu, II: 145, sor-san laji (*anas acuta*).
- Joukahainen, II: 278. — Yksi Kale-valan runoissa mainituista uroista, tuttu erittäin laulukilpailustaan Wäinämöisen kanssa.
- Jousikäistä, II: 215 = jousikätistä, jousimiestä.
- Joutsenut, II: 55. — Vähennysmuoto sanaa: joutsen.
- Jou'utime, III: 119 = joudutin itseäni.
- Jukava, III: 42, vahva, tukeva, pah-kurainen.
- Julkotella, II: 340, jolkutella, juosta pitkin askelin.
- Julkutella, III: 38, tehdä jotain ko-valla äänellä, paukutella.
- Junia, III: 36, liittyy yhteen.
- Juohatella, II: 246 = johdatella, naida.
- Juohattaa, I: 156, II: 207 = johdattaa.
- Juohti, I: 80 = johto, kosinta, naimi-nen.
- Juolea, II: 9, korea.
- Juoni, II: 333, metsän otusten rivi l. jono.
- Juontavesi, III: 61, juomavesi.
- Juppaniska, II: 352, kyyryniska (pää on jupassa, kun on eteenpäin ku-marruksissa).
- Jurskahtaa, I: 162, kahahtaa (osoit-taa heinän ääntä, kun se niittäissä katkeaa).
- Jussi, I: 162 = jussiheinä (*nardus stricta*).
- Juutas, I: 78, paha henki (alkuaan petollisen apostolin nimi).
- Juutti, II: 46, Tanskalainen, Tanska.
- Juuttaa, III: 125, tukehduuttaa.
- Juuttua, I: 72, tarttua kiinni.
- Jykeä, II: 171, raskas (Gen. Wen. Karj., Aun.)
- Jyttynäinen, I: 227, omaa laatuansa (Gen. Aun.)
- Jyttyinen, II: 261, kaltainen, tapai-nen (Gen. Wen. Karj., Aun.)
- Jyviä, I: 5, jyrsiä, pureksia.
- Jäini, II: 150, 252 = jäin (vahvistava muoto).
- Jälensä, II: 222 = jälkensä.
- Jälsi, II: 154, koivun mäihä.
- Jältönen, II: 154. — Vähennysmuoto edellistä.
- Jäläsilmä, II: 145, näljä- l. limasilmä.
- Jänö, I: 64, II: 222, III: 105, 110. — Vähennysmuoto sanaa: jänis.
- Jäppä, II: 352, kykkijä (seisoo kintut jäpässä l. koukussa).
- Järeä, III: 2, suuri, „kroovi“.
- Järittää, I: 91, karsia, leikata pois.
- Järkkyä, III: 22, järistä.
- Järky, II: 93, pölkkä.
- Jääkelehtää, I: 64, II: 252, kepeästi hyppiä (jäkelö = aina liikkeellä oleva, liehuva olento).
- Jäätää, III: 46, jäytää, nakertaa.
- Kaaha, II: 170 = kaada.
- Kaakistaa, III: 4, hillitä, ahdistaa, aidata, salvata (Gen. Aun. *kuris-taa kurkusta*).
- Kaalata, I: 226, III: 69, 84, kah-lata.
- Kaalimaa, III: 28 = Gaelin maa, Wa-les Englannissa, josta Henrik piispa oli kotoisin.
- Kaappuna, III: 119, kaura-auma (lau-laj. selit. A, Ahlqvist, r. 236, 272).
- Kaaprahtaa, II: 338, äkkiä poiketa tieltä.
- Kaaputella, III: 15, hiljaa raappia.
- Kaara, III: 56, 126, mustan rusakka

- hevonen (laulaj. selit. v. P, Länkelä III: 10; карый).
- Kaarasti**, III: 117, Oranienbaum'in kaupunki Inkerinmaalla.
- Kaaristise**, III: 68 = kuristi itsensä (kaaristamiseksi sanotaan oikeastaan ajajan kiinnisittominen poropulkkaan).
- Kaaritella**, III: 98, valittaa, hartaasti rukoilla.
- Kaarutella**, I: 197, käydä koukku-seljin.
- Kaaso**, I: 127, II: 17, naitu vaimo, joka vanhoissa suomalaisissa häissä (oikeastaan läksiäisissä) puki morsiamen ja muuten oli hänellä alin-omaisena saattajana.
- Kaatiot**, III: 54, 98, 125, housut.
- Kaatteri**, III: 37. — Oikeastaan: pöytäliina (скатерть); lakana (L.)
- Kaattuainen**, III: 37, lammasnahkainen t. villainen makuupeitto (*peite*, laulaj. selit. muk., v. A, Ahlqv., r. 398).
- Kaatua**, III: 132, painua, vetäytyä jollekulle suunnalle.
- Kaavani** l. **kaaveni**, III: 56, 126, satama (гавань).
- Kaavia**, I: 161, kaapia, raappia.
- Kaha**, I: 77, II: 101, kahtia, kahdeksi palaksi; — III: 125, kahden puolen (Gen. Wen. Karj.)
- Kaha**, II: 352, pystyisistä seipäistä tehty ratinmuotoinen pyydys; — III: 69, myllyn tori l. ratti, kahna.
- Kahatella**, III: 46, ajaa niin että kahisee.
- Kaheksialle**, III: 27, kahdeksalle haaralle.
- Kahuta**, I: 166, kahista.
- Kahvaella**, III: 22. — Luultavasti: ryöstää, riistää (Wir. *kahvata* l. *kahmata*).
- Kaide**, II: 22, kaistale, sarka; — II: 338, syrjä-aituus, käsipuut.
- Kaiehtia**, III: 32 = kaidehtia; kaiteella jotakin valmistaa, kutoa.
- Kaihe**, I: 54, II: 170. — Katso: *kaiho*.
- Kaiho**, I: 49, 175, II: 129, 131, suru, huoli; — III: 37, pimeä, syrjäinen paikka.
- Kaihoella**, II: 111, 196, murehtia.
- Kaihoinen** l. **kaihollinen**, I: 39, II: 115, 129, 130, 175, surullinen.
- Kaihota**, II: 54, 68, III: 119, surra, murehtia.
- Kaihotella**, II: 165, kiskotella, aikaista itseänsä laiskuuden tähden.
- Kaihottaa**, II: 212, surettaa.
- Kaihtia**, III: 54 = kadehtia; suoda pahaa.
- Kaikatella**, II: 146, itkeä nyhkytellä, (oikeastaan synnyttää jotain lyhyttä, mutta usein uudistuvaa ääntä).
- Kaikerrella**, III: 61, vaikeroida, valittaa.
- Kaikotella**, II: 117, laulaa kovalla äänellä.
- Kaimata** l. **kaimota**, II: 201, III: 36, 93, saattaa, seurassa viedä (Gen. Wen. Karj.). Kaima on oikeastaan kumppali, vert. Lapin *guoibme*.
- Kaiottaa**, II: 337, 338, karkoittaa (oikeastaan huutamisella).
- Kaiskutella**, II: 249. — Runollinen väännös sanaa: *kuiskutella*.
- Kaiten**, II: 156, välttäen, karttaen.
- Kaivame**, II: 222 = kaivan itseni, lait-tan itselleni olopaikan; — *kaivoime*, III: 93 = tunkeuduin.
- Kaivottu** (kaipoa), II: 199, epäluulolla katseltu, vainottu.
- Kajava**, II: 110, III: 107, kalakajaja, eräs merilintu.
- Kakara**, I: 49, II: 156, III: 21, multalöntti, hevosen sonta.
- Kakkara**, I: 114, II: 159, 180, III: 111, kakku, kaakku.
- Kakramaa**, II: 234 = kauramaa.
- Kaksikaplahinen**, I: 34, kaksiketarainen (reestä).
- Kalariippi**, III: 38, verkonpussi.
- Kalata**, I: 156, III: 93, kalista.
- Kalatsu**, III: 129, eräs nisumöykyn laji (калачь).
- Kalatuus**, II: 346 = kalattomuus.
- Kalervo**, III: 3, 14, 104, 126. — Eräs sankari Inkerin runoissa, joka (niinkuin Kalevalasta tiedämme) kaattuu sodassa veljeänsä Untamoa vastaan ja jonka poika monen vainoomisen ja seikkailun jälkeen kos-

taa tämän ilkityön sedälleen. — Toisessa runossa hän laittaa suuret pidot, joissa maahan kaadetusta oluesta iso tammi kasvaa, (käsikirjoituksissa on III: 3, v. 3—4 oikeastaan: jou'uin juottohon jumalan, pulmihin pyhän Kalervon). — Vielä toisessa runossa, jossa hän on myös laittanut pidot, saa hän surmansa Kaukon käden kautta. Se nimi käytetään Inkerin runoissa myös usein vaan mielistys-sanana, rakkauden tai kunnioituksen osoitukseksi, kumma kyllä, naisillekin.

Kalervut, III: 3, 115. — Vähennysmuoto edellistä, käytetty paljaana mielistys-sanana Inkerin runoissa.

Kaleva, I: 106, II: 4, 278. — Suomenpuolisissa runoissa ja lauluissa jättiläinen ja sankari, jonka väkevä poika erittäin on kuuluisa. Välistä vanhemmassakin puhtaammin tarullisessa merkityksessä käytetty, jolloin se näkyy merkitsevän jotain jumalallista olentoa (vert. *osmo*).

Kalevainen, I: 151, II: 145 — Paljaana mielistys-sanana käytetty vähennysmuoto edellistä.

Kalhu, III: 7, 28, nahalla päällystetty, oikeanpuolinen, toista lyhempi suksi.

Kalia, II: 16, III: 70, silittää, koristaa (vert. *kania*).

Kaljahdella, I: 204, kiljahdella, hirnahdella.

Kaljain, II: 351, liukas.

Kaljama, III: 28, paljas, liukas jää, iljanko.

Kalje, III: 107, kiljuminen.

Kaljottaa, I: 38, III: 2, loistaa, pais-
taa

Kaljua, III: 14, 85, 92, kiljua, parkua.

Kaljunta, III: 108, kiljuminen, parkuminen.

Kalkata, I: 188, kalista.

Kalkehtia, II: 309, joutiloida (Lönnr.).

Kalketella, II: 264, 324, meluta, ilo-
sesti peuhata.

Kalkettaa, II: 88, III: 57 = edellinen;
— III: 19 = *kalkehtia*.

Kalki l. **kalkinen**, II: 114, 120, 169, 306, onneton.

Kalkkia, II: 212, kalisuttaa.

Kalkuttaa, II: 23, tulla meluamalla;
— II: 216, 309, pitää melua, torua.

Kallallinen, II: 208, joka menee kallelleen, vie häviöön.

Kallas, III: 112, viete, rinne.

Kallistaa, III: 127, tehdä kalliimaksi.

Kallistaikse, III: 37, kallistaa itseänsä, kumartuu; — *kallistaisin*, III: 127, kumarruin; — *kallistaita*, III: 37, kallistaa itseänsä, kumartua; — *kallistihe*, III: 114, kallisti itseänsä, kumartui.

Kallistua, II: 288, tulla kalliiksi.

Kallopohja, III: 7, kenkä, jonka pohja on tehty poron kovasta päänahasta.

Kallotella, III: 68, 86, 88, 96, kovalla äänellä itkeä; — II: 235, maata köllötellä, kelletellä.

Kalma, II: 42, 43, kuolon haisu; — II: 97, 248, 325, kuolo, Tuoni; — III: 22, 36, hauta.

Kalmalainen, III: 63. Tuonelan asukas, vainaja, kuollut.

Kalmalautanen, III: 45, ruumis-arkun lauta (kalmalauvat, Gen. Wen. Karj = ruumis-arkku).

Kalpa, III: 46, 48, miekka (Ruots. *glaf*).

Kalske, II: 265, kilinä.

Kalso, II: 163, typerä, hölmö.

Kalsu, I: 81, II: 165, III: 93, säärystin.

Kaltainen, III: 66, 134, loiva, viettävä, vieru.

Kaltamaisilleen, III: 93, kallelleen, syrjälleen.

Kaltata, I: 201, kuumalla vedellä polttaa, niin että karvat lähtee (Ruots. *skålla*).

Kalten l. **kaltoin**, II: 90, 231, syrjin, väärin.

Kaltto, II: 317, kelvoton.

Kalttokenkä, II: 311, vino kenkä.

Kalttokorva, II: 259, jonka korva on alasriippuva, lerpallaan (sika).

- Kalvakka**, II: 113, kelmeä, vaalea.
Kalvin, II: 301, kalvo, kalvoin, lasta, jonka ympärille verkkoa kudotaan.
Kamana, I: 111, oven ylinen poikkipuu, jota alhaalla kynnys vastaa.
Kamara, III: 15, läskikerros, „sianpinta“ (laulaj. selit., v. III, Europ., r. 304).
Kamina, III: 68, räminä.
Kammi, III: 26, jakkara (скамья, скамейка).
Kammita, III: 126, jalkalieka, side, jolla hevosen etujalat sidotaan yhteen, ettei se pääse kauas ulkomaan laituimelta.
Kampelmanni, II: 316, kihlankantomies (Norj. *kvambelsman*).
Kampurajalka, II: 209, vääräjalka.
Kanamarja, kanavarsi, I: 139, 155, II: 136, 149, tytön kauneuden vertausana (eiköhän oikeastaan sama kuin *kanukka* l. *kukonmarja*-pensas, *cornus suecica*?). Eräs laulaja selitti että se on sama kuin *kassapää*, s. o. tyttö, v. V, Lönnr. s. 86.
Kangin (kankimen), II: 168, kanki, tukiseiväs.
Kania, II: 10, III: 72, laittaa järjestykseen, reilaan, koristaa (vert. *kalia*; laulaj. selit. muk. v. Y, Slöör, III: 22: *puhdistaa*, VI: 43: *potristella*, s. o. koristella).
Kankahattaret, II: 306, naishaltijoita, joiden arveltiin pitävän huolta kankaisten kutomisesta.
Kannatteliainen, III: 93, holhooja, edeskävijä (L.)
Kannikka, I: 27, II: 279, III: 99, leivän kannikka, viimeinen kuoripala; — I: 72, II: 247, viimeinen loppu-aika.
Kannotella, III: 22, 115, tehdä solmukysymyksiä, tarkoin tutkistella (L.)
Kannotellen, III: 59, toinen toisensa kannoilla, niin että ovat toistensa vastuksena (L.)
Kansoin, III: 4, joukoittain.
Kanta, I: 42, loppupätkä (talven k.); — I: 133, 162, III: 103, alku (miehen k.), lähde (rahan k.)
Kantsata, III: 58, panna kiinni (laulaj. selit. v. V, Sirel. r. 16; Ruots. *skans* = linnoitus).
Kanttura, II: 352, koukeroinen (jäniksen liikanimiä).
Kanunki, III: 52, kaniikki, tuomiokapitelin jäsen.
Kapahauki, III: 15, kuivattu hauki.
Kapeikko, II: 336, kapea paikka t. kova, kuiva kangas, joka käydessä kapisee, kopisee.
Kapelu, II: 210, puute, niukka olo.
Kapia, II: 181, tehdä kapeaksi, pinnoittaa, kiristää.
Kapina, III: 108, kopina.
Kapittaa, III: 116, kepeästi juosta, kepsii.
Kapla l. **kaplas**, I: 117, II: 170, III: 69, reen ketara l. tolppa.
Kaplastella, III: 42, varustaa reki kaplailla.
Kaplia, III: 37, kiivetä.
Kapluikka, II: 194, III: 44, kengän t. saappaan korko (каблукъ).
Kapo, III: 22, vaimo, (vert. Lap. *gava* l. *gapa*).
Kaponen, II: 269. — Vähennysmuoto edellistä sanaa.
Kappera, II: 351, vikkelä.
Kaprio, III: 13, kaupunki Inkerinmaalla (Koporie).
Kapsutella, I: 208, liikkua kapseella, melulla.
Kapu, II: 341, kapula.
Kapuinen, III: 125. — Tuskin *kapea*, niinkuin Europ. edellisessä painoksessa on selittänyt; luultavammin: *kaunis*, *soma* (vert. Inkerin *käpeä* = kaunis, Wiron *kabostada* = kaunistaa, *kabe* = kapea ja *soma*).
Kapusta, I: 153, 235, II: 169, III: 135, kauha.
Kaputtaja, II: 114, joka tekee jotakin työtä kepeästi ja sievästi.
Karahuttaa, I: 153, saada aikaan äkillistä kalketta t. kahinaa, lyödä niin että kalahtaa.
Karahka, II: 203, vaivainen t. puolikuivunut havupuu.
Karanko, II: 202, seiväs.

Karankokuusi, II: 109, kova, oksaton kuusi.

Karavarsi, II: 160, laiha ronkale niin kuin karanko.

Karehtia, I: 112, meluta, ääneen puhella.

Karella (karkelen), III: 19, tanssia.

Karhe, III: 33, luoko, kaari (heinän t. m.)

Karetella, II: 275, liikkua niin että kalisee.

Karhiella, II: 252, äestää.

Karhintä, II: 325, äestys.

Karhitsija, II: 210, äestäjä.

Kariperä l. **kariruoska**, II: 149, 337, 338, piiska, jossa on jotain kalisevaa siiman päässä.

Karistua, I: 30, III: 98, tulla valmiiksi, niin että rupeaa karisemaan (viljasta).

Karjalainen, I: 20, 92, III: 24, paimen.

Karjasti, III: 126. — Väännös sanaa: *karjanen* = paimen (Wirossa on semmoisia muotoja useammin ja tämä runo taitaa olla naapurimaasta Inkeristä).

Karje, III: 61, karjuminen, paha huutaminen.

Karkaella, I: 230, tanssia.

Karkee, III: 24, (oikeastaan: *karkea*) kesantopelto.

Karkelo, III: 14, 19, tanssi.

Karkeloita, III: 127. — Luultavasti: selvittää (karjeta = tulla päästään selväksi).

Karkko, I: 152, III: 40, 63, karitsa (etenkin toisvuotinen *pienilammas* laulaj. selit. muk, Boren 1877 r. 4).

Karkukangas, III: 19, tanssikenttä.

Karmistaksen, II: 293 = tekeytyy kar-meaksi, karkaisee itsensä.

Karpaso, III: 29, 55, 61, vene.

Karpio, II: 163, III: 26, vanha mitta: 10 kappaa (копѣка = vakka).

Karppa, II: 106, miehen nimi kreikan-uskoisilla Karjalaisilla.

Karrikkainen, III: 104, eräs ohdakkeen laji.

Karrus, II: 207, kuiva oksa t. puu (karahka).

Karsina, I: 74, 117, 190, kiukaan puoli pirttiä, sija kiukaan ja seinän välillä (vaimoväen tavallinen olosija); — I: 202, 208, II: 149, lattian alainen kellari t. navetta. Karsinassa käsikivi seisoo.

Karsinta, III: 7, karsiminen.

Karskajaa, III: 125, narskua.

Karskatella, I: 203, ajaa niin että karskaa l. narskuu (oikeammin *kar skutella*).

Karski, I: 131, reipas, riski (Ruots. *kar sk*).

Karskutella, III: 22, narskutella, nirs-kutella.

Karsta, I: 165, III: 70, noki, lika.

Karstamus, II: 201, nokinen, likainen ihminen; t. Wen. karjal. käsityksen mukaan: rupinen, syyhelmäinen.

Karsu, II: 291, katku, karkea haisu.

Karta, III: 25, rautapelti.

Karttu, I: 40, II: 203, kalikka, kanki; — I: 148, 222, pyykkiniuja l. kurikka.

Kartu, II: 27, katku, kärty, palaneen t. paistetun haju.

Karustaa, III: 125. — Nähtävästi: huonontaa, pahentaa, vähentää (vert. *karuta*).

Karvahdella, III: 52. — Oikeastaan: vetää vene maataipaleen poikki; tässä luultavasti: viedä karpaalla l. veneellä maalle.

Karvavieru, II: 347, josta karva on päältä pois kulunut.

Karve (karpeen), I: 54, naava.

Kasa, I: 215, kirveenterän alempi kulma.

Kasakka, III: 56, Wenäjän epäsäännölliseen ratsuväkeen kuuluva soturi; — I: 79, II: 17, renki, päiväläinen (siitä, kun ennen usein karkasi venäläisiä kasakoita ja muita sotamiehiä rajan yli Suomeen ja rupesivat päiväläisiksi).

Kasarinen, III: 100, messinkinen.

Kasarivaski, II: 18, 232, raaka vaski; messinki.

Kasattu, II: 245, 246, ylivuoden säilytetty (auma, leipä y. m.), vanha, kuiva; k. piika = vanhanpuolinen piika.

- Kas'ella**, I: 130 = kaskella; *kas'elta*, II: 181 = kaskelta.
- Kasikko**, III: 59. — Luultavasti: koi-vikko (Watj. *kassikko*, Wir. *kaasik*; runo on Inkeristä).
- Kaskesvaara**, III: 113, kaskeksi sovelias mäki.
- Kasna**, III: 49, kassa, rahasto (казна).
- Kassa**, I: 185, II: 78, III: 66, 127, palmikko, letti (коча).
- Kassapää**, II: 88, 264, palmikkopää, lettipää; tyttö, neiti (joiden tukka on näkyvissä, ei hunnulla peitetty).
- Kassara**, I: 126, III: 25, vesuri, vesakirves.
- Kassikka**, esipuheen r. 12, pieni tyttö.
- Kastari**, III: 52, torni ylimalkaan (Watj. *linna*, Latin. *castrum*).
- Kasti**, III: 21, kaste.
- Kasuta**, I: 194, II: 269, kasvaa.
- Kasvokkaha**, II: 145, kasvot vierekkäin l. vieretysten.
- Katala**, I: 5, 36, 38, onneton, kurja, ilkiä.
- Kataluus**, II: 2, ilkeys.
- Katehessa** (kade), I: 27, II: 63, kadoksissa.
- Katkuta**, III: 74, haista.
- Katkutella**, I: 152. — Alkusoinnon vuoksi tehty väännös sanaa: *kutkutella*.
- Katoma**, III: 21, kadotus.
- Katras**, III: 26, lauma.
- Katsahime**, I: 185, II: 27 = katsahdin ympärilleni.
- Katseleikse**, III: 1, 10, 55 = katselee ympärinsä; — *katselime*, I: 216 = katselin ympärini.
- Katsku**, I: 83, II: 22, palaneen haisu.
- Katti**, I: 190, kissa.
- Kattu**, III: 105. — Vähennysmuoto Katrina-nimeä.
- Katuhka**, I: 217, kate, peitto (vert. *kaattua*; laul. selit. muk., Basil., *katukka* = lampaannahkainen peitto).
- Katumoiksi**, II: 247, katumukseksi.
- Katuva**, II: 208, kaduttava.
- Kauaista** (kaukaisen), III: 98. — Luultavasti: mennä etäälle, kauas.
- Kauhtana**, II: 30, pitkä miehen mekko (кафтанъ).
- Kaukamoinen**, III: 14. — Inkerin runoissa riitautuu hän Kalervonpojan kanssa tämän laittamissa pidoissa ja tappaa hänet, jonka jälkeen pakenee Saareen ja siellä elää iloisesti neitoin kanssa.
- Kauko**, II: 346, III: 13. — Oikeastaan sama kuin edellinen, lähtee (Inkerin runoissa) Ahdin kanssa meriretkelle; itkee kalan puutetta (Suomen ja Wienan runoissa).
- Kaukomieli**, II: 278. — Kansan etymologian kautta Wienan läänissä Kaukolle tekaistu nimi, kun luultiin sen olevan yhteydessä kaukasanan kanssa.
- Kauno**, III: 101, kaunis, kaunokainen.
- Kauppa**, II: 90, 325, puoliso (sanottu siksi kun naiminen muinoin tapahtui morsiamen oston kautta).
- Kauppi**, III: 7. — Tekee suksia ja ajaa Hiiden hirveä takaa.
- Kaupus**, III: 73, kauppatavara.
- Kauro**, II: 149. — Miehen nimi kreikan-uskoisilla Karjalaisilla (Gabriel).
- Kauto**, III: 63, kengän päällisnahka.
- Kautokenkä**, II: 20, kenkä, jossa on päällisnahka, eroitukseksi päältäpäin avonaisesta virsusta; — II: 46, kautokengissä käyvä.
- Kavahtaa**, I: 208, II: 54, III: 122, äkkiä nousta t. kiivetä.
- Kavala**, III: 36, sukkela, vikkela (vert. Wir.)
- Kave**, III: 22, vaimo (katso: *kapo*); — II: 264, joskus myös luotu olento ylimalkaan.
- Kaverrella**, I: 179, kaivaa onteloksi.
- Kehikko**, I: 11, huoneen kehä, salvos (laulaj. selit. muk, Bor., v. 1877).
- Kehittää**, II: 352, irroittaa, päästää (vert. kuitenkin myös Wir. *kehittada* = nousta, nostaa).
- Kehno**, I: 5, II: 82, huono; myös: paha, ilkeä; — I: 94, Paholainen.

- Kehotella**, II: 332. — Luultavasti: irtauttaa, varustaa käytettäväksi.
- Kehtaella**, II: 3, viitsiä (muutamassa murteessa ovat nämät molemmat sanat vaihtaneet merkitystä).
- Keikari**, II: 236, kevytmielinen, valaton t. teeskelevä, koreileva nuori mies.
- Keikellehtää**, II: 40, keikahdella, kepeästi liikkua.
- Keiketellä**, III: 2, keikutella, kepeästi käydä.
- Keiketys**, II: 40, kepeä liikunto.
- Keipottaa**, II: 23, liikkua hölmön tavalla.
- Keitinpiiranen**, II: 282, eräs laji pii-rakoita, tehty ohrajauhoista, pieksunterän muotoinen, täytetty ohraryyneillä, syödään runsaasti voiheralla voideltuna.
- Keito**, I: 5, II: 224, 274, raukka; — III: 34, paha, („niinkuin paha“, laulaj. selit., Boren., v. E, II: r. 5).
- Kekri**, I: 23, II: 289, III: 101, Keyri, vanha suomalainen syysjuhla, alkuaan nähtävästi Liettualaisilta peritty, joilla Kekiris on erään juhlan nimi.
- Kellittää**, kellitellä, I: 11, 29, 45, II: 282, tehdä jotain (laulaa, ma'ata) huolimattomasti.
- Kelottaa**, I: 114, vilkkaasti liikkua t. äännellä.
- Kelpo**, II: 322, hyöty.
- Kelpotella**, kelpottaa, II: 79, lipaista, latkia; — I: 70, II: 274, liikkua.
- Keltaheinä**, III: 41, matara (*galium*).
- Keltty**, II: 88. — Oikeastaan: *Kelttu*, pitäjä Pohjois-Inkerissä.
- Kemahtaa**, III: 1, 115, 120, pudota t. heittäytyä alas niin että paukkuu (Lönnr. pitkäkseen?).
- Kemppi**, II: 271, III: 35, jalo, erinomainen; — III: 41, *kesäkemppi* = heinäsiirkka (laulaj. selit., v. Y, Slöör, I: 2).
- Kenki**, I: 30, kuka tahansa.
- Kenkimätön**, I: 32. — *K. surma*, joka kulki hiljaa, ikäänkuin sukkasillaan, ettei voinut ennalta arvata sen tuloa.
- Kenkisime**, I: 19 = kenkisin itseni.
- Kensti**, I: 145, II: 24, 115, III: 70. — Alkusoinnun luoma väännös sanaa: *konsti* = (konstilla tehty) sievä, jalo, erinomainen.
- Kera l. keralla**, II: 144, III: 3, kanssa.
- Kerinkanta**, I: 159, II: 23, kerinpuut, kerinjalka.
- Keritteleksen**, II: 236 = jouduttaa itsensä.
- Kerittää**, II: 328, 341, päästää (Gen. Wenäj. Pohj. Karj.: purkaa, avata, esim. solmu. — Runot ovat Pohj. Karjalasta).
- Kero**, III: 55, kurkku, kulkku (Gen. Wen. Karj.; runo Inkeristä).
- Kerttää**, III: 18, 105, 125, koskettaa, pyyhkiä (L.; laulaj. selit. muk., v. III, Europ., r. 189: *koskea*, r. 219, *leikata*?).
- Keruksinen**, III: 20, kurkku, kulkku.
- Keryä**, II: 113, kärventyä.
- Keräpenttu**, I: 195, keränmuotoinen elävä.
- Kerätä**, II: 16, kerjätä.
- Kerääjä**, II: 16, III: 93, kerjäläinen.
- Kes'elle**, II: 281 = keskelle.
- Kesi**, III: 21, nahka.
- Keso**, III: 23. — Vähennysmuoto sanaa: kesä.
- Kestata**, III: 20, 21, pitää kestejä.
- Kesti**, II: 189, III: 34, ulkomaalainen kauppias.
- Kestitellä**, I: 201, pitää vieraanaan.
- Kestytellä**, II: 32, kesyttää, suostuttaa.
- Kesyt**, I: 92. — Vähennysmuoto sanaa: kesä.
- Ketruri**, III: 72, kehrääjä.
- Keträ**, I: 126, II: 76 = kehrä; — III: 105, ylimalkaan joku ympyriäinen kappale, tässä: aurinko.
- Keträkulkku**, I: 100, jolla on kehrävarren muotoinen kulkku.
- Keträpuu**, I: 39, kehrävarsi.
- Keträsilmä**, III: 68, pyörösilmä.
- Keträtä**, II: 24 = kehrätä.
- Kettu**, I: 92, nahkanen.
- Kettunen**, I: 196, hieno kuori.
- Kettää**, III: 50, nylkeä.
- Keukonen**, II: 260, kevytmielinen,

- irstas tyttö (laul. sel., v. A, Ahlqv., r. 558).
- Kevata** (kepaan), II: 231, 282, kepsyä, kepeästi astua.
- Kianluut** (kita), III: 42, valaskalan luut (китъ).
- Kiehitellä**, III: 98, jouduttaa.
- Kiekas**, III: 20, vikkela, nopsa.
- Kielas**, I: 9, virtava.
- Kiera**, I: 144, liukas jää.
- Kiero**, I: 35, väärälle tolalle joutunut, onneton; — II: 41, väärälle kannalle joutunut tila, ahdinko.
- Kierä**, I: 137 = kiera; — II: 10, kovasti punottu, siis tasainen (lanka, Gen. Wen. Karj.)
- Kiesus**, I: 106 = Jesus.
- Kiiranen**, I: 213. — Kenties: kivi (Wir. *kiir* = kallio); huomaa kuitenkin että sillä nimellä mainitaan Sortavalan puolella vaa'an punnukset l. painot (T.)
- Kiirehiksen**, I: 88 = kiirehyttää itseään, kiirehtii.
- Kiista**, III: 98, kilpa.
- Kiistoin**, III: 98, 137, kilvoitellen.
- Kiittää**, I: 104, III: 58, rientää, kiireesti kulkea.
- Kiiätellä**, kiiättää, II: 17, 106, 212, lennättää, kiireesti kulkea.
- Kiljan** kaljallaan, II: 203, (silmit) tuijottamassa, nurin päässä.
- Kilkata**, I: 188, II: 134, kalista.
- Kilkkaista**, II: 132, äkkiä kerta kalista.
- Kilkottaa**, III: 22, välkyttää, vilkuttaa.
- Kilokesä**, II: 135, kiimakesä, naimasuvi.
- Kilsottaa**, III: 29. — Luultavasti: irtautua, kirvota tulesta, niinkuin *kilsat* l. köhnät päänahasta.
- Kimmahuttaa**, III: 88, saada lukon vieteri kimmahuttamaan, avata.
- Kimmeä**, III: 3, kimeä, tulinen, palava.
- Kimmin kammin**, I: 208, III: 127, nurin narin; ristin rastin(?); t. voisi *kammin* olla sama kuin *kamman* ja kimmin runollinen vaihdos siitä.
- Kimpukirjava**, III: 66, ristiin rastiin kirjava.
- Kinkotella**, I: 54, vaivalla vetää.
- Kinnikonni**, I: 209, lampaan sorkka, kinnerluu.
- Kipa**, II: 195, III: 65. — Lyödä kipaa = iloissansa hypätä ja heittää kuperikeikkaa (niinkuin vaskit ja kilit).
- Kipitka**, III: 76, kuomureki (кибитка).
- Kippa**, II: 231, kepsuttelija, kepeästi asteleva, liehakko (kuitenkin laulaj. selit. muk., v. K, Europ., r. 543: *kukka*).
- Kippelehtää**, III: 37, vikkelaasti hypellä.
- Kipse**, III: 107, kipahteleminen, kalojen äkillinen liikunto, niin että pirskahdus kuuluu.
- Kipukkainen** l. **kipukkoinen**, III: 95, 98, kimppu kaluja, jotka yhteen nuoraan t. nauhaan ovat pujotetut (esim. pienet rinkelit, L.).
- Kirikkö**, I: 12, II: 106 = kirkko (Wir. *kirik*).
- Kirjakorja** l. **kirjokorja**, II: 17, 84, 195, III: 50, kirjavaksi maalattu korireki (eroitukseksi tavallisesta liistereestä).
- Kirjapää**, II: 335, kirjavapää.
- Kirjata**, I: 43, 186, III: 108, kirjavaksi maalata.
- Kirjokansi**, III: 22, taivas (koska se on kirjava tähdistä); — III: 34, arkun kirjava kans.
- Kirjokinnas**, III: 98, kirjavaksi tikattu l. ommeltu kinnas.
- Kirjoraaka**, III: 52, kirjava purjepuu.
- Kirjotella** t. **kirjottaa**, III: 86, 120, kirjavaksi tikata t. ommella; — III: 109, kirjavaksi purra; — I: 186, 215, III: 127, kirjavaksi maalata; — III: 16 koristaa.
- Kirkivuosi**, II: 82, (kiimavuosi), naimavuosi.
- Kirokala**, I: 167, kirottu kala (koska on niin piikkinen).
- Kirokivi**, kiropaasi, III: 63, kivi, jolle loitsija nousi lausuaksensa kirousta (samoin kuin laulaja istahtaa laulupaadelle, ilokivelle).

- Kirpoa**, kirpota t. kirvota, I: 87, III: 52, 109, pudota (pienistä kapaleista).
- Kirvottaa**, II: 81, pudottaa.
- Kisa**, I: 117, II: 254, III: 57, 128, tanssi, leikki.
- Kisaella**, kisata, II: 41, 210, III: 19, tanssia, leikkiä.
- Kisaväki**, II: 149, tanssijoukko.
- Kiskaltaa**, II: 254, äkkiä kiskoa, temmata.
- Kiskosilmä**, I: 166, jonka silmä l. mieli palaa kiskomaan, karjaa repimään (Lönnr.).
- Kitajainen**, III: 94, kitiseväinen.
- Kitistää**, II: 298, käydä niin että kitinä l. ritinä kuuluu.
- Kitkaa**, III: 26, kitkua, vikistä hieromisesta.
- Kitkentä**, III: 62, kitkeminen.
- Kitustaa**, II: 298, tehdä jotain vaivaloisesti, hitaasti repiä irti hampailla.
- Kiuru**, I: 154, leivonen.
- Kiusan**, II: 97, 169, ilman syyttä, turhaan.
- Kiusata**, III: 115, koettaa.
- Kiusin**, III: 115. — Laulaj. selit. mukaan, Boren. 1877, r. 168: *suotta*; v. I, Europ., r. 306: *kiusoin*, *kiusaksi*.
- Kivenpuu**, I: 88, tanko, jolla käsikiveä pannaan pyörimään.
- Kiven silmä**, I: 206, käsikiven silmä.
- Kiveri**, III: 119, kivääri, pyssy.
- Kivi**, II: 86. — Lyhyiden vuoksi *käsikiven* sijasta.
- Kivikota**, III: 130. — Katso: *kivitupa*.
- Kiviriippa**, III: 101, nuotan t. verkon kives; onkimiehen kivi-ankkuri.
- Kivitupa**, III: 26, huone, jossa käsi-kivi seisoo.
- Kivo l. kivonen**, II: 135, III: 120. — Vähennysmuoto sanaa: kivi.
- Kohalten**, II: 268 = kohdalten, kohdallaan, oikeassa asemassaan.
- Kohennaikse**, III: 44 = kohdentaa itsensä, laittaa itsensä oikeaan asemaan, valmistaa itsensä; — *kohentihä*, III: 113 = kohdensi itsensä, y. m.
- Kohenteleikse**, III: 50 = kohdentelee itsensä, laittaa itsensä oikeaan asemaan.
- Kohokuori**, II: 180, jonka kuori on kohollaan, hyvin noussut (niinkuin selvästä viljasta tehty leipä tekee).
- Kohotella**, II: 335, nostella (ajateltiin metsän haltijain nostavan rukoilevalle metsämiehelle aiotun osan „orrelle“, niinkuin muutamissa metsäluvuissa nimen-omaan on sanottu, että se säilyisi muilta pyytömiehiltä).
- Kohotteleime**, III: 37 = kohottelen itseäni.
- Kohtalo**, II: 305, osa.
- Kohtapää**, II: 244, pystypää.
- Koikkua**, koikkuella, III: 11, keikkua, kiikkua (oikeastaan vaan alkusoinnun vaikuttama väännös); — II: 233, III: 99, ääntää, vaakua.
- Koikkua**, III: 135, ikävällä odottaa (niinkuin lapset isän palaamista kaupungista, tuomisten toivossa, L.).
- Koikutella**, I: 156. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *keikutella*.
- Koilliskoinen**, II: 328, III: 57, aamun koitto (kesällä koillisesta, s. o. itäpohjosesta).
- Koime**, I: 208 = (koin itseäni) pyrjin.
- Koipuri**, II: 257, juoksija, irstas mies.
- Koiskaella**, II: 163, 165, äkäisesti puhua, torua; — I: 127, ojennella itseään.
- Koitere**, II: 15, 92, iso järvi Ilamant-sissa, kyläkunta sen ympärillä.
- Koito**, I: 42, II: 30, 121. — Runollinen väännös sanaa: *keito*; onneton, raukka.
- Koitopäiväinen**, **koitopäivällinen**, II: 120, 324, 326, jonka päivät (elämä) ovat onnettomat.
- Koitulainen**, III: 103. — Luultavasti runollinen väännös sanaa: *poitulainen* (katso sitä).
- Koiveta**, III: 46, käyttää koipiansa, juosta.
- Koivisto**, III: 53, pitäjä liki Wiipuria.

- Kokata**, I: 116, II: 5, karsaasti katsella.
Kokea, I: 112, hankkia; — II: 341, ottaa pois mitä on kelpollista (tässä vainu), aivan kuin pyydyksiä kokiessa (T.).
Kokka, I: 135, II: 311, III: 98, 120, jotain ulospistävää kärkeä, patsas, vaarna l. puunaula seinässä (jälkimmäinen laulaj. selit. muk., v. III, Europ., r. 115; vert. Watj. *kokka* = koukku).
Kokko, I: 206, II: 304, III: 43. — Karjalainen vähennysmuoto sanaa: kotka; — III: 66, juhannusvalkea.
Kokotella l. kokottaa, III: 32, 69, odotella.
Kokottaa, II: 41, ojentaa.
Kolajaa, II: 170, kolista.
Kolatsu, I: 190, II: 37, nisuleivän möykky, sämpylä (laulaj. selit., v. V, Lönnr., s. 120; *калачъ*).
Kolke, III: 104, 105, kolkutus.
Kolkka l. kolkkanen, I: 168, II: 317, III: 1, 10, 119, kulma (kohta tästä kolkan käännän = käännyn ympäri).
Kolkkipoika, II: 329, nuolennoutaja, poika, joka muinoin seurasi jousimiehen kanssa ja poimi pois-ammutut nuolet kokoon.
Kollahtaa, I: 116, III: 59, 76, korjata (laulaj. selit., v. I, Europ., r. 103, Gen. Wen. Karj.); — II: 95, korjata itsensä pois, mennä pois.
Kollehtia, II: 188, vaivalla astua (Lönnr.).
Kolmansi, III: 110. — Vanha muoto sanaa: kolmas.
Kolo-ilma, I: 64, kolkko ilma.
Kolttu, koltuska l. koltuskainen, I: 217, II: 81, 329, 334, III: 125, rengas (*кольцо*).
Komauttaa, II: 353, kumisuttaa.
Komanto, III: 55, komentaja.
Kompakko, II: 328, III: 42, 57, vuori, kukkula.
Kompia, III: 98, astua kömpelösti, astua niin että kuuluu.
Kompotella, I: 158, juosta raskaasti, niin että kuuluu.
Komppakenkä, I: 151, korkokenkä, joka „kompsaa“ käydessä (laulaj. selit., Gottl., r. 202; erotukseksi pieksusta, jossa ei ole korkoa).
Komsia, III: 98. — Katso: *kompia*.
Konehus, III: 56, juonikkaisuus.
Konella, III: 49, puhua (Wir. *kõneleda*; laulaj. selit. muk. kuitenkin: *huutaa*, v. III, Europ., r. 220).
Kongotella, II: 146, raskaasti, voimallisesti uida.
Konkari, I: 204, III: 91, 124, hevonen (oikeastaan tasaisesti, ilman hytkyttelemättä juoksemaan opetettu, jommoisia ennen muinoin oli erittäin naisten ja pappein tarpeeksi).
Konkelo, II: 197, III: 22, puun väärä.
Konsa, I: 8, koska, kun; — II: 294, III: 58, 125, välin, välistä; — III: 61, koskaan.
Konsana, I: 153, III: 128, koskaan.
Konsanaki, III: 93, 101, ainakin.
Konsti, I: 158, II: 204, 213, III: 50, 69, (arvattavasti alussa: konstilla l. taidolla tehty) soma, jalo, aimo, ylpeä.
Kontio, I: 166, III: 49, 110, karhu.
Kontti, III: 51, laukku, reppu; — II: 188, soimaus, laittaminen; — *konttiselkä* = soimaileva juoru-akka.
Kontu, I: 218, III: 30, maatila; — II: 169, 229, karjan rehu; — III: 36, 91, paikan nimi, luultavasti suuret Konnun kylät, liki Kaarostan l. Oranienbaumin kaupunkia Inkerissä.
Koppa, I: 1. — *Kanteleen k.* = kanteleen runkopuu.
Koppakenkä, I: 225, III: 64, 74. — Katso: *komppakenkä*.
Koppelo, II: 226, emä metsäs; — I: 145, koppeli, hökkeli, koju.
Kopra, I: 94, II: 207. — Vanhempi muoto sanaa: *koura*.
Kopsa, I: 161, kori.
Korento, I: 123, ämpärin tanko; — III: 100, seiväs.
Koria, I: 147, II: 225, ylpeä.
Korja, I: 34, 186, II: 16, III: 1, kori-reki, juhla-reki.
Korkistaisin, III: 104. — Kenties: korotin itseni; tai: koreilin (Wir. *körgistada*).

- Korko**, III: 34, kukkula.
- Kormano**, I: 143, II: 25, III: 42, tasku, kukkaro (корманъ).
- Kornitsa**, III: 78, 93, 127, kammari, tupa (горница).
- Koroli**, III: 55, kuningas (король).
- Korotteleikse**, III: 129 = korottelee itseään, ojenteelee itseänsä ottamaan.
- Korskata**, I: 203, III: 122, ajaa, niin että pärskyy ympärille.
- Korskahtaa**, I: 162. — Osoittaa kärkeän heinän ääntä niittäessä.
- Korskea**, III: 66, ylpeä, korea.
- Kortsi**, III: 59, krouvi, kapakka (laul. selit., v. III, Europ., r. 168, 213; Wiron *kõrts*).
- Korvo**, I: 222, II: 148, III: 99, saavi (koska sillä on korvat).
- Kosi**, I: 80, II: 2, kosiminen, friijaus.
- Kosiomies**, I: 169, puhemies.
- Kosiminen**, I: 194, kosiminen, friijaaminen.
- Kosjo**, III: 6, 50, kosija, puhemies.
- Kosjoja**, III: 43, kosija.
- Kosjota**, III: 96, kosia.
- Koskelo**, I: 65, eräs vesilinnun laji (*mergus*).
- Koskut**, III: 7, kuusen kuori.
- Kosteli**, III: 87. — Katso: *kostoli*.
- Kosti**, III: 55, vieras (гость); *kovat kostinsa asujat* = jotka kovasti kohtelevat vieraitaan.
- Kostintsat** l. *kostitsat*, III: 46, 125, tuomiset (гостинцы).
- Kostjumala**, I: 118, 206, II: 281, III: 16, kiitos.
- Kosto**, III: 65, hame.
- Kostoli**, III: 87, 93, miesten ja naisten kesäinen, pitkä, liinainen mekko, tehty ruudullisesta „murtikkais-kankaasta“ (L.; laul. selit., v. A, Ahlqv., r. 300: *liinaviitta*).
- Kostoon**, II: 200, turhaan (laulaj. selit., v. G, Europ., r. 169).
- Kostopaita**, III: 125, neliniitisestä piikko- l. varttikankaasta tehty paita.
- Kostua**, II: 331, tulla viljavaksi, rikkaaksi.
- Kostutella**, II: 173, saada kastelemalla kasvamaan, kasvattaa; — III: 3, virvoittaa.
- Kotkanpää**, III: 56, kirjoitusvirhe, oikeastaan: *Kolkanpää*, merenniemi länsi-Inkerissä.
- Kotta**, II: 244, III: 104, 115, kenkä, (Gen., Aun., Wen. Karj.; котъ).
- Koukata**, II: 343, vihaisesti, vastahakoisesti antaa (T.).
- Koukkuhuovi**, III: 52, koukussa l. kyyryssä oleva sotamies (niinkuin pelkuri ainakin).
- Koukkumaisilleen**, III: 37, koukkuun.
- Koulua kantaa**, II: 305, III: 101, veisaamalla saattaa hautaan.
- Koulu**, I: 142, II: 154, vaiva, piina.
- Kuettaja**, II: 252 = kudettaja; kutukalan pyytäjä.
- Kuhajaa**, I: 149, kuhinalla liikkua.
- Kuhjus**, II: 38, nahjus, kuhnus.
- Kuihkaella**, I: 59 = kuiskaella.
- Kuihutella**, kuihuttaa, II: 169, 256, kuiskaamalla houkuttaa, viekoittaa.
- Kuikka**, I: 33, kaakkuri, eräs vesilintu.
- Kuikutella** l. *kuikuttaa*, I: 20, 139, II: 123, uikuttaa, valittaa.
- Kuippaella**, I: 93, ahmia; oikeastaan: syödä kaulaa pitkäksi kurottamalla.
- Kuippana**, II: 351. — Ylimmäisen metsänjumalan liikanimiä (oikeastaan: pitkäkaula).
- Kuippina**, III: 43, paikka Inkerin rannalla.
- Kuiskaella**, II: 169, syödä mökeltää.
- Kuitella**, III: 56. — Kenties tehdä verukkeita, estelyksiä (Wir. *kuitada*) t. uhata (L.).
- Kuittijärvi**, II: 106, iso järvi Wienan läänin Karjalassa.
- Kuive**, III: 69, 94, 98, 130, vedessä liuvotetut, turvotetut ja sitten taas uunissa kuivatut viljat, joista talkkunajauhoja jauhetaan (L.).
- Kujakkinen**, I: 204, III: 124, kujassa, katetussa solassa pidetty ja syötetty hevonen.
- Kujaperus**, II: 102, karjakujan perus.

- Kujerrella**, III: 22, valitella.
Kujerrus, I: 137, valitus.
Kujoset, III: 63. — Vähennysmuoto sanaa: *kuja*.
Kukas, I: 174, kukoistava.
Kukerteleita, I: 158. — Luultavasti: lyödä häränpyllyä, kuperkeikkaa (Wir. *kukerdada*).
Kukikse, I: 216 = kaunistaa, koristaa itsensä.
Kukittaa, III: 59, kaunistaa.
Kukkara, II: 322, kaunis.
Kukkaus, II: 86, kauneus.
Kukkeä, II: 82, kaunis.
Kukkeri, II: 21, lehmän nimi.
Kukku, I: 238, kukkua, käki; — II: 18, kukkula.
Kukkuome, II: 4 = kukkukaamme, laulakaamme.
Kukla, II: 40, vauva, nukke (кукла).
Kuksina, III: 105, maitoruukku (кувшина).
Kulakka, II: 213, III: 96, nyrkki (кулакъ).
Kulasvesi, II: 162, tulvavesi.
Kuli, III: 94, niinimatto (куль).
Kullan sormus, III: 85 = kultasormus.
Kultahelkka, I: 238, kultainen helistäjä l. laulaja.
Kultata, III: 35. — Alkusoinnun vaikuttama väännös sanaa: *kaltata* (katso sitä).
Kulu, I: 47, II: 315, III: 19, rukka (mielistys-sanana).
Kulve, III: 69, pieni lumikinos (laulaj. selit., v. A, Ahlqv., r. 368; v. I, Groundstr., r. 247).
Kumajaa, I: 7, III: 66, kumista.
Kumarteleikse, III: 22 = kumartele (itseään); — *kumarteleisin*, III: 104 = kumartelin (itseäni); — *kumartelime*, I: 185 = kumartelin (itseäni).
Kumasniekka, I: 217, punainen pum-pulivaate (Gen. Wen. Karj.; кумачъ).
Kumatsukainalo, I: 217, kainalotilkku semmoisesta kankaasta.
Kummar l. kumpare, II: 234, pieni mäen nyppylä.
Kummitseksen, II: 250 = tekee itsensä kumman koreaksi.
Kumottaa, I: 14, 32, III: 118, paistaa.
Kumpare, I: 158 = kummar.
Kumpu l. kumpura, I: 173, II: 211, 329, 353, mäki, saareke suossa.
Kunervikko, I: 204, III: 124. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *kanervikko* (vert. kuit. laulaj. selit., Boren., v. E, I: 64, *kunervo* = kuloinen turve).
Kunervo, III: 43. — Luultavasti väännös nimestä Kullervo, joka Inkerissä on tuskin tuttu.
Kuningas, III: 55, keisari (Inkeriläisten ja Wenäjän Karjalaisten puheenparren mukaan).
Kunis—sinis, I: 141, kuin kauan — niin kauan.
Kunnar l. kunnas, I: 173, II: 18, 250, korkeampi paikka, pieni mäki.
Kuntopeijaat, I: 201, kunnon hautajaiset.
Kuohteleiksen, II: 102. — Kenties: loppuunkuohahtaa, asettuu (Lönnr.)
Kuohunta, I: 70, vihainen puhe.
Kuokko, I: 143, koukku.
Kuoma, III: 72, 90, kummi.
Kuomina, III: 93, luva (гумно).
Kuonta, II: 199, III: 121, kutominen.
Kuontalo, I: 85, II: 10, 68, tutti (кудель).
Kuopotella, II: 353, kaappaella.
Kuore, III: 101, norsikala.
Kuorekukko, III: 46, kuoreista l. norsikaloista tehty kalakukko l. kalapiirakka.
Kuorti, II: 189, kirkon kuori.
Kuotto, I: 201, kangas, vaippa; — II: 87, hyikiö.
Kupaella, III: 2, 14, pitää melua.
Kupernaatori, III: 59, kuvernööri.
Kupias, III: 59, vouti (Wir. *kubjas*).
Kupina, II: 20. — Alkusoinnun vaikuttama väännös sanaa: *kopina*.
Kupitsaa, III: 52, nykyinen Kupittaa lähellä Turkua.
Kupluska, III: 61, kupla, vesikello.
Kupo, I: 148, lyhde (купа).
Kuppelo l. kuppi, I: 206, II: 39, III: 16, paise.

- Kupponen**, I: 190. — Vähennysmuoto sanaa: *kuppi*.
- Kupsia** l. **kupsaella**, I: 207, III: 2, melulla pudota, kapsahtaa (sokea *kupsii*, kun käydessään kolahtaa milloin mihinkin, K.).
- Kupusuu**, III: 44, suuta myöten pulistuksessa oleva, täpötäysi.
- Kuras**, III: 42, veitsi (laulaj. selit., v. H, Europ., r. 201; sam. Watj; Wir. *kurask*).
- Kurskehtia**, I: 179, syödä narskuttaa.
- Kurskia**, I: 195, pärskyä.
- Kurskuttaa**, I: 179 = kurskehtia.
- Kurso**, II: 115, vesiperäinen risukko, tihikkö.
- Kursti**, II: 287. — Alkusoinnun vaikuttama väännös *Kirsti*-nimeä.
- Kusakka** l. **kussakka**, I: 126, 151, II: 244, III: 3, lankainen vyö (кышакъ).
- Kutitella**, I: 127, III: 98, pititellä.
- Kutratukka**, II: 47, III: 3, kihara- l. kähärätukka (кудрявый).
- Kutri**, II: 214, III: 47, 105, kihara, kähärä (monik. кудри).
- Kutta**, III: 46, kelvoton ihminen.
- Kutti**, I: 127, piti.
- Kuu**, I: 100, II: 117, 281, tali, rasva; — II: 162, elin-aika.
- Kuudan**, I: 14, 32, kuutama, kuun paiste.
- Kuuhut**, I: 24, III: 111. — Vähennysmuoto sanaa: *kuu*.
- Kuuja**, I: 90, järvilohi, lihavampi muuta lohta.
- Kuukallaan** l. **kuukumaisillaan**, I: 106, III: 44, kyykyllään, selkä koukussa (laulaj. selit., v. Y, Slöör, III: 47).
- Kuultaa**, II: 234, III: 117, loistaa.
- Kuulu**, I: 72, III: 96, kuuluisa, mainio.
- Kuumottaa**, III: 106, 117, paistaa.
- Kuunteleikse**, III: 22 = kuuntelee ympärinsä; — *kuuntelime*, I: 184, III: 120 = kuuntelin ympärini.
- Kuuria**, I: 157, polttaa (купить).
- Kuurikki**, II: 334, metsän emännän l. naishaltijan nimi, silloin kun on vastahakoinen antamaan.
- Kuuristise**, III: 68 = kyykistyi.
- Kuurna**, III: 14, ränni oluenpanossa.
- Kuuroame**, II: 82 = kuuraan, pesen itseni.
- Kuurullaan**, I: 143, niska köyryssä, pää alaspainuneena.
- Kuusaminen**, III: 12, tehty kuusainpuusta (*lonicera*).
- Kuusialle**, III: 27, kuudelle haaralle.
- Kuussana**, II: 136, ruoka (кушанье).
- Kuutar**, II: 10, III: 84, kuun naishaltija, samoin kuin Päivätär mainio kulta- ja hopeakankaitten kutoja.
- Kuutiainen**, III: 40, yhden kuukauden ikäinen.
- Kuuton**, II: 117, 278, rasvaton, laiha.
- Kuvahtaa**, I: 206, III: 16 = kavahtaa.
- Kyen**, I: 147 = kyven; höytytuhka.
- Kyetösmaa**, III: 104 = kydetysmaa; maa, jota voi kydetää.
- Kyhästä**, I: 47, äkkiä kyhätä (kats. seur.)
- Kyhätä**, I: 24, 72, II: 114, huolimattomasti panna kokoon t. laittaa; — I: 115, käydä laatuun; — II: 228, huolimattomasti, hätäilemällä tulla.
- Kykkärä**, III: 33, mytty, kasa.
- Kylkehin**, II: 332, tehty männyn kovasta pohjoiskyljestä, janhuksesta.
- Kylkeläinen**, II: 262, syrjäinen, vieras.
- Kyly**, I: 166, III: 27, 99, sauna.
- Kyläjalka**, I: 37, kylänjuoksija, kylänjuoksu.
- Kymmen-niekka**, III: 131, alhaisin poliisimies Wenäjän Karjalassa ja Inkerissä (Gen. Aun.)
- Kynnyshäntä**, II: 194, kylänjuoksija.
- Kynnäppäinen**, I: 75, III: 28, 53, 91, tehty kynnäppää- l. jalava-puusta, sitkeä ja kova.
- Kynteli**, I: 85, Kynttilänpäivä.
- Kypäri**, I: 117, II: 23, III: 28, hattu.
- Kysyjä**, III: 50, kosija.
- Kytkäistä**, I: 152, temmata, vetäistä kytkeyttä.
- Kyttää**, III: 78, kydetää.
- Kyty**, I: 138, miehen t. vaimon veli.
- Kytös**, III: 78, kydös, kytevä maa.

- Kyykkäniska**, II: 194, koukkuniska.
Kyykylään, I: 192, kykkysillä.
Kyyrytellä, III: 91, olla kyyryssä l. koukussa selin.
Kyyssyselkä, II: 262, köyry- l. koukuselkä.
Kyyttäniska, I: 140 koukkuniska.
Kyyttö, I: 168, kouku- l. notkoselkäinen lehmä.
Kädyt, III: 115. — Vähennysmuoto sanaa: käsi.
Käetä, I: 50, 159, II: 47, luvata; — I: 90, II: 66, pyytää, haluta; — I: 142, II: 11, aikoa; — II: 73, 115, luulla.
Käkeys, II: 73, 222, luulo, toivo.
Kälkä, II: 317, raukka, ajattelematon (oikeastaan vaan alkusoinnun vaikuttama väännös sanaa: *kalki*, katso sitä).
Kälkö, I: 50, II: 158. — Vähennysmuoto edellistä.
Käly l. kälyinen, I: 82, II: 161, miehen t. vaimon sisar; veljen vaimo.
Kälykset, I: 147, II: 140, III: 41, ne, mitkä keskenään ovat siinä sukulaisuudessa, jota edellinen sana osoittaa.
Kämärikö, I: 126, kamarikko, maa, jonka pinnalla on kova nurmi, nurmettunut maanpinta.
Kämärä, II: 234, kanto, puun juuri (laulaj. selit., v. A, Ahlqv., r. 137; v. Y, Slöör, I: 33; Saxb., r. 85).
Känkäselkä, III: 79, köyry- l. koukku-selkä.
Känttyrä, III: 59, vanha, kömpelö ja koukkuinen.
Käpeä, III: 50, kepeä.
Käppähyttää, käpsätä l. käpätä, I: 121, II: 43, äkkiä koskea, tarttua.
Käpykenkä, III: 50, kepeä, huippukärkinen jalkine, ruoju l. pieksu (L.)
Käpäeleiksen, I: 127 = koettelee, koppeloi.
Käpäli, I: 227. — Kenties = käpälä.
Käpäs, I: 149, myöntävä, taipuva, hetas.
Kärrys, II: 161, murisija, ärisijä, torerijä.
Käsikukka, I: 101, käsillä kannettava nukke.
Käsikkähä, II: 55, käsitysten, kädet yhdessä.
Käsnäinen, I: 76, pahkainen, epäta-sainen.
Kätine, II: 255, rannerengas.
Kätky l. kätkyt, I: 48, II: 175, kehto, vaku.
Kätkyläinen, II: 96, kätkyessä ma-kaava, lapsukainen.
Kätyinen, II: 130. — Vähennysmuoto sanaa: käsi; käsi kulta.
Kätönen, III: 104. — Vähennysmuoto sanaa: käsi.
Käykkäleuka, III: 106, koukkuleuka.
Käviäin, I: 203, III: 122, vieras.
Kävynkanta, II: 80, kerjäläinen.
Kääkä, I: 117, 147, kädensija ovelsa.
Käämitä, III: 98, puolata.
Käämy, I: 131, puola, hui.
Käänteileikse l. käänteileksen, II: 9, 102, III: 1, 19, 55 = kääntelee itseään; — *kääntelime*, I: 216, III: 123 = kääntelin itseäni; — *kääntelise*, III: 120 = käänteli itseään.
Kääpäroittelä, III: 22, kepeästi liik-kua (niinkuin *kääperö* = pikkui-nen, kepeä olento).
Kääpönen, I: 227. — Oikeastaan: *kä-könen* (Europaeus).
Käässä, I: 29, 35, 43, II: 171 = kä-dessä; — *käästä*, I: 222 = kädestä.
Kääteessäni, II: 172 = kääntäessäni, kääntyellessäni.
Körtsi, III: 96. — Katso: *kortsi*.
Körötellä, III: 44, ajaa huolimatto-masti, reessä maaten.
Köyretyinen, I: 195, koukeroinen, kyyryselkäinen.
Laadu, III: 137, niin että käy laa-tuun, kelpoisesti.
Laa(d)ullinen, II: 279, III: 127, kel-vollinen.
Laahinki, I: 124, pyssyn latinki.
Laahoa, III: 20, huolimattomasti käy-dä, niin että hame laahaa pe-rästä.
La'aisenta, III: 98, lakaiseminen.
Laaitella, II: 138, järjestää, latoa ri-viin; — III: 44, 131, latoa sanoja,

- puhutella; — III: 75, suunnitella, neuvoa.
 Laaja, I: 183, 201, II: 164, suuri.
 Laajeleksen, I: 35 = laajelee itsensä; laittelee itsensä kuntoon, turvapaikkaan; — *laajeleme*, I: 35 = laittelen itseni.
 Laajella, II: 223. — Sivumuoto sanaa: laatia; laittaa, järjestää, saat-
 taa kuntoon.
 Laajia, II: 176, järjestää, laittaa kuntoon, valmistaa.
 Laajitella, III: 74, puhutella.
 Laaka, II: 226, matala, tasapohjainen; — III: 93 (oikeammin kenties: *laakka*) turmio, hävitys.
 Laakamoinen, I: 184, levyntapainen, leveä siipi.
 Laakari, III: 56, leiri (лагерь).
 Laakea, III: 37, aukea.
 Laakka, II: 170, turmio, hävitys.
 Laapoa, II: 256. — Kenties oikeammin: *laappoa*; loruilla, lörpöttää.
 Laapuri, III: 28, keihäs.
 Laari, I: 168, kirkas (Ruots. *klar*).
 Laatia, I: 197 tehdä (ладить); — III: 23, 36, puhua.
 Laatikko, III: 87, looda, arkku.
 Laatu, II: 11, III: 51, 72, laatuun käypä, kelvollinen (ладный).
 Laatuinen, I: 1. — Katso: *laatu*.
 Laatusa, III: 85. — Katso: *laatu*.
 Laaume, I: 18 = laitani itseni, hankkiudun.
 Laava, II: 96, 188, paha maine l. huuto (слава = kunnia, pilkallisesti käytettynä).
 Laavitsa, I: 152, III: 18, lavitsa, seinäpenkki (лавочка).
 Lahia, II: 10, pehmeä.
 Laiehtia, III: 61, 114, 115 = laidehtia; tulla syrjittäin, luoviskella.
 Laikahtaa, I: 8, II: 279, keikahtaa (oikeastaan: läikähtää kuin laine).
 Laikkaa, III: 7, luistaa.
 Laikkapää, I: 210, II: 283, jolla on keinuva, liikkuva latva.
 Laikkua, II: 283, läikkyä, kiikkua.
 Laikutella, II: 176, läikytellä, soudella, niin että vesi läikkyi.
 Lailatella, I: 57, kepeästi liikkua.
 Lainaella l. lainata, II: 21, III: 68, niellä.
 Laipio, III: 130, väli-aituus.
 Laito, III: 44, laitio, laitareki.
 Laitteleksen, I: 81 = toimittaa itsensä; — *laittelihe*, III: 33, 101 = laitteli itsensä, hankkiutui; — *laittelime*, II: 149 = laittelin itselleni paikan.
 Laitto, I: 35, II: 325, III: 22, raukka; — II: 41, soimaus, laittaminen.
 Laivata, II: 205, tuoda (niinkuin laivalla).
 Laivut, III: 108. — Vähennysmuoto sanaa: laiva.
 Laji, I: 162, II: 205, 265, suku.
 Lajivirsi, II: 282, sukuvirsi.
 Lakaella, I: 184, III: 115, hiljaksen lakaista.
 Lakattaa, I: 155, lakkauttaa.
 Lakehinen, II: 281, läpi pirtin katoissa, josta savu ulos menee.
 Lakia, III: 21, sileä.
 Lakiainen, III: 93, sisäkattoon kuuluva lauta.
 Lakkapää, III: 93, puu, jonka latva on leveä ja tiheä niinkuin *lakka*, kuistin katos.
 Lakkia, I: 51, latkia (kuin koira juopi).
 Lakla, I: 91, 183, metsähanhi (Laatokan pohjoispuolella. F.; Wir. *lagl*).
 Laklattaa, II: 135, kiljua niinkuin hanhi.
 Laklut, III: 115. — Vähennysmuoto sanaa: lakla.
 Lakluttaa, III: 12. — Luultavasti: kolkuttaa.
 Lakoa, I: 215, usein lakaista.
 Lakoharja, II: 313, jonka tukka on sileästi alasriippuva, ei kähärässä (ikäänkuin vilja *laossa*).
 Lakuttaa, II: 240, latkia, juoda kuin koira; — III: 104, kolkuttaa.
 Lallatella, II: 4, rallattaa.
 Lalli, III: 78, piispa Henrikin murhaaja.
 Lallittaa, II: 122, puhua pehmeröisesti niinkuin pikku lapsi, puhutella lasta sillä lailla.

- Lalmanti**, III: 32. — Muutamissa kä-
sikirjoituksissa: *laatmanti*, s. o.
laamanni (Ruots. *lagman*). Runo
on mukailus eräästä ruotsalaisesta
Keskiajan ballaadista, jossa laa-
manni Thord kihlaa tytön.
- Lamoa**, II: 311, maata retkuttaa.
- Lapa**, II: 10, se paksu paikka t. epä-
tasaisuus kankaassa, joka syntyy,
kun kaksi t. useampia loimilan-
koja vahingossa pujotetaan yhteen
piiden väliin, niin ettei välille tule
kudelankaa.
- Lapakko** l. **lapatta**, I: 212, II: 135,
lautapala, jossa kivenpuun l. käsi-
kiven veivitangon yläpää pyörii
reiässsänsä.
- Lapata** (lappajan), II: 170, sival-
taa, taputtaa (Ruots. *klappa*).
- Lapata**, III: 68, riippua, hetkua.
- Lapikas**, III: 8, Lapin kenkä, pieksu.
- Lappaa**, II: 320, III: 93, latkia; vetää
itseensä.
- Lappi**, II: 27, Lappalainen.
- Lappia**, I: 101, II: 90, kuve, sivu.
- Lapukka**, II: 217, kylä Vuokkiniemen
pitäjässä, Vienan lääniä.
- Lari**, III: 120. — Luultavasti vään-
nös *Lauri*-nimeä.
- Las'eme**, I: 33, II: 235 = lasken itseni,
laskeudun; — *las'eikse* l. *laskeikse*,
III: 6, 29 = laskeutuu; — *laskihe*,
III: 38, 95 = laskeutui.
- Las'etteleisi**, I: 20 = lasketteleisi.
- Las'etti**, III: 130 = lasketti.
- Lastat**, III: 28, liisteet.
- Lastimat** l. **lastumat**, III: 69, 94, lis-
timet, lismat, liisijauhot.
- Lateilla**, III: 59. — Katso: *laatiella*.
- Latonen**, II: 4, kelvollinen (ладный).
- Lattiita**, I: 152 = lattiata.
- Latu**, I: 18, II: 300, suksen jälki; —
II: 28, 259, tie.
- Laude**, III: 46, saunan lava.
- Laukia**, I: 132, hellä (Lönnr.); eikö
tässä pikemmin: *rakas*?
- Laukki**, III: 19, 48, pläsi.
- Laukku**, II: 337, nelisjuoksu.
- Laukoa**, I: 194, vähitellen laukaista,
purkaa.
- Laukumaisut**, III: 51, pikkuinen, jota
on kylvetetty, lapsukainen (laukua,
Ruots. *löga*).
- Lauta**, III: 127, kampa.
- Lautanen**, III: 54, vati.
- Lautsa**, I: 112, seinäpenkki.
- Lautta**, II: 96, 181, III: 35, portto
(usein yhdistettynä toisten sanain
kanssa: *mieron l.*, *kansan l.*, *lää-
nin l.*)
- Lava**, II: 50, 59, laudoista kyhätty
makuupaikka, makuusijana käy-
tetty penkki.
- Lavansaari**, III: 56, saari Suomenlah-
dessa.
- Lavella** (lapelen), II: 283, kokoon
ajella.
- Lavitsa**, I: 4, III: 58. — Katso:
lautsa.
- Lehauttaa**, II: 43, kepeästi liikkua,
niinkuin tuulahdus.
- Lehetellä**, I: 83, puhalttaa.
- Lehikki**, III: 62 = Lehdikki; lehmän-
nimi (*lehti*-sanasta).
- Lehmätyys**, I: 136 = lehmättömyys.
- Lehtyinen**, I: 139. — Vähennysmuoto
sanaa: lehti.
- Lehystäksen**, I: 101 = liikkuu huo-
lettomasti.
- Lehvä**, I: 188, II: 150, III: 4, lehtevä
oksa.
- Leikahdella**, I: 51, pikkuisen, kii-
reesti ja vähäisen leikkiä.
- Leikamoita**, II: 298, huvitella.
- Leikari**, II: 236, leikinlyöjä (Ruots.
lekare).
- Leikkio**, III: 29, leikkaus.
- Leilattaa**, II: 287, tehdä jotain ke-
peästi ja ilolla.
- Leilettää**, I: 67, rallattaa.
- Leiloa**, III: 40, lauleskella (laulaj.
selit., v. III, Europ., r. 335).
- Leilottaa**, II: 126, kepeästi ja iloisesti
rallattaa.
- Leimi**, III: 26, leimu, tuli.
- Leinata**, III: 103, surra (laulaj. selit.,
v. III, Europ., r. 159: *käydä huo-
lessa*, Wir. *leinata*).
- Leino**, I: 51, II: 149, III: 25, surulli-
nen, onneton (laulaj. selit., Boren.,
v. E, I: r. 74: *huono*; v. I, Ground-
str., r. 188).

Leinota, III: 39. — Katso: *leinata*.
Leipo, III: 115. — Vähennysmuoto sanaa: leipä.
Leisio, II: 101, vallaton, meluava joukko.
Leivätyys, I: 136 = leivättömyys.
Lekkua, I: 54, horjua, painua; — II: 342, lekuttaa, horjuttaa, kiikuttaa.
Lekuttaa, II: 342, kiikuttaa.
Lemettinen, I: 179, tamppuleipä, joka on leivottu akanainsekaisista jauhoista.
Lemmen, III: 29, 42, 45, tuli (пламень).
Lemmenkarvallinen, I: 184, suloisen näköinen.
Lemmen lehti, I: 184, III: 4, suloinen lehti.
Lemmetyys, II: 158 = lemmettämyys; rakkauden, hellyyden puute.
Lemminkäinen, II: 278. — Yksi Kalevalan sankareista, iloinen, leikkisä, vallaton luonteeltansa.
Lemmispuu, III: 120, mieluinen puu.
Lempi, I: 77, rakkaus, hellyys; — II: 41, 144, rakastettu.
Lempilehti, II: 175, mieluinen, suloinen lehti (mielistys-sana lapselle).
Lempileipä, III: 93, mielileipä, rakas leipä.
Lemu, III: 125, paha haju, löyhkä.
Lengätä, III: 125, huokua, huokua päälle.
Lento, III: 25. — Nähtävästi: epävakainen, ympäri kylää lentelevä.
Leputtaa, I: 69, liikuttaa.
Lerkutin, II: 290, joka panee kielen lerkkumaan, edestakaisin liikkumaan.
Lerpotti, II: 328, III: 57, sotaposti (Ruots. *lägerbud*).
Les'elle, III: 79 = leskelle.
Lesettelejä, III: 22, syöjä (laulaj. selit. muk., Boren., 1877, r. 29; Lönnrot. sanakirj.: *syödä lesetellä* = syödä hitaasti; juurisana nähtävästi: *lesetä* = hienontaa).
Leseä l. lestä, I: 204, puhdistaa vilja hienoksi jauhamalla ja akanoista erilleen sihtaamalla.
Lesta, II: 236, veran ääri, lista.
Lesty, I: 157, III: 124, katso: *leseä*.

Letku, I: 201, jotain vetelän vellin tapaista; pyykki (koska siinäkin vaatteet ovat veden ja saipuan kanssa ikään kuin yhtenä velinä).
Letti, III: 66, palmikko.
Letustaa, II: 294, tehdä jotain verkalleen, hitaasti.
Levahtaa, III: 16, äkkiä ja kepeästi rientää.
Levitys, II: 170, III: 93, hajoitus, hävitys.
Levitä, II: 354 = levitä itsesi.
Leviä, III: 35, levittää.
Levättelete, II: 353 = lepäytä itseäs.
Leyhkäistä, II: 66. — Kenties: kerskata, kiittää (vert. *leyhkätä* Lönnr. sanakirjassa).
Lieho, III: 38, 90, ympäriliehuja, kuljeksija, karhu.
Liehoa, III: 20, liehua.
Lieka, III: 38, nuora tai hihna, jolla elukan etujalat sidotaan yhteen, ettei se pääse kauas poistumaan laitumella käydessään.
Liekahuttaa, III: 130, keikahuttaa.
Lieku, I: 48, II: 172, keinu, vaku, heija.
Liekuttaa l. liekutella, I: 24, II: 59, III: 78, kiikuttaa, keinuttaa.
Lieminkä, II: 78, hieno tukka.
Lieminäiset, III: 58, 59, hienot hiukset.
Lienteileikse, III: 20 = pehmeää, paisuu (arvattavasti kuin leipä kuumassa maidossa pehmenee ja paisuu).
Liepotella, III: 37, tehdä löyhäksi, levitellä (vert. Gen. Wen. Karj. *liepistyä*); pöyhytellä villaa, ennen kuin karttojen väliin pannaan (L.)
Lieri, III: 84, kalkkare, kulkunen, helistin.
Liesipankko, I: 165, II: 169, seinästä kaukaisin osa liettä, joka on muuta liettä korkeampi (siihen nostetaan kattilat ja padat seisomaan, kun ei niitä käytetä; katso Heikelin kansatiet. sanastoa).
Liessinki, I: 127, II: 41, III: 125,

- hieno palttina (oikeastaan Slesiasta tuotua).
- Liete, I: 140, II: 22, letto, lieju, muta; — III: 114, matala, mutainen vesi.
- Lieto, II: 278, 281, kevytmielinen, epävakainen; — III: 10, turvaton.
- Lieto, I: 202, katso: *liete*.
- Lietso, III: 42, palje.
- Lietsoa, I: 228, II: 108, palkeilla puhalttaa.
- Lieve (liepeen), III: 25, ääri, läheisyys.
- Lievinkä, III: 37, karitsan ensimmäinen, hieno villa, liemen.
- Lievinä, III: 104, hiuksi (laulaj. sel., v. A. Ahlqv., r. 83. 487).
- Lievä, II: 10, löyhästi kierretty.
- Liidellä, II: 304, lentää hitaasti, puolelle ja toiselle kääntymällä, niin kuin kotka t. haukat.
- Liika, I: 32, runsas; — I: 48, II: 266, luonnoton; — II: 46, paha.
- Liikahaksen, II: 293 = liikahuttaa itseään, liikahtaa.
- Liikamieli, I: 141, pahamieli.
- Liikistyä, I: 235, tarttua, pinttyä.
- Liikkiö, III: 35, kinkku.
- Liipata, I: 167, luikahtaa, luistaa.
- Liipin laapin, III: 52, siki soki.
- Liipotella, II: 237, liehuella, keikkuella.
- Liirettää, II: 274, rallattaa.
- Liissova, I: 217, plyysisamettinen (плицовый).
- Liistää, III: 96, halkoa, lohkoa, kiskoa.
- Liitikat, III: 62, harjakaiset (L.).
- Liitsa, III: 126. — Katso: *litsa*.
- Liitteleikse, III: 54 = liittelee itseään, siirtyy.
- Liittihen, III: 69 = liitti itsensä, kävi lujasti istumaan.
- Liitto, I: 167, määrä-aika; — I: 137, II: 279, lähtö-aika; — II: 138, sopimus (vert. laulaj. selit., Lönnr., A. II, s. 70: *aika*; Gen. Wen. Karj. *määrä-aika*).
- Liittäisin, III: 125 = liitin itseni, läksin; — *liitäme*, II: 66, 144 = liitän itseni, lasken itseni.
- Liitää, III: 29, lentää, liukua, rientää.
- Liivikko, III: 107, lettopaikka (Gen. Wen. Karj. *liiva* = lima).
- Liivittää, II: 82, liuvuttaa, kepeästi kulkea.
- Likennäikse, III: 54 = likentää itseänsä, lähenee; — *likentelihe*, III: 84 = läheni.
- Likentelisin, III: 98 = likensin itseäni, lähenin.
- Likertää, II: 112, livertää.
- Lilli, I: 52, kalan poika.
- Limotella, III: 64, mielistellä, houkuttella.
- Linki, II: 160, horjuva, heikko, jaloiltaan hervoton.
- Linkki, II: 262, vikkela, nopsa.
- Linna, II: 105, III: 78, kaupunki.
- Linnukkinen l. linukkainen, II: 89, III: 126, pikku lintunen.
- Linta, I: 193, paksu maitovelli (Gen. Wen. Karj.).
- Linttilääppä, III: 123, nauhahattu (лента ja шляпа; vert. laulaj. selit., v. III, Europ., r. 160, *nauha*).
- Linttipää, III: 120, nauhapää (лента; Suomen tyttöin pään ympäri oli nauha sidottu).
- Lipaista, III: 84, kiireesti nielaista, ottaa siemaus.
- Lipakko, I: 200, (yön lipakko) = lepakko.
- Lipas, I: 127, II: 176, III: 68, ympyriäinen ja pitkänlätäinen matka-arkku l. vakka.
- Lipettää, I: 193, liukahtaa.
- Lipiä, II: 350, nopsa, helposti liikkuva (Gen. Wen. Karj.: *liukas*).
- Lippa, II: 231, liehakko, liehuja.
- Lippahattu, I: 151, hattu, jossa on lippu, lippa l. särmi.
- Lippi, I: 179, tuohinen juoma-astia.
- Lipsu, III: 46, klihta.
- Lipu, II: 279, liukas suksikeli.
- Lipua, II: 279, III: 72, lähteä liikkeelle, työntyä, ruveta (Gen. Aun.).
- Listimat, III: 93, kliidi- l. liisijauhot (vert. kuit. laulaj. sel., v. A, Ahlqv., r. 68: *ryynit*).
- Listin lastin, I: 183, koristetut kaidellaisilla pikkukaluilla.

- Listiä**, III: 46, leikata, karsia pois (niinkuin naatit nauriista).
Litsa, II: 40, 136, kasvot (лицо).
Liukahtihe, III: 68 = istahti kepeästi.
Liukku, II: 87, loukko, laukku.
Liukoa, II: 268, 320, liukua, liukkaasti l. kepeästi kulkea.
Liukoimet, II: 268, 330, kalut, joilla liuvutaan, sukset.
Liuttaa l. liuvuttaa, II: 135, 311, saattaa (reen) liukumaan.
Liuvuttaja, II: 106. — Luultavasti sama kuin: *liuvottaja*, joka saattaa (lihat) liukenemaan, pehmenemään.
Livahka, II: 10, sileä, hyppysissä liukkaasti kulkeva.
Livata (lipaan), II: 232, kepeästi lentää l. kulkea; — III: 62, nopsasti lykätä l. panna (L).
Loihe, III: 22 = loi itsensä, sijoitti itsensä.
Loihtia, I: 195 = loitsia; laulaa noidan lukuja.
Loimata, III: 101. — Luultavasti: voimalla ja melulla pyytää.
Loime, II: 303 = loin itseni, heitin itseni.
Loira, III: 22, lukon kieli t. salpa.
Loisi, II: 91, koturi, itsellinen.
Loittona, III: 55, kaukana; — *loitos*, II: 219, kauas; — *loitompaa*, I: 2, kauempaa.
Lokki, III: 107, kalakaija.
Loma, I: 9, II: 270, väli, liitos, rako.
Lomatse, III: 55, välistä.
Lommata, I: 159, moittia.
Longallahan, III: 93, raollaan.
Lonkahuttaa, II: 333, III: 47, vähäisen avata.
Lonkotella, I: 179, raotella.
Loputen, I: 9, loppuun asti.
Lotajaa, I: 202, 222, lotista, raapiskella niin että ratisee, heilua niin että ritisee.
Lotine, III: 107, ratina.
Lotka, I: 189, löyhä, pinkoittamaton (tarkoittaa tässä huonoa soutua, sillä kovasti soutuessa airot pinkoittuisivat).
Louhi, II: 278, 341. — Pohjolan emäntä, Lönnrot'in Kalevalassa kuvataan loitsutaidossa taitavaksi ja oli Kalevalaisten, Wäinämöisen, Ilmarisen sekä Lemminkäisen vihollinen; loitsuissa ilmaantuu hän välistä turmiollisena olentona, välistä myös kutsutaan avuksi. Muutamissa koiran synnyissä hän synnyttää koiran, josta syystä, ikäänkuin koiran haltijana, rukoillaan pitämään huolta ettei koiran haisti l. vainu menisi tukkeeseen.
Loukahtaa, I: 32, äkkiä loukata l. koskea.
Loukko, III: 101, kuoppa, syvä paikka.
Loumaja, II: 95, moittija, laittaja, soimaaja.
Loutu, II: 247, 276, ploutu l. ploomu, vanha ruotsalainen vaskiraha.
Luaslauta, I: 206, II: 77, III: 16. — Luaslaudoiksi sanotaan ne laudat, joilla kiukaan (vanhan-aikuisen uunin) kylki on päällystetty; niiden toiset päät liittyvät patsaasen (katso tätä), toiset uunin seinän uurtoon. Myös sanotaan luaslaudaksi se hylly kaikellaisia pikkukaluja varten, joka on ylimmäisenä luaslautojen nojassa (Heikel).
Luhista, III: 21, kolista.
Luhmoa, III: 37, vetelehtiä, retkuttella.
Luikahuttaa, III: 84, liukahuttaa.
Luikerretella l. luikerroitella, II: 260, puhua viekkaasti, luikertamalla.
Luikkaa l. luikata, III: 7, 28, liukua; — I: 179, nopsasti kulauttaa.
Luisku, II: 169, portto.
Luistella, III: 28, kuoria pois pehmeät osat (n. k. tuohta koivupuusta; laulaj. sel. muk., v. S, Lönnr., r. 200, *kuoria*).
Lumme, I: 52, II: 302, 340, III: 16, 46, upukan l. ulpukan lehti.
Lunnas l. lunnahat, III: 19, lunastushinta; — III: 29, lunastaminen.
Luoda, I: 11, viskata, heittää pois.
Luodutella t. luoduttaa, II: 343, lähestyttää.
Luojut, II: 91, tapa.

Luokki, II: 6. — Kenties: viisas, taitava (Ruots. *klok*).
 Luomallinen onni, II: 259, luotu, sallittu onni.
 Luome, I: 8, 18, II: 222 = luon itseni, heitän itseni, ryhdyn.
 Luonnankana, II: 225. — *Ei luonnankana* = ei ollenkaan (vert. Gen. Wen. Karj. *ei luonnenkana*).
 Luonnaton, I: 65, jolloin ei luoda.
 Luonnotar, II: 354, naishaltija, joka pitää huolta jostakin luomakunnan osasta.
 Luontapäänä, I: 65, luomispäivänä.
 Luontelihe, III: 84 = siirtyi lähemmäksi.
 Luosku, I: 130, II: 260, portto.
 Luotin, I: 126, vannas, auranrauta.
 Luotteet, I: 9, II: 278, mahtisanat, loitsusanat.
 Luotteleikse, III: 38 = lähestyy; — *luottelihe*, III: 12 = lähestyi; — *luottelisin*, III: 98 = lähestyin; — *luottelise*, III: 69, 115 = ryhtyi, rupesi.
 Luotu, II: 57, 80, III: 101, Jumalan sallima, määräämä sulhanen.
 Luovaella, III: 56, purjehtia ristiin rastiin vastatuulella.
 Luovon, II: 29 = luodon.
 Luppakorva, I: 235, II: 92, jonka korvat ovat lotkollaan, riipukissa.
 Lupsottaa, I: 235, haukkua laiskasti, harvaan (vert. *lupsallaan olla* = olla löyhänä, vetelyksenä).
 Lusia, III: 21, kalvaa, kaluta.
 Luskaa l. luskata, II: 99, 324, 328, III: 57, kalista; melulla kahlata.
 Luskoa, III: 9, musertaa.
 Luskutella, I: 208, paukutella.
 Lutaella, III: 9, loiskia, roiskia.
 Lutista, III: 22, liikkua liukkaasti, olla rempallaan.
 Lutistaa, III: 22, painaa, litistää (vert. Watj.).
 Lutus, II: 97, luntti, tolvana.
 Luude (luuteen), III: 69, luudan tappainen kalu.
 Luuhuinen, III: 120. — Vähennysmuoto sanaa: luu.

Luulias, III: 100, mustasukkainen, luulevainen.
 Lylleröinen, II: 15, lyhyt ja paksu.
 Lyly, I: 6, II: 329, III: 7, vasempi suksi, joka on vähää pitempi ja tehty männyn kovemmasta pohjoiskyljestä (lylystä).
 Lynkä, I: 210, alaspainunut, maahan päin taipunut; — II: 209, ontuvainen.
 Lynsyttää l. lyntsiä, I: 196, 197, käydä hitaasti ja kömpelösti.
 Lytistää, I: 91, litistää, rutistaa.
 Lyttimäinen, I: 113. — Lehmän nimi.
 Lyykistihen, I: 95 = kumartui, koukistui.
 Lyyky, I: 199. — *Olla lyykyllään* = olla kyykyllään; *lyödä lyykyänsä* = kyykistyä pesälleen.
 Lyykytellä, II: 208, lypsää kyykyllään, kyyryllään; — I: 193, juosta kyykyllään.
 Lyylikki, III: 7. — Kuuluisa suksi-seppä ja hiihtäjä (nimi tulee sanasta *lyyli*, joka merkitsee uhria ja uhratessa käytettyä rukousta).
 Lyyrytellä, I: 197. — Katso: *lyyrätellä*.
 Lyyräellä l. lyyrätä, II: 6, 191, rallatella, laulella.
 Lyyrätellä l. lyyrättää, I: 29, 67, III: 77, olla kepeällä, iloisella mielellä, niinkuin rallattaessa ainakin.
 Lyyttää, I: 193, kepeästi juosta.
 Lyöme, II: 92, 269 = heitän itseni, rupean; — *lyöte*, II: 334 = heitä itses, pane itses.
 Lähentelime, III: 119 = lähentelin itseäni, likenin.
 Lähteä, III: 82, noutaa.
 Lähöttää, III: 20. — Nähtävästi: puhalttaa, hengähtää.
 Läkinä, III: 12, 69, 115, puhe.
 Läkämästä l. läkkän, II: 89, 271, 282 = lähdetään, lähtekäämme; — *ällös läkkö*, II: 151 = älä lähde.
 Läkähtyä, I: 79, 137, tukehtua, kuivua.
 Läkäistä, III: 12, puhua.

Längistellä, I: 152, käydä kyyryllänsä, selkä koukussa.
Längällensä, III: 136, raolleen.
Länkämäisillään, II: 204, kyyrysillään, koukussa seljin.
Läsiä, III: 43, 105, 108, sairastella (alkuaan: *maata*, лежать).
Läykyntä, I: 70, juorupuhe.
Läylennellä, III: 40, rasitella.
Läyli, I: 145, II: 74, III: 47, rasittava, vaikea (vert. Wiron *leil* = tuska ja löyly; siis alussa: *rasittava kuumuus*).
Lääniä, I: 152, hoitaa, siivota.
Lääppä, III: 118, hattu (шляпа).
Läävä, I: 137, II: 160, III: 26, navetta (хлѣвъ).
Löpinä, II: 20, pehmeän kengän ääni, lötsytytys.
Löttö, II: 20, ohkainen, huono virsu.
Löyhkykartano, I: 77, kartano, jossa on paha haisu.
Löyhytellä, I: 208, III: 46 = löyhdytellä; saattaa liehumaan, huiskuttaa (arvattavasti vihtaa).
Maa, III: 97, 104, 119. — *Ei niitä maitakaan* = ei sinnepäinkään.
Maahuinen, II: 354. — Vähennysmuoto sanaa: maa.
Maalima, II: 86 = maailma.
Maammo, I: 29, 206, äiti.
Maanittaa l. **maanitella**, I: 156, II: 160, III: 74, houkuttaa (манить).
Maata, I: 113. — *Ei maata* = ei makaa.
Maatajalka, III: 32, lyhytjalka (laulaj. sel., Bor., 1877, r. 102).
Maatajouhi, III: 28, jonka häntä on niin pitkä että maahan asti ylettyy.
Mahia, II: 287, III: 136, märätä, lahota.
Mahova, I: 146, maho.
Mahti, II: 192, 278, taito, viisaus.
Mahuttaa, III: 37, sijoittaa.
Maidella, II: 127, vaivata.
Maikoa, II: 22, 30, antaa hyvää hajua.
Maine, I: 157, mainittava tapaus, vahinko.
Maineheton, III: 113. — Luultavasti: nimetön, tuntematon (Vert. Liivin kieltä).

Mainitella, I: 139, hellitellä, hellästi kohdella (luultavasti väärin kuultu ja oikeastaan: *maan'itella*).
Mairas, III: 76. — Epäilemättä: perso, ahne (sukua *maire*-sanalle, joka merkitsee: makeaa, aivan kuin *maajas* myös ilmautuu molemmissa merkityksissä).
Maire l. **mairea**, III: 18, 56, 94, 105. — Alkuaan: makea; suloinen, kaunis (laulaj. selit., v. K, Europ., r. 614; mutta v. Y, Slöör, III: 7: *hyvantahtoinen*; v. I, Groundstr., r. 9: *hyvä*).
Mairikki, III: 44. — Lehmän nimi.
Mairisa, II: 322, suloinen, hauska.
Mairotella l. **mairottaa**, III: 1, 44, 64, mielistellä, houkutella; — III: 105, puhua hellillä sanoilla.
Mairukkainen, III: 105. — Vähennysmuoto sanaa: maire.
Makiita, II: 175 = makeaa.
Maksankarvallinen, I: 188, III: 11, tummankarvainen.
Maleksia, I: 144, kuljeksia, juosta edestakaisin (myös muodossa: *mareksia*, siis nähtävästi: *madeksia*, *mataa*-sanasta).
Malina, II: 22, mali, koiruoho.
Malkio, I: 29, II: 302, puolikuntainen, raukka.
Maltella, III: 129, ottaa huomioon.
Mana, I: 5, II: 71, 112, 178, III: 125, Tuoni, kuoleman haltija; — I: 43, Tuonela, kuoleman valtakunta.
Manata, I: 75, II: 99, kirotta.
Manitsa, III: 59. — Epäilemättä väärin kirjoitettu, oikeastaan: *munitsa* = univormu, munteerinki (L.).
Manninkinen, I: 210, joka *mantii*, s. o. matelee maassa.
Mantsi, III: 44. — Sama kuin *Man-sikki* (lehmän nimi).
Manula, II: 337, maaperä, manner; mantereen haltijan asunto.
Marhaminta, III: 118, hevosen riimu, päitset.
Marjukkainen l. **marjut**, III: 104, 105, 106. — Vähennysmuoto sanaa: marja.

- Marras**, I: 42, heikko raukka, voima-
ton; — I: 50, III: 58, sorron-alai-
nen, ahdistuksessa oleva; — III:
59, riutuva, riutumis-, raukene-
mis- (siitä *Marraskuu*, jolloin koko
luonto raukeaa).
- Mataa**, II: 86, madella.
- Matelehtaa**, II: 167, madella, kuljes-
kella.
- Mateli**, II: 21, Matalena.
- Materikko**, II: 76, 83, meiramiruoho
(tässä mielistys-sanana).
- Matikka**, I: 234, made.
- Matikkalehmä**, III: 29, vasikan saa-
nut lehmä (Lönnr., vert. matka);
maholehmä (Europ.).
- Matras**, III: 75. — Vanhempi muoto
sanaa: *mairas* (katso sitä).
- Mattu**, III: 105. — Tytön nimi (Ma-
taleena?).
- Matuska**, I: 227, akka, muori (ma-
тышка).
- Meiskaa**, I: 110, meluta, peuhata.
- Melkein**, I: 103. — Luultavasti: ison-
laisesti, paljon.
- Melkeä**, III: 119, suuri.
- Melki**, II: 87, melkein.
- Melkiarvosessa**, II: 324, jokseenkin
arvoisessa; tässä pilallisesti: arvot-
tomassa, huonossa.
- Melkiässä**, I: 97, vähässä (мелкий).
- Melko**, III: 40, suuri.
- Mellostaa**, I: 35, meluta, pauhata.
- Menetellä**, III: 64, houkutella tur-
mioon.
- Menettelime**, II: 198, 223 = menette-
lin, hukuttelin itseni.
- Meritetri**, II: 142 = meriteeri; musta
vesilinnun laji.
- Mero** l. meroinen, III: 91, 115. —
Vähennysmuoto sanaa: meri.
- Mesinukka**, II: 150, mesiruohoinen,
mesikukkainen.
- Mestata**, III: 44. — Oikeastaan lail-
lisen tuomion mukaan saattaa pois
hengiltä; tässä ylimalkaan: tap-
paa.
- Metelivalta**, III: 22, pakanakansa
(Meteliläisiksi sanotaan Itä-Suo-
messa siellä muka ennen asunutta
jättiläiskansaa).
- Meto** l. metonen, I: 194, II: 33, III:
2. — Vähennysmuoto sanaa: mesi.
- Metoinen**, III: 99, 100, 101, 120, me-
tinen (jonka löyly on makea kuin
mesi).
- Metsonen**, III: 117. — Vähennysmuoto
sanaa: metsä.
- Metsän liehu** (lieho), II: 147, III: 95,
metsillä liehuja l. kuljeksija, s. o.
karhu.
- Metsän rikka**, III: 29, metsän peto.
- Metsän vihko**, I: 166. — Karhun ni-
mitys.
- Miekkoinen**, I: 25, II: 51, onnellinen;
— II: 198, rakas.
- Mieli-ala**, I: 54, II: 15, surullinen
mieli-ala, huoli.
- Mielihaude**, I: 59, huoli, ajatus, jota
ikäänkuin haudotaan, joka ei lähde
mielestä.
- Mielikki**, II: 334, 340, metsän emäntä,
Tapion vaimo, joka aitastaan t.
kellaristaan päästi ulos kaikellai-
sia eläviä metsästäjän saaliiksi.
Piikojensa avulla hän hoiteli niin
hyvin metsän eläviä kuin myös
kesällä metsässä käyviä koti-elu-
koita. Hän kuvataan erittäin lem-
peäksi ja suotuisaksi.
- Mielimurre**, III: 40, harmi, suru.
- Mielitehtoinen**, II: 269, jota tekee
mieli, halavoittu, rakastettu.
- Mielitietty**, I: 174, II: 4, rakastettu.
- Mielivaatio**, II: 198, jota mieli vaatisi,
haluttu, rakastettu.
- Miero**, I: 59, II: 95, maailma, ihmi-
set, kylä.
- Miilo**, II: 37, armas (милый).
- Mikäli** — sikäli, III: 114, min ver-
ran — sen verran.
- Millitsa**, III: 58, nostoväki (Saks.
Miliz).
- Millitseksen**, II: 250 = jollakin ta-
voin tulee toimeen.
- Milmani** l. milma, II: 305, III: 19,
minuani, minua.
- Minnä**, I: 88 = miniä.
- Miun**, III: 113 = minun.
- Moinen**, I: 102, semmoinen.
- Mointa**, III: 90 = (kahta mointa)
vertaa.

- Moisio**, II: 236, III: 16, ulkopalstassa oleva pelto, metsäpelto; — III: 127, herraskartano (siksi kun se on erikseen kylästä; мыза).
- Mokka**, I: 128. — Olla *mokalla huulin* = tehdä törömyssyä (kun suu on supussa pahoilla mielin ollessa; vert. Wir. *mokk* = huuli).
- Mokoma**, I: 47, II: 322, III: 10, semmoinen; — III: 21, 70, halventavaisessa merkityksessä: tuommainen, muka kelvoton.
- Mokomin**, III: 128, tuolla muka tavalla (pilallisesti).
- Molotsa**, III: 14, 70, aika poika, uljas poika (молодецъ).
- Muakas**, I: 187, III: 81, mutainen.
- Muhaella**, II: 53, tulla muheaksi, lahota.
- Muhahtaa**, II: 233, äkkiä vetäytyä hymyyn (Gen. Wen. Karj., Aun.).
- Muhajaa**, II: 264, 325, hymyillä.
- Muhia**, II: 127, muhkea, komea; — I: 3, kuohkea, löyhä.
- Muhotella**, II: 203, hymyillä; — III: 8, tulla näkyviin maata löyhäksi tekemällä, kaivamalla.
- Muihkaella**, II: 233, kopeilla, yrmeillä.
- Muikale**, II: 249, keikkailija, riski ja vähän ylpeilevä nuorukainen.
- Muikata**, III: 20, haukata.
- Muikkia** l. **muikotella**, II: 83, III: 25, keikkailla, kopeilla.
- Muikunta**, II: 42, koreileminen, kopeileminen.
- Muila**, I: 217, saipuva (Gen. Wen. Karj., Aun; мыло).
- Muin'**, I: 32 = muinoin.
- Muistinpäivä**, III: 101, vainajain muistoksi pidetty juhla.
- Muitsia**, I: 217, pestä (мытъ t. vielä likemmin: мыться, joka merkitsee: pestä itseään).
- Muittera**, II: 203, älykäs (мудрый).
- Muje**, I: 52, III: 101, muikkukala.
- Muju**, II: 332, syöpä neste, myrkky.
- Mukahinen** l. **mukallinen**, II: 90, III: 101, aina mukana l. kanssa oleva, puoliso.
- Mukiin mennä**, II: 141, myöntyä, antaa myöten.
- Mukittaa**, I: 133, lyödä, piestä.
- Mukoma**, II: 207, III: 88. — Katso: *mokoma*.
- Muksahtaa**, I: 200, pudota niin että lopsahtaa.
- Mullinen vasikka**, II: 328, härkävasikka.
- Mullos**, I: 126, II: 179, III: 91, ke-santopelto.
- Muotohittes**, III: 32, muotoises (länsi-suomalainen muoto).
- Muovaella**, I: 1, II: 6, muodostella.
- Muovollansa**, II: 6 = muodollansa.
- Mura**, I: 140, 303, muta.
- Murajaa**, II: 112, murista.
- Murmatella**, I: 51, surullisesti hystä.
- Murrin**, II: 279. — Europaeusen mukaan oikeastaan: *muurnin* = nurin (Wen. Karjalassa *muurnis* = nurjapuolinen).
- Mursunluinen**, II: 166, tehty mursun, erään suuren hylkeen lajin torahampaista.
- Murto**, I: 200, III: 1, metsä, jossa on paljon kaatuneita puita.
- Murukala**, II: 298, siika.
- Mutkahtaa**, III: 93, pyörähtää.
- Mutkaista**, III: 93, pyörähyttää.
- Mutsahtaisi**, III: 115 = mutsahutti itsensä, vierähti.
- Mutso**, I: 217, III: 38, nuorikko, vastaanaitu vaimo (vanhempi muoto sanaa: *muija*).
- Muttaa**, III: 61. — Luultavasti oikeammin: *nuttaa*, jolloin tulisi alkusointu neito-sanan kanssa ja se voisi merkitä *itkemistä* (Wir. *nutta*).
- Mynstäri**, III: 40, katseluhuone (tuskimpa: *monasteri*, *luostari*, joksi Europ. edellisessä painoksessa selitti).
- Myssyä**, III: 35, panna myssy päähän.
- Mytöstellä**, I: 48, panna myttyyn niinkuin kapalolasta.
- Myötärinen**, III: 77, mielenmukainen.
- Mäikähyttää**, III: 111, kimakasti kiljahtaa.

- Mäjeltää** l. mäjellyttää, I: 67, III: 111, huutaa, huhuilla.
- Mäkäistä**, III: 49, sivaltaa, äkkiä lyödä.
- Mässä**, II: 39, mäsä.
- Mätkyä**, III: 20, kumista, paukkua.
- Mättäsimä**, II: 206 = mätin, viskasin itseni.
- Määjeltää**, II: 21, äkkiä kerta määkiä t. rumasti laulaa.
- Määjintä**, II: 21, määkiminen t. ruma laulu.
- Määriä**, III: 59, mitata (мѣрять).
- Naapotella**, II: 122. — Kenties: elää irstaasti (vert. naappa = naaraskoira).
- Naaputella**, III: 50. — Nähtävästi sama kuin naapistaa, kuroa kokoon, solmia yhteen.
- Naara**, III: 94, portto.
- Naasti**, I: 116, II: 244, III: 66, soma, sievä (laulaj. selit. muk., v. Y, Slöör, VI: 32, *siisti*); — II: 213, taitava.
- Naljasilmä**, I: 140, III: 93, pilkkasilmä, ivasilmä (Wir. *nali* = leikki, pila).
- Nalkkisilmä**, II: 170, tuikeasilmäinen (jonka katse käy läpi kuin nalkki).
- Nallikka** l. nalli, II: 14, 15, III: 70, poika-nulikka.
- Nappi**, II: 82, vähempi-arvoinen (Ruots. *knapp*).
- Naputella**, II: 130. — Luultavasti: *toruella* (vert. *nappailla*).
- Naratella**, III: 58, nurista.
- Narenkka**, III: 46, tori (mukaeltu venäläisistä sanoista: на рынокъ = torille).
- Nartsia** l. nartsuttaa, III: 36, 117, käydä narisuttaa l. narskuttaa.
- Narttu**, I: 159, naaraskoira.
- Nasa**, II: 14, nulikka.
- Nasanenä**, II: 32, jolla on litteä, lyhyt nenä.
- Nasta**, III: 32, koristeena oleva naula.
- Nato**, I: 84, II: 7, III: 30, miehen sisar, joskus vaan ylimalkaan tyttö.
- Nauramoiksi**, II: 95, nauruksi.
- Nauvuttaa**, III: 96, saattaa naukumaan, vinkumaan.
- Navakka**, II: 213, vahva, vankka.
- Neinnä**, II: 232 = neitosena.
- Neljänsi**, III: 111 = neljäs.
- Nenäispää**, III: 104, taimilavan l. penkin viimeinen pää (K.).
- Neulikko**, III: 44. — Luultavasti: neula.
- Neuvonta**, III: 98, neuvominen.
- Niekuttaa**, II: 235, liikkua kepeästi (Lönnr.).
- Nieriäs**, III: 101, järvilohi.
- Nillikka**, II: 14. — Runollinen vaihdos sanaa: *nallikka* (katso sitä).
- Nimetä**, III: 22, sanoa.
- Nirttu**, I: 159. — Alkusoinnun tähden väännetty *nartusta*.
- Nis'alle**, III: 20 = niskalle.
- Niskoin**, I: 92, kaulus.
- Niverä**, III: 8, visa.
- Nokka**, II: 112, nokkela.
- Nokkelonenä**, II: 322, pitkä- ja terävänenäinen.
- Noppaella**, III: 79, noukkia.
- Noriperä**, II: 122, norjat, notkeat lanteet.
- Noronaama**, II: 82, jonka kasvot ovat täynnä ikäänkuin noroja, syviä viiruja.
- Nouanta**, III: 98, noutaminen.
- Nousiaiset**, III: 28. — Luultavasti joku uhri, joka onnellisesti päättyneen matkan jälkeen heitettiin maahan.
- Nuhaella** l. nuhajaa, II: 8, 128, elää syrjässä, kurjuudessa.
- Nuiva**, III: 22, nurjamielinen (tässä paikassa kuitenkin oikeastaan vaan väännös; vanhimmassa tietyssä kappaleessa viime vuosisadalta on: *noian*, siis: *noidan*).
- Nukittaa**, I: 134, piestä.
- Nukka**, I: 230, nukke, vauva; — I: 138, veran hieno päällyskarva.
- Nukkavieru**, II: 109, 330, verka t. sarka, josta nukka l. karva on kulunut.
- Nukkerehtia**, II: 114, valitella; — II: 335, vähäisen ma'ata, nukkuu.
- Nuode**, II: 239, hääjoukko (vert. vanha Ruots. *not*).
- Nunnostella**, I: 165, litistää, rutistaa, pureksia.
- Nuoevaimo**, I: 129, 165, kaaso, morsianta häissä saattava vaimo.

- Nuohkia l. nuohoa, I: 165, II: 3, pyyhkiä tomua t. nokea.
- Nuotio, I: 4, 112, 140, II: 113, 302, kokonaisista pölkyistä l. tukeista metsään tehty tuli.
- Nuottue, I: 207, nuottakunta, nuottaväki.
- Nurahuttaa, III: 93, äkkiä nurista.
- Nurjus, II: 80, 208, nahjus, nuhjus.
- Nurskua, I: 227, kahista.
- Nutturoita, II: 122, sotkea.
- Nuurua, II: 176, ikävöidä, valittaa.
- Nyplä, I: 217, II: 23, III: 98, nappi (Gen. Wen. Karj., Aun.).
- Näkijä, II: 120, 139, 305, povaaja, loitsija, noita (vert. Ruots. *siare*).
- Näköpää, II: 82, poskipää.
- Näperrellä, II: 107, sormillaan tehdä pikkutöitä.
- Näppi, II: 255, sormenpää.
- Näppityö, III: 82, hienompi työ, jota sormenpäillä tehdään, esim. ompelu, tikkaelu.
- Näpykkäinen, III: 98, näpillinen, hypypysellinen, niin paljon kuin sormen päitten väliin mahtuu.
- Näre, I: 54, nuori kuusi.
- Närkäistä, I: 96. — Osoittaa närhin närisevää ääntä.
- Närte, I: 158, III: 119, pitkänlöntäinen vilja-auma.
- Nästyrä, I: 54, nystyrä.
- Nästäellä, I: 169, tikkaella, tehdä hienoa työtä (Savossa sanotaan, kun joku on hienosti puettu: se on *nästätty* l. *nästringissä*, T.)
- Nästäri, II: 11, tikkaelija, tikkari.
- Näsäpää, I: 158, somapäinen (laulaj. selit., v. F, Europ., s. 120).
- Näytteleikse, III: 80 = näyttelee itseään; — *näyttelete*, I: 149 = näyttelee itseäs; — *näyttelitet*, I: 149 = näyttelit itseäs.
- Näätä mies, III: 32. — Tavallisemmin: *näälämies* = lanko, suoveri.
- Näätärehkanen, II: 23, jolla on näädännahkainen lakki (laulaj. selit., v. V, Lönnr., s. 131).
- Näätärinta, II: 57, jolla on rinnan kohdalla näädän nahasta tehdyt kantit takissaan.
- Oastaa, III: 125, tulla täyteen akana-vihneitä.
- Oellella, I: 179, hiljaksen pureksia.
- Ohkaa, II: 3, III: 26, 132, ähkiä.
- Ohtojainen, III: 104, ohdake (laulaj. selit., v. P, Länkelä, I: 5).
- Ohtonen, II: 350 = otsonen; leveä-otsa; karhun mielistysnimiä.
- Oikoa, II: 320, III: 124, oikaista jalkojansa, juosta.
- Oil, III: 111 = oli.
- Oino, III: 8. — Vähennysmuoto sanaa: *oinas*, s. o. pässi.
- Ojamykrä, II: 29 = ojamyyrä.
- Ojennaisin, III: 127 = ojensin itseni; — *ojennate*, II: 354 = ojenna itseäs.
- Ojenteleivat, III: 9 = ojentelevat itseään; — *ojentelete*, I: 149, II: 353 = ojentele itseäs; — *ojentelitet*, I: 149 = ojentelit itseäs.
- Ojentihe l. ojensihe, III: 109, 114 = ojensi itseään.
- Olas pohja, III: 7, jolla on lovi l. falssi pohjassa (suksesta).
- Oljaimet, I: 143. — Nuori vaimo menee *oljaimiin*, kun lähtee vieraskäynnille isänsä taloon.
- Oljareisu, I: 143, nuoren vaimon matka isänsä kotiin.
- Oljeta, III: 133, lähteä pois (Gen. Wen. Karj., Aun.).
- Olkamus, III: 10, taakka, jonka olallaan jaksaa kantaa.
- Olkikoppoli, II: 328, III: 57, olkikota, olkimaja.
- Olkinen hevonen, I: 195, II: 192, jota on oljilla syötetty.
- Oloksi, I: 91, runsaasti.
- Olonen, II: 201, 289. — Vähennysmuoto sanaa: olut.
- Olova, II: 150, runsas, tuuhea.
- Omenut, III: 103, 120. — Vähennysmuoto sanaa: omena.
- On, I: 58, 70, joutava välike, joka joskus lisätään värssyn täytteeksi.
- One, III: 101, outo, kamala, synkkä (jälkimmäinen Gen. Aun.).
- Ongelma, II: 278, mahtisana, voimallinen loitsusana.
- Onnimanni, I: 234, onnen poika.

Onttua, III: 126, tulla tyhjäksi.

Opastaa l. **opastella**, I: 54, 146, III: 120, neuvoa, opettaa (Gen. Wen. Karj., Aun.).

Opetna, III: 115. — Nähtävästi: *päivällinen* (обѣдъ, vaikka se muodon puolesta tavoittaa tästä tulla: обѣдня = päivämessu).

Opetteleikse, III: 2 = opettelee itseänsä, oppii.

Opinreki, III: 93, vierasreki, jolla ajetaan oppimaan s. o. katsomaan naapureita.

Opittajainen, III: 93, nuorikon kutsuja „oljaimiin“ s. o. vieraiksi entiseen kotiin.

Opitteleksen, II: 39 = opittelee itseään, käy katsomassa.

Oppia, II: 192, käydä vieraissa; — III: 93, kutsua nuorikko vieraiksi entiseen kotiin.

Oranen, III: 61, naskali.

Oravikuusi, I: 5, kävykäs kuusi, jossa oravat asustavat.

Orehki, III: 44, päähkinä (орѣхъ).

Orko, II: 353, III: 4, laakso.

Oro l. **oronen**, I: 146, III: 98, 118. — Vähennysmuoto sanaa: orit.

Oronkärsä, II: 27, siankärsä (*oro* = urosa sika).

Orpana, I: 129, kulta, rakas (joskus mielistys-sanana käytetty).

Ortti, III: 17, salvettu sika (laulaj. sel., v. IX, Saxb., r. 420).

Osa, I: 22, onni (vert. счастье ja часть).

Osallinen, I: 29, II: 154, onnellinen.

Osaton, I: 29, onneton.

Osma, I: 206, ahma l. kamppi; — III: 44, piiska (luultavasti semmoinen, jossa on „osman solmuja“).

Osma l. **osmo**, I: 110, 151, (rinnakkaisvärssyssä aina Kaleva t. Kalevainen) näkyy vastaavan Skandinavein Odinia. Wirossa yksi Ruotsalaisten asuma pikku saari *Odensholm* on Wioksi *Osmussaar*. Vert. Ruots. *osmunds järn* = vanhalla tavalla suomalmista saatu rauta, vaikka kyllä ei ole nimen-omaan tietoa että Odin sen tavan on opet-

tanut — ja Wiron osman = rautamalmi. Myöhemmin on se Inkerin runoissa, samoin kuin Kaleva, saanut yleisemmän merkityksen: *sankari, etevä mies*, jota se tässäkin tarkoittaa.

Ostoppa, II: 304, hylätty (оставить = heittää, hylätä).

Otavatar, II: 10, otavatähden naishaltija, samoin kuin muutkin taivaskappalten naishaltijat, taitava kulta- ja hopealankojen kehrääjä sekä samallaisten kankaitten kutoja.

Otra, I: 91, II: 159, III: 122 = ohra.

Otsa, III: 68, jonkun kappaleen pää (Wir. *ots*).

Otsakiero, II: 229, III: 17, paikka ohimojen yläpuolella hiusten rajalla (L.).

Otsakkaha, II: 145, otsat yhdessä.

Ounahuus, II: 346, viekkaus (Gen. Aun.).

Outella, **outtaa**, III: 33, 77, 93, 114 = odotella, odottaa.

Outi, II: 149. — Naisen nimi kreikanuskoisilla Karjalaisilla (Авдотья).

Ovettomainen, III: 105, oveton.

Paader (paateren), III: 98, suuri litteä kivi.

Paahtaa, III: 6, polttaa.

Paakistua, I: 235, kovettua, löntistytä.

Paapo, III: 20, kättilöin (бабушка).

Paarmas, I: 39. — Katso: *parmas*.

Paasi, I: 93, II: 54, 170, litteä kivi; — II: 102, 248, runollisesti käytetty käsikivestä, jauhinkivestä.

Paatero, II: 281. — Vähennysmuoto sanaa: paader (katso sitä).

Paatti, III: 120, 132, voikko, kellerävän ruskea hevonen (laulaj. selit., v. I, Europ., r. 427; Wir. *paat*).

Paavali, I: 85, Paavalin päivä.

Pai(d)atuus, II: 116 = paidattomuus.

Paijaella, III: 37, silitellä, mielistellä.

Paikari, I: 218, paikkari, kelvottoman työn tekijä, raukka.

Paikka, I: 217, II: 136, liina, huivi (Gen. Wen. Karj., Aun.)

- Paininta**, III: 100, painisilla oleminen t. muu peuhaaminen jonkun kanssa.
- Painuttaisin**, III: 104 = painutin itseni, kumarsin.
- Paisukkainen**, III: 70, paisunut, turvonnut.
- Paitsi**, III: 52, ohitse.
- Pajahtaa**, II: 298. — Katso: *pajattaa*.
- Pajari** l. *pajarilainen*, II: 206, III: 48, venäläinen ylimysherra (бояръ).
- Pajattaa** l. *pajatella*, I: 2, II: 94, laulaa (пою = laulan); I: 85, lausua (баить).
- Pajupehko**, I: 35, 177, pajupensas, pajupuska.
- Pakaella**, I: 9, puhella.
- Pakajaa** l. *pakata*, I: 5, 90, puhua.
- Pakatsin**, I: 115, paatsainpensas.
- Pakina**, I: 20, puhe.
- Pakista**, II: 39, 73, puhua.
- Pakko**, I: 30, II: 297, ahdistus, hätä; — *pakon perästä*, III: 53, 59, väkisin.
- Pakota**, I: 12, II: 211, hartaasti rukoilla, kerjätä.
- Palate**, II: 87 = palau, tule takaisin.
- Palin**, III: 63 = paljin, soljen neula.
- Palkulainen**, I: 91, pikku raukka (Lönnr.)
- Palle** l. *pallia*, II: 270, III: 26, kuvel. kylkiliha, sivu.
- Pallinaama**, II: 254, jolla on liian lihavat, pyöreät kasvot.
- Palo** l. *paloinen*, I: 77, II: 73, 126, 298. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanoja: *polo*, *poloinen* (katso *poloinen*).
- Palsta**, III: 12, rattaan l. pyörän kehrä l. kieru.
- Paltaa**, III: 90, pallistaa.
- Palttina**, III: 14, liinakangas.
- Palvoinen**, II: 329. — Ukon, taivaan jumalan, liikanimiä (luultavasti: *pilvinen*, vert. Lapin: *balva*).
- Pamata**, I: 222, pamista.
- Pamu**, III: 107, pamina, roiske.
- Paneiksen** l. *paneksen*, I: 88, III: 20 = panee itsensä, pukeutuu, koristaa itsensä.
- Paneinna**, III: 93 = itsensä panneena, pukeutuneena; — *paneksen*, I: 88, II: 103 = panee itsensä, paneutuu; — *panihe* l. *panise*, III: 12, 63, 115, 120 = pani itsensä.
- Panemaviti**, II: 329, nykyisin tullut tuore lumi.
- Paneme**, II: 139 = panen itseni; — II: 92, 332 = pukeudun; — *panete*, I: 165, II: 334 = pane itses, pukeudu.
- Panka** l. *panki*, III: 18, 61, 82, ämpäri (Wir. *pank*).
- Pankko**, I: 155, II: 77, 230, kiukaan l. uunin penkki, kiukaan toisessa päässä olevan, suuren laatikon tapaisen kolpitsan kansi, jolla sopii maata; — I: 85, III: 37, kangaspakka, kangastorvi.
- Pannahainen**, III: 22, pannan alainen, kirottu.
- Panni**, II: 163, III: 54, vanha mitta, 20 kappaa (Ruots. *spann*).
- Pano**, III: 69, noidan aikaansaama turmelus.
- Panoinen**, I: 79, panemalla tehty juoma, olut; — II: 82, juorupuhe t. loitsimisella aikaan saatu tauti.
- Panu**, II: 328, tuli (Muin. Preussin kielellä: *panu*).
- Papattaa** l. *papertaa*, I: 64, 216, piehtaroida (Lönnr.); — matkii jäniksen ääntä (Europ.).
- Papu**, I: 162, pyöni; *papusilmä*, III: 18, jolla on silmät suuret ja pyöreät kuin papu.
- Parahtaa**, I: 90, parkaista.
- Parma** l. *parmas*, I: 197, III: 122, rinta (Ruots. *barm*).
- Parsi**, I: 117, pilttuu.
- Parskina**, III: 107, roiske.
- Parskua**, I: 197, roiskua.
- Partsa**, I: 118 (tervapartsa), tynnöri (Lönnr.); nahturi, suti (Europ.).
- Pasikoia**, I: 144, pulikoida, kahlata niin että roiskuu.
- Pasma**, III: 10, vyyhti, joka sisältää 60 lankaa (насмо).
- Pasmakka**, III: 121, kenkä (башимакъ).
- Passipo**, I: 130, 151, kiitos (снасибо).

- Patsas**, I: 117, 165, III: 16, kiukaan l. uunin kulmaan kiinnitetty pystyinen puutolppa.
- Patsata**, I: 117, narahdella.
- Patukka**, III: 75, ruoska, pamppu (багоръ).
- Patvinen** l. patvi, I: 117, 217, III: 42, visainen.
- Pauluskat**, II: 86, Pavlovsk, pikku kaupunki Inkerinmaalla.
- Pehikko**, III: 129, pensaikko.
- Pehko**, III: 25, pensas, puska.
- Pehku** l. pehkuro, III: 40, 115, roska.
- Peiaat**, I: 193, hautajaiset.
- Peipotella** l. peiputtaa, I: 179, II: 214, kiusata, piinaella, vaivalla pureksia.
- Peitsi**, III: 120, piikki (kuin kasa-koilla; Ruots. *spets*).
- Pellervo** l. pellervoinen, III: 62, 104, pellava; (laulaj. selit., Boren. 1877, r. 71); — III: 120, pellavan pehmoinen.
- Pelmuta**, I: 117, peuhata, pauhata.
- Pelonainen**, I: 217. — Kenties: valkea sminkki (бѣлинецъ); tai kapalo-liina (пелена).
- Penitar**, II: 341, koiran haltija, joka on sen synnyttänytkin.
- Perehtiä**, II: 315, perustaa perhe.
- Perinät**, I: 217, II: 37, III: 26, höyhenpolstari (перини).
- Peros**, II: 40, poltetu kaskipelto, josta poltetut puut ovat pois korjatut.
- Perustella**, II: 21, pitää huolta että joku tulee johonkuhun, toimittaa.
- Perä**, III: 62, kanta, laita.
- Peräpakara**, I: 191, takapuoli.
- Peseme**, I: 235, II: 82 = pesen itseni; — *pesete*, I: 235 = pese itses; — *pesihen*, I: 235 = pesi itsensä; — *pesime*, I: 185 = pesin itseni.
- Petkel**, I: 88, II: 164, nuija, jolla huhmaressa l. morttelissa survo-taan.
- Petra**, I: 4, 126, III: 15 = peura.
- Petteri**, III: 56. — Katso *Piiteri*.
- Pettäjäiset**, I: 139, II: 156, maistijaiset vastakirnutusta voista.
- Petäikkö**, II: 25 = petäjikkö.
- Piedin** (pietimen), III: 26, pidusta, kangaskappale koko leveydessään.
- Piekka**, III: 100, piakka, leipä-lapio.
- Pielus**, II: 248, pään-alainen, tyyny (laulaj. selit., v. H, Europ., r. 178: *korvallinen*; vanhasta sanasta: *pieli* = korva; vert. Ruots. *örngott*).
- Pielys**, III: 33, pieles, heinäsuova t. lehtihaasio.
- Piena**, II: 281, lauta; — III: 106, ristin poikkipuu.
- Pieno**, III: 91. — Vähennysmuoto sanaa: pieni.
- Piepotus**, I: 3, piipitys.
- Pietta**, III: 63, Beata, naisen nimi.
- Piikko**, III: 125, kaksi-vartinen l. -niitinen kangas, säkkikangas, vartti.
- Piilovaara**, II: 58, vuori, jolle jonkun kylän asukkaat sodan aikana pakenivat.
- Piiltää**, III: 14, piillä.
- Piipari**, II: 14, pillinsoittaja.
- Piipottimet**, I: 191, jalat, joilla piipotetaan, juosta sipsutetaan.
- Piippoa**, III: 18, juosta hyppäämällä.
- Piirakas**, III: 96, leipä, jonka sisään on ryynejä, lihaa, kalaa t. muuta leivottu (пирогъ).
- Piirallahan**, III: 93, raollaan.
- Piiranen** l. piiras, I: 143, II: 294, = piirakas (katso tätä).
- Piirratella**, III: 93, ajaa, niin että jälki tulee piirretyksi maahan.
- Piiru**, I: 31, III: 3, pidot (пиръ).
- Piiteri**, III: 55, Pietarin kaupunki (Питеръ).
- Piitämä**, II: 10, vika kankaan kuto-misessa, kun joku lanka loimesta jää pois.
- Piiva**, III: 12, olut (пиво).
- Pilkka**, II: 329, puun kylkeen hakattu merkki, jota myöten osaa käydä korvessa; — III: 47, tähti (siitä kun pilkoittaa).
- Pilla**, I: 197, III: 38, 133, rikos, turmio.
- Pillamus**, II: 123, turmelus.
- Pillastua**, II: 345, raivostua.

- Pillomus**, pilloniekka l. pillosniekka, III: 14, 38, 55, rikoksen tehnyt, rikoksen tähden paossa oleva (luultavasti Ruots. *biltog*, Suom. vanh. lakikiel. *pilttua*).
- Piloinen**, II: 33, III: 37, 142. — Alkusoinnun tähden väännetty sanasta: *poloinen*.
- Pilpa**, II: 27, humalan siemenkota.
- Pilpatus**, I: 2, II: 1, 95, huono, katkonainen laulun hyräily.
- Pilppua**, III: 134. — Kenties: nopeasti astua, niinkuin pilppu lentää.
- Pilsoin** **palsoin**, III: 3 = pilstoin **pals**toin (*t* läheisessä Watjassa katoos:n jälkeen) pilstareiksi, palasiksi.
- Piltti**, II: 61, III: 28, poika (Ruots. *pilt*); — III: 20 (väärin ymmärrettynä) palkkatytön nimi.
- Pinahtaa**, III: 18. — Luultavasti kopiimisessa tai jo kirjaanpannessa väännetty sanasta *pimahtaa* = äkkiä antaa kimakkaa ääntä, kiljahtaa.
- Pingerpuu**, III: 101, pirkale, puulohkare, josta päreitä kiskotaan (L.)
- Pinkoa**, III: 50, oikoa jalkojansa, juosta (laulaj. selit., v. III, Europ., r. 143).
- Pinnahainen**, III: 22. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *pannahainen* (katso sitä).
- Pinne**, III: 20. — *Olla pinteessä* = ahdistuksessa.
- Pinteli**, I: 107, III: 86, 104, tukkanauha, jommoinen kuului muinaissuomalaisen tyttöjen koristeihin (Ruots. *bindel*).
- Pirotella**, I: 10, murentaa.
- Pirpanen**, I: 54, männyn siemen kävyssä suomuin alla (Lönnr.); kaarnan roso (Europ.)
- Pirranpuu**, II: 10, kaidepuu, luha.
- Pirta**, I: 113, II: 10, III: 27, kaide, tihta.
- Pissali**, III: 112, pyssy (vanh. Wen. *пищаль*).
- Pisteleiksen** l. **pisteleksen**, II: 9, III: 40 = pistelee itsensä, pistäytyy; — *pistihen* l. *pistise*, III: 40, 68, 84 = pistäytyi.
- Pistäikse**, III: 6 = pistää itsensä, pistäytyy; — *pistäime*, III: 14 = pistäydyn; — *pistätet*, II: 27 = pistäydyt.
- Piukata**, II: 10, vinkua.
- Piuke**, III: 108, vinkuminen.
- Piukkoa**, III: 125, vinkua.
- Piuskaa**, I: 5, piipittää, visertää.
- Piusta**, III: 50, pellon pidusta, kais-tale, sarka.
- Pohatta**, II: 2, 104, III: 22, rikas (богатый).
- Pohkeut**, III: 105. — Vähennysmuoto sanaa: *pohkea*.
- Pohratsa**, II: 175, Neitsyt Maaria (Борогодица = jlnsynnyttäjä).
- Pohvatta**, III: 131. — Luultavasti = *pohatta* (katso sitä).
- Poimea**, III: 18, juosta sipsuttaa.
- Poimetella**, II: 78, laulaa aina välistä katkaisemalla.
- Poiminta**, III: 102, poimiminen, noukkiminen.
- Poimotella**, III: 64, miellytellä, „maanitella“ (L.).
- Poimuniekka**, III: 66, 131, täynnä poimuja l. laskoksia.
- Poitulainen**, III: 103. — Eiköhän alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *paitulainen* = paidallinen.
- Poiut** l. **pojut**, I: 88, II: 184, III: 69. — Vähennysmuoto sanaa: *poika*.
- Pojansa**, I: 64, III: 115 = poikansa.
- Pokosta**, II: 193, 217, pitäjä (пороств).
- Poksapata**, III: 94, rautapata, johon on porojen s. o. tuhkan päälle kaadettu kuumaa vettä, lipiäpata (L.).
- Polettaa**, III: 6, polttaa (Wir. *pōletada*).
- Polkka**, III: 66, 92, 98, joukko (полкъ).
- Polku**, II: 96, poljettava.
- Polle**, III: 3, 10, 127, esiliina (laulaj. selit., v. I, Europ., r. 454; Wir. *pōll*).
- Pollo**, III: 84, pöllö, tuhmikko.
- Poloinen**, I: 6, II: 45, 49, onneton (luultavasti venäläisestä vanhasta sanasta: *полонь* = vankeus).
- Polon-alainen**, II: 303 = edell.

- Polte**, II: 186, kasken poltto.
Polttna l. polttinainen, II: 86, 206, 211, puoli ruplaa (полтина).
Polvena, I: 33, II: 1, ikänään.
Polvinen l. polvuhinen, II: 225, III: 2, 48, koko ihmisijän kestävä, ijan-ikuinen.
Ponneton, III: 6, päätön, loputon.
Ponnistaksen, II: 293, ponnistuttaa itseään, ponnistaa.
Ponsi, II: 180, nuppu.
Poro, III: 92, sora, tomu; — III: 82, tuhkalipiä (laulaj. selit., v. I, Europ., r. 8); — I: 90, alju peura.
Porottaa, II: 169, karkoittaa, pois-ajaa (Gen. Wen. Karj.); — III: 59, ajaa niin että tieltä poro l. tomu tuiskuaa.
Porua, II: 324, parkua, valittaa.
Pos'ella, pos'elle, III: 8, 44 = poskella, poskelle.
Posso, III: 17, porsas (laulaj. selit., v. A, Ahlqv., r. 164: *sika*).
Poste, II: 37, vuode, sänky (постель).
Potea, II: 265, III: 105, 107, 118, sairastaa (Wir. *pōdeda*).
Potilas, III: 107, sairas.
Potra, I: 116, II: 244, III: 40, 131, rivakka, riski, kaunis, korea (бодрый = uljas, rivakka).
Potristella, III: 71, 79, koreilla.
Potrukkainen, III: 38. — Vähennysmuoto sanaa: potra (katso sitä).
Potsalkka, I: 227, nappi (venäl. murteell. sana).
Potso, I: 206, III: 16. — Katso: *posso*.
Potuska, I: 217, pään-alainen, tyyny (подушка).
Poukku, I: 131, III: 91, pyykki (laulaj. selit., v. N, Lait., r. 62: *sotku*, s. o. pyykki; alasaks.: *Beuche*; poukku tuttu Wirossa, Inkerissä ja Wiipurin puolella).
Prokko, I: 209, Prokopius (miehen nimi; Wen. Prokofii).
Propatia, I: 209, kadota, joutua pois (Gen. Wen. Karj.; пропадать).
Protia, I: 209, mennä läpi (Gen. Wen. Karj., Aun.; пройти).
Puhua, II: 108, 309, puhalttaa.
Puida, II: 158, III: 76, tappaa rihtä (бить = lyödä).
Puikkonuoli, II: 353. — Arvattavasti nuoli, jossa vaan on puinen nuijapää, ei rautakärki (semmoisia käytettiin oravia ampuessa).
Puinen, III: 82, amme, tiinu (Gen. Wen. Karj.).
Puipertaa, II: 125, visertää.
Puiroa, II: 312, hakkauspaikka metsässä, raivaamaton paikka metsässä, josta vaan on puita hakattu.
Puistaa, III: 104, hartaasti pyytää; — II: 290, pudistaa.
Puiten (puittaa), III: 22 = pudistaen.
Puittele, I: 149 = kapuele, pujahtele, hypi puusta puuhun (Gen. Wen. Karj.); — *puittelitet* I: 149 = hypiskelit.
Puitukka, II: 29, poika nalikka l. nalkki.
Pukata, III: 91, pökkiä kuin pässi, sysätä.
Puksut, I: 222, II: 23, housut, pöksyt.
Pulkka, III: 46, porolla ajettava Lapin reki; vert. *ahkio*.
Pullosuu, pulloturpa, II: 12, 93, pak-susuu.
Pulmat, III: 3, häät, pidot (Wir. *pulmad*).
Pulmonen, I: 160, pikku varpusen kaltainen valkoinen lintu, joka talvella ilmautuu Etelä-Suomeen (*emberiza nivalis*).
Pulmukainen, I: 184. — Vähennysmuoto sanaa: pulmonen.
Pulputin, II: 290, pullosta pulputtamalla juokseva aine.
Pulski, I: 131, muhkea, korea.
Pumata, I: 114, kumeasti laulaa.
Pumputtaa, III: 17, sanoa: „pum, pum!“, torua.
Punainen, I: 160, II: 41, entinen venäläinen 10 ruplan seteli.
Punella, II: 229, usein punoa, punoella.
Puntata, III: 22, hakata; tässä: nau-lita.

Puohdin, I: 182 = pohdin.
 Puola, III: 53, Puolalainen.
 Puolahattu, I: 225, II: 76, puolalai-
 nen hattu.
 Puolapuu, III: 34, puu, mihin puo-
 lia l. pienoja kiinnitetään, sem-
 moinen telalaitos, jolle laiva vede-
 tään maalle.
 Puoltua, II: 190, taipua jonkun puo-
 leen.
 Puottelihen, I: 200 = pudotteli it-
 sensä.
 Purhottaa, II: 23, olla pörhössä, yl-
 peillä (laulaj. selit., v. V, Lönnr.,
 s. 132: *suuresti t. julkisesti liik-
 kua*).
 Puritsa, III: 125, purija, äkäinen
 koira.
 Purjepuu, III: 55, masto.
 Purjoa, III: 23, murtaa (Wir. *pur-
 jeda*).
 Purlakka, II: 190, III: 58, loismies,
 renki, löysäläinen, huono mies
 (бурлакъ).
 Purno l. purnu, I: 81, II: 158, III: 68,
 jyvälääri.
 Pursia, III: 98, sotkea, vääntää vaat-
 teita.
 Purtilo, III: 30, pursi, alus.
 Purtu, III: 28, hevosen syöttämi-
 nen.
 Pustinki, III: 53. — Nähtävästi vaan
 alkusoinnun aikaansaama väännös
 sanaa: *rustinki, varustus*.
 Putina, III: 105, pitkänlääntä puinen
 lasku (laulaj. selit., v. Y, Slöör,
 IV: 1: *jalalla varustettu kappa*).
 Putro, I: 114. — Vanhempi muoto
 sanaa: *puuro*.
 Putsi l. putsinen, I: 109, III: 99, tyn-
 nyri (бочка).
 Puuhka, I: 169, 217, II: 23, turkki-
 kaulus t. reunus.
 Puuhkova, I: 217, höyhenillä täytetty
 (пуховый).
 Puujelo, III: 61, puuha, puuhaelu.
 Puura, III: 71, raudikko, rautio he-
 vonen (laulaj. selit., v. A, Ahlqv.,
 r. 487: *ruskea*; v. P, Länkelä, II:
 9; mustan ja ruskean välinen;
 бурый).

Puurakoida, III: 115. — Luultavasti
 = seur.
 Puurtaa, III: 44, 119, tehdä syviä
 jälkiä liikkueessaan.
 Puuru, II: 312 = puura (katso sitä).
 Puuska, III: 20. — *Kädet puus-
 kassa* = kupeessa, lanteissa (Wir.
puusk = lanne).
 Puuttua, I: 99, II: 98, III: 42, sat-
 tua.
 Pykälässä, II: 99. — *P. oli piimä-
 pytty*, se oli merkitty, ettei salaa
 voisi ottaa.
 Pylke, III: 59, 120, pauke.
 Pyllinen, I: 189. — Järven nimi.
 Pyllähtää, III: 1, 101, kaatua pyl-
 lylleen.
 Pyllötellä, II: 169, pyllysiinsä ku-
 martuen juoda astiasta.
 Pylviä, III: 52, mylviä, ammoa.
 Pyntätä, I: 91, lyödä, päntätä sel-
 kään.
 Pyreä, III: 9. — Luultavasti: ri-
 vakka.
 Pyrine, III: 108, surina (tässä vaan
 käytetty alkusoinnun tähden pauk-
 keen sijasta).
 Pyritellä, III: 69, jouduttaa, antaa
 vauhtia (Gen. Aun., Wen. Karj.:
pyytää, kehoittaa).
 Pyrittäisi, III: 69 = joudutti itseään,
 kehoitti itseään.
 Pyssykäistä, II: 215 = pyssykätistä,
 pyssymiestä.
 Pytikä, I: 234, pikku pytty.
 Pyyhkiä, I: 185, II: 236, lakaista
 (Gen. Wen. Karj., Aun.; myös
 Watj., Wir.)
 Pyyhkiähen, I: 235 = pyyhkiä it-
 seään; — *pyyhkiäme* = pyyhkiä
 itseäni; — *pyyhkiäte* = pyyhkiä
 itseäs.
 Pyyhyt l. pyyhyinen, I: 117, II:
 264. — Vähennysmuotoja sanaa:
 pyy.
 Pyykää, III: 54, ammua, karjua
 (Lönnr.); paukkua (Europ.)
 Pyypötellä, II: 77, piipitellä.
 Pyyäntä, III: 98, pyytäminen.
 Pyältää, I: 181, tehdä lovia, kuop-
 pia (kun syödään).

- Pyörykkäinen**, III: 98. — Vähennysmuoto sanaa: pyöreä.
- Pyöryläinen**, III: 96, pyöreä, lihava.
- Pähkän** l. pähkänä, III: 111, pähkinä.
- Päivitellä**, I: 55, valittaa.
- Päivyt**, III: 111, 130. — Vähennysmuoto sanaa: päivä.
- Päivätsi**, II: 256; naisten kokous päivällä, jolloin yhdessä tehdään pienempiä töitä.
- Päivätär**, II: 10, III: 84, auringon naishaltija, taitava kulta- ja hopealankojen kehräämisessä sekä samallaisten kankaitten kutomisessa.
- Pällähys** l. pälläre, pällähtäväinen, ponnahtavainen, untuvilla täytetty.
- Päläs** (pälkään), III: 7, tuohipala suksen jalansijassa; — II: 328, ahdinko.
- Päteä**, I: 30, II: 41, III: 26, kelvata.
- Päähäinen**, III: 120. — Vähennysmuoto sanaa: pää.
- Pääkontti**, I: 166, kallo.
- Pääksekkähä**, II: 145, päät yhdessä.
- Pääkähyri**, II: 37, kähäräpää.
- Päänä**, I: 14, II: 48, 292 = päivänä.
- Pääpönttä**, III: 21, pääluu, runollisesti pönttöön verrattu.
- Pääramu**, II: 325, kallo.
- Pääriipa**, II: 350, päävitjat (tässä sanottu hampaista).
- Päärivoni**, III: 93. — Inkerin murteelle omituinen pehmennys persoonaliitteen edessä, siis oikeastaan: *pääriponi*, päänauhani.
- Päärme**, II: 309, pallistus, kanttaus.
- Päärmikkö**, III: 75. — Luultavasti: *päärnikkö*, lehmuspuisto (Wir. *pärn* = vanha lehmus).
- Pääsoma**, III: 20, pääankoriste.
- Päätellä**, III: 109, aprikoida.
- Päätnitsä**, II: 37, Perjantai (пятница).
- Päätyä**, I: 196, II: 48, 115, III: 25, sattua, tulla, joutua.
- Pääveraista**, III: 93. — Inkerin murteelle omituinen pehmennys, siis oikeastaan: *pääverkaista*, päänauhaa.
- Pöckelö**, I: 20, laho puu, kuiva kanto.
- Pököttileipä**, II: 27, 168, kuiva, karhea olkien ja tamppuin sekainen leipä (Lönnr.); petäjäinen leipä (Europ.).
- Pömy**, I: 208, melu.
- Pönkämaha**, I: 8, pinkotettu, pullistunut maha, ihravatsa.
- Pörätä**, III: 74, porista, torua.
- Raadella**, I: 186. — Katso: *raataa*.
- Raattia**, I: 133, III: 29, raatsia, hennoa.
- Raapata**, II: 208, ryöstää.
- Raasikko**, III: 104, metsä, jossa on kuivia puita kaatunut ristiin rastiin ja hienoa viidakkoa alkaa nousta (L.).
- Raastaa**, I: 216, III: 55, repiä.
- Raastanta**, III: 59, repiminen.
- Raataa**, I: 196, 328, III: 46, tehdä työtä (работать).
- Raatia**, III: 63, varustaa.
- Raato**, II: 330, 332, ruumis, vartalo.
- Raha**, II: 353, III: 69. — Alkuperäisessä merkityksessään: oravan nahka, orava.
- Rahan-alainen**, II: 285, rahalla ostettu.
- Rahe**, III: 50, 96, ruoma.
- Rahi**, I: 117, II: 281, III: 16, irtomainen pitkä penkki.
- Rahis**, I: 217 = rahe (katso sitä).
- Rahkamaito**, III: 58, kuorittu l. kummattu maito, joka lämpimässä uunissa on juoksettunut.
- Rahmikoida**, III: 4, punoa l. letittää pistelemällä, niinkuin piiskan siimaa tehdessä.
- Rahnikko**, III: 55, säle.
- Rahoa**, III: 33, 69, kihlata (rahasumman annolla, niinkuin muinoin oli tapa).
- Rahvas**, II: 224, 283, kansa.
- Rahvoa**, II: 171. — Luultavasti erehdys; pitäisi olla: *rahoa* (katso sitä).
- Raisu**, III: 47, 120, tulinen, hurja; — I: 187, III: 81, virtava, kova-virtainen.
- Raisun**, III: 3. — Ei ole ominaisnimi; käsikirjoituksissa on: *raisu*

- eikä *raisun*, niin myös virolaisissa runoissa, joiden mukaan tämä länsi-inkeriläinen on tehty (Wirossa *raisk* gen. *raizu* merkitsee: turmiota t. kelvotonta tähdettä).
- Rajalliset**, III: 26 = rajaiset, huonot, kepeät jyvät, jotka pohtiessa kauimmas lentävät (T.).
- Raju**, I: 73, summaton, aika.
- Rakentaa**, I: 7, II: 330, 332, varustaa, laittaa kuntoon; — *rakenteleivat*, III: 8, laittavat itsensä.
- Rakkavuori**, III: 3. — Oikeammin: *Rahkavuori*, joksi Inkerissä sanotaan Rakveren l. Wesenberg'in kaupunkia Wirossa.
- Rakkumies**, III: 55, majamies t. toisen selit. muk.) „suvattava“, s. o. rakas (L.).
- Raksi**, III: 7, vitsasta tehty köysi.
- Raksutella**, III: 69, ratistella.
- Ramajaa**, III: 96, ramista, rämistä.
- Ramauttaa**, II: 351, rämähdyttää.
- Ramisuttaa**, III: 93, rämisyttää.
- Ramppirauta**, III: 93, oven haka.
- Rankaselkä**, III: 79. — Luultavasti: kankeaselkäinen (kuin ranka).
- Rantsukka**, II: 15, ryökäle, renttu.
- Rapaista**, II: 309, III: 7, 14, 102, häitäilemällä tehdä.
- Rapajaa**, II: 329, hakata että rapisee.
- Rapsia**, II: 165. — Luultavasti: riipeä, rivakka.
- Rapsuta**, II: 341, lyödä, iskeä.
- Rapukka**, I: 234, pikku trappu.
- Rasakka**, III: 20. — *Rasakka mänty* = koukkuun kasvanut mänty.
- Rasata**, III: 93, istahtaa niin että ryskii.
- Raskua**, II: 195, rämistä.
- Raskutella**, II: 135, rämistellä, heilistellä.
- Rassi**, III: 58, krassi, millä pyssyä puhdistetaan.
- Rasti**, II: 67, 329, tienviitta (metssä hakataan tien osoitukseksi puihin *pilkkuja*, lakeille paikoille pystytetään *rasteja*).
- Ratsahassa**, ratsahille, III: 120, 123, hevosen selässä, hevosen selkään.
- Ratsajaa**, ratsata, I: 217, rämistä.
- Ratsata**, I: 117, ratista, ritistä.
- Ratsu**, III: 36, 47, 62, selkähevonen.
- Ratsus**, III: 47, ratsashevonen.
- Ratto**, II: 8, 211, ilo (радость).
- Rattoinen**, II: 285, iloinen (katso edell.).
- Rattous**, II: 211, iloisuus (katso: *ratto*).
- Ratustella**, III: 127, vetää itseänsä hitaasti, suurella vaivalla; — I: 149, hitaasti ratisuttaa suitsirautoja; — *ratustelime*, III: 101, ratustelin itseäni.
- Raukotella**, II: 123, sanoa raukaksi, surkutella.
- Raukuja**, II: 199. — *Rannan raukuja* = rantasipi, pikku kahlolintu.
- Rautakirnu**, III: 55, tykki.
- Rautakisko**, I: 54, rautakenkä.
- Rautanen**, I: 125, viikate.
- Ravata** (rapaan), III: 93, lyödä, viskata.
- Ravea**, ravia, II: 171, 347, suuri.
- Rehu**, III: 22. — *Lepän rehut* = tiheä lepikkö.
- Rehvaista**, III: 50, suurella vaivalla ja melulla tehdä jotain, tässä: melulla viedä.
- Rehvana**, II: 17, 189, renttu, heittiö.
- Reikostaisin**, III: 104 = tein itseni solakaksi (L.).
- Reili**, II: 151, 189, juoni, vehke (Lönnr.); viekoitus, paha tuuma (Europ.).
- Reilitellä**, I: 192, vinkua.
- Reilottaa**, II: 29, ylvästellä.
- Reista**, III: 34, houkutus (vert. Ruots. *fresta*, murteell. *freista* = kiusata, koettaa).
- Reivi**, III: 34, 104 = kreivi.
- Reivikkäinen**, III: 104, kreivillinen.
- Rekivetoinen**, I: 33, toisvuotinen varsa, joka seuraavana talvena on valjastettava reen eteen.
- Rekiviitta**, II: 247, rekivälly l. -viltti.
- Rekkorinta**, III: 69, jolla on rintalappu (tarkoittaa näädän keltaista rintaa).
- Remeli**, III: 104, hihna, remmi (пемель).

Reminä, III: 68, räminä.
 Remoreki l. remunreki, I: 238, II: 269, riemureki, reki, jossa iloisesti pauhataan.
 Remu, I: 208, iloinen pauhina.
 Remuella, II: 130, iloisesti pauhaella.
 Remullinen l. remusa, II: 8, 239, 297, riemullinen, iloinen.
 Remunen, I: 110, humalan isä l. haltija, joka on saanut nimensä siitä kun synnyttää remua, iloista pauhinaa.
 Rensua, II: 135, ratista, rytistä.
 Repo, I: 92, III: 46, 73, kettu.
 Reporinta, II: 29, jonka nutun reunukset rinnan kohdalta ovat ketunnahalla kantatut.
 Repsahtaa, III: 71, äkkiä viskata l. heittää itsensä.
 Repukka, I: 235, pikku reppu; ryysy-renttu.
 Retkellä, I: 37, kululla.
 Reuhaella, III: 93, pauhata.
 Reuhka, II: 23, leveäreunainen nahkalakki.
 Reuhkaa, III: 46, haukkua kuin repo.
 Reuhoa, III: 75, pauhata.
 Reuhunta, I: 70, pauhaaminen, toran jyrinä.
 Reutoa, reutoella, II: 312, III: 1, viskata.
 Reyätellä, I: 92, kiljua, parkua.
 Riahtaa, I: 95, kiljahtaa, kiekahtaa.
 Riekkahua, II: 128, riemastua.
 Riehkiä, I: 16, raivota, pauhata.
 Riehkoa, riehkoella, II: 297, pauhata.
 Riehkäistä, II: 20, melulla temmata auki (Gen. Aun.: *paiskata*).
 Rieho l. riehto, II: 338, kahden nurkkaoksen väli lappa-aidassa, johon aidakset pannaan päät ristiin nurkittain.
 Riehtilä, III: 46, 68, 93, paistinpannu.
 Riepotella, III: 66, ryysyiksi repiä, repiellä ja laahaella.
 Rieppu, II: 37, hapanneista naureista tehty kalja (Gen. Wen. Karj.; рѣна = nauris).
 Rietta, III: 39, 84, ilkimys; — II: 145, lika, märkä.

Rievä, II: 336. — *Rievärihma* = virityslanka satimissa (Lönnr.); lievä (Europ.).
 Rihma, II: 10, 309, III: 68, 73, liinalanka.
 Riihikallas, III: 85, riihimäen vieru.
 Riioavat (riiata), II: 93, pauhaavat.
 Riisikko, III: 104, risukko.
 Riista, I: 22, 123, II: 4, elo, vilja, tavara.
 Riistainen, I: 22, tavaralla täytetty.
 Riisuisime, I: 19 = riisuisin itseni.
 Riite, II: 145, III: 101, hieno jääkuori.
 Riittää, III: 22. — Kenties: yhteen riviin asettaa l. latoa (rosvoin kanssa; vert. Wir. *riita*; niin myös Watj. *riitta* = pino).
 Riivi, II: 204, rivakka, riski.
 Riiviö, II: 352, riivattu, hullu.
 Rikutella, I: 146. — *Hirnuu* r. = vähä väliä lyhyesti hirnauttaa.
 Rimajaa, I: 7, II: 275, kaikua; — III: 93, kalista.
 Rimisyyttää, III: 93, kalisuttaa, kolisuttaa.
 Rimuta, I: 89, III: 26, 74, rämisyttää, kolistaa, pauhata.
 Rintataarissa, II: 300, vierellinen kumppali (товарищъ).
 Ripa, III: 61, muinaissuomalaisen tyttöjen pääkoristus; — III: 104, ryysy, jalkaryysy, jota sukan sijasta käytettiin.
 Ripattaa, III: 68, loiskuttaa, roiskuttaa.
 Ripeä, III: 20, 68, soma, sievä.
 Ripistyä, I: 68, roiskua, läiskyä.
 Ripsi, II: 4, 285, III: 10, vihne ohirassa (F.)
 Ripukka, I: 234, riippuva koristus.
 Risikko, III: 5, risukko.
 Riskoa, III: 26, ryskiä.
 Risku, I: 197, riski, rivakka (Lönnr.).
 Riskuttaa, I: 197, riskisti, rivakasti vetää.
 Rita, II: 27, 137, sadin.
 Ritajaa, III: 106, ritistä, kalista.
 Ritunen, II: 107, 132, heikko, huono.
 Riuna, I: 12, II: 86, kymmenen koppekan raha (гривна).

Riuotella, I: 29, 45, elää kurjaa, riu-
tuvaista elämää; — I: 207, maata.
Riusa, I: 88, II: 171, varsta l. vartta.
Riuskaa, III: 87, roiskuttaa, loiskut-
taa.
Riuskahuttaa, II: 163, viskata niin
että roiskuu.
Riuskata, III: 87, roiskuttaa, loiskut-
taa.
Riuskutella, I: 177, pauhata, kovasti
laulaa.
Riutta, III: 115, kari- l. luotorivi.
Riuveta (riukenen), II: 305, riutua,
menehtyä.
Rivakka, III: 71, riski.
Riveä, II: 171, vahva, paksu.
Rivota (ripoan), I: 10, läiskyä, rois-
kuu.
Roikkaella, I: 158, pauhaella.
Roimia, III: 69, lyödä kovasti.
Roimu, III: 75, kova lyönti.
Roivas, I: 85, liina- t. hamppu-vihko.
Rokka, I: 166, III: 38, hernesoppa,
soppa ylimalkaan (ропoxъ = herne).
Rokosina, III: 99, niinimatto (poro-
зина).
Romeikko, I: 112, metsä, joka on
täynnä kaatuneita puita.
Rontti, I: 85, nahjus, kuhnus.
Ropottaa, I: 207, rupattaa, loruta.
Ropotti, III: 74, alustalaisten päivä-
työ herraskartanossa (работа).
Rotu, III: 39, suku (родъ).
Ruhjoa l. ruhtoa, III: 129, musertaa;
— I: 85, loukuttaa liinoja.
Ruinata, I: 179, säästävästi, idarta-
malla syödä.
Ruitukka, II: 14, rahjus.
Rukkahaiset, III: 123, kintaat (pyka-
вицы).
Rumentsainen, I: 217, punamaali, jolla
naiset poskiaan punottavat (пы-
мянецъ).
Rumpata, III: 91, kovasti painaa t.
pinnistää.
Rumppuvatsa, III: 50. — Luultavasti:
rumpuvatsa, paksuvatsa.
Runo, I: 9, 12, II: 276, 306, runon-
laulaja.
Ruode, I: 112, kattoparsi, joka pan-
naan tuohien alle.

Ruohokenkä, III: 7. — Katso: *heinä-
kenkä*.
Ruohonpäinen, III: 95, vihreä.
Ruohtia, III: 17, rohjeta, uskaltaa.
Ruohtimet, I: 85, rohtimet.
Ruoka-Ruotsi, III: 28. — Merkitsi.
Uuden-ajan alussa linnaväen ja
voutien palvelijain pakollista kes-
titsemistä talonpoikaistaloissa; ai-
kaisemmin se luultavasti tarkoitti
itse niitä usein ruotsalaisia sotu-
reita, joita täytyi kestittää; tässä
ylimalkaan: kutsumaton vieras,
pakkovierailija.
Ruopustella, III: 109, raappia, kynsiä,
kuoppia.
Ruotsi, I: 207, Suomen kieli (Venä-
jän Karjalaisten puhetavan mu-
kaan).
Ruotus, III: 21, Herodes kuningas.
Rupalöttö, II: 12, mudalla tahrattu
virus; semmoista käyttävä.
Rupeisihe, III: 22 = saattoi itsensä
rupeamaan, rupeasi.
Rustinki, III: 53. — Eiköhän *ratsu-
väki*, jota rusthollarit panivat kun-
toon?
Rutajaa, I: 8, rutista, ritistä.
Rutina, III: 98, (rukiin) valmistus
niin että jo rutisee.
Rutistua, I: 30, valmistua niin että
rutisee.
Rutjata, III: 125, rutistaa, tallata
mäsäksi.
Rutjoa, III: 119, rutistaa, ahtaa.
Rutkia, III: 61, liikkua niin että ru-
tisee.
Ruupu, II: 222, 310, pohjasakka,
tähde.
Rymätä, III: 69, tehdä rumaksi.
Ryytti, I: 189, järven nimi.
Ryöhtyä, III: 72, ryhtyä, ruveta.
Räiskätä, III: 74, antaa semmoista
ääntä kuin vihainen kissa.
Rämppäkello, I: 111, kumea-ääninen
suuri kulkunen, lehmän kello.
Ränge, III: 61, ränkyminen, ulvo-
minen, karjuminen.
Rätsinä, I: 227, II: 36, pitkä vaimo-
puolen paita.
Rätti, III: 74 = edellinen; — III: 59,

- 98, jalkariepu, jota sukkien sijasta käytettiin; — III: 120, liina.
Räväs (räpään), III: 26, ryysy, repale, vaate.
Räyhäyttää, I: 194, lyödä niin että rävähtää l. paukahtaa.
Rääkistyä, I: 235, kovettua, pinttyä.
Römä, I: 219, ryminä, pauhu.
Rönkyä, I: 219, mölistä.
Saada, I: 87, II: 3, 5, III: 99, tulla.
Saaha, I: 89 = saada; — *saahani*, I: 11 = saadakseni; — *saahessa*, I: 49 = saadessa; — *saahun*, I: 127 = saadun.
Saaja, II: 325, synnyttäjä (Gen. Aun.).
Saaju, III: 78. — Tavallisemmin: *saju* = tee (чай).
Saalas, III: 22, nykyisin syntynyt lapsi, sikiö.
Saamatuus, II: 347 = saamattomuus.
Saame, II: 3 = saan itseni, tulen.
Saani, II: 281, III: 10, 42, reki (сани).
Saanikkoinen, III: 50. — Vähennysmuoto edellistä.
Saapukka, II: 24, saapas (сапогъ).
Saarapää, I: 213, haarapää, kaksihaarainen pää (vert. Gen. Wen. Karj., Aun. *saara*).
Saaronen, III: 91. — Vähennysmuoto sanaa: *saari*.
Saarva, I: 210, haarainen.
Saatatella, II: 276, saatella, tuotella.
Saatella, III: 133, saattaa hengiltä.
Saavanen, I: 213, sauvanen.
Saikka, I: 210, riuku, tanko; — III: 78, nisuleipä (цайка).
Sakoa, I: 69, kasautua, tulla saakeasti.
Saksa, I: 92, II: 2, 14, 88, III: 67, kauppias, herra.
Saksan salmi, I: 117. — Luultavasti: Juutin rauma, Öresund.
Salvaa, III: 105, pystyä.
Salvain l. salvoin, II: 112, huone; — III: 10, 93, huoneen nurkka.
Sammi, II: 46, sampikala (*accipenser sturio*; katso kuit. laulaj. selit., v. B, Ahlqv., r. 355: *siika*).
Samota, II: 184, rientää, juosta.
Sampo, II: 278, ihmeellinen käsikivi Pohjolassa, joka jauhoi suolaa, viljaa ja rahaa.
Sanki, II: 136, pieni leipä, kakku.
Sankka, III: 37, paksu, suuri.
Santta l. santti, I: 105, III: 22, 26, pyhimys (Latin. *sancta, sancti*).
Sapakka l. sapakko, I: 96, II: 341, koira (собака).
Sapea, III: 20. — Kenties: julkea, nenäkäs (vert. *sapi*).
Sapimet, III: 18. — Luultavasti: keritsimet (vert. *savita*).
Saranen, I: 161, saraheinänen.
Sarkka, II: 17, 275, III: 65, malja, pikari (чарка).
Sarvento, I: 181, lonkkaluun pää.
Sasen, I: 231, III: 17, syli (сажень).
Satattaa, II: 47, satuttaa, koskettaa, loukata (Gen. Wen. Karj., Aun.).
Sato, III: 37, vuodentulo.
Saunatie, II: 154, synnytysvaivat.
Savikko, III: 52, savenkarvainen, harmaa hevonen.
Savita, III: 18, 68, keritä lammasta (Lap. *sautsa* = lammas).
Seikka, II: 324, asia.
Seisataikse, III: 20 = seisahtuu: — *seisatime*, I: 185 = seisahutin itseni, seisahduin; — *seisattelime*, I: 184, seisahduin; — *seisattihe*, III: 38, 47, seisahtui.
Seisotame, I: 128, 147, seisahutan itseni, seisahdun; — *seisotate*, II: 33, seisahdu; — *seisotime*, III: 93 = seisahduin; — *seisottaikse*, III: 42, 68 = seisahtuu; — *seisottaiksi*, III: 56 = seisahtui.
Seitset, III: 65. — Runollinen väänös sanaa: *suitset*.
Seitso, I: 216, verkon laji.
Sekaluutta, III: 114. — Oikeammin: *sekalutta* = sekaisin.
Selkka, III: 69. — Luultavasti: sauva.
Selvitäme, I: 128, selvitän itseni.
Senikka, III: 5. — Oikeammin, niinkuin käsikirjoituksissa melkein aina onkin: *senikka* = sulhanen (женихъ).
Sentä, I: 1 = sentähden.

Sepalo, III: 125, halkeama paidassa rin-
nan kohdalta (L.).

Sepelikaula, III: 122, „ranssi“-koira,
jolla on kaulan ympäri käyvä val-
koinen karvakaista.

Seppimet, III: 42, sepän kalut.

Sepyt, III: 109. — Vähennysmuoto
sanaa: seppä.

Sepäpaju, II: 170, III: 26, semmoi-
nen paju, josta tehdään reen *sepä*,
eturinta.

Sertukka, III: 119, nuttu, tässä uni-
vormu (ceпtryкъ).

Sesli, III: 2, povi (katso: *sisälö*).

Seto l. *setäsy*t, III: 62, 96, 108. —
Vähennysmuotoja sanaa: setä.

Seuhtoa, III: 114, sekoittaa, sekaisin
hytkytellä.

Siera, III: 2, kovasin.

Siestar, III: 105, musta viinimarja
(laulaj. selit., v. Y, Slöör, IV: 1,
suonimarja).

Sievä, I: 149, nopsa.

Sihertää, II: 112, visertää, hienolla
äänellä itkeä.

Sihtiä, III: 131, sihdata, katsoa tui-
jottaa, niinkuin vihainen.

Siili, III: 69, rautanaula käsikiven
alimmaisen kiven navassa, joka pyö-
rittää päällimmäistä kiveä (Lönnr.);
puinen napa päällimmäisessä ki-
vessä, johon edellä mainittu rauta-
naula upotetaan (Heikel).

Siipipuonna, III: 22, niinkuin siipi-
pudonnut, niinkuin siipisadossa
oleva vesilintu.

Siipottaa, **siipotella**, III: 125, lentää,
liikuttaa siipiänsä.

Siirtime, II: 223 = siirsin l. muutin
itseni, siirryin.

Siirrältää, I: 16 = äkkiä siirtää.

Siirräte, II: 125 = siirrä l. muuta
itses, siirry; — *siirti*he l. *siirtise*,
III: 20, 120 = siirsi itsensä, siir-
tyi.

Siisti, II: 101, kiitos, kunnia (честь);
— III: 114, siivo (чистый = puh-
das).

Siitalo, II: 171, sipale, rimsu.

Siitoinen l. *siityinen*, III: 29, 61, 96,
113. — Sisaren mainesana Inkerin

runoissa; arvellaan olevan sama
kuin „siitetty“, oikea, yksistä van-
hemmista syntynyt, ja verrataan
Wenäjän sanaan: *родной* (L.).

Siityä, III: 63, kylmetä, kangistua.

Siittää, II: 84, siintää, häämöittää.

Siivolla, II: 343, kunnollisesti.

Siivon, I: 24, 147, III: 104, kun-
non.

Sijottelihen, I: 117 = asetteli itseänsä.

Sikko, I: 187, II: 149, sisar; — III:
94, kulma.

Sikuna, II: 290, ensimmäisessä kei-
toksessa tuleva viina, savuviina.

Sikäli, III: 114, sitä myöten (katso:
mikäli).

Sila, I: 183, ohut metallilevy.

Silmonen, III: 120. — Vähennysmuoto
sanaa: silmä.

Silpoa, III: 78, hakata poikki.

Silpua, III: 84. — Oikeastaan: tehdä
uurros; siitä: kävellä, koska jälki
tekee loven tiehen.

Sima, II: 30, mesi, herana juokseva
puhtain osa mehiläisen mettä; me-
sijuoma (Saks. *Honigseim*).

Sinettäret, II: 306, naishaltijoita, jotka
suojelivat kankaitten painamista l.
värjäämistä.

Sinetä, III: 41, painaa l. värjätä sini-
seksi.

Sini, III: 41. — Katso: *sino*.

Sini—kuni, II: 169, III: 14, siksi —
kun.

Sinikkö l. *sininen*, I: 160, II: 41, en-
tinen venäläinen sininen 5 ruplan
seteli.

Sinkua, I: 152, puhua vihaisesti.

Sinnes — **kunnes**, I: 73. — Katso:
sini — *kuni*.

Sino, III: 62, 104, pellava, liina (lau-
laj. selit., v. A, Ahlqv., r. 302).

Sintsi, II: 37, 236, III: 128, porstua,
eteinen (сѣнцы).

Sintää, II: 330, siintää, sinertää.

Sinuista, III: 82. — Ei: *sinun ta-
paistas*, niinkuin on käännetty,
vaan: *sinua* (Inkerissä käytetään
vähennysmuotoja missä Pohjois-
Karjalaiset runomitan tähden jaka-
vat pitkän vokaalin, esim. *kyläistä*

- = kyleä. Senmukaan on tämäkin muodostettu).
- Sipaista, I: 134, sivaltaa; — I: 139, II: 156 äkkiä leikata.
- Sipakka, II: 54, heikko, vähänäköinen (silmistä); — III: 25, eri selittäjäin mukaan: rantasipin poikainen? (F.), keltainen västäräkki t. kenties: nahkasiipi (L.).
- Sipala, II: 111, heikko, vähänäköinen (silmistä).
- Sipi, II: 199, pikkuinen rantalintu.
- Sipliä, III: 10, 64, raappia, kuoppia (Wir. *siblidä*).
- Sipottaa, III: 21, räpyttää.
- Siretellä l. sirettää, I: 143, III: 15, 122, saattaa vuotamaan niin että sirisee, roiskuttaa, saattaa verta vuotamaan, juoda viilettää.
- Sirkkasorkka, II: 83, kaunisjalka.
- Sirkkasuitset, III: 73, suitset, joissa on rautasirkka, rautasolki.
- Sirkku, III: 130, sievä, kaunis.
- Sirkkunen, III: 105, kaikellaisten pikkulintuin nimi.
- Sirkutella l. sirkuttaa, III: 99, 117, laulella, viserrellä.
- Siroin saroille, III: 18, huiskin haiskin.
- Siroksen, I: 88 = siroo, koristaa itsensä.
- Sirota, III: 20, tulla ripotetuksi, hajota, lentää kuin kipunat.
- Sirorella, III: 28, 54. — Katso: *siretellä*; — I: 38, maata siellä täällä, hajallaan.
- Sirottaja, I: 197, II: 179, saattaa sirsimään, ripottaa.
- Sirottaja, I: 126, II: 327, ripottaja.
- Sirunen, III: 104, pikku tilkka.
- Sisarut, I: 140, III: 93. — Vähennysmuoto sanaa: *sisar*.
- Sisava, III: 120, satakieli (Wir. *sisask*, *sisä*, *sisak*).
- Sisko l. siso, I: 16, III: 48, 58. — Vähennysmuoto sanaa: *sisar*.
- Sisova, III: 117. — Katso: *sisava*.
- Sissiä, I: 91, rosvota.
- Sisälö, III: 69, povi.
- Siuahuttaa, II: 336, huiskuttaa.
- Siukoa, III: 7, lentää niin että suhisee t. vinkuu.
- Siunautua, III: 1, tulla luoduksi (vert. luomisrunossa kuinka Wäinämöinen „salakarit siunaeli“ s. o. loi; samoin Lap. *sivnedet* = luoda).
- Siuvotella, III: 22. — Katso: *siukoa*.
- Sivakka, II: 332, oikean jalan suksi, joka on lyhyempi vasempaa.
- Sivallus, I: 126, niin pitkä että voi sivaltaa, huiskuttaa.
- Sivata, II: 261, madella.
- Siventää, II: 42, 329, laittaa kuntoon, siivota.
- Siver, II: 283, syväri, syväne, syvyys.
- Sivuta, I: 39, käydä karttaen ohitse.
- Sohajaa, II: 8, nuhjustella.
- Soikea, II: 170, pitkänlännän ympyräinen; tässä: ainoastaan raollaan oleva.
- Soikerrehtaa, I: 64, 216, keikkua edestakaisin pitkällä hoikilla jaloilla (*soikero* = helposti liikkuva, keikahtava kappale).
- Soikkola, III: 13, pitäjä Länsi-Inkerissä liki Narvaa.
- Soimi, soimonen, I: 52, II: 247, III: 21, 26, seimi.
- Soljua, III: 115, luistaa, liukua.
- Solkikoivu, II: 82, pitkä, suora, alalta oksaton koivu (Ruots. *söljbjörk*).
- Solttu, III: 59, sotamies (Ruots. *soldat*).
- Solukka, II: 176, kapea kuja t. käytävä; tässä: kapea salmi.
- Somer, I: 93, 146, hiekka, joka on täynnä pikkukiviä, kroovi santa.
- Somerikko, III: 86, 104, paikka, jossa on somerta (katso sitä).
- Somerinen, II: 134. — Tässä tarkoittaa käsikiveä.
- Sommelo, I: 11, II: 270, pitkänlänntäinen kerä, jossa ei ole mitään keränpohjaa.
- Sompa, III: 7, 28, pyöreä kiekko t. rilla hiihtosauvassa, joka sen estää syvälle lumeen uppoomasta.
- Sonkaja, II: 15, kylä Ilamantsissa.
- Sopaeleiksen, I: 127 = sovittelee itseänsä.
- Sopottaa, III: 75, kuiskata (мен-татъ).

- Soppi**, I: 62, II: 8, 95, III: 8, nurkka.
Soppityrsky, II: 282, 319, nurkassa istuvain tyttöin salainen naurunpurskahdus.
Soppo, III: 42. — Väännös Sofia-nimestä.
Sopu, III: 42, 48, puoliso.
Sopukka, I: 234, pieni soppi l. nurkka.
Sopukkainen, III: 95, 98, sopellinen, nurkallinen, nurkan täysi.
Sorahuttaa, II: 200, ojentaa niin että sorisee.
Sorajouhi, III: 21, 22, jolla on pais-tava karva (Wir. *sōra* = ki-puna).
Sorehtija, I: 144, joka kahlaa suossa, niin että porisee.
Soreta, II: 4, tulla soreaksi, kau-niiksi.
Soriita, I: 160 = soreaa; kaunistaa.
Sorita (soritsen), II: 61, koristaa; — narista sorsan tavalla.
Sorkale, II: 241, suikale, pitkä, hoikka ihminen.
Sorkehtia, II: 83, kävellä (käyttää sorkkiansa l. jalkojansa).
Sorkuella, III: 22, liikkua niin että sorisee.
Sormikkaha, II: 55, sormet yhdessä l. vieretysten.
Sorokka, I: 217, 227, naidun vaimon myssy kreikan-uskoisilla; Karjalai-silla (copoka).
Sorranta, III: 7, sortaminen, kaata-minen.
Sorsut, III: 120. — Vähennysmuoto sanaa: sorsa.
Sortuma, I: 196, paikka, mihin joku sortuu l. kaatuu.
Soru, III: 78, harvempi metsäpaikka (Wir. *soru*).
Sosle, II: 145, lumisohja, hyhmä, vedensekainen lumi.
Sotikansi, III: 36, kannella katettu sotalaiva.
Sotka, I: 189, 216, II: 176, III: 54, telkkä, eräs vesilinnun laji.
Sotkea, I: 206, alustaa taikinaa; — III: 12, 94, pestä pyykkiä.
Sotku, I: 126, 201, II: 36, III: 98, 125, pesu.
- Souatella**, II: 134 = soudatella; kei-numalla liikkua.
Soutaa, I: 24, II: 71, heijata.
Sovitteleikse, III: 40 = sovittelee it-sensä, tunkeutuu.
Suata, I: 86, II: 86, 205 = suvaita; sallia, tahtoa.
Sueta, I: 65, II: 41, III: 49, luoda, muodostaa, saattaa aikaan.
Suhkuri, III: 59, korppu ruisjauhoista (Wir. *suhkar*, *cyxapb*).
Suhmana, III: 41, hankkihame (lau-laj. selit., Ahlqv., v. A, r. 566, Eur., v. I, r. 265, arvattavasti: *henkselillä* varustettu hame, niin-kuin Wenäläisten *sarafan*).
Suihtu, esipuhe s. XXXIV, suitsu, liekki.
Suikahuttaa, III: 121, sysäistä, keika-huttaa niin että vinkuu.
Suikale, II: 249, pitkä ja hoikka ih-minen.
Suikata, II: 42, äkkiä rapata.
Suikkelisukka, II: 71, vikkeli- l. kai-rasukka.
Suikkia, I: 131, vinkua, keikah-della.
Suikutella, III: 98, 113, vinguttaa, lennättää.
Suisteleksen, II: 102 = hillitsee it-sensä.
Suitsahuttaa, III: 18, tuiskahuttaa, äkkiä lennättää sanoja.
Sujua, I: 117, painua, notkistua.
Suka, II: 129, harja, kampa.
Sukanen, I: 207, harjas.
Sukatuus, II: 116 = sukattomuus.
Sukea, III: 22, kauniinmuotoinen.
Sukeuta, sukeutua, II: 225, III: 17, muodostua, kasvaa.
Sukeva, III: 127, sopiva, soma.
Sukia, II: 115, 324, kammata, har-jata.
Sukima, I: 88, (vert. sueta) luoma.
Sukki, II: 342, emäkoira, narttu (*cyka*).
Sukkia, III: 35, vetää sukat jal-kaansa.
Sukkuinen, III: 34. — Luultavasti vää-rin kirjoitettu sana (kenties: sulk-kuinen = silkkinen).

- Sukkula** l. **sukkulainen**, I: 126, II: 10, III: 27, syöstävä.
- Suksutella**, III: 76, houkutella.
- Sula**, II: 259, suloinen (Gen. Wen. Karj., Aun.); — III: 6, 82, *sulasormi* = sulosormi).
- Sulha**, III: 24. — Alkuperäisessä merkityksessään: renki, palvelija (Wir. *sulane*; слуга).
- Sulin**, I: 5, suloisesti, sulavasti.
- Suljahtaa**, III: 109, liukahtaa.
- Sulkama**, III: 91, suuri joukko (L.).
- Sulkea**, III: 37, suorittaa, maksaa pois.
- Sulku**, II: 41, III: 51, silkki (Gen. Wen. Karj., Aun.; шолкъ).
- Sulkuinen**, I: 205, II: 37, III: 86, silkinen.
- Sulkkusalmi**, II: 149, salmi, jonka kautta silkkikankaita tuodaan.
- Sumsa**, III: 59, laukku, rensseli (сумка).
- Suoja**, III: 42, lämmin; — I: 112, III: 40, 93, huone, rakennus; — I: 35, suojattu, turvallinen.
- Suojeleme**, I: 35 = suojelen itseni.
- Suojus**, II: 47, huone.
- Suokko**, III: 104, suopaikka.
- Suolia**, I: 90, perata l. vetää ulos suolia.
- Suoltaa**, II: 82, vähitellen vetää ulos; — II: 282, venyttää.
- Suoria**, II: 310, III: 6, 85, 120, valmistaa, varustaa, laittaa kuntoon t. paikoilleen.
- Suorihe** l. **suorihen**, I: 154, III: 33 = hankkiutui; — *suoriikse*, III: 20 = valmistaa l. varustaa itsensä, hankkiutuu.
- Suoritella** l. **suorittaa**, I: 161, II: 4. — Katso: *suoria*.
- Suortaa**, III: 130. — Luultavasti oikeammin: *suurtaa* (katso sitä).
- Suoseus**, II: 145, sopu.
- Suotta**, II: 92, 169, turhaan.
- Suotu**, II: 119, Jumalan sallima sulhanen.
- Suovatta**, II: 37, Lauvantai (субота).
- Suovero**, II: 329, III: 7, hiihtosauvan ja somman (sen päässä olevan kiekon l. rillan) liitos.
- Supertaa**, III: 105, kuiskata.
- Supostella**, II: 43, vetää suppuun (niinkuin suuta suudellakseen).
- Suppu**, I: 142, II: 167, 184 (oikeastaan *tšuppu*) soppi, nurkka.
- Surtsia**, II: 25, surista, roiskua.
- Survelime**, I: 71 = sysäelin itseäni, heitin itseni (turvaa etsien).
- Survella**, II: 106, syöstä, työntää.
- Survo**, II: 91, tamppu.
- Sussuna**, II: 214, liivillinen hame Wenäjän Karjalassa.
- Sutari**, III: 58, herra, keisari (сударь, рочударь).
- Sutonen**, I: 176. — Vähennysmuoto sanaa: *susi*.
- Suukkia**, I: 69, kieliä, soimaella.
- Suuksekkaha**, II: 145, suut yhdessä t. vieretysten.
- Suullittaa**, II: 127, tuketa, salvata.
- Suunnallinen**, II: 332, kohtuullinen, sovelias.
- Suunnitella**, III: 75, neuvoa johonkin päin.
- Suurennella**, III: 101, konstaella, juonitella (Gen. Wen. Karj.).
- Suurimat**, III: 93, 94, 101, 130, ryy-nit (laulaj. selit., Europ., v. I, r. 295, Lönnr., S, r. 162).
- Suurisynty**, II: 106, Kristuksen nimi kreikan-uskoisilla Karjalaisilla.
- Suurtaa**, III: 94, tehdä ryynejä.
- Suuru**, II: 25. — Oikeastaan: *tšuu-ru*; Karjalan sana = sora, hiekka.
- Suuteet**, III: 45, heinät, jotka elukain syödessä karisevat maahan; ruoan tähteet.
- Suutelus**, II: 82, lumous, noidan loitsun kautta tullut paha.
- Suutia**, III: 48, 82, tuomita, päättää (судить).
- Suutimaton**, I: 32, III: 48, Jumalan sallimaton.
- Suutu**, III: 22, oikeus (судъ).
- Suutuherra**, III: 59, tuomari.
- Suuvero**, II: 38, atria (katso: *vero*).
- Suvaita**, III: 82, 91, sallia, kärsiä, rakastaa.
- Suvanto**, I: 43, II: 187, III: 68, tyyni paikka virrassa koskien välillä.

- Wäinämöinen sanotaan usein su-
vannon sulhoksi, siitä syystä kun
juuri hänen nimessään *Wäinä*
myös merkitsee leveätä, tyyntä
virtaa.
- Suvikunta, III: 28, yhden suven van-
ha varsa.
- Sykertää, II: 127, maata sykkyrässä,
kokoon käärittynä.
- Sykerä, III: 93. — Oikeastaan: *sykerö*
= hiuspalmikko.
- Sykkyrä, II: 239, mytty.
- Sykysy, II: 324, III: 22 = syksy.
- Sykysyinen, I: 144 = syksyinen.
- Sykävä, III: 91, syvä (Wir. *sü-
gar*).
- Sylkytellä, I: 17, laulaa tykytellen,
niin että joka nuotti kuuluu erik-
seen; — II: 339, kolkutella.
- Sylttysammio, II: 93, silppu-astia;
paksu, kömpelö ihminen.
- Sylttysukka, II: 311, laahaava, alas-
luiskahtanut, monilaskoksinen suk-
ka.
- Sylveäme, I: 18 = sysään t. ajan
itseni.
- Sylyinen, I: 111. — Vähennysmuoto
sanaa: syli.
- Syntyöhön, I: 13 = syntyköhön.
- Syrjähtää, III: 105, hypätä syrjään.
- Syrjällinen, II: 208, joka luiskah-
taa syrjälle, menee väärään suun-
taan.
- Sysi, I: 93, hiili.
- Syteä, III: 88, palaa.
- Syy, I: 20, II: 271, puunsyy, viiva,
tie, rata.
- Syylinki, II: 330, lyhyt sukka.
- Syylätellä, II: 102, tallustella; — I:
149, II: 280, viskata, sysätä.
- Syytää, syydellä, I: 9, 43, II: 225,
III: 22, viskata, syöstä.
- Syyättää, II: 239 = syydättää; syöstä,
viskata; — I: 20, II: 271, lykätä
jalkojansa, käydä.
- Syänkuut, I: 24, 30 = sydänkuut;
sydäntalven kuukaudet, aika jou-
lusta Helmikuun 20:een päivään.
- Syöksise, III: 68 = syöksi itsensä,
syöksyi.
- Syömä-Saksa, III: 28. — Muodos-
tettu Ruoka-Ruotsin mukaan (kat-
so sitä).
- Säie, I: 6, langanpää.
- Säilähyttää, I: 93, keikahuttaa, väl-
kähyttää.
- Säkehin, I: 95, kipunoiva.
- Säkä, I: 204, III: 124, häpäs; hevo-
sen korkeus hartioin kohdalta.
- Sälkö, II: 98, kaksivuotinen varsa.
- Sällö, III: 101, kumppali (Saks. *Ge-
sell*).
- Säppäli, III: 40, muinais-suomalaisen
tyttöin pääkoriste, tuumanlevyinen
punainen verkaliista, johon oli
kiinnitetty tinaisia piikkejä.
- Särine, III: 107, särinä, sirinä.
- Särkkä, I: 178, hiekkaluoto, hiekka-
harju, niemi.
- Särähtää, II: 307, hypähtää.
- Säteri, I: 169, II: 84, III: 40, 82, kiil-
topalttina (Wir. *sääder*, Saks. *Ze-
ter*; vert. kuit. laulaj. selit., v. Y,
Slöör, III: 9, *silkki*; Saxbäck, r.
105, *sametti*).
- Sätiä, III: 12, 38, kiivaasti puhua,
torua.
- Sävel, I: 6, 91, II: 270, III: 27, ääni.
- Säveä l. säviä, II: 75, III: 72, soma,
sievä, nätti.
- Sää, I: 181, II: 143, III: 27, 45,
ilma.
- Säädellä, II: 270, 279, usein säätää.
- Sääli, III: 101, surku (жалъ).
- Säälittää l. sääliä, I: 169, III: 14, 35,
laittaa kuntoon, varustaa.
- Sääliä, I: 91, surkutella.
- Säärre (säärteen), III: 37. — Nähtä-
västi jotain ruumiin sisästä vuota-
nutta, veren juoksu (vert. Wir.
säard l. *söörd* = maidon juoksu
naisen rinnoista; *ep' ole söörd* =
ei tule maitoa).
- Sääslöinen, III: 53. — Luultavasti vää-
rin kirjoitettu sana.
- Säätää, II: 203, laittaa valmiiksi, va-
rustaa; — II: 216, III: 37, levit-
tää, laittaa.
- Ta, I: 197, ja (да).
- Taammaksi, II: 11, kauemmaksi.
- Taari, I: 168, II: 276, III: 18, kalja
(vesi kun jää rapojen sekaan,

- koska olut poislasketaan, laulaj. selit., v. S, Lönnr., r. 227).
- Taaria**, I: 197, naisen nimi kreikanuskoisilla Karjalaisilla (Дарія).
- Taarosta**, III: 59, kylänvanhin (сра-поста).
- Taatse**, I: 217, taustaa myöten (laulaj. selit., v. V, Lönnr., s. 24); — III: 20, 21, takaisin.
- Taatto**, I: 27, 143, isä.
- Taattola**, I: 145, isän koti.
- Tade**, I: 161, 235, II: 275, lanta.
- Tahdas**, I: 207, II: 169, III: 17, alustettu taikina (тѣсто).
- Taikko**, II: 169, tadikko, sontahanko.
- Taimonen**, III: 114. — Vähennysmuoto sanaa: taimi.
- Taina**, III: 22, puikko, kara (Ruots. *ten, tain*).
- Taipale**, I: 87, II: 42, III: 29, matka, väli; — I: 218, kannas.
- Taiten**, II: 34, III: 97, 118, taitavasti.
- Taju**, II: 173, ymmärrys, äly.
- Tajuta**, I: 39, II: 218, ymmärtää, älytä.
- Takeltaa**, III: 130. — Luultavasti: *keritä* (vert. *takku*).
- Taki**, I: 152, II: 58, aivan.
- Takka**, I: 184. — Tunteen sana.
- Takroa**, III: 3, tehdä hienoksi (laulajan selit., v. I, Groundstr., r. 232).
- Talia**, III: 68. — Nähtävästi kirjoitusvirhe; oikeastaan: *talua* (katso sitä).
- Talkaaja**, III: 61, veneen pohjan laudoittaja.
- Talkatasku**, II: 23, paikkatasku.
- Talkkuna**, I: 180, II: 170, III: 8, puuro, tehty keitetyistä t. paahdetuista ja survotuista ohrista t. kauroista, jotka on kiehuvalle vedellä sekoitettu.
- Talleroinen**, II: 244, lyhyt ja paksu.
- Tallikka**, III: 17, porsas.
- Talloittaa**, I: 163, varustaa puisella tallalla l. anturalla.
- Tallus**, II: 231, pieksu, töppönen.
- Talma**, III: 59, sumu; — III: 120, jotain päälletarttunutta saastaa t. likaa; hyytynyt veri.
- Talmata**, III: 69, voidella.
- Talua**, I: 41, III: 93, taluttaa, kuljettaa; — I: 134, tallustella.
- Tammata** l. tammoa, II: 100, 233, III: 46, sattua, joutua.
- Tanhua**, I: 10, 143, kuja, raitti, aukea keto kylässä.
- Tania**, I: 152, tiivis, tarkka.
- Tanikan linna**, I: 117. — Epäilemättä: Rääveli (Wir. Tan-linn, Tallinn).
- Tanit**, III: 59, 72, 76, housut (laulaj. selit., Ahlqv., v. A, r. 137 (штаны)).
- Tanumartti**, III: 59, 120, Tanska (Danmark).
- Tapio**, II: 331, 338, metsän ja metsästyksen pääjumala.
- Tapiola**, II: 340, edellisen asunto.
- Tapiomäki**, III: 20, korpimäki.
- Tapiovaara**, II: 338, korpimäki, mäki, jolla Tapion asunto seisoo.
- Tappara**, III: 12, 50, 106, kirves (топоръ).
- Tappurat**, I: 85, rohtimet.
- Taputarhina**, III: 65. — Joutsenossa sanotaan *tarhimoiksi* sarkakintaat, F.).
- Tare**, III: 14, tanner (laulaj. sel., v. I, Groundstr., r. 91; vert. kuitenkin *taro* = kuja, v. P, Länkelä, IV r. 23); katu tanhuan ulkopuolella (L.).
- Tarhila**, III: 65, katso: *taputarhina*.
- Tarita**, III: 70, tarjota.
- Taritsija**, II: 189, tarjooja.
- Taskutella**, III: 49, kolkutella.
- Tasmallinen**, III: 91, vahva, voimakas (vert. *tasmea*).
- Tasoja**, III: 56 = tasoa, tulla tasaiseksi.
- Tasotella**, III: 105, silitellä; silitellen pyytää.
- Tatsahtaa**, III: 115, puksahtaa.
- Tauna**, III: 17, tasainen, hiljainen.
- Tavi**, I: 65, III: 54, sorsan laji (*anas crecca*).
- Tehe**, III: 35 = tee; — *tehit*, III: 35 = teit.
- Teko**, III: 69, loitsu, noidantyö.
- Telikkä**, I: 219, kärry (Lönnr.; телѣга);

- talikko, tadikko, sontahanko (Europ.).
- Telkitellä, II: 332, kiiloilla lujittaa, kiinnittää, sulkea; — III: 70, kolkuttaa, ajaa niin että kolke syntyy.
- Telkkiä, I: 203, hyppiä yhdellä jalalla, käydä tepsitellä.
- Telkkä, I: 65, II: 283, sotka, vesilinnun suku (*fuligula*).
- Telkytellä, II: 191, tuudittaa, niin että kolkuttaa.
- Tellervo, II: 338, yksi Tapion apulaisena olevista metsän neidoista.
- Teloilla, III: 8. — Luultavasti: rakennustelineitten päällä, tekeillä.
- Teloittaa, II: 67, asettaa teloja, s. o. pyöreitä puita maahan, joiden avulla helpommin voi vetää veneen kannaksen poikki; laittaa portaita vetisille paikoille.
- Tengollinen, I: 188, 216, III: 11, rahallinen, kiiltävä kuin rahat.
- Tenhollinen, III: 59, voimallinen, voimakas.
- Tenka, I: 33, 197, II: 25, raha (денга).
- Tenkaheinä, III: 104, taskuheinä (*thlaspi bursa pastoris*).
- Tenkelin, III: 61, naulat saappaan kantapäässä (niin ainakin selitettiin *tenkelikko*, Ahlqv., v. A, r. 576).
- Teppoa l. tepsuttaa, II: 233, 354, käydä kepeästi hyppäilemällä.
- Terheninen, II: 354, sumuinen.
- Terhenneito, II: 354, ututytty, haltija, joka seulomalla synnyttää sumua (terhentä).
- Termus, III: 38. — Oikeammin *ternus* = pikkurainen (vert. *terna*).
- Tero, I: 220, venäjänkarjalainen miehen nimi (Terentius).
- Tetri, I: 99, II: 328, III: 57. — Vanhempi muoto sanoja: *teiri*, *teeri*.
- Tetryt, I: 117. — Vähennysmuoto edellistä.
- Teutoa l. teuotella, I: 33, II: 135, kulkea vauhdilla ja melulla.
- Tevanki (useammin: *tevana*), III: 7. — Alkuansa: kameli (Tatar. *tävä*, niin myös Unk. kielellä); tässä vaan arvattavasti: harvinainen, kallis elävä.
- Tiehyt, III: 113. — Vähennysmuoto sanaa: tie.
- Tienaella, II: 325, rahan edestä tehdä.
- Tiepotella, II: 291, kepeästi astua, hipsutella.
- Tiera, I: 144, lumi- t. jääpallo, joka on jalan alle tarttunut, tallos, tilsa.
- Tietoliukkunen, II: 87, tietoloukko, noitakolo puussa, missä arvattavasti noituudessa tarpeellisia aineita on tallella.
- Tietteleme, II: 332 = teettelen itseäni, varustan itseni.
- Tiettää, I: 70, 162 = teettää.
- Tihmallaan, II: 287, tismallaan, tarkalleen.
- Tihutella, III: 27, tiputella.
- Tiiksi, III: 54, luotivalin.
- Tiimalleen, I: 11, tarkalleen.
- Tiiperehtää, I: 64, kepeästi hyppiä.
- Tiirakoitella, III: 44, juosta tiheillä, pienillä askelilla, niinkuin pikku ihminen kiireissään (L.).
- Tiivi, II: 11, III: 90, soma, sievä, mukava.
- Tikkari, II: 11, 147, III: 90, tikkailija.
- Tikkurinta, I: 152. — *Virittää tulta tikkurintaan* = sytyttää yhtä aikaa koko vihko päästään tasan taitetuja päreitä.
- Tila, III: 38, vuode.
- Tilkatuppi, II: 24, paikkatuppi.
- Tilkitseikse, III: 20 = riivii t. kiinnittää itsensä.
- Tilkuttaa, II: 289, tiputtaa.
- Tiltukkainen, III: 9, 115. — Oikeastaan: korvarengas (laulaj. selit., v. III, Europ., s. 112); tyttö, joka on korvarenkailla koristettu.
- Tinarinta, I: 206, III: 20, jolla on tinainen rintasolki.
- Tipo, II: 322, kananpoika.
- Tiski, III: 20, ruokavati (vanhan Alasaksan kiel. *Disk*).
- Toisti, II: 89, toisten, toisella kerralla.

- Toivotella** l. **toivottaa**, I: 20, 143, *luvata*.
Tokatia, II: 46, huomata (догадаться).
Tokeva, III: 52. — Väärin kopioittu; pitäisi olla: *takelita* = köysiä, nuoria (Ruots. *tackel*).
Tokrajärvi, II: 15, kylä Ilamantsissa.
Tollaella, III: 82, puuhata joukun puolesta.
Tolloturpa, II: 15, törösuu, jolla on paksu, ulospistävä suu.
Tolppa, II: 195, 276, III: 65, kahden-toista killingin raha.
Tomea l. **tomia**, II: 57, III: 3, 40, vahva, paksu.
Tomu, I: 208, töminä.
Torjuttaa, II: 186. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa *turjuttaa* = keinuttaa, kiikuttaa.
Torkahella, III: 53, horjahdella.
Torkutella, II: 347, puhua uneliaasti.
Tortti, III: 82, rukki.
Torvi, III: 26, kokoonkääritty mytty l. pakka.
Tottihollari, III: 52, käskynhaltija, kuvernööri (Ruots. *ståthållare*).
Tovolna, II: 149, kyllin (довольно).
Tröijyä, III: 35, panna röijynsä päälle.
Tuhertaa, III: 125, sotkea sekaisin, t. tahrata, liata.
Tuhmallaan, II: 287. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *tihmallaan* (katso sitä).
Tuhnio, II: 344, kukkaro, jossa tulukset pidetään.
Tuho, III: 22, 28, turmio; — III: 37, turmiollinen.
Tuhoinen, I: 36, II: 177, vähäinen, mitätön.
Tuikahtaa, I: 125, ruveta vaan pilkoittamaan (tulesta, joka ei yhtämittaa pala kirkkaasti).
Tuiki, I: 1, aivan, peräti.
Tuikkaella, **tuikutella** l. **tuikuttaa**, I: 199, II: 151, 305, puhella tuikeasti, pistäväisesti.
Tuikutella, III: 24, pistellä, saattaa aikaan pistävää kipua.
Tuima, I: 42, 199, II: 121, raukka, voimaton (samassa merkityksessä kuin suolattomastakin sanotaan, että se on tuima).
Tuimella, I: 41, kuvottaa.
Tuivertaa, II: 141, repäistä, sysäistä.
Tukela, II: 74, tukala, vaikea.
Tukko, I: 89. — *Pää tukossa* = ei hajallaan, vaan palmikoksi sidottuna.
Tukkoella, I: 195, panna kasaan, kasaella.
Tukku, III: 63, kasa, mytty.
Tukkuella, III: 91. — Katso: *tukkoella*.
Tukulla, **tukuin**, III: 4, tukuttain, kasoittain.
Tukulle, II: 284, yhteen kasaan; kokoon.
Tukulta, [II: 71, tukuttain, joukoittain].
Tulen lautta l. **tuliporto**, III: 20, 35. — Siksi sanotaan portto, syystä että avionrikkominen muinoin rangaistiin tuliroviolla polttamisella (vert. Wir. *tuletöo* = avionrikkominen).
Tuletella, II: 167. — Runomitan tähden venytetty *tulla*-sanasta.
Tulirovi, II: 105, tuliröykkiö, palava puukasa.
Tullila, I: 20, paikan nimi.
Tullos, II: 193 = ole hyvä ja tule.
Tullukka, I: 63, tallukka, lyhyt ja paksu ihminen.
Tulonen, I: 125. — Vähennysmuoto sanaa: tuli.
Tumea, III: 59, sumuinen.
Tungeikse l. **tungeksen**, I: 117, II: 203, III: 50 = tunkee itsensä, tunkeutuu; — *tungeme*, I: 147 = tunkeudun; — *tungime*, II: 170, 198 = tunkeuduin.
Tuohku, II: 291, haisu.
Tuohus, II: 106, III: 2, vaha- l. vak-sikynttilä.
Tuomatus, II: 347 = tuomattomuus.
Tuomivaara, II: 338, Tapion asunto-paikan nimiä.
Tupina, III: 91, sauva, karanko (дубина).
Tupittaa, II: 338, sysätä, tunkea, ajaa.
Tuppelo, II: 215, lyhyt ja paksu ihminen, heikko, raukka.

Tuppisuu, I: 8, törösuu, vaiti oleva.
 Tuppuri, II: 228, tuuliaispää, myrsky.
 Tupruta, I: 34, ryöpytä, paksusti savuta.
 Tupsu, I: 83. — Mahtaa olla kirjotusvirhe ja oikeastaan: *tupru* = saunaryöppy.
 Tupu l. tupunen, II: 61, III: 40, kannanpoika.
 Turakka, II: 62, tuhmikko, hölmö (дуракъ).
 Turja, II: 27, Perä-Lappi.
 Turjotella, turjutella l. turjuttaa, II: 266, III: 24, 27, pudistella, ajella.
 Turjus, II: 80, ryysyrenttu.
 Turkahtaa, III: 18, äkkiä työntäytyä, tunkeutua (vert. *tyrkähtää*).
 Turkan (turkka), II: 163, kovin.
 Turkata, III: 45, tyrkätä, sysätä.
 Turkka l. turkkanen, I: 172, II: 50, raukka, vaivainen (myös mielistys-sanana).
 Turku, II: 65, III: 91, tori.
 Turmiotar, II: 317, turmiota tuottava vaimo.
 Turnus, II: 165, renttu.
 Turo, III: 2, päivän päästäjä (kenties Skandinavein Thor).
 Turoparta, III: 59, pöröparta (*turo* = järven pohjaan laskettu havukasa, tiheä kaislavihko).
 Turpia, II: 59, 197, III: 19, muhkea.
 Turveleikse, III: 38 = turvelee itseänsä.
 Tursahtaa, III: 125, äkkiä pöyhistyä, pullistua.
 Tussata, I: 151, maata laiskana (Lönnr.).
 Tuten, II: 11, taidolla, älyllä.
 Tutilas, III: 25, tutiseva ukko t. akka.
 Tutkelma, I: 11, tutkain, pää.
 Tutti, III: 52, tulukset.
 Tuuhia, II: 29. — Sanotaan oikeastaan tiheästi kasvavasta puun latvasta taikka parrasta; siitä: rehevä, muhkea.
 Tuuma, I: 81, neuvo.
 Tuurikkinen, III: 44. — Sisaren turmelijan nimi Inkerin runoissa (hän sijassaan ilmautuu pohjoisem-

pana Tuiretuinen, viimein Kulervo). Nimensä näkyy alkuaan tulleen maan nimestä; monessa Inkerin kappaleessa on hän vaan nimetön poika, joka tulee Tuurista, Tattarista, silloin kun sisaren tapaa.
 Tuurukka, II: 78, pörhöinen, hajallaan oleva (tyttöin tukasta, joka ei ole koottu hunnun alle).
 Tuusia, II: 249, III: 55, epäillä, pelätä.
 Tuuteri, I: 80, III: 78, pitäjä Inkerinmaalla.
 Tuutia, I: 48, II: 188, kätkyessä l. kehdossa keinuttaa.
 Tuutu, I: 24, II: 50, kehto, vaku.
 Tyhjä, II: 187, III: 84, köyhä.
 Tyhvä, II: 283, moni-oksainen, rehevästi kasvava, oksat ylöspäin (laulaj. selit., v. S, Lönnr., r. 222: *oksainen*).
 Tykky, III: 67 = tukku (katso sitä).
 Tylkytellä, I: 189, sysäillä; *soutaa tylkytellä* = uida nytkyttäin, niinkuin vesilinnut tekevät.
 Tynkky, II: 298, piipun nysä.
 Typpiä, II: 241, tuketa, ahtaa l. mättää täpötäyteen.
 Typykkä, II: 213, III: 49, lyhyt ja paksu, nalkki.
 Typyttää, II: 298, käyttää typistettyä, lyhyttä kalua.
 Tyrmä, I: 92, kova-osainen, onneton.
 Tyssäellä, I: 123, typistää, poikki leikata.
 Tyyni, I: 9, loppuun.
 Tyyteleikse, III: 20. — Runollinen rinnakkaismuoto sanaa: *täyteleikse* (katso sitä).
 Työkkönen, III: 40, pikku työ, muistettava työ.
 Työnnältää, III: 19, äkkiä työntää.
 Työnteleme, I: 10, II: 210 = työntelen itseäni.
 Työntää, I: 219, II: 131, III: 146, lähettää, antaa pois (Gen. Wen. Karj., Aun.).
 Täheni, II: 95 = (minun) tähteni.
 Tähetär, II: 10, tähden naishaltija, taitava kehrääjä ja kutoja.

Tähystellä l. tähystää, II: 283, III: 2, 129, 130, katsella, ottaa huomioon.
 Tähytä, I: 184, III: 7, 8 = edell.
 Täperä, I: 24, niukka, vähä, heikko.
 Täyteleikse, III: 20 = tulee täyteen, paisuu.
 Täytyä, II: 335, riittää; — II: 118, 281, joutaa; — I: 44, tarvita; — III: 85, purskahtaa.
 Tökötti, III: 101, tuohenterva (деротъ).
 Töllistää, III: 17, keikuttaa (vert. *töl-lähyttää*).
 Udella, II: 271, kysellä, tiedustella.
 Uhitella, III: 17, uhkaella.
 Uhittaa, II: 166, 208, ajaa pois uhkauksilla.
 Uhkia, II: 171, ähkiä.
 Uhkuinen, I: 64, täynnä jäähyhmää.
 Uhlunen l. uhlut, III: 46, 130, ämpäri (laulaj. selit., v. Y, Strählm., leht. 142, Boren. 1877, r. 148).
 Uhmota l. uhmaella, I: 35, ponnistella, nähdä vaivaa.
 Uhotellen, III: 55, uhkallaan.
 Uikari, I: 218, joka uihkaa, valittaa.
 Uinaella l. uinata, II: 302, III: 27, 108, nukkua.
 Uitteletet, III: 46 = uittelet, uitat itseäsi.
 Ukko, II: 339, III: 19, taivaan jumala.
 Uksi, I: 80, II: 62, III: 26, ovi.
 Ulappa, II: 65, III: 55, selkämeri.
 Ulasvesi, II: 110, kohovesi, uhkuvesi.
 Ulitsa, II: 304, katu (улица).
 Ummikko, I: 70, joka vaan omaa kieltänsä osaa.
 Ummiskenkä, II: 86, 190, III: 39, 82, 121, 125, jossa on päällysnahka, nahkakenkä (eroitukseksi päältä avonaisesta virsusta).
 Umpiputki, III: 54, kanuuna l. tykki.
 Umpiraudat, III: 41, täydet rautavarukset, niinkuin ritareilla oli Keski-ajalla.
 Uneuttaa, I: 155, unohtaa.
 Unonen, I: 155. — Vähennysmuoto sanaa: uni.
 Unta, II: 271. — Eksynyt tähän

epillisistä runoista, joissa joskus *unta* = Untamoinen erehdyksessä ilmautuu kaikellaisten muitten sijasta, esim. rantaan uinut Wäinämöinen kysyy joskus lunnaita sovitellessa Pohjolan akalta: mitä Unnalta utelet?
 Untelo l. unteloinen, I: 93, II: 161, III: 14, 101, unelias.
 Unteri, III: 58, ala-upseeri.
 Unto, III: 14, 85. — Alkuaan Kaler-von veli, myös Untamoiseksi sanottu; siitä vieras (katso: *vento*).
 Untuva, I: 29, hieno villa.
 Uotella, II: 353 = odotella.
 Ura, II: 338, polku.
 Ureta, II: 277, III: 67, poiketa, lähteä, mennä menoansa.
 Urmo, III: 34. — Epäilemättä kirjoitusvirhe ja oikeastaan: *armo*, niinkuin alkusointukin vaatii.
 Uro l. uros, I: 83, II: 124, mies.
 Us'altaa, III: 108 = uskaltaa.
 Usta, III: 101, katso: *uksi*.
 Usva, III: 46, sumu.
 Utala, III: 40, rohkea, uljas (удалый).
 Utautua, II: 160, 215, sattua, sattua tulemaan.
 Utra, I: 29, II: 302, vaivainen, onneton.
 Utras, III: 75, uuras, uuttera, ahne.
 Utu, II: 43, 149, sumu.
 Utuinen, III: 37, sumuinen, hieno kuin sumu (kankaasta, vaatteesta); — II: 99, 169, synkkä kuin sumuinen päivä, surullinen.
 Utu-tyttö, II: 354, naishaltija, jonka luultiin utua synnyttävän.
 Uuelta, II: 213 = uudelta; raa'altaan, verekseltään (arvattavasti niinkauan kuin vielä elää).
 Uu(d)in, I: 48, II: 210, 307, III: 37, telttasänky, sänky, jonka yli on laitettu liinainen peite sääskien ja kärpästen estämiseksi.
 Uuhi, I: 209, II: 329, III: 29, 40, emälammas.
 Uulitsa, III: 3, 117, katso: *ulitsa*.
 Uupua, III: 8, olla vailla.
 Uuras, III: 76, uuttera, ahkera, ahne.

Uusilinna, I: 117, Novgorod (Wen. Karjalaisten puheen mukaan).

Uutike, III: 120. — Kenties = uutinki, vastasatanut hieno lumi (vert. laulaj. selit., v. P, Länkelä, VII: 16).

Uutti, III: 29, 62, uuhi, emälammas.

Vaaher, I: 184, III: 132, vaahtera-puu.

Vahtokuu, I: 24, II: 210. — Vanhan ajanlaskun mukaan alkoi Helmikuun 20:stä ja kesti Maaliskuun 20:een.

Vaaja, III: 7, paalu.

Vaakkua, I: 147, kronksua niinkuin varis.

Vaakutus, III: 35, kronksuminen.

Vaalasti, II: 184, kihlakunta (БОЛОСТЬ).

Vaalia l. vaalitella, I: 48, II: 59, 168, III: 22, hoitaa; — III: 42, varustaa.

Vaapahtaa, II: 223, keikahtaa, heilahtaa.

Vaapotella l. vaapottaa, I: 29, II: 189, III: 77, kehdoissa keinuttaa, kiikuttaa, heijata.

Vaapua, I: 89, keinua, kiikkua.

Vaapukka, II: 9, III: 9, vattu- l. vaarainmarja.

Vaara, I: 173, II: 260, III: 27, metsäinen mäki t. vuori.

Vaarahella, III: 53, horjahdella.

Vaari, II: 328. — *Varoa vaaria*, luultavasti: pitää vaaria.

Vaarnikas, II: 170, sian täi.

Vaarua, vaaruilla, III: 95, horjua, epävakaisesti elää.

Vaarus, III: 36, voimansa tunteva, itseensä luottava (L.).

Vaarutella, III: 58, keinutella, kiikutella.

Vaassa, I: 190, II: 37, kalja (КВАСЬ).

Vaatehime, III: 75 = vaatehdin itseni.

Vaatevarpa, III: 54, purje- l. seili-raaka.

Vaatisekse l. vaatitseikse, I: 216, III: 20 = vaatehtii itsensä, pukeutuu.

Vaatistaisin, III: 104 = pukeuduin.

Vaattehuinen, II: 130. — Vähennysmuoto sanaa: *vaate*.

Vaha, II: 354, vaksi; — III: 15, kallio.

Vahasauva, II: 106, paksu ja pitkä vaksikynttilä niinkuin palaa kreikan-uskolaisten kirkoissa.

Vahtia, III: 48, pitää vaaria (kenties kuitenkin on virolainen sana *vaata* = katsoa tähän vaikuttanut; vert. edell. värssy).

Vaihtamoina, II: 316, vaihdettavana.

Vaikuttaa, III: 53, valittaa, vaikeroida.

Vaikutus, III: 69, 106, valitus, vaikeoiminen.

Vailehtia, I: 63, etsiä, hakea (Lönnr.); oikeastaan: vaellehtia, vaellella (Europ.).

Vaimala, II: 274, vaivan-alainen (Gen. Aun., *vaimelo*).

Vaino, II: 259, 324, sota.

Vainolainen, III: 29, vihollinen.

Vainotie, II: 324, sotaretki.

Vainovaiva, I: 192, jossa on sotavaivoja.

Vaja, I: 184, 238, portaat Wen. Karjalan tuvan edessä (laulaj. selit., v. E, II, Boren., r. 62); — II: 160, liiteri.

Vaja, I: 175, puute, kaipaus.

Vajaa, II: 140, III: 13, vailla.

Vajainen, I: 60, joka on jotain vailla, kaipaava, ikävöivä.

Vajehtaa, II: 320, vaihtaa.

Vajeta, II: 3, vähetä, kutistua.

Vajo, II: 109, vesiperäinen notko, noro (*vesa vaahteren vajossa* = vaahteren vesa vajossa).

Vajoinen, II: 289, epätäydellinen, vaillinainen.

Vaka l. vakainen, II: 175, III: 22, 35, viaton.

Vakka, I: 69. — Tavallisemmin: *vak-lue* = uhrikestit (joissa syötiin Ukon vakkaan kerätyistä varoista), ylimalkaan pidot.

Vaklo, II: 40. — Kenties runollinen muutos sanasta: *vikla* = eräs kaa-laajalintu (Europ.).

Valahtaa, III: 68, tipahtaa, liuvahtaa maahan.

Valahtua, I: 94, ruveta valumaan, sulamaan.

- Valahuttaa**, I: 95, äkkiä valaa.
Valanne, II: 328, III: 57, vuoren kohta, josta vettä valuu (Europ.).
Valauta, II: 198, laskeutua.
Valeleite, III: 99 = valele, huuh-toele itseäs; — *valelihe* l. *valelise* III: 48, 120, valeli itseään.
Valella, III: 99, antaa tulla ääntä kulkustansa.
Valeta, III: 69, valjeta, tulla valkoiseksi.
Valio, III: 5, 91, 132, valittu.
Valju, III: 20, kolkko, tyly, kova; — III: 35, kova-onninen, onneton.
Valjutella, III: 35, jäähdyttää.
Valkama, I: 35, 146, II: 45, III: 32, veneen laskuranta.
Valkea paperi, I: 160, entinen, venäläinen harmaa 25 ruplan seteli.
Valkiita, I: 152 = valkeaa.
Valkotella, II: 221, 293, 318, vilkuttella.
Valkumi, III: 53, pieni tykki (Ruots. *falkoneit*).
Vallaltahan, valloillansa l. valloiltansa, III: 48, 85, 120, kyllikseen, mielin määrin.
Valmeta, II: 180, valmistua.
Valmistime, III: 75 = valmistin itseni.
Valostaa, III: 12, 42, valkaista.
Valot, III: 12. — *Päät valot* = valkopäät.
Valta, I: 201. — Käytetään vaan monikossa: *vallat* = herrasväki.
Valta l. **valtakunta**, III: 42, 48, 59, 64, kunta (волость).
Valua, I: 123. — *Valua varrelle* = kehjetä täyskasvuiseksi; — I: 60, sulaa niin että lumi virtaa vetenä.
Valvatella, II: 231, valvoen odottaa, ikävöidä.
Vankaella, III: 41, vangiksi panna, vangita.
Vankahua, I: 41, II: 305, vongahtaa, kumahtaa.
Vankka, III: 121, avara, suuri.
Vannas, III: 42, auranterä l. -rauta.
Vantera l. **vanttera**, II: 185, III: 22, vahva, vankka.
- Vantti**, III: 12, laivan mastoköysi (Ruots. *vant*); — III: 28, poika (Ruots. *fant*).
Vanua l. **vanuttaa**, I: 22, 201, II: 30, valkata; — III: 125, sotkea.
Vapajaa, III: 96, vapista.
Varaeleikse, III: 38 = suojelee itseään.
Varaella, III: 34, pelkäellä.
Varahtaa, II: 322. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *värähtää*.
Varahua, II: 353, varauta, tulla varustetuksi, hankkiutua.
Varata, I: 68, 167, II: 73, III: 36, pelätä (Gen. Wen. Karj.); — III: 32, varustaa, vakuuttaa itselleen.
Varaten, II: 156, varoen, varovasti.
Vari, I: 60, III: 128, kuumuus, palava; — II: 305, III: 64, kuuma.
Varoa, III: 40, pelätä, huulla.
Varpa l. **varpu**, I: 87, II: 181, III: 99, risu, lehdetön oksa.
Varpalaitehille, II: 283. — Varpalaitehilla on vene, kun sen laidoille on koroitukseksi kiinnitetty varpeita s. o. varalaitoja; silloin se voi olla *täydessä lastissa*. Tässä siis *varpalaitehille* merkitsee: *kukkuroilleen*.
Varrin, I: 15, airon varsi.
Varski, I: 131, II: 312, riski, vahva.
Varu, II: 11, 74, 213, huoli, huolenpito.
Varua, II: 111, III: 125, surra ja pitää huolta jostakin.
Varullinen, II: 130, huolissa oleva, murheellinen.
Varustaisime, II: 211 = varustaisin itseni.
Varusteleivat, III: 8 = varustelevat itsensä.
Varvasrätti, III: 98, sukan sijasta käytetty jalkariepu (hattara).
Varvikko, I: 183, III: 89, risukko, viidakko.
Vasama, II: 331, 353, III: 19, nuoli.
Vasannahka, I: 190, vasikan nahka.
Vas'elle, I: 15 = vaskelle; — *vas'elta*, II: 211 = vaskelta; — *vas'esta*, II: 283, III: 125 = vaskesta.

- Vaskipanta**, III: 20. — Muinoin oli Suomen naisilla koristeena vaskiset vitjat, jotka olkapäästä, missä olivat kupurasolkeen kiinnitetyt, riippuivat alas rinnoille (katso muinaistiet. museossa).
- Vaskipolli**, III: 74, esiliina, jonka reunat ovat kantatut vaskilangoista tehdyillä hienoilla kiehku-roilla (katso museossa Karjalan ja Savon tyttöin vaatteita).
- Vaskipää**, III: 87, jolla on päärivassa (katso sitä) vaskinastoja l. koristeita (vert. *tinapää*).
- Vasta**, I: 199, II: 76, III: 20, kylpyvihta.
- Vastakset**, III: 9, 25, kylpyvihdan ainekset.
- Vastaskoivu**, I: 13, 118, III: 34, koivu, jonka oksista saa kylpyvihtoja.
- Vatari** l. **vateri**, III: 90, kummi.
- Wati**, III: 85, Watjan maa ja kansa.
- Vatikka**, I: 234, vattu, vaarain.
- Vatoa** l. **vatvoa**, III: 22, 38, poimia, etsiä; — III: 68, vanuttaa, valkata.
- Vaukkanen**, III: 131, vauhko, hupsu, hullu.
- Vehmainen**, III: 4, vihanta, tuoreesti kukoistava (*vehmas* = nuori viidakko).
- Vehnä**, II: 86, III: 130, nisu.
- Vehnäinen**, I: 132, II: 156, nisuleipä.
- Veikan**, I: 90, kilvalla.
- Veikaten**, III: 55, uhalla.
- Veikko**, **veio** l. **veitonen**, I: 147, 216, II: 117, 270, veli, pikku veli.
- Veljyt** l. **vello**, I: 140, 161, II: 42, III: 3. — Vähennysmuoto sanaa: *veli*.
- Velloa** l. **vellota**, II: 45, III: 114, sotkea, sekoittaa; — II: 124, aallota, lainehtia.
- Vellut**, **velonen** l. **velvyt**, II: 117, III: 96. — Vähennysmuotoja sanaa: *veli*.
- Vemmel**, I: 54, II: 268, III: 1, luokki.
- Venakko**, I: 33, 63, venäläinen vaimo.
- Vengotella**, II: 146, III: 86. — *Uida* v. = uida raskaasti, kankeilla kään-teillä.
- Venjoki**, III: 78, pitäjä Inkerissä (Slavjanka).
- Veno** l. **venonen**, I: 6, 15, III: 91. — Vähennysmuotoja sanaa: *vene*.
- Vento**, I: 14, II: 91, 161, III: 14, 85, vieras.
- Ventolainen**, II: 262, III: 27 = edell.
- Veres**, I: 87, tuore.
- Verkkaa**, III: 126, käskeä, kehoittaa (L.).
- Verkotuus**, II: 346 = verkottomuus.
- Vero**, I: 100, III: 54, atria (Gen. Wen. Karj., Aun.).
- Verta** l. **vertaus**, III: 37, moite, soimaus (vert. seuraav.).
- Vertoa**, III: 82, 126, moittia (laulaj. sel., v. 3, Europ., r. 154; alkuaan luultavasti verrata toisiin parempiin).
- Vertyä**, II: 4, tulla vereväksi, riskiksi.
- Veryä**, II: 233, saada verta.
- Vesi-itku**, III: 104, maa, joka lähteen-suonien kautta pysyy vetisenä.
- Vesivarassa**, III: 128, veden varassa, nojassa.
- Veskoroida**, III: 34, tehdä t. puhua tyhjää (*mitä siinä veskoroit*, Parikkala, F.).
- Vesselä**, II: 149, iloinen, erittäin humalaisista; ilo (Gen. Wen. Karj., Aun.; веселый).
- Vestos**, III: 101, veistos.
- Vet**, III: 3, 55. — Venäläinen sana, vastaa suomalaista *pa*-liitettä.
- Veteleme**, II: 330, vetelen itseäni.
- Vetelihe**, III: 38 = hiljaksen vetäytyi; — *vetihe* l. *vetise*, III: 14, 95, 115 = vetäytyi; — *vetihevät*, III: 13 = vetäytyivät.
- Veto** l. **vetonen**, I: 125, III: 107, 115. — Vähennysmuoto sanaa: *vesi*.
- Veto**, III: 37, vero (Gen. Wen. Karj.).
- Vetre**, III: 31, nopea.
- Veäikse** l. **veäksen**, II: 203, III: 38, 44 = vetää itsensä; vetäytyy.
- Videllä**, II: 282 nopeasti kulkea; tai = *vitistää* (katso sitä).

- Viehka**, II: 281, talvitien viitta (вѣха).
- Viehkuri**, II: 228, vihuri, tuuliaispää (Gen. Wen. Karj.; вихорь).
- Viehkuroida**, I: 166, II: 128, kuljek-
sia, piehtaroida.
- Wiena**, I: 117, III: 4, Wienanjoki,
Dvina; kenties edellisessä kohdassa
kuitenkin pikemmin *Wäinäjoki*,
Düna (koska kertovärssyssä on
Saksan salmet).
- Vieno** l. **vienoinen**, I: 37, II: 66, 90,
127, hieno, hoikka, vähävoimainen,
hiljainen.
- Vienopäiväinen**, I: 37, 74, II: 12, pa-
hanpäiväinen, onneton.
- Vieprahtaa**, II: 338, pauhulla kulkea,
karata.
- Vieretellä** l. **vierettää**, II: 132, pyö-
rittää; — II: 111, 204, saattaa
pois, hävittää; — II: 94, puhella;
— II: 2, 117, laulella; — I: 24,
valitella; — II: 196, itkeä; — I:
139, II: 143, pyöriskellä.
- Vieretys**, I: 137, kyynelten vierettä-
minen, itku.
- Viereytse**, III: 10, sivuitse, sivuten.
- Vierin virkkaa**, I: 130. — Luulta-
vasti: puhua juhlallisesti, niin että
paino pannaan joka sanalle (Wi-
roksi: *veerib sõnu* = lausuu sa-
nat harvakseen, pannen niihin pai-
noa).
- Vieriskumppali**, I: 216, vieruskump-
pali.
- Vierrinhanko**, II: 144, eräässä kasken-
polton lajissa käytetty hanko (katso:
viertää).
- Vierrä**, I: 33, 181, II: 42, 62, 70,
III: 3, pyöriä, mennä pois, kulua,
kulkea; — I: 47, itkeä.
- Viertää**, II: 80, polttaa kaskea pala-
vain puitten pyörittämisellä.
- Vieru**, **vierukko**, I: 170, III: 104, viet-
tomaa, mäen viete.
- Viesti**, II: 46, 254, III: 18, 108, sa-
noma (вѣсть).
- Vietinki**, III: 34, joutilas iltahetki.
- Vietra**, II: 106, tuuli (вѣтеръ).
- Vietro**, III: 33, ämpäri (ведро).
- Vietro**, III: 9, 29, 132. — Veljen mie-
listys-sana Inkerin runoissa; käy-
tetään myös muutenkin joskus vel-
jestä. „*Onko minun vietroni tääl-
lä?*“ kysyi eräs Inkerin tyttö (L.)
- Vihavainen**, I: 75, katkera.
- Vihervä**, II: 154, vihriäiselle vivah-
tava.
- Vihistyä**, III: 93, valmistua, luonnis-
tua.
- Vihkiä**, I: 113, viihdyttää.
- Vihko**, I: 166, mytty, paksu elävä
(*metsän vihko* on karhun liika-
nimiä).
- Viehkuri**, II: 116. — Katso: *viehkuri*.
- Vihma**, I: 64, II: 340, sade.
- Vihviläinen**, I: 162, III: 20, sara-
heinä.
- Viensi**, III: 111 = viides.
- Viihtyä**, I: 74, tyyntyä.
- Viihytellä**, I: 64, saattaa levolliseksi,
nukuttaa, heijata.
- Viijikkö**, I: 180, viidakko.
- Viikkausi**, II: 162 = viikkokausi.
- Viikkoinen**, II: 97, pitkällinen, kauan-
aikainen.
- Viikon**, I: 43, II: 78, 115, kauan
(вѣкъ).
- Viilata**, I: 126, silittää.
- Viiletellä**, II: 336, kulkea nopeasti
ikäänkuin ilmaa t. vettä leikkaa-
malla, halkaisemalla; — III: 75,
76, peräsimellä suunnitella; neu-
voa.
- Viilletää**, II: 81, juoksuttaa nopeasti;
— II: 84, nopeasti ajaa.
- Viiloa**, III: 53, nopeasti kulkea.
- Viini**, III: 131, hieno (Ruots. *fin*).
- Viipsi** l. **viipsinpuu**, II: 10, III: 130,
kerinkakko, kerinkanta, vyhdinpuu.
- Viipula**, I: 27, viipale, pitkä leipä-
pala.
- Viipyä**, II: 98, III: 29, vaipua.
- Viiri**, III: 52, kapea lippu.
- Viisistellä**, III: 74, viisastella, viisau-
della tavoitella.
- Viisoin**, III: 74, viisaasti.
- Viititseikse**, I: 216, III: 20. — Ru-
nollinen väännös sanaa: *vaatit-
seikse* (katso sitä).
- Viitta**, III: 38, 59, pitkä päällystakki,
niinkuin Wiipurin puolen talonpo-
jat käyttävät.

Viittyläinen, III: 103, pitkään mek-
koon puettu.

Viiivikkö, II: 121, viidakko.

Vihevä, II: 336. vikkela.

Vikkelisukka, II: 33, III: 75 = suikkelisukka (katso sitä).

Vilabus, I: 126, joka vilahtaa, välk-
kyy huiskuttaessa.

Vilhua, III: 46. vilkkua.

Vilitä (vilitsen), III: 37. — Nähtävästi: karttaa villoja (T.; Sortavalan puolella sanotaan: morsian pitää silittää ja vilittää niinkuin villoja).

Vilja, II: 338, 351, III: 7, karja, elävä
(metsän); — III: 78, omaisuus,
vara.

Viljalta, I: 154, runsaasti.

Viljo, I: 132, 161, erin-omainen, pa-
ras.

Viljoin, I: 9, III: 42, 109, 130, runsaasti, paljon.

Vilju, III: 25, valju, kolikko.

Vilkka, II: 112, vilkas; — II: 234, kenties: välähdys (laulaj. selit., v. S, Lönnr., r. 171: pikku aalton löyhäys).

Villovarsa, II: 321, pehmeäkarvainen
varsa (Lönnr.); luultavammin kui-
tenkin väärin kuultu ja oikeas-
taan: *vil'lovarsa* s. o. *viljovarsa*
(katso *viljo*).

Vilmeikkö, II: 336, tiheä metsä, jossa kasvaa nuoria, suoria petäjiä.

Vilu, I: 24, II: 142, kylmä.

Vingotella, II: 168, juoda kiireesti
niin että vinkuu (laulaj. selit., v.
V, Lönnr., s. 132: kulkea vihai-
sesti, joutuisasti).

Vinkeä, III: 26, 94, kova, tulinen.

Vinttura, II: 352, vääräjalka (jäniksen liikanimiä).

Vipajaa, III: 18, tiheään tehdä pieniä harppauksia.

Vipale, II: 334, kisko, levy, laaka.

Vippelehtää, II: 333, juosta kepeästi,
hyppäämällä.

Virännut, III: 26, (vert. virua) ma-
: kaantunut, pitkän makaamisen
kautta kelvottomaksi käynyt.

Viretä, I: 118, tulla virkeäksi.

Virhu, III: 61, kova, tyly (kenties
vaan alkusoinnun tähden tehty
väännös sanaa: *karhu*).

Virka, II: 333, juova, piirto (Gen. Aun.); siitä: juoni, rivi (metsän elukoita).

Virkanta, III: 61, sanominen.

Virkkaa, I: 8, II: 333, III: 10, sanoa.

Virma, III: 36. — Nähtävästi: lauma,
parvi.

Wiron sara, III: 87; *Wiron vipu*, III: 36, 44. — Inkerin runoissa aina käytetään Wiron nimeä, kun tahdotaan osoittaa jotain tavatonta, erin-omaista (L.).

Wironvyö, III: 98, kaita, kirjava vyö
(ennen yleinen Jääsken seudulla).

Wirotar, II: 317, Wirolainen vaimo.

Virpi, I: 110, III: 4, vesa.

**Virsi, II: 348, sen verran että
siitä sopii runo tehdä niinkuin
suurestakin ihmeestä.**

Virsiporras l. **virrenporras**, I: 72, II: 278, laulunjohtaja! (samoin kuin porras saattaa l. johtaa matkalaisen vetelän paikan yli; laulaj. selit., v. E, II Boren., r. 131: *hyvä laulaja*).

Virsiwäukärä, II: 269. — Kenties
erehdys *virsiwäkkärän* sijasta
(katso wäkkärä).

Virsiä, I: 151, II: 81, laulaa, laululla
viettää laiskaa elämää.

Virua, I: 38, II: 219, III: 36, olla
pitkällä, ma'ata.

Virvikko, III: 67, 88. — Oikeastaan: vesakko; joukko nuoria, hoikkia ihmisiä.

Viti, II: 329, 351, vastatullut hieno
lumi.

Vitikkö, I: 27, viidakko.

Vitistää, II: 298, vinkua, valittaa;
taikkapa: käydä niin että vitinä,
kapina kuuluu.

Vitjat, III: 52, vitjoilla yhdistetyt
kaksoisluodit.

Vitsikko, III: 98, vesakko.

Vitvoa, III: 62. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *vatvoa* (katso sitä).

Viirusilmä, I: 206, kiersilmä.

- Viuskahtaa**, I: 162. — Osoittaa heinän ääntä, kun se niittäissä menee poikki.
Vivota (vipoan), III: 68, vivahuttaa, huiskahuttaa.
Voikkanen, III: 107, voivottelija.
Voikkonen, I: 196, pikkuinen voipalanen l. -sirunen.
Voimaton, I: 199, joka on mahdoton voittaa.
Vointua, III: 36. — Päin vastoin tavallista merkitystensä: vaipua.
Voipua, I: 127, raueta, kulua loppuun.
Voitaa, I: 7, III: 69, voidella.
Voitua, III: 105, tulla voitetuksi taudin kautta, tulla voimattomaksi.
Voituohon, I: 75 = tulkoon voidelluksi.
Voitus, III: 98, voittelo l. kilpailu.
Vollotella, I: 109, lypsää.
Wolmari, III: 54, kaupunki Liivimaalla, joka Jaakko De la Gardien aikana valloitettiin.
Voro, III: 74, varas (воръ).
Vuiskata, II: 37. — Kenties: saattaa ylös vinttikamariin (вишка = vinttikamari).
Vuolake, III: 28, ohukainen leipäpala, kiivu.
Vuolas, II: 100, raukka (Lönnr.); eiköhän = huoles, huolellinen (vert. *halu* ja *valu*; niin myös laulaj. selit., Gottl., r. 570: *vaivaloinen*).
Vuoli, I: 90, kalan henkirakko.
Vuolia, I: 90, kaappia, pureksia.
Vuollatella, I: 29, olla huolissaan, kituroimalla elää.
Vuolova, II: 241, runsaasti virtaava.
Vuona, III: 63, 123, karitsa.
Vuori, II: 134, 171. — Siksi sanotaan joskus käsikivi, koska se on niin raskas pyörittää.
Vuotella l. vuottaa, I: 130, II: 49, 126, odottaa.
Vuotua, III: 63, vaipua, raueta.
Vyöhyt, III: 86. — Vähennysmuoto sanaa: vyö.
Vyökkeleikse, III: 46 = ponnistele.
Vyöripa, III: 20, vyön haka l. solki.
Vyötistäisin, III: 104 = vyötin itseni.
Vyötteleinnä, III: 93 = itsensä vyötäneenä.
Vyövaski, III: 61, vaskivyö (muinaisten Suomalaisten, niin miesten kuin naisten, vyöt olivat täynnä vaskisia koristeita).
Väen, III: 32, väkisin.
Väikerrehtää, II: 133, vaikerrella.
Väin nojassa, II: 319 = väen nojassa; niin paljon kuin jaksaa.
Wäinämöinen, II: 278, Suomen runojen pääsankari, laivankulun ja kanteleensoiton keksijä, Sammon ryöstäjä Pohjolasta, viisain ja taitavin ihmisistä.
Wäinölä, III: 19, Wäinämöisen asunto.
Väjätä, II: 17, välkkyä.
Väki, I: 126, aikaan saama, synnyttämä.
Väkkärä, I: 184, II: 170, III: 93, tuulikela, tuulimyllyn tapainen lasten lelu.
Välehen, II: 46, 171, III: 21, 93, kii-reesti, nopeasti.
Välikävijä, I: 80, kylänjuoksija.
Väljä, I: 97. — *Väki väljässä tilassa* = väki on avaralle maailmalle hannonnut, on vähissä.
Välkistellä, III: 3. — Luultavasti: vilkutella.
Vällehtiä, II: 188, tehdä työtä hampsimalla, huolimattomasti, hätäilemällä puuhata.
Vältti, II: 228. — Tuntematon sana.
Välttää, I: 235, riittää.
Värjy, II: 208, saamaton ihminen, kuhnus.
Värkki, II: 80, portto; huorailija.
Värttinä, I: 2, II: 2, kehrävarsi.
Värttivaimo, III: 37, 38, portto.
Västi, III: 127, miekan kädensija (Ruots. *fäste*).
Västärä, III: 35, puu-ikkuna (Ruots. *fönster*).
Vääntelise, III: 120 = väänteli itseensä.
Vääpöttää, III: 18, juosta kankein säärin.
Väärtimorsian, II: 317. — Katso: *värttivaimo*.
Väärttimies, II: 231, porttoin hakija.

- Väärtäjä, II: 353, tyhjäntoimittaja, narri (F.).
 Väärälten, II: 268, väärällään.
 Vörsti, II: 311, patsas (Lönnr.); ruhtinas (pilallisesti, Europ., Ruots. *förste*).
 Vötköttää, III: 40, käydä hitaasti, vaivaloisesti.
 Ylentelihen, II: 322 = ylenteli itseään.
 Yliset, II: 86, III: 66, päällysvaatteet.
 Ylähähkö, III: 20, liian ylhäällä oleva.
 Yläälle, III: 64, ylös.
 Ymmärkki (loitsuissa joskus: *himmerkki*), III: 35. — Väännös ruotsalaisesta sanasta: *himmelrike* = taivaan valtakunta, taivas.
 Ympynen, I: 138. — Alkusoinnun tähden tehty väännös sanaa: *impynen* = neitonen.
 Yrkä, I: 99, II: 147, III: 40, ylkä, sulhanen, nuori mies.
- Ähmissään, II: 311, vihoissaan, äissään.
 Äitelä, II: 210, pahanmakuinen, vastahakoinen.
 Äiä l. äijä, I: 6, 12, II: 186, III: 128, paljon.
 Äijältä, III: 22, paljolta, paljon.
 Äkätä, I: 91, II: 5, huomata.
 Ällötellä, II: 169, olla suu ammolleen, juoda sillä lailla.
 Ämmö, III: 63, mummo, iso-äiti.
 Äristyä, I: 51, tulla äreäksi, karheaksi, langeta, sortua.
 Äskeinen, III: 40, nykyisin syntynyt.
 Äsken, I: 167, II: 157, 179, silloin vasta; — III: 97, nykyisin.
 Äyhtiä, III: 65, ylvästellä (Lönnr.); eiköhän pikemmin: *tuhlata* (vert. *äyhteliäs* = tuhlaavainen, ylellinen).
 Äyötellä, II: 135, liikkua melulla.
 Öitsit l. öitsimet, II: 256, yö-valvomiset, yölliset kestit.
 Öitsiä, II: 256, käydä yöllisissä kesteissä.

Ainehisto.

	Sivu.		Sivu.
Alkulause	I—LIV.	3. Kiven alla kieltäjäni . . .	3.
Uudempiä lauluja.		4. Miksi en laulaisi? . . .	4.
1. Kreivin sylissä istunut . VI.		5. Laula, laula kieli keito! .	4.
2. Petetty nuorukainen . VII.		6. Äiä on ääntäni kulunut .	5.
3. Morsiamen kuolo . . . VIII.		7. Kuoli rakentajani . . .	5.
4. Velisurmaaja . . . . X.		8. Silloin laulan, konsa jouan	5.
5. Onneton nuorukainen . XI.		9. Ei sanat sanoihin puutu .	6.
6. Toivoton rakkaus . . XII.		10. Jos ma lauluille rupean .	6.
7. Kultani kukkuu kaukana XIII.		11. Luonenko, lopettanenko? .	6.
8. Kultaansa ikävöivä . . XIV.		12. Ei runo rahatta laula . .	7.
9. Merille lähtevä . . . XV.		13. Virren kiittäjälle ja moit-	
10. Turvaton . . . . XVI.		tijalle	7.
11. Kultaansa sureva . . XVII.		14. Toisin ennen, toisin eilen .	7.
12. Hyljätyn suru . . . XVIII.		15. Ve'en varaiset	8.
13. Ylenkatsottu . . . XIX.		16. Ve'en varaiset (toisin) . .	8.
14. Karjalan neito . . . XIX.		17. Muinainen käkeni . . .	8.
15. Poika ja tyttö . . . XX.		18. Jumalaan turvaava . . .	9.
16. Vihaava ystävä . . . XXIV.		19. Kun saisin, en heittäisi .	9.
17. Petetyn kirous . . . XXIV.		20. Paljo on tikalla huolta . .	9.
18. Nauru ja itku . . . XXV.		21. Mikä lie piioillani . . .	9.
19. Rannalla itkejä . . . XXVI.		22. En elä elotta	10.
20. Varpusen olut . . . XXVII.		23. Kyll' on kystä aitassani .	10.
21. Häälaulu . . . . XXVIII.		24. Syitä vajavaisuuksiin . .	10.
22. Laulu, olut ja viina . XXIX.		25. Erotus mielillä	11.
23. Mutkainen matka . . XXX.		26. Armottoman osa	11.
24. Neion valitus . . . XXXI.		27. Missä nyt minun osani? .	11.
		28. Makaaja onni	11.
		29. Erotus onnilla	12.
		30. Tuli talvi, ei tahottu . .	12.
		31. Ei vaivaista häihin . . .	12.
		32. Muinaiset ajat paremmat .	12.
		33. Vierin maalle vierahalle .	13.
		34. Kotihinsa toivova . . .	13.
		35. Minun on koti koivikossa	14.
		36. Korpi kurjalla kotina . .	14.
Ensimmäinen kirja.			
Yhteisiä lauluja.			
I. Kaikille yhteisiä.			
1. Eräskummainen kantele . .	3.		
2. Elkkää ouostuko	3.		

	Sivu.		Sivu.
37. En tohi tupahan mennä	14.	77. Tässä saapi lempo lemmen	27.
38. Koista erotettu	15.	78. Kahenlainen toivotus	28.
39. Suvultaan heitetty	15.	79. Hyvän sään toivotus	28.
40. Oli ennen parempi	15.	80. Tuuterin laatu	28.
41. Parempi kuolla kun kitua	16.	81. Hätäkö tyttöjen?	28.
42. Kuolisinko koito raukka	16.	82. Kummaistako kuuleminen	29.
43. Manalaan ikävöivä	16.	83. Mistä tunnen tuhman	29.
44. Nuorra Manalle menijä	17.	84. Muutamia tuntomerkkejä	29.
45. Äiän silloin äiti maksoi	17.	85. Kyntelin kysymykset	29.
46. Parempi syntymättä	17.	86. Toisin ennen, toisin eilen	30.
47. Syntymistään paheksija	18.	87. Juomarin toimi	30.
48. Mahoit ennen maammo rukka	18.	88. Emon neuo pojalle	30.
49. Onnettomasti syntynyt	18.	89. Tavattava tyttö	31.
50. Saisinko käeltä kielen	19.	90. Väinämöisen sanoja	31.
51. Enpä voi ilon eleä	19.	91. Lintuin keräjät	33.
52. Elkää sanoko huolettomaksi	19.	92. Revon valitus	33.
53. Monihuolinen	20.	93. Pohjolan poika	34.
54. Usiahuolinen	20.	94. Ensimmäinen rautio	34.
55. Mikä neuoksi minulle?	20.	95. Pahalaisen matka	35.
56. Hoikka, kaita ja musta	21.	96. Herran hevosen kuolo	35.
57. Sortunut ääni	21.	97. Mieli melkiässä	35.
58. Ikuinen suru	21.	98. Kolme kokematonta	36.
59. Huoliansa haasteleva	22.	99. Kolme pyytöä	36.
60. Ei sula syän suruinen	22.	100. Kurki ja varis	36.
61. Vähä ilo emottomalle käestä	22.	101. Hyvä laiskalla lapsi	36.
62. Pimiä isoton pirtti	23.	102. Elä naura toisen naista	36.
63. Emintimäisen saanut	23.	103. Aikansa kullaki	37.
64. Pienuudesta orpo	23.	104. Veneelle tuulta	37.
65. En tieä tekijätäni	23.	105. Maata pannessa	37.
66. Kaksi, jotka ei moiti	24.	106. Leikkuuta lopettaissa	37.
67. Kun oisin käkenä	24.	107. Syöttävi meri sikansa	37.
68. Suru ja pelko	24.	108. Vangittu pannu	38.
69. Sanoissa kuluva	25.	109. Tynnyrin puhe	38.
70. Sepän tehtäviä	25.	110. Oluen synty	38.
71. Suku surmaksi rupesi	25.	111. Tehkämme iloinen ilta	39.
72. Ei kestä lihainen silta	26.	112. Hyvä isäntä	39.
73. Soisit suohon sortuvani	26.	113. Hyvä emäntä	40.
74. Vilu viimeinki tulevi	26.	114. Kiitos emännälle	40.
75. Ohoh kullaista kotia!	27.	115. Sopiviaisia	41.
76. Ei kuinkaan hyvä	27.	116. Voisi nuo pariksi panna	41.
		117. Tanssin kulku	41.

	Sivu.		Sivu.
118. Tanssiin yritteliä . . .	42.	154. Miehen mielen nouto . . .	59.
119. Tule meille tanssimahan .	43.	155. Kotihin heittämiset . . .	59.
120. Tahtoisitko rakastaa . . .	43.	156. Ken meitä veelle viepi .	60.
121. Avatkame aitoamme . . .	43.		
122. Hyvä ilta lintuseni . . .	43.		
123. Köyhä ja rikas vouti . . .	44.		
124. Hirvenhiihanta	44.		
125. Miksi en väsyisi	45.		

II. *Hääkansan lauluja.*

a) Antiaisissa.

126. Onko mitä milläki? . . .	45.	157. Oisiko lupa kysyä	60.
127. Kutti, kutti!	46.	158. Tokko näit mitä tullessa	60.
128. Katso neitoasi	47.	159. Voi veikko, mitä vetelet .	61.
129. Kasa kaasolla sylissä . . .	47.	160. Kirkas neiti kihloissasi .	61.
130. Elä ihastu ensiillalla . . .	48.	161. Kutti, kutti, sulho rukka	62.
131. Kiitä sulho lykkyäsi	48.	162. Laajasukuinen neiti . . .	62.
132. Elä vie neittä pahoille .	48.	163. Kaason kauneus	62.
133. Puolusta neittäsi	49.	164. Kaason istunta	63.
134. Neuo sulho neioistasi . . .	49.	165. Kaason lämpimän saanta	63.
135. Ansioa myöten palkka . . .	50.	166. Kaason syötäntä	63.
136. Mitä itket neito?	50.	167. Maata menentä	64.
137. Lähetjälensäämättömäksi	50.	168. Kaason juomiset	64.
138. Lähet kukka kulkemahan	51.	169. Kosiomiehen ylistys . . .	64.
139. Toisin toisessa talossa . . .	51.		
140. Jo nyt vaihoit, minkä vai- hoit	52.		
141. Luulitko huolet loppuvan	52.		
142. Läksit kouluhun kotoa . . .	53.		
143. Apiat ativoreisut	53.		
144. Heitän suoni, heitän maani	53.		
145. Läyli lähteä, läyli ilman .	54.		
146. Ei toiste tunneta'kaan . . .	54.		
147. Muuttunut koti	55.		
148. Kun itket, hyvinki itke . . .	56.		
149. Kutti, kutti, neito rukka!	56.		
150. Elä itke neito rukka	57.		
151. Mitä neien itkemistä	57.		
152. Tapa toinen ottaminen . . .	58.		
153. Elä moiti anoppiasi	59.		

III. *Paimenlauluja.*

170. Kukkalatva kuusi	65.
171. Mipä paimenten olla? . . .	65.
172. Tule tänne!	65.
173. Missä armahani?	66.
174. Armahan kulku	66.
175. Enkö minäki toivoisi	66.
176. Katso Kiesus karjaistani	67.
177. Muut kuuli kirkonkellon .	67.
178. Lepo, lepo, lehmäni	67.
179. Paista päivä paimenelle .	67.
180. Laske paimenta kotihin . . .	68.
181. Mene päivä, viere viikko	68.
182. Jo tulen kotihin	68.
183. Hämeen kävijä	69.
184. Kuulin kummat kuusialta	70.
185. Minkä noista mille annan?	70.
186. Työnsä kumpasellaki	71.
187. Juoksin, juoksinjoen vartta	71.
188. Venehen synty	72.
189. Souti sotka suojan rannan	72.

	Sivu.		Sivu.
190. Läkäm sikko Suurulahan	72.	228. Yksi on akalla poika	88.
191. Antti armas herttaseni	73.	229. Vanhan ammunta	88.
192. Repo ja jänis	73.	230. Nukka kaunis karkaele!	88.
193. Hiiren peiaat	73.	231. Sinun sikoja, minun si-	
194. Katin kosiominen	74.	koja	89.
195. Hiiri ja hämähikkö	74.	232. Hus sika metsään!	89.
196. Hiiri ja katti	74.	233. Ruotsin kieltä	89.
197. Hiiren tapaja	75.	234. Olin ennen onnimanni	89.
198. Joutsen ja hanhi	76.	235. Hyi, hyi Hymylään	89.
199. Mitä itket pieni lintu	76.	236. Meni akka metsään	90.
200. Pääskyläinen	77.	237. Palvelin minä rikasta	
201. Avullinen kurki	77.	miestä	91.
202. Hävinnyt hanhi	78.	238. Luojan kukki	93.
203. Hevosen hakija	78.		
204. Merkitty orit	79.		
205. Tuntematon veli	79.		
206. Pakeneva	80.		

IV. *Lasten lauluja.*

207. Anto ja saanti	81.	1. Kuluu ikä laulamattaki	97.
208. Läkälään lähtö	82.	2. Ei laulu kosista kiellä	97.
209. Prokko tiellä propatinna	82.	3. Laulan voiessani	98.
210. Tuomittu katti	82.	4. Meistä kasvavi kananen	98.
211. Takoi seppä viikatteita	83.		
212. Kolkkaa kotaa	83.	<i>Tansseissa ja kisoissa.</i>	
213. Kenen tämä pelto	83.	5. Mitä me tytöt suremma	98.
214. Ken söi kesävoin?	84.	6. Tässä tanssivi tasaiset	99.
215. Kirkon teko	84.	7. Mitä tuosta, jos ma lau-	
216. Neiti verkossa	84.	lan	99.
217. Kojo ja Anni	85.	8. Hyvä sanoma emolle	99.
218. Oi ukko uikari!	86.		
219. Min rastas raataa	86.	<i>Kerskatessa.</i>	
220. Ken Teron tietää?	86.	9. Mitä te pojat suretta	99.
221. Piilehtijä	87.	10. Hyvän eukon tytär	100.
222. Oli ennen ukko, akka	87.	11. Hyvä lykky neitosilla	100.
223. Paimenen hätä	87.	12. Kolme kaunista	101.
224. Ellin velli	87.	13. Ei sovi Karjalan kihlat	101.
225. Tuomisia	87.	14. Enmä huoli huitukoille	101.
226. Tule ämmä Tuuterista!	88.	15. Mie tahon tasaista miestä	101.
227. Kääpönen, kääpönen	88.	16. Paremman miehen verta	101.

Toinen kirja.

Erityisiä Lauluja.

I. *Tyttöin lauluja.*

Laulutiloissa.

1. Kuluu ikä laulamattaki	97.
2. Ei laulu kosista kiellä	97.
3. Laulan voiessani	98.
4. Meistä kasvavi kananen	98.

Tansseissa ja kisoissa.

5. Mitä me tytöt suremma	98.
6. Tässä tanssivi tasaiset	99.
7. Mitä tuosta, jos ma lau-	
lan	99.
8. Hyvä sanoma emolle	99.

Kerskatessa.

9. Mitä te pojat suretta	99.
10. Hyvän eukon tytär	100.
11. Hyvä lykky neitosilla	100.
12. Kolme kaunista	101.
13. Ei sovi Karjalan kihlat	101.
14. Enmä huoli huitukoille	101.
15. Mie tahon tasaista miestä	101.
16. Paremman miehen verta	101.

17.	Ei täyvy renkien rekehen	Sivu. 102.
18.	Kun tämä kana katovi .	102.

Poikia herjatesa.

19.	On kumpiaki	102.
20.	Erilainen kirkonkäynti .	103.
21.	En mene Matille	103.
22.	En mene minä pahoin .	103.
23.	Toivossaan pettynyt . . .	104.
24.	Enmä huoli huitukoille .	104.
25.	Mitä sie kävelet surma .	104.
26.	Elä pyyllä neittä pyyä .	105.
27.	Kotien erotus	105.
28.	Toista tänne toivottihin .	105.
29.	Tie on tehty tuhman mennä	105.

Sulhoaan ikävöiessä.

30.	Monisulhollinen	106.
31.	Onpa tietty tietyssäni .	106.
32.	En heitä kullaistani . .	106.
33.	Muien musta, minun hy- vänen	107.
34.	Tuo on mies me'estä tehty	107.
35.	Kun oisi kahen valta . .	107.
36.	Katso'pas tätä tytärtä .	108.
37.	Konsa meillä kosijat käypi	108.
38.	En kehannut kieltää . .	108.
39.	Mitä laihan laulannasta .	109.
40.	Miks' ei soita suu soria .	109.
41.	Ääni ei kuulu kullalleni .	109.
42.	Etäällä minun omani . .	110.
43.	Kun mun kultani tulisi .	110.
44.	Oisko linnun lentoneuot .	111.
45.	Itken kurja kullaistani .	111.
46.	Tehkös liitto lintuseni .	111.
47.	Minun on sulhoni soassa	112.
48.	Jouvu kultani kotihin .	112.
49.	Vaiva vuottaessa	113.
50.	Luonto luovun luoksi tuopi	113.

Sulhon kuoltua.

51.	Minun on kultani kulossa	Sivu. 113.
52.	Armas arkussa ajavi . .	113.
53.	Maassa marjani makaavi	114.
54.	Miks' on silmäni sipakat	114.
55.	Pois on mennyt meistä toinen	114.
56.	En voinut itkeä naurulta	115.

Sulholta heitettyinä.

57.	Ei lehto leväten huoli .	115.
58.	Jo meillä ero tulevi . .	115.

Sulhotonna.

59.	Minä musta, pikkarainen	116.
60.	Olkiset minun omani . .	116.
61.	Eipä tunneta tuvuksi . .	116.
62.	Köyhän lapsi työt tekevi	116.
63.	Jäämmä mansikat mäelle	117.
64.	Tieä ei siika syöjeänsä .	117.
65.	Tietämätön kullastansa .	117.
66.	Kaikissa katala yksin .	117.
67.	Korpikotinen	118.
68.	Pahasti paimenoinnut . .	118.
69.	On ikävä iltasilla . . .	118.
70.	Tuli kolmelta kosijat . .	118.
71.	Jo tulevi Tuonen Tuomas	119.
72.	Moni moitti muotoani . .	119.
73.	Toisin sattui toivomani .	119.

Sulhoa toivoessa.

74.	Jospa se johi tulisi . .	120.
75.	Voi jos mie tok miehen saisin	120.
76.	Voi kun mie mokoman saisin	120.
77.	Kun tulis sulho vierahiksi	121.
78.	Käynkö viikon villapäänä	121.
79.	Kun saisin, mitä sanelen	121.
80.	Luo'pa luoja luotuhuni .	122.
81.	Varjele vakainen luoja .	122.

	Sivu.		Sivu.
82. Ei naitu naintavuonna .	123.	111. Pois itkin ihanat silmät	134.
83. Akoill' on paha ajatus .	123.	112. Ei kuule emo minua. .	135.
84. Täytyvi tätä tytärtä. .	124.		
85. Viel' on mulla mielitietto	124.	<i>Köyhänä ja vähäonnisena.</i>	
86. Ei tuo neito tuosta huoli	124.	113. Nokeusin nuotioilla . .	135.
87. Nouse lempi liehumahan	125.	114. Oisinko pojaksi luotu .	135.
		115. Toisinpa kävi kätehen .	136.
<i>Ko'ista erotessa.</i>		116. Osan tähän ei otettu .	136.
88. Paistaa päivä muuallaki	125.	117. Miksi olen laiha . . .	136.
89. Läkän musta muille			
maille	126.	<i>Vieraalla maalla.</i>	
90. Pois tulee tytölle lähtö .	126.	118. Ikävä omia maita . .	137.
91. Jo nyt luulen luopuvani	126.		
		<i>Kuolla toivoessa.</i>	
<i>Sanan-alaisna.</i>		119. Surujani mie sukitan .	137.
92. Suotta soimat nostettiin	127.	120. Kunpa kurja kuolisinki .	137.
93. Sepä vasta sen pahempi	127.		
94. En ole syötävä soria .	128.	<i>Pilattuna.</i>	
95. Tulin kummaksi kylähän	128.	121. Löyän armon aaltoloissa	138.
96. Liika minusta laitettiin	128.	122. Tuli hurtta huovin maalta	138.
97. Suotta soimat nostettiin	129.	123. Ei tieä emo tytärtä . .	138.
98. Mitäpä suren sanoista .	129.		
99. Sanat päälleni satavi .	130.	<i>Nimittämättömissä huolissa.</i>	
		124. Mieli muien ja minunki	139.
<i>Orjuudessa.</i>		125. Alene Jumalan aika . .	139.
100. Vierin vierahan varalle .	130.	126. Viikon vuottelin käkeä .	139.
101. Monta muoriteltavata .	130.	127. Kolminaiset huolet . .	140.
102. Kun ma voisin vielä		128. Maassa mieleni matavi .	140.
vuoen	131.	129. Kannan mustoa muretta	140.
103. Emännäll' on kolme kieltä	131.	130. Toinen ei tunne toisen	
104. Mahoit ennen luoja luoja	132.	huolta	141.
105. Lähen linnahan kanaksi	132.	131. Kyllä huoli virttä tuopi	141.
106. Ei ollut kaunis Karpan			
puoli	132.	<i>Jauhaessa.</i>	
107. Ei tytär jokehen joua .	133.	132. Erotus jauhinkivillä . .	142.
108. Vierahan ylösajanta . .	133.	133. Kivi on suuri, orja pieni	142.
		134. Ellös vuori voivotelko .	142.
<i>Orpona.</i>		135. Mitä kaikatat kivonen .	143.
109. Kasvoin lassa armotonna	133.	136. Jauhan, jauhan jauhון	
110. Tule ei päivä polvena	134.	hienon	143.
		137. Neien mieli mieholahan	143.

	Sivu.
<i>Yhtä ja toista.</i>	
138. Arvan asettaja	143.
139. Näkijä valehtelevi . .	144.
140. Ei minusta miniäksi . .	144.
141. En muistaisi mukiin mennä	144.
142. Neitivalta ja miniävalta	145.
143. Hyväoloinen neiti . . .	145.
144. Erilaisia käskyjä . . .	145.
145. Kaksi kaunista yhdessä .	146.
146. Läksin meren kylventä- hän	146.
147. Tee minua tikkariksi . .	147.
148. Ostettavia	147.
149. Kauro ei tule tupahan . .	148.
150. Koivun ja tuomen oksa . .	148.
151. Ei sovi rengin rekehen . .	148.
152. Jo minä menen jonaki . .	149.
153. Toisin mieleni omani . .	149.
154. Millä maksan maammon maion	149.

II. *Naisten lauluja.*

a) Miniänä.

155. Se raukka miniä raukka	150.
156. Kun elin emoni luona . .	150.
157. Olin kukkana kotona . .	150.
158. Ahot täynnä armotuutta	151.
159. Ei ole aittahan asiita . .	151.
160. Yks' on Kyyttö kytky- essä	151.
161. Heitän hempiät tupani . .	152.
162. Ei itkemätöntä aikaa . .	152.
163. Myötihin mä miehelähän	152.
164. Sain kerran kesässä maata	153.
165. Kauan maata annettu . .	154.
166. Toinen toistansa parempi	154.
167. Pitäminen päätynyttä . .	154.
168. Ei tunne tehdä tuvaista . .	154.
169. Survo nyt itse suuri muori	155.

	Sivu.
170. Miniän syntymäkoti . . .	155.
171. Suuri kiitos sulholleni . .	157.

b) Lasta tuuvittaissa.

(yhteisesti.)

172. Minä laulan lapsen virttä	157.
173. Kiitä huomenna hevoista	158.
174. Laulan lasta nukkuma- han	158.
175. Käy unonen kätkyehen . .	158.
176. Unta täällä tarvitahan . .	159.
177. Anna maata Maariainen	159.
178. Tuuti lasta Tuonelahan . .	159.

(poikalapselle.)

179. Äsken poika poik' olisi . .	160.
180. Vara muunne valmen- nunna	160.
181. Ei tule emon tukia . . .	160.
182. Tulipa tukan repijä . . .	161.
183. Tuuti, tuuti poikalasta . .	161.
184. Tuuti, tuuti poiuttani . .	162.
185. Pahenneet polvet	162.

(tyttölapselle.)

186. Tytär syntyi, tyhjä syntyi	162.
187. Ei tukia tyttärestä . . .	162.
188. Kun tytär hyvä tulisi . .	163.
189. Mihin tuutinen tytärtä . .	163.
190. Huolet huovilla tupana . .	163.
191. Miehellenkö vai manalle	164.
192. Viel' on vuoro valvoa'ki	164.
193. Tuuti sulhoa tytölle . . .	165.
194. Minä vaan tuuvin tyttöäni	165.
195. Rahat raskuen tulevat . .	165.

c) Miestään arvatussa.

196. Yks' on paha ei parane	166.
197. Puutuin tuohon pulluk- sehen	166.
198. Itse hullu hukkasime . . .	166.
199. Pyyä sulhoa sulolla . . .	167.
200. Kosto kaunistelemisesta	167.

	Sivu.
201. Kuka tiesi, kenpä luuli	167.
202. Viikon vuotin vihkiäistä	168.
203. Tunnen sulhoni . . .	168.
204. Itken pois ihanat silmät	168.
205. Miesi minulle annettihin	169.
206. Sain minä savisen sak- san	169.
207. Jo johonki saatettu . .	170.
208. Tein kaupan kallallisen.	170.
209. Hyv' on olla hympyrällä	171.
210. Minun lauloa pitäisi . .	171.

d) Muissa tiloissa.

211. Ilo ilmahan katosi . .	172.
212. Laulu laiskana pitävi .	172.
213. Ei oo huolta neitosena .	173.
214. Vanhan lahjat nuorelle .	173.
215. Vanhan eukon valitus .	174.
216. Mitäpä kylä kyselet . .	174.
217. Lempoko lennätti tänne	174.
218. Rajan taaksi raapatti- hin	175.
219. Viety on maille vierahille	175.
220. Emon kanaset	175.
221. Tullut muoto mustem- maksi	176.
222. Luulin käyväni käkenä	176.
223. Jouvuin puulle pyörivälle	176.
224. Itken kurja kulkuani .	177.
225. Kun oisin kuollut kuusi- öisnä	177.
226. Minä pyy pesätön lintu	178.
227. Sinnes nyt pihani pitkät	178.
228. Kului kultainen ikäni .	179.
229. Väki herttainen väheni .	179.
230. Pah' oli orjana eleä . .	179.
231. Olut vieri kun vetehen .	179.
232. Ei nyt paista palmik- koni	180.
233. Nyt on tullut turmiolle .	180.
234. Olin ennen otramaana .	181.

III. *Poikien lauluja.*

Tansseissa ja muissa iloissa.

235. Jos ma lauluille las'eme	181.
236. Käynti roualassa . . .	182.
237. Täytyykö tätä tupoa .	183.
238. Soita'pas soria likka . .	183.
239. Täm' on iltoja iloisin .	183.
240. Miksi juot joesta vettä .	184.

Naimatuumissa.

241. Rikas kosija	184.
242. Keltä mä kysyn tytärtä	184.
243. Monimorsiamellinen . .	185.
244. Potra on poikana eleä .	185.
245. Oisi mulla vallan miekka	185.
246. Kun saisin Savosta naia	186.
247. Katumoiksi nainen kau- nis	186.
248. Lempo leskelle menevi .	186.
249. Mie valitsen varrellani .	187.

Osattomana.

250. Mikä kumma kummitsek- sen	187.
251. Köyhä kyntöpoika . .	187.
252. Elettihin meillä ennen .	188.

Pahasti elettyä.

253. Rahansa menettänyt . .	188.
254. Pahasti maannut . . .	188.
255. Neittä tavotteleva . .	189.
256. Pahasti öitsinyt . . .	189.

Sorrettuna.

257. Akat sanovat	189.
258. Pahin omalla maalla . .	190.
259. Koti toivoi kuolleheksi .	190.
260. Usiassa yötä ollut . .	190.

	Sivu.		Sivu.
<i>Morsiamesta jäätyä.</i>			
261. Jo on maattu marjaseni	190.	291. Selväksi tekeyminen . .	201.
262. Anastettu armahani . .	191.	292. Oluetta ei ollenkana . .	203.
<i>Ko'ista erotessa.</i>		<i>Sananalaisna.</i>	
263. Pois tulee pojalle lähtö .	191.	293. Enmä lurjus liene'känä .	204.
264. Kun tämä kave katovi .	191.	294. Sanotahan, soimatahan .	204.
265. Soria sotainen tauti . .	192.	295. En minä kysy kylästä .	204.
<i>Vierailla mailla.</i>		<i>Huolissa.</i>	
266. Tietämätön kuolo . . .	192.	296. Laulan ilman lainehilta .	204.
267. Ikävä tuletteleksen . .	192.	297. Laulan hoikka huolissani	205.
268. Liuin soita, liuin maita	193.	<i>Vähäonnisena.</i>	
<i>IV. Miesten lauluja.</i>		298. Muut ja minä	205.
<i>Laulellessa.</i>		299. Tiirin, liirin, tengan löy- sin	205.
269. Kulle työlle tempoamma	193.	300. Sepä vasta kullan kulta	206.
270. Joko laululle lähemmä .	193.	301. Hepo huono, akka tiine	206.
271. Mitä laulamma lajia . .	194.	302. Jo nousen nokinen poika	206.
272. Laula, laula veitoseni .	194.	303. Luulin lumpehen pitävän	206.
273. En joua laulamahan . .	195.	<i>Vierailla mailla.</i>	
274. Soisin päivät soitettavan	195.	304. Lähin Pietarin pihoille .	207.
275. Suu ei laula suuruksitta	195.	305. Joko minua noiat noitui	207.
276. Kunpa palkka pantaisi .	196.	<i>Eritiloissa.</i>	
277. Siitä sinne tie menevi .	196.	306. Kuolema kovinta työtä .	208.
278. Noita laulan, joita taian	196.	307. Kun kolotin koivun lat- van	208.
279. Lapset tässä laulelevat .	197.	308. Kolm' on miehellä pahoa	208.
280. Omat on virret oppimani	197.	<i>Pahanaisellisna.</i>	
281. Tuonko virteni vilusta .	198.	309. Emon torat	209.
282. Kaksi laulajata	199.	310. Täytyi ruupuhun ruveta	209.
283. Kilvan laulajat	199.	311. Nain vihaisen, toin to- raisen	209.
284. Mi meiät ko'olle saattoi	201.	312. Ei ole puuru ruunan syytä	210.
285. Mist' on viina synnytetty	201.	313. Syrjin söi, selin makasi	210.
286. Miks' et pysty miehen päähän	201.	314. Hauki syöpi sammakonki	210.
287. Hoi on, hoi on huolta paljo	202.	315. Vanha sai valitun piian	211.
288. Nyt on kaikki kallistunna	202.		
289. Laulan taskuni tavoilta	202.		
290. Sikuna minun seotti . .	203.		

	Sivu.
316. Kun oisi vaimo vaihtamoina	211.
317. Tulin turkka naineheksi	211.
<i>Entisiä muistellessa.</i>	
318. Sivut käyvät, kanta välkyi	211.
319. Tulin vanhaksi varahin	212.
320. Ajoin konstisti kotihin	212.
321. Pah' oli Wirossa orjan	212.
322. Pakolaisen matka	213.

Sotaaikoina.

323. Varjele Jumala soasta	213.
324. On nyt miestä miekan alla	214.
325. Koti luuli kuolleheksi	214.
326. Yks' on päivä miehen päätä	215.
327. Tuo kerta rajalle rauha	215.
328. Kiitos rauhasta	215.

Metsästäessä.

329. Ota metsä miehiksesi	216.
330. Mieli mennä metsolahan	217.
331. Mielly metsä miehi'ini	217.
332. Rakenteleminen	218.
333. Metsän kuninkaalle	218.
334. Mielikki ja Kuurikki	218.
335. Mielikki metsän emäntä	219.
336. Metsän tyttö, mieli neito	219.
337. Pohjan tyttö, viljaneiti	219.
338. Tellervo Tapion neiti	220.
339. Ukko kultainen kuningas	220.
340. Penu pieni koiraseni	220.
341. Ku on koirani kokenut	221.
342. Koira haukkuvi havuja	221.
343. Etsittelen eukkoani	222.
344. Tule kullan muuttelohon	222.
345. Mikä mieli, mikä muutos	222.
346. Itken osattomuutta	222.
347. Matala on mahti mulla	223.

	Sivu.
348. Ikävä erätön ilta	223.
349. Anna ainoinen Jumala	223.
350. Ellös pankko pahaksi	224.
351. Suostu metsä suoloihini	224.
352. Jäniksen vivulla	224.
353. Oravan pyytäjä	225.
354. Linnustaja	225.

Kolmas kirja.**Virsi-lauluja.****I. Muinais-tarullisia.**

1. Pääskyläinen	229.
2. Turo, kuun ja auringon pelastaja	230.
3. Veljeänsä tammen kaatajaksi etsivä tyttö	232.
4. Wienan neidot	234.
5. Meren neito ja metsän sulho	234.
6. Suomettaren synty ja kosisijat	235.
7. Lyylikin hirven-ajo	237.
8. Oinonsarvinen kantele	238.
9. Hirvensarvinen kannel	239.
10. Virsien saanti	240.
11. Venepuuta veikollensa etsivä	241.
12. Veneen teko ja matkustus Suomeen	241.
13. Ahti ja Kauko	244.
14. Kalervon poika ja Kaukamoinen	244.
15. Kuntolan tupa	246.
16. Vihollista pakenevan matkaseikat	246.
17. Kauhea sika	248.
18. Vesitieltä pilviin ryötetty tyttö	249.
19. Neiden rosvo Ikutiera	250.

II. *Keski-ajan legendoja ja ballaadeja.*

	Sivu.
20. Neitsy Maaria Vapahtajan synnyttäjä	251.
21. Vapahtajan syntyminen	255.
22. Vapahtajan kuolema	258.
23. Kirkon tarvepuiden etsijä	265.
24. Matalena ja Jesus	265.
25. Leino leski	266.
26. Orja ja isäntänsä	268.
27. Katri neidon pelastus tuliroviosta	271.
28. Pispä Henriikki ja Lalli	272.
29. I. Lunastettava neito	275.
30. II. Lunastettava neito	277.
31. III. Lunastettava neito	280.
32. Lalmanti ja Inkeri	281.
33. Rahaseppä ja odottava neitosensa	282.
34. Annikki ja Kesti	283.
35. Klaus Kurki ja Elina rouva	285.
36. Antero ja Kaloniemen neito	290.
37. Katri ja Hannus	291.
38. Auto Kauko ja naisensa	294.
39. Kirsti neito ja Riion poika	297.
40. Kaino Marketta neito	298.
41. Lohikäärmeen saaliiksi tuomittu neito	301.
42. Tyttöjen suututtama manteren seppä	301.
43. Manteren seppä ja Saaren neito	303.
44. Tuurikkinen ja Pyhäneito	304.
45. Kiian lapset	306.
46. Kojosen poika ja Kommin tytär	307.
47. Kojosen poika ja Tuonen tytär	311.
48. Kojosen poika ja Kosken neito	313.

	Sivu.
49. Kojosen poika ja kulta neito	314.
50. Kojosen poika ja Saaren neito	315.
51. Äitin vaivain palkinto	317.

III. *Historiallisia.*

52. Kaarle herttuan sotaretki Suomeen	318.
53. Jaakko Pontus	320.
54. Iivana kuningas	321.
55. Kaarlo kuningas	323.
56. Sota Narvan tienoilla	325.
57. Sodan vaivoja muistellessa	326.
58. Katriinan, Paavalin ja Aleksanterin aika	327.
59. Sotamiehen otto	329.
60. Punaparran julmuus	332.

IV. *Sekalaisia.*

61. Vedennoutaja Anni	332.
62. Tyttö pellavan kitkennässä	336.
63. Kalevalan neiti paimenessa	337.
64. Ryöväty Karjalan tyttö	339.
65. Neiti omenapuussa	340.
66. Korskea tyttö	341.
67. Neitten kivinen linna	341.
68. Katri ja Riion poika	342.
69. Lauri Lappalainen	345.
70. Turha kosissa käynti	347.
71. Torujan naisen saanut	348.
72. Tyttö, jok' ei osannut tikkaella	349.
73. Anteruksen pyydystimet	350.
74. Miehen valitseja	350.
75. Sulhon valitseja	352.
76. Sulhon valitseja neito	353.
77. Meren kosijat	354.
78. Vastusteleva neito	355.
79. Leskimies ja sulhasmies	357.

	Sivu.		Sivu.
80. Kosijain lupaukset . . .	358.	113. Metsään eksynyt ja kuol-	
81. Sulhonsa veneesen pääs-		lut tyttö	400.
nyt	359.	114. Veljen viimeiset sanat	
82. Miksi ei Katrinaa ko-		hukkuessaan	400.
sittu?	359.	115. Veljeänsä merirosvon ve-	
83. Päänsä pesemätön tyttö	361.	neestä etsivä tyttö . .	401.
84. Katri ja ilman impien		116. Tuntematon veli . . .	403.
lahjat	362.	117. I. Veljeänsä sodasta odot-	
85. Pilven antamat koristeet	363.	tava tyttö	404.
86. I. Merenkylpejä neiti .	364.	118. II. Veljeänsä sodasta	
87. II. Merenkylpejä neiti .	365.	odottava tyttö	405.
88. Katri paimenessa	366.	119. III. Veljeänsä sodasta	
89. Helka neiti paimenessa .	367.	odottava tyttö	405.
90. Tikkariksi oppinut tyttö	367.	120. Sisar sotaan, veli kotiin	407.
91. Kyntäjä ja pedot	368.	121. Kuollutta kultaansa itke-	
92. Kirkkotieltä palannut		vä neito	410.
tyttö	371.	122. Veljensä karannutta he-	
93. Oljामissa käynti	372.	voista etsivä	411.
94. Pahantapainen anoppi .	375.	123. Veikkonsa hevosen etsijä	412.
95. Emon pääsemättömät		124. Karanneen oriin tunto-	
huolet	376.	merkit	412.
96. Itkejä miniä	377.	125. Karannut hanhi	413.
97. Itkejä impi	379.	126. Tyttö hevosia juottamassa	417.
98. Kunnoton miniä	380.	127. Merestä löydetty miekka	417.
99. Arvoton sulho	382.	128. Viisaampansa vieressä	
100. Luulias sulho	384.	yön maannut	419.
101. Erinomainen nainen . .	385.	129. Anno neito ja lintunen	
102. Nimitettävä poika . . .	387.	lehossa	421.
103. Huolimaton morsian . .	388.	130. Auringon kanssa kilpai-	
104. Äidin kuolo	388.	leva tyttö	422.
105. Mattu emonsa kuoltua .	390.	131. Hyötynyt palvelustyttö .	422.
106. Tyttö emonsa haudalla .	392.	132. Koulusta paennut poika	423.
107. Wirossa sairastava poika	394.	133. Nuoren miehen rahanpano	424.
108. Wirossa sairastava neito	395.	134. Oluesta juopunut Tuu-	
109. Wiron matkalla kadon-		rikki	424.
nut veli	396.	135. Tulvan viemät heinät .	425.
110. Suden vipuhun joutunut		136. Hiihtävä surma	426.
poika	397.	137. Ristitty metsä	428.
111. Jänön jälille jäänyt poika	398.		
112. Erämatkalla surmattu		Oudonpuolisia sanoja selityksi-	
Ylermikkö	399.	neen	429.

Oikaistavia:

3 sivu, 2 palsta, 6 rivi alhaalta: Osaajaisinpa (pitää olla: Osa-
jaisinpa). — 7, 1, 22 ylhäältä: Luistan (Luisten). — 15, 2, 6 y.: Kaatu
(Kaatui). — 28, 1, 5 y.: lempiä (lempeä). — 55, 1, 24 y.: valkamani
(valkamani). — 64, 2, 16 a.: iästä (tästä). — 74, 1, 6 a.: miuun (minun).
— 86, 2, 14 y.: poika (poikaa). — 90, 1, 5 a.: voitetiin (voitettiin). —
108, 1, 8 a.: mieli vierahaiset (mielivierahaiset). — 134, 1, 4 y.: kaihassa
(kaihossa). — 134, 1, 5 y.: Vesi (Vesa). — 139, 1, 6 y.: turmellusta (tur-
melusta). — 139, 2, 1 y.: peipo (peippo). — 145, 1, 4 y.: osaisi (osais). —
177, 1, 15 a.: appo (appoi). — 182, 1, 13 a.: lestolla (lestalla). — 217, 2, 7
y.: sintävän (siintävän). — 220, 2, 8 y.: poikkeutta (poikkeuta). — 232,
2, 8 y.: piirat (piirut). — 239, 1, 7 a.: Ennellä (Ennelle). — 248, 1, 10 a.:
Täittäni (Täillääni). — 249, 1, 17 y.: hoiatuksi (hoietuksi). — 252, 1, 8
a.: sortoi (sorti). — 259, 2, 4 a.: aikujaani (aikojaani). — 271, 2, 20 y.:
hellehesen (heltehesen). — 281, 1, 1 a.: Varosi vakahan (Varasi va-
kuhan). — 281, 2, 17 a.: muotohittas (muotohittes). — 282, 1, 9 y.:
valittuin (valituin). — 284, 2, 13 y.: kesää (keseä). — 285, 1, 19 y.:
urmot (armot). — 289, 2, 11 a.: ilmi valkeahan (ilmivalkeahan). —
291, 2, 8 y.: Kutrotukka (Kutratukka). — 299, 2, 8 a.: pengistä
(penkistä). — 304, 1, 7 y.: iteltäjäksi (itettäjäksi). — 306, 1, 6 a.:
mantsin (Mantsin). — 306, 2, 7 y.: luppamasta (lappamasta). — 319,
2, 10 a.: Tokevia (Takelita). — 320, 1, 1 a.: satula seljän (satulasel-
jän). — 322, 2, 16 y.: volmarissa (Wolmarissa). — 323, 2, 9 y.: kolku
(kolka). — 323, 2, 15 y.: kauris (kaunis). — 324, 2, 1 y.: muiskahti
(maiskahti). — 324, 2, 19 y.: Ruutuharkon (Rautaharkon). — 325, 2,
3 y.: Kotkanpään (Kolkanpään). — 325, 2, 13 y.: molutsat (molotsat).
— 325, 2, 14 y.: Kaprian (Kaprion). — 326, 1, 12 y.: Kaprian (Kap-
rion). — 329, 2, 8 y.: pillon (pillan). — 331, 2, 19 a.: Manitsa (Mu-
nitsa). — 333, 1, 7 a.: muttamahan (nuttamahan). — 339, 2, 13 a.:
vaaromaille (vaaramaille). — 341, 1, 19 y.: virkaliivi (verkaliivi). —
341, 2, 13 y.: poikaloita (poikiloita). — 343, 2, 2 y.: Tali (Talui). —
347, 1, 19 a.: kuhoji (kuhaji). — 348, 1, 19 a.: poskipäit (poskipäit').

— 360, 2, 18 a.: Iltokausin (Iltakausin). — 362, 1, 14 y.: kuulot (kuulot.) — 363, 1, 2 y.: lampuhista (lampahista). — 367, 2, 15 a.: Karjalaisna (Karjalaisna). — 368, 2, 7 y.: evänyt (evännyt). — 369, 1, 11 y.: kyntävitsa (kyntövitsa). — 370, 1, 15 a.: tuhot (tuhat). — 370, 1, 2 ja 5 a.: konnun (Konnun). — 370, 2, 5 a.: Poskipäit (Poskipäit'). — 371, 2, 9 y.: poikaloja (poikiloja). — 371, 2, 11 y.: pallelleni (pollelleni). — 371, 2, 13 a.: poikaloita (poikiloita). — 371, 2, 11 a.: pallelleni (pollelleni). — 371, 2, 9 a.: hieprohelmoilleni (hieprahelmoilleni). — 372, 1, 17 a.: Sykeräni (Sykeröni). — 376, 2, 3 y.: haukota (haukata). — 380, 2, 18 y.: Mies pelissä (Miespelissä). — 381, 1, 1 y.: Naonpaita (Naon paita). — 384, 1, 12 y.: Toevettä (Tae-vettä). — 391, 1, 18 y.: tyttö noita (tyttönoita.) — 395, 1, 19 y.: Suksun maalla (Saksan maalla). — 398, 1, 8 y.: hattraat (hattarat). — 402, 1, 8 a.: porraspuille (parraspuille). — 404, 2, 8 y.: uulitvoilla (uulitsoilla). — 408, 1, 20 ja 22 y.: Syärnille (Syämille). — 409, 1, 20 y.: Surusiko (Surisiko). — 417, 1, 6 a.: verkkamatta (virkkamatta). — 417, 2, 7 y.: noiden (noien). — 422, 2, 3 y.: suorsi (suursi). — 426, 2, 18 y.: Taruja (Toruja).

www.books2ebooks.eu